SVOBODNÝ ZEDNÁŘ

1932 - ROČNÍK VI.

SVOBODNÝ ZEDNÁŘ

ORGÁN ČESKOSLOVENSKÉHO ZEDNÁŘSTVA

VI. ROČNÍK

Redigoval R. J. Vonka

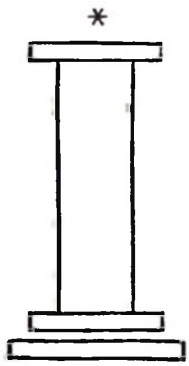

PRAHA

1932

OBSAH:

VI. ročníku (1932).

VERŠE:

Bratrství (Sv. Čech) 1. — Jak je cesta k lidem daleká — K. K. 16. — Tichý přípitek (J. W. Goethe-A. Hartl) 35. — Mlčelivost (J. W. Goethe-A. Hartl) 37. — Symbol (J. W. Goethe-A. Hartl) 63. — Kettenspruch (Harmonie) 63. — Důstojné janské slavnosti 1830 (J. W. Goethe-A. Hartl) 64. — Srdce, mysli nezavírej (R. J. V.) 76. — Sestrám (R. J. V.) 95. — Rameno pevně k ramenu, klademe třístý z kamenů (R. J. V.) 96. — Skončili jsme třístou Práci (R. J. V.) 96. — Františku Křižíkovi k 85. narozeninám: Jako lampa Tvoje plane na stožáře... (R. J. V.) 97. — Nový Prometheus. F. Křižíkovi k 8. červenci 1897 (Jaroslav Kvapil) 98. — Jestliže Tě sžehne paprsk svaté touhy (R. J. V.) 117. — Laciná, pravšední tabule ze skla (R. J. V.) 117. — Jsou třeba dobří, tiši primitivi (R. J. V.) 117. — Když.... (Rudyard Kipling-dr. Otakar Fischer) 125. — Neofytům: Matičce dáš-li do hrobu (R. J. V.) 126. — Řetěz-Nocturno (R. J. Vonka) 127. — Moudrost, Síla, Krása: světel trojice (R. J. Vonka) 128. — Božské v nás (J. W. Goethe-Otakar Fischer) 129. — Již chrám se setměl (R. J. V.) 133. — Svítání (Jaroslav Vrchlický) 161. — Kde je naše štěstí (Jaroslav Kvapil) 171. — Řetěz (O Březina) 177. — Před tichou vzpomínkou (E. Lešehrad) 177.

PROSLOVY K ŘETĚZU:

Čtyři aforismy 8. — Je doba zlá 16. — Jak je cesta k lidem daleká 16. — Jednejte, jak se na řádné a rozumné muže sluší 16. — Hostům 16. — Jestliže dnešní nesnáze tvoří uzel 21. — Wir sollen geloben 63. — Když byla vykonána třístá práce v L.·. J. A. Komenský 96. — Tři proslovy 117. — Tři aforismy 125. — Dva proslovy, jeden po přijetí nových bb.·. 126. — Veršovaný proslov: Touha zlomí staré okovy 127. — Na Smetanovu melodii 128. — Buď navždy spiato 133. — Ten Řetěz rukou 160. — Hle, Řetěz srdcí 160. — Hle, v této chvíli ruce milionů (Březina) 177. — K tiché vzpomínce (E. Lešehrad) 177. — Dva aforismy o politice 185. — Ještě dva aforismy o politice 186.

DRAMATICKÁ SCÉNA:

Z hry Svobodní zednáři (B.·. dr. Herz-Albert Schön) 112, 138.

ČLÁNKY:

Žena a zednářství (R. J. Vonka) 2. — Zednářství v české literatuře. Jaroslava Marie román Vojáci a diplomati (A. Hartl) 6. — Americké zednářství (B. Š.) 7. — Interview s bratrem Alfredem Baštýřem 21, 46. — Amici crucis (Josef Volf) 40, 69, 103. — Zbožnost vůdčích zednářských osobností (F. Dvořák) 43, 72, 106, 135, 178. — O hraběti Sporckovi a jeho pamětních penízích (Dr. A. Back) 49, 77. — Při třisté Práci (A. Mucha) 68. — Zednářství a humanitní ideologie (J. Volf) 74. — Mozart v Praze (Dr. P. Nettl) 100. — Učitel-zednář (B. Hnátek) 110. — Odd-Fellows (R. J. V.) 114. — Přední úkol zednářský (rjv) 130. — Muž a žena (Znovuzrození Marie. B. de Ligt) 141. — Jak vznikla (spojená) L.·. Dobrovský č. 52 (Z listu Dvě hvězdy) 143. — Ottův Slovník o zednářství 146. — Interview s b.·. E. Benešem 130. — Polské zednářství 151. — Nový Mistr z L.·. Pravda vítězí; programová řeč 162. — Obecná svoboda a ujařmení státem (Pavel Haensel-V. Nessel) 164. — Symbolický význam názvu »Na třech rovinách« 179. — Lux in tenebris (Vojtěch Martínek) 180. — Co jest zednářství (The Freemason) 181. — Landmarky: Mílníky 186.

VZPOMÍNKY A NEKROLOGY:

Zemřel b.·. Josef Scheiner 17. — L'Europe Nouvelle o b.·. Scheinerovi 18. — Zemřel b.·. A. E. Plzák 33. — B.·. Plzákovi poslední pozdrav (R. J. Vonka) 34. — J. W. Goethe (R. J. Vonka) 36. — Památce b.·. Jiřího Washingtona (Jiří Sedmík) 38. — Zemřel b.·. Gustav Habrman 65. — B.·. Habrman 66. — In memoriam b.·. Ventury 67. — Osmdesátépáté narozeniny b.·. F. Křižika 97. — B.·. Egon Winternitz, mistr čtyř živlů 99. — Garibaldi (K. Stloukal) 132. — John Locke 134. — Sedmdesát let lidového spisovatele. B. Zahradník-Brodský 149. — Pětašedesát let F. V. Krejčího 172. — Padesátiletý b.·. V. Lesný 88. — Shakespeare! zednář? 90. — B.·. E. Schwarzer 118. — B.·. J. Kranich 118. — B. . C. Purkyňovi bylo sedmdesát 118. — B.·. Sig. Neumann 33° 118. — V.·. M.·. D. Torrigiani 159. — Vzpomínka na Vrchlického 161 a 172. — Baruch de Spinoza (T. W. K. Hoevers) 184. — O. Posner 187. — L. Syllaba 187.

VYOBRAZENÍ:

B.·. A. E. Plzák 33. — B.·. Gustav Habrman 65. — Návrh výšivky na mošnu (F. Erben) 76. — B.·. František Křižík (Alfred Justitz) 97. — B.·. E. Winternitz 99. — Koberec, souhrn symbolů z roku 1836 103. — Koberec pro druhý stupeň; kresba z roku 1836 107. — B.·. Sigismundo Neumann 118. — První česká Dílna v Praze (roku 1919) 148. — Tři Velká Světla u Komenského. Tři kořeny, z nichž všechno vyrůstá 154. — Chrám v anglickém hotelu The Stanley Halls 163. — Smrt zednářům! Obrázek z Grada 174. — Bílá tabule bratří se sestrami v Londýně 175. — B.·. J. B. O'Brien, Padesát let se zástěrou 175. —

ZPRÁVY:

Z československých Dílen: Zasedání V. . O.·. 19. ledna 1932 27, 56, 87. — Zásadní usnesení V.·. O.·. 56. — B.·. Müffelmann v Praze 12. ledna 1932 19, 27. — Komise pro styky se zahraničím 27. — V.·. L.·. Lessing z. d. d. R. 31. — K rozmluvě s b.·. A. B. 48. — L.·. P. J. Šafařík v Košicích 54. — Liga A. M. I. 57, — Tři sta prací v L.·. J. A. Komenský 87. — Mozartův den Na Bertramce 119, 155. — Sokolský slet ve znamení Moudrosti, Síly a Krásy (pomník od b.·. Štipla) 155. — Skutky mluví. Ženy, exponentky z.·. milosrdí 31. — Co s mládeží 187. — Jinak skoro v každém čísle. — L.·. Dobrovský, Plzeň 188.

Z československého tisku: Otakar Bas v Novém večerníku o sz. . 9. — Lid 9. — Ukradené dokumenty (v Liberci) 10. — Moravský přítel lidu 10. — R. Kopecký o sz.·. 28. — Svaz národní důvěry 28. — K. Reichel v Brně o sz.·. 57. — Legionářská stráž v Brně 58. — Stráž říše 60. — Časopis »Chelčický« 60. — Český směr (Plzeň) 60. — Dr. Max Seber z Drážďan 61. — Jesuitské ruce 1, 2, 3, 4, 5—156. — Proč chodit do ciziny. Sanatorium v Prosečnici 158. — Skoro v každém čísle.

ZPRÁVY HISTORICKÉ:

Byl hrabě Chotek zednář? 10. — Hrabě Sporck a počátky sz.·. v Čechách 11. — František Martin Pelcl o sz.·. 12. — Zápas moravských evangelíků 1775 29. — Svatý Graal 30. — Vilém Hess z Luže, narozený 1847 59. — Odd-Fellows 114.

ZPRÁVY Z CIZINY:

Amerika Severní 13, 29, 57, 91, 92, 158. — Anglie 61, 90, 91, 122, 159, 174, 175, 176. — Černoši-Negři 91. — Fidžiánské bratrstvo 90. — Francie 15, 93, 94, 120, 122, 124. — Indie 62. — Irsko 159. — Italie 159, 174. — Jihoslavie 25, 50, 158, 172. — Německo 61, 92. — Nizozemsko 91, 93, 124. — Palestina 90, 91. — Polsko 151. — Rumunsko 88, 121. — Rusko 123. — Španělsko 29, 61, 92. — Švýcary 91. — Turecko 29, 61. — Průměrný počet bb.·. v L.·. 91. —

LITERÁRNÍ ZPRÁVY:

F. V. Krejčího Češství a evropanství 14. — Goethe, Sborník 62. — Praha (Šetelík-Legiografie) 93. — Schránil: Země české v době knížecí 93. — Vonka: Schody ducha 93. — K. Holý: Vše pro národ 94. — E. Winterberg-A. Hartl: Proslovy 121. — J. Šnobr: Modlitba 121. — Dvě hvězdy, časopis 121, 143. — Stavba, sborník 121. — B. de Ligt: Znovuzrození Marie 141. — Hledající v temnotách (vložka) 144, 159. — Ottův Slovník o zednářích 147. — B. Zahradník-Brodský

149. — Trojúhelník, sbírka knih 159. — Vonka: Zednářské symboly 159. — A. Lantoine: Hiram 159. — Vonka: Staré povinnosti 159. — Vonka: Schody ducha 159. — J. Kvapil: Oddanost 171. — A. Back: Neznámé listy Sporckovy 174. — Píseň písní (J. B. Čapek) 176. — J. Vrba: Otakar Březina ... v mé paměti 191. — Čtyřicet let »Naší doby« 191.

Charles Nicoulland: L'Initiation maçonnique (protizednářský spis) 15. — Max Herz: Die Freimaurer 15. — Clarus Hild: Krieg 15. — Dr. Milan Prelog: Istoria slobodnog zidarstva 29. — Zednářství a náboženství 30. — Festschrift. Lessing z. d. d. R. 31. — Geheimnis und Lehre 62. — Anglická ročenka 93. — Freistunden der Seele 93. — Stosedmdesátpět let sz.·. v Nizozemsku 93. — Bulletin d. l. G. L. de France 93, 124. — O. Wirth, Le Symbolisme 94. — A. Lantoine: Les Lettres philosophiques de Voltaire 94. — Les Annales Maç. Universelles 94. — E. Winterberg: Zehn Kettensprüche 94. — Dr. Paul Nettl: Mozart u. d. Kön. Kunst 121. — Lennhoff-Posner: Internationales Freimaurer Lexicon 121, 151. — The Religion and Masonry 122. — E. Plantagenet: La F. M. française 122. — A. Lebey: Dans l'Atelier maçonnique 122. — M. Bittermann: Österreich u. die Zollunie 123. — Der Graal, mnichovský časopis 123. — Goethe-Vrijmetselear 124. — F. J. Drijver: Naarden 124. — R. Kippling: When .... 124. — The Freemason 174. — Kdo to vyzradil? (Devulgation des secrets maçonniques (Lion Vibert) 192.

SVOBODNÝ ZEDNÁŘ

ORGÁN ČESKOSLOVENSKÉHO ZEDNÁŘSTVA

R. VI. - 1932. VOLNOST - ROVNOST - BRATRSTVÍ SEŠIT 1.

SVATOPLUK ČECH:

BRATRSTVÍ.

Odhoďme ten kalich žluči.
z něhož moru dech se chví,
nechať kolem jasně zvučí
svatý pohár bratrství.

Nechtěj nikdo po své hlavě
všechny v jeden útvar skout;
dokud národ bují zdravě,
různo kypí žití proud.

Jdeme-li jen k témuž cíli,
vznět-li stejný srdcem chví,
však se najdem' v pravou chvíli
pod jedinou korouhví.

Cit a rozum dejte zbraně,
jimiž druhu čelí druh,
dravé záští, vzteklé haně
hraďme cestu v český kruh.

Kdo chceš hasit bratrů sváry,
očisť láskou vlastní hruď,
utlum v sobě zlobné žáry,
sám vždy snášelivý buď,

odhoď trpký kalich žluči,
z něhož moru dech se chví,
nechať jasně kolem zvučí
svatý pohár bratrství!

R. J. VONKA:

Žena a zednářství.

Motto: Zednářství, má-li být v duchu a pravdě zednářstvím opravdu, je Řádem vzájemné Lásky, kde bratří jsou vyvolenými rytíři svatého Graalu, to jest krásné, silné a čisté Lásky.
(Stavba, sborník zednářských prací, str. 69.)

Proto styk s rodinami dobrých bratří je požehnáním pro nás všecky. (Stavba, str. 75.)

Hlavním naším problémem jest, jakým způsobem si lidé upravují vztahy mezi sebou a která je nejlepší úprava vztahu člověka k člověku.
(Stavba, sborník zednářských prací, str. 38.)

Vyjednáváním byla nedorozumění vysvětlena, odklizena a zapomenuta, protože vůle všech složek byla od počátku nejlepší, snahy nejčistší a cíl společný.
(Stavba, sborník zednářských prací, str. 131.)

Ti, kdož se zasazují, aby i ženy mohly něco vykonati ve svobodném zednářství, opakují jenom staré apologie a staré tužby.

Sluší zdůrazniti, že řádná a dokonalá Lóže Jan Amos Komenský, nejstarší Lóže české národnosti v Československu, neusiluje ani o Lóže tak zvané adoptivní, ani Lóže smíšené, ani Lóže, jako byly německé Lóže, v nichž byl symbol věrnosti psík-mopsík, oblíbený v osmnáctém století. O nic takového neběží, nýbrž, aby ženy zednářů dobrovolně mohly časem, a kde bude k tomu vhodná příležitost, zastoupiti své muže v charitativní činnosti.

První filosofická apologie účasti žen v činnosti svobodných zednářů vyšla roku 1776, tedy před 155 lety v »Considérations philosophiques sur la Franc-maçonnerie«.

Z historie tajných spolků a bratrstev známe několik podobných útvarů, kde byly zúčastněny ženy: »Ordre de la Félicité«, jehož symbolism jest vypůjčen z námořnictví. — »Chevaliers et les Chevalières d l'Ancre«. — »Les Fendeurs«. — »Les Chevaliers et les Chevalières de la Rose«. Odpůrcové zednářství je počítají k zednářskému řádu a připisují jim flirt, záletnictví i jinak uvolněné mravy. Těžko říci, zda právem či neprávem. Máme zprávy jenom z nepřátelského tábora.

Roku 1738 byl založen v Německu řád, řečený Mopsorden. Ženy mohly v tomto řádu dosíci všech stupňů. Toliko Velmistryně nemohla být volena.

Také v Italii byly Lóže ženské.

Amerika má Hvězdu východní a několik podobných Dílen i obediencí, kde členové oblékají rituální úbor.

O »Mopsorden, Mopslogen, ordres des mopses, Lodge of Mopse« můžeme povědět toto: Jde o Lóže smíšené. V literatuře jsou zaznamenány k roku 1745 (L'ordre des Maçons trahis, Amsterdam). Kde tento řád povstal, není dosud dobře a docela jasně známo. Němci jej připisují Francouzům a Francouzi Němcům. Tento řád slouží za posměšek. V Posnerových obrazích k dějinám zednářství na stránce 165 a 166 jsou dva obrázky z Lóží »mops«. Na prvním jest přísaha neofytů a recipovaných dam. Jedna z nich drží v náručí psíka-mopsíka. Také na symbolickém obraze na stránce 166 jest vyobrazen psík-mops. Tyto Lóže prý vznikly po vydání první papežské buly proti zednářům. Ti, kdo nechtěli, aby se jim říkalo zedníři, a přece, aby žili v zednářském ovzduší, zejména pak v ovzduší dam, založili tento řád. Jde o podobný zjev jako při vzniku adoptivních Lóží: ženy se dostávají do společenského života, nejenom do shromáždění náboženských, kde bývaly přísně odděleny, sedajíce po pravici kazatelův. Mezi zakladateli tohoto řádu byl duchovní hodnostář katolický, totiž arcibiskup kurfiřt kolínský Clemens August, vévoda bavorský. O tom se udržuje tradice, že přistoupil k zednářům, nežli přišla Klemensova protizednářská bula, a aby nemusel rušiti styky se starými přáteli, založili řád mops. Zejména mu šlo o zábavu mezi dámami, jichž byl veliký obdivovatel. Mops mu takovou příležitost dal. Není známo, zda přijímaný musel skládati řádnou obvyklou přísahu. Není známo, zda všichni členové museli být římští katolíci. Prakse svědčí pro tvrzení, že šlo o Lóži čistě katolickou. Kde bylo sídlo tohoto řádu, není dosud zjištěno. Ostatně na tom tak nezáleží. Jenom historikové toho pohřešují, neboť by se dalo souditi na ovzduší; slovo ovzduší (climat) bylo v té době velmi oblíbeno. Pravděpodobně bylo sídlo tohoto

řádu ve Frankfurtě. Bylo to říšské a svobodné město, bylo to město bohaté. V Nizozemsku prý bylo hodně stoupenců tohoto řádu. Přičítal bych to tomu, že není nizozemské domácnosti, kde by neměli psíka. Psík a jeho spory s kočkou staly se tematem pro oblibenou symfonii holandského umělce. V Německu prý se nedá dokázat existence tohoto řádu, kde kladli důraz na příchylnost, na věrnost, na oddanost, jejímž symbolem byl psík-mopsík. Ale v díle »Histoire du Grand Orient« (Thory) se o tomto řádu mluví s velikou jistotou. Známa jest jenom hanoverská větev tohoto řádu z roku 1748. Protože se rektor universitní dověděl, že studenti jsou mezi členy tohoto řádu, zakázal jim velmi přísně do řádových slavností docházeti. Dá se čekat, že tento zákaz měl zcela opačný účinek. Němečtí spisovatelé zednářští snaží se dokázati, že (krátce řečeno) Mops vznikl ve Francii, kde prý se manželkám zednářů říkalo pravidelně mops. Roku 1745 byla prý založena centrální mops Lóže v Nancy. Svědčí prý o tom malý penízek, jenž byl ražen, když tato Lóže byla založena. Leč těchto penízků měděných jest známo velmi málo. Na tomto penízku jsou písmena L. C. D. M. F. A. N. Má prý se to čísti: Le chapitre des mopses fondé a Nurembourg; zrovna tak se může čísti »Loge centrale des Mopses fondée à Nançy«. — O existenci tohoto řádu svědčí prý také pamětní emajlový peníz (Zacharias), na němž jest pod sklem obrázek mopsíka na musivní dlažbě, kde se střídají dlaždice světlé s tmavými. Zacharias byl tajemník drážďanského apelačního soudního dvora (1789—1847). Roku 1811 byl tajemníkem a knihovníkem Lóže Zum goldenen Apfel v Drážďanech. Roku 1840 vydal vlastním nákladem dílo Numotheca numismatica Latomorum. A tam prý je tento obrázek.

B.·. Lantoine si všímá jenom ženských Lóží francouzských v pojednání, které umístil v díle »Hiram courronné d'épines« a jež nazval: LA FEMME DANS LA FRANC-MAÇONNERIE. Je to pojednání na 230 stran. Vybírám z té práce: Policejní úředník Heraut podal roku 1737 zprávu o tom, že zednáři rozkazují přijímaným, aby odhalili prsa, aby se mezi muže nevloudila žena. — Roku 1744 v knize »Secret des Franc-Maçons« se praví o tomto odhalení prsou: Jakkoliv jsou ženy, jež se po této stránce od mužů pranic neliší, zednáři se spokojí povrchním přesvědčením.

Od starodávna zednáři nepřijímají žen, ale nepohrdají jimi. Někde dávají přijatému neofytovi dva páry rukavic, aby jeden z nich odevzdal ženě, nejmilejší a nejbližší jeho srdci. Jinde dostane neofyt dedikační list, patent, s věnovacím tekstem, kde jest místo pro vepsání jména té ženy, kterou neofyt tímto zednářským listem chce obmysliti.

Adoptivní Lóže byly založeny roku 1730 a v nich se poskytovalo ženám malinké, ale jenom malinké místo. Mnoho toho o těchto Lóžích nevíme. První zpráva o nich pochází až z roku 1774, když totiž osmé veliké shromáždění francouzských zednářů jednoduše konstatovalo, že tyto adoptivní Lóže žijí a pracují podle vlastního rituálu, o němž se neví, kdo a kdy jej zpracoval.

Francouzský zednářský spisovatel Simon Boubée tvrdí v díle »Etudes historiques et philosophiques« (1854), že adoptivní Lóže jsou starší nežli Lóže symbolické, ba nežli samo zednářství symbolické francouzské. Nejstarším adoptivním Lóžím prý předsedala sama královna, vdova po skotském králi Karla I. Angličtí zednáři ji oslavují při každé práci. Na ni se vztahují slova o Synech vdovy. Zednáři, seskupení okolo vdovy po králi Karlu I., užívali jako rozlišujícího znamení sedmi písmen A. M. L. E. D. L. V. Výklad těchto zkratek patří dosud ke zkouškám.

Řečená královská vdova byla dcera francouzského krále Jindřicha IV., byla to sestra Ludvíka XIII. Proto se vrátila po smrti svého manžela ke královskému dvoru svého otce a zůstala při něm i po smrti otcově. Největší radost této královny bylo vypravovati o hrdinských činech »Synů vdovy«. Pěstovala se tudíž v těchto Dílnách politika, a to monarchická a katolická, ba papežská.

Dvorské dámy poslouchaly rády těmto zkazkám, královna před nimi netajila svých plánů, zasvěcovala dámy do mysterií vdovského zednářství, jehož byla protektorkou, pod jejíž ochranou vnikalo zednářství do Francie.

Toto vypravování se nemůže opříti ani o řádek dokumentů. Vilém de Saint Victor vypravuje v díle »Manuel des Franches-Maçonnes«, jež bylo tištěno někde ve Filadelfii, že adoptivní zednářství jest staré již čtyři tisíce let.

Ba ženy, které by toužily po pravé zednářské práci, mohly by se dovolávati bratra Enocha, jenž vydal roku 1773 knihu »Le vrai maçon«. V této knize se totiž vypravuje, že Adam s Evou v ráji vytvořili první Lóži, neboť prý Hospodinu nebylo možno, aby on sám, jakkoliv nejvyšší stavitel všehomíra, nemohl Lóži tvořiti.

Bazot v »Historii des Loges et Fêtes d'adoption« vypravuje, že Adam s Evou a se všemi svými dětmi tvořili Lóži, a Kain tam nescházel.

Marcus Bedarride, první Commandeur řádu Misraim, vypravuje v knize, kde jest Hospodin vyobrazen se zednickou lžicí v ruce, že řád Misraim byl založen 17. dne 17. roku po stvoření světa.

Také Anderson se dovolává v Konstitucích, že Adam byl první zednář. Jeho nástupci již nebyli tak smělí, ač psali, že první zednář byl Nimrod, stavitel Babylonu. (Také Komenský praví o Nimrodovi, že stavěl Babylon; dovolává se první knihy Mojžíšovy, ale mluví o Nimrodovi s hrůzou, neboť to byl lovec, zmocnil se vlády, a vládl bez zákonů, byl za příklad monarchy, podobného pavouku, jenž číhá v koutě pavučiny, kterou kořist by nejlépe uchvátil.)

Ba ještě roku 1804 Veliký Orient jmenoval mezi zednáři Lykurga, Solona, Orfea, Zoroastra, Herodota, Democrita, Thaleta, Herma, Pythagoru, Mojžíše.

Londýnská publikace »Illustrations of masonry« prohlašuje Julia Cesara za zednáře.

Dr. Olivier v díle »Antiquities of freemasonry« prohlašuje s přesvědčením, že zednářství existovalo před stvořením světa a bylo známo na ostatních soustavách hvězdných. To všechno jsou plody tehdejšího nekritického romantismu.

Francouzská revoluce nejenže si vypujčila od zednářství hesla (svoboda, rovnost, bratrství), nýbrž převzala jako dědictví doby do zednářství tehdejší honosný jazyk a honosnou fraseologii. Veliký řečník pařížský mluvil tehdy o řeckých Sybilách, o křesťanských hrdinkách, o římských Vestálkách a tvrdil věrotajně, že egyptští kněží Isidini a Osirosovi svých žen a dcer nezasvěcovali do řádových tajemství, neboť byla hrozná a ženám neproniknutelná.

Před rokem 1774 — jak bylo již výše řečeno — se o těchto adoptivních Lóžích nedovídáme. Velký Orient roku 1774 o nich ustanovil, že se v nich může pracovat jenom za vedení Mistrova, a kdyby ten nebyl přítomen, za vedení Dozorců a zasvěcených do řízení řádných Lóží mužských. Později, aby nebylo nesnází, adoptivní Lóže byly označeny za Lóže mužské, bratrské, pod jejichž štítem šla o adoptivních Lóžích zpráva do světa.

Roku 1774 dostalo se adoptivním Lóžím Velmistryně. Vévodská Výsost Nejjasnější vévodkyně Burbonská. Postupně byly utvořeny tři obedience: La Candeur — Les Neuf Soeures — Le Contract Social.

Zednářský spisovatel M. A. C. de la Rive, jenž byl odpůrce těchto adoptivních Lóží, obvinil hodnostářky z Lóže Les neuf Soeures, že to byly milenky vévody de Chartres.

Byla to opravdu společnost dvorských dam, a Lóžové práce odpovídaly tehdejší morálce. Mnoho z toho, co se o nich povídalo a napsalo, byly povídačky. Obvinili je také, že holdují Malthusovu učení. Tehdy se považovaly milostné styky za jediný smysl života. Ostatně ještě dnes lidé jsou nakloněni věřiti pomluvám spíše nežli pravdě. Řekněte o některé ženě, že má svou vlastní míru morálky, a jestliže jde o paní hezkou, devadesát pět procent posluchačů bude nakloněno, aby uvěřilo v morálku uvolněnou.

Adoptivní Lóže usnuly za revoluce. Po revoluci adoptivní Lóže ožila a opět se v nich soustřeďovaly dvorní dámy. Císařovna Josefina byla přítomna jedné práci v Lóži, zvané »Les Francs Chevaliers de Strasbourg«.

Rovněž za restaurace obstály tyto Lóže. Zmizely docela roku 1907, když byly založeny Lóže smíšené. Tehdy bratr Lévy-Oulmann žádal Velký Orient, aby mohl založiti Lóži smíšenou »La Nouvelle Jérusalem«. Říkalo se tomu »Faire souche« (založiti nový rodokmen), aby mohl býti otcem Lóže. Dostalo se mu žádaného svolení a brzy měl nástupce. Roku 1926 byly pod obediencí Grande Loge de France dvě Lóže tohoto druhu: La Nouvelle Jérusalem a Libre Examen. To nové adoptivní zednářství nepodobá se starému ani za mák. Není tam koncertů, plesů, není tam zvláštního rituálu, nejde o sentimentální emancipaci. Práce v těchto Lóžích se neliší od prací mužských Lóží, ale mají vlastní symboliku, v niž se zdůrazňuje symbol vděčnosti. Není z nich dojem stálosti; Lóže smíšené vyvolávají dojem, že jde o zjev pomíjející. Není to jejich vina. Ani tam, ani kde jinde. Jde o pouhý pokus.

První Lóže smíšené byly založeny roku po 12. únoru 1880. Zakladatel jich je dr. Jiří Martin.

Lóže La Justice navrhla samostatné Lóže žen, avšak většina bratří byla pro výroční slavnosti, v nichž by se ženám dostalo čestného místa, v nichž by ženy byly jako hosté.

Dne 14. ledna 1881 Lóže »Les Libres Penseurs« (jež nemá mimo název nic společného s Volnou myšlenkou) z města Pecq u Paříže recipovala za řádného člena své

Lóže slečnu Marii Deraismes. Později vyšlo najevo, že slečna Maria Desraismes byla téhož dne uvedena ve všechny tři stupně najednou.

Jde o vážné snahy a pokusy. Ženy dostaly Lóže, v nichž se pracuje pod vedením řádného a dokonalého Mistra; není nic divného, že se tyto sestry domáhají občas, aby nebyly »poručníkovány«, aby mohly míti samostatné Lóže. Leč dosud zůstávají pod vedením Mistrů. Jisto jest, že už rituál je staví do zcela jiného světla, nežli v jakém pracují spolky obyčejné.

Jest otázka, zda změna adoptivních Lóží v Lóže ženské jest změna podstatná. Staly se tím ženy způsobilejší k chápání našich ideálů? Že se předpisuje, aby práci v ženské Lóži byli přítomni muži z mateřské Lóže, jest považováno ve Francii za přebytek, za superflue, za zbytečnost.

Řád Velké Lóže francouzské — a to je to zvláštní — nemá ustanovení o adoptivních Lóžích. Konstituovali je zvláštním řádem, jejž veliká většina zednářů ignoruje.

*

Odpor k ženám a jich spolupráci v zednářství z osmnáctého století vysvětlíme si snadno, jestliže si uvědomíme, jakou úlohu hrály některé ženy v životě Anglie, Francie a Ruska v té době. Byly to dějiny krvavé a plné pletich. Nelze říci, že ženy tehdy byly nevzdělané. Nikoli. Ale zkušenosti z anglických a francouzských dějin jistě nelákaly, aby od sama založení Veliké Lóže anglické byly ženy přibírány k spolupráci.

Nikdo v Československu nechce obnovovati staré adoptivní Lóže, tím méně Lóže námořnické a válečnické, nebo Lóže řádu Mops s přehnanou galantností. Ale chceme-li řešiti tuto otázku, nemůžeme ženy odmítati důvody starosvětskými, doktrinářskými, scholastickými. O rovnoprávnosti žen nebudeme přece disputovat, rovněž nikoli o exklusivnosti, povýšenosti řádové; takové důvody byly na místě r. 1717. Ostatně sama církev katolická couvla a nevylučovala žen z života církevního: založila řády ženské. Korigovala tak do jisté míry sama Pavla, jehož názorů držeti nemůžeme; nemůžeme držeti názoru: »Lépe by bylo ženy se nedotýkati«, »žena těla svého v moci nemá« [leda (neboť nejsme celibátníci) hysterická!]. Nedáváme si otázku: »Cožpak jsem k ženě přivázán?« Nesouhlasíme, že by sňatek vzdaloval muže od služby vyšším ideám, nedržíme názoru, že jenom žena jest přivázána k muži zákonem, nýbrž víme také o svých povinnostech. Není podle našeho přesvědčení, že by »muž nebyl z ženy, nýbrž žena z muže«, jak praví Pavel. Nesouhlasíme, že »věc mrzká by byla vykládati jakékoliv učení ženám«. Nesouhlasíme, učí-li Pavel: »žena nechť se boji muže, žena budiž poddána muži.« Naproti tomu souhlasíme, praví-li Pavel: »Muži, milujte ženy své.« Někdy lze souhlasiti s Pavlem, že žena jest sláva mužova. Stejně kriticky se díváme na Pavlova slova: »žena v shromážděních ať mlčí.« — Nemůžeme těch slov aplikovati šmahem a šmahem vylučovati ženu z činnosti ve společnosti.

O těchto věcech se musíme dohodnout bez bojovného hlasování.

Jistě, že se také dohodneme, lze-li a za jakých podmínek užívati k poradám se ženami, jež dobrovolně nabídly svých služeb k charitativní činnosti, podepřené finančně z některé Lóže, také místností, kde obyčejně bratří konferují.

Jsou Lóže, kde se ujalo hned v začátcích pořádati zvláštní slavnosti, jichž se účastní dobrovolně také pozvané ženy některých bratří. V těchto Dílnách byly nashromážděny dosud jenom nejkrásnější zkušenosti. Soudíme, že není na místě briskně a tvrdě podobné slavnosti zakazovati. (Čti ve S t a v b ě, sborníku zednářských prací, str. 25.)

Pokud jsme mohli pozorovati, obě strany, zúčastněné na řešení této otázky, mají své důvody. Lze jenom doporučiti, aby vzájemně byly tyto důvody váženy, měřeny a spočítány.

I bez bojovného hlasování jistě lze dociliti rozřešení a dohody v bratrské lásce a shodě. Jde o příklad, jde o to, abychom dali příklad bratrského řešení.

Vzpomeneme ještě maličkosti: ve VL ve Francii se vyžaduje, aby hledající předložil písemně projevený souhlas své choti. Neběží, aby ten souhlas byl sestaven jako souhlas vůči obedienci, nýbrž aby se manželé dohodli. Stalo se kdesi-kdysi, že byl přijat hledající, z něhož se stal zanícený vykonavatel KU, ale choť jeho o jeho práci nic nevěděla. Byl pak bratr odvolán do VO a když několik bratří šlo vysloviti vdově soustrast, vyvolali zděšení v rodině: »Vy jste jej vlákali do svých řad, vy jste jej podvedli. Já to nestrpím«. Tato trapná scéna byla ukončena rychlým odchodem bratří. Opakování podobných trapných scén lze dobře předejíti: buď získáš souhlas své družky, anebo si vyžádáš čestné krytí. Ještě lépe: Nezískáš-li pro svůj krok ženy, jež je tvému srdci nejbližší, nehledej světla u geometrického bodu.

A. H. (L.·. P.·. V.·.):

Zednářství v české literatuře.

III. volná kapitola.*)

Je-li Haisovi zednářství romantickou výzdobou a sensační příkrasou, nepohrdne tímto kořením ani Jaroslav Maria ve svém politickém románu (spíše pamfletu) Vojáci a diplomati (1930). Tu (kap. 13, str. 162—167) Okánik (= Hodža), stav se po pádu Ramkově (= Benešově) ministrem zahraničních věcí, přijme ve slyšení šéfredaktora deníku »Die Republik« (= Prager Presse), vydávaného společností Mundus (= Orbis), Leo Arnina (= Arne Laurina). V rozhovoru Arnin uvádí jako hybné síly mezinárodní starobylá sdružení, v nichž Okánik správně vytuší Svobodné zednáře. Vyslovuje se však hned o nich skepticky, protože dnes při velkém odporu ke všemu výlučnému a tajemnému nemohou míti příliš veliký vliv; Okánik tvrdí, že »pan president republiky je členem nejstarší, nejslavnější lóže královské«, do níž podle jeho doslechu byl odepřen přístup Ramkovi. Redaktor Arnin vykládá ideologii i organisaci zednářstva v rysech hodně mlhavých i v podrobnostech nesprávných, stavě se k němu celkem sympaticky. Jeho nesmírný význam je umožněn přísným výběrem »těchto rytířů nejčistšího lidství«. Zednáři nad každým zmarem pokoušejí se do trosek zapustiti sémě nového života. Jsou skromní, plaší a mlčeliví, a tím silní. »Vědouce, jak důležitou, nevystihlou věcí je obřadnost, libují si v mysteriích a tajemných náznacích. Ale jsou tak prosáklí nedůvěrou, že ani údové téže lóže se vzájemně neznají. Jsou vázáni nejčistším poutem bratrství mlčelivého a bolestného. Bolestného proto, že jsou si i při vysoké obětavosti, pokoře a lásce vědomi, že ... i mezi svatými jsou méně svatí.« Obhájiv v hovoru presidentovu citovost proti Okánikově představě o jeho suchém rozumářství, Arnin poučuje Okánika dále: »Předsedou nejstarší a nejslavnější královské lóže zednářů je od samého středověku anglický král. Každý, s výjimkou ženské panovnice; tu nastupuje korunní princ, anebo, je-li on nezletilý, nejstarší mužský člen panovnické rodiny. Vyvinula se jakási nenapsaná řehole, že náčelník největšího imperia s nejsvobodomyslnější ústavou je zárukou největší osobní čestnosti a vznešenosti. Co se děje ve schůzích této vzácné, nepříliš četné společnosti, se nikdo nedozví. A také nikdo ze své dobročinnosti účtů neskládá. Předpokládá se jen, že se skutky milosrdenství konají stále a při každé příležitosti. Takto tedy svobodný zednář zasahuje nejkrásněji do obecného života.«

Není to tedy mnoho, co Maria ví o svob.·. zed.·. a jest to zčásti nesprávné, zčásti nesmyslné a poněkud zkreslené. Nesprávné jest jeho tvrzení o zednářství presidentově, které pronáší Okánik, nepopírá Arnin a opakuje při audienci »zázračný rabín« z Berehova. Nesmyslné je tvrditi, že se bratří v lóži neznají navzájem. Poměr spisovatelův k zednářství není nikde vysloven: Okánikovi, jenž ve své knize Československý rozkol psal o (uherských) zednářích poučeně a sympaticky, dává vyslovovati se o zed.·. skepticky a mluvčím zednářství činí židovského redaktora — z toho lze usuzovati na vztah ne příliš přátelský, ač ovšem u spisovatele románových slizkostí a kýčů, jako jest román Vojáci a diplomati, právě není ani oč stát.

*) II. kapitolu viz v ročníku 1931 na str. 164.

B. Š. NAROD:

Americké zednářství.

Vedle základního ritu zapadají do organisace amerického zednářství pomocné formace zednářské — (auxiliary bodies). Jsou to:

1. Capitular Masonry (Kapitulní zednářství) či Royal Arch Masonry (zednářství královského oblouku); každý stát má Grand Chapter a pro celé USA. je General Grand Chapter, jež uděluje čtvrtý až sedmý stupeň.

2. Cryptic Masonry (Tajní Mistři), nad nímž vládne Council. V každém státě je Grand Council a pro USA. platí General Grand Council, jenž uděluje osmý až desátý stupeň.

3. Chivalric Masonry či Knight Templars (Templářští rytíři). Nad nimi vládne Commandery (velitelství), v každém státě je Grand Commandery a v USA. Grand Encampment (hlavní stan), jenž uděluje 11. až 13. stupeň. Zednáři třináctého stupně slují Knight Templar (Templářský rytíř). Tyto stupně mohou býti uděleny jen zednářům-křesťanům.

Tato tři tělesa zednářská se dohromady nazývají také York Rite (yorkský obřad) na rozdíl od čtvrtého tělesa Scottish Rite (škotský obřad).

4. Zednářství škotského obřadu (Scottish Rite Masonry) je organisováno rovněž podle rad (council); v státním obvodě vládne Grand Council. Spojené státy jsou rozděleny na dvě jurisdikce, jižní a severní; v jižní mají Nejvyšší radu (Supreme Council) ve Washingtonu, v severní v Bostonu. V tomto zednářství Washingtonu udělují čtvrtý až třicátý třetí stupeň. Nejvyšší stupeň se nazývá »Sovereign Grand Inspector General«.

Tato čtyři tělesa spolu se základní organisací Lóží zednářských se také nazývají »zednářství amerického obřadu« (American Rite), poněvadž v téže formě a tomtéž uspořádání v jiných zemích neexistují.

Vedle těchto čistě zednářskych organisací vyskytuje se řada vedlejších, často společenských organisací zednářských; nejsou to vlastně zednářské dílny v pravém slova smyslu, ale předpokladem členství v nich je řádné členství v regulérní Lóži zednářské, či určitý příbuzenský vztah k řádnému členu v regulérní zednářské Lóži. Jsou to na příklad The Ancient Arabic Order, Nobles of Mystic Shrine for USA., Mystic Order of Veiled Prophets of the Enchanted Realm, Tall Cedars of Lebanon, Eastern Star pro manželky zednářů a zednáře současně, Order of de Molay pro hochy zednářů atd. Většina těchto klubů je sdružena v Národní Lize Zednářskych Klubů (National League of Masonic Clubs). Činnost vedlejších organisací a klubů zednářských je značná, setkáváme se s ní téměř všude v profánním americkém životě a je též zvláštním znakem amerického zednářství. Poněvadž tyto kluby a organisace používají zednářských budov, jsou profánním životem často považovány za řádné (regulérní) zednářské Lóže.

První černošská Lóže vznikla, když kolonie bojovaly proti Velké Britanii o uznání samostatnosti. Obdržela povolení asi kolem roku 1780 od Velké Lóže Londýnské (Grand Lodge of England [Modern]). Za několik let zanikla, ale byla opět obnovena v Bostoně, ve státě Massachussetts, aby byla brzy svými zakladateli přeměněna na Velkou černošskou Lóži. O jejím řádném povolení (charter) od Velké Lóže anglické není pochyby. Velká Lóže státu Massachussetts velmi záhy uplatnila proti této Lóži princip exclusivní territoriální jurisdikce a prohlásila ji, jakož i všechny černošské Lóže ve své obedienci za pokoutní (clandestine). Jejího příkladu následovaly všechny ostatní Velké Lóže americké. Černošské Lóže přes to existují, řídí se zásadami i pravidly zednářskými, užívají zednářských symbolů, ale ani jedna ze 49 Velkých Lóží amerických jich neuznává. Černoši mají také četné vedlejší organisace zednářské, o kterých jsem se zmínil výše, při jichž sjezdech rádi vystupují okázale navenek. Otázka černošského zednářství (Negro Masonry) je nevyřešena. Velká Lóže státu New York se pro ni dostala v letech 1850 do ostrého konfliktu s Velkou Lóží hamburskou, která se pokusila ve státě New York zakládati černošské Lóže. Velká Lóže newyorská prohlásila postup Lóže hamburské za zásah do své pravomoci a za porušení zásady exclusivní teritoriální jurisdikce, ale sama odepřela dáti povolení k zřízení Lóží zednářských ve své obedienci. Docela jinak se staví Velké Lóže americké vůči Indiánům, z nichž mnozí byli a jsou členy regulérních amerických zednářských Lóží.

Pro všechny americké Lóže platí »The Ancient Masonic Landmarks« (Staré zednářské zásady).

První strana zednářské ústavy, platné v newyorském státě, má tento tekst:

»Zednářská víra«.

»Jest jeden Bůh, otec všech lidí. Bible jest velké světlo v zednářství, pravidlo a průvodce pro víru i praxi. Člověk jest nesmrtelný. Charakter určuje osud. Láska k lidem jest vedle lásky k Bohu první povinností člověka.«

(O tomto textu stanovy uvádějí, že je to nejjednodušší vyraz zednářské víry, nikoliv vyčerpávající, ale nezvratný a dávající podnět.)

»Zednářské učení.«

Zednářství učí člověka dobročinnosti a laskavosti, učí chránit cudnost, míti ve vážnosti svazky krevní i přátelské, přijímati a ctíti zásady a nařízení náboženská, pomáhati slabému, vésti slepého, zdvihati ušlapaného, ochraňovati sirotky, chrániti oltáře, podporovati vládu, vštěpovati mravnost, rozšiřovati osvětu, milovati lidi, žíti v bázni boží, usilovati o boží milost a doufati v blaženost.

*

Zamyslil jsem se často nad americkým zednářstvím. Na jedné straně jsem viděl jeho zásady, jeho učení, jeho ideály, jeho snahy, všem nám zednářům tak drahé a všechny nás po celém světě vížící v jedno bratrství; na druhé jsem viděl jeho početnost, jeho mnohem větší zevnější okázalost, jeho budovy, chrámy, sirotčince, asyly a nemocnice, jeho bohatství a hodně společenský styk mezi jednotlivými bratry. A nemohu se ubrániti myšlence, že Amerika vtiskla zvláštní ráz svému zednářství, právě tak jako vtiskla zvláštní ráz církvi katolické na svém území. Před několika lety jsem viděl v New Yorku zvláštní slavnost: Celé město bylo slavnostně ozdobeno, na hlavních třídách byly slavobrány, večer všechny význačné budovy byly osvětleny. Večer byl ohňostroj. Na všech stranách jsem viděl zednářské symboly, svítily z oken budov, z výkladních skříní obchodních, ze slavobran, večer se zhasínaly a rozsvěcely jako světelná reklama. Druhý den byl průvod, řada alegorických vozů s výjevy z dějin zednářství, potom kapela za kapelou a za nimi zednáři, patřící organisaci The Mystic Shrine for USA. z různých států v různých úborech, někteří jako arabští šejkové, jiní jako turecké vojsko s fezy a zakřivenými šavlemi, jiní ve fantastických úborech kráčeli za zvuků hudby, prováděli na povel různá cvičení. Všechno to přehlížel s povýšené estrady sám president USA.; na hlavě měl fez, což je odznak »Shrine«. Město bylo na nohou a diváci některým četám — zvlášť pestře uniformovaným — hlasitě aplaudovali. A ač jest tomu dosti let, tento obraz okázalé manifestace amerických zednářských organisací mi dosud z mysli nevymizel.

XLIII.

Jestliže bratr raději opustí zednářství, než aby si dal práci hledati jeho krásy, můžeš ho pokládati za slabý a nestálý charakter, který obětuje dobro za pohodlí.

XLIV.

Znamení, slova a hesla tvoří klíče k našemu pokladu. Ale kdyby byly ztraceny, přece tento poklad zůstane přístupný pilnému bratru.

XLV.

Jestliže někdo věnuje na dobročinný účel korunu, když ví, že jeho jméno bude uveřejněno, ale brání se dáti halíř, zůstane-li to v tajnosti, pokládej ho za člověka nízké inteligence, neschopného velkého a vznešeného díla.

XLVI.

V těchto těžkých dobách je závazkem všech Lóží, roztroušených po celém světě, aby se ukázaly světu jako těleso plnící mravní a sociální povinnosti. Svět od nás očekává, že naše organisace, která vzala si za úkol pěstovat kulturu, jež by zjemnila rozum i srdce, vydá své kvetoucí plody.

ZPRÁVY.

DOMÁCÍ.

Posuzují nás v Novém večerníku, jenž vychází v Praze, 9. prosince 1931. — O vývoji svobodných zednářů. Dr. Otakar Bas. Lóže svobodných zednářů svojí rouškou tajemnosti po více jak dvě stě let poutají lidstvo, jsou předmětem vášnivého obdivu jedněch, útoků druhých. Slýcháme, že zednářství jest tak staré jako svět, že jest to utajený boj pokroku proti zpátečnictví a tmě, což platilo však a platí jenom částečně. Co jest to Lóže? Toto slůvko německého původu znamená budku, chýšku kameníků. A v cechovních statutech kameníků nalézáme také skutečně první hodnověrné zprávy o svobodných zednářích. Jméno jich, stejně jako jméno jich Lóží, děkuje tedy za původ svůj kamenictví, stavitelství v hmotném slova smyslu, ve smyslu přeneseném a skutečném znamená zednářství činnost na stavbě Chrámu Svobody, dokonalosti a ctnosti, Lóže pak jest sídlem tohoto snažení. Symbolem kameníků a později zednářů byla kromě jiných symbolů i růže, odznak to mlčenlivosti, a proto zednáři nazýváni i »Rosenkreuzeriány«, »Vyznavači růžového kříže«, a stojí za zaznamenání, že kulturní cizina sedmnáctého století nazývala »Rosenkreuzeriánem« i našeho Jana Amose Komenského, posledního biskupa českobratrského, jejž vidíme roku 1641 v Londýně, jak usiluje vybudovati »Chrám Vševědy«. Svobodné zednářstvo, jako pevná tuhá organisace, jež dnes čítá v celém světě toliko 28.000 Lóží, čítalo na počátku minulého století 137.675 Lóží s jedenadvaceti miliony členů a vstoupilo v život v r. 1717, když čtyři nejdůležitější Lóže londýnské splynuly v jedinou Velelóži, jež měla se státi střediskem svornosti a harmonie. Svobodné zednáře vždy potírala církev ze svého stanoviska správně, vidělať v nich budovatele »Synagogy Satanovy«. Idea zednářstva nejprve a snad nejdůkladněji vystižena v »Starých povinnostech«, základním to zákoníku zednářském z roku 1723, kdež se praví, že svobodní zednáři pracují na vybudování »Společnosti Všeobecné Lidské Lásky« a účel svůj vidí ve zdokonalení jednotlivcově, jenž musí se zasvětiti blahu celého lidstva a nutno-li i jemu se obětovati. Mezi vůdci zednářstva v osmnáctém a devatenáctém století vidíme elitu duševní vedle mocných tohoto světa. Bedřich Veliký, Göthe, Lessing, Fichte paradují před našimi zraky a zednářství nazývá se podle Bedřicha Velikého »Uměním královským«, jest pak uměním vyžiti život, co nejdokonaleji a nejharmoničtěji. Vidíme již tenkráte záblesky demokracie v Lóžích, v nichž každá přednost jest založena pouze na pravé ceně a osobní zásluze člena. V době dnešní, kdy zavládá skutečná demokracie, shledáváme však pro ni málo pochopení v nadčlověčském ovzduší Lóží. V zednářství vidíme mnoho formalismu, jenž dnešního člověka může jen odpuditi, zednáři, potírajíce církev, sami ji následují svým mysticismem a symbolismem. Zednář, jenž vchází do své Lóže, sytě modře vymalované, mající podobu podlouhlého čtyřúhelníku, a nalézající na oltáři Lóže své hlavní tři symboly: Bibli, Úhelnici a Kružidlo — jest nám dokonale cizí. Třebas víme, že Bible zde znamená výraz víry v mravní řád světa, Úhelnice právo a Kružidlo symbol bratrství, jsme do duše chladní a zdá se nám, že svobodné zednářstvo jest dnes přežitkem a exclusivita výlučnost, uzavřenost jeho řádů je něčím, co odpuzuje. A dovedou-li někteří jich spisovatelé mluviti dokonce o lidu, jako o luze, zdá se nám, že dohráli svoji úlohu úplně. To staré »odi profanum vulgus« — »nenávidím prostý lid« — ten výlučný aristokratismus jest pošklebkem dnešku. Nechápeme proto, proč je pronásleduje v Italii Mussolini a v Maďarsku Bethlen a proč jim slibuje zmar Hitler...! Ale vzdor námitkám napíšeme ještě o učení zednářském leccos zajímavého. (Red.: Komenský nebyl poslední biskup.)

Myšlenka jako otec přání. Občas se lidé neubrání a můžeš jim nahlédnouti do duše — až do outorů, říkávají u Nymburka, a musíš tím rozuměti útroby. — Římsko-katolický list Lid, vycházející v Praze, otiskl 29. listopadu 1931 tuto zprávu: Rumunská sněmovna proti zednářstvu. V četných evropských státech vedou dnes veřejné záležitosti členové zednářských Lóží, této nebezpečné vedlejší vlády, která z temného úkrytu buď vůbec řídí, nebo aspoň pronikavý vliv vykonává na běh veřejných záležitostí. Však to proto ve světě tak utěšeně vypadá! V těchto dnech zabývala se působením zednářstva také rumunská sněmovna. Antisemitský poslanec Trifu interpeloval totiž ministra vnitra Argetojanu-a pro konfiskaci antisemitským směrem řízené měsíční revue. Ve své řeči pojednal Trifu o nebezpečí zednářského hnutí v Rumunsku a žádal, aby na denní pořad rumunské sněmovny dán byl návrh zákazu zednářstva v Ru-

munsku. Došlo k hlasování, a tu byl návrh sněmovnou schválen. Usnesením tím osvědčila rumunská sněmovna, že není ještě tak ve vleku zednářstva, třebaže zmíněný ministr Argetojanu sám jest vynikajícím členem zednářské Lóže. Bude zajímavo sledovati, zda rumunská vláda tomuto usnesení sněmovny vyhoví. Zednáři jistě podniknou všecko, aby se tak nestalo. A oni se v tom vyznají. I usnesení sněmovní, ba i zákony, ignorují, když se to příčí jejich zájmům. Kdo chce zednářům zhoubnou jejich činnost znemožniti, musí to vzíti podle receptu Mussoliniho. Ten se vlivu zednářského zbavil jediným rázným činem.

Mussolini a jeho jediný rázný čin — co by za něco podobného v Československu dali v redakci Lidu! —

Ukradené zednářské papíry. Prager Tagblatt měl 2. prosince 1931 tuto zprávu z Brna: Když byl na jaře 1929 zvolen za libereckého starostu senátor Kostka, dostal mimo jiná hojná blahopřání také dopis od dr. Siegfrieda Lissaua, v němž odesilatel vyzdvihoval, že se tiché, ale vydatné práci bratří (rozuměj zednářů), ale jen několika z nich, podařilo přispěti k tomuto výsledku. Liberecká zednářská Lóže je prý hrdá — snad jediná — že má ve svých řadách starostu velikého města. Několik měsíců poté, němečtí nacionálové při obecních volbách napodzim 1929 využili proti německému pracovnímu souručenství, jež kandidovalo pana Kostku, tohoto Lissauova dopisu sen. Kostkovi. Dr. Lissau otiskl v podvečer voleb v libereckém listě (Reichenberger Zeitung) dopis, v němž nacionálům předhazoval, že je to strana zlodějů. Ukradli totiž dopisy z psacího stolu Kostkova. Následovala žaloba strany německých nacionálů, kteří žalovali dr. Lissaua a odpovědného redaktora z Reichenberger Zeitung pro urážku na cti. Liberecký krajský soud 25. září 1930 oba obžalované osvobodil na podkladě důkazu, že dopis dr. Lissaua byl neznámým způsobem ukraden ze stolu starosty Kostky a že ho bylo zneužíváno ku prospěchu nacionální strany ve volebním boji proti souručenství, třebaže nebylo prokázáno, že dopis byl ukraden výslovně k tomuto účelu po vybídnutí nacionální strany. Soud neshledal v žalovaném dopise dr. Lissaua trestný čin, jelikož kritika, byť by užívala ostřejších slov a obratů, spočívala na prokázaném skutku a byla tudíž oprávněna vůči žalobcům a nepřekročila přípustné meze. Strana nacionálů se odvolala, leč její odvolání bylo zamítnuto.

Katolický tisk se hrozí. Moravský přítel lidu v Brně měl 3. prosince 1930 tuto poznámku: 12.000 svobodných zednářů v Československu. Ústřední orgán svobodných zednářů Francie přináší právě nejnovější přehled o počtu svobodných zednářů v jednotlivých státech světa. Podle tohoto přehledu je v Československu na 12.000 svobodných zednářů. Ve Spojených státech severoamerických je 3,500.000 svobodných zednářů, v Jižní Americe 50.000, v Kanadě 198.534, v Australii 192.000, ve Velké Britanii a Irsku 470.000, v Německu 76.000, ve Francii a v koloniích 50.000, v Holandsku 8000, v Norsku 10.000, ve Švédsku 22.000, ve Švýcarsku 5000, v Egyptě 4300, v Dánsku 7600, v Řecku 6000, v Belgii 4500, ve Španělsku 7000. V Italii a Rakousku je svobodné zednářství zakázáno, stejně je tomu ve Španělsku, přesto však zde bylo napočítáno 7000 svobodných zednářů. »Revue Internationale des Sociétés sécrétes« uvádí dále statistiku Lóže »Trois Anneaux«, podle které připadá na 100.000 obyvatelů jedné země členů Lóže: v Československu 12, v Německu 103, v Rakousku 29, ve Velké Britanii a Irsku 992, v Holandsku 100, ve Švédsku 383, v Norsku 407, Dánsku 233, Francii 110, Belgii 60, Švýcarsku 123, Bulharsku 9, Jugoslavii 6, Řecku 105, Rumunsku 20, Španělsku 17, Turecku 15, Portugalsku 93.

Byl hrabě Chotek zednář? Pražský purkrabí z let 1826—1843 hrabě Karel Chotek, byl Františkem Palackým veleben, že se od časů Karla IV. nikdo nezasloužil o Prahu jako on, Chotek. Tuto chválu pochopíme, vzpomeneme-li, co Chotek v Praze udělal: vystavěl nábřeží Masarykovo, pod Letnou, vystavěl silnici, zřídil cestu k bráně v Brusce a založil sady, k jeho cti nazvané Chotkovy sady, vystavěl také řetězový most. Pražané si vážili díla Chotkova, jmenovali jej čestným měšťanem, a v Chotkových sadech mu postavili žulový pomník (v noci ze 3. na 4. listopad 1841). — O Chotkovi se vypravovalo, že je zednář, jelikož na Masarykovo nábřeží a na Letenské straně dal nasázeti akátů (trnovníků). Lidé považovali tento stromy za zvláště milý zednářům. — Trnovník byl tehdy strom módní, šlechtici jej dali sázeti i po venkově. Trnovník (Robinia pseudoacacia) byl přivezen z Virginie americké do Evropy 1630 lékařem Robinem. Sto let poté Karel VI. prý zasadil první akát ve Vídni (dnes u Teresianea). Za sto let poté hrabě Chotek sázel akáty v Praze. Je zajímavá věc, že také slunečnice byla v tu dobu přinesena do Evropy a Komenský užíval jejího obrazu (a růže) na pečetidle. — V Prager Presse 29. listopadu 1931 otiskl dr. J. Volf báseň, jejíž autor

roku 1841 v židovském pražském nářeči si ulehčil; neboť se časy změnily. Ty tam byly doby, kdy i osvícený hrabě Canale v Kanalské zahradě (kdysi tam, kde jsou dnes za Vinohradským divadlem domy mezi Fochovou třídou a Slezskou ulicí), sázel nejen akáty, ale pěstoval i různé cizokrajné rostliny a shromažďoval tam tehdejší zednářskou společnost v Praze. Ale Chotek — poznamenává dr. J. Volf — sotva asi byl zednář.

Hrabě Šporck a počátky českého zednářství. Venkov otiskl 1. prosince 1931 tento feuilleton: Hrabě Frant. Ant. Šporck, považovaný obecně za zakladatele svobodného zednářství v českých zemích, patří mezi nejzajímavější osobnosti své doby. Syn proslulého jezdeckého generála, narozený 8. května 1662, byl odchován kutnohorskými jesuity a ve stáří 18 let ukončil universitní studia v Praze. Od roku 1680 cestuje po Evropě, v Anglii, Nizozemí a Francii, aby se navrátil jako muž nejen vzdělaný, ale osvícený, prosáklý ideami své doby. Syn účastníka bitvy na Bílé hoře a Ferdinandova milce a generála, má daleko do pravověrnosti, v jejímž jménu zvítězil tábor jeho otce. Od r. 1690 zaujímá Šporck, jistě netoliko v důsledku svých vynikajících duševních schopností, ale i do značné míry pro zásluhy svého otce o habsburskou monarchii, význačná postavení ve státní administrativě. Královský místodržící roku 1690 stává se po dvou letech skutečným tajným radou. Je bohat, dokonce jedním z největších bohatců v monarchii. Všechno mu urovnává cestu k nejzávratnější kariéře. A kariéra hraběte Šporcka vede — do vězení pro kacířství. Tento osvícený šlechtic, milovník lovu (založil řád sv. Huberta, jehož odznaky nosili i někteří panovníci) a přepychu, zřizuje v Praze, Lysé a Kuksu velkolepé knihovny, z Kuksu vykouzlí zázrak své doby sochami a obrazy předních umělců. Vtipný a jízlivý, získává snadno nepřátele, zejména v kruzích jesuitů. Zřizuje nemocnici pro chudé poddané a vojáky, rozdává peníze a obilí chudým poddaným, zakládá kontribučenský fond a řadu jiných charitativních zřízení a v Lysé knihtiskárnu, jejíž ediční činnost vede jej k přímým konfliktům s jesuity a státní mocí. Vzdělávací spisy, vydávané jeho knihtiskárnou ve velkých na tu dobu nákladech, vzbuzují velmi záhy nelibost církevní censury. Jsou prosáklé duchem protestantství nebo spíše ještě jansenismu. Šporck sám ve svých literárních pracích podléhá plně vlivu Blaise Pascala, tohoto velkého nepřítele jesuitů. Jaký div, že r. 1729 dochází k zákroku inkvisice. Šporck je zatčen, jeho knihovna zabavena a on propuštěn na svobodu po sedmi letech (r. 1736), na přímluvu manžela Marie Terezie, vévody Františka Lotrinského, svobodného zednáře. Šporck je považován za zednáře a zakladatele první pražské Lóže »U tří hvězd«, založené prý r. 1726 a instalované prvním anglickým Velmistrem Antonínem Sayrem. Hlavním svědkem pro tuto víru je Svátek, který, jak ve svých studiích, tak i ve svých románech, líčí nám počátky zednářství v Čechách a život Šporckův. Víra ve Šporckovo zednářství a jeho zakladatelství první Lóže v Čechách byla přijímána všemi zednářskými historiky celkem nekriticky. V poslední době množí se pochybnosti o Šporckově zednářství a existenci řečené Lóže, zejména pak o datu jejího udánlivého založení. Co mluví proti obecnému názoru o Šporckově zednářství a založení Lóže r. 1726? Především několik letopočtů, jejichž správnost jest nepopěrna. Veliká Lóže anglická byla založena r. 1717 a tímto rokem lze mluviti o moderním zednářství v jeho známé formě. Anthony Sayer byl Velmistrem r. 1717, r. 1718—19 byl prvním Velkým dozorcem této Veliké Lóže, aby od té doby neobjevilo se jeho jméno již nikdy v seznamech činovníků Veliké Lóže. V r. 1726 byl už mužem zcela bezvýznamným v anglickém zednářství, snad v důsledku špatných hmotných poměrů, neboť z r. 1724, když byl Velmistrem vévoda Montague, jest zachována v aktech Veliké Lóže Sayerova žádost za hmotnou podporu. R. 1726, v době vzniku pražské Lóže, nemohl Sayer, který byl v té době již asi jen placeným důvěrníkem londýnské Lóže č. 3, instalovati pražskou Lóži; jeho účast na vzniku našeho zednářství nutno odkázati do říše bájek. Pražská Lóže vznikla, podle legendy r. 1726. Ale první Lóže ve Francii, která je tak blízka Anglii a v tak těsném styku s ní, objevuje se v Paříži až r. 1733, v Hamburku, taktéž od Londýna ne příliš vzdáleném, teprve r. 1737. Vypadá tudíž hodně nehodnověrně a nepravděpodobně, že by v Praze, ležící tolik stranou a za tehdejších pomalých dopravních prostředků, vznikla Lóže dříve než v Paříži a Hamburku. Kromě toho: anglické zednářství, které jediné ze všech zednářství neprošlo nikdy žádnou persekucí, od r. 1721 mělo šlechtické Velmistry a několik let poté až po dnešní čas, stavělo ve své čelo členy královské rodiny, má archivy v bezvadném pořádku. Viděli jsme už, že se neztratila ani bezvýznamná žádost Sayerova o podporu 2 guineí. Ale nikde ani zmínky o hraběti Šporckovi a pražské Lóži. V obsáhlé písemné pozůstalosti hraběte Šporcka a v jeho listech nenalezneme

ani zmínky o zednářství. Nedostatek takových listin nelze považovati za bezpečný důkaz, lze jej vysvětliti opatrností, ale postrádáme-li každého důkazu, stává se každý nedostatek indicií, svědčící proti dosud sdílenému názoru. Šporckovo zednářství a jeho účast na založení Lóže »U tří hvězd«, existenci této Lóže vůbec v oné době, lze opříti jen o svědectví Svátkovo. Svátek jako historik tvrdil ledacos, co bylo marně potom hledáno v archivech, nejeden z jeho objevů zmizel docela nenávratně. Není známo, z jakých dokumentů čerpal svá tvrzení. Jako romanopisec pouštěl své fantasii ještě více uzdu, než jako historik. O Šporckově zednářství a jeho Lóži nemáme tedy jediného bezpečného dokladu. Pro dosud platný názor mluví jen šporckova duševní orientace, jeho svobodomyslnost, filantropie, nechuť k jesuitům a snaha po šíření osvěty. To jsou sice zednářské vlastnosti, ale nejsou jen výlučným vlastnictvím zednářů. Zejména pokud se nepřátelství k jesuitům týče, bylo docela nesprávno vyvozovati z ní příslušenství k zednářství. Svobodné zednářství mělo, právě v době Šporckova života a ještě později, ve svých řadách mnoho katolických kněží, ba i osvícených jesuitů. Nebylo ani nepřátelské církvi a teprve papežské bully, zakazující členství v zednářských Lóžích a radikalisace zednářství v některých zemích a opadávání osvícenské idyly, jsou příčinou dalekosáhlého rozchodu zednářství s katolictvím. Pascal, duševní vůdce Šporckův, nenáviděl jesuity více, než by to byl dovedl kterýkoliv zednář té doby. Pro Šporckovo zednářství mluví snad jeho členství v bratrstvu »přátel kříže«, k němuž prý přistoupil v Nizozemí a které mělo dosti značnou podobnost se svobodným zednářstvím, jež nebylo jedinou uzavřenou společností, vzniklou na přelomu století sedmnáctého a osmnáctého, se stejnými cíly. Může ovšem sloužiti stejně jako argument proti víře ve Šporckovo zednářství, neboť je zcela dobře možno, že tato společnost byla v očích nezasvěcenců zaměňována za zednářskou Lóži. Lóže »U tří hvězd« v Praze není nijak bezpečně historicky doložena. Dostalo se jí prý 1742 od Veliké mateřské Lóže »U tří globů« v Berlíně patentu, ale historické záznamy mlčí i zde. V Berlíně nejsou o tom záznamy a byla-li Lóže založena za anglické asistence, nepotřebovala patentu (zakládací listiny) z Berlína vůbec. A při slučování pražských Lóží, založených 1741, k němuž došlo 1743, neslyšíme nic o osudu této domněle nejstarší Lóže. Bude tedy nutno odkázati i její existenci do říše legend. První zednářské Lóže v Čechách objevily se až r. 1741, od kteréžto doby můžeme sledovati historii zednářství v českých zemích zcela bezpečně. Hrabě Šporck nebyl tedy zakladatelem českého zednářství, ba nebyl pravděpodobně vůbec zednářem. Vymezme toto zjištění: nebyl členem zednářské Lóže. Ale jeho život a myšlení je prosyceno tak zednářským duchem, že není divu, byl-li za zednáře považován.

František Martin Pelcl byl proti zednářům. Národní listy otiskly 3. prosince 1931 tuto zprávu: Paměti Františka Martina Pelcla, které vyšly tyto dny jako čtvrtý svazek memoirového souboru, vydávaného třetí třídou České akademie, jsou zajímavým osvícenským protějškem konservativně katolických pamětí milčického rychtáře Františka Vaváka. Jaroslav Vlček dávno už volal po jejich úplném publikování, které nebylo ovšem možno za režimu rakouského pro autorovy příliš upřímné charakteristiky členů dynastie; ale je dost divno, že Vlčkovo přání dochází splnění teprve teď, že dokument tak mimořádné důležitosti pro dobu obrozenskou a ještě víc pro Pelcla samého vychází teprve třináct let po převratu. A nejdivnější je, že Paměti mohly vyjít jen z rukopisu roudnického, zkráceného a dojista neúplného, protože původní rukopis, který citoval Vincenc Brandl, z něhož excerpovali Jaroslav Vrťátko a František Dvorský, který měl v ruce, studoval, opisoval ho i zpaměti citoval ještě Jan Herben, je patrně nadobro ztracen. To je škoda nenahraditelná, těžká a bolestná, tím bolestnější, že nemusila být, že ji zavinilo zas asi jen české lajdáctví. Pelclovy paměti nejsou sice pramenem, na kterém by bylo lze stavět bezpečně, jsou v nich promíchány nejmalichernější klípky a problematické pověsti s věcmi podstatnými, nejsou nikterak napsány sine ira et studio, nýbrž hodně zaujatě, jednostranně a místy nenávistně a tvrdě; z pera osvícence a filantropa čteme na příklad s podivnými pocity slova vášnivě odsuzující svobodné zednictví nebo Josefovy ušlechtilé snahy o zrovnoprávnění dětí nemanželských s manželskými, o zrušení roboty a reformě poddanství, věci, které vždycky budou kladeny Josefovi ke cti. Pelcl prodělává tentýž duchovní proces jako jeho vrstevník M. A. Voigt; je s počátku nadšeným chvalořečníkem Josefovým, nemá dost horoucích slov, aby vyjádřil lásku a oddanost k reformátorskému císaři, ale toto nadšení chladne víc a víc, až se změní ve vyslovenou nenávist; Josef, kterého nazývá velikým králem, bohem seslaným, je mu nakonec neronovským zvrhlíkem, týznitelem lidí,

oděračem sirotků a přijičným nevěstkářem. Je to ovšem karikatura historika Pelcla nedůstojná; o „selském králi« nesmýšlel tak tenkrát ani lid ani vlastenecká inteligence. Přes všecku tuto jednostrannou zaujatost jsou však Paměti Pelclovy knihou zajímavou; osvětlují, třeba místy hodně zkresleně, psychologický proces českého obrození. Překlad i kritické poznámky Jana Pána jsou pečlivé a dokonalé. Z. G.

Z CIZINY.

Americké zednářství.

B. G. Steiner, jako delegát pražské Obchodní komory k mezinárodnímu kongresu obchodních komor ve Washingtonu, byl současně spolu s b. Lenhartem delegován zastupovati Velkou Lóži Lessing z. d. drei R. z Československa. Dostali příkaz vyříditi nejsrdečnější pozdravy a blahopřání Velké L.·. státu NY u příležitosti jejího stopadesátiletého trvání a současně jí předati dar, staročeský pohár. Bude Vás snad zajímat zpráva o oné cestě.

Při příjezdu do Ameriky byli uvítáni bb. Fränklem a Ossian Langem, kteří podnikli vše, aby jim pobyt co nejvíce zpříjemnili. B. Fränkl uvedl je k Velmistrovi Johnsonovi a sekr. Kennworthy. Seznámil je také s ostatními funkcionáři V.·. L.·. státu new-yorského.

Slavnosti počaly dne 3. května v katedrále sv. Jana a zúčastnilo se jich přes 5000 bb. Oslavy trvaly čtyři dny a byly ukončeny ohromným banketem v hotelu Astor, u kterého bylo přítomno 2500 osob. Tohoto banketu se bb. Steiner a Lenhart rovněž zúčastnili.

Hlavní práce konala se dne 5. května. Velmistr Johnson pozdravil přítomné hosty, mezi kterými se nalézaly čelné osoby z celého světa, mezi nimi také Lord Amphtill, bývalý místokrál indický a bývalý Velmistr of united L.·. of England; Lord Wraxall, prov. Velmistr of Bristol, dále delegáti ze Spojených států, z Irska, Rumunska, Skotska, Kanady, Maďarska, Mexika, Syrie, Kuby, Jugoslavie a mnoha jiných států.

Z proslovu, proneseného Velmistrem Johnsonem, jsou zajímavá některá tato data: V minulém roce vydala Velká Lóže státu NY 1,200.000 $ na účely dobročinné a mimo to byla vydáno 200.000 $ pro vystavení zednářského memoriálu ve Washingtonu. Velmistr Johnson uvedl, že zednářství jest v Americe vybudováno na velmi dobrých základech. Je naděje, že i v budoucnosti tomu tak bude, avšak bb. američtí si přejí, aby se zednáři dostávali více mezi lid, než občané mezi zedná ře. V roce 1931 pracovalo ve Spojených státech celkem 16.416 Lóží s 3,287.152 členy, v Kanadě 1375 Lóží s 207.608 členy, dohromady 17.791 Lóže s 3,494.760 členy.

Českoslovenští delegáti museli schůzi předčasně opustiti, protože ještě téhož večera museli býti ve Washingtonu při zahájení obchodního kongresu. V prvý den byli pozváni bratrsky čsl. ministrem, u něhož měli příležitost seznámiti se s různými osobnostmi politického života amerického, mezi nimi byl též americký vicepresident Curtis a několik poslanců a senátorů. Z čsl. hostů byli přítomni pan ministr Schuster, bratr dr. Vaněk, dr. Kislinger, dr. Chmelík z Brna a pan továrník Waldes.

Příští den byli pak návštěvou ve Velké Lóži Distriktu Kolumbie, kde byli V. Sekretářem co nejsrdečněji přivítáni. Při rozloučení požádal V. S. československé bb., aby tlumočili srdečné pozdravy oběma V.·. L.·. v ČSR.

Za pobytu v Novém Yorku měl br.·. Steiner opětně příležitost navštíviti několik Lóží. V prvé řadě to byla Lóže Dirigo, kde byl před jedenatřiceti lety přijat. Uvítali jej co nejsrdečněji a musil přislíbiti, že se zúčastní veškerých prací této Lóže, což také učinil, takže byl přítomen pracím všech tří stupňů.

Zvláštní dojem vyvolává, a snad by se doporučovalo také zavésti u nás, toto: Úřední činnost Mistra Lóže trvá jeden rok: postup k tomuto vysokému úřadu jest automatický, všichni činovníci postupují každoročně o stupeň výše.

V programu, který se zasílá pro každou práci bratrům zvláště, jest vždy zpráva, co bylo vykonáno v minulé schůzi, zda se konala nějaká zajímavá přednáška, či zda nějaká zvláštní návštěva byla přítomna a rovněž jest i poukazováno, co bude v příští práci. To vše se děje, aby se bratří prací a schůzí zúčastňovali pokud možno, nejčastěji.

Při práci 1., 2. aneb 3. stupně jest zvyk, že bratří hosté jsou Mistrem vyzváni těchto prací se zúčastniti jako činovníci. Též b.·. Steiner byl vyzván k takovému úkolu.

Každého roku jsou vyzváni všichni bratří, kteří před deseti lety byli jmenováni do stupně M. Gr., aby se dostavili do Lóže. Tu pak jeden, aneb několik z nich vypráví, jakých dojmů aneb příhod se dočkali ve světě; každý z nich obdrží pamětní medaili, zvlášť pro tento večer raženou. (Br.·. Steiner jeden takový peníz odevzdal do sbírek v chrámě v Praze.)

Bb. delegáti navštívili ještě pět jiných Lóží a všude byli co nejsrdečněji přivítáni. B.·. Steiner tlumočil všude přání a po-

zdravy od Národní V. . L.·. československé. Ve všech navštívených Lóžích byl požádán, aby po svém návratu do Československa opětoval pozdravy a přání.

B.·. Steiner ujišťuje s plným přesvědčením, že obě V.·. LL.·. československé těší se v Americe velké vážnosti. Je přesvědčen, že podobné návštěvy, jako byla návštěva delegátů z Československa, utuží vzájemné naše přátelství s americkými bratřími.

LITERATURA.

F. V. Krejčí: Češství a evropanství. Úvahy o naší kulturní orientaci. V Praze 1931. Nakladatel »Orbis«. Str. 219. — Myšlenkový postup lze pochopiti podle nadpisu jednotlivých statí: Evropa a zeměkoule. — Dějinný smysl Evropy. — Italie, Francie, Anglie. — Evropa jako živelní skutečnost. — Německo a Střední Evropa. — Evropa jako idea. — Češství. — Evropa a Slované. — Evropanství. — Vedle Vodáka a Šaldy byl F. V. Krejčí mým učitelem literatury a dějin literatury. (Literární kritika je uzavřený celek, nikoli náhodně rámovaný, nýbrž vyrůstající z určité pevné základny, kde není isolovanosti, nýbrž kde (v české literatuře) můžeme jít po spojovacích mostech na západ do Evropy snadněji, nežli na východ.) Z těch tří učitelů F. F. Krejčí sám jeden vykonal cestu kolem světa a seznámil se na vlastní oči s těmi díly světa, jež měly co říci do kulturního vývoje bílého plemene. Je z těch tří učitelů nejklidnější; nevíme o něm, že by zaujal k některé otázce tak tvrdohlavě odlišný názor jako 12. srpna m. r. zaujal k Národnímu divadlu Vodák (jehož přednáška byla nazvána blasfemií). F. V. Krejčí nevedl také literárních bojů tak nesmlouvavě jako F. X. Šalda. Byl učitel, začal jako učitel a to vtisklo ráz jeho tvorbě: všude se shledáváte s horlivou neodbytnou snahou otvírat dvířka do Evropy, odevzdat svou pochodeň a poučit; setkáváte se s metodou strhující, příjemnou a při tom doléhavou. F. V. Krejčí je neodbytný přítel: nedá pokoje, dokud ho nepřečtete. V duchu Palackého vykládá o zcentralisování světa. Ukazuje, že minulost Evropy povznáší člověka více, nežli její přítomnost. Zrovna tak minulost česká: uplatnila se v rámci Evropy vydatněji nežli přítomnost její. Zřetele na celou lidskou (nejen bílou) společnost jsou veliká, ženoucí síla v Evropě. Rusko, donedávna barbarské, tlačí se mocně do popředí lidské společnosti. Nutí k vděčnému vzpomínání, že malinké Řecko zrodilo sémě, z něhož se rozrostla evropská kultura. Měří a váží křesťanství a měří jeho význam stavební kulturou, jeho kolonisační politikou. Význam Evropy se přesunoval z Řecka přes Řím a Španělsko do Anglie, na jejíž kulturu stačí jedna míra: Shakespeare. V osmnáctém století se vyrovnává s Evropou Německo, ale jeho životní průměr je velice prostřední. Kultura německá je a zůstane knižní. Evropa má jednu velikou výsadu: Hudbu. Německá hudba dostává švih všelidský. Pro nás čím více civilisace, tím větší je národní nebezpečí. Ostatně: české dějiny mají několik paradoxů dějinných; z nich nejvýznamnější je naše obrana před němectvím po roce 1848, přiostřená po roce 1871 a vystupňovaná tehdy, když Francie se tázala: který národ je za Německem na východě? Nebyla by sama nalezla odpověď, kdyby ji včas nedostala z úst Beneše a Štefánika. — Neúprosný analytik pokračuje, aby se dostal k syntéze: Nejsme středem Evropy. Na západě jsme neznámí, při nejmenším západní Evropě zůstává Československo čímsi exotickým. Jsme na křižovatce, ale to nemusí vzbuzovat pozornost Evropy. — Jinak s Prahou: byla stanicí nejvyspělejší kultury, ale v době Shakespearově neměla svého básníka. Za to Komenský je první mezi velkými Evropany, kteří počínají hlásat světlo a lepší lidství přes hranice států a jazyků. — Pro slovanství teprve světová válka vytvořila novou, příznivější půdu: zmizelo nebezpečí germanisace, Němec není nám už jediným zprostředkovatelem evropského ducha a také nemusíme volat po slovanské pomoci. Jsme dokonalí Evropané a při tom Slované. Rodí se mezinárodnost. Po mezinárodnosti církevní vznikla mezinárodnost filosofická a osvícenská. Jedním z jejích prvních a nejslavnějších vtělení je Komenský. S ním Descartes, Spinoza, Pascal a Leibniz vytvořili republiku duchů, evropanství vzdělanců a filosofů, ale k souboru a syntezi všech kultur jsme ještě nedospěli. První evropský básník byl Byron. — Ale Paříž zůstává hlavním městem evropské kultury. Divadlo a hudba více nežli kniha pomáhá k vzniku evropanství. V osmdesátých letech razí Nietzsche slovo: »My dobří Evropané«. U nás k evropanství pospíchali Mácha a Vrchlický. Vrchlický je první, Zeyer náš druhý dokonalý Evropan. Pomáhali bořit hradby němectví. Třetí je T. G. Masaryk, zároveň jeden z největších současných Evropanů. Po těchto zjevech, jež zosobňují do jisté míry duševní luxus, přichází dělník, dělník socialistický a v něm se vytváří prvý lidový typ evropanství. Více evropanství znamená i více lidství, znamená více než češství. Národ, jenž se nejvíce přičinil o vytvoření společné evropské kulturní

atmosféry (Němci), v politice vyvolali nejvíce neklidu. Válka umlčela evropanství. Ale jen na čas. Nevzdáváme se naděje v možnost politického evropanství. Masaryk a Beneš jsou představiteli těchto snah. Evropský mír, založený na dorozumění národů, bude nejlepším ovzduším nejen pro evropanství, nýbrž i nejlepší záštitou naší svobody.

Odvážil jsem se zkratky z díla F. V. Krejčího, neboť mne chytlo. Miluji takové růžence úvah a myšlenek. Jednoho však postrádám: Což zednářství nehrálo úlohu při zrodu evropanství? Abych to řekl slovy Komenského — na nějž F. V. Krejčí několikrát ukazuje — což mezi porodními bábami, jež pomáhaly na svět evropanství, nebyla masonerie? Zednářství, jež znamená definitivní vítězství renesance, reformace a demokracie? Jež znamená citový i rozumový universalism a překlenutí všech protiv? Jež hledá jen a jen člověka bez rozdílu rasy, krve, jazyka, náboženství a filosofického přesvědčení? R. J. Vonka.

Charles Nicoullaud: L'Initiation maçonnique. Préface de M. l'Abbé Jouin (čestného kanovníka pařížské diecése a faráře u svatého Augustina). Paris. 1914. — Již tak autor předmluvy vábí, láká a dráždí. Autor věnoval dílo tomuto vzácnému kanovníku, jelikož v jeho knihovně se mohl vyzbrojit k tomuto dílu, opíraje se zároveň o jeho rady. Kanovník Jouin chválí pečlivost díla Nicoullaudova. Rychle přehlíží vývoj tajných společností a vzpomíná, že na zdi v síni rozjímání bylo psáno jediné slovo: Vitriol. Nesmělo být vysloveno. Smělo se nad ním jenom přemítat. Byla to začáteční písmena ze slov této rady: Visita Interiorem Terrae, Rectificando Invenies Occultum Lapidem, t. j. Probadej nitro země, očisti se, nalezneš kámen mudrců. Okultní vědy a zednářství prý měly společný cíl, totiž rozvrat církve a společnosti. Zednářství, věrno Nejv.·. S.·. V.·. odložilo roku 1717 dogma a postupovalo ve všem racionalisticky. Dědicové jeho velmi brzy se dostali na cestu čistého atheismu a obraceli se k intelektuálům, neodvislým duchům, libertinům a usilovalo, aby svrhlo jho zákonů humanitních i božských. Okultism naproti tomu mířil svou bílou i černou magií k duším nábožných, k mystikům, jichž víra planoucí doufala nalézti stravu pro svou pověrčivost. Více nemusím citovat, abys poznal, o jakou knihu jde. Ale je v ní shromážděno hodně materiálu, a to správného, ale ovšem zkresleného, vědomě zkresleného. Pravím-li: hodně materiálu správného, musím říci přesněji: po jednotlivu, tu a tam správného. Autor věří ještě v citování a vzývání ďábla v Lóžích zednářských.

*

Die Freimaurer. Bratří, znalí Vídně, upozorňují, že autor Max Herz je specialista srdečních nemocí a hra svědčí o srdečném poměru autorově k hájené ideologii (zednářské). Referujeme o těchto třech divadelních hrách skoro s desetiletým zpožděním, ale na dobrou věc upozorniti, na to nikdy není pozdě. Nás vlastně zaměstnává nejvíce hra »Tridentský biskup«. Dramaturg vídeňské scény (des Deutschen Volkstheaters) napsal k ní předmluvu. Chválí v ní tuto třídílnou hru jako zjevení v záplavě slabých a nicotných her, jež mu přicházejí pod ruku k oficielnímu posouzení: »To byl talent, jenž tuto hru napsal.« — Jde o vítězství dobrých lidí. Lidumilný biskup tridentský pro lidskost, pro milosrdenství a pro přirozenou svobodomyslnost vzbudí podezření nadřízených, jesuita Mauricius mu je ustavičně v patách, vloudí se až do otevřené a osvětlené Dílny. Srazí se tam s bílou vranou z domu habsburského, arcikníže tem Karlem (pozdějším vítězem od Ašprů). Suspendovaný biskup Bonifác se přihlásí za člena Lóže a jest přijat. Mistrova řeč nad biskupem-neofytou jest stručné, ale stkvělé vyznání na podkladě zednářské ideologie. Hra je věnována Ct.·. M.·. v Dílně Kosmos ve Vídni. Obálka má sugestivní kresbu: Biskup v nejstkvělejším liturgickém rouchu a s pastýřskou-biskupskou berlou v levici má na očích pásku. V.

Krieg. Německá činohra o třech dějstvích. Napsal Clarus Hild. Vyšlo v předvečer světové války ve Vídni. Jaká odvaha! Však mnozí poznají, kdo se tehdy skrýval za tímto pseudonymem K. H. a kdo se dnes neskrývá — skrývat nemusí — kdo nemusí tajit svého protiimperialistického, protiplutokratického přesvědčení. Kníže-loutka i muž chtivý peněz dá se vehnati do války, jejíž vznik i průběh jsou opředeny lžemi, intrikami i podvody. Nitky intrik se sbíhají v beznárodních a nemravných rukou dvou bankéřů, otce a syna, kteří si připraví pád podle přísloví: »Kdo jinému jámu kopá, sám do ní padá« a podle přesvědčení, že vyjde pravda na světlo jako olej nad vodu. Pravda vítězí v této hře, ale není v ní ani jedné osoby, na niž byste hleděli s bezkompromisní sympatií. Autoru se podařila, tuším, bystrá kresba lépe, nežli vítězný zápas povznášející myšlenky. Ale díky za ni. Mnohým a mnohým mohla by přispěti k otevření očí. rjv.

Proslov k řetězu.

Je doba zlá a lidé v této době zlí! Kdes v pravdu věřil, poznáš často bídný klam, kdes lásku hledal, odpoví Ti venku srdce tvrdé. A přec věř celou silou srdce svého ve víru, pravdu a lásku:

V tom pevném řetězu těch nejdražších, tam hledej a sám rozdávej a věř, že dobro učiněné zas se k Tobě jako dobro vrátí.

Dílna J. A. Komenský. Mistrova slova.

*

Jak je cesta k lidem daleká,
nevidí-li člověk člověka!
Jak je krásná, svítí-li ti vstříc
hvězda: člověk. — Co chceš, bratře, víc?

Dílna Jan Amos Komenský. Učňovský list.

Jednejte tak, jak se na řádné a rozumné muže sluší, obzvláště nedávejte své rodině, přátelům a sousedům znáti, co se děje v Lóži. Ale vždy hleďte moudře pozvedati jak čest vlastní, tak i čest staroslavného bratrstva. — Dbejte svého zdraví, nezůstávejte příliš do pozdních hodin a dlouho mimo domov pohromadě po uzavření Lóže; vystříhejte se obžerství a opilství, aby vaše rodiny nebyly zanedbány, aby tím netrpěly, a vy sami abyste se nestali neschopnými práce. Staré povinnosti.

Přípitek hostům.

Ze Starých povinností se dovídáme, že svobodným zednářům bylo povoleno vzájemně se veseliti nevinným způsobem, hostiti se navzájem podle zámožnosti a varovati se každé přílišnosti. Staří stavitelé katedrál, naši dávní předchůdci, měli četné a zajímavé obřady při svých hostinách. V nynější naší společnosti z nich zbyl jen proslov. Přesto není méně srdečný, než byly dávné zvyky. Bratrsky vítáme Vás, kteří jste nás poctili svou milou přítomností. Přičiníme se, aby se Vám mezi námi líbilo. Na Vaši počest Vám připíjíme!

Dílna Jan Amos Komenský, listopad 1931, učňovský list.

Vychází každý měsíc.
Toto číslo bylo vydáno 1. ledna 1932.

Tištěno jako rukopis. — Zodpovědný redaktor R. J. Vonka. — Tiskla tiskárna »Legiografie« v Praze-Vršovicích. — Vydavatel: Prof. Dr. František Kadeřávek. Novinová sazba povolena pod čís. 243.739 VII. 30 ze dne 26. září 1930 ředitelstvím pošt a telegrafu v Praze.

SVOBODNÝ ZEDNÁŘ

ORGÁN ČESKOSLOVENSKÉHO ZEDNÁŘSTVA

R. VI. 1932. VOLNOST - ROVNOST - BRATRSTVÍ SEŠIT 2.

DOBRÝ BRATR A DOBRÝ SYN NÁRODA,

JUDr JOSEF SCHEINER, 33°

ODEŠEL DO VĚČNÉHO VÝCHODU

ZANECHAL NÁM KRÁSNÝ PŘÍKLAD,

JAK LZE V DUCHU SZ,

JAK BEZ ZÁSTĚRY V DOBĚ PŘEDVÁLEČNÉ,

TAK SE ZÁSTĚROU V DOBĚ POVÁLEČNÉ,

PRACOVATI HORLIVĚ,

VYTRVALE A ÚSPĚŠNĚ NA CESTĚ,

NA KTEROU PADÁ ZÁŘE

VELIKÝCH SVĚTEL

SÍLY, MOUDROSTI A KRÁSY

Francouzský list „L'Europe Nouvelle" v čísle ze 16. I. napsal o dr. Scheinerovi:

Smrt J. Scheinera, který byl ve Francii málo znám, uvádí ve smutek celý československý národ. Tento činný a mlčelivý patriot nejen věnoval svému lidu všechno úsilí a všechno myšlení svého života, nýbrž byl i, ač sám o tom dobře nevěděl, ani to nechtěl, jedním z průbojníků a zachránců nové Evropy.

Starosta československého Sokolstva umírá ve stáří 71 let. Tento apoštol tělesné a občanské kultury však neměl na sobě nic stařeckého. Kdo jej za posledních sokolských slavností viděl defilovat v pražských ulicích v čele padesáti tisíc mužů, uváděných v nadšení jeho vůlí a kázní, uchovává si vzpomínky na athleta v plném věku, s klidným, vážným obličejem, jevícím vždy trochu starostí, a jeho spánky a vous sotvaže bělaly.

Začal život jako nadaný advokát. Byl však hlavně od mládí horlivým žákem Miroslava Tyrše, zakladatele sokolského hnutí, jehož se právě slaví stoleté narozeniny. Scheiner věnoval svůj život tomu, že pokračoval v díle Tyršově, rozšiřoval je a dokončoval. Byl mimo to teoretikem hnutí, mohlo by se skoro říci náboženství, jehož byl Tyrš zakladatelem. Časopis Sokol, který byl Scheinerem řízen osobně až do r. 1916, stal se jeho zásluhou jakýmsi evangeliem občanské morálky a rozšířil až do nejmenších vesnic silné a zdravé učení všem přístupné, sílící tělo a zocelující ducha. Duch Sokolstva je úplně odlišný od sportovního ducha anglického a západoevropského. Nestaví proti sobě jednotlivce v loyální hře, nýbrž je to duch kolektivní kázně, v němž je obsaženo zároveň zvyšování osobní ceny jednotlivcovy i dobrovolné zřeknutí se individualismu ve prospěch vyšších cílů. Jednotlivec má býti v národním celku pevnou a inteligentní součástí, zaujímající správně a plně své místo. Toto pojetí, vzdálené jak německé dresuře tak i anglickému sportu, má v sobě cosi nového a velkého. Obnovuje se jím — v zcela odlišném sociálním prostředí — duch antických obcí.

Josef Scheiner byl za války uvězněn a pronásledován — jistě ne bez důvodu — za své myšlenky a za svou plodnou činnost. Po válce a vzkříšení své vlasti učinil ze sokolské organisace jádro a zdroj nového národního vojska. Přijal dokonce na rok povinnosti nejvyššího velitele této rodící se armády, pak se vrátil na své místo, aby tu skromně konal ještě větší úkol. Je to jeho zásluhou, jako zásluhou Masarykovou, že Československo si uchovalo pořádek, státní jednotnost a sociální mír. Prospěl Evropě upevněním státu, který je jedním z jejích pilířů, a tím, že rozšiřoval v lidu rytířského ducha, jehož svět nikdy nepotřeboval tak naléhavě jako nyní.

Návštěva V.·. M.·. z V.·. S.·. L.·. německé, b.·. Müffelmanna:

V.·. M.·. N.·. V.·. L.·. Československé uvítal b.·. Müffelmanna takto:

Pokládám organisaci z. za sdružení mužů, kteří jsou k společné práci spjati sjednocující myšlenkou: dávati veškeré své síly a schopnosti ve svém povolání životním i mimo ně ochotně a bez výhrad do služeb svého národa a státu. Jsme vedeni činorodou láskou k svému národu a vůlí říditi se jí ve svém myšlení a konání. Chceme-li míti svůj stát národním, nepřezíráme při tom nikterak fakta, že na území tohoto státu s námi bydlí minority jiných národů, především Němců. Chceme proto usilovati o to, aby se překlenula propast, která byla před válkou a zvláště za války mezi námi a Němci, chceme nedůvěru nahrazovati důvěrou, chceme na novém podkladě upravovati svůj citový i rozumový vztah k nim. Při tom nezáleží jenom na nás, záleží i na vás, br. němečtí, záleží i na ostatních příslušnících německého národa, zda půjdou cestou nové orientace rozumové i citové. Nejj.·. V.·. M.·. Lad. Syllaba promluvil k nám v této věci takto: »V samostatném státě je nám třeba vlastenectví opravdového, hlubokého, činorodého, moudře chápaného a náležitě prohloubeného. Pravé vlastenectví se snáší s pokrokovým úsilím, s evropským cítěním a se světovým rozhledem.« Jako dobří občané a dobří lidé pracujeme i pro bratrství mezi všemi národy. Jsme vždy ochotni podati vám ruce k tomu, aby naše organisace z., šetříce plně národního sebevědomí, spěly k lidskosti, k pravé humanitě. Musíme míti sebe v úctě, musíme míti v sebe důvěru — pak se zdaří naše upřímné a opravdové úsilí o kulturní, hospodářské a politické spolužití. Albert Schweitzer, der Denker und Urwaldarzt, mahnt uns, daß wir nicht einig zu sein brauchen in der Weltanschauung und Religion, daß wir aber einig sein sollen in der Ehrfurcht vor den Geheimnissen der Schöpfung, um uns, einig auch in der Lebensanschauung und Ethik, im Enthusiasmus für die Kultur und für die Menschlichkeit zu stärken. Im Zeitalter der traurigen und düsteren Folgen des Weltkrieges, des Gasgiftmordes, des Völker- und Rassenhasses, des Imperialismus, Kapitalismus, der faschistischen Diktatur und der Diktatur des Klassenhasses und ihres Vernichtungskrieges gegen alles Geistige, gibt er uns den Glauben an die Menschheit wieder und an die Einheit aller Kultur. Und diesen Glauben wollen wir durch brüderliche und gemeinsame Arbeit pflegen und stärken.

Projev českého Ručitele u S.·. G.·. L.·.

Nejj.·. V.·. M.·., Ct.·. M.·., dr.·. bb.·.!

Dovolte mně, abych jako garant našich styků se Symbolickou V.·. L.·. Německou pronesl několik vět k jejímu V.·. M.·.

Ehr.·. st.·. G.·. M.·., l.·. Br.·. Müffelmann!

Erst vor kurzer Zeit haben die V.·. N.·. L.·. Č.·. und die S.·. G.·. L.·. Deutschlands die offiziellen Beziehungen angeknüpft und bei der Gelegenheit wurde ich zum Garanten ernannt. Ich will mich zuerst für diese hohe Auszeichnung bedanken und in dieser Eigenschaft eines Freundschaftsbürgen will ich Sie auch bitten, mir zu gestatten, ein paar Worte sagen zu dürfen.

Ich weiß, daß diese meine Ernennung für mich mit großer Ehre verbunden ist, aber ich will es mir auch nicht verheimlichen, daß mir die Ehre manche Aufgaben auferlegt. Je größer die Ehre, desto angenehmer sind in diesem Falle die Aufgaben eines Freundschaftsbürgen.

Heute, anfangs des J. W. Goethejahres, ist es zum erstenmale, daß wir čechoslovakische F. M. in unserer bescheidenen Bauhütte einen Großmeister einer Großloge aus Deutschland begrüßen können, es wäre aber nicht richtig zu glauben, daß die Beziehungen zwischen dem deutschen FM-tum und den čechischen F. M. erst heute beginnen. Im Gegenteil, diese Beziehungen haben vor langen Jahren begonnen, im vorigen Jahrhunderte, in der Zeit, wo auch das moderne FM-tum seine ersten Bekenner unter den Čechen erweckt hat. Ich will von unseren Vätern bloß einen Namen nennen, mit dem wir das volle Recht haben uns zu rühmen, den Namen des weltberühmten Physiologen Jan Ev. Purkyně, der in Breslau als Professor und Br. tätig war. Von unseren Zeitgenossen, will ich bloß beispielsweise drei Namen erwähnen, die uns allen teuer sind: es sind der selige Br.·. Eger, der in Bayern das Licht bekommen hat, Br.·. Plzák, der vor 37 J. in die Dresdener L.·. empfangen wurde, und unser hochgeschätzte Br.·. und M.·. Berthold Thein, der sich der K. K. zum erstenmale in Halle nähern durfte. Das war alles zur Zeit, wo in unseren Ländern die kurzsichtigen Wiener Regierungen kein FM-tum duldeten, wo aber die Logen in Deutschland ihre Quellen der reinen Wahrheit den durstenden und suchenden Čechen anboten.

In diesen Logen haben die čechischen FM. die Gelegenheit gehabt, an den gemeinsamen Idealen der Humanität zu arbeiten. Es war bloß dadurch ermöglicht, daß die Logen in Deutschland durch die Ideologie eines richtig verstandenen Patriotismus und einer wahren Vaterlandsliebe beseelt wurden, welche zum edelsten Internationalismus und zur reinsten Völkerliebe führt.

Lassen Sie es mir bei dieser Gelegenheit unterstreichen — diese Selbstverständlichkeit — daß wir F. M., Čechen und Deutsche, Brüder sind, obzwar keiner von uns seine eigene Nation verleugnet. Ich will es auch aus dem Grunde unterstreichen, daß gerade meine Mutterloge den Namen Národ, d. h. die Nation, trägt, und daß meine Brüder und ich unseren Patriotismus ebenso betonen, wie unser FM-tum. Wir bekennen uns zum Patriotismus, den erst neulich unser hochgeschätzter Bruder Kamil Krofta in der Wochenschrift »Demokratický střed« so glücklich formuliert hat. Wir FM. wollen nichts gemeinsames mit den in allen Ländern der Welt landläufigen Auswüchsen des integralen, oder intransigeanten oder radikalen Nationalismus haben, — und nun gestatten Sie mir die Worte des Br.·. Krofta zu zitieren — mit »einem polternden Nationalismus, der da glaubt, man könne Kraft und Entschlossenheit durch Geschrei beweisen und vergißt, daß nach den Worten des Dichters nicht jener stark ist, der schreit, sondern jener, der lautlos auch die schwersten Lasten zu tragen weiß.« Wir wollen nichts gemeinsames haben mit »dem arroganten, eingebildeten und unverträglichen Nationalismus, der alle, die nicht seinen Schlagworten folgen, aus der Nation ausscheidet, ihre Anhänger in nationale und nichtnationale scheidet, der jeden, und oftmals gerade jene, die dem Volke am wirksamsten und aufopferungsvollsten dienen und das meiste geleistet haben, eines Mangels an nationalem Empfinden verdächtigt oder gar des Verrates an der Nation.« Wir wollen nichts gemeinsames

haben mit »dem sentimentalen Nationalismus, der sich in Lobhymnen auf den nationalen Idealismus der älteren Generationen ergeht und ungerecht und unvernünftig dessen Verfall in der heutigen Zeit beklagt.«

Nein! Wir bekennen uns zum Nationalismus, welchen unsere Väter einfach Patriotismus und Liebe zum Volke nannten. Und »die Liebe zum Volke äußert sich nicht im Haß gegenüber den Angehörigen anderer Völker, sondern in aufrichtigem Mitgefühl mit allen Komponenten des eigenen Volkes.« Das ist die Liebe, »die bereit ist — ohne sich dessen vielleicht zu rühmen — für das Wohl der Nation zu arbeiten, zu leiden, ihm persönlichen Anteil zu schenken und persönliche Bequemlichkeit zu opfern.« Das ist die Vaterlandsliebe, die zur Mitarbeit der Völker und zur Völkerannäherung führt, das ist der Patriotismus der čechoslovakischen FM. Derselbe Patriotismus der FM. in Deutschland öffnete damals, vor langen Jahren, die Logentore ihren čechischen Brüdern, derselbe Patriotismus beseelt auch — wir sind uns dessen sicher — die Fr., die jetzt unter der Oboedianz der S.·. G.·. L.·. arbeiten, im Sinne der Tätigkeit des größten deutschen Außenministers der Nachkriegszeit und FM. Gustav Stresemann. Und weil es so ist und weil wir es wissen, darum können wir auch hoffen, daß die Mitarbeit unserer beiden Großlogen erhaben und edel sein wird, und darum konnte ich auch sagen, daß meine Aufgabe eines Freundschaftsbürgen eine so angenehme sein wird. —

•

V Řetězu:

Jestliže tedy dnešní nesnáze tvoří uzel, tužší, nežli uzel gordický, potom jest na nás, abychom jej buď podle umění anebo mečem bratrské lásky rozuzlili. Na nás jest, abychom mezi sebou rozmnožovali SVĚTLO a PRAVDU, POKOJ a PRAVÝ MÍR, abychom tak ostatnímu světu ukazovali otevřené cesty a abychom jej všemi ospraveditelnými prostředky na tyto cesty přiváděli.

Komenský: V Napomenutí Evropanům (22).

12. 1. 32. L. J. A. K.

Interview s jubilantem.

B.·. Alfred Baštýř - třicet let pěstitelem Královského umění.

Milý bratře! Prvního prosince 1931 bylo tomu třicet let, co jsi uzřel zednářské světlo. Pověz mi laskavě něco bližšího o svém zasvěcení.

Byl jsem vychován v řádné a dokonalé Lóži Zukunft. Jelikož zednářství ve Vídni bylo zakázáno, jezdil jsem pravidelně ku práci do Bratislavy, a to nejen z Vídně, nýbrž později také z Prahy. Večer jsem jel tam a téže noci po práci jsem se vracel domů. Vyrostl jsem tam v tuhé zednářské kázni a v živé bratrské lásce. Zednářství nám nebylo poutem společenských styků, tím méně obchodních zájmů. Žili jsme pravou zednářskou láskou bratrskou a podle správné zednářské tradice.

Když byla založena zednářská Lóže v Praze Hiram, byla to Lóže odkrytá?

Hiram byla Lóže pohraniční, Grenzloge. Pracovala rituálně, toliko recepce vykonávala pod ochranou Uherské Symbolické Velké Lóže v Bratislavě (Presburku) anebo v Pešti. Nebylo tam téměř českých bratří, nebyli za bratry přijímáni, leda jenom ti z Prahy anebo z Čech, kteří byli recipováni za hranicemi.

Jak došlo k založení české Lóže?

Lóži založiti není věc lehká a snadná. K tomu se musí dlouhou dobu pracovat. Bratrstvo nemůže vyrůsti přes noc. Proto jsem hned od založení Hiramu pečoval o to, abych do této Lóže přivedl bratry české národnosti. Přivedeným byl jsem ručitelem. Podle platné tradice nevěděli, kdo za ně ručil. Nevěděl to také zesnulý bratr Moučka. Teprve asi rok před jeho smrtí slovo dalo slovo, bratr myslil, že jeho ručitelem byl starý hutník-horník Irmler, ale já jsem jej potom vyvedl z omylu. Ručitelem bratra Moučky v Hiramu jsem byl já sám. Tak se stalo, že když se blížil konec války světové, bylo v Praze již čtrnáct bratří a mezi nimi ti mnou k zednářství českému připravení, aby mohli založiti řádnou a dokonalou Lóži Jan Amos Komenský. Nebýt mé práce od roku 1908, byli by čeští zednáři vstupovali do Dílny a do Řetězu podle způsobů známého italského žurnalisty Ugo Dadone. Ten uváděl do zednářství členstvo, neužívaje Černé komory. Setkal se leckdy docela náhodně s někým, jenž mu byl sympatický, anebo v němž tušil muže budoucnosti a tázal se ho: »Nechtěl byste býti zednářem?« Jestliže někdo dal na jeho slova a na jeho papír, o čemž píše ve sborníku bratr Stloukal, stal se členem zednářského řetězu a neprošel Temnou komorou, nezažil rozjímání, ani nepoznal krásu recepčního obřadu. Od roku 1908 jsem vyzvídal a pozoroval, kdo by mohl z Čechův vstoupiti do Hiramu, kdo by tam měl odvahu vstoupit a kdo by tam byl přijat. Všichni starší zednáři čeští mnou byli do Hiramu uvedeni a já jsem jim byl ručitelem. Stačí nahlédnouti do zápisů, do matrik řečené Lóže a nalezne se tam, já že jsem byl jejich ručitelem. Jenom když jsem uvedl bratra Otu, byl mu ručitelem švagr, dr. Koref.

Ale o bratru Theinovi je ve sborníku Stavba napsáno, že byl recipován v Halle nad Sálou. Jak mi to laskavě vysvětlíš?

Bratr Thein starší byl přijat v Halle tři roky později. Já jsem byl recipován roku 1901 a bratr Berchtold Thein byl recipován roku 1904. Já v Lóži Zukunft, bratr Thein v Lóži Zum Morgenstern. Já jsem byl přijat v Bratislavě, on v Halle nad Sálou. Já pravím, že jsem ručil za ty bratry, kteří byli přijati po mně, ovšem ne těm bratřím, kteří byli přijati za hranicemi v jiných obediencích. Tak jsem byl ručitelem bratru Kvapilovi. Moučkovi a tak dále. Mezi zakladateli byl také bratr Wiesner a ten byl přijat roku 1908 v Paříži. Také bratra Muchu jsem neuváděl. Ten byl přijat v Americe. Zrovna tak jsem neručil za bratra Egra, neboť ten byl přijat v Bavořích. Bratří, za něž jsem ručil, jsou bří: Hurt, Červinka, Třebický, Stretti a Kvapil. O bratru Moučkovi již jsem to dříve pověděl.

Ty jsi se zúčastnil také prací o rituále?

Nikoli, nikdy jsem nebyl takový milovník pera a papíru, ani řečník nejsem, abych si byl troufal pustiti se do podobné vážné práce. O to má největší zásluhy bratr starší Thein.

Jak to bývalo při prvních pracích v tvém domě?

V mém domě se scházeli bratří k práci od 26. října 1918. K tomu dni dostali pozvaní pozvánku, psanou červeným inkoustem. Chtěl jsem tak symbolisovati, že chceme býti zednářstvím červeným, skotským, nikoli jánským. Pozvánka zněla opatrně: Paní a pan dr. Baštýř dovolují si Vás zváti k čaji o páté hodině dne 26. října. Jednu pozvánku jsem odevzdal bratru Volfovi jako doklad pro Museum. První recepce byla v mém domě

v chrámě, jejž jsem připravil v jednom ze svých pokojů, dne 29. února 1920. Tehdy byli přijati bratří: Bartošek, Kocián, mladší Křižík, Gustav Schmaus starší a Vilém Zítek.

A kdy došlo k tomu, že se Lóže přestěhovala do Husovy ulice?

Brzy po založení Lóže Jan Amos Komenský došlo k jednání se zednáři »italskými«. Tak jsme říkali českým zednářům, jež do zednářství uvedl italský žurnalista Ugo Dadone po pouhém přisvědčení, že chtějí býti zednáři. Komorou rozjímání neprošli. Kouzlo recepčního obřadu nepoznali. Dadone přichystal k uvedení do zednářství in bianco legitimace. Ukázalo se, že nás chtěl oddáliti od zednářství francouzského a srbského. Dadonovým způsobem: per legitimationem bylo jmenováno hodně bratří a vzniklo několik Lóží jako profesorská, složená výhradně z profesorů universitních (jedním z jejích členů byl Jaroslav Vlček). Byla Lóže žurnalistická, kde byli skoro vesměs jenom redaktoři Národních listů. Byla Lóže průmyslníků-inženýrů, byla Lóže sokolská. Byla Lóže, kde převládali socialisté. Tyto Lóže se jmenovaly: Národ, Dílo, Týn, Dvacátý osmý říjen. Jak se jmenovala Lóže sokolská, nevím. Italští bratří se scházeli v bytě bratra senátora Brabce. V mém domě se pracovalo od 26. září 1919. Potom se bratří scházeli v místnostech, které najali a na Lóži upravili v Husově třídě v druhém patře. Poslední práce v mém domě byla 29. května roku 1923.

Kdy byla vykonána první řádná volba Lóžových činovníků? Ještě se na to pamatuješ?

Jak bych se nepamatoval. Bylo to 16. prosince roku 1919. Mistrem byl zvolen bratr Kvapil, jeho náměstkem bratr Thein starší. Prvním kladivem vládl bratr Tichý starší, druhým bratr Haněl. Řečník? To byl bratr Třebický. Znalcem byl bratr Hurt. První recepce v nově založené Lóži byla v mém domě dne — však jsem to již pověděl. (Bylo to 29. února 1920.) Jestliže bylo české zednářství založeno de lege et arte, bylo to možno jenom proto, že jsme měli řádné české zednáře, kteří prošli Černou komorou v Praze. Neboť bratří, kteří byli recipováni v cizině, byl malý počet. Byli to: Thein, Eger, Plzák, Wiesner a Haněl. Ti byli Mistři. Kromě toho k nim patřil bratr Mucha. Od roku 1914 až do roku 1920 se nerecipovalo jednak pro válku, jednak pro válečnou nervositu, jež na se brala také formy nacionalistické.

Bratří opět a opět vděčně si připomínají, že jsi přinesl Královskému umění mnoho hmotných ochotných obětí.

Počkat! O tom nerad slyším, takové vyprávění považuji za přitěžující. Já si zakládám na tom, že jsem soustavně pamatoval, aby tu byli čeští zednáři. Jestliže mohli němečtí bratří své řady rozhojňovat, potřebovali jsme my toho ještě více. Jakmile byla založena Lóže Hiram, pečoval jsem o to, aby tam byli přijati čeští bratří, bratří české národnosti. Když jsem se tak ptával, kdo by měl býti získán, bratr Irmler mne upozornil na Moučku, horníka jako byl sám. Protože já jsem tehdy Moučku neznal, vyzval jsem Irmlera, aby Moučku zkusil otázkami a když Moučka projevil ochotu vstoupiti mezi nás, převzal jsem úlohu jeho ručitele, protože Irmler nebyl členem Lóže Hiram. A ručitel může býti jenom z Lóže, která recipuje. Veškerou korespondenci s Paříží jsem obstarával já; poštovní poměry byly po převratu bídné a byl to pozdější br.·. Jan M., který mi, ač tehdy ještě nebyl zednářem, zaopatřoval kurýry, kteří dopravovali mou poštu do Paříže.

To bych tedy, když jsme se do tohoto rozhovoru dostali, přidal ještě toto. Upozornil jsem bratry, že Němci budou usilovat o Nejvyšší radu. A jestliže si nepospíšíme, zřídí ji dříve, nežli my a my potom nikdy již této Instituce nebudeme moci dosáhnouti. Tak se stalo, že se bratří Thein, Mucha a Stretti vypravili koncem května roku 1922 do Švýcar a to do Lausanne a zúčastnili se prací vyšších stupňů, jichž také dosáhli. Od té doby mají čeští zednáři Mistry třiatřicátého stupně. Později byl v Lausanne povýšen do třicátého stupně ještě bratr Bartošek, tehdy člen národně socialistické strany (Klofáčovy), A. Baštýř, Moučka a Tichý. Pak se ustavila, jak bylo vypravováno, Nejvyšší rada československá. Bratr Mucha je od té doby Nejjasnějším Komandérem. Tehdy byli bratří Thein a Stretti určeni za Velké sekretáře. Stalo se to 28. května 1922. Bratr Stretti byl později jmenován Nejvyšším Inspektorem.

Kdo tedy pozval bratry k první schůzce, myslím tedy bratry české národnosti a schůzku z 26. října 1918?

Tu schůzku jsem prosadil já. Já jsem napsal a rozeslal pozvánky. Ode mne vyšel popud. Ochotně a rád jsem k té první schůzce propůjčil svůj dům. Od roku 1906 byl v Harmonii členem notář Uhlíř, od roku 1908 bratr Bondy, a s ním bratr Helfert, od roku 1909 bratr Schaniel, od roku 1911 bratr Otakar a Vincenc Červinka, od roku 1912 bratr Tichý starší, jehož ručitelem byl bratr Uhlíř, od roku 1914 bratří Hurt, Viktor Stretti a Winternitz. Jmenoval jsem jenom ty, co jsou teď v Lóži Komenský. Chceš-li mi udělat radost, nehovoř nikdy o mých zásluhách o Královské Umění, pokud jsou rázu materielního. Já jsem si vědom, že to něco je, leč pravím: Nic to není proti tomu a vedle toho, co jsem ideového pro zednářství české vykonal. Jestliže se označuji za svolavatele první schůzky zednářů české národnosti a tudíž za průkopníka a zakladatele českého zednářství, není to pýcha a vynášení, nýbrž radostná hrdost. K tomu činu budu se vždycky hrdě hlásit, jakož i k tomu, já že jsem přiváděl české bratry do pražské Dílny Hiram. Pod mou střechou byla pojmenována první česká Lóže jménem velikého českého filosofa, totiž Jan Amos Komenský. Na tom si také silně zakládám a jsem na to hrdý dosud.

Pověz mi, drahý bratře, jaký byl život mezi SZ. za světové války?

V prvních dnech nastal neklid, v pozdějších letech byla obnovena práce. Z našich bratrů byl uvězněn bratr Červinka. Zachovávali jsme ticho, neboť v Praze bylo těžko vystupovat veřejně. Byli jsme překvapeni, když přišel návrh s odůvodněním, že to žádá Veliká Lóže maďarská, pod jejíž záštitou jsme pracovali, abychom se nejen bratra Červinky zřekli, nýbrž abychom jej z počtu členstva svého vyškrtli. Tento návrh přišel z předsednictva.

A vy?

Přál bych ti vidět bratra Keusslera, komponistu, autora oper, oratorií, dirigenta pěveckých sborů, muže hmotně nezabezpečeného, s jakou vervou, s jakým opravdovým ohněm se tomuto návrhu vzepřel: »Bratr Červinka ještě ani odsouzen není, a my bychom jej z počtu svého škrtali jenom proto, že byl obviněn a neusvědčen?« Bratru Keusslerovi se nepodařilo, aby návrh na škrtnutí bratra Červinky padl neprojednán. Sluší toho litovati; neboť se později ukázalo, že Veliká Lóže maďarská podobného pokynu do Prahy neposlala. (Příště konec.)

Černá internacionála v Jihoslavii.

Milan Banić vydal u příležitosti eucharistického kongresu v Záhřebě v r. 1930 knihu »Crna internacionala prema Hrvatstvu i Jugoslavenstvu«. Kniha tato byla censurou v Záhřebě shledána nezávadnou, avšak censura v Sušaku knihu tuto zabavila. Milan Banić dokazuje, jak katolická církev již v dobách chorvatské samostatnosti vystupovala proti prvním knížatům a králům chorvatským a jižním Slovanům jako exponent maďarského krále Ladislava, který si osvojil krajiny mezi Drávou a Sávou a asi v r. 1090—1100 založil v Záhřebě biskupství. Pomocí víry a církve, za pomoci biskupské stolice a mitry dála se ve středním věku politická expanse, jejíž středem bylo biskupství v Záhřebě a která umožňovala maďarské prolínání k Jadranskému moři likvidací chorvatské samostatnosti Maďary. Ujasňuje historii Petra Zrinjského a Frankopana, kteří byli ubiti ne proto, že byli opuštěni stambulským sultánem a francouzským králem Ludvíkem XV., ale proto, že jim vpadl do zad sám chorvatský národ, který sveden byl k tomu tvrzením, že chorvatští hrdinové byli zrádci křesťanstva. Kampaň proti nim byla vedena Svatou stolicí, která snažila se formálním a neupřímným protestem pro Zrinjského a Frankopana zastříti skutečné své dílo. Dále líčí autor činnost římsko-katolické církve a římské kurie, která vždy obětovala národní interesy národů svým církevním interesům a vzpomíná při tom činnosti katolické církve před sjednocením Italie, doby před reformací Německa a boje katolické církve proti Čechům. Vzpomíná úmrtí Štěpána Radiće, jehož aktivnost nedávala možnost církvi římsko-katolické, aby v mladé Jihoslavii svoji činnost plně vyvinula. Po jeho smrti stal se chorvatský klerikalismus neobyčejně bojovným a činným, což viděti bylo na nedávném eucharistickém kongresu. Poukazuje na snahu po sjednocení všech jižních Slovanů, která jest již velmi stará, a kterého si přáli všichni dobří Srbové, Chorvati i Slovinci. Aktivní protivníci jihoslovanské státní ideje nacházejí se mezi těmi, kteří spekulují na účet národní trojitosti. Mezi těmi je veliké procento Jihoslovanů, kteří jsou nemocní a duševně nevyvinutí, avšak nejexponovanější jsou v tomto boji cizinci. V prvé řadě černožlutí, habsbursko-orientovaní Němci, šovinisticko-imperialističtí Italové a Maďaři, kteří nikdy nebyli přáteli, nýbrž krvavými nepřáteli chorvatských národních aspirací. Dnes jsou to černožlutí Rakušáci »Heimwehr«, rakouští křesťanští sociálové, »probuzení« Maďaři, maďarští to revanšisté a restauratéři, také italští imperialisté, kteří jsou rozhodní a veřejní nepřátelé chorvatského nacionálního individualismu. Stejné stanovisko k chorvatskému nacionalismu měl papežský Řím, kterému chorvatské národní interesy, chorvatský nacionalismus a jeho afirmace byly posledním kolem u vozu. Ve všech fázích chorvatského historického života papežský Řím dokázal, že bez rozmýšlení obětuje chorvatskou svobodu a nezávislost, kdykoliv šlo o prospěch římské církve. Pojednou staví se černá internacionála v čelo bojovníků za chorvatskou národní individualitu, která tolikrát byla zmrzačena a udušena ve prospěch Otce papeže a svaté římsko-katolické církve. Pod heslem »církev nade vše« a ze strachu před národní srbskou pravoslavnou církví snaží se římsko-katolická církev pomáhati stvořiti v Jihoslavii dualism, aby tak svoji posici mezi katolickými Chorvaty a Slovinci uchránila před národní srbskou pravoslavnou církví, a to i za cenu národního života a spojitosti Chorvatů se Srby.

Černá internacionála řadí se tak, chtěj nechtěj, do jedné řady s fašismem, Heimwehrem a »probuzenými Maďary«. Svojí předstíranou prací pro chorvatskou individualitu neoklame poctivé národovce chorvatské, kteří více cení národní soužití bratrských Srbů, Chorvatů a Slovinců, než modus vivendi v symbiose 3½ až 4 milionů Chorvatů s 8 až 9 miliony Maďarů, aneb se 40 miliony Italů, aneb se 70 miliony Němců, neboť historické určení Chorvatů jest v tom, že musí žíti buďto s Maďary, Němci aneb Italy, když nebudou chtíti žíti v jednom státě se Srby a Slovinci. Minimální program černé internacionály v Jihoslavii jest přinutiti vládu a nejvyšší státní správu, aby kapitulovala před Svatou stolicí, aby římská církev v Jihoslavii nepožívala jenom stejného stupně rovnoprávnosti jako ostatní konfese, nýbrž aby měla privilegované, výminečné, svrchované postavení, aby tak stala se Jihoslavie v první řadě katolickým státem, v kterém by státní moc svoje morální a materiální možnosti dala úplně k disposici římsko-katolické církvi. Tím chce katolická církev znemožniti jakýkoliv pokus o utvoření národní katolické církve v Jihoslavii a přinutiti pravoslavnou církev, aby se vzdala své samostatnosti a spojení s ekumenským patriarchou, jakož i se všemi pravoslavnými církvemi a aby přiznala suverenost římského papeže. Jinými slovy řečeno, černá internacionála žádá od jihoslovanského státu, aby se stal instrumentem a zbraní v rukou katolicis-

mu k obraně proti východu a pro likvidaci pravoslaví, neboť černá internacionála má zato, že dnes jest nejvhodnější čas zadusiti pravoslaví, kdy pravoslavné Rusko nachází se v rukou červené internacionály, která se netěší sympatiím žádného státu v Evropě.

V případě, že se tento minimální program černé internacionály nepodaří a že Jihoslavie neobětuje samostatnost pravoslaví, hodlá černá internacionála provésti svůj maximální program, který jest identický s programem Musolliniho, Horthyho, Seipela a všech nepřátel jihoslovanského národa. To jest: rozděliti Jihoslavii na část slovinsko-chorvatskou, odpoutati ji od pravoslavné srbské a dáti jí nového vladaře, apoštolského krále, který by obnovil 800leté maďarsko-chorvatské vladařství, čímž by tak částečně provedena byla restaurace habsburské monarchie, byť i za cenu obětování Dalmacie Italům.

Jest těžko dnes pro tato tvrzení uvésti positivní psané důkazy, neboť ty objeví se vždy v historii až po skončení díla. Ale jsou zde indicie a premisy, podle nichž politik může s pravděpodobností činiti své závěry.

Tak jest nepopiratelným faktem, že černá internacionála a její hlava, papež, má stálé, nesporné styky s nepřáteli dnešní Jihoslavie, což dokazuje jeho politika s fašistickou Italií a s černožlutými Rakušany, kteří jsou v nejužším styku s Vatikánem. V době eucharistického kongresu v Záhřebě vyslán byl do Budapešti na oslavu sv. Emmericha mimořádný vyslanec Sv. otce, kardinál Sincero, který byl v Pešti uvítán královským způsobem, a sešel se s kardinálem Faulhaberem z Mnichova, s kardinálem Pifflem z Vídně, s monsignorem Seipelem a páterem Muckermannem.

Katolický klerikalismus uspořádal v poslední době dvě manifestace, které jsou velmi význačné a které jsou mezi sebou v úzkém spojení, se zakrytým sice úmyslem, ale s jasně průhlednými tendencemi. Je to za prvé beatifikace Ozane Kotorke a záhřebský eucharistický kongres. Oslava posvěcení Ozane Kotorke má svůj symbolický význam. Prostá selka pravoslavné víry odebrala se do Kotoru z černohorských hor, kde stala se služkou v katolickém monastýru, zůstala tam do své smrti a přijala katolickou víru. Ozane čili Jošana zemřela před několika sty lety. Národ v Boce Kotorské a okolí ctil ji pro počestný a zázračný život, ale římskokatolická církev si na ni nevzpomněla. Až teprve dnes papež prohlásil ji za blahoslavenou. Prohlášení beatifikace učiněno bylo velice slavným způsobem za asistence nuncia Pellegrinneta s velikým církevním aparátem. Důvod, proč Ozana Kotorka po staletém zapomenutí prohlášena byla blahoslavenou právě v dnešní době tak slavnostním způsobem, jest jasný. Má býti důkazem spasené duše přestupem z pravoslaví na katolictví.

Dalším důkazem záměru černé internacionály jsou depeše eucharistického sjezdu v Záhřebě. Tak bylo depešováno Sv. otci: »Chorvati, Slovinci a ostatní věřící katolické církve v Jihoslavii vyjadřují svoji věrnost a oddanost římsko-katolické stolici v přesvědčení, že zárukou jejich národní budoucnosti je láska ke katolické církvi a k její viditelné vládě na zemi.« Dešifrováno zní to následovně: »Chorvati a Slovinci zajišťují svoji národní budoucnost především svou láskou k římskému papeži.« O lásce k vlasti, k Jihoslavii, ke králi není zmínky. Král a národní stát Jihoslavie jsou po myšlení eucharistického kongresu druhořadní faktorové v otázce zajištění národní budoucnosti Chorvatů a Slovinců; hlavní jest láska k papeži.

Nápadné jest na eucharistickém kongresu, že Kristus nazýván jest nejvyšším králem. Tak byla po kongresu vydána katolickým episkopátem k věřícím encyklika, v niž se praví: »Dovolujeme si poukázati na to, že veškerý katolický národ z celého království slavnostně poklonil se Bohu Spasitelovi, uznav jej tím nejvyšším králem, králem jednotlivců, králem rodiny a králem veškerého národa.«

Při pontifikální mši na Jelačičově náměstí měl arcibiskup Bauer kázání, v němž pravil: »Specielně my, Chorvati, máme děkovati katolické církvi, že jsme udrželi a zbudovali svoji starou tisíciletou kulturu,« a zdůraznil: »My, Chorvati, si přejeme zůstati věrni králi nad králi.«

V modlitbě chorvatského národa k eucharistickému srdci Ježíšově nazýván jest Spasitel králem nad všemi vladaři a praví se v ní: »My se klaníme Tvé Božské moudrosti, moci a lásce, kterou vládneš chorvatskému národu.« Spisovatel poukazuje ještě na jiné ukázky dvojsmyslnosti, které používáno bylo na eucharistickém kongresu a která měla zdůrazniti odvislost chorvatského národa od římsko-katolického vedení.

V ústředním výboru eucharistického kongresu řešila se otázka, zda se má pozvati též královská vláda na kongres. V době kongresu v Záhřebě bylo vyvěšeno velice málo praporů, protože vedením kongresu bylo dáno heslo: Když nesmíme vyvěsiti chorvatský prapor, nechceme ani jihoslovanský. Jest jasno, že eucharistický kongres nebyla náboženská, nýbrž politická manifestace. (Pokračování.)

ZPRÁVY.

DOMÁCÍ.

Zprávy Vel.·. Taj.·.

Zasedání Vel.·. Or.·. 19. ledna 1932. Přítomno 21 členů, klad. v rukou Vel.·. M.·. K. W. — Posmrtná vzpomínka věnována břím Janu Matysovi a Josefu Scheinerovi. — Bru F. K., jenž vydal v bibliofilské úpravě Husův list s Lutherovým překladem a s věnováním »Lessingu« k uctění památky Vel.·. M.·. A. Girschicka, vzdány díky. — Záležitost přezkoušení usnesení V.·. O.·. z 2. září 1924 bude projednána, až si navrhovatel prostuduje veškeré písemnosti této záležitosti se týkající. — Vel.·. Taj.·. uloženo, aby vyhledal veškerá zásadní usnesení V.·. O.·., jež budou pak uveřejněna ve »Sv. zed« — Vel.·. Taj.·. sdělí dodatečně LL.·. přesné znění usnesení z 2. září 1924. — LL.·. budou dotázány, vedou-li Zlatou knihu. — Stručné zprávy o zasedáních V.·. O.·. bude uveřejňovati ve »Sv. zed.« Vel.·. Taj.·. — S potěšením vzata na vědomí zpráva o krásném průběhu návštěvy Vel. M.·. L. Müffelmanna v L.·. »J. A. K.«. — Usneseno pořídit nový lístkový seznam členů a vydati jednotné tiskopisy, usnadňující Tajemníkům agendu s V.·. O.·. — Valné shromáždění bude svoláno na 13. nebo 20. března. — Vzata na vědomí zpráva o jednání ohledně snížení nájemného z místností Památníku Komenského. — Schváleny volby v L.·. »P. J. Š.«. — Uděleno »nihil obstat«, v jednom případě bude vyžádán veškerý písemný materiál k prozkoumání. — Hledající v Lessingu ohlášeni. — S povděkem kvitováno rozhodnutí bra F. K., jenž se uvolil zbylé výtisky Husova listu přenechati břím za náhradu Kč 50 za výtisk a výtěžek takto získaný věnovati na dobudování Památníku mrtvých. Břím bude doporučeno, aby podle možnosti uvedenou částku zvýšili vzhledem k účelu věnování.

V.·. M.·. b.·. Müffelmann na cestě z Vídně zastavil se v Praze a 12. ledna nakreslil v d.·. J. A. Komenský a 13. ledna v dílně Adoniram list o moderních úkolech s. z. Podnětem k této kresbě byly mu poměry, jež se utvářily v Německu. Již několik let dalo se pozorovati, že s. z. němečtí a zejména pruští, opouštějí starou základnu ideologickou, jež se opírá o »Staré povinnosti«. Pruští s.·. z.·. odmítají »Staré povinnosti«, označují je za věc překonanou, zastaralou, odumřelou a žádají ideál německý (pruský), integrálně nacionální, a v posledním roce jej začali ztotožňovati s ideálem německých národních sociálů a výslovně s ideologií Hittlerovou. — Práci Komenského poctil Nejj.·. V.·. M.·. Národní Lóže Československé svou přítomností. Jeho projev otištěn je v článkové části. Po něm b.·. Jína z L. »Národ« ozřejmil svůj program jako ručitel za přátelské styky s Nejj.·. V.·. Symbolickou L.·. německou. Také tento program je otištěn v článkové části, zrovna tak jako list V.·. M.·. bude otištěn. Závěr a vývody po všech projevech narýsoval zástupce churavého řečníka b.·. Volf. Nikdo z bratří, kteří se ujali slova, nezakrýval, nesladil, nýbrž otevřeně zednářsky si uvědomoval, že nikdo nemůže popírati patriotism a ušlechtilý nacionalism, vlastenectví, lásku k vlasti, neboť to jsou dveře, jimiž lze vstoupiti na pole evropanství (jak jeho úkoly b.·. F. V. Krejčí nakreslil v knize Češství a evropanství) a na cestu lidství. Ovšem: nikdo z řečníků a nikdo z přítomných neměl a nemá na mysli pudový a primitivní neuvědomělý a neujasněný, bouřlivácký až křiklavý radikalism integrálních nacionalistů, jimž ani jeden prostředek není špatný k dosažení cílů. Práci uzavřel b.·. Richter, V.·. T.·., citátem z Komenského, vyňatým z nejvýznamnějšího díla duchovního otce našeho. — Bílá tabule snad ještě nikdy nebyla tak obsazena, jako po této práci. Při ní upozornil V.·. M.·. Müffelmann, že Liga je útvar, jenž má zachrániti zbytky, ostrůvky říšského německého sv.·. z.·. a zval k účasti na jejím kongrese, jenž bude svolán v září 1932 do Berlína. — Obě dílny, jak Komenský tak Adoniram, našly si cestu, aby V.·. M.·. Müffelmann ani v soukromí na ně a na dny 12. a 13. ledna 1932 nezapomněl.

Komise pro styky se zahraničím. Z některých bratří pražských Lóží utvořila se komise, jež hledí udržovati styky s bratřími a Lóžemi v zahraničí. Dne 13. ledna se bratří sešli a radili se, co činiti dále. Předsedal V.·. T.·. pro zahraničí br.

Schwarz a jeho náměstek br. dr. Kose referoval. B.·. V.·. T.·. oznámil, že máme oficielní spojení, vyplývající z náležitého uznání se šedesáti osmi velmocemi-obediencemi. K Novému roku přišly od mnohých obediencí výroční zprávy, z nich některé umělecky vypravené a bohatě ilustrované. The Masonic Outloc otiskl na titulním listu reprodukci dřevorytu Svatý Jan Křtitel od prof. Švabinského. Tento dřevoryt s podpisem autorovým zaslala V. . N.·. L.·. Č.·. do New Yorku V.·. L.·. newyorské jako přílohu svého blahopřání k 150. výročí založení této V.·. L. . V této Dílně se projevil živý zájem o českou grafiku. — Br. Dr. Kose rozvinul otázku, jak nepouštět se zřetele možnost styků s cizinou a s bratřími, kteří z ciziny přijedou do Československa a zejména do Prahy. Jakkoliv tedy někteří bratři z této komise užívají každé příležitosti, aby vešli ve styk s cizinou a s bratřími v cizině, a jakkoliv tedy jsme dobře soběstačni, kdyby vznikl v Praze zednářský útvar jakýkoliv, nemohli i nesměli bychom státi stranou. — Bylo ohlášeno, že příští kongres Ligy bude konán v září v Berlíně. — Poté o s.·. z.·. v bývalém Srbsku a v dnešní Jihoslavii nakreslil list br. . inž. Lazarevič. — V příští poradě komise nakreslí list o s.·. z.·. mezi Chorvaty br.·. Volf.

V Brně 24. listopadu přednášel v organisaci pokrokové strany red. Rudolf Kopecký na téma »Svobodné zednářství«. Řečník řekl, že jest si vědom, že se o svobodném zednářství dá nesnadno mluvit, neboť jest to věc spíš citová. Obyčejně se nezednáři zajímají o něco jiného než lidé, kteří se tímto tématem zabývají důkladněji. Jest třeba konstatovat, že zednářství nerozhoduje o osudech světa, neboť všech zednářů není více, než asi 5 milionů. Kromě toho netvoří zednáři jednotnou mezinárodní organisaci a nemají také svého ústředí. Všeobecně rozšířený názor, že zednáři jsou protikatoličtí, jest mylný. Pokud tato organisace vystupovala nebo vystupuje proti katolictví, jest to vždy jen na obranu. V podstatě jest zednářství organisace mužů, kteří cítí, že život jest příliš drsný a nepřátelský, aby se mohli v něm cítit šťastni. Slovo »bratr« jest vykládáno velmi rigorosně. Podle anglického rituálu musí svobodný zednář pomoci druhému, i kdyby se sám vystavoval nebezpečí života. Za jedno z nejhorších provinění se považuje odepření pomoci. Zednářství není však jen podpůrným spolkem. Jest také názorovou společností. Jejím úkolem jest rozšířit po světě bratrství, toleranci a svobodu svědomí. Jednotlivé Lóže však nepojí jednotné ideové pouto a tak se můžeme setkati s Lóžemi, které hájí často ideologii protichůdnou. Jest na příklad známo, že většina německých Lóží v Československu má zabarvení nacionalistické, rovněž tak v Německu sympatisuje většina zednářů s Hitlerem... Naproti tomu jest mnoho Lóží, jejichž směr je pokrokový a má často silnou notu sociální. Československé Lóže nemají ostře vyhraněného směru a kolísají mezi konservativností a pokrokovostí. V jedné věci navazuje zednářství přímo na středověk a starověk. Jako se zjevovaly určité pravdy v symbolech, tak mluví k zednářům rovněž symboly. Přijímání členů jest jistým mysteriem, při čemž některé Lóže dodržují starou formu, některé střední formu a někde dokonce již symboly škrtají. Tento bod vadí modernímu člověku na svobodném zednářství, neboť v moderním smyslu není pochyb, že zednářství má náboženský podklad. Ovšem ve smyslu Frant. Krejčího náboženstvím není. Zednářství má společný kult, mravouku i věrouku, která postrádá výkladů, jak vznikl svět. Existují dokonce některá mravoučná dogmata... Kultické věci jsou tajemstvím. Smysl těchto obřadů jest zasvěcení zednáře, připomenutí jeho povinnosti k rodině, státu, národu a lidstvu. Dále poukazuje, že přísluší čest vědě, pravdě, právu a ještě některým jiným ušlechtilým vlastnostem. Jest to symbolika sociální. V rušné debatě odpovídal red. Kopecký na řadu dotazů, které se vesměs dožadovaly precisování vztahů svobodného zednářství k moderní době a k aktuálním politickým a kulturním problémům dneška. Pokrokový obzor 6. 12.

Svazu národní důvěry dostalo se příkrého odmítnutí klerikálním »Pražským večerníkem«, který v úvodníku, nadepsaném »12 let vychovávali mládež a nyní se bojí důsledků«, svaluje veškerou vinu neutěšené dnešní morálky veřejného života na pokrokové hnutí a nakonec prohlašuje: »Někdo by řekl: Je zle a nikdo, ani katolíci se nemají odtahovati od práce, čelící k nápravě. Byli jsme také pozváni na schůzi. Litujeme, že nemůžeme dobře spolupracovati s lidmi tak exponovanými jako je Kvapil, Weigner, dr. Lány, Emil Svoboda, red. Kopecký a patriarcha Procházka. Tito lidé byli a jsou dosud v čele protikatolického boje a proto se nám zdá, že máme právo říci s Havlíčkem, že ten, kdo zdraví národa zkazil, musí se snažiti o jeho ozdravění.« Především nemají klerikálové vůbec žádného práva říkati něco s Havlíčkem, poněvadž jméno tohoto muže nemají práva ani vyslovit. Nechtějí-li katolíci se přičiniti o ozdravění našeho ve-

řejného života, mají proto asi vážné důvody. Až bude prováděna očista, přijdou na jevo různé ty obchůdky, které na úkor republiky provedli různí katoličtí předáci. Ozdravění bude provedeno i proti vůli katolíků. (Volná myšlenka 4. 12. 1931.)

Z CIZINY.

Turecko proti svobodným zednářům. Bývalý turecký ministr spravedlnosti Esad bej zahájil ve smyrenském listu Huriet prudkou kampaň proti tureckým svobodným zednářům, jejichž činnost pokládá za velmi škodlivou Turecku. Předpokládá se, že se útoky dějí za vědomí a souhlasu vlády a že masonská organisace bude v Turecku zakázána. (Lidové noviny.)

Španělsko má jenom katolické obyvatelstvo (22,500.000), ale nemá katolickou politickou stranu, čehož přerovský list P r á v o velmi litoval ve dnech převratu španělského, dokládaje se bezmála Bohem, že »protikatolicism ve Španělsku triumfuje hůře, nežli tomu bylo u nás.« »Katolicism je ve Španělsku pochován a to je nejlepší důkaz, co znamená stoprocentní katolická většina národa, nemá-li katolické politické strany.« »Zednáři ovládli Španělsko. Katolíci potřebují katolickou stranu.« — Také katolický D e n, vycházející v Brně, nadepsal článek, v němž oznamuje suchým způsobem, že do prvního článku španělské republikánské ústavy bylo pojato ustanovení: Španělsko je demokratická republika bez dlouhého hledání: »Š p a n ě l s k o v r u k o u s v o b o d n ý c h z e d n á ř ů.«

Amerických zednářů ubývá. Gablonzer Tagblatt, dovolávaje se statistiky, publikované Osianem Langem, tudíž statistiky — jak praví G. T. — autentické, praví, že v Americe ubylo 10.000 zednářů. O tolik je jich méně roku 1931 proti roku 1930. Největší počet zednářů je v Londýně (371.000) a potom stále ještě v New-Yorku (345.000). Jakkoli tedy v Americe zednářů ubylo, oznamují americké Lóže pozoruhodná čísla o počtu členstva.

B. Rouček v New Yorku je náš spolupracovník pro listy a revue v Americe.

Redakce.

LITERATURA.

Prelog Milan Dr., Istorija slobodnog zidarstva. 1929. Tiskara C. Albrecht (Petar Acinger), Zagreb, Radićeva ul. 26. 8⁰, str. 178.

Známý historik jugoslávský, Dr. Milan Prelog, univ. prof. v Skoplji, člen záhřebské Lóže, jehož krásná studie: »Pout Slovanů do Moskvy roku 1867« jako V. svazek Prací Slovanského ústavu v Praze v tyto dny právě vyšla, vydal nákladem své Lóže dějiny světového svobodného zednářství. Po všeobecných úvahách věnuje vývoji a rozvoji zednářství v jednotlivých zemích větší nebo menší pozornost, podle toho, jak mu byly přístupny knižní pomůcky. Dějiny zednářství ve slovanských zemích zachycuje jako historik s láskou a procítěností, jakou jinde nenalézáme. Povšimnul si i krásného básnického projevu Alf. Muchy z r. 1923. Končí všeobecnými výhledy do vnitřní povahy zednářství a hledí vystihnouti náplň hodnoty idey zednářské. Krásná kniha, jež zasluhuje širší pozornosti v československé obci zednářské. Jos. Volf.

Zápas moravských evangelíků o náboženskou svobodu v letech 1777—1781. Prameny k dějinám tolerančního patentu. Podává dr. F. Bednář. Nákladem Královské české společnosti nauk v Praze. 1931. — Necháme stranou název nakladatelské společnosti, jež byla založena před stoletím podle vzoru anglické Royal society. — Na šestadvaceti místech je řeč tu o Košutech, o předcích prvních pražských českých reformovaných farářů z let 1848. Je to řeč o mužích, s jejichž potomkem spojil jsem svou životní dráhu; matka mé ženy byla Košutová, z čtvrtého pokolení těch mužů (Tomáše Košuta), jenž vedl Valachy roku 1775 proti císařskému vojsku. — S dějinami tohoto hnutí souvisí činnost biskupa Leopolda Haye. — Ten napsal a řekl, že bratří Košutové (Tomáš a Matěj) jsou svůdcové lidu, špicbubové, kteří tyto vlastnosti zdědili po otci, jenž skončil rukou katovskou, protože to byl vůdce lupičů. Hay nebral slova na vážky. Pravím to, nikoli že by mne pohoršovala zlá pověst Tomášova otce; býti nazván ústy uchvatitelů lupič, není ještě pohana; nemusela by být pohana; ti mužové, co skončili mečem katovským na Staroměstském popravišti, byli také nazváni »ohavní rebelové a provinilci proti jeho svatému císařskému majestátu«. O Petrovských řekla paní Zuzana Černínová, že to byli vlastně hodní lidé, jež panská zvůle a krutost vehnala mezi zbojníky. O starém Košutovi nevíme nic, než co právě pustil z úst Hay. Věc je divná, že by vrchnost syna lupičského náčelníka volila za panského rychtáře; Tomáš Košut byl rychtář a ke všemu dědičný rychtář. Když jej Hay označil za svůdce lidu, bylo Tomášovi dvaapadesát let (19. září 1777). Hněv Hayův vysvětlíme snadno, čteme-li, že Tomáš nebojácně se ozval: »Budou-li (katoličtí) kněží kázat podle

slova božího, potom budou kostely plné; sám nemůže od víry odstoupiti (k té, kterou na Valašsku ve Lhotě hlásali jesuité), protože by odstoupil od víry, které se drželi rodiče jeho, čtvrté pokolení, pokud sahala jeho vědomost, vyrostlé v té víře; když jsem od narození evangelík, bojím se, že by mne Pán Bůh potrestal; do kostela (evangelického v Těšíně) jsem chodil i budu chodit.« Osmého října 1777 byl tento »svůdce« odsouzen k dalšímu vězení, protože odepřel choditi do kostela katolického. Hay těžce a ošklivě nařkl Matouše Košuta, protože v Matoušově stodole se scházeli tajní evangelíci z Valašska. Ještě roku 1780 v listopadu seděli oba Tomáš i Matouš Košutové ve vězení. Trasmigrovali je a s nimi jejich švakra Pavla Uhříka (měl ženu Marianu, rozenou Košutovou) do Uher, zabavili jim jmění (stokorcový statek). Hay se rozčilil nad Košuty proto asi také, že katoličtí kněží (Jan Praschek) naříkali na jich »jedovatou výmluvnost«, na niž lid dal více, nežli na kněžská kázání. Nazvali je záludnými kazateli. Misionář Žižka na Košuty naříkal, že jich výmluvnosti a obětavosti lid podléhá, a proto navrhl, aby byl Košut uvázán na pranýři, aby byl na nahém těle bičován a transmigrován. (Rusko mělo pro nepoddajné duchy Sibiř, císař měl pro Valachy [a pro Košuty] doly v Sibini). Hay navrhoval transmigraci do sedmihradských dolů pro celý rod košutovský, jestliže se jim dokáže, že na Valašsko volali evangelické kazatele (19. srpna 1780). Farář (Praschek) žaloval, že kacíři Košutové a jejich stoupenci čtou jenom bibli z knížek, které na Valašsku kázal rozdávati probošt Johan Leopold Hay (pozdější biskup hradecký). — Haye chválili málem jako tajného jansenistu, málem jako svobodného zednáře. Mně se objevil ve světle jesuitském. Praotcům mých dětí vědomě utrhal na cti a vědomě jim ubližoval nezaslouženými tresty. Krev není voda. Ani po století nelze zapomenouti na křivdy, na hříchy proti lidskosti, jichž se dopustil Hay na Košutech. R. J. Vonka.

Zednářství a náboženství. V Drážďanech vyšla knížka Die Freimaurerei, ihr Wesen und Wirken (Rudophsche Verlagsbuchhandlung, 1 Mark). Knížka je určena nezednářům. Autor Friedrich Geissler píše v podstatě takto: Zednářství nepředpisuje určité náboženské vyznání, nýbrž jenom náboženský názor, založený na všeobecně platném zákonu mravním, v němž se mohou shodnouti všichni lidé dobré vůle. Zednář věří v ústřední sílu, v nejvyšší podstatu, pro jejíž označení užívá výrazu »Nejvyšší stavitel«. Tento názor není poután dogmaticky; zednáři věří v světový řád, v nesmrtelnost duše. Co nad to jest, ponechává se úsilí a názoru jednotlivců. Tato snášelivost v době, kdy zednářství vznikalo, byla věc velmi významná, učinila konec náboženským sporům. Tyto problémy byly v novější době zatlačeny. Dnes už nejsou veřejné a prudké spory mezi různými vyznáními možné. Moderní stát jich netrpí. Ale dosud platí snášelivost, jak ji vyslovil Lessing v parabole o třech prstenech. — Dosud ožehavě působí otázka, mají-li být mezi zednáře přijímáni Israelité a podle výše vzdělání rozdělila lidstvo na dva směry. Humanitní (humanitäre) směr hlásá, že se Israelitům nemůže bránit, aby byli přijímáni do Lóží. Drží se staré zednářské tradice. Odpůrcové tohoto názoru neodůvodňují svůj názor nábožensky, nýbrž rasově. Praví o Israelitech, že to je prvek rozkladný a proto že nesmí býti do Lóží přijímáni. Naproti tomuto názoru stojí názor israelský: do Lóží »Bnei Brith« mohou být přijati jenom israelité. Ale i v humanitních Lóžich je směr, jenž se bojí »požidovštění německého zednářství«. (Grenzbote, Bratislava 17. 9. 31.)

Svatý Graal. Bratrstvo Svatého Graalu může přijmouti jen takové muže, kteří věří bezpodmínečně a vědomě v jeho cíl, to jest v duchovní obrození člověka, kteří chtějí utvářeti svůj zevní život tak, aby tohoto cíle dosáhli, a kteří vědí, že jen nezlomná vůle, čisté srdce a mysl prostá všeho blouznění učiní je toho schopnými. — Byť bylo sebesilnější pouto, které všechny spojuje, kdož úsilovně spějí k nejvyššímu cíli, k pradomovu v Duchu, přece nesmí hledající čekati, že v Bratrstvu nalezne pěstování společenského života, anebo že dojde nějaké vnější výhody. — Bratrstvo Svatého Graalu nebojuje proti nikomu a ničemu, nemá ani přímých ani nepřímých vztahů ani k jedné politické straně, nebo k hospodářské anebo náboženské společnosti. Jeho členové ctí v každém člověku kterékoli národnosti a víry odvahu srdce konati dobro vždy a zanechati zla navždy, bez kolísání i za cenu obětí. — Vidí v Ježíši z Nazaretu nositele Světla, jenž směl o sobě říci: »Já jsem cesta, pravda i život«, byť někteří přiznávali, že tradice jeho učení i života zaclonila hustým závojem nevědomosti nejjasnější paprsky jeho Živoucího světla. — Bratrstvo Svatého Graalu ctí v Bô Yin Râ — plno nezlomné důvěry v něho — jediného povolaného této doby a děkuje mu především za to, že naučil lidstvo nově se dívati na Světlého z Nazaretu, tušiti mysterium Golgaty. Stejné přesvědčení musí předpokládati

také u hledajícího, neboť není jejich úkolem o této, jim bezpečné pravdě teprve diskutovati. — Cesta, na které Bratrstvo chce hledajícímu pomoci, u vědomí odpovědnosti, aby opravdu dosáhl v sobě vysokého cíle, je v plném přísném souladu s učením, jež podal Bô Yin Râ. — Bratrstvo může přijmout jenom muže nejméně čtyřiadvacetiletého, žije-li v urovnaných poměrech a těší-li se bezúhonné pověsti. Čekací lhůta je nejméně sedm týdnů, aby jak hledající tak i členové Bratrstva mohli uvážiti, zda se neklamali, zda nebyli na omylu. Jsou přesvědčeni, že sluší nejenom k rozhodnutí dospěti, nýbrž v něm také vytrvati. Vonka.

Na paměť výročí odchodu do Věč. Východu Velmistra Nejjasnější Veliké zed. L.·. Lessing zu den drei Ringen vydala a německým bratřím věnovala N.·. V.·. L.·. Čsl.·. pamětní spis. Je v něm s příslušným věnováním otištěn Husův překrásný list: Všem věrným Čechóm, v němž loučí se M. Hus se svými věrnými a napomíná bohaté i chudé a končí prosbou, aby se všici milovali, dobrých násilím tlačiti nedali a každému pravdy přáli. List je otištěn v českém znění a v staroněmeckém překladě M. Martina Luthera, podle wittemberského tisku z roku 1537. Úprava je po stránce knižní vzorná. Dílnám a Mistrům zasláno bylo s tímto číslem po výtisku. Zbylé výtisky v počtu as 90 kusů rozhodla se V.·. N.·. L. . Čsl.·. odprodati br.·. za cenu 50 Kč za kus ve prospěch dokončení Památníku mrtvých br.·., který jest dosud bez nápisů a na který dosud je V.·. L.·. značný obnos dlužna. — Objednávky vyřizuje administrace časopisu, Jara Jiránek, Legiografie, Vršovice, Sámova ul. 665. — B. B. filius.

Skutky mluví...

Dne 28. ledna t. r., právě po celoroční činnosti, naše dámy, sdružené v Pomocném komité, skládaly účty ze své činnosti, na výroční plenární schůzce u sestry Baštýřové. Sešlo se jich i s bratřími na 40, omluveno bylo 16.

Činnost Pomocného komité byla vedena dvěma úplně samostatnými výbory, dvojím směrem: 1. Péče o skrytou bídu, 2. péče o zednářskou mládež.

Péče o skrytou bídu za uplynulý rok měla v péči 192 případy, z toho po vyšetření zamítnuto 19, nezvěstno 9, zemřeli 2, takže zůstaly 162 případy.

Tyto rodiny podporovány sestrami finančně, mimo to dány jim potraviny (mouka, cukr, omastek, brambory a p.) i oděv. Za příklad uvedeme číslice rozdaných částí oděvů. Dáno celých obleků 48, částí oděvů mužských a chlapeckých 362, ženských a dívčich 326, dětských 268 kusů. Prádla 860 kusů, obuvi 98 párů. Celkem 1962. Nábytku (postele, stoly a pod.) dáno 12 kusů. V několika případech dodáváno rodinám uhlí.

Hlavní snahou bylo zaopatřiti práci živitelům rodin; tu se podařilo získati v 71 případě (trvale neb dočasně).

Z těchto několika číslic je zjevno, že komité účinně pracovalo, za předsednictví sester Wassermannové, Žižkové, Schönbaumové, Kurzové, Eisnerové a j.

Rovněž Komité péče o zednářskou mládež, za vedení sester: Hurtové, Volfové, Erbenové, Baštýřové, Kubalové, Helfertové a Havlenové, docílilo obdivuhodných úspěchů.

Od února r. 1931 do 30. ledna 1932 pořádáno bylo: 3 besídky pro mládež, účast celkem 517 osob, 2 besídky pro děti, účast celkem (42+56) 98 osob, 1 Společenský večer 12. XII., účast celkem 92 osob, 15 vycházek, účast 398 osob, 1 veřejný koncert (Bakulovi zpěváčci), účast 717 osob, 1 veřejná přednáška bra Volfa, účast 360 osob, 3 přednášky bra Gutha (Společ. vých.), účast 72 osoby, 1 přednáška bra Vonky (Společ. vých.) 43 osoby. — Celkem 27 podniků soustředilo 2297 osob.

Program daný: Poznati milé svých bratří, seznámiti se vzájemně, pěstovati účinnou bratrskou úctu a lásku, — byl splněn. I druhé zásady bylo úspěšně dbáno: informovati naše nejbližší tak, aby nebylo ničeho z tajemství prozrazeno, ale aby bylo čeleno tendenční, protizednářské výchově společnosti profánní.

Kloníme se vykonané práci, vděčíme za ni, a přejeme si, aby nově zvolené výbory rovněž tak účinně pracovaly. Sestry odevzdaly pak M.·., b.·. Vonkovi, Mošnu vdovy, kterou Lóži věnovaly. Š-e-l.

CELOPLÁTĚNÉ DESKY

pro IV. a V. ročník čas. »Svobodný zednář« za Kč 5.— možno objednati u administrátora Jary Jiránka, ve Vršovicích (Sámova 665). — Desky jsou ze světlemodrého plátna a na přední straně s tiskem Muchovy kresby s bílou folií. Expedice desek byla by provedena v měsíci březnu, sejde-li se potřebný počet přihlášek, jež je třeba učiniti ihned, protože z úsporných důvodů na sklad nebudou vyráběny.

VŠEOBECNÉ STANOVY

byly znovu vytištěny soukromým nákladem v malém počtu výtisků a lze je obdržet za režijní cenu Kč 8.— **v administraci t. l.**

Pokud jsme mohli pozorovati, v uplynulém roce ani jedna československá Lóže nevěnovala večer vzpomínce na Bernarda Bolzana (1781—1848), jehož jméno má Lóže Bolzano ve štítě. A přece šlo o rok mimořádný: od narození tohoto myslitele uplynulo právě stopadesát let. Vydavatel jeho Řečí vzdělávacích o B. roku 1882 napsal, že to byl jeden z největších mužů, kteří sloužili vlasti naší k ozdobě a slávě. Proto jsme vybrali několik jeho výroků, jež mají platnost všeobecnou a datem nespoutanou.

*

Možno-li abychom sloužili světu, potom mu máme sloužiti. Neboť můžeš-li konati dobré a přece ho nekonáš, potom dle slov božích hřešíš, a nic nepomáhají, plané jsou všechny výmluvy, které bys shromažďoval a pronášel. Řeči vzdělávací II., 59.

*

Jako Ježíšovu nauku můžeme vysloviti: 1. Ženské pohlaví má podstatně tutéž schopnost jako pohlaví mužské pro toto trojí: moudrost, ctnost a blaženost, a potom má též rovná práva na zemi. 2. Různost pohlaví, která trvá jenom na tomto světě, má úkol mimo udržování lidského pokolení: ctnost a blaženost při obojím pohlaví, aby vzájemně vzrůstala rovnou měrou. 3. Nicméně však pro dobrý řád má muž býti hlavou manželství, ženu má považovat za první a nejdůležitější pomocnici a přítelkyni. 4. Konečně: Mužové mají oblažovati ženy zvláštní svou úctou k nim a ochranou jich slabosti, strasti a zásluhy. Zejména pak synové mají lnouti velikou láskou k svým matkám. II., 63.

*

Mnozí lidé spatřují mezi náboženstvím a učeností jenom nepřátelský poměr; někteří však přehánějí souvislost, jež má býti mezi náboženstvím a učeností. Nemajíce dosti na tom, když tvrdí, že učenost není vůbec protivna náboženství, ale že naši důvěru, naši úctu k němu rozmnožuje, představují si vše tak, jako by bez učenosti nebylo zhola možno přesvědčiti se o pravdě náboženské. Na učených a na vědeckých zkouškách zakládají důkazy o jsoucnosti Boží, prý nutné pro pravdu náboženskou, jakožto pro božské zjevení. Dle toho by musel každý, chtěje se přesvědčiti o náboženské pravdě, dříve konati všechny ty vědecké zkoušky, a musel by být učencem. To je zajisté náhled velmi nebezpečný. Řeči vzdělávací I., str. 43.

*

Pracovati musíme, tvrdím, i kdybychom za to nemohli očekávati díků. Dík bývá ten poslední důvod, proč někteří lidé by se chtěli zbaviti své povinnosti. Říkávají: Vždyť se nám nedostává odměny za to, když chceme lidem sloužiti proti jejich vůli!

Suďte, není-li stydno takto mluviti? Pracujeme-li jenom za mzdu, žádáme-li díky za vše, co jsme učinili; domníváme-li se, že jsme zproštěni své povinnosti, když jsme nebyli odměněni za její vykonání: aj, tu zříkáme se tím nadobro ctnosti, ba, projevujeme tak, že ani nevíme, co to je ctnost.

Řeči vzdělávací II., str. 60.

Vychází každý měsíc.
Toto číslo bylo vydáno 1. února 1932.

Tištěno jako rukopis. — Zodpovědný redaktor R. J. Vonka. — Tiskla tiskárna »Legiografie« v Praze-Vršovicích. — Vydavatel: Prof. Dr. František Kadeřávek. Novinová sazba povolena pod čís. 243.739 VII. 30 ze dne 26. září 1930 ředitelstvím pošt a telegrafu v Praze.

SVOBODNÝ ZEDNÁŘ

ORGÁN ČESKOSLOVENSKÉHO ZEDNÁŘSTVA

R. VI. - 1932. VOLNOST - ROVNOST - BRATRSTVÍ SEŠIT 3. a 4.

INŽ ANTONÍN EDUARD PLZÁK,

čestný člen L.·. „J. A. Komenský“ v Or.·. Praha, odešel do V.·. V.·. 10. února 1932, o 7. h. ranní. Narozen 17. X. 1855 v Bohdanči u Pardubic, studoval na Vysoké škole techn. v Praze, potom na Horní akademii v Lubně. Praksi horního inž. počal v mostecké pánvi; stal se ředit. dolu „Florentina“. R. 1909 odchází do pense, ale pracuje organisačně a literárně ve svém odboru, spolu s br.·. Moučkou. Byl v ministerstvu veř. prací v odboru statistickém, těžařském a železničním vážen jako výborný pracovník.

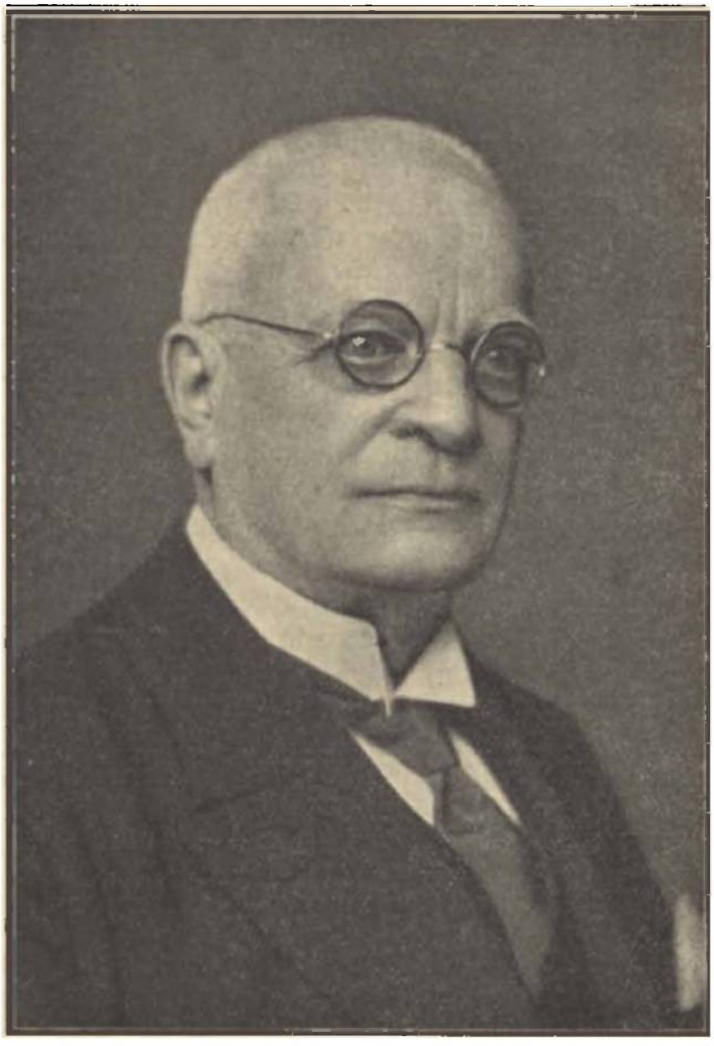

Byl mužem práce. Pracoval horlivě i na díle zednářském. Do našeho Řádu byl přijat dne 5. října r. 1897 v L.·. „Tři meče“ v Drážďanech; do poslední chvíle zúčastnil se všech Prací, vynechávaje opravdu jen tehdy, když byly mu v cestě překážky nepřekonatelné.

Svoje zednářské curriculum vitae popsal rám náš drahý bratr ve Svobodném zednáři sám. Pracoval, opásán jsa nyní již stříbrnou zástěrou, o díle našem téměř 35 let.

Bratr Plzák s ostatními bratřími, odešlými do V.·. V.·., žije nám u Věčném řetězu.

Bratru Plzákovi poslední pozdrav.

(Reč, kterou pronesl br.·. Vonka nad rakví br.·. Plzáka, dne 13. února 1932.)

Ještě krušil starý rakouský absolutism mysli našich otců, když se narodil Antonín Plzák, jehož tělesná schránka dnes, za mrazivého dne, byla navrácena matce zemi prostřednictvím očistného ohně. Život mladého inženýra Plzáka patří do rámce velikého podivného společenského vývoje, jemuž říkáme dobuzení českého lidu. Inženýr Antonín Eduard Plzák narodil se téhož roku, kdy zemřel Karel Havlíček. Jenom osm let jej dělilo od období nesvobody, jež byla překonána roku 1848. Život našeho drahého, s nímž se dnes loučíme, nám připomíná, abychom si vážili té možnosti, že můžeme žíti jako občané svobodně. Nad jeho zchladlou tělesnou schránkou si připomínáme odkaz těch starších, k nimž inženýr Antonín Plzák patřil: »Vy mladší můžete na základech, položených před dvěma lidskými věky, dokončiti a vyzdobiti chrám národní svobody, chrám svobodného bytu pro občany osvobozené, občansky volné. Buďte toho pamětlivi!«

Na listu s černým rámkem oznámili nám vážení pozůstalí po našem bratru, oznámil nám také starostlivý bratr Samaritán, že do Věčného východu odešel váš i náš drahý, Do tohoto rámku zasadíme vzpomínky na tohoto drahého, jehož tělesná schránka nás zanedlouho opustí.

Jako venku náhle nás překvapily tuhé mrazy, tak rovněž znenadání nás překvapila záludná choroba, jež nás připravila o drahého: Vás, vzácná paní, o manžela, s nímž jste v manželské lásce prožila čtyřicet tři šťastná leta; Vás, drazí přátelé, ochudila o pečlivého otce, a vy nejmenší, ztratili jste milého dědouška. My pak, přátelé jeho, co jsme pod oblakem bratrské lásky léta s ním žili, přišli jsme se rozloučiti s tělesnou schránkou drahého bratra, jenž s námi usiloval o vybudování chrámu bratrství v duchu neumírajícího odkazu duchovního otce našeho Jana Amosa Komenského.

Před chvílí utichla melodická i jímavá a při tom harmonická hudba, jež ve šťastných chvílích života jest ozdobou a korunou našeho díla. Dnes dojemné její tóny zmírňují náš zármutek. Zároveň také symbolisují, že odešel muž, jenž byl milovníkem životní harmonie, jenž byl vyznavačem Královského umění, jež značí život. Harmonie, jež jest naším nehasnoucím ideálem, tak jako hvězda, jež svítí poutníkovi na cestě života pod oblohou tu jasnou a jindy zase setmělou.

Harmonický názor a úspěch v pěstování životního umění, jež nezraňuje, provedlo jej až k vysokým stupňům obdivu, v němž jsme my — jeho bratří podle myšlenkového odkazu — vzhlíželi k jeho věku, k jeho oddanosti, k jeho horlivosti. Hudba mluví za naše chudá ústa: Ta vysoká čistá melodie mluví za vysoké úsilí vyhledati a dohledati se mužného ideálu. Alty zpívají o jadrné horlivosti a hluboké hlasy pod melodií vyznávají svědectví o mužné uvědomělé vytrvalosti.

Horlivé studium a záliba přivedly bratra našeho a rodáka z polabských rovin, z Bohdanče, na žebřík hornický a s ním do temnot v útrobách země. Toto nebezpečné dílo vnuklo bratru našemu lásku k duchovní výšině a k nadzemskému ideovému Světlu. Tak jako o hmotné stránce svého povolání pracoval pod zemí při matném světle hornického kahanu, tak nad zemí letěla horlivost jeho za duchovními hodnotami a za světlem harmo-

nického poznání a vyrovnání. Vyrovnával se náš drahý od roku 1897 s Královským uměním čistšího života, povzneseného života. Uvážíme-li, že nám odkázal svůj živý příklad na prahu sedmdesátého sedmého roku lidského života, potom stojí za zdůraznění, že třicetpět let pracoval náš drahý bratr, opásán horlivostí, vytrvalostí i čistotou zámyslů. Stačily by prsty jediné ruky, kdybyste chtěli počítati horlivce, kteří u nás při stejné duchovní práci ztrávili tolik let jako drahý bratr inženýr Antonín Edvard Plzák.

Ten hornický žebřík a hornická zkušenost, na něm získaná, přivedly jej k odvaze stoupati po žebříku poznání, jemuž otec náš Komenský dal název scala sacra, světlý žebřík, anebo posvátná stupnice. Každý ten stupeň jest dobrá myšlenka, nebo dobrý čin, a každý z nás může po stupních těch kráčeti až tam — jak praví Komenský — kam až stačí síly naše a kam až stačí Stupně, jež nám byly otevřeny.

Třicetpět let stoupal po tomto vzácném žebříku, nebezpečí podzemních zápasů lákalo jej na světlou cestu, vedoucí do výšin ducha osvobozeného, toužícího po pravém osvícení a tím po osvobození.

My o něm vyznáváme otevřeně, že drahý bratr náš byl dobrý kámen a že ho Nejvyšší mistr náš a Stavitel Vesmíru k obdivu mnohých a ku příkladu mnohým užíval v moudrosti své jako živého kamene při díle, jež svěřil bratřím před námi.

Ej, radostná jest hvězda, jež vedla bratra našeho: měřit i vážit, sčítat a budovat, tvořit. Té tvůrčí práci upřímně hledajícího bylo našemu bratru popřáno po léta, že by stačila na průměrný lidský věk.

Připomeňme si, drazí bratří, že když záludný konec přikvačil na prvního Velikého mistra našeho, nad jeho hrobem vyrazila větvička.

Je to větvička nenáročného keře. Spokojí se i chudou půdou a přece vyráží vytrvale vonné a svěží květy.

Vzpomínka na drahého bratra Plzáka nalézá v srdcích našich a nalézá v paměti naší půdu hlubokou, půdu úrodnou, v níž nebude trpěti nedostatkem, v níž nebude umírati nedostatkem živin. Památka na bratra Antonína Edvarda Plzáka bude v mysli naší vyrážeti ustavičně do svěžích a nevadnoucích květů.

Prosím vás, bratří, položte naposledy na schránku tělesné podstaty našeho drahého bratra symbol nevadnoucí lásky bratrské, symbol neutuchajícího obdivu.

J. W. GOETHE: Přeložil b.·. A. Hartl.

TICHÝ PŘÍPITEK.

Na pobřeží pustém žití,
kdy se v kupy vrší prach,
bouř kde zmrzá v temnotách,
hleď si cíl svůj vytyčiti.
Pod zchladlými pečetěmi,
tisíc otců kde už spí,
znova, ach, nám v mrtvé zemi
přátelé se uloží.

Tak-li uvědomíš si to,
nechť i noc ti jasná jest,
nechť ti roje věčných hvězd
osvítí, co bylo žito
tu, kde v Osvícených kruhu
v práci meškáš stejně rád,
jako řadě mrtvých druhů
dovedeš vstříc pospíchat.

Z novoročenky b. Jiřího a Růženy Sedmíkových.

R. J. V. z L.·. J. A. K.:

J. W. GOETHE.

Pěstitelé Královského umění zaznamenávají s oprávněnou pýchou, že o stejném díle jako oni pracoval také Johann Wolfgang von Goethe.

Dne 23. června 1780. před svátkem Jana Křtitele, byl Goethe přijat do Lóže »Amalia zu den drei Rosen« ve Výmaru.

Kdysi se tvrdilo, že velikého Jana Wolfganga uvedl do Lóže jeho ochránce a přítel, vévoda, že byl Goethe uveden do Práce o krychli svým suverénem. Z toho chtěli někteří vyvozovati něco jako o služebičkování velkého ducha mocným tohoto světa. Leč novější badání dokazuje, že Goethe se stal zednářem o dvě léta dříve, nežli jeho vévoda.

Goethe se po prvé blíže seznámil se zednářstvím v Curychu, třebaže současně nezaklepal u dveří chrámových, nýbrž až po návratu do Výmaru se hlásil u dveří Lóže Amalia. V Curychu působil na Goetheovo rozhodnutí styk s bratřími z Lóže »Modestia cum Libertate«, zejména styk s Lavaterem, bratrem Goetheova spolužáka. Padesát let po vstupu Goetheově do zednářských řad přišli jednotlivci, že prý Goethe vstoupil do Lóže jenom z ohledů společenských. Je to důkladný omyl, neboť nové badání nás poučuje o něčem zhola jiném, ne o konvenčnosti, nýbrž o tom, že Goethe byl přiveden ke dveřím chrámovým jako většina upřímně hledajících. Vévoda Karel August se stal zednářem až roku 1782 a tehdy byl Goethe již zednář třetího stupně. O životě velikého básníka ve vztahu k zednářství poučuje kniha Gottholda Diele: »Goethe und der Freimaurer«. Záhy po roce 1782 Práce v Lóži »Amalia« zasnula a jestliže se probudila po roce 1803 opět k práci, je to zásluha právě Goetheova. Víme, že roku 1813 nakreslil v Lóži list o zesnulém bratru Wielandovi, kterážto Kresba bratra Jana Wolfganga proslavila v řadách zednářských. Goethe v této kresbě takto vytkl cíl svobodného zednářství: »Jestliže někdy náš řád, založený v pradávných dobách a po mnohých časových změnách opět oživený, bude potřebovati vysvědčení o své činnosti a o svých cílech, vydá mu je tento muž: Wieland, jehož život byl bohatý činy, tento opatrný, obezřetný a zkušený muž, smýšlející blahovolně a umírněný, jenž doufal, že v našich řadách nalezne sobě rovné. Wieland se cítil v našich řadách jako mezi nejlepšími, jichž činnost rád označoval za splnění svých lidských a společenských přání a snah.« Roku 1815 uvedl Goethe do zednářských řad také svého syna Julia, jenž až do své předčasné smrti udržoval spojení mezi ostatními bratřími a mezi svým otcem.

Když Lóže »Amalia« uctívala památku svých prvních čtyř Ctihodných Mistrů, Goethe k oslavné publikaci napsal předmluvu, ve které charakterisoval zednářství takto: »Podstata svobodného zednářství zakládá se v sledování vyšších, obecně prospěšných cílů bez vyhledávání osobního prospěchu.«

Lóži věnoval Goethe deset básní, z nichž v jeho Sebraných spisech šest má společný titul: »Lóže«. Když Goethe dokončil padesát let zednářské práce, byl mu podán diplom čestného členství v Lóži »Amalia« a druhého dne poté syn Goetheův přednášel v Lóži otcovu báseň »Uplynulo padesát již let«. — Roku 1930 byly objeveny v Nizozemsku verše, jež jsou připisovány Goetheovi.

My, českoslovenští svobodní zednáři, oddaní i pokorní dělníci u zdí Chrámu moudrosti, si zvláště rádi připomínáme, že se Goethe zmocnil vel-

kých věcných a jazykových vědomostí z díla »Orbis pictus«, tudíž z odkazu našeho duchovního otce Jana Amosa Komenského. Po roce 1768 hledal dvacetiletý Goethe uklidnění a útěchu v českobratrství, jež považuji za hnutí, souběžné Královskému umění. K antice, k vyššímu nazírání na umění básnické, a k humanitnímu názoru světovému přivedl Jana Wolfganga Herder, svobodný zednář. Goethe přijal vlídně Jana Kollára, jehož jméno se stkví nad vchodem bratrské Dílny v Bratislavě, a jehož jméno spojujeme se myšlenkovým programem svého národa. Goethe se těšil, když mu Kollár poslal některé slovenské písně v německém překladě. Těšil se, když mu František Ladislav Čelakovský přeložil (Goetheovu) hru o jednom jednání »Marínku«, neboť mu tím způsobil velkou radost. Jan Evangelista Purkyně byl Goetheovým spolubadatelem. Českému hudebnímu skladateli poslal Goethe své verše k zhudebnění. — Připojme k tomu, že Goethe studoval geologické zvrstvení naší země, že se zajímal nejen o dějiny slovanské vůbec, nýbrž i o české dějiny zvláště, že se zajímal o český jazyk, že Dobrovskému věnoval vřelá slova uznání, když Dobrovský — zakladatel českých vědeckých snah — roku 1829 zemřel; vzpomeňme, že Goethe byl mezi zakladateli Národního musea pražského, pomáhaje hraběti Šternberkovi. Jestliže profesor Arnošt Kraus užil o Goetheovi slov jeho, Goetheových slov, pronesených o Schillerovi, »Neb on byl náš«, a jestliže jich užil s jistou a oprávněnou pýchou, míře na poměr české kultury ke Goetheovi, potom my, zednáři českoslovenští, právem tím silnějším, protože dvojnásobným a tím vřeleji můžeme o velikém básníku a bratru říkati, právě se zřetelem na Královské umění: »Byl náš.«

*

Tento vřelý poměr českých zednářů vyjádřili bratří Sedmík a Hartl. Bratr Sedmík a paní Růžena Sedmíková vydali totiž jako soukromý tisk zednářské verše Goetheovy v překladu bratra Hartla k novému roku 1931. Svého doslovu k tomuto vydání užil jsem pro tyto řádky.

J. W. GOETHE: Přeložil b.·. A. Hartl.

MLČELIVOST.

Milenka když opětuje
pohled lásky častokrát,
básník v písni opěvuje
milenec jak tomu rád.
Z mlčení však půvab dýše,
důvěry je poklad v něm:
proto šeptem, tiše, tiše.
V tichu štěstí naleznem.

Válečníka vzrušuje-li
rachot bubnů, kotlů hlas,
potřenému nepříteli
v patách je-li v ráz a v ráz,
ten má slávu, která cení
jeho dobrý skutek snad
za vítězné pustošení . . .
a té slávě on je rád.

Víme, bratří sjednocení,
my, co jiní neznají;
známé písně smysl změní,
když je bratři zpívají.
Nikdo v světě nesmí znáti,
co si svěřujeme my,
neboť Chrám náš musí státi
na důvěře, mlčení.

JIŘÍ SEDMÍK:

Památce bratra Jiřího Washingtona.

Východní pobřeží dnešních Spojených států severoamerických, kromě nejjižnější své části, Floridy, osazováno bylo počátkem 17. století téměř výlučně evangelíky, ať již to byli Angličané, Holanďané, Němci, neb po Bílé hoře i Čechové, známí zde pod jménem Moravští bratří. Stěhovali se tam sice také i katoličtí Angličané, ale v míře daleko menší a protestantský vliv, vyjadřovaný puritanismem a quakerismem, vtiskl ducha i ráz této zemi.

Tito vystěhovalci vedle víry a mravů přinášeli i tehdejší politické názory a demokracii v církvi i v obci, o přirozených právech člověka a z toho vyplývající rovnosti všech; filosofické názory Lockeovy a Rousseauovy našly zde později půdu připravenou, právě tak, jako idee zednářské.

Proto již r. 1729 po věřila Velká Lóže londýnská jakéhosi Daniela Coxe z New Jersey, aby založil Lóže i v Americe, ale výsledek této akce — patrně negativní — není zatím znám. První zprávy máme až z r. 1733, kdy na základě patentu, vystaveného Velkou Lóží londýnskou, založena byla v Bostonu St. John's Lodge a téhož roku založena byla Velká Lóže ve státu Massachusetts; je zajímavo, že v druhých státech severoamerických vznikaly Velké Lóže daleko později: tak na př. v severní Carolině V.·. Lóže založena byla až r. 1771 a ve Virginii r. 1777, přesto, že místní Lóže byly zakládány po celém území již během těchto čtyřiceti let.

Do jedné takové Lóže přijat byl i Jiří Washington a to 4. listopadu r. 1752 ve Fredericksburgu ve Virginii; tovaryšem stal se 3. března 1753 a na Mistra byl povýšen 4. srpna téhož roku, jak o tom svědčí zápisy této Lóže.

Washington však navštěvoval lóžové Práce poměrně jen zřídka, což dalo některým jeho životopiscům podnět k domněnce, že vůbec zednářem nebyl, anebo že časem přestal vůbec být zednářem. Nelze však zapomínat, že Washington jakožto major koloniálního vojska, které neustále vedlo boje s Indiány, byl příliš zaměstnán těmito boji, odehrávajícími se často v krajích vzdálených civilisace a měl proto skutečně málo příležitosti Lóže navštěvovat. Také později, když se stal generálem americké armády v bojích za svobodu, aneb když žil na svém statku ve Virginii, 50 mil daleko od své mateřské Lóže, měl málo možnosti, aby se věnoval aktivní práci zednářské. Avšak sympatie, jež mu osvědčovali důstojníci zednáři, a fakt, že mu byla nabídnuta funkce Mistra Velké Lóže virginské, když se utvořila r. 1777, svědčí o tom, že od svých současníků vždy byl pokládán za významného bratra. Washington však tehdy úkol Velkého Mistra nepřijal, poněvadž nepokládal za možné, aby se stal Mistrem Velké Lóže, ježto před tím nebyl Mistrem v žádné Lóži.

R. 1784 Lóže v Alexandrii jmenovala ho svým čestným členem a po dvakrát ho volila za svého Mistra. Washington byl právě presidentem Spojených států, když alexandrijská Lóže zvolila ho r. 1797 po druhé za svého Mistra.

Přesto zachovalo se málo dokladů o jeho zednářské činnosti, snad proto, že v době válek a v prvních letech svobodných států záznamy byly vedeny velmi nepravidelně. Víme jen, že roku 1785 byl přítomen v Ale-

xandrii zednářskému pohřbu, že roku 1778 ve Filadelfii zúčastnil se slavnostního procesí, a že na svých cestách ve státech New Yorku navštívil několik zednářských Prací. Po dobytí města Yorktownu, čímž skončil se boj Spojených států za nezávislost, Washington, Lafayette, Marshall a Nelson navštívili prý tamní Lóži, a »dali tak svou společnou návštěvou důkaz o krásných svazcích, které navzájem spojují zednáře«. Později byl jmenován čestným členem několika Lóží a když se jednalo — neúspěšně — o vytvoření Generální Veliké Lóže pro celé Spojené státy, bylo všeobecné přesvědčení, že jejím Velkým Mistrem bude Washington; přesvědčení toto bylo tak silné a všeobecné, že na oslavu toho ražena byla již předem pamětní mince, která by zvěčnila tuto událost. Na přední straně je poprsí Washingtona, hledícího do leva, v uniformě s nápisem G. Washington President 1797; na zadní straně pak na mosaikové podlaze stojí dva sloupy s globy; nad jedním je slunce, nad druhým měsíc s hvězdami; mezi sloupy jsou tři hořící svíce, ostatek vyplněn je různými zednářskými nástroji; kolem je nápis Amor Honor et Justicia — G. W. G. G. M. — Z velké řady zednářských medailí sluší se zmíniti o jedné, která byla ražena z rozkazu amerického kongresu ve Filadelfii na pamět stoletého výročí Washingtonovy smrti. Na přední straně je Washingtonův obličej, hledící do prava a tento nápis: Struck by order of Congress to commemorate the Centenary of Washington's death. Washington Monument Association, Alexandria, Va. Na zadní straně je věnec, uprostřed něho pak zednářská zástěra s nářadím a s textem: Washington, Master Alexandria Lodge No 22, A. F. & A. M. 1783.

Vedle toho zachovalo se několik zednářských jeho portretů a několik jeho zástěr; nejzajímavější je zajisté zástěra, kterou mu v srpnu 1784 věnoval Lafayette a na které kromě obvyklých zednářských emblemů jest vyšit odznak vyšších stupňů.

Washington zemřel 14. prosince 1799 a jeho pohřbu zúčastnilo se 56 členů Lóže z Alexandrie a mnoho delegátů z Lóží jiných.

Třebaže víme o zednářské jeho práci celkem málo, známe dobře jeho činnost veřejnou, ať již jako vojáka neb presidenta. Jeví se v ní jako muž, který byl vždy veden čistými zásadami našeho Řádu; jeho kroky vedla Moudrost, Síla byla v jeho činech a Krása byla v celém jeho životě: Krása v symetrii, s kterou vyvažoval protichůdné směry a která mu umožnila udržet republiku v těžkých dobách jejích počátků.

Roku 1702 napomínala anglická královna Anna americké guvernéry, aby podporovali otročí obchod, o deset let později zvěstovala londýnskému parlamentu, že vláda zjednala pro otročí zboží hodně nových trhů. Svobodě tisku ovšem nepřála, »neboť taková svoboda mohla by přivoditi veliké zlo; nic se nesmí tisknout bez vrchnostenského povolení.« (Hopp: Bundesstaat und Bundeskrieg in Nordamerika. Str. 64 a 66. Cituje J. Úlehla ve Zkoumání o výchově člověka II. Str. 94. [Královna Anna (1702—1714) přispěla nepřímo k tomu, že tehdejší zednáři odmítali ženy ze svých shromáždění.])

JOS. VOLF:

Amici crucis — přátelé kříže.

Otevřeme-li v knize Heinricha Benedikta »Franz Anton Graf von Sporck« (Vídeň, 1923) kapitolu 22., která pojednává o zednářské Lóži »U tří hvězd« v Praze, najdeme tu na str. 231. odstavec o t. zv. přátelích kříže (Freunde vom Kreuze). Životopisec Sporckův líčí tu podstatu této společnosti a poměr Sporckův k ní, při čemž zdůrazňuje v polemice s Abafim a hlavně se Svátkem, že Sporck zakladatelem zednářství v Čechách není. Sporck poznal prý tuto společnost »Freunde vom Kreuze« — je to výraz Abafiův — na své cestě po západní Evropě, kterou podnikl brzy po smrti svého otce Jana († 1679) jako 17letý jinoch (* 1662 v Heřmanově Městci). Cesta trvala dvě léta a mladý šlechtic poznal na ní Italii, Francii, Anglii, Holandsko a Německo. V Holandsku působila prý tehdy zmíněná společnost, která se zabývala jednak lidumilstvím, jednak rozšiřováním poučných knih. Jejich vnitřní podstatou bylo, že chtěli udržovati křesťanství v jeho nefalšované čistotě. Píše doslova: »Als Sporck in jungen Jahren nach Holland kam, bestand dort die Gesellschaft der »Freunde vom Kreuze«, die in philanthropischem Wirken unter anderem lehrreiche Bücher im Volke verbreiteten. Die »Freunde« wollten das Christentum in unverfälschter Reinheit pflegen.« Tato společnost splynula pak s holandskou Lóží. Cesta Sporckova byla cestou každého mladého šlechtice. Abafi se domnívá, píše Benedikt, že byl Sporck za svého prvního pobytu v Holandsku do společnosti »přátel« přijat a že vstoupil při druhé návštěvě podle příkladu »přátel« do Dílny (Werkloge). Ale Sporck po druhé v Holandsku nebyl, dodává Benedikt, a Svátkovo opětně uvádění styků Sporckových s Holandskem nezdá se mít jiného podkladu, než jména van der Roxas, Stillenau a místo tisku jeho životopisu, Amsterdam. Že byli Sporckovi »přátelé kříže« známí, není ostatně, podle Benedikta, vyloučeno a pro jeho znalost těchto a podobných sdružení svědčí, že založil zvláštní řád, jehož čestný odznak byl kříž na prsou korunovaného dvojhlavého orla.*)

Benedikt tudíž připouští, že mohl Sporck »přátele kříže« znáti a snaží se tuto domněnku podepříti ještě poukazem na Sporckův řád s odznakem korunovaného dvojhlavého orla s křížem na prsou, ač o podstatě tohoto řádu, udělovaného nejvyšším hodnostářům, nic nevíme. Pouze znamení kříže na prsním štítě orla a slovo kříž ve jméně »přátelé kříže« jsou příliš

*) Tímto odznakem poctil Sporck mimo jiné kardinála Kallonitse, knížete Radziwilla a vévodu saského, biskupa hradeckého. Benedikt k tomu podotýká: »Schon das öffentliche Tragen des Abzeichens, der dafür gewählte Doppeladler mit dem Kreuze und die Verleihung an Kirchenfürsten sprechen dafür, daß es sich um keinen geheimen Orden, sondern um einen Bund von Männern, die christlich-humanitäre Bestrebungen vereinigten, handelte.« Také ženy mohly býti do tohoto řádu jako »sestry« přijaty, jak ukazuje dopis hrab. Frant. Václ. Kolovrata z r. 1733, jenž poslal po smrti své choti její 2 řády, t. j. řád sv. Huberta a řád orla s křížem, na němž byl obyčejně připevněn kroužek s umrlčí hlavou (Todtenkopf-Ringel), Sporckovi zpět (1733). Tvar tohoto odznaku orla s křížem zachoval nám křesťanský vojín (Miles Christianus) v Kuksu. Na trojdílném řetízku, t. j. na řetízku ze tří kroužků visel korunovaný dvojhlavý orel s křížem na prsou. Odznak se nosil veřejně, jak svědčí příhoda s biskupem hradeckým, jenž ztratil spodní část odznaku na lovu. Že znal i literaturu o templářích, dokazuje poznámka na 42. str. Stillenauova životopisu. Zvláště chválí tu výborné dílo Gryphiovo, Tractat von dem Ritterorden.

slabým pojítkem mezi společností, kterou prý poznal Sporck na svých cestách v l. 1679—1680 v Holandsku jako 17 a 18letý jinoch, a mezi řádem, který vytvořil Sporck v letech třicátých 18. stol. Stálá upomínka na smrt, jež se jeví v užívání symbolu umrlčí hlavy, a časté připomínání kříže, symbolu těžce zkoušeného života Sporckova — podle jeho mínění — jsou pouze odleskem životního názoru tohoto muže, aniž by nutně souvisely s nějakou vzpomínkou z mládí.

Benedikt dokládá obyčejně své vývody četnými poznámkami, čerpanými buď z tištěné literatury nebo z rukopisných materialií, ale pro přátele kříže neuvádí nijaké poznámky. Jen ze zmínky o Abafim a o Svátkovi poznáme, že stojí na tvrzeních těchto mužů, které sice z části potírá, ale které v jejich vývodech o existenci přátel kříže ještě podporuje. Všimněme si tudíž jejich prací.

Ludwig Abafi napsal Dějiny svobodného zednářství v Rakousko-Uhersku (Geschichte der Freimaurerei in Österreich-Ungarn), jejichž první svazek vyšel r. 1890. O přátelích kříže pojednává ve zvláštním odstavci na str. 35—7. Vykládá tu, že vyvolali potomci exulovaných Českých bratrů v Nizozemsku pode jménem »přátel kříže« do života společenské sdružení, jež šířilo jejich starou víru a jež dosáhlo největšího rozkvětu v 2. pol. 17. stol. Úkolem učinili si podporu chudých a sirotků a šíření osvěty vědeckými spisy mezi lidem. Pěstování křesťanského náboženství v jeho nefalšované čistotě bylo jejich základním pravidlem a bratrská láska mezi členy a mezi všemi lidmi jejich cílem. A s toho hlediska mohou prý býti považováni za předchůdce svobodných zednářů.

Společnost tuto poznal Sporck za své první cesty po Holandsku a našel v jejich ušlechtilém snažení a v jejich humanitních cílech tak velké zalíbení, že se přihlásil do jejich řad. Když pak splynuli tito přátelé kříže se stavitelskými hutěmi, t. j. s předchůdkyněmi zednářských Lóží, vstoupil Sporck při pozdější návštěvě Holandska i do těchto. Jakým způsobem se však stal zednářem a od koho dostal povolení k založení Lóže v Praze, to Abafimu není jasno, ale pokládá za nepravděpodobné, že by byl býval Sporck přijat v Holandsku pod širým nebem, t. j. mimo Lóžové místnosti, od zednářů, kteří by byli k tomu účelu do Holandska z Anglie přijeli. Ještě méně pravděpodobné se mu zdá, že by byl býval Sporck přijat do Řádu v Londýně od samého Velmistra Sayera.

Otiskuji zde jako ukázku logického postupu Abafiho celý odstavec o přátelích kříže, z níž bude jasno, jak se Benedikt při líčení podstaty této společnosti spoléhá na Abafiho, liše se od něho pouze v jeho mínění o zednářství Sporckově. Píše:

Die Freunde vom Kreuz.

Ebenso wie die im Lande verbliebenen böhmischen Brüder trachteten, ihre Lehre, selbst unter fremdem Namen, zu vererben, so waren auch jene Mitglieder der Brüderschaft, welche in den Niederlanden ein Heim gefunden hatten, bestrebt, eine ähnliche Gemeinschaft ins Leben zu rufen.

Unter dem Namen der Freunde vom Kreuz fand dieselbe bald zahlreiche Anhänger und erreichte in der zweiten Hälfte des 17. Jahrhunderts ihre höchste Blüte.

Diese Gesellschaft stellte sich die Aufgabe: Arme und Waisen zu unterstützen, die Aufklärung durch

Verbreitung wissenschaftlicher Schriften im Volke zu fördern und den Drang darnach zu erregen.

Die Grundlage ihrer Statuten war die christliche Religion in ihrer ursprünglichen unverfälschten Reinheit. Durch die Befolgung derselben sollte die wahre Bruderliebe nicht allein unter ihren Anhängern, sondern in der gesamten Menschheit zum Gemeingut gemacht werden.

In gewisser Beziehung sind die Freunde vom Kreuz somit als Vorläufer der Freimaurerei zu betrachten, namentlich, wenn man geneigt ist, der Hypothese beizutreten, wonach diese Gesellschaft zu Anfang des 18. Jahrhunderts sich der damals schon sehr »verweltlichten« Werkloge angeschlossen hätte.

Diese hatte in Holland denselben Entwicklungsgang gehabt wie in England und zu Karl's VI. Zeiten existierten hier Werkmaurer-Logen, worin — ebenso wie in England — auch Nicht-Werkmaurer Aufnahme fanden. Auch der russische Zar Peter der Grosse soll zur Zeit seines Aufenthaltes in Holland, 1697—1698, in einer solchen Loge aufgenommen worden sein.*)

Mit der Gesellschaft der Freunde vom Kreuz nun wurde auf seiner ersten Reise nach Holland auch der böhmische Graf Sporck bekannt, und nachdem er an der edlen Tendenz, an dem humanen Geiste derselben grosses Wohlgefallen fand, so liess er sich in die Gesellschaft aufnehmen. Bei einem spätern Besuche Hollands — als inzwischen die Fusion der Freunde vom Kreuz mit der Werkloge erfolgt war — dürfte Sporck seinen Gesinnungsgenossen gefolgt und ebenfalls auch einer Werkloge beigetreten sein, wenn dies nicht etwa schon bei der vorigen Gelegenheit gescheben war. In Freimaurerschriften der Josefinischen Zeit wird wenigstens mehrfach behauptet, Graf Sporck sei in einer Loge in Holland aufgenommen worden; nachdem aber damals (vor 1717) allhier noch keine regelrechten Freimaurerlogen bestehen konnten, so lässt sich diese Behauptung nur in obiger Weise erklären; denn dass Graf Sporck, wie nachmals sein Gönner Kaiser Franz I., vermittelst einer eigens zu diesem Zwecke aus England nach Holland gekommenen Anzahl von Brüdern in einer Deputationsloge unter freiem Himmel aufgenommen worden wäre, ist nichts weniger als wahrscheinlich. Noch unwahrscheinlicher aber klingt die Tradition, dass Graf Sporck im J. 1717 zu London durch den Grossmeister Anton Sayer in den Freimaurerbund aufgenommen und zugleich ermächtigt worden sei, in seiner Heimat Logen zu errichten.

Abafi neuvádí přímo prameny, z nichž své vývody o povaze a o učení společnosti přátel kříže čerpá. Pouze v poznámce na str. 53. prohlašuje při dějinách Lóže »U tří hvězd«, že své líčení vzniku a vývoje této Lóže zakládá na Svátkově práci v Zlaté Praze a na písemných sděleních Aloise Irmlera. Oba mužové používali prý četného listinného materiálu v archivu místodržitelském, v archivu Národního musea a jinde, kteréžto prameny prý však Abafimu nebyly přístupny.

(Pokračování.)

*) Pro vstup cara do stavební huti holandské dovolává se Abafi F. L. Schrödera, Materialien zur Geschichte der Freimaurerei I, str. 33-4 a Polika, Gesch. der Freimaurerei in Russland, v čas. Bauhütte 1862, str. 156.

Zbožnost vůdčích zednářských osobností.

Když kazatel Ph. a Th. Dr. James Anderson psal ústavu pro svobodné zednáře, záleželo mu na tom, aby v ní nechyběly hodnoty »starého a ctihodného bratrstva« svobodných zedníků. Svobodní zedníci jsou pokládáni za předchůdce svobodného zednářství naší doby, jmenovitě v Anglii, a Anderson, který se s četnými poznal osobně, věděl z vlastní zkušenosti, jakými byli lidmi. Znal je po stránce jejich dovednosti, již osvědčovali při stavbě chrámu i jiných významných budov, ale stejně o nich věděl, že cítili a žili zbožně a křesťansky. A tak v nich zřel Anderson čestné muže a jejich řád pokládal právem za ctihodné bratrstvo.

Ve starých a ctihodných bratrstvech byla zdravá kázeň, jež zavazovala členy k občanským ctnostem, k věrnému plnění povinností při Práci, k slušnému se chování mezi bratřími i cizinci, v Lóži, doma nebo v sousedství atd., ale hlavně zavazovala k náboženské vroucnosti a úctě k Bohu.

Tato podmínka byla na prvém místě Starých povinností svobodných zedníků a kameníků a Anderson ji také položil na prvé místo zednářské ústavy. Vyrovnaný poměr k Bohu a náboženství jest podle Andersona předním závazkem zednářovým. Ústava jím sepsaná přikazuje:

»Zednář je vázán příslušností k Řádu, aby byl poslušen mravního zákona; jestliže správně pochopil Umění, nebude hloupým popěračem Boha, ani zpustlíkem bez náboženství.«

Staré povinnosti svobodných zedníků zavazovaly vyznávati náboženství svého národa, Anderson svolil ke změně, aby zednářské Lóže sdružovaly lidi všech vyznání. Náboženská myšlenka zůstala svobodnému zednářství uchována, ale provedeno určité odcírkevnění; člen zednářského řádu mohl přináležeti kterékoli církvi, leč žádalo se od něho, aby opravdu věřil v Boha a byl nábožensky snášelivý. A musil býti muž řádný, mravný, dobrý a pravdymilovný.

Anglické zednářství naší doby se datuje od 24. června 1717, v kterýžto den čtyři londýnské Lóže svobodných zedníků utvořily svaz (Velelóži) a zvolily si společného Mistra (vlastně Velmistra) a započaly prováděti činnost duchovní.

Svobodní zedníci (též kameníci) byli vyučováni ve svých Lóžích (čili hutích), jak svým dílnám říkali, stavitelskému umění. Lóže (huti) stály v blízkosti chrámu, na němž se právě pracovalo, a byly před nepovolanými uzavřeny. Vyučováni byli pouze bratři (členové Lóže). Za peníze nesměl být nikdo vyučován stavitelskému umění, ani v Lóži ani mimo ni.

I zednářské Lóže se uzavíraly před nepovolanými, před nečleny, ač nebyli jejich členy již jen svobodní zedníci nebo kameníci, nýbrž svobodní muži různého povolání, vědci, umělci a jiní inteligenti. A uložili si stavěti nové chrámy, jiné než stavěli svobodní zedníci: chrámy ctnosti, a neřestem vykopávali hluboké žaláře; tak totiž to vyjadřoval jejich rituál.

Chrámy architektonické v té době tu již byly; bylo jich tolik v celé Evropě, že pro bratrstva svobodných zedníků již nebylo zaměstnání. Proto bratrstva zanikala. Nejdéle se udržel stavební ruch v Londýně,

a sice proto, že velikou část tohoto města zničil v r. 1666 požár. Podle kroniky londýnské shořelo tehdy kolem 14 tisíc domů a asi 80 kostelů. I Pavelská katedrála byla zničena plameny. Pracovních sil byl nedostatek, poněvadž rok před požárem zuřil v Londýně mor, kromě toho způsobila městu utrpení válka. Ano, celá Anglie prožívala před londýnským požárem řadu nepokojných let. Tak v srpnu 1642 vznikla občanská válka, jejíž prvé období skončilo zajetím krále Karla I. a jeho popravou dne 30. ledna 1649. Anglie byla prohlášena republikou a svedla za vedení Cromwellova vítěznou válku s Holandskem a se Španělskem. Leč již tehdy vyplývaly z války veliké pohromy nikoli jen poraženým, nýbrž také vítězi. A další pak rozpory a nesrovnalosti mezi obyvatelstvem říše, jmenovitě mezi parlamentem a vojskem, vedly k novým nepokojům, za nichž parlament svoji věc prohrál a vítězná armáda republiku zrušila. Znovu bylo obnoveno království a na trůn povolán dne 29. května 1660 syn popraveného krále, Karel II. Než ani potom pokoj nenadešel: absolutistický režim králův, nadržující jesuitům a římskokatolické církvi, působil stále větší rozladění, zejména když zrušil král i unii mezi Anglií a Škotskem, již za republiky utvořil Cromwell. Král operoval rozpouštěním parlamentu, leč nové volby vždy přinesly protivládní většinu. Volky nevolky musil král povoliti a schváliti výnos, jenž všem úředníkům a důstojníkům ukládal povinnost, prohlásiti se za nepřátele římskokatolické církve. Tak veliká nesnášelivost bývala v Anglii mezi římskokatolickou a anglikánskou církví a ve Skotsku též. Teprve svobodní zednáři neváhali prováděti a uplatňovati náboženskou snášelivost.

Leč nepředbíhejme. — Vraťme se na londýnské požářiště: Zřejmo, že byla tu potřeba hledati záchranu v rychlém postavení zničených domů.

Mistr, vlastně architekt Christopher Wren, povolal své bratry svobodné zedníky, svolal i bratry zbylé v bratrstvech na pevnině, aby postavili nové domy a i nový Svatopavelský chrám. Bylo tu přání i snaha vybudovati protestantský protějšek Petrskému chrámu v Římě.

Londýnští obyvatelé, a lze říci, že všichni občané Anglie, jsou od té doby opravdu hrdi na svůj Svatopavelský chrám. A hledí na něj s oddaností i svobodní zednáři. Znamená pro ně mezník mezi dvěma obdobími: bratrství svobodných zedníků a bratrstvy svobodných zednářů. Podle Henne am Rhyn znamená Londýn s jeho Svatopavelskou katedrálou pro svobodného zednáře více, než pro Žida Jerusalem i více než pro mohamedána Mekka i více než pro katolíka Řím.

Přijímání nevyučených lidí do Lóží svobodných zedníků nadešlo v Londýně na počátku 17. století. Tedy ještě před požárem Londýna, a tak i na jeho novou výstavbu vykonávali četní nevyučení bratři určitý vliv. Byli svědky a patrně i poradci při různých úvahách stavebních, neboť to byli muži vzdělaní: vedle umělců a učenců tu byli církevní hodnostáři nebo hodnostáři státní, vojenští a pod. Ale lišili se od skutečných svobodných zedníků jménem: accepted masons (přijatí zedníci).

Těmto přijatým zedníkům připadl tedy úkol uchovati v živé památce obyčeje a mrav »starých ctihodných bratrstev« a v Anglii jej opravdu splnili. Bratrstva svobodných zedníků měla svým patronem sv. Jana Křtitele; svobodní zednáři jej též ustanovili svým patronem; a pořádali i dosud pořádají Svatojanské slavnosti. Také zovou slavnost v den sv. Jana Křtitele Svátkem světla neb Slavností růží, ozdobujíce se jimi. I první zednářská Velelóže byla ustavena v den Jana Křtitele; ona londýnská, založe-

na, jak již bylo výše podotčeno, čtyřmi Lóžemi svobodných zedníků v Londýně, dne 24. června 1717. Ale hlavní pojítko mezi bratrstvy svobodných zedníků a bratrstvy svobodných zednářů tvoří Staré povinnosti, jež zavazovaly staré svobodné zedníky a stejně svobodné zednáře zavazují. Kdo by ze členů Řádu zednářského Starých povinností nedbal nebo se ani nesnažil jich poznati, tu, byť by byl dosáhl jakkoli vysokého stupně, byl by zednářem pouze podle jména, nikoli skutečným.

Ona změna, již provedl v ústavě Anderson, aby nebyli přijímáni jen členové určité církve, nýbrž dobří muži všech vyznání, jestliže jsou náboženský snášeliví a věří ve Věčného Stavitele nebe a země, je přísnější náboženskou povinností než závazek vyznávati náboženství svého národa.

Ale nejsou to jen angličtí svobodní zednáři, jimž náboženství překonanou věcí není. Stejně u nás v Čechách bylo svobodné zednářství ve svých prvopočátcích vedeno hlubokým náboženským procítěním a vroucností. Poučí nás o tom »Modlitby svobodného zednáře«, za jejichž autora jest považován Ignác Cornova, bývalý kněz řádu jesuitského. Zednářským myšlenkám se oddal tak vřele, že, jak nasvědčují jeho modlitby, svoji náboženskou vroucnost v novém řádu ještě více prohloubil.

Vizme, jak rozuměl Cornova svobodnému zednářství: svoje modlitby doprovodil předmluvou, nadepsanou »Mým bratřím«, a zde hned na počátku praví toto o zednářových povinnostech:

»Svobodní zednáři mají povinnosti, jež nelze omeziti na krátké hodiny uzavřených schůzek. Jsou to povinnosti jak k Nejvyššímu Staviteli světa, tak k bližním. Pravý svobodný zednář musí rozuměti umění, býti i bez zástěry velkým mužem, to jest dobrým křesťanem a lidumilem a zároveň dokonale věrným poddaným svého zeměpána.«

V Rakouské monarchii, proto také v Čechách, byli již tehdy svobodní zednáři haněni, že jsou nepřáteli náboženství, úřadů i vlasti. Cornova, nemile dotčen touto hanou, ve zmíněné již předmluvě odpovídá: »Náboženství! Úřade! Vlasti! Ujměte se slova, abyste ospravedlnily srdce svobodného zednáře proti lichým obviněním, z nichž je chce tu a tam profánní svět podezřívati. Kolik jest ještě ve světě mužů, třebaže se domnívají, že stojí vysoko nad velkým davem nevědomosti, již pravého svobodného zednáře ještě neznají? Desátý ještě neví, že pravého zednáře vyznamenává především nerušená radost z čistého a pokojného svědomí, spojeného s Tvůrcem, a z účinné lásky k bližnímu i všech dobrých činů, a že jej oživuje právě tak nevinná jako sladká rozkoš, již cítí jen šlechetné a vznešené duše při skutečném vykonávání dobročinné lidumilnosti vůči potřebným a nouzi trpícím«.

Příčinu, proč jsou svobodní zednáři haněni, viděl Cornova právě v jejich snaze o náboženskou snášelivost. Pravil, že by mohl uvésti příklady, že i ctění a vážení mužové pokládali svobodného zednáře ne-li za popiráče Boha, tedy přece za volnoduchaře a volnomyšlenkáře. »Neboť právě přijímání všech s křesťanským náboženstvím příbuzných osob do Lóží« — dokládá Cornova, — »činí nás v očích falešného pobožnůstkáře podezřelými. Zvláště když vsákl s mateřským mlékem chybnou zásadu: »Kdo není mého náboženství, budiž zatracen«, pokládá svobodného zednáře již proto za nebezpečného sektáře, že v Lóžích jsou nejen katolíci, ale i evangelíci a reformovaní. (Pokračování.)

Interview s jubilantem.

B.·. Alfred Baštýř - třicet let pěstitelem Královského umění.

(Dokončení.)

A kde je bratr Keussler dnes? Žije ještě?

Nemohu povědět. Z Prahy potom odešel do Hamburku, kde přijal místo, ale kde je dnes, nevím. Jej musíme obdivovat, že on, jediný mezi Němci, se vzepřel návrhu, aby bratr Červinka byl vyškrtnut. Žel, Hiram nebyl ušetřen skutku nezednářského.

Jak to myslíš: skutku nezednářského?

Jejej, čistě zednářsky. Zednář má jednati vždycky jako muž bez bázně a hany. Hlavně bez bázně, jelikož se často může státi, že na tě neprávem svět nahází hany až až. Bez bázně zůstati, bez bázně jednati jest první a největší ctnost SZ. Ukázalo se potom, že činy bratra Červinky neuváděly pěstitele Královského Umění do nebezpečí, nehledě k tomu, že jeho členství v Dílně Hiram nebylo vojenskému a válečnému soudu známo. Bratr Červinka byl vzat do vazby jako novinář a nikoli jako SZ. Byl vzat do vazby jako muž blízký dr. Kramářovi a nikoli jako pěstitel Královského Umění. V zápisech Hiramových není o tom nic zapsáno. Když se hlasovalo o tom, má-li Červinka být škrtnut, hlasovali pro všichni něm. bratři; pochopitelně ani jediný český br.·. pro to nehlasoval; bylo však do zápisu napsáno, že návrh byl jednohlasně přijat.

Sám jsi na vojně nebyl? Jestliže ano, jak se ti vedlo?

Byl jsem přes padesát let stár, ale dostal jsem se na vojnu přece. Do mého domu chodil jako host pražský velitel Zanantoni a když mi jednou znova cpal do očí, že všichni Čechové jsou zrádci, a že by bylo nejlépe, kdyby všichni měli jediný krk, aby rázem mohl býti jejich zradě konec, řekl jsem: »My všichni víme, čím jsme povinni císaři a státu. Ale těmito povinnostmi nejsou vyčerpány povinnosti všechny. Máme také povinnosti k národu a to ostatně musí býti ponecháno každému jednotlivci, aby podle svého uvážení rozhodl, které povinnosti dávají přednost, anebo kterou oceňují nejvýše.« — »To je velezrada,« řval na mne, »za to vás nechám zastřelit.« Pak se uklidnil a řekl: »Zastřelit vás nedám, ale pošlu vás na frontu.« Já nikdy voják nebyl, nikdy jsem vojenské hodnosti ani rozeznávat neuměl, ba, ani salutovat jsem neuměl. Ostatně nelituji, že jsem na frontě byl.«

Byl jsi mi označen jako původce odznaků pro zakladatele Dílny Jan Amos Komenský. Lidé odcházejí, paměť zapadává, mnoho zajímavých věcí s počátku českého zednářství by padlo do propasti, pověz mi tudíž laskavě, co o věci víš.

Pro zakladatele Dílen bývá pravidelně zhotoven zvláštní odznak. Pro naši Dílnu odznaky navrhl bratr Mucha. Vyžádal jsem si svolení, abych návrh na odznak pro zakladatele mohl zhotoviti já. Zhotovil jsem si pro návrh Muchův matrice a navržené odznaky jsem odléval stříbrem. Jsou to unikáty, poněvadž jich bylo zhotoveno právě jen tolik, kolik bylo zakladatelů, totiž patnáct. Jeden kousek jsem poslal do G.·. O.·. v Paříži. Jak jej tam uchovávají, nevím. Samo sebou se rozumí, že všechny odlitky čistě nevyšly, mám několik odlitků vadných, ale čistých odlitků je právě jenom tolik, kolik je zakladatelů. Matrici jsem zničil, napodobení je vyloučeno, to by musel někdo z bratří o odznak přijít. A to se — doufám — nestane. Znáš ten odznak? Hle, jsou to v stříbrném rámku

začáteční písmena J A K, není to ve formě peníze, nýbrž ve formě obdélníku s ouškem. Ještě bych poznamenal, že obdélníkový tvar zakladatelského odznaku odpovídá tradičnímu půdorysu stavby chrámové; odtud ten zvláštní tvar našich odznaků.

Zaslechl jsem kdysi, že jsi měl pro SZ. co dělat s policií. Pokud vím, byl by to jediný případ toho druhu a pochopíš, že se tě přímo dotazuji, co je na tom podstatného.

Opravdu jsem měl co dělat s policií pro SZ, pro zednářské symboly. Požádal jsem architekta Hübschmanna, aby do fasády na mém domě v Kralodvorské ulici vpravil symbol náčiní, používaného pro práci prvního stupně, ale že to jsou odznaky tohoto rázu, jsem mu ovšem neřekl. To je označení, jehož užívám jenom pro tebe. Architekt dal vymodelovati do fasády symboly architektů a nedaleko od nich své jméno. Brzy poté jsem byl volán na policejní ředitelství, vyslýchal mne nevím už kdo: Pane doktore, my o vás víme, že jste zednář, my vám to trpíme, ale nemůžeme trpět, abyste měl na fasádě zednářská znamení. — Jaká zednářská znamení? Dělal jsem nevědomého. — Máte tam ve fasádě znamení, o nichž jsme byli poučeni, že to jsou znamení zednářů. — Jaká pak znamení zednářů? To je znamení architektovo, jenž dům stavěl a jehož jméno je přece zřetelně u toho znamení viditelno. To by se nesměl architekt podepsat, stejně, jak se malíř podepisuje na obraze? — S tím jsem byl propuštěn. Brzy poté jsem byl volán znova k výslechu a zase se mne ptali — tentokrát to byl jiný úředník, Čech, — jaká že to mám znamení na fasádě svého domu. Opakoval jsem svůj výklad. Úředník se usmál, a povídá: »Pane doktore, velmi dobře jste to narafičil. Že jste tam dal jméno architektovo, jenž dům stavěl, tím jste to vyhrál.« — Od té doby jsem měl pokoj.

A jak jsi to zařizoval ve svém domě, když jsi chystal Dílnu k práci? Nedovedu si dobře představit, že bys to byl provedl bez velké námahy. Jestliže úpravu schválili naši největší znalci, jestliže v těch místnostech tak dlouho bylo pracováno, také by stálo za zaznamenání, nežli se věc zapomene.

Nebylo možno nalézt rychle vhodnou místnost pro práci. Však víš, že teprve roku 1923 byly upraveny místnosti v Husově třídě. Já jsem na věc pamatoval hned, jakmile jsem se pustil do stavby. Mám jeden pokoj se zasouvacími dveřmi, a na ty jsem z vnitřní strany, jak povídám, hned se zřetelem na podobnou možnost, dal zavěsiti modrou látku, takže když byly zavřeny dveře, byla jedna strana upravena jak náleží v barvě. Opatřil jsem stojany, závěsné tyče a látku, že jsem mohl ve čtyřech hodinách velký pokoj připravit k dílu, zakryl jsem při tom dva velké kusy nábytku, že pokoj dělal dokonalý dojem řádné dílny. Rozebrání této maskující dekorace nestálo tolik práce a času, leč nad to vše si cením práci, kterou jsem vykonal a jež umožnila, aby roku 1918 byl v Praze pevný počet pěstitelů Královského Umění české národnosti. Jak jsem řekl: Nejvíce si cením, že jsem získal v pravý čas řádné a dokonalé muže k službě našim úkolům. — Jak takto upravená Dílna vyhlížela, je patrno z fotografie, kterou jsem bratřím svého času věnoval ve vazbičce safiánové. Mám ještě několik set fotografií prvního z.·. chrámu (ovšem bez safiánového obalu), rád je poskytnu Lóžím, pokud zásoba stačí.

Nepamatuji se, že by některý z bratří vypravoval něco o slavnosti vnešení Světla do pražské první české Dílny. Nepamatuješ se, drahý bratře? Nesvádí mne k té otázce laciná zvědavost, nýbrž rád bych zachoval příštím historikům, co se dá zachovat.

Vnešení světla? K tomu byl G.·. O.·. do Prahy vyslán bratr Besnard z Paříže. S nevelkým potěšením vyslechl naši zprávu o dobrých stycích s Němci z Prahy, a nepochopil to. Ohlásil resolutně, že okamžitě odjede, budou-li ku vnešení světla pozváni Němci. Jestliže jsme chtěli pracovati pokud možná ve světle, museli jsme vyhověti Besnardovi a Němce jsme nezvali. Byla z toho mrzutost; Němci nám to zazlívali; nechtěli nám věřit, že jsme jinak jednat nemohli.

A to bych ještě rád řekl o založení N. R.: Když jsem upozornil, že němečtí bratří pomýšlejí na zřízení Nejv. R. německé, bratří Mucha a Stretti, vyslechnuvše to na cestě z Husovy třídy k Bílé tabuli, a porokovavše o věci při večeři, šli rovnou na poštu, a ještě téhož večera telegrafovali do Lausannu o českém úsilí o Nejvyš. R. Na podkladě tohoto telegramu potom bratři Thein, Mucha a Stretti odjeli do Lausanne a byli uvedeni do nejvyšších stupňů. Kéž by bratří, kteří mají lepší dar pera anebo slova, dokud jest čas, zaznamenali všechno, co jim ještě v paměti uvázlo, aby se začátky našeho Královského Umění nepropadly do propasti zapomenutí. Co bys tomu řekl, kdybychom se my staří, kteří jsme »v tom« od začátku byli, se občas sešli a povídali si o starých časech, každý si vzpomene na něco, někdo by mohl zapisovat a tak bychom snad zachytili nejdůležitější data počáteční. Z J. A. K. bych navrhoval Wiesnera, Muchu, Otakara — škoda, že už Moučka není mezi námi. Ostatní Lóže by také vyslaly své »staré pány«. Že mladší bratři budou jako posluchači vítáni, se samo sebou rozumí.

Ještě něco: Do první části »interviewu« se vloudily různé chyby a nedorozumění; ani to opravovat nebudu, protože »soudný čtenář« si to opraví sám.

Bratrská Lóže »Hiram zu den drei Sternen« oznámila redaktorovi tohoto listu, že sluší opraviti místo, kde je řeč o Lóži Hiram a o telegrafickém vybídnutí, odeslaném z Velké Lóže v Budapešti. Opravuji ochotně v ten smysl podle oznámení, jež podepsali drazí bratří Ct.·. M.·. a tajemník, že podnět, aby bratr Červinka byl škrtnut ze seznamu bratří, nevyšel z řad bratří ř. a d. Lóže »Hiram«, nýbrž z Velké Lóže v Budapešti, jež se toho domáhala jako mateřská Lóže, a to telegraficky. Fotografie tohoto telegramu byla mi bratřími z L.·. Hiram ukázána. Podepsal jej V.·. M.·. Medgyes z Budapešti. V.·. L.·. v Budapešti žádala, aby bratr Červinka byl ihned suspendován a aby proti němu bylo zavedeno řízení.

Nejj. Nám. V.·. M.·. V.·. L.·. Lessing zu den drei Ringen b.·. Posner mne upozornil laskavě, že tam, kde je řeč o Ct.·. M.·. b.·. B. Theinovi, musí býti řečeno, že uzřel Světlo v Or.·. Hof a. S. a nikoli Halle a. S. Or.·. Hof má L.·. Zum Morgenstern. — Všechny LL.·., co jich je v Halle a. S. (je jich pět) jsou LL.·. staropruské a ani v jedné z nich nemohl býti b.·. B. Thein přijat.

Interview sluší doplniti, jak upozorňují bb.·. z L.·. Hiram, také v tom smyslu, že zakladatel a první Ct.·. M.·. ř.·. a d.·. L.·. Hiram stanovil mezi hlavními úkoly řečené L.·. právě při vnesení Světla, že bude pečovati především o to, aby se zednářského Světla mohlo dostati jejím prostřednictvím také Hledajícím české národnosti; aby při každé recepci byl přijat také alespoň jeden Hledající české národnosti. Od počátku byli čeští bb.·. mezi členy činovnické rady, třebaže jich byl malý počet. Interview sluší doplniti také po té stránce, že právě v době, když přišel výše zmíněný budapeštský telegram, byl Ct.·. M.·. ř.·. a d.·. L.·. Hiram bratr české národnosti, ten se telegrafickému rozkazu, přicházejícímu z Budapešti, vzepřel.

R. J. V.

Br. Dr. ARNOŠT BACK:

O hraběti Sporckovi a jeho pamětních penězích.

V 7. a 10. sešitě Sv. Z. minulého ročníku pojednal b. V. Dvořák o tomto tématu; použil však patrně pramenů starších; nepovšiml si velké monografie Dr. J. Benedikta a nejnovější literatury o Sporckovi.

Tak podle starších spisovatelů označuje omylem Heřmanův Městec jako rodiště Sporckovo, kdežto jest již dokázáno, že Sporck se narodil v Lysé.

Uvádí-li dále Dr. Dvořák, že Sporck za svou lidumilnost a dobročinnost byl v letech 1690—1692 Vídeňským dvorem jmenován komořím, spolumístodržitelem a tajným radou, nelze s tímto názorem souhlasiti. Neb tenkráte Sporckovi ještě nebylo třicet let a svou záslužnou činnost rozvíjel teprve později. Komořím se stal jako každý jiný vysoký kavalír a místodržitelem a tajným radou za peníze, když totiž poskytnul císaři 100.000 zl. na vojenské tažení v Italii.

Rentz, jenž prý ozdobil s Braunem Kuks četnými sochami, nebyl sochař, nýbrž ryjec (jak ostatně prvá část onoho článku uvádí). Michael Rentz žil na dvoře Sporckově a zhotovil sta mědirytin pro Sporckovy knihy a letáky, buď sám neb s J. D. Montalegrem. Nejvýznamnější jsou ilustrace ku Křesťanskému roku, Životu praotců, potom Tanec smrti a j.

Také tvrzení, že Sporckova knihtiskárna v Lysé rozdala zdarma knih a tiskopisů za 80.000 zl., nelze v tomto znění schváliti. Soudobý biograf Sporckův, Roxas, uvádí sice, že Sporck do roku 1715 vynaložil takový peníz na knihy jím vydané, a pravda jest dále, že všechny tisky byly rozdávány zdarma. Celkový náklad všech tisků Sporckových však byl mnohem vyšší, neboť po roce 1715 vydal Sporck ještě velký počet zvláště nákladných knih. Knihy byly tištěny v Praze, v Hradci, v Německu a jen nepatrné množství v Lysé. Tam zřídil si Sporck tajnou tiskárnu, které bylo používáno jen po dva až tři roky. Na podnět biskupské konsistoře byla zastavena r. 1713 a Sporck byl potrestán pokutou 30.000 zl. za nedovolené tištění necensurovaných knih.

O sochaři Braunovi tvrdí Dr. Dvořák, že zhotovil několik set soch a skupin z pískovcových balvanů v t. zv. Bukovinském lese u Kuksu. Počet soch a skupin, dosud existujících, byť i bohužel poškozených, jest sice značný, ale podle zachovaných účtů a zápisů nebylo jich nikdy několik set. Patří k nim také skupiny, reliefy a sochy, jež jsou v »Novém lese«, nyní »Betlem« nazvaném, nikoliv v Bukovinském lese. Tam za dob Sporckových »rostli svatí na stromech«. Dal totiž Sporck vydlabat v bukových kmenech postavy svatých poustevníků a j. Některé z nich jsou sochařské dílo Braunovo, nikoliv však také Rentzovo, jak míní článek dr. Dvořáka.

Co se týče konečně pamětních penízů, jsou známy ještě jiné medaile, pro nás snad mnohem zajímavější. Tak tvrdil původně v zednářské literatuře Svátek, Abafi a j., že Sporck, když prý založil 1726 pražskou Lóži »U tří hvězd«, dal raziti k této slavnosti pamětní peníz, který ukazuje poprsí hraběte a na rubu Nový Jerusalem s dvanácti branami a nápisem: PASSOS DURA SUAS DUM JUSTE ET RITE GUBERNANT TERRAS ILLATA HUC GLORIA HONORQUE MANET. Apoc. XXI. V. 24 MDCCXXVI. C. W. Tato medaile ale zajisté nemá s domnělým zednářstvím Sporckovým nic společného, vztahuje se patrně na jeho utrpení v boji o spravedlnost a právo. Nápadnější jsou však jiné dvě medaile. Jedna je bez letopočtu s nápisem AMICIS AMICUS (příteli přítel). Z mraku vyčnívající ruka tiskne ruku druhou, stisknutím zřejmě bratrským.

Jiný pamětní peníz pochází z roku 1726, tedy z onoho roku, kdy podle legendy založil Sporck Lóži v Praze. Vidíme dvě postavy s různými symboly, jedna drží knihu a kříž, druhá hůl Merkurovu a plný roh; u nohou mají globus, kružidlo a pravítka. Nápis zní: JUCUNDISSIMUM OTIUM. (Nejpříjemnější chvíle.)

Zednářské věci v Chorvatsku.

Slovinské zednářství. Konečně proniklo hnutí zednářské i do Slovinska i jižního Štyrska, obydleného elementem slovinským. Kraje tyto, ovládané katolickými klerikály, byly dosud nepřístupné ideám zednářským. Teprve koncem minulého roku založen byl v Ljubljani zednářský kroužek pod egidou Velké Lóže »Jugoslavie«, který v brzké době přeměněn bude v regulérlní Lóži. Schází se v něm asi osm zednářů, členů to bývalé slovinské liberální strany. (Dr. Zarnik, Ribnikar, Dr. Novák, advokát atd.) Současně jedná se o založení kroužku a později Lóže v Mariboru. Místo toto má i význam svým spojením se Štyrským Hradcem a Vídní. Jest to dílo navázané prostřednictvím zdejšího Rotary clubu, který v roce minulém založil club v Lublani a Mariboru.

Chorvatské zednářství. Poměr mezi chorvatskou irregulérní V.·. L.·. »Libertas« a Lóžemi regulérními se změnil koncem minulého roku potud, že členové »Libertas«, kteří přejí si upřímného spojení chorvatského zednářství, vedení br.·. Velko Tomićem, vystoupili z Lóže »Libertas« a ucházejí se o přijetí do regulérních Lóží jednotlivě. Požadavek členů Lóže »Libertas«, aby uznána byla Lóže tato se všemi svými členy kolektivně V.·. L.·. »Jugoslavii«, narážel na odpor regulérních Lóží záhřebských. Členové irregulérní Velké L.·. »Libertas«, kteří měli pohledávky oproti Lóži, dali si tyto hypotékárně zajistiti na chrámové budově. Budova tato jest tím tak zatížena, že regulérní Lóže z hospodářských důvodů nemají na budově dále zájmu. Tím rozhodnut jest dlouholetý spor o budovu, vystavěnou ze společných prostředků všech zednářů a která rozhodnutím soudním dána byla do majetku divoké Lóže »Libertas« po jejím ustavení. V chrámě, v této budově se nalézajícím, jsou vzácné malby chorvatských malířů zednářů. Mezi nimi obraz Komenského a Dobrovského. Příčinou neshod mezi zednáři záhřebskými jsou někteří členové »Libertas«, kteří jsou současně členy zdejší exclusivně židovské Lóže »Bneberis«, která zednáře jiného náboženství do své Lóže nepřipouští. Jejím Mistrem jest nyní Beno Fürst.

Založení Mixte Lóže v Záhřebě. V minulém měsíci byla založena Mixte Lóže v Záhřebě »Pitagora« po vzoru francouzských Lóží. Lóže pracuje s vědomím V.·. L.·. »Jugoslavie«. Mistrem Lóže jest Velko Tomić. Jednání s Lóžemi francouzskými vedl universitní profesor Dr. Šišić. Světlo vnesl br.·. 33° Blefs ze Ženevy.

Otevření nového Chrámu. Po definitivním rozhodnutí o dosavadní budově Lóže »Libertas«, usnesli se zednáři záhřebští zříditi si nový stánek. Adaptace nových místností zásluhou br.·. Kaldy, Čecha, architekta, pokročila tak, že byla začátkem února vysvěcena.

Čtyřicet let činnosti deputovaného Velkého Mistra Mihaliće. V březnu slaví deputovaný Velký Mistr Dr. Mihalić čtyřicetiletou zednářskou činnost. Svého času věnoval svou podobiznu V.·. L.·. Československé.

Nekrolog br.·. Scheinera. V.·. M.·. Dr. Mihalić oznámil v zedn.·. časopise »Šestaru« úmrtí našeho drahého br.·. Scheinera. Br. . Alaupović promluvil o br.·. Scheinerovi v Lóži »Pravednost« a br.·. Edo Marković v Lóži »Vrhovac«.

Černá internacionála v Jihoslavii. (Dokončení.)

Kromě toho, že to byla manifestace za politiku černé internacionály a za chorvatský separatismus, byla tatáž manifestace demonstrací proti státu Jihoslavii a proti politice, inaugurované manifestem ze dne 6. ledna 1929, a zdůrazněné aktem ze dne 3. října 1929. Jest vidno, že státní politika pracuje, aby zmenšila a vyloučila vzdálenost, která v národně-politickém směru dělí Srby a Chorvaty, kdežto římský klerikalismus stará se o to, aby tato propast byla co nejhlubší a nejtrvalejší. Římský klerikalismus snaží se mezi Chorvaty uplatniti heslo: »Není bratr, kdo není katolík.« Římský klerikalismus s toužeností čeká, až státní moc energickým způsobem vystoupí proti němu, neboť to by byla voda na jeho mlýn, tím by se rozvinul náboženský boj, který by jihoslovanský národ rozdělil na nepřátelské fronty, jaké znal jenom středověk. A římský klerikalismus chce, tvrdí autor, abychom se vrátili do středověku, kdy papež po své vůli rozhodoval o osudech států a národů a hrál si s královskými korunami. To vše dobře vidí a znají vedoucí jihoslovanští státní politikové, ale nechtějí nasednouti provokaci černé internacionály, která by chtěla proti Bělehradu a Srbstvu mobilisovati a alarmovati nejen všechny katoliky v Jihoslavii, ale i katoliky celého světa. Ale kormidelníci státní jihoslovanské politiky neidou na tento klerikální lep, oni mají dobré nervy, poslouchají a po-

zorují a praví: »Une bonne mine au mauvais jeu.« A čekají.

Vývody v brožuře Milana Baniće potvrzují se i pozdějším vývojem situace, který dává jim za pravdu. Na příklad odeslání gratulace arcibiskupa Bauera srbskému metropolitovi, dále protest arcibiskupa Bauera a všech biskupů jihoslovanských proti italskému útisku Chorvatů a Slovinců v Italii, kterým má býti řečeno, že když Srbové při uzavírání míru obětovali pro svůj prospěch Italům istarské a přímořské Slovince a Chorvaty, zastává se jich dnes, v dobách největšího útisku, hlava katolických Chorvatů v Záhřebě. Akce tato byla podniknuta s vědomím papežovým, neboť dohoda o ní stala se na schůzi jihoslovanských biskupů v Záhřebě, které přítomen byl též tajemník papežského nuncia Pellegrinneta. Dalším dokladem o snahách černé internacionály v Jihoslavii jest chování arcibiskupa Bauera při návštěvě královské rodiny v Záhřebě, kde gratulace králova a osobní odevzdání nejvyššího řádu rodu Karadjordje arcibiskupovi svědčí o úspěchu černé internacionály.

Jasný jest úmysl arcibiskupa Bauera podle vzoru a metod zavražděného Štěpána Radiće získati a pod své vůdcovství seřaditi všechny katolické Chorvaty, aby je mohl v daném momentě vésti pro zájem Říma a proti jejich národním interesům.

O vlivu klerikálů chorvatských v Jihoslavii svědčí zabavení brožury Milana Baniće a uveřejnění 16 článků »Hrvatske straže«, orgánu to arcibiskupa Bauera, proti svobodomyslným elementům a to jak v Chorvatsku, Srbsku, tak i v Československu a i ve Francii i Polsku. V těchto článcích nepřímo vyvraceny jsou důvody, uváděné v brožuře Milana Baniće, s náležitou dávkou nepravd proti svobodomyslným kruhům, o kterých se černá internacionála domýšlí, že byly iniciátory vydání Banićovy brožury.

Tak napadla »Hrvatska straža« vládu československou, Hrad, ministra Beneše, předáky socialistické atd., a vzala v ochranu rozkladné elementy politické v československém parlamentě: Stříbrného, Gajdu a Perglera. V čísle ze dne 14. ledna přináší informativní článek »Čehoslovačko slobodno zidarstvo«. V neúplném přehledu organisací svobodného zednářství, jichž členů počítá na 400, zmiňuje se v uvozovkách o výkvětu národa, který se soustřeďuje okolo zednářského chrámu v Praze a který pracuje v morálním (!) a intelektuálním směru. Politikou se prý málo zabývají, ačkoliv jest mezi nimi mnoho nejvlivnějších politiků, zvláště členů bývalé Mafie, kteří ve svém »mafistickém díle« pokračují i v osvobozené Československé republice. Čeští zednáři jsou přirozeně ve velmi dobrých stycích s německou Lóží »Lessing zu den drei Ringen«, což jest zcela srozumitelné, neboť v německých Lóžích převládají židé a německý duch a jazyk, který z nových Lóží nebyl odstraněn.

V čísle ze dne 16. ledna přináší »Hrvatska straža« pod nadpisem »Framazunima svi uskraćuju gostoprimstvo« (Zednářům všichni odpírají pohostinství) zprávu, podle které polská vláda na intervenci konservativního křídla za vedení knížete Jana Radziwilla zabránila vykonati kongres Svazu svobodných zednářů. Svaz se rozhodl konati schůzi v Luxemburku a jest otázka, zda tomu katolická vláda luxemburská dovolí. Jest prý charakteristické, že polská vláda přesto, že Pilsudski a jeho spolupracovníci, jako bývalí socialisté a radikálové, velmi sympatisovali se svobodným zednářstvím, byla nucena skloniti se před veřejným míněním v této otázce.

V čísle »Hrvatske straže« ze dne 20. ledna pod nadpisem »Krematorij« odsuzují se snahy zednářů bělehradských, záhřebských a novosadských zbudovat krematorium. Poukazuje se na odpor srbské pravoslavné církve, která až do roku 1928 nechtěla dáti svolení k pohřbu žehem. Teprve když se ministrem národního zdravotnictví r. 1928 stal dr. Čeda Mihajlović, zednář, bylo státem dovoleno založení veřejné společnosti pro postavení krematoria. V článku tomto poukazuje se na maďarský, německý a židovský vliv na zednářství jihoslovanské.

V článku ze dne 24. ledna pod nadpisem »Sestrinski jadi« »Slobodne tribune« ohrazuje se »Hrvatska straža« proti tvrzení, že Strossmayer sympatisoval se svobodnými zednáři a tvrdí, že nebylo nic společného mezi ním a zemřelým učitelem Davorinem Trstenjakem, který byl zednář.

V témže článku polemisuje »Hrvatska straža« s článkem »Slobodne tribune« o komemoraci smrti zesnulého malíře Csikoše, která konána byla v Lóži »Libertas« a v Lóži »Maxmilian Vrhovac«. Poznamenává, že ví dobře, že »Sl. Tr.« není vhod, že se zmiňuje o Csikošovi, kterého si jinak váží jako umělce, jako o zednáři, a že popisuje ve veřejném časopise obřad zednářské Lóže, o němž píše pod nadpisem »Žalobni rad Lóže Libertas (Smuteční obřad Lóže Libertas), komemorace Bely Csikoše von Sessija«. V článku tomto píše, že Velký Mistr, Bratr Vejlko Tomić (který dnes vůbec již zednářem není), vzpomínal v delším hovoru smrti bratra Csikoše a bratra Valdeca, sochaře, který Lóži »Libertas« věnoval stříbrné rituální kla-

divko se ženskými figurami. Malíř bratr Csikoš namaloval v chrámu veliký obraz, na němž jsou zobrazeni Budha, Mojžíš, Mohamed, první japonský mythologický císař, Giordano Bruno, Hus, Komenský, Savonarola, Antonin Ferrer a mnozí jiní. Mimo to Csikoš namaloval i menší oltářní obraz, který představuje tři ženské figury a za to jsou mu zednáři zavázáni díkem. Místo zemřelého bratra zůstalo prý po celou dobu služebního obřadu prázdné a bylo přikryto černým smutečním flórem. (Toto jest nepravda a prostá fantasie pisatele článku o zednářství do »Hrvatske straže«.)

Jak se dovídá »Hrvatska straža«, i Lóže »Maxmilian Vrhovac« konala téhož dne smuteční obřad nad úmrtím bratra Csikoše. Stařešina Lóže, bratr dr. Roko Jokovič (správně dr. Rudolf Farkaš), prý prohlásil, že přesto, že Velká Lóže »Libertas« neprávem snaží se ze společné budovy jejich Lóže je vytlačiti, vykonává v tomto chrámu svoje zednářské dílo před symbolickými rituálními obrazy, malovanými zesnulým bratrem.

Na denním pořádku téhož dne byl návrh na změnu jména Lóže, a to z důvodu, že jest prý pochybno a historicky nedokázáno, že biskup Maxmilian Vrhovac byl svobodný zednář, tak jako jest konstatováno, podle tvrzení českého bratra Josefa Volfa, že Dobrovský nebyl nikdy svobodným zednářem, naopak, že se vysmíval svobodnému zednářství a z toho důvodu prý brněnská Lóže »Josef Dobrovský« změnila své jméno. (O zednářství biskupa M. Vrhovca existují positivní doklady.) Rozhodnutí o přejmenování Lóže na návrh stařešiny bylo vzato s pořadu jednání, protože prý stařešina prohlásil obřad za obřad smuteční. (Celá tato zpráva, uveřejněná v »Hrvatske straži«, jest úplně vymyšlena a má za účel strhnouti zdejší kruhy zednářské k veřejné polemice o zednářství.)

V článku »Hrvatske straže« ze dne 6. a 7. února pod nadpisem »Strossmayer i Trstenjak« ohrazují se klerikálové, aby Strossmayer byl srovnáván s Trstenjakem, kterého posměšně nazývají famosním popularisátorem vědy, »pokrokového pedagoga«, který byl dlouholetým předsedou zednářské Lóže v Záhřebě a který povoláním byl učitelem. Vytýkají Trstenjakovi, že jeho hlavní snaha byla »Svobodná škola« podle vzoru španělského anarchisty a republikána Antonina Ferrera, který roku 1909 byl zastřelen a který Trstenjakem byl ihned prohlášen za mučedníka pokrokové školské ideje a z toho důvodu byl též pojat Belou Csikošem von Sessija na rituální obraz v zednářském chrámu Velké symbolické Lóže »Libertas« v Záhřebě. Při této příležitosti nazývají Lóži »Libertas« Lóži maďaronskou. Vytýkají Trstenjakovi paskvil bible, »Bible ve světle vědy a morálky«, kterážto nauka jest dodnes předmětem kultu učitele Josefa Skaviće, a proto prý jest nepochopitelno, jak mohli zednáři míti odvahu, že Trstenjaka, jakožto národního buditele, staví vedle velkého vládyky a ještě více, jak mohli prohlásiti identičnost názorů biskupa Strossmayera s Trstenjakovým trojúhelníkovým náboženstvím.

»Hrvatska straža« ze dne 15. března pod nadpisem »Čića Sreta inicira novake« (Otec Sreta verbuje nováčky) píše o dnešních poměrech zednářských v Bělehradě s hlediska černé internacionály a polemisuje s vývody Sretana Stojkoviće (čili Čika Sreta) ve spise »Slobodno zidarstvo«, který tento vydal již v r. 1893, a který byl po druhé vydán v r. 1925. Hlavně popírá, že zednářstvo jest religiosní a že stojí nad politickými stranami. Poukazuje na francouzskou revoluci a na činnost zednářů Robespierra, Dantona a Marata.

V čísle ze dne 17. března pod nadpisem »Što hoće slobodno zidarstvo« (Co chce svobodné zednářství) popírá »Hrvatska straža«, že by svobodné zednářství nereflektovalo na světskou moc a že by bylo vysokou školou čisté humanity, naopak, že jsou Lóže politicky a stranicky činné.

V polemice proti spisu Sretana J. Stojkoviće popírá, že by dánský král byl v čele Velké Lóže dánské, neboť prý na žádost vlády Stauningovy r. 1926 se místa toho vzdal. Dále poukazuje na fakt, že v Italii od r. 1925 neexistuje žádný Velký Orient a žádná Lóže zednářská, což odporuje tvrzení Sretana J. Stojkoviće, že prý jest tam 499 Lóží. Totéž platí o Portugalsku, kde uvádí 80 Lóží a kde jest zednářství od r. 1927 zapovězeno. V Turecku taktéž Mustafa Kemal zakázal Mladoturkům práci v Lóžích. O bulharském zednářství nutno prý říci, že pracuje v úzkém spojení s macedonskými organisacemi. V Jihoslavii prý zapomněl uvésti organisaci vyšších stupňů, tak zvané Svrchované rady SHS. V republice Liberii prý zapomněl uvésti, že černí maçoni s bývalým předsedou republiky Kingem, jak zjistil Svaz národů, byli obchodníci otrokáři.

Pod nadpisem »Framazonska kamuf-Lóža« v »Slobodné tribuně« poukazuje na obranu zednářství »Slob. tribuny«, která se prý pokouší brániti zednářství tvrzením, že kdo je proti zednářství v Jihoslavii, je též proti státu a že ten, kdo napadá zednářství, dopouští se též velezrady. Přesně prý podle formule bratra Delpecha, že je »slobodno zidarstvo država à couvert a država slobodno zidarstvo

à découvert«. Při tom poukazujem, že rjecká Lóže »Sirius« jest sídlem nejhorší iredenty a Maďaronů a že při tom požívá záštity záhřebské Lóže »Libertas«.

V čísle ze dne 2. dubna »Hrvatska straža« přináší zprávu o konventu svobodných zednářů v Osijeku, konaném dne 28. března v místnostech Lóže »Budnost«, ze které poslán byl králi Alexandrovi telegram oddanosti, který podepsal za Velikého Mistra M. Miličević.

Ve zprávě ze dne 8. dubna, napsané na úvodní stránce pod nadpisem »Konvent Veliké Lóže „Jihoslavie"«, píše o průběhu jednání konventu v Osijeku, kde prý se jednalo o celní unii rakousko-německé a mezinárodní maçonerii. Podle této zprávy snaha o celní unii rakousko-německou vyvolala v mezinárodním zednářstvu rozkol a nesouhlas, neboť převážný díl francouzských maçonů v čele s P. H. Berthelotem, E. Herriotem, Lucianem Le Foyerem a R. Besnardem opřel se tomuto plánu. Menší díl francouzských zednářů, skorem všichni švýcarští a veškeří rakouští, se známým propagátorem panevropské ideje, hrabětem Coudenhovem-Calergir a redaktorem orgánu rakouské Velké Lóže ve Vídni, drem Vladimírem Misarem, jsou pro unii, tvrdíce, že jest úplně v souhlasu s maçonským ideálem odstranění celních hranic, a obzvláště že se shoduje se směrnicemi, proklamovanými francouzskou maçonerií proti mírovým smlouvám.

Zednářstvo Malé dohody přišlo by tím do nemilé situace v této osudové otázce, neboť prý se česká Velká Lóže na návrh bratra dra B. E. v Lóži »Jan Amos Komenský« co nejrozhodněji vyslovila proti unii, kdežto německá československá Velká Lóže »Lessing zu den drei Ringen« vyslovila se pro celní unii a doporučila, aby Československá republika vstoupila do německo-rakouského celního bloku. Velký Mistr rumunské Velké Lóže zaujal prý k této otázce vyčkávací stanovisko. V Bělehradě očekává se návštěva zednáře 33° (Tomase), který prý má osobně jihoslovanským zednářům vysvětliti stanovisko francouzské v této otázce.

Na konventu přijata prý byla s radostí zpráva, že jihoslovanský maçonský přednašeč a pracovník Lóže »Generál Peigne« a »La Fraternité des Peuples«, který jest garantem jihoslovanským pařížského Velkého Orientu, pověřen bude vlivným místem u generálního sekretariátu mezinárodní zednářské asociace v Ženevě (AMI) a tím že jihoslovanské zednářstvo nabude značného vlivu u této instituce.

Mezi nejvážnější téma tajného sezení spadala též otázka, jak má býti jihoslovanské zednářství orientováno, t. j. zda anglosasky, aneb francouzsky. Byly prý dva názory. Názor záhřebský pro anglosaský směr a bělehradský pro francouzský směr. Chorvati byli pro anglosaský směr z důvodu, aby Jihoslované dostali se do styků s mohutnou britskou a americkou maçonerií a aby se tak domohli uznání Velké Lóže anglické. Naproti tomu bělehradští zednáři úporně bránili tradicionální francouzskou linii.

V tomto sporu proti záhřebským tendencím vyznamenával se zvláště starešina bělehradské Lóže »Pobratim«, bratr G. D.

Dále zabývala se Velká Lóže otázkou sporu neregulérní Lóže záhřebské »Libertas« a její sesterské Lóže »Maxmilián Vrhovac« o právu používání zednářského chrámu v Záhřebě, v Mošinského ulici čís. 22. Dále zmiňuje se ve zprávě o jednání konventu o dalmatinském zednářství.

V článku »Francie na rozcestí« píše o poměrech politických ve Francii, kde levice počíná prý víc a více schvalovati německo-rakouskou celní unii, proti níž pracuje prý pravice, kteréžto zvláště se dotýká drastický symptom socialisticko-radikálně zednářského defaitismu, který se odehrál na kongresu belgické strany socialistické v Bruselu, kde předseda Druhé internacionály, vůdce belgických socialistů zednář Emil Vanderveld, veřejně podal ruku vůdci francouzských socialistických židů, zednáři Leonu Blumovi a předáku německé sociálně-demokratické strany, židovi dru Breitscheidovi, který před krátkým časem v Reichstagu jménem sociálních demokratů schvaloval celní unii. Potom se Blum a Breitscheid objali. Tato teatrální zednářská scéna sbratřování národů velmi rozhněvala francouzské nacionalisty, kteří tvrdí, že se mohli sice objati v Bruselu Blum a Breitscheid jako židé, ale ne jako zástupci francouzského a německého národa. Mezi tajnými a vlivnými silami francouzského politického života počíná se pozorovati, že francouzská maçonerie pomalu se začíná kloniti k heslu unie, které se vždy bránili jejich vůdci, což bylo pozorovati již na světovém kongresu v Bělehradě r. 1926.

To jest příčina, proč předseda katolické strany pravice republikánsko-demokratické unie a předseda francouzsko-jihoslovanské komory v Paříži, Louis Marin, v listě »La Nation« bičují defaitistickou akci francouzsko-maloantantské maçonerie. Praví tam doslovně: »V pravdě jej (to jest Brianda) nedrží ani demagogické city, kterým slouží. Náš národ jest daleko od nich. On je vydržován, řekli jsme to již několikráte, od rušitelů, maçonů, kteří dnes nejsou nic jiného, než holá zbraň v rukou internac. finačních kruhů.

ZPRÁVY.

Zpráva o činnosti L.·. P. Jos. Šafařík v Or.·. Košickém za rok 1931 O.·. L.·.

Uplynulé období bylo obdobím klidné práce, prosté jakýchkoliv zvláštních událostí. Bylo sice původním úmyslem tento rok učiniti poněkud významnějším, neboť byl nám učiněn příslib, že Valné shromáždění naší N.·. V.·. N. . L.·. bude konáno tohoto roku na Slovensku v Košicích a bylo úmyslem naším v rámci této události oslaviti i pětileté trvání naší Dílny. Ukázalo se ale, že tento projekt nedá se toho času uskutečniti a tak se stalo, že nedošlo ani k projektované oslavě a že pominut byl i projekt vydati k této oslavě zvláštní spis, v němž bylo by zachyceno vše, co se od vnesení Světla, za pět roků v Dílně naší důležitého odehrálo. — Doufejme, že budoucnost bude nám příznivější. Že dojde k tomu, aby Valné shromáždění na Slovensku bylo konáno a že naše skrovné služby, které jsme pro rok letošní k disposici dali, v budoucnosti také budou použity. — Bude to pro nás velikým vyznamenáním a rádi učiníme vše, co bude v našich silách, abychom se úkolu tak čestného a milého, čestně také zhostili. — Prací konáno bylo toho roku 48. Z toho bylo rituelních I. st.·. 19, konferenčních I. st.·. 22, prací rit.·. II. st.·. 1, konferenční II. st.·. 1, prací rituelních III. st.·. 1, konferenční III. st.·. 4. V tom obsaženy jsou dále 2 práce recepční, 1 práce afilační, jedna pr. . zvýšení mzdy ve II. st.·. a 1 pr.·. zvýšení mzdy ve III. st.·.

Společné práce se sesterskou L. . Resurrexit konány byly 4, vyjímaje ovšem vzájemné návštěvy a vzájemná spoluúčast obou Dílen jako leta předešlá, které byly s obou stran velmi četné a znamenitě k utužení zed.·. bratrství přispívaly. — V konaných pracích předneseno bylo celkem 31 kreseb. Podle jich obsahu možno konstatovati, že bylo přihlíženo jak k prohloubení znalostí zed.·., tak i k živoucím otázkám dne. Jsou to tyto kresby: Novotný: Vývoj české architektury, Derer: Mozart jako skladatel a zednář, Durďák: Pesimismus a optimismus ve sv.·. zed.·., Měska: Žena ve sv.·. zed.·., Stuchlík a Ulrich: Referát o knize: Von Bugumilen über Hus zur Lenin, Stuchlík: Referát o knize: Lennhoff: Politické tajné společnosti, Križke: Masaryk filosof, Sepeši: Masaryk a maďarské zed.·. v Československu, Civiš: Občanská výchova, Veřejnost a čestný boj — diskuse, úvodní slovo br.·. Stuchlík, Ulrich: Myšlenkové ovzduší, v němž se zrodilo sv.·. zed.·., Janeček: Jak jsem poznal lidskou bídu, Důbravec: Einsteinova teorie, Stuchlík: Problém genia, Sepeš: Optimismus, idealismus a utopie, Ulrich: Ekonomické a sociální problémy Ruska, Měska: Ekonomické problémy sociálního pojištění, Dvořáček: Poznámky ku knize Horneferově Symbolika tajných společností, Šesták: Jesuité, Pospíšil: Slavnost růží, Stuchlík: Sociologicko-psychologické poznámky k cestě po Balkáně, Pospíšil: Paříž a Francie, Novotný: Urbanismus v holandském výtvarnictví, Stuchlík: Sociologie a psychoanalysa, Sepeš: Kaszyncy zednář, Pospíšil: Toleranční patent, Pospíšil: Myšlenky o pravé a falešné svobodě, Kamberský: Účast žen v sv.·. zed.·., Bobek: O štěstí, Straka: O životě v Maďarsku. — Řada uvedených prací měla velmi pěknou úroveň a skutečnou hodnotu, jiné upoutaly nejenom obsahem, ale hlavně náměty v nich obsaženými. Všechny se vyznačovaly smyslem pro podstatu zed.·., vždycky se k ní vracely a dokazovaly, že přednášející dovedou se dívati na životní problémy ze zorného úhlu zednářského. — Mimo tyto kresby Dílna věnovala se pilně všem otázkám života zednářského u nás i v cizině a živě na ně bylo ve všech diskusích a rozpravách reagováno. Živou bylo zejména diskuse vedená o otázce účasti žen na práci zednářské a o otázce, má-li československé zednářství a v jaké formě veřejně vystoupiti.

Otázce Všeobecné Ligy Zednářské byla věnováno náležitá pozornost a Dílna jmenovala stálým referentem pro tuto otázku br.·. Měsku.

Otázce mládeže bylo věnováno několik rozprav, nebylo však přikročeno k praktickému řešení této otázky pro nedostatek dorostu, ačkoliv i ti mladí, pokud se u našich bří vyskytují, zúčastnili se přednášek organisovaných sesterskou L.·. Resurrexit, kde počet mladých jest větší.

Dílna jmenovala čestnými členy Mistry: br.·. Jos.·. Bobka, Ct.·. M.·. L.·. Kollár v Or.·. Bratislava a věnovala mu diplom čestného členství, jehož autorem byl br.·. Oravec a br.·. Zdeňka Helferta, Ct.·. M.·. L.·. J. A. K. Komenský v Or.·. Praha, kterému též udělila diplom čestného členství, jehož autorem byl br.·. Novotný. — Oba diplomy jsou díla vskutku mistrovská, zednářsky pěkně pojatá a Dílna považuje za svou milou povinnost oběma br. . tuto za jejich dokonalou práci poděkovati. — Pamětliva svého humánního poslání Dílna věnovala v tomto roce dle svých finančních schop-

ností zvýšenou pozornost péči ku zmírnění nouze trpících. Mimo různé podpory z Mošny Vdoví obnosem Kč 2069 vyplacené, převzala péči o poskytování mléka a zákusků pro 40 dítek v lidové škole v Kováčské ulici po dobu tří měsíců (nákladem Kč 1040).

V započaté akci pokračováno jest dále tím způsobem, že spolu s L.·. Resurrexit zúčastní se Dílna naše od měsíce prosince na poskytování polévek a zákusků asi 250 nezaměstnaným a poskytování mléka a zákusků 120 dětem v měšťanské škole dívčí. Projektovaný náklad bude činiti asi Kč 6000, může býti ale i zvýšen. Podrobná zpráva o činnosti této obsažena bude ve zprávě za rok 1932. — V tomto roce recipováno bylo 6 nových bří.·., a sice: Horák, Minařů, Dûbrava, Gmitere, Blum a Pohl. — Mzda druhého stupně byla přiřčena šesti bř.·. a sice: Dérerovi, Šestákovi, Smržovi, Smutnýmu, Tobkovi a Krumhanzlovi. Povýšením do třetího stupně břím. . Oravci, Křižkovi a Měskovi. — S Nejv.·. N.·. V.·. L.·. udržovala Dílna stálé pravidelné styky, které byly vždycky co nejupřímnější a opravdu srdečné. Dílna jest zastoupena ve V. . O.·. bb.·. Stuchlíkem a Durďákem. Mimo to jest br. . Ulrich členem kontroly V.·. O.·. Dlužno jenom litovati, že pro velikou vzdálenost z Košic do Prahy, spojenou s velikým nákladem finančním a velikou ztrátou časovou není možné, aby styky tyto mohly býti ještě častější.

Spolupráce s ostatními Dílnami ani roku tohoto nepostoupila dále, nežli leta předešlá. Vadí tomu již vzpomenutá přílišná vzdálenost Košic od ostatního světa, kde se soustřeďuje svět zednářský a vůbec příliš periferijní položení Košic.

Problém periferie sám o sobě jest problém dosti naléhavý. Ve světě všeobecném, ale i ve světě zednářském. Periferie bývá centry často opomíjena více, nežli kolik jest skutečně zapotřebí a kolik jest zdrávo jak pro samu periferii, tak i pro centrum života. A to i tehdy, když není v tom schválnosti a úmyslnosti. Už jaksi mimoděk, tím, že v centru při zařizování různých počinů myšleno bývá vždycky spíše na poměry centra a jaksi mimoděk a třeba neúmyslně jsou pomíjeny potřeby, možnosti a schopnosti periferie. Tím se pak stává, že se periferie nemůže zúčastniti na mnohém, na čem by ráda byla zúčastněna. To nemá býti výtka nikomu, jest to pouhé konstatování fakta, někdy i nepříjemného a psychologicky i obtížného, s nímž ale se musíme spřáteliti a s nímž musíme počítati. Také u nás. Touhou periferie vždycky zůstane, aby tento stav byl co možno nejvíce zmenšován, myslím, a to ji nesmí býti vykládáno ve zlé. — Skutečná spolupráce může býti udržována tedy toliko s L. . Resurrexit. Můžeme ji rádi a s největším potěšením také konstatovati, má již svou dobrou, ustálenou tradici, kterou tímto rádi kvitujeme. Tato spolupráce nám připravila již mnohé krásné okamžiky a upřímně se z ní tedy těšíme. Prostřednictvím této Dílny bylo nám umožněno navázati styky i s jinými Dílnami na Slovensku, pokud jsou pod svrchovaností V.·. N.·. L.·. Lessing zu d. Drei Ringen a seznámiti se s brv. . z L.·. v Orientech kežmarském, báňskobystřickém, prešovském a užhorodském. Kvitujeme rádi význam této spolupráce i po této stránce. — Z Lóží československých nejužší styky udržovány byly tak jako leta minulá opět s L.·. J. Kollár v Or.·. Bratislava. Zde jsou to pak hlavně bři. . Bobek a Civiš z této Dílny, kteří občas, když meškají v Košicích, nás navštíví. Ovšem také jinak i našim bb.·. bývá spíše dána příležitost zavítati do Bratislavy a tamní bb.·. navštíviti. Jako hosty uvítala Dílna naše již vzpomenuté bb.·. Civiše a Bobka. Br. . Civiš překvapil nás při své návštěvě pěknou kresbou O občanské výchově, v níž pěkně rýsoval se jeho, někdy až upřílišněný idealismus. Srdečně mu za ni znovu děkujeme. Návštěva br.·. Bobka stala se u nás opravdovým svátečním dnem, který všem zůstane trvale příjemnou vzpomínkou. Jeť br.·. Bobek pro nás přece jenom více nežli jenom článkem bratrského řetězu. My sami pravíme o něm, že jest naším konsulem v Bratislavě, tak jako pravíme, že jím jest br. . Helfert v Praze. Rčení to, které dáno jest výlučně empiricky a jehož oba nositelé jsou si plně hodni. Proto také odměna, která jim byla dána (jmenování čestnými členy Mistry), není vlastně ničím jiným, nežli uznáním skutečných zásluh. — Slavnostní Práce, konaná u příležitosti jeho návštěvy u nás, spojená s odevzdáním čestného diplomu, soustředila vedle značného počtu bb.·. L.·. Resurrexit i bb.·. Kroužku J. Milec v Žilině, kteří obětavě přijeli, aby se zúčastnili na naší opravdové radosti a přispěli k tomu, aby tato Práce stala se krásnou rodinnou slavností. — Jinou takovou, pro nás významnou Prací byla afilace br.·. Okaliho z Levoči, která soustředila v Dílně naší zástupce nejenom Dílny Resurrexit, ale i bb.·. z L.·. Zips unter den Tatra v Or.·. kežmarském, bb. . L.·. Karitas z Or.·. prešovského, a L.·. Verschwiegenheit z Or.·. v Bratislavě a stala

se tak radostným dostaveníčkem mezinárodní rodiny zednářské našeho Slovenska. — Jako stálé hosty Dílna naše hostila milé bb.·. Šándora, člena L.·. J. Kollár v Or.·. bratislavském, který se velmi pilně zúčastňuje všech našich Prací a života v Dílně, tak jako by byl naším členem, ba i funkci účetního Dílny vzorně a obětavě zastává. Za to mu třeba vzdáti upřímný srdečný dík, a vedle něho pak br.·. Sepeše, člena L.·. Verschwiegenheit v Or.·. bratislavském, který stejně pilně a svědomitě a s opravdovým vnitřním zanícením se zúčastňuje všeho našeho zednářského života v Dílně. — Styků se světem profánním Dílna nevyhledávala. Její existence v Košicích jest ale známa a Dílna jest také zvána ke všem humánním podnikům, podnikaným městem anebo jinými humánními institucemi, stejně jako jest zvána ke všem akcím kulturním, státním oslavám, v městě podnikaným. — Věrna svému poslání, Dílna stará se pečlivě o to, aby práce na budování K.·. U.·. započala i jinde v její oblasti. Během času recipovala již tři bb.·. z Prešova, aby umožnilo vedle tamní L.·. maďarské zříditi i L.·. československou, dva bb.·. v Užhorodě za stejným cílem a bude v roce 1932 recipovati hledající z oblasti Tater, aby i tam československé zednářství mohlo zakotviti. Budiž při tom konstatováno, že tento postup děje se v dohodě a v souhlase s tamními Orienty obedience V.·. N.·. L.·. Lessing z. d. Drei Ringen. Máme zato, že tím konáme to, co jest příkazem našich zednářských povinností. — Písemná agenda Dílny vykazuje 591 podacích čísel. Dílna čítala dne 1. ledna 1931 aktivních členů 29, během roku recipovala 6 členů a afilovala jednoho člena. Čítá ke dni 31. prosince 1931 celkem 36 aktivních členů. — Čestných členů má 5. Jsou to: Danko, Hlavinka, Mucha, Bobek a Helfert. — Dílna má knihovnu, která ke dni 31. XII. 1930 čítala 49 čísel v ceně Kč 1.123.70. Během roku 1931 přibylo 82 čísel v ceně Kč 2.027.20. Ke dni 31. XII. 1931 má knihovna 78 čísel v ceně Kč 3.150.90.

Zprávy Vel.·. Taj.·.

Zasedání Vel.·. Or.·. 9. února 1932. Přítomno 16 členů, klad. v rukou Vel.·. M.·. K. W. — Posmrtná vzpomínka věnována bru Janu Venturovi. — Schválen jednací řád Lékařského kroužku. — L.·. Pravda vítězí požádána, aby ve své pr.·. přijala návštěvu bra Trevorrowa z New Jersey. — Redakční komise pověřena sestavením informačních zpráv pro cizinu. Petice o odzbrojení, určená pro odzbrojovací konferenci v Ženevě, nebude spolupodepsána, vzhledem k rozhodnutí AMI a také proto, že je na tuto akci již pozdě. — Společný projev proti válce s bry Lessingu bude učiněn v nejbližší době. — Schválena zpráva Finanční komise, jakož i její návrh rozpočtu pro rok 1932. — Poslední Instrukční pr.·. 5. března projedná obř.·. III. st.·. — Uděleno »nihil obstat«. — Valné shromáždění stanoveno na 20. března, předporada delegátů na 19. března. Lhůta pro návrhy určena do 5. března. — O sestavení návrhů na kandidátní listinu budou požádáni MM.·. LL.·. — Předložen vypracovaný návrh Konstituce; protože je nutno řešiti celou řadu zásadních ustanovení, nebude Konstituce předložena letošnímu Valnému shromáždění. — LL.·., které nemají dosud profánní stanovy, budou vyzvány, aby použily vzoru stanov L.·. »Národ«. — Bru O. K., jenž vlastním nákladem opatří klenoty pro Vel.·. Čin.·., vzdány srdečné díky.

Zasedání V.·. O.·. 8. března 1932. Přítomno 19 členů, klad. v rukou Vel.·. M.·. K. W. — Vzpomenuto do V.·. V.·. odešedšího bra Ant. Plzáka. — Projednána žádost říšskoněm. bří, abychom učinili opatření pro bezpečné uložení sbírek a musea, došlo-li by k nepokojům v Německu. Potřebná opatření byla již učiněna. — Vzata s uspokojením na vědomí zpráva o činnosti Lékařského kroužku za rok 1931. — MM.·. LL.·. bude připomenuto, že nemohou podávati informace o Hledajících u vlastní L.·.; členové V.·. O.·. nemohou býti informátory ani ve své, ani v jiné L.·. — Zásadně rozhodnuto, že našim garantům nebudou dávány zvláštní odznaky. — Učiněny poslední přípravy pro Valné shromáždění. Došel návrh L.·. »P. J. Šafařík« na zrušení usnesení V.·. O.·. z r. 1924 o příslušnosti k Bratrstvu Sv. Graalu. Návrh bude dán na pořad Valného shromáždění; referentem stanoven br. E. Gl. — Kandidátní listina pro volbu V.·. O.·., navržená MM.·. LL.·., bude předložena Valnému shromáždění beze změn. — Jednáno o Konkordátní úmluvě, navržené Nejv.·. Radou a upravující poměr Nejv.·. Rady k N.·. V.·. L.·. Čs.·. Usneseno projednati nejprve všechny podrobnosti ve smíšené komisi, načež teprve bude úmluva znovu dána na pořad schůze V.·. O.·. —

Zásadní usnesení V.·. O.·.

Mnohým bb.·. přijdou vhod různá usnesení, učiněná ve V.·. O.·., jež jsou zásadního rázu; otiskujeme je v časovém pořadí, s připomínkou, že všechna tato usnesení jest dodržovati, pokud nebudou

změněna Valným shromážděním. Zvláštní otisky těchto usnesení budou dodány všem LL.·. k úschově ve Zlaté knize.

Znamení, doteky, slova, kroky.

Znamení, doteky, slova, kroky atd. stupně I.—III. upravují se podle usnesení konfederace Nejvyšších rad Obř.·. Sk.·. St.·. a Př.·., konané v Lausanne, v září 1875. 8. 4. 1924 — 17.

Bratrstvo Svatého Graalu.

Příslušníkům našich Lóží se vstup do Bratrstva Svatého Graalu bezvýjimečně zapovídá. 2. 9. 1924 — 4.

Dovolávání se příslušnosti.

Zednář nesmí se v jakékoli situaci profánního života nikdy dovolávati své příslušnosti ke Svazu. 2. 9. 1924 — 6.

III. Internacionála, fašism.

S příslušností ke Svazu není slučitelné členství v organisaci III. komunistické Internacionály. Usneseno upozorniti Lóže, aby se ohledně každého Hledajícího zvláště informovaly, není-li organisovaný komunista nebo fašista.
10. 6. 1926 — 6, 7, 8.

Referování v LL.·. o schůzích V.·. O.·. — Zastoupení LL. . ve V.·. O.·.

Členové V.·. O.·. nejsou zástupci jednotlivých LL. ., i když jsou Mistry LL.·. Proto také není přípustno, aby bylo v Dílnách referováno o jednání ve V.·. O.·. — Usnesení V.·. O.·., jež mají pro Lóže význam, jsou Lóžím intimována kanceláří N.·. V.·. L.·. Čs.·., a na Lóžích jest, aby — pamětlivy jsouce, že Sk.·. zednářství jest Řádem — usnesením těm se bezvýhradně podvolovaly.
10. 1. 1928 — 7.

Kouření v LL.·. místnostech.

Kouření při jakýchkoliv jednáních N.·. V.·. L.·. Čs.·. v lóžových místnostech není dovoleno. 9. 5. 1928 — 7.

Pohřby.

Při odchodu bratra do V. . V.·. má L.·. dbáti těchto pokynů: 1. Budiž naprosto respektováno přání zesnulého bratra, bylo-li jaké projeveno. 2. Zemřelli bratr, a neprojevil v tom ohledu nějakého přání, třeba se dotázati rodiny, má-li zástupce L.·. pronésti nad rakví zesnulého příslušný proslov. 3. Jinak ponechává se rozhodnutí moudrosti a obezřetnosti M.·. L. . 15. 1. 1929 — 5.

Kdy jest považovati balotáž za uhaslou.

Balotáž o Hledajícím jest považovati za uhaslou v tom případě, když se Hledající po řádném vyzvání k recepci nedostaví, aniž by udal důvody, které mu to znemožnily. Chce-li se takový Hledající po čase znovu ucházeti o přijetí do Svazu, musí tak učiniti u té Lóže, ve které byl balotován, a s jeho žádostí budiž pak naloženo podle čl. 92. a následujících Všeobecných stav. 12. 3. 1929 — 3

Cestovní výlohy členů V.·. O.·.

Mimopražským členům V.·. O. . budiž nabídnuto hrazení cestovních výloh, spojených s cestou do Prahy ke schůzi V.·. O.·., z pokladny Veliké L.·.
12. 3. 1929 — 6.

Sesterské práce.

Nedovoluje se nikomu, kdo není členem Řádu, vstup do místností Lóžových za účelem konání schůzí nebo porad.
10. 2. 1931 — 14.

Správní období N. . V.·. L.·.

Za správní období N.·. V.·. L.·. Čs.·. usneseno považovati rok kalendářní. 10. 3. 1931 — 6.

Informace o Hledajících.

Mistři Lóží, pokud zastávají svůj úřad, nemohou podávati informace o Hledajících ve své Lóži. Členové V.·. O.·. pak nemohou býti informátory o Hledajících ani ve své, ani v jiné Lóži.
8. 3. 1932 — 7.

DOMÁCÍ.

O zednářství v Československu newyorské listy (City) z 18. prosince roku 1931 měly dlouhý článek, nadepsaný »Dopis z ČSR.« V něm se na konci opakuje francouzská statistika o počtu svobodných zednářů v Československu a připojuje k ní tato slova: »Svobodní zednáři nejsou u nás zakázáni jako v Italii, Rakousku (!) a Španělsku (!)). Ale veřejnost o nich nic neví, poněvadž setrvávají dále na své tajemnůstkářské organisaci.« (Dopis je podepsán Ado.)

V Brně 15. ledna přednášel »O zednářství, o jeho filosofické náplni a o jeho dnešních úkolech« dr. Kurt Reichl, vídeňský filosof a spisovatel. V první části přednášku nazval: »Architektura a symbol«. Druhou část věnoval dnešním úkolům. Mluvil o poměru zednářství ke katolické církvi, přihlédl k ústním a písemným projevům členův jesuitského řádu o zednářství, o stavu zednářství v Německu, Španělsku a Maďarsku, v Italii a v Rusku. Přednáška byla uspořádána v mramorovém sále nové zemské sněmovny. (Tagesbote.)

Valné shromáždění VZ. . Ligy konalo se 28. února v místn. V.·. L.·. Lessing. Předsedal náměstek předsedův b.·. A.

Zeyer. Byl čten zápis o posledním v. shr. a zpráva o činnosti čs. odbočky za rok 1931. B.·. tajemník Jar. Dvořák ml. oznámil, že stanovy pro čs. odbočku po malých formálních opravách byly úředně schváleny. Nyní již nic nestojí činnosti čs. odbočky Ligy v cestě. — B.·. Bunzel podal zpr. pokladní. Čs. odbočka má hotovost Kč 2.788.50. Z V.·. L.·. Lessing je 374 a z V.·. N.·. L.·. Č.·. je 75 členů. — Zprávu revisorskou podal b.·. Wellek. B.·. pokladníkovi dáno absolutorium. — Byli zvoleni tito činovníci pro rok 1932: Předseda b.·. C. Pierre; jeho náměstek b. . E. Winterberg. Pokladník b.·. Wellek; jemu k ruce b.·. Bunzel. Tajemník b.·. Ernst Klatscher (pro bb.·. z L. . Lessing); pro bb.·. z V. . L.·. Č.·. b.·. Jar. Dvořák. Členové výboru tito: B.·. dr. Jína (Praha), b.·. dr. Adler (Košice). — B.·. dr. Kose (Praha), b.·. Willy Freund (Praha). B.·. Jiří Sedmík (Praha) — b.·. dr. Girschick (Žatec). — B.·. dr. Jamnitzky (Bratislava), b.·. Lorenz (Praha). — B.·. dr. E. Glaser (Plzeň), b.·. dr. Popper (Praha). B. . dr. Stuchlík (Košice), b.·. Zaborsky (Mor. Ostrava). B.·. ing. Machoň (Praha), b.·. Seller (Praha). — Do soudcovského rozhodčího sboru zvoleni: Bb.·. dr. Koschin (Praha), dr. Peroutka (Praha), Rypl (Plzeň), dr. Ziel, dr. Haensel, dr. E. Katz a R. Epstein (Praha). — Revisory tohoto sboru jsou bb. . Falkenau a Bubela. — Do tiskového výboru bb.·. dr. Volf, Vonka, dr. Moucha, Max Heller (všichni z Prahy). Poté ujal se vedení Ligy b.·. Pierre. Byl přijat návrh b.·. Winterberga, aby — bude-li toho zapotřebí — bylo vydáno tiskem ve volné formě dvoujazyčné »Oznámení«. — Bb.·. tajemníci a pokladník obstarají tisk trojjazyčné členské legitimace. Přijat návrh bb.·. Zeyera a Dvořáka, aby ústředí v Basileji bylo oficiálně požádáno, aby uznávalo jen ty připisy čs. odbočky ligové, jež budou podepsány předsedou a tajemníkem (anebo jeho zástupcem). B.·. Koner, zástupce předsedy ř. n. odb. A.·. F.·. L.·. tlumočil pozdravy bb.·. a nakreslil list o činnosti AFL. . v Berlíně. Zval bb.·. z čs. odbočky k hojné účasti při kongrese, jenž bude konán v Berlíně. — Příští zasedání čs. odb. VZL.·. bude konáno 7. dubna o 18. hod. v místnostech V.·. N.·. L.·. Č.·. Všichni bb.·. budou vítáni. — Dne 6. dubna bude b.·. dr. Josef Loewe, člen VZL.·. a L.·. Mozart v Berlíně v L.·. Adoniram zur Weltkugel kresliti list: »Jak se stavíme k státní moci«. Všichni bb. . obou obediencí jsou co nejvřeleji zváni.

Brněnská »Legionářská stráž« z 8. ledna otiskla tento článek o svobodném zednářství: »Svobodní zednáři pro legionáře. Pozn. red.: Přítel našeho listu dal nám k disposici článek, jenž byl nedávno otištěn v zednářském Sborníku. Jsme přesvědčeni, že obsah bude naše čtenáře zajímat; proto jej otiskujeme. Mými ústy mluví sta a tisíce bývalých vojáků naší národní revoluce, bývalých bojovníků za obnovu státní samostatnosti a národní jednoty československé. Vzpomínám na slova vzácného muže, jenž bohužel již odešel na věčnost. Když Lóže »Národ« vzpomínala 10. výročí svého založení, nezapomenutelný dr. Lad. Syllaba vypravoval o jejím vzniku a o počátcích československého zednářství. Jedním z jeho kořenů, nejmocnějším, byla skupina, jež se na jaře 1917 seskupila kolem týdeníku »Národ«, skupina, jež měla vynikající podíl na revolucionování české politiky ve vlasti. Vzpomněl velkého zednáře a rozhodného revolučního bojovníka dra Rašína i jeho vztahů k vůdci zahraničního vojska, prvnímu presidentu republiky. Vypravoval o návštěvě zástupců zednářstva v Československu u hlavy státu. Československé zednářstvo — zakončoval dr. Syllaba — přímo vyrůstá z naší národní revoluce, přijímá její osvobozenské tradice a snaží se je uskutečňovat. S upřímným uspokojením jsem mu hned za jeho slova poděkoval — jako legionář. Odvolávaje se na ně, chtěl bych svobodným zednářům připomenouti povinnosti, které má osvobozený národ ke svým bývalým vojákům. Legionáři po návratu a demobilisaci se z největší části vraceli ke svému předválečnému povolání. Ovšem mnozí se k němu vrátit nemohli, protože jejich místa byla za války a po válce, v době, kdy oni ještě byli na Slovensku nebo na Sibiři, již zabrána jinými. Nemohli se k nim vrátiti také proto, že na to již nestačily jejich tělesné i duševní síly, oslabené a podervané následky války a služby v legiích. První Národní shromáždění hledalo tu východisko v zákoně legionář., zákoně, jenž měl jednak pomoci demobilisovaným legionářům, jednak získati pro státní správu muže, kteří svou oddanost a schopnost osvědčili v zahraničním vojsku. Bohužel tento zákon narazil na neporozumění, jež velmi oslabilo výsledky, jaké od něho očekávali jeho navrhovatelé a tvůrci. Prováděcí nařízení k němu bylo vydáno až po osmi měsících. Mnohé úřady a veřejné korporace nacházely a vyhledávají všecky možné záminky, aby legionáře ustanovovati nemusely. Obce třebas vůbec neobsazují míst sluhů a zřízenců, vypomáhajíce si různými provisorii. Když se přimlouvám za přijetí le-

gionáře, odpoví mi referent: »On má již mnoho roků, jeho výkonnost bude menší než mladého člověka, půjde nám také brzo do pense — zájem úřadu mi káže, abych přijal za zřízence mladého muže.« Má pravdu, pokud hájí zájmy svého úřadu. Avšak úřad není pro úřad, není a nesmí se stát sobě sám účelem. Nad zájem úřadu je a musí býti zájem státu, jenž velí, aby přesně, plně a v duchu navrhovatelů se plnily zákony. Také zákon legionářský. V jiném případě se přimlouvám za legionáře starodružiníka, jenž se uchází o sklad tabáku. Jednooký invalida s podrytým zdravím. Referent praví: »Máme zde stoprocentního invalidu, válečného slepce.« Pokouším se mu vykládat, že k tomu legionáři má náš stát — kromě ohledů humánních — ještě zvláštní vztah a ohled mravní: »Ten člověk nemusil jíti do války; mohl — jako občan rakousko-uherský — zůstat ve svém městě a vydělávat, jak udělali mnozí tamní krajané; on však šel dobrovolně do boje za náš stát, ztratil tam schopnost provozovat své dřívější zaměstnání — ten stát má prostě k němu větší mravní povinnost než k invalidovi z armády rakousko-uherské.« Řekněte, že dnes už ty věci jsou vyřízeny, že legionáři jsou umístěni. Velice se klamete. Právě nynější hospodářská krise velmi ostře staví nutnost, aby zákon o přijímání legionářů do veřejných služeb byl plněn v rozsahu co největším. Továrny zastavují nebo silně omezují výrobu. Mezi postiženými je mnoho legionářů. Nezřídka bývají mezi prvními — proto, že služba v legiích oslabila jejich síly tělesné. Těmto lidem je naprosto nutno opatřit místo ve veřejné službě, které by jim umožnilo v jistém klidu dožít těch několik let, která jim ještě zbývají — mnoho toho zpravidla nebude. Mnozí zednáři zastávají místa, na kterých se rozhoduje o přijímání sluhů, zřízenců a jiných pomocných sil — o taková místa jde, jen taková zajišťuje zákon z 50% legionářům. Jiní zase mají vliv a styky; mohou upozornit a doporučit. K těm všem se obracím s úpěnlivou žádostí: Přispějte, aby se plnil legionářský zákon, pomozte těm chudákům, kteří za světové války poslechli hlasu svědomí a šli do boje za svůj národ a za svobodu. Je povinností zednářů pomáhat nešťastným a trpícím. Nechť je čestným úkolem zednářů československých, pomáhat nešťastným a trpícím bratřím našeho zahraničního vojska!«

Zednář na venkově. Svobodní zednáři, zasvěcení v starší době a žijící na venkově, se obyčejně na venkově ztratí. Toliko jejich činnost září jako vzor ostatním občanům. O tom, že byli ze zednářských řad, dovídáme se teprve tehdy, až když zemrou. Tak o vynikajícím botaniku a cestovateli, svém krajanu Karlu Polákovi jsem se dověděl, že byl zednář, až když z Brisbane v Australii přišla panu Josefu Polákovi v Nymburce zpráva, že inženýr Karel Polák zemřel raněn mrtvicí na lodním můstku, vstupuje na koráb, aby se z Australie vrátil do vlasti. — Podobně se dovídáme z »Východočeského republikána«, jenž vychází v Pardubicích, že tam zpopelnili 14. února 1932 tělesnou schránku bratra zednáře, továrníka Viléma Hessa, zesnulého 9. února 1932. Zmíněný list píše 19. února:

Vilém Hess narodil se 13. října 1847 v Luži — v domě čp. 53, jako čtvrtý z pěti dětí. Otec jeho byl krupař a později majitel mlýna za vodárnou. V Luži Vilém Hess navštěvoval obecnou školu tamní a později po tři roky soukromou německou školu v Ústí nad Orlicí. Potom se vyučil doma mlynářství a pak krátký čas mládkoval ve Vajmarově mlýně v Jenišovicích. V 17 letech opustil vlast a odejel do Ameriky, aby v ní hledal štěstí. První doba jeho pobytu v Americe byla vyplněna honbou za prací, kterou se mu po dlouhém čase podařilo najíti u jednoho farmáře v Buffalu, u něhož konal po 6 týdnů všechnu práci. Pak přímluvou známého vlivného Američana přijat byl do učení v továrně na váhy, kde pracoval devět roků. V 21. roce svého věku se v Americe oženil. Jeho nastávající družka života Eliška, roz. Čížková z Vysokého Mýta, přijela za svým milovaným ženichem do Ameriky, aby se s ním dělila o všecky strasti i radosti životní a byla mu věrnou pomocnicí v jeho podnikání. V Americe stal se Vilém Hess členem svobodných zednářů — číslo Lóže 699. — Po devíti letech vrátil se do Čech a usadil se ve Vysokém Mýtě, kde samostatně vyráběl váhy a stroje. Když nebylo práce, opustil po druhé vlast a odejel do Varšavy, kde přijal zaměstnání v továrně na váhy firmy Wiezinskij. — Zde pracoval rok. Pak si koupil měchy, kovadlinu a nejnutnější náčiní a přestěhoval se do Lublina. Tam pod najatou kůlnou zařídil se pro sebe a pilně pracoval s jedním učedníkem. Práce se mu tak dařila, že roku 1881 mohl otevříti vlastní továrnu na váhy všech druhů, v níž zaměstnával 700 dělníků. Svůj majetek rozšířil záhy o velkostatek Jakubovice, vzdálený 8 km od Lublina. Vilém Hess, továrník a velkostatkář, nezapomíná své vlasti a rodného kraje. Často přijíždívá do Luže, aby mezi

svými krajany okřál a se potěšil. Lásku k svému českému kraji ztělesňuje r. 1908, kdy staví za Luží při bělské silnici na katastru radimském krásnou vilu uprostřed rozsáhlé zahrady pro klidný, spokojený pobyt v podzimu svého života. Z lásky k rodnému městu svému a »na památku milovaného zemřelého synáčka svého, jenž tak rád přál a pomáhal chudým a trpícím«, založili manželé Vilém a Eliška Hessovi v Luži r. 1912 »chudobinec Vladimíra Hessa«, který byl dostavěn a městu darován r. 1913. Vilém Hess ovládal pět jazyků. Mluvil plynně česky, německy, anglicky, rusky a polsky. Vzpomínal, že býval rakouským, americkým, ruským a polským poddaným. Mezi rodinnými památkami uchovával tři zlaté medaile, které mu udělil carský ruský stát za vynikající služby. Z jiných vyznamenání zaslouží pozornosti zvláště americký diplom Svobodných zednářů, diplom úcty, vděčnosti a uznání od továrního dělnictva z Lublína (z 13. září 1895), diplom skutečného členství manželů Hessových v Ústřední matici školské, diplom čestného občanství rodného města Luže a šlechetného lidumilství (z 6. dubna 1911) a j. Život zemřelého Viléma Hessa toť vytrvalá, houževnatá, poctivá práce a podnikavost prostého českého řemeslníka! Nechť je povzbuzením a příkladem všem jeho spolurodákům v Luži!

V Turnově. Trautenauer Tagblatt oznámil 27. února, že zednářská Lóže Hiram z Prahy věnovala okresnímu výboru pro sociální péči 1500 Kč.

Stráž říše (vycházející v Praze) otiskla 24. února článek o poměrech v Německu. Autor — major Miloš Kdýnský — si poliboval, že známá kniha Ludendorffova »Zničení svobodného zednářství« byla rozšířena v počtu 140.000 výtisků a kniha téhož autora »Válečné štvanice...« v počtu 90.000 výtisků. Pan major si neodepřel potěšení a vecpal se do shromáždění hakenkreuzlerů »a chtěj nechtěj (prý) musel brilantním řečníkům tleskat« ku pochvale. Tenor hakenkreuzlerských řečí je bezpříkladná láska k vlasti! Šťastný národ, který má takový lid, chválí pan major a počítá podivným způsobem: »Kdyby alespoň p o l o v i n a nás byla takového rázu, pak by snad i c e l e k byl dobrý, protože ti ostatní by podlehli síle, odvaze, hrdosti a poctivosti těch lepších.« Tak!

Měsíčník »Chelčický«, vydávaný v Praze, měl v únorovém čísle článek: »Zednářství za Josefa Dobrovského. Zednáři věřili v Boha (latinské Deus znamená Bůh — od toho deisté); věřili v nesmrtelnost duše; ctili Ježíše jako velikého proroka a dobrodince lidstva; vážili si křesťanství jako učení spravedlnosti i bratrství světového; neuznávali církevních dogmat čili neměnitelných článků víry; nevěřili, že v Bohu jsou tři osoby a že Ježíš jest druhá božská osoba; neuznávali odpustků ani zázračných obrazů ani papežské neomylnosti ani proměňování chleba a vína v tělo a krev boží čili v Boha; nenáviděli pověry, odsuzovali nesnášelivost. Zednáři zejména chtěli, aby křesťanství se jevilo křesťanským životem v rodině a společnosti, jak tomu chtěli husité a čeští bratři. Členy zednářských sdružení byli osvícenci, učenci, šlechta, zámožní měšťané a uvědomělé kněžstvo. Dějepisec píše: »Tehdy již půl století šířil v Čechách osvětové zásady tajný řád zednářský. Roku 1773 setkáváme se v Praze se čtyřmi Lóžemi (sdruženími) zednářskými. Lóže získaly si zásluhy o trpící český lid v době hladu a moru roku 1771 a 1772. Pro sirotky zřídily sirotčinec Jana Křtitele (odtud název Lóže svatojanská — v Praze II. Jan Křtitel byl patronem zednářů).« — Z členů zednářské Lóže vynikali: hrabě Pachta, plukovník hrabě Vratislav, převor augustiniánského kláštera P. Alois Fickert, arcibiskupský biblotekář Martin Pichl, bývalý jesuita P. Fr. Zeidner, baron Jan Fehlner, probošt a arciděkan krumlovský P. Prokop Hartlieb, mnich řádu benediktinského P. Modest Guth, arcibiskupský sekretář Karel Nun. Později přistoupilo k zednářům ještě více významných lidí, zejména učenci, spisovatelé, bývalí jesuité (jesuitský řád byl roku 1773 zrušen). Aspoň někteří z nich: Born, Stepling, Tesánek, Strnad, F. M. Pelcl, Dobrovský, Gruber, mnich premonstrátský Rafael Ungar, bývalý jesuita P. Ignác Cornova. Cornova r. 1779 vydal obšírný spis o zednářských zřízeních. — Rozumí se, že tito osvícenští kněží byli příslušníky své církve jen navenek a byli by z ní vystoupili, kdyby v té době byli směli. Josefův toleranční patent tomu nepřál, jak se mylně myslívá.«

V Plzni vycházející »Český směr« oznámil 28. února, že zednářské Lóže »Josef Dobrovský« a Freimaurer Loge »Ludwig Piette« darovaly akci »Pomoc nezaměstnaným« další tři tisíce Kč. Oznámila to také »Westböhmische Tageszeitung«.

V Praze uspořádali bratři německé národnosti v Heinově sále na Vinohradech přednášku »Svobodné zednářství a přítomnost«; proslovil ji Velmistr ze Svazu zednářův »U vycházejícího slunce«, dr.

Max Seber z Drážďan. — Prager Tagblatt (3. března) zaznamenal, že na večeru kantát, uspořádaném hudební Akademií pražskou, zpívali žáci z Akademie čtyři těžká chorální díla: Bachovu kantátu opus 6. »Zůstaň s námi, neb se připozdívá«, Hindemithovu kantátu »Vládkyně hudba« na slova Martina Luthera, Rentlerovu kantátu, »Nový Job«. Na posledním místě zpívali »Zednářskou kantátu« od Mozarta.

Liberecký léčebný ústav. K dnešnímu číslu jest přiložen prospekt libereckého léčebného ústavu, vzniklého na popud našich libereckých německých bratří, kteří pracují též v jeho správě. Předsedou dozorčí rady tohoto ústavu je br. A. Lux, městský rada a šéfredaktor časopisu Reichenberger Zeitung, vedoucím lékařem je br. Dr. Josef Neugebauer a br. K. Borda, centrální ředitel a redaktor časopisu Die drei Ringe, oficielního to listu Nej.·. V.·. L.·. Lessing zu den drei Ringen, působí ve správní radě tohoto ústavu. Přejeme ušlechtilému ditku našich německých bratří, léčebnému ústavu v Liberci, hojně úspěchů po všech stránkách a vřele jej našim bb. . doporučujeme.

Z CIZINY.

V Anglii. Na čtvrtletní hromadě Spojené Velké Lóže Anglie (United Grand Lodge of England), která se konala v Londýně 2. t. m., přečetl Velmistr Lóže Duke of Connaught provolání, ve kterém sděluje, že byly zase obnoveny přátelské styky s německými Lóžemi v Hamburku, Frankfurtu a Bayreuthu, styky, které byly přerušeny za světové války roku 1916. S obou stran byly už jmenovány delegace pro navázání pravidelných styků. Jmenované německé Lóže jsou tři z devíti Velkých Lóží v Německu. Jak poznamenal anglický Velmistr, budou navazovány styky brzy i s ostatními šesti německými Lóžemi. (Tuto zprávu přinesl klerikální Lid [Praha] 8. března.)

V Německu byl obviněn Goethe, že zavraždil Schillera. V jubilejním roce, v němž celý vzdělaný svět vzpomíná stého výročí Goetheovy smrti, přicházejí i nejněmečtější Němci se svou troškou do mlýna a udávají, co vědí o svém velkém krajanu. Je mezi nimi také žena generála Ludendorffa, jež si úplně osvojila jeho světový názor, jehož základem je poznatek, že všechno zlo ve světě pochází od židů a svobodných zednářů, kteryžto názor s ní jako mnoho ostatních názorů sdílí pan Nikolau z Národní politiky. Paní Ludendorffová napsala knihu, v níž dokazuje, že Luther, Lessing, Mozart a Schiller nezemřeli přirozenou smrtí, nýbrž byli zavražděni, a to vesměs svobodnými zednáři a židy. Luthera zavraždil z jejich návodu Melanchton, Lessinga Mojžíš Mendelssohn, Mozarta Ital Salieri a Schillera nikdo jiný než — Goethe, jenž byl členem zednářské Lóže. Svobodní zednáři dovedli tyto vraždy utajit, takže se do dnešního dne myslí, že Schiller zemřel přirozenou smrtí, ale paní Ludendorffová teď vypátrala pravdu. Největší německý básník, o němž mluví s úctou celý vzdělaný svět, je tedy ve své vlasti, ve svém jubilejním roce představován jako vrah, jenž zabil druhého velkého německého básníka z příkazu svobodných zednářů a patrně také tak trochu z konkurenční nenávisti. A pak se divte, že za Hitlerem jdou miliony lidí, když žena německého vojevůdce může dát tisknout takové blbosti! (České slovo, 2. března 1932.)

Ve Francii. Soupeření Francie s Italií, někdy vybíhající až do ostrého rozčilení, vyvolávali zednáři a socialisticko-zednářské kruhy ve Francii a v Italii (kde zednářům byly znemožněny jejich rejdy) (jak si libuje klerikální tisk: Lid 2. března). — Francouzští a maďarští legitimisté útočili na francouzskou vládu v Paříži 28. února, že je zednářská a dovolávali se pomoci evropského mínění, aby byla restaurována habsburská monarchie. — U rakve Briandovy prý se srazili zednáři s katolickou církví, s níž prý se Briand před časem smířil, jak zčistajasna prohlásil pařížský kardinál. (Prager Tagblatt 12. března.)

V Cařihradě bude zasedati letos porada delegátů z A. M. I. »Deutsche Presse«, klerikální list, vycházející v Praze, usuzuje z toho na současnou politickou situaci na Balkáně a oznamuje, že výkonný výbor A. M. I. bude zasedati ještě tohoto jara ve Vídni. Potvrzuje se tak, tvrdí zmíněný list, — že ve Vídni je centrála zednářské propagandy, jež míří na Balkán; tato propaganda prý žije z peněz, poskytnutých k tomu cíli z Ameriky.

Španělsko a zednáři. Klerikální (katolický) Lid, vycházející v Praze, napsal 28. února, že převrat ve Španělsku byl proveden vlivem zednářského tisku; Lid označuje za takový tisk listy La voz, jenž má náklad 150.000 výtisků, El Sol (120.000 výtisků), La Libestad (140 tisíc výtisků), El Heralds (170.000 výtisků), El Liberal (80.000), La Tierra (40.000). Naproti tomu měly katolické listy »ABC« — El Debate — La Nacion — El Siglo Futuro — jen poloviční

z počtu tisku »zednářského«. — Nyní prý je ještě hůře: zednáři jsou u vesla a u finančních zdrojů a zaplavují zemi tiskem. — Brněnský »Den« ohříval tyto zprávy 8. března. — Proč prý se dohodla vláda madridská s katalánskými autonomisty, dá se vysvětliti tím — jak napsala klerikální Reichspost vídeňská 4. března, — že představitel katalánského hnutí, plukovník Macia, je zednář, jenž se zúčastňuje zednářských kongresů.

V Indii prý přestoupil Velmistr Rowbotham ke katolictví pro přátelství s jesuitou Leighem. V indických kruzích prý tento čin vynikajícího zednáře vyvolal velké vzrušení. (Vídeňská Reichspost 4. března.)

LITERATURA.

Goetheův sborník. Tato krásně vypravená publikace má podtitul »Památce 100. výročí básníkovy smrti, vydali čeští germanisté«. — Tento podtitul nehoví mému rozumu; vydáváme něco lidem a nikoli památce smrti; stačilo by říci »Při stém výročí básníkovy smrti vydali čeští germanisté«. (»Při stém« a nikoli »Při 100. výročí...«). V předmluvě čtu, že čeští germanisté přistupují k úkolu nad jiné čestnému a odpovědnému, splácejíce za svůj národ i za svůj naukový obor část dluhu; — myslím, že »čeští germanisté splácejí... atd.« a nikoli že přistupují. Ale za to ať si germanisté odpovědí jinde. — V předmluvě čtu dále: Kdyby měl býti problém »Goethe« vyčerpán, bylo by důležité zabrati se do nábožensko-výchovných spojitostí mezi německým pietismem a českým bratrstvím, jakož i sledovati proplétání idejí zednářských s pansofickými. Zednářství Goetheovo je ponecháno docela stranou; ti tři zednáři, kteří do sborníku přispěli, šli za jiným světlem, a my jim toho nemůžeme zazlívati. Jediná zmínka o Goetheově zednářství je v záznamu o českých překladech Goetheových děl od prof. dr. A. Krause, a to na desátém místě: »Loge«. Cyklus zednářských veršů J. W. Goetha, v překladu A. Hartla, s doslovem R. J. Vonky, vydali Jiří a Růžena Sedmíkovi.

Geheimnis und Lehre der Freimaurerei. Bojovná odpověď. Napsal A. Frank Glahn generálu Ludendorffovi, šedesáti tisícům německých zednářů a německému národu. (Memmingen v Bavořích, 1928, stran 89.) Autor se označuje za zednáře, jenž byl do zednářských řad přijat před pětadvaceti lety V Lóži C. z. a. L. (Carl zum aufgehenden Licht?) ve Frankfurtě n. M. byl — jak tvrdí — knihovníkem a vydal katalog zednářské literatury o dvou stech tiskových stran; tvrdí o sobě, že zná zednářství; byl — dle svého tvrzení — členem badatelského sboru, jenž studoval zednářské dějiny. Nenašel v Lóži, več doufal a proto hledal na vlastní pěst. Nedostalo se mu pravého Světla, nýbrž toliko Světla náhražkového. Obviňuje zahraniční, tudíž nenémecké Lóže: ony prý vyvolaly světovou válku, ony prý živily válečnou nenávist. — Glahn je posedlý teorií o rasově čistém zednářství, o zednářství arijsko-germánském, jež vylučuje všechny jiné rasy a všechny méněcenné národní kmeny. Horuje o germánském náboženství. Odmítá křesťanství a jakékoliv církevnictví, staví se bojovně jak proti Římu, tak proti Berlínu (kde byl císař zároveň hlavou sjednocené protestantské církve německé). — Základ zednářství je prý starý a dobrý, leč německé Lóže z něho udělaly klubnictví, ulpěly na symbolismu, zanedbaly přítomnost, daly se nalákati vyššími stupni a prolnouti židovstvím a kabalistikou. Ludendorff prý to myslil s německým národem dobře, ale nevidí do věci, nezná pravého zednářství, nedostal se ani k pravým jeho pramenům. Svým spisem proti zednářství — jakož i prý sám Glahn — jenom trochu se pravdě přiblížil. Sám navrhuje — říká, že objevuje — zednářství o devíti stupních vývojových; učeň právě přijatý je na devátém stupni; tovaryš je na šestém; na tomto stupni musí být obeznámen s dějinami plemen (ras), na pátém musí poznat zákony plemen. Mistr se musí na třetím stupni obeznámiti s dějinami vývoje, na druhém stupni s geometrií, na prvním nejvyšším stupni pozná význam symbolů. Učňovské zednářství má ochránce a představitele Jana Křtitele, tovaryšské stupně uznávají za ochránce a představitele Ondřeje, mistrovské zednářství hledí k Janu Evangelistovi. Práce v Lóžích měly by se říditi arijsko-germánským kalendářem slunečním. — Politujte referenta, jenž se tímto galimatyášem musí prokousat, chce-li vás informovat o podobné »zednářské« literatuře.

Oprava: V 12. čísle V. ročníku z roku 1931 S. Z. byl na stránce 188. citát z myšlenek Gustava Adolfa Lindnera, jehož jméno nám šotek zkomolil na Linder.

Vazba na dosavadní ročníky Svobodného zednáře. Přihlásil jsem se o ně u b.·. administrátora? — Hledáš 3. až 5. číslo III. ročníku? Hlas se u b.·. administrátora.

Jednou také vtip. Může být svobodný zednář ženat se svobodnou zednářkou? (Večerní České slovo 10. března.)

J. W. GOETHE: Přeložil b.·. A. Hartl.

SYMBOL.

Pouť zednářova,
toť vzor jest žití:
On musí chtíti,
co v srdci chová
a koná člověk.

Čas příští chrání
v své tvrdé pěsti
i bol, i štěstí,
však nezlekání
jdem přece vstříc zítřku.

A za žití branou
hle, hrozný s výše
vlá závoj. Tiše
hvězd roje planou
a dole klid hrobů.

Patř bedlivě na ně.
I srdce reka
se chvěje a leká
a zvážní maně,
když upře tam zraky.

Však z nadhvězdných plání
zní bdělému sluchu
hlas mistrů a duchů:
Tuž bez ustání
své síly v dobru.

Zde v tichu se strojí
těm věnce kol čela,
kdo žijí zcela
jen práci a boji.
Ó, doufejte pevně.

KETTENSPRUCH

zum 10. März 1932.

Wir sollen geloben
Dass zwischen uns nicht sein sollen
Heimlichkeit, Misstrauen und Eigennutz

Dass wir trachten alles falsche Verstehen aufzuklären
Alle Irrtümer wegzuräumen

Dass wir jeder suchen des anderen Natur zu ergründen
Und daraus des anderen Handeln zu begreifen

Wir wollen geloben
Das wir einander achten
Mensch den Menschen
Volk das Volk

Dass wir unsere Völker in die Gerechtigkeit führen
Auf dass daraus die Liebe erwachse.

Dne 10. března 1932 byla konána za vedení C.·. M.·. z L.·. Harmonie společná Práce. Po prvé otiskujeme německý Kettenspruch v českém zednářském listě; vyhovujeme tak přání, vyšlému z kruhu V.·. N.·. L.·. Č.·.

J. W. GOETHE: Přeložil b.·. A. Hartl.

Důstojné janské slavnosti 1830.

Po tajném když sezení vás mocí
přepadají teskné o půlnoci
pochyby, jež se vám staly
zvykem, prosím byste nezoufali.
Nuž, pak pevnou věrou spolehněme
všichni na hluché i němé,
na obec, jež síly studna.
Zapomeňme světla bludná.

Jestli stranou svodů šli jste,
cesty hledajíce jisté,
varujte se lenosti, jež skorem
pro duši je zhoubným morem.
Šťastně skončí světa bědy:
přijměme los každý tedy.
Jitřní slunce v řadách bratří
na rtech se zpěvem nás spatří.

Hádky ješitné, jež máte,
nápoje jsou jedovaté,
modrého jež jádra chutí
k temné záhubě vás nutí,
lákajíce do propasti
temné hnátem, který chrastí.
Stůjme u víře jak sloupy,
tu nám nikdo neuloupí.

Sedá, brachu, všecka teorie, svěží zelení dýchá života zlatý strom.

Věř životu, učí lépe, nežli řečník a kniha.

Víra a věda se neruště, nýbrž doplňujte!

Měj úctu k tomu, co vyzkoumati nelze, a co je nejkrásnějším blahem myslícího člověka.

Trojí úcta je svatá: K Bohu, k lidem (zvláště k dětem) a k přírodě.

Vychází každý měsíc.
Toto dvojčíslo bylo vydáno 19. března 1932.

Tištěno jako rukopis. — Zodpovědný redaktor R. J. Vonka. — Tiskla tiskárna »Legiografie« v Praze-Vršovicích. — Vydavatel: Prof. Dr. František Kadeřávek. Novinová sazba povolena pod čís. 243.739 VII. 30 ze dne 26. září 1930 ředitelstvím pošt a telegrafu v Praze.

SVOBODNÝ ZEDNÁŘ

ORGÁN ČESKOSLOVENSKÉHO ZEDNÁŘSTVA

R. VI. - 1932. VOLNOST - ROVNOST - BRATRSTVÍ SEŠIT 5. a 6.

GUSTAV HABRMAN
1864—1932.

O bratru Habrmanovi bylo řečeno, že to byl muž, jenž strhl poslední zeď, stavěnou mezi dělníka a národ. Dělnické hnutí jej počítá mezi nejzasloužilejší a nejobětavější své průkopníky. Měl za sebou půlstoletí práce

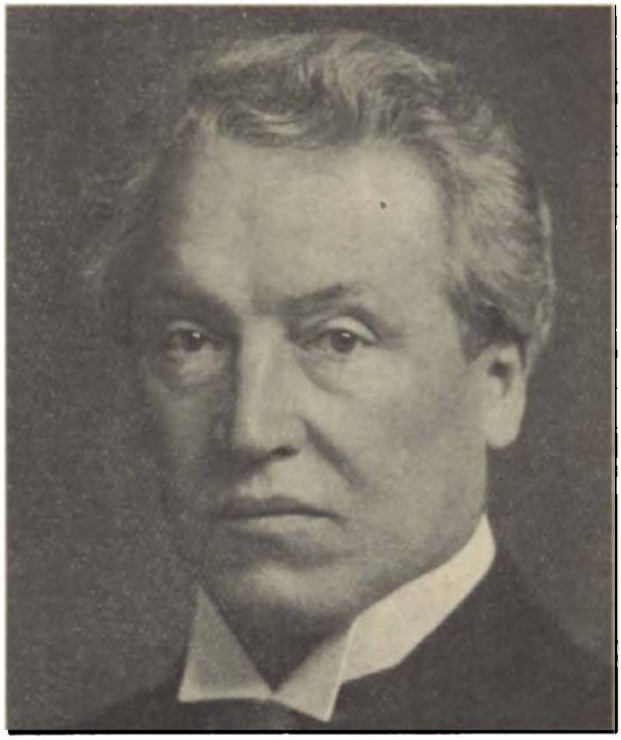

pro dělníka; stál u kolébky československé sociální demokracie. Brno-Vídeň-Paříž-Amerika-Plzeň byly stanice, na nichž působil horlivě a vytrvale. Klidný a střízlivý, v druhé polovici svého života byl také nesmlouvavý. Za války byl ve Stockholmu spolureferentem o politické situaci v Rakousku a zároveň odpůrcem politiky, která chtěla české dělnické hnutí zapřáhat do válečnického a dynastického vozu habsburského. Jako první ministr školství v obnoveném státě československém získal si velké zásluhy a stanul tak mezi nejpopulárnějšími osobnostmi. Nesl svou pochodeň hodně vysoko. Zachováme jej ustavičně v paměti.

*

»Zkoušejte nové věci, uvádějte do praxe nové ideje a nebojte se! Pro práci vás nesmí nikdo šikanovati. Vychovávejte lidi ke svobodě, zbavujte je otrockého ducha, učte je myslet a jasně vidět. Potřebujeme občany, nikoliv poddané.« G. Habrman.

Bratr Gustav Habrman

se narodil roku 1864 v České Třebové. V patnácti letech odešel do světa hledat živobytí. Ve Vídni se zúčastnil politického hnutí, dvacetiletý byl odsouzen pro velezradu, kterou shledali v článku, z něhož je patrno, že poměry vyvolávaly v br. Habrmanovi bolest z pomyšlení, že může vládnouti nespravedlnost a že může vítěziti křivda a ti, kdož se křivdy dopouštějí. Čtyři leta prožil ve vězení, potom se odebral do Paříže. Dvakrát byl v Americe. Také v Americe se zúčastnil nového zápasu. Roku 1897 se vrátil do vlasti a po desetileté práci redaktorské byl zvolen roku 1907 za poslance do říšské rady. Stal se členem Maffie. V červenci roku 1918 se odvážil organisovati zápas za samostatnost. Získal vídeňské dělnictvo v arsenále pro hnutí, soustředěné v kruzích plzeňského dělnictva, zaměstnaného ve Škodovce. Bylo potřebí zajistiti, aby zápas dělnictva nebyl lámán vojenskou mocí pruskou. Se setníkem Palečkem připravil, čeho bylo k tomu zajištění potřebí. V říjnu byl mezi těmi, kteří řekli poslednímu císaři, že je pozdě na neurčité vyrovnání s českým národem. Čechové že již spoléhají na sebe a na spojence ze západu a na Ameriku. Vláda byla tak slabá a bezradná, že vydala českým delegátům pasy na cestu do Ženevy. Mezi delegáty byl také bratr Habrman. Dne 26. října napsal poslední císař do Berlína, že ruší branný spolek s Německem, vzdal se spojencům a žádal o příměří. Dva dny později stylisoval bratr Habrman s dr. Šámalem a s poslancem Kalinou manifest, v němž bylo oznamováno světu, že se český národ rozchází s habsburskou dynastií a s monarchií, v níž vládli Habsburkové. V politice Habrmanově nebylo násilnictví, šlo mu jenom o zajištění, aby nositelé imperialismu dynastického a militaristického v posledním okamžiku se neodvážili prolévati krev občanů, kteří již byli syti habsburské samovlády. Bylo v jeho jednání hodně prozíravosti, jež myslí na nejhorší, avšak chystá nejlepší. Bratr Habrman se svého času rozešel s římskou církví a zůstal bez vyznání. Nebyl zaujat proti náboženství. Po jeho smrti mu vydala československá církev vděčné svědectví, že on to právě byl, jenž jí, když byl prvním ministrem vyučování, umožnil a podepřel existenci, když se přesvědčil, že v této církvi jde o vážné hnutí náboženské. Bylo-li potřebí, bratr Habrman ochotně pomáhal těm, kdož hledali světlo zednářské. Byl z toho nevelikého počtu poslanců československých, kteří si našli cestu k zednářství v našich řadách.

Záhy po francouzské revoluci tvrdili stoupenci konservativních směrů a stoupenci reakce, že to byli zednáři, kteří vyvolali a drželi revoluci. Novější badání prokázalo, že mezi revolucionáři bylo ve Francii hodně zednářů, leč zednářství do revoluce nezasahovalo. Již za našich dnů jsou zednáři označováni za podněcovatele a bojovníky pracující svého času k převratu v zemích, jež dnes tvoří Československou republiku. K tomuto tvrzení stačí říci, že ve dnech okolo převratu bylo v Čechách tolik zednářů české národnosti, že by na jich počet stačily prsty dvou lidí. Ale bylo hodně mužů, jichž nitro bylo zednářství hodně blízké a milé, právě proto, že viděli, že v zednářství jde o ušlechtilé idee: o svobodu myšlení, o pravou osvětu, o snášelivost a s nimi o horlivost v poznávání lidských věcí. K těm mužům, kteří šli ochotně za těmito hvězdami, patřil také bratr Habrman. Bratr Habrman toto přesvědčení utvrdil. V jeho nitru se stal převrat. Slovo bylo učiněno tělem. — Naše řady opustil 22. března 1932.

In memoriam br.·. Ventury.

Nikdo není sám sobě živ a nikdo sám sobě neumírá. Každý člověk jest svým životem a osudem spjat s jinými lidmi a každý člověk, ať vědomě či bezděčně, svým životem slouží buď dobru nebo zlu, a podle toho zanechá po sobě buď světlou nebo temnou stopu.

Bratr Ventura svým životem stál vždycky v dobré službě. Byl povoláním muž střízlivé práce kancelářské, ale těžiště jeho osobnosti a života vždycky tkvělo v tom, že horlivě a oddaně sloužil nějaké velké myšlence a nějakému praktickému ideálu. Začal s pokrokovým hnutím a pokračoval pak v realismu a v jeho ideálech humanitních. Každá jeho životní víra znamenala vždycky praktické usilování — apoštolsky věrné, neúnavné, neodbytné. Tak jsme ho znali před válkou.

Po válce nalézáme ho v prvé řadě těch, kdo usilovali o vzkříšení a zorganisování československého zednářství. Nešlo jen o tradice, učení a obřady, ale i o to, aby nové, naše zednářství — kráčejíc ve stopách humanitních ideálů Komenského a osvícenských ideálů obrozenských — bylo také spolehlivou stráží nejvyšších úkolů a cílů naší nové národní a státní svobody — aby na způsob rytířského bratrstva svatého Grálu bylo věrnou stráží národních našich ideálů demokratických a humanitních.

Když bř. Ventura, zakladatel a prvý Mistr naší Lóže »28. Říjen«, končíval práce zvoláním »zdar a sláva republice!« — to nebyla pouhá obřadní forma, nýbrž vždy nové vyznání věřícího srdce Zednářství, svoboda a republika byly mu pojmy organicky souvislé.

My, starší zednáři, víme, s jakou láskou a zas neúnavnou apoštolskou oddaností zasvětil se br. Ventura zednářskému dílu a jeho budování! A jaká byla jeho radost, když počáteční nesnáze byly překonány a dílo se dařilo! Bru Venturovi náleží jedno z předních a čestných míst v dějinách našeho novodobého zednářství!

Tak pracoval a svítil druhým až do té osudné doby, kdy snesl se na jeho ducha mrak těžké choroby: Tenkrát nám umřel po prvé — přes to, že mrak choroby se občas rozptyloval a br. Ventura v rozmluvách s bratry, kteří ho navštěvovali, býval pln živého zájmu o věci zednářské. Postupem nemoci toho ubývalo, až musili jsme se spokojovati se vzpomínkami, v nichž jsme vždy cítili blízkost Venturova ducha a srdce.

Nyní umřel nám po druhé —. Po šesti letech beznadějného utrpení konečně přišla smrt-vysvoboditelka a v jejích loktech ubohá, chorá hlava došla konečně klidu. O bru Venturovi platí apokalyptické slovo: »Budiž věrný až do smrti a dám ti korunu života.« Byl věrný až do smrti a z jeho koruny září zednářská ryzost, láska a věrnost.

Jako nebyl sám sobě živ, tak také sám sobě neumřel. U jeho rakve vedle plačící rodiny sešlo se také československé zednářstvo — ne s pláčem, ale s pocity hrdosti a vděčnosti. S vděčností za to, co pro naše zednářství vykonal, a s hrdostí, že byl tak dobrým, tak vzorným bratrem.

Jeho ruce již nikdy se nespojí s našimi v zednářském Řetězu, ale v Řetězu našich srdcí zůstane vždy s námi spojen.

Jako Mistr Lóže také on tázával se na konci Práce: Jaký jest čas —. Nyní jest proň půlnoc, noc smrti — konec práce, odložení zástěry, odpočinek. Avšak pro zednáře Smrt není bezútěšným zánikem, nýbrž Věčným Východem. A jako zlatý červánek tohoto Východu bude nám zářit požehnaná památka br. Ventury.

N.·. V.·. K.·. A. MUCHA:

Při třísté práci.

N.·. S.·. V.·. dal, aby se naše Lóže, která vyvstala z mlhovin válečné doby, dočkala tří sté práce.

Vzpomínka na ustavení Lóže naplňuje velikou vděčností nás všechny, kdož stáli u její kolébky a tím u kolébky československého zednářství.

Jsme šťastni, že símě, které bylo zasazeno Lóží Jan Amos Komenský, zdravě vzklíčilo a zdravě vyrostlo v krásný strom, který vyhnal mocné větve. A jeho zdravá životní síla opravňuje naděje, že se rozroste i dalšími. Na nás bude, abychom sami půdu dobře kypřili a zdělávali, aby ve stínu jeho široké, bohaté zelené koruny mohl v plné důvěře spočinouti celý náš drahý národ československý.

V rodinné družnosti ať čerpá sílu k vyplnění svého dějinného poslání v naší milované vlasti ku prospěchu a ozdobě celé společnosti lidské.

Můžeme býti hrdi na světlo, které chováme v duších. Neboť si dovedlo zjednati průchod a dovedlo se vtělit v zářící plamen na našem oltáři z.·. V jeho záři stůjme na stráži, aby vlci nepřišli hubit naše řady.

V zednářském znamení buďme svému národu svědomím, jež vytýká jeho chyby a žehná dobré jeho vůli, dobrým slovům a jeho dobrým činům. Mějme vždy na paměti, že nejsme pouze figurky líčené, nýbrž že každý z nás má býti hlubokou studnicí, která má vydávati svou vláhu k občerstvení každého, kdo žízní.

Drazí bratří, dnešní práce nás vyzývá, abychom popatřili na práce v Lóži a podle zřetele zednářského abychom je dovedli hodnotit po jejich hlubokém významu v životě člověka, osvíceného světlem K.·. U.·.

V těchto třech stech pracích vidím tři sta kroků za nejvznešenějším cílem zednářství — láskou. Slyším tři sta volání touhy po posvěcení lidstva bratrskou láskou. Vidím tři sta náporů k zapuzení vlažnosti v hájení dobra. Sleduji tři sta modliteb za utužení naší vůle, abychom setrvali ve světle spravedlnosti; bylo to tři sta přísah a slibů, že zasvěcujeme všechny své síly, myšlenky a skutky službě světla K.·. U.·.

Třistakrát v bratrském Řetězu vzplanula naše srdce věrnou oddaností a nadějí, že v záři tohoto plamene poznají se všichni lidé jako bratří.

Vidím je jako tři sta útulných besed, kde všichni bez záludů a s čistým pohledem upřímnosti tiskli si ruce a vzájemně si otvírali srdce.

Vidím je také jako tři sta vznešených svátků, kdy se zdálo, jako by celé ovzduší bylo naplněno nadpozemskou září a kdy nad Řetězem tušil's závan křídel cherubínův. — Zřím tři sta posvěcených pramenů, jež se nám nabízely, abychom z nich čerpali sílu a vytrvalost pro své činy a zmužilost k obhájení dobra proti zlu. — Slyším tři sta krásných úderů našeho svědomí, které nás soudí, konáme-li poctivě své zednářské povinnosti vůči sobě, vůči národu a vůči lidstvu. — Sleduji tři sta kapliček na strmé cestě našeho všedního života, kde unavení mohli jsme odpočinout, kde jsme na oltář mohli položiti kytičku svých nejkrásnějších myšlenek a kde jsme pokorně mohli poděkovati N.·. S.·. V.·., že nás osvětluje Světlem svým.

Jedinou jen prosbu připojuji, aby N.·. S.·. V.·. dopřál, aby Světlo to v duších našich nikdy neochabovalo, nýbrž aby se vzmáhalo, sílilo a aby vzplanulo nad celým lidstvem v jediném požáru lásky.

V těch snahách nám pomáhej MOUDROST — SÍLA — a KRÁSA.

JOS. VOLF:

Amici crucis — přátelé kříže.

Svátkova práce v Zlaté Praze (V, 1888, str. 6 a d.) jest jeho kulturněhistorická studie »Zednáři (freimauři) v Praze v XVIII. stol.«. Začla vycházeti v listopadu 1887 a vzbudila veliký zájem, takže byla znovu vydána v Obrazech z kulturních dějin českých, jež vyšly u Ottů r. 1891. Na doklad úplné závislosti Abafiově na líčení Svátkově přetiskuji jeho vypravování o přátelích kříže. Praví o nich v Zlaté Praze:

»Jako Čechy již v XV. věku kráčely v čele šíření a hájení svobody náboženské, takž i na začátku století předešlého (t. j. 18. stol.) nejdříve v Čechách ujaly se vznešené myšlenky anglických, francouzských a holandských myslitelů, a sice byl zde prvním jich hlasatelem a šiřitelem proslulý lidumil hrabě František Antonín Špork, který na cestách svých po západní Evropě seznámil se s velduchy tamních národův a již za prvního pobytu svého v Nizozemsku ku konci XVII. věku seznal tamní společnost »přátel kříže«, jejíž původ byl přiváděn ve spojení s emigranty českými z Jednoty bratrské, kterážto okolnost ovšem musila pozornost českého velmože velice vzbuditi. Společnost tato se zakládala na zásadách prvního křesťanství, především pak na lásce bratrské, na podporování chudých a sirotků, což vše mělo býti podporováno šířením vědomostí v lidu a vzbuzováním touhy po osvětě obecně. Šlechetný tento směr nalezl v hraběti Šporkovi ihned horlivého přívržence, a tak snažil se filantrop tento po návratu svém do vlasti též zde šířiti zásady tyto, které zejména v lidu rolnickém, u četných tajných husitů a Bratří českých vřelého ohlasu docházely. Sám jsa nadobyčejně vzdělán, obětovným přítelem věd a umění a zároveň pravým otcem svých poddaných, snažil se v lidu šířiti blahobyt a osvětu, zakládaje knihtiskárny a vydávaje prostonárodně psané spisky, ponejvíce mravního a rozjímavého obsahu, jež po tisících zdarma rozdával, aby nejširší vrstvy lidu nabývaly tím lásky ku čtení a vzdělávaly zanedbaného ducha svého. Muž takovýchto šlechetných zásad a odedávna horlivý podpůrce obecné osvěty a obecného vzdělání, musil pak, když později navštívil též Anglii a Francouzsko, přilnouti k učení tamních společností zednářských, a snadno lze tudíž pochopiti, že se přičiňoval o to, aby v Čechách stejně smýšlející muže seřadil kolem sebe a taktéž lóži zednářskou v hlavním městě českém založil .... Dále náleželo ke spolku několik učenců a spisovatelů, jako Gottwald sv. p. Stillenau, který se později odebral do Holandska jakožto jednatel této lóže pražské, aby spojení její s cizími lóžemi udržoval...«*)

Abafi neuměl česky, aby mohl používati přímo Svátkovy studie, ale

*) Na Svátkovi je také úplně závislý Hanuš, »Národní museum a naše obrození« I, 1921, str. 22, kde píše: »V Amsterodamě Sporck poznal také s jansenismem příbuznou »Společnost přátel kříže«, jež úkolem měla šířiti křesťanství v původní, neporušené ryzosti, podporovati chudé a sirotky poučnými knihami šířiti v lidu osvětu a buditi touhu po vzdělání. Se společností tou Sporck stýkal se i později — Stillenau, životopisec Sporckův a jemu tak blízký, byl jejím členem — a jeho spolek s hrabětem Vrbnou na ochranu spravedlnosti, nevinnosti a ctnosti valně na ni upomíná«. Stillenau se ovšem podpisuje »der Warheit liebender Gesellschaft Mitglied« a osoba jeho je dodnes neznámá.

měl výborného prostředníka v tomto směru v hutním inženýru Aloisovi Irmlerovi, spisovateli několika odborných studií a redaktorovi Hornických a hutnických listů. Byl zednář jako Abafi a člen pohraniční Lóže Humanitas v Bratislavě. Napsal řadu článků do zednářských časopisů, zejména do oblíbeného Zirkelu a méně u nás oblíbené Bauhütte. Wolfstieg vypočítává je ve své Bibliographie der freimaurerischen Literatur a zaznamenává jich 7. Jejich názvy ukazují, že mu šlo v nich o morálně-výchovnou stránku zednářství či o tak zv. praktické zednářství. Jsou to:

1. Versöhnung (nabádání k sebepoznání a k lásce k Bohu), Zirkel 17, 1887, str. 62—4.

2. Vorurteil (zednářství je povoláno bojovati proti předsudkům), t., 26, 1897, str. 43—4.

3. Bibel als praktische Lebensanschauung, t. 27, 1897, str. 9—12.

4. Eifer zur Arbeit (výzva k zednářské práci), t. 27, 1897, str. 63—6.

5. Beharrlichkeit (výzva k vytrvalosti v zedn. práci), Bauhütte 40, 1897, str. 305—6.

6. Freimaurer im Altertum. Zirkel 28, 1898, str. 97—8.

7. An der Säule der Weisheit (šťastný život mudrce), t., 37, 1906 7, str. 165—8.

Z těchto sedmi úvah má pouze šestá historický nádech, kdežto všecky ostatní patří k oblíbeným tématům zednářů-laiků, jak byly zvláště v německých Lóžích pěstovány a jak jim dal u nás viditelnou formu Haněl ve své Diaspoře. O tom, že by se byl obíral v archivech historickými studiemi, není v těchto tištěných proslovech čili deskách ani stopy. Ani jeho technické vzdělání a ani dosti těžce přístupný archiv místodržitelský, aspoň in latomicis, nedávají — alespoň se nezdá — za pravdu Abafimu, že by Irmler byl studoval v archivech. Jeho hlavní zásluhou bylo, že Svátka Abafimu přeložil. Ten byl za to vděčným a Irmler se dožil veliké slávy zednářské, již si ostatně plně zasloužil jako člověk i zednář, v profánním i zednářském životě, jako ředitel železáren v Rokycanech, odkud navštěvoval kroužek v Plzni »U křížku« i jako důležitý činitel v hutnictví v Praze. Jinak lze jej s velikou pravděpodobností ze skupiny těch, kdož o přátelích kříže píší, vyloučiti.

Svátkovy vědomosti o vývoji zednářství v Čechách vysvětlují se různým způsobem. Jisto je, že se v něm historik od romanopisce velmi mnoho liší. Historik je střízlivější, byť i ne kritičtější, kdežto romanopisec popouští uzdu své fantasii, a neliší se často od popřevratového Wichtla nebo dnešního Ludendorffa. Jedni praví, že Svátek měl jako vládní redaktor přístup do místodržitelského archivu, kde našel listiny, z nichž zkonstruoval potom dějiny zednářství v Čechách. Háček je pouze v tom, že dnes tyto listiny v archivu ministerstva nejsou. Druzí vykládají opět, že zdědil po Mikovcovi jeho listinné sbírky, z nichž své kulturně-historické studie čerpal. Mikovec, veliký sběratel a znalec starožitností, jak jeho Lumír svědčí, zemřel r. 1864 a toho roku ještě začíná Svátek psáti historické obrazy, jež prý připomínají Mikovce. V Literárním archivu knihovny Národního musea, kde je z velké části pozůstalost Svátkova uložena, není však ani stopy po nějakých materialiích, které by ukazovaly k zednářům.

Je to tím záhadnější, že je tu jinak mnoho drobností, které souvisejí s kulturně-historickými Obrazy.

Ověřil jsem si aspoň jednu okolnost, t. j., že ani Svátek ani Irmler, ba ani jiný známý zednář, v letech 1884—1910 v archivu místodržitelském nestudovali. Dosvědčil mi to písemně ředitel tohoto archivu Karel Köpl, úzkostlivý úředník, jenž by nebyl dal latomika bez zvláštního svolení vyšších úřadů vůbec vyhledávati. A před Köplem byly poměry ještě přísnější. Padá tudíž i legenda o studiích Svátkových a Irmlerových v archivu místodržitelském.

Jisto je však, že vylíčil Svátek přátele kříže podle článku z r. 1864, jemuž nestál daleko, nebyl-li autor sám. Při povaze jeho studie je přirozeno, že neuvádí pramenů, na nichž své vypravování zakládá. Činí tak ostatně i v jiných svých pracích. Abafi sice tvrdí, jak jsme slyšeli, že své vědomosti čerpal z archivních dokumentů, ale to pro společnost přátel kříže nemůže platiti, poněvadž by listinný materiál o této společnosti mohl býti leda v Holandsku. Pátrání v našich archivech nevedlo skutečně k nijakému cíli a pátrání v tištěné literatuře,*) jež pojednává o tajných nebo podobných společnostech, potkalo se se stejným výsledkem. Odkud čerpal tedy Svátek ve skutečnosti své vědomosti o přátelích kříže?

Studie Svátkova je založena na nepodepsané práci v Zlaté Praze z r. 1864. V rozsáhlém článku: »Z osmnáctého století« je na str. 107 výklad o přátelích kříže. Zde nalézáme vypočítány všechny základní vlastnosti společnosti, kterou Sporck na své první cestě po západní Evropě poznal. Byl prý to spolek humanitní, založený na zásadách křesťanských, jenž pěstoval pravdu a bratrskou lásku, podporoval chudé a sirotky a šířil vědomosti mezi lidem. Neznámý spisovatel přičítá mu tedy vlastnosti, které mu přisuzuje stejně Svátek, Abafi, Benedikt a jiní, kteří po Benediktovi o zednářství v Čechách psali. Pro srovnání klademe zde opět text této základní, tvrdě psané zprávy o přátelích kříže:

»Sporck na cestách svých, jež l. 1680 po Evropě podnikl, vstoupil do tajného bratrství p ř á t e l k ř í ž e, kteréž této doby zvláště v Hollandsku a též v Německu květlo. P ř á t e l é k ř í ž e b y l i s p o l e k h u m a n i t n í n a z á s a d á c h k ř e s ť a n s k ý c h s p o l é h a j í c í. Podnět ku zařízení jeho daly bezpochyby spory mezi křesťany katolickými a protestantskými, jimiž základní myšlenky křesťanství se patrně hubily. Uvážíme-li, že první stopy této jednoty se nalézají v Amsterodamu, nemineme se as pravdy, že původcové její byli emigranté z rozličných zemí, zvláště z Francie, Anglie a Čech tamo sestouplí. O zvláštním jakémsi rituálu bratrství toho nenalézáme už nijakých známek. Zdá se ale, že právě nedostatek smyslných jakýchs obřadů a pouhý slib, na jisté principy složený, překážel hojnějšímu jeho se rozvětvení a zobecnění.«

(Pokračování.)

---

*) Viz Schuster Georg. Die geheimen Gesellschaften II. 1906, str. 81. Zde se jmenují »bratří kříže« (Kreuzbrüder, Kreuzfromme), theosofickomystické bratrstvo, založené známým později ministrem pruským hr. Haugwitzem († 1831), v němž byly některé stupně vykládány ryze křesťanským způsobem. Dále se tu mluví o »přátelích pravdy« (Freunde der Wahrheit), t. j. o tajné společnostii z r. 1820, založené ve Francii a rozšířené potom i v Německu. Amici crucis jsou Schustrovi neznámí.

Zbožnost vůdčích zednářských osobností.

Cornova pobožnůstkáři vytýká, že neuvažuje, že jest první známkou poctivého svobodného zednáře a tudíž i jeho první povinností Pána Boha, Tvůrce světa, poznávati, jeho se báti a jej nade vše milovati, jemu z celého srdce děkovati a jemu sloužiti, býti tudíž pravým křesťanem a přítelem náboženství, daleko vzdáleným všeho atheismu.

Snahu o náboženskou snášelivost pokládá Cornova za velikou zásluhu svobodných zednářů. Napsal: »A kdyby tato jistě v mnohém ohledu chvalitebná instituce svobodných zednářů neměla žádné jiné zásluhy než tu, že jsou přijímáni bratří různých náboženství, aby pracovali společně pro blaho lidstva, čímž se i snášelivost, naším Spasitelem tolik vychvalovaná, rozšiřuje, již to by bylo dosti.«

Ale Cornova nepokládal jen svobodné zednáře za bratry. On i v nezednáři viděl bratra, jestliže v něm zřel záruky, že jest »zbožným křesťanem, pravým ctitelem Boha a jeho slova, k němu se v pravé pokoře srdce horlivě modlí, své vrchnosti a svým představeným plnou poslušnost prokazuje, pokoru, pravdu a ctnost miluje a svému bližnímu skutky milosrdenství projevuje — krátce, kdo jest pravým nelicoměrným křesťanem a zároveň také pravým patriotem«, toho pokládal za bratra, třeba mu nemohl udati heslo a dáti znamení.

»Modlitby svobodného zednáře«, jež Cornova svým bratřím napsal, obsahují především tři všeobecné modlitby: za odpuštění hříchů, přímluva, díkůčinění — dále: modlitbu ranní a modlitby při stole: před jídlem, po jídle, děkovný žalm; potom následuje modlitba večerní. Poté další modlitby ranní a večerní a to na každý den v týdnu jiná; tedy ještě čtrnáct denních modliteb. Další pak tři modlitby jsou vroucí prosby za moudrost a rozum. Pak následují prosby: o dobročinnost, o mlčelivost; poté: rozjímání v protivenstvích, v nemoci, díkůvzdání za uzdravení, načež nadchází: modlitba Velmistrova, modlitba Mistrova, modlitba Tovaryšova, modlitba Učeníkova, nakonec modlitba bratra sluhy. Závěr tvoří sedm žalmů, napsaných Cornovou.

Všechny tyto modlitby jsou literárně hodnotné a osvědčuje se v nich tak veliká zbožnost autorova, že vysoko přesahuje jakoukoli církevní nábožnost jeho doby. V modlitbě nadepsané »Přímluva« Cornova prosí:

»Ach, Bože, Ty Pane všech Pánů a králi všech králů! Mocný panovníče celého zemského okrsku, vládce světů! Jenž všechny vrchnosti ustanovuješ a jenž jsi pravil ústy svého apoštola: »Není vrchnosti mimo od Boha, a kdo vrchnosti odporuje, odporuje Božímu řádu!« Uděl nám milost, aby nad námi i nad všemi poddanými spravedlivě vládli a nás chránili, abychom mohli pod nimi žíti tichým a pokojným životem ve vší zbožnosti a poctivosti! A poněvadž máš, Ty nejlaskavější otče, srdce králů ve své ruce a řídíš je jak potoky vod, ovládej i našeho nejdražšího zeměpána (N. N.) svým svatým duchem a utvrzuj jeho trůn! Dej mu svou Božskou moudrost, jež jest kolem Tvého trůnu! Neboť pomocí její panují králové a rádcové stanoví právo. Dej, by slyšel nářek chudých a nedal popříti právo vdov a sirotků! Ať jej ovládají pravé knížecí myšlenky a ať v nich žije! Dej mu, Ty všetvořící bytosti, nejvyšší dárce všech nebeských i pozemských statků, štěstí Davi-

dovo, moudrost Šalamounovu, vítěznost Josuovu, sílu Samsonovu! Obdař jej láskou ke spravedlnosti, neohroženou odvahou, opravdovou udatností, stálým vítězstvím proti nepřátelům, šťastným výsledkem všech jeho záměrů a zdravým a dlouhým životem! Dej mu věrné, rozumné, chytré a moudré rádce po bok a ulehčuj mu jejich pomocí břemeno a starosti panování! Ochraňuj jej svými svatými anděly! Požehnej celou zem a dej našim hranicím mír! — Dobrotivý otče, milostivý Bože, vezmi celé lidstvo do své ochrany, uděl mu svou pomoc, smiluj se nad ním, jako se smiluje otec nad svými dětmi! Vyslyš zbožné, již k Tobě volají, obrať bezbožné, aby se naučili obávati jména Tvého. Veď a doprovázej cestující; zaopatři chudé a nouzí trpící a vzbuď jim dobrodince, již by se jich ujali a již by jim pomáhali nésti lehčeji jejich osud! Dej těm, kdož by se chtěli poctivě živiti, příležitost, by si svůj chléb mohli vydělati a uděl každému zdar v jeho počínání. Uděl zvláště těm svou mocnou ochranu, kdož k obraně vlasti nosí meče a pro naši bezpečnost bdí. Dej jim udatnost, sílu a štěstí při všech jejich podnicích a buď sám jejich vůdce v boji, Ty věčná sílo! Občerstvi každého, kdo pod tíží svého povolání zemdlívá! Zachovej každému jeho majetek v pokoji a míru a smiluj se nad všemi svými tvory! Amen, amen, amen!«

Věda, že k náboženství nestačí jen vroucí zbožnost, nýbrž že jest k němu potřebí i dobrých skutků, vykonávaných ochotně a bez nároků na odměnu, ale člověk při svém sobectví by jich neosvědčil, kdyby nebyl povzbuzován vlivy vyšších mocností, modlil se Cornova za to, aby Bůh mu byl nápomocen i ve snaze, býti za všech okolností milosrdným. I tato jeho modlitba je hodna toho, aby tu byla zaznamenána. Prosí Cornova v ní:

»Předobrý Bože, Ty blahodějné, lásky nejplnější a jedině pravé dobro! Kdo by Tě neměl v duchu a v pravdě plnou horoucností svého srdce nade vše milovati? A poněvadž miluješ všechny lidi na celém světě nekonečně větší láskou než nejněžnější otec své vlastní dítky, a sice se všeobecně stejnou láskou: kdo by nemiloval také všechny lidi, své bratry, právě tak, jako sama sebe? Ach, Ty dobrý, přebohatý, milý Bože a Otče, jenž nám poskytuješ denně hojně všeliké dobro, jenž však také ve svém slovu pravíš: »Kdo si ucpává uši, aby neslyšel nářku chudých, bude sám jednou naříkati a nikdo ho nevyslyší«, dej mi dobré srdce, abych ze srdce dobrovolně každému činil dobro, bez rozdílu a bez naděje na odplatu, jedině z čisté lásky pouze a pro Tvou lásku a dobrotu a pro Tvá mnohá dobrodiní, jež jsi mi v tak bohaté míře poskytl a poskytuješ. Nechť poznám, že mé statky nepatří mně, ale Tobě, a že jsi mne pouze učinil jejich správcem. Ano, poznávám že jsem povinen nejenom všemi svými statky, jež jsi mi svěřil, ale i svým životem bližním sloužiti. Dej mi takové srdce, abych shromáždil poklady v nebi, jichž zloději neukradnou a moli nezničí. Nechť si položím dobrý základ pro budoucnost! Neboť Ty, Pane Bože, lásky plný příteli a otče chudých, slibuješ tomu, kdo se ujímá nuzných, že jej Hospodin v době zlé ochrání.

(Pokračování.)

J. V. (L. ·. »Sibi et posteris«):

Zednářství a humanitní ideologie ve vztahu národů.

(Výtah z Kresby.)

Narýsovati srovnání mezi ideou zednářství a ideou t. zv. humanity byla by práce celkem snadná, neboť obě ideje se v podstatě kryjí, jsou takřka synonymem. Pojímáme-li humanitu jako vztah člověka k člověku ve smyslu altruistickém, s hlediska soucitu, sympatie, lásky k bližnímu, shledáváme, že právě tento altruistní ideál má na mysli zednářství, neboť zednářská idea lidského bratrství, rovnosti všech svobodných lidí, představa, že každý člověk je článkem duchového bratrského řetězu, společenství harmonického a snášenlivého, spočívá právě na lásce k bližnímu, na respektu ke každému člověku, na myšlence humanitní. Nepředsevzal jsem si však za úkol mluviti o idei humanitní takto abstraktně, nýbrž předmětem mé Kresby jest humanitní i d e o l o g i e, při čemž ideologií míním konkretní smýšlení, mentalitu určitých společenských celků, mentalitu, která není jen teoretickým přesvědčením, nýbrž základem a pružinou všeho jednání, vžitou etickou normou kolektivů, základním rysem charakteru, jímž vysvětluje se celý dějinný postoj těch kterých společenských celků. Svůj úkol obmezuji si ještě tím, že tuto mentalitu, ideologii, chci sledovati v první řadě pokud týká se v z t a h ů m e z i n á r o d y, takže mi konkretně jde o otázku, zda a pokud národy byly a jsou ovládány konkretní činorodou e t i k o u, odpovídající idei humanitní a tedy i zásadám zednářským.

Chci-li se tedy nejprve poněkud abstraktněji zabývati otázkou, jaké ideální zásady plynou ze svobodného zednářství pro vztah mezi národy, musím v prvé řadě zdůrazniti, že s hlediska čistě mravního nemůže pro vzájemný vztah národů platiti zásadně jiná morálka, než pro vztah jednotlivců navzájem. Národy jsou kolektivní celky a poměr kolektiva k jiným obdobným kolektivům jest analogický poměru jedince k jinému jedinci. Hlásá-li tudíž Královské umění rovnost a bratrství všech lidí, toleranci a harmonii mezi lidmi, solidaritu všech lidí v zájmu blaha veškerenstva, vyplývá z toho, že totéž dlužno s hlediska zednářství přijmouti i pro vztah národa k národu. Zednářství důsledně proto usiluje o harmonii všech národů, o odstranění psychosy nenávisti a všeho toho, co vadí dorozumění národů, o mravní a duchové sbližování všech národů, o věčný mír mezi národy, a jako hrozí se násilí člověka proti člověku, tak odvrací se s rozhořčením od násilí národa proti národu, od porobení národa národem, od války. Zednářství touží po věčném míru, který by zabránil prolévání bratrské krve, považujíc válku za zjev, který je v odporu s božským světovým řádem, a má tudíž tendence zřejmě p a c i f i s t i c k é. Jako požaduje zdokonalení a zušlechtění jednotlivce pro blaho společnosti, tak považuje za jediný úkol národů, aby přispívaly k pokroku lidstva p o s i t i v n í prací na své kultuře a na svém duchovém rozvoji a nekladly při tom jiným národům překážek v jich duchovém rozvoji. Jako jednotlivec má respektovati bližního, tak i národ má respektovati jiný národ, příslušník jednoho národa má respektovati existenci a kulturu druhého národa. Tím nevylučuje se nikterak vlastenectví, naopak, láska k vlastnímu národu je přímo p o v i n n o s t í pravého zednáře, ovšem láska positivní, bez nenávisti k jiným, neboť milujíce vlastní národ milujeme lidstvo, jež konkretně jest ztělesněno právě

v jednotlivých národech. Požadavek harmonie národů nepopírá, naopak přímo vyžaduje zachování národního svérázu a znamená tedy kulturní spolupráci při svobodném rozvoji národních osobností. Tedy pravý, positivní patriotismus není v odporu se zednářskou zásadou humanity, odporuje však této zásadě šovinistický patriotismus, který nedovede sloužiti vlastnímu národu jinak, než nenávistí k jiným, velikášstvím, nezkrotnou touhou ublížiti jiným, žádostivostí cizího území, útočností, panovačností, expansí směřující k porobení a zotročení jiných, imperialismem a válkou. Jako jednotlivcův egoismus jest obmezen zřetelem k jiným jedincům a jeho právo na život má své meze v stejném právu jiných, tak i národy, pěstujíce svou kulturu a svůj svéráz, mají dopřáti téže svobody, kterou požadují pro sebe, také jiným národům, vzdávajíce se takových aspirací a expansí, jež by ohrozily zdárný kulturní rozvoj jiných národů.

Tyto mravní zásady stigmatisují v prvé řadě každý agresivní imperialismus jednotlivých států a spadají tudíž ve vztahu mezi státy v jedno s ideou pacifistickou, dlužno však zdůrazniti, že neobmezují se jen na pole mezistátní, nýbrž mají plnou platnost. i pokud jde o vztah národů a národních zlomků, žijících uvnitř jednoho státu, ať jde o stát národnostně smíšený či o stát národně celkem jednolitý se zlomky jiných národů, které octly se v hranicích jeho z důvodů historických, geografických a pod. Jde tu v podstatě o otázku t. zv. národnostních menšin. I na tomto poli musí zednářství z ideje bratrství a snášenlivosti vyvoditi mravní postulát ochrany těchto menšin před jakýmkoliv útlakem jazykovým a kulturním a musí zavrhnouti jakékoliv vědomé asimilační snahy a tendence národů většinových.

Přihlédneme-li nyní, jaká ideologie prakticky se uplatňovala v dějinách pro vztahy mezi národy, shledáme celkem obraz málo utěšený. Nemusím snad blíže odůvodňovati, že v celém vývoji lidstva až do dob nejnovějších, během celých politických dějin lidstva v dobách historických, vztahy národů i států určovány jsou až na malé výjimky zásadními hledisky, jež jsou přímo v diametrálním odporu s tím, co jsem narýsoval jako ideální princip. Vnější dějiny národů jsou z velké části dějinami ozbrojených konfliktů a válek, snášenlivost ve vztahu mezi národy jest věcí tak řídkou, že po dlouhé věky zůstala snad jen privilegiem některých zvlášť osvícených duchů, ale téměř nikdy nepřešla do krve národů jako celků. Nenávist, předsudky, nedorozumění, osočování, podezírání a strach jsou oněmi city, jež ovládají i národy nejmírumilovnější, pokud jde o vztah k národům sousedním; pomstychtivost, útočnost a panovačnost shledáváme často i v duši takových národů, jež jinak o kulturu lidskou získaly si velkých zásluh. Což jest však nejhorší, mravní cit v těchto vztazích byl skoro vždy naprosto otupen; za utopii byly považovány názory, že by právo a morálka měly upravovati i vztahy mezi národy, naopak z jakési mravní zvrácenosti byli jako vynikající vlastenci velebeni v dějinách právě ti, kteří egoismem své země nejvíce vystupňovali a jiným národům nejvíce ublížili. A pokud posléze jde o vztah národů uvnitř států vícejazyčných, ochrana minorit byl pojem po celé věky vůbec neznámý; v otázkách národní asimilace, a to i nejnásilnějších jejích forem, u všech téměř národů mravní cit takřka vůbec se neozval.

Ani po právní stránce vztahy mezi státy po dlouhé věky nebyly vůbec upraveny; t. zv. právo mezinárodní je pojem celkem nový, který vy-

tvořilo vlastně teprve století devatenácté. Při tom myšlenka humanity a bratrství dlouho ani v nejmenším nepronikala do vztahů mezistátních. Teprve v konvenci ženevské z r. 1864 po prvé spatřujeme uplatnění principu humanity, aspoň pokud jde o zlidštění války, o odstranění neb zmírnění některých výstřelků válčení, ale vše to je ještě velmi vzdáleno od ideje pacifistické, od mravního zavržení války v úbec. Idea pacifistická pronikla teprve v r. 1899 v konvenci haagské, která po prvé v dějinách — nehledíme-li k ojedinělému a osamocenému pokusu našeho Jiřího z Poděbrad — vážně usiluje o zamezení válek a o smírné urovnávání mezinárodních sporů. Ironií osudu právě tento velkolepý počin ztroskotal velmi brzy a za nemnoho let po něm světová válka, nejstrašnější všech dosavadních válek, zklamala naděje kladené do mezinárodního tribunálu haagského. Mravní přesvědčení lidstva nebylo tehdy ještě zralé pro pacifistickou myšlenku; teprve hrůzy světové války vyburcovaly svět, uvolnily skryté mravní síly, takže pojednou tolik národů otevřeně a upřímně postavilo se do boje za právo, civilisaci a svobodu lidstva proti barbarství a nadvládě. Tyto mravní ideály nalezly svého filosofa, který je nejzřetelněji formuloval, v presidentu Wilsonovi; jeho čtrnáct bodů bylo výrazem ideálů moderní svobody, mravního svědomí lidstva a tužeb po věčném míru. Odkazem mravní osobnosti Wilsonovy jest Společnost národů, uvědomělá organisace mírová, a ideály pacifistické našly nového potvrzení v t. zv. Kellogově paktu. Všecky tyto mírové záruky jsou sice dosud prakticky slabé, ale s hlediska ideového musíme všecky tyto snahy pozdraviti jako vítězství ideje humanitní v právu mezinárodním. Ideál lidskosti, bratrství a míru nedá se již odstraniti z denního pořádku, jeho uplatnění je živoucím problémem mezinárodního práva i politiky, a dlužno optimisticky doufati, že vznešené ideály presidenta Wilsona dojdou jednou plného uplatnění v životě národů.

Návrh výšivky na Mošnu vdoví.

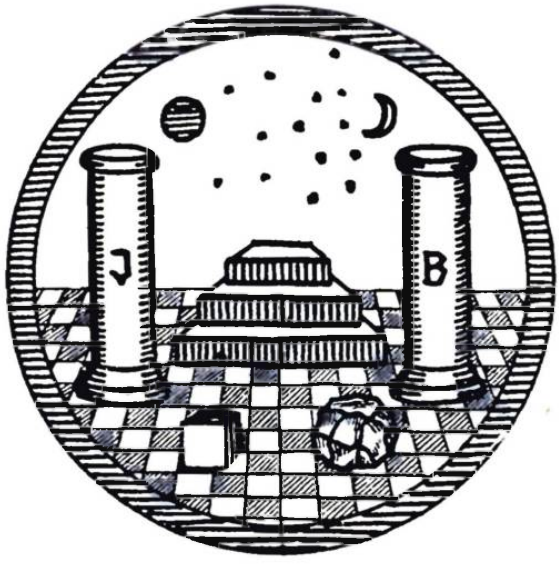

Kreslil b.·. Ing. F. Erben.

Srdce, mysli nezavírej,
na prosbu se lidsky dívej.
Čin se v světě nevytrácí,
nejednou se splacen vrací
Lépe jest i chybu zříti,
nežli pomoc odepříti.
Važ a sčítej, kam co patří,
rychlá pomoc platí za tři.
Pomoci, v tom pravá cena,
je-li včasně přinesena.
Stokrát větší cenu mívá,
je-li přívětivá.
Podmínkám těm kéž vždy hoví
pomoc z naší Mošny vdoví.

Br. Dr. ARNOST BACK:

O hraběti Sporckovi a jeho pamětních penízích.

K článku z dvojčísla 3 4 sluší poznamenati ještě toto:

Podle dřívějších autorů označují někteří omylem Heřmanův Městec za rodiště Sporckovo, kdežto jest již dokázáno, že se Sporck narodil v Lysé.

Uvádí-li, že Sporck za svou lidumilnost a dobročinnost byl v letech 1690—1692 vídeňským dvorem jmenován komořím, spolumístodržitelem a tajným radou, nelze s tímto názorem souhlasiti. Neboť tenkráte nebylo Sporckovi ještě 30 let a svou záslužnou činnost rozvíjel teprve později. Komořím se stal jako každý jiný vysoký kavalír a místodržitelem a tajným radou za peníze, když totiž poskytl císaři 100.000 zl. na vojenské tažení v Italii.

Rentz, jenž prý ozdobil s Braunem Kuks četnými sochami, nebyl sochař, nýbrž ryjec-grafik (jak ostatně prvá stať onoho článku sama uvádí). Michael Rentz žil na dvoře hraběte Sporcka a zhotovil sta měditytin pro Sporckovy knihy a letáky, buď sám, nebo s J. D. Montalegrem. Nejvýznamnější jsou ilustrace ke Křesťanskému roku, k Životu praotců, Tanec smrti atd.

Také tvrzení, že Sporckova knihtiskárna v Lysé rozdala zdarma knih a tiskopisů za 80.000 zl., nelze v tomto znění schváliti. Soudobý biograf Sporckův Roxas uvádí, že Sporck do roku 1715 vynaložil takovou částku na knihy jím vydané a jest pravda, že všechny tisky byly rozdávány zdarma. Avšak celkový náklad všech tisků Sporckových byl mnohem vyšší, neboť po roce 1715 vydal Sporck ještě velký počet zvláště nákladných tisků. Knihy byly tištěny v Praze, v Hradci v Německu a jen nejmenší jich část v Lysé. Tam zřídil si Sporck tajnou tiskárnu, kde se však tisklo jenom dva, tři roky. Roku 1713 na podnět biskupské konsistoře byla tiskárna zabavena a Sporck potrestán pokutou 30.000 zl., protože bez dovolení tiskl necensurované knihy.

O sochaři Braunovi tvrdí dr. Dvořák, že zhotovil několik set soch a skupení z pískovcových balvanů v Bukovinském lese u Kuksu. Počet soch a skupin dosud zachovaných, byť i bohužel poškozených, jest zajisté značný, ale podle zachovaných účtů a zápisů nikdy jich nebylo několik set. Ony skupiny, reliefy a sochy se nacházejí v »Novém lese«, nyní »Betlém« nazvaném, nikoliv v lese Bukovinském. Tam za dob Sporckových »rostli svatí na stromech«. Dal totiž Sporck vyřezat v kmenech buků postavy svatých poustevníků a j., jistý počet těch soch řezal Braun, nikoliv však také Rentz, jenž pouze nakreslil návrhy soch na některé stromy.

Divadla zřídil Sporck jen v Praze a Kuksu, nikoliv také na jiných místech. Také nebyly tam provozovány jen zpěvohry vlašské; to se stalo teprve od r. 1724, kdežto v jiných letech hrány byly divadelní hry, jež na jevišti uváděl principál Geisler, Brunius, Huber, Kurz a j.

Nesprávné jest tvrzení, že sochy a vyobrazení, hledící proti jesuitům, měly původ v stálých sporech s tímto řádem, které prý Sporck pravidelně prohrál. Sporck sice vedl nedohledný počet procesů, ale právě s jesuity ani jediný. Bojoval sice houževnatě proti nim, že vydával knihy, naplněné shovívavou, láskyplnou a ryzou morální čistotou, čímž vynikaly nad mravouku a literaturu jesuitskou. Pamflety, letáky a po-

směšná vyobrazení vznikly vlastně jen z malicherných podnětů; žírečtí jesuité totiž proti ujednání se Sporckem nezřídili Křížovou cestu na svém pozemku, na výšině, kde chtěl Sporck založiti kostel.

Hrabě Václav N. Kinský, o němž článek tvrdí, že byl kdysi předním poručníkem Sporckovým, nikdy jím nebyl. Sporck ho označuje za svého nepřítele. Kinský byl skutečně stranický a neloyální odpůrce Sporckův, jenž po jeho zakročení prohrál proti svým poručníkům spor původně vyhraný a přišel tak o značnou pohledávku.

Původ i průběh proslulého sporu Sporckova s pražským advokátem Drem Neumannem z Puchholzů a jeho uvěznění jsou líčeny nesprávně.

Nezahájil totiž (jak míní onen článek) Kinský spor se Sporckem a Dr. Neumann proces takový nezastupoval. V jiných sporech ovšem byl Neumann zástupcem proti Sporckovi. Když jednou hrabě v domácnosti své prohlásil, že ten darebák Neumann zasluhuje šibenici a že by odměnil každého, kdo by tomu advokátovi uřízl nos a uši, dověděl se Neumann o tom a učinil trestní oznámení, které působilo Sporckovi arciť trpké chvíle.

Roku 1714 (nikoliv 1717) došlo k přechodnému smíření Sporcka s Neumannem. Neumann odprosil hraběte a slíbil, že se postará o dosazení zvláštního soudu k projednání různých Sporckových sporů. Sporck, aby jeho horlivost pobídl, podepsal mu směnku na 5000 zl., pak ale, nespokojen s činností Neumannovou, směnku v den splatnosti neuhradil. Neumann žaloval a dobyl v soudním zcela správném řízení svého práva a povolení exekuce.

Tenkrát bylo možno uvaliti na dlužníka osobní vazbu, a Neumann dal skutečně hraběte uvězniti. Byl k tomu podnícen zvláštní nenávistí, maje zároveň možnost sáhnouti na veliký majetek Sporckův. Šlo mu totiž o to, aby odpůrce jak nejvíce ponížil a Sporck naproti tomu, jakkoli se mohl vyhnouti vazbě, kdyby byl zaplatil, přece jen se dal úmyslně uvěznit. V tom je to klasický předchůdce Pickwickův.

Názor v zmíněném článku podle starších pramenů projevený, že tato vazba byla vlastně trest za Sporckovu oposici proti pragmatické sankci, jest bez historických dokladů. Sporck ostatně nebyl uvězněn v Daliborce (jak arciť později hrabě sám tvrdil), nýbrž v nevlídné kancelářské místnosti na pražském hradě. Ale Sporck zachoval humor, dal si vězení vybíliti, rozděliti na čtverce a vyplniti satirickými nápisy a obrazy. Měl k obsluze své služebné a byť i později naříkal, že mohl v tom žaláři přijíti o zdraví i život, nelze tyto stížnosti bráti tak vážně, neboť mohl směnku zaplatiti a dosíci tak propuštění, jak to konečně učinil po jedenácti týdnech.

Pokud se týče pamětních penízů, medaile »Amicis amicus, Hercules, Herkomanus« nevztahují se jen na jeho boj s jesuity, nýbrž i na ostatní bezpráví, spáchaná na něm soudy a byrokracií, jak je to patrno z nápisů a vyobrazení.

Prvý peníz (Amicis Amicus) budí náš zájem pro symbol, kterého si dr. Dvořák nevšiml. Z mraku vyčnívající ruka tiskne totiž ruku druhou stisknutím zřejmě bratrským.

Rovněž detaily na jiných medailích autorovi unikly, ježto patrně neviděl originál. Na medaili z r. 1726 (tedy z onoho roku, kdy Sporck prý založil pražskou Lóži), vidíme dvě postavy s různými symboly; jedna drží knihu a kříž, druhá hůl Merkurovu a plný roh, u nohou má globus,

kružidlo a pravítka. Nápis zní: Jucundissimum otium (nejpříjemnější prázdeň). (Heslo Sporckovo bylo: Justitia et veritate, t. j. Spravedlnost a pravda.)

A nyní přicházím k otázce o svobodném zednářství hraběte Sporcka. Dvořák opakuje vše to, co již tvrdili Svátek, Abafi a j., a co jest dnes již zcela bezpečně vyvráceno.

V Nizozemsku byl Sporck kolem roku 1680, když mu bylo asi 18 let. Že by tam někdy byla existovala Společnost přátel kříže a že byla ve spojení s Komenským a kruhem Českých bratří, nelze dokázati. Holandští badatelé, jichž jsem se na tyto věci tázal, naprosto nemohli existenci této společnosti zjistiti, tím méně, že by se byl Sporck stal jejím členem. V Anglii byl Sporck asi v téže době. Tam tenkrát sice již pracovaly zednářské Lóže, nebyly ale ještě sloučeny a působily jen v kruzích měšťanských, neboť šlechta vstupovala mezi zednáře teprve několik let po založení Velké Lóže roku 1717. Nelze naprosto uvěřiti, že by mladistvý šlechtic, jenž cestoval v cizině, aby poznal aristokratické mravy, již tehdy se byl zajímal o ony měšťanské společnosti. Později již nikdy nebyl v Anglii a neudržoval s ní styky vůbec. Zcela bez dokladu je tvrzení, že Sporck založil roku 1726 pražskou Lóži U tří hvězd a že byl zvolen prvním Velmistrem. Odznak řečené Lóže, který prý se zachoval a jest reprodukován v dějinách zednářství od Abafiho, jest vlastně znak Berlínské Lóže »Zu drei Seraphinen«, vzniklé mnohem později. A na medaili, kterou prý dal hrabě raziti na památku založení Lóže, — což však neodpovídá skutečnosti, — není vyobrazení — jak se tvrdí v zmíněném článku — obezděné zahrady, nýbrž jde o Nový Jerusalem apokalyptický s dvanácti branami s beránkem uprostřed, a nad ním je slovo Jehova v hebrejských literách. Nápis: PASSOS DURA SUAS DUM JUSTE ET RITE GUBERNANT TERRAS ILLATA HUNC GLORIA HONORQUE MANET (Těm, kdož ve svých zemích spravedlivě a správně panovali a přes to těžce trpěli, zůstane sláva a čest). Jest to tedy medaile bez jakéhokoliv vztahu k svobodnému zednářství. Sporck, jenž byl přesvědčen, že koná spravedlnost a právo a jenž se domníval, že je neprávem pronásledován a neuznán, sám sebe utěšuje, že pozdější věk mu dá slávu a čest, — což ovšem se vyplnilo. Co dr. Dvořák ve shodě s jmenovanými autory uvádí o dalších osudech pražské Lóže, je rovněž bez každého historického dokladu, Že by jesuité byli sledovali žárlivě činnost této Lóže a že proto zavedli vyšetřování pro kacířství proti Sporckovi, jest zhola nesprávné. Sporck byl sice krutě stíhán pro kacířství; vytýkalo se mu všechno možné, jeho knihy a letáky, jeho ohavné prý inskripce, styk s luterány, nedovolené čítání svatého Písma, — leč svobodné zednářství mu nikdo nevytýkal. Byl roku 1733 odsouzen k pokutě 6000 dukátů, kterou zaplatil. (Nesprávné je tudíž tvrzení, že byl roku 1736 propuštěn z vyšetřování a rehabilitován.)

Pokud se týče českých tisků, vydaných Sporckem, známe jich více než jediný kancionál Brozanův. (Viz seznam u Benedikta čísla 121 až 124.) Byl jich zajisté ještě větší počet; neboť b.·. dr. Josef Volf, jak píše ve Vitrince (VIII, č. 6), objevil český překlad satirických veršů proti žíreckým jesuitům, do té doby zhola neznámý.

Dodávám, že dnes zajisté nelze ještě definitivně vyloučiti spojení Sporckovo se svobodným zednářstvím; možná, že snad byl ve spojení s nějakou podobnou tajnou společností z té doby. Ale badatel neopakuje vyvrácené legendy o Sporckovi.

Zpráva Vel.·. Taj.·. za rok 1931.

Národní Veliká Lóže Československá schází se již po deváté, aby posoudila svou činnost za uplynulé správní období a aby se přesvědčila, zda její výkonný orgán, Veliký Orient, dostál povinnostem, které mu ukládá zájem o zdárný rozvoj mladého československého zednářství. Než přistoupíme k zjišťování této bilance, věnujeme vzpomínku těm oddaným dělníkům na stavbě Chrámu Královského Umění, jimž nebylo dopřáno, aby byli účastni dnešní naší slavnosti:

Vzpomínáme s pohnutím, že to byl drahý náš bratr Ladislav Moučka, jemuž jsme ještě z minulého Valného shromáždění posílali zdravici a přání brzkého uzdravení a jenž opustil náš Řetěz v době, kdy jsme doufali, že jeho energie, pracovní vůle a životní zájem o zednářství povede nás i nadále po cestách jím nastoupených při samých počátcích znovuobnovení československého zednářství, o něž se zasloužil měrou svrchovanou. Byl členem L.·. »Jan Amos Komenský«.

Lóži »Národ« opouští za krátko poté br. Rudolf Politzer, vzorný zednář v Dílně i mimo ni, jeden z těch, jejichž ztrátu neseme s upřímným bolem.

Koncem roku pak odcházejí dva synové L.·. »Dílo«, bři Jaromír Schwarz a Jan Matys, oba vzorní zednáři a pilní bratři.

Avšak ani letošní rok neušetřil nás velikého zármutku, neboť odešel Lóži »Národ« syn, jenž náležel nejen zednářstvu, ale celému našemu národu, br. Josef Scheiner. Svou zednářskou práci vykonával vzorně tím, že celé své srdce věnoval národu po celá desetiletí.

Odešel letos i spoluzakladatel L.·. »Dvacátýosmý říjen«, br. Jan Ventura, jehož řadila Lóže mezi své nejagilnější syny v době založení Dílny.

Minulého měsíce pak doprovodili jsme na poslední cestě seniora L.·. »Jan Amos Komenský« bra Antonína Plzáka, jenž se po celých 35 let opásával zednářskou zástěrou a vzorně a věrně sloužil Královskému Umění. Jeho veliká láska k našemu bratrstvu byla příkladnou.

Vzpomínáme-li při zahájení tohoto shromáždění odešlých bratří, činíme tak s opravdovou účastí v srdcích a zároveň se slibem, že dobrých vzorů svých budeme vždy pamětlivi, jakož i že jsme jim vděčni za vše, co pro náš svaz horlivostí svou vykonali. Budiž čest jejich památce!

*

Činnost Velikého Orientu v uplynulém správním období byla velmi plodná, třebaže ne vždy na venek tak viditelná, jak by snad mnozí bratři očekávali. V první řadě třeba uvésti rituál, jehož zpracování si vyžádalo přemíru obětavosti členů rituálové komise. Jen členové této komise mohou dosvědčiti, jak obtížno je vyhověti různým názorům, často velmi se rozcházejícím, mnoho-li času a co námahy a předchozích studií je třeba, aby byla nalezena forma, jež by uspokojila. Po četných korekturách přichází tentokráte rituálová komise s prací již zakončenou, o čemž Vám bude podán referát samostatný. Mou povinností však je, požádati Vás, drazí bratři, abychom uznali nevšední horlivost všech členů rituálové komise bez výjimky, a abychom vzdali své bratrské díky a plné uznání za tuto velikou práci na základním kameni naší stavby.

*

Pokud se týče konstituce, je vypracována do všech podrobností, s výjimkou některých ustanovení, která korespondují s rituálem a mohou býti definitivně zařazena teprve po schválení rituálů. Proto nemůžeme ještě dnes předložiti konstituci ke schválení Valnému shromáždění.

•

Komise, jež pracovala o konstituci, připravila současně všechen materiál pro stanovy Lóží jakožto spolků profánních. Tyto stanovy nebudou jenom stanovami krycími, nýbrž budou plně odpovídati Konstituci, a proto budou předloženy Valnému shromáždění současně s Konstitucí. Do té doby je ale nezbytno, aby prozatímně byly jednotlivé Lóže hlášeny úřadům v souhlasu se spolkovým zákonem, a z toho důvodu vyzval V.·. O.·. všechny Lóže, aby tak učinily, pokud se tak ještě nestalo. Zakončením těchto prací dospějeme konečně k jednotné úpravě našich základních zákonů jak vnitřních (rituál a Konstituce), tak i vnějších (stanovy). Budeme slaviti současně desetiletí naší Veliké Lóže a tu budeme moci prohlásiti, že budujeme na pevných kamenech.

•

Akci ke zmírnění bídy nezaměstnaných vedly naše Lóže samostatně a V.·. O.·. neúčastnil se akce společné se zdejšími Lóžemi německými z mnoha důvodů. V prvé řadě rozhodovala okolnost, že se akce německých bratří vázala na spolupráci korporací nezednářských, v druhé řadě nechceme sleviti z naší zásady, že dobročinnost budeme prováděti neveřejně, a za třetí některé naše Dílny uznaly za účelno říditi svou péči mimo Prahu, která je poměrně dobře opatřena. I tak bylo vykonáno velmi mnoho a byla setřena tak mnohá slza strádajících, jak vysvítá ze zpráv z jednotlivých Lóží.

•

Velmi dobře se uvedla v prvním roce svého působení naše zahraniční komise, která se soustředěně věnovala navázání a upevnění našich styků se zednářskými Velmocemi, sledovala činnost zahraničních obediencí a pečovala o dobré přijetí našich zahraničních hostí. Komise rozvíjí svou činnost úspěšně a přináší nám cenné služby ve styku se zednáři celého světa.

•

Druhý náš mladý odbor, Kroužek lékařů-zednářů, za krátkou dobu svého působení vykazuje neobyčejně bohatou a všestrannou žeň. Je důkazem, kterak lze i početně nevelkým seskupením pracovitých rukou vykonati dobré dílo. Kroužek zasáhl s úspěchem v přemnohých odvětvích lékařova působení, ať se jedná o odbornou výchovu mediků neb o vliv na různé zdravotnické instituce nebo o sociální a preventivní péči. Lékař se už svým povoláním naučil dívati se do lidských srdcí — a je-li oko lékařovo zároveň okem zednářovým, vykonává pravý úkol svého poslání. Proto má lékařský kroužek neobyčejně vhodnou, zároveň ale vděčnou půdu pro své působení, a je povinností nás všech, abychom tam, kde o to budeme požádáni, byli lékařskému kroužku nápomocni.

•

V.·. O.·. byl postaven před skutečnost, že se v Československu ustavila nová Veliká Lóže, která se pod názvem Veliký Orient Československý ucházela o uznání zednářskými Velmocemi. V.·. O.·. uvě-

domil neprodleně všechny obedience, že se jedná o irregulární Lóže Most-Brücke, a dnes můžeme Vám oznámiti, že včasný zákrok Vel.·. Orientu měl plný úspěch.

*

Druhým velmi závažným zásahem V.·. O.·. bylo naše uznání Symbolické Velelóže Německa. Jsou to Lóže, které mají odvahu i v nynějším reakčním Německu znáti se k zednářským stykům mezinárodním, bez ohledu na šovinistické stanovisko většiny ostatních říšskoněmeckých Lóží.

*

Radostně uvítali bratři celého našeho Řetězu zvěst o tom, že 28. listopadu minulého roku byl v Olomouci založen Zednářský kroužek »Na třech rovinách«. Stalo se tak zásluhou brněnské Lóže Cestou světla, která se zdarem usiluje o rozšíření naší působnosti v kraji olomouckém.

*

V.·. O.·. vyřešil dosud nejasný poměr Vel.·. Lóže k Památníku Komenského a zjednodušil tím dosavadní vedení našeho účetnictví, takže nyní přejímá Vel.·. Pokl.·. veškeré finanční záležitosti, tedy i ty, které se týkají nájmu a udržování tohoto Chrámu, kdežto Památník Komenského bude se starati toliko o získávání finančních prostředků pro budoucí vlastní budovu.

*

Návrhy, týkající se sesterských prací, čestného členství Vel.·. L.·., rituálů a jednotných zástěr, které minulé Valné shromáždění svěřilo k projednání Velikému Orientu, byly řešeny rozvážně a s plným ohledem na budoucnost; jejich projednání je věnován samostatný bod dnešního pořadu. Rovněž tak iniciativní návrh Vel.·. Orientu na zřízení Bratrského úmrtního fondu předkládáme dnešnímu shromáždění ke schválení.

*

V.·. O.·. přiklonil se k názoru, aby Veliká Lóže svolávala obřadné práce toliko ve výjimečně mimořádných případech, a proto zaznamenáváme v minulém roce jen tradiční Jánskou slavnost, konanou 24. června, a práci, v níž byl uvítán br.·. Arthur Groussier, býv. Vel.·. M.·. a člen V.·. O.·. francouzského, konanou 8. května.

*

Za vědomí a souhlasu V.·. O.·. byly vykonány přípravy k založení Svazu národní důvěry, jehož konečným cílem je spolupůsobiti k obnovení vzájemné občanské důvěry, posíliti vliv inteligence na politické události a konečně reorganisovati naši Národní radu, aby se stala svědomím národa v dobách zlých a aby její autorita právě ve chvílích nejtěžších byla podepřena celým národem.

*

S Velikou Lóží »Lessing zu den drei Ringen« byly i v minulém roce udržovány styky co nejupřímnější a doznaly krásného výrazu naším věnováním Husova listu všem členům Lóží Lessingu. Husův list byl vydán v bibliofilské úpravě k poctě ztichlého Vel.·. M.·. »Lessingu« bra Adolfa Girschicka.

*

Mimo všechnu uvedenou činnost Velikého Orientu možno zaznamenati další krok kupředu v administrativě, neboť byly vyřízeny mnohé záležitosti staršího data a styk s Lóžemi stal se živějším a častějším. Jenom osobní styk členů Vel.·. Or.·. s Lóžemi mimopražskými ani tentokráte nebyl tak intensivní, jak bychom si toho všichni přáli, což ale není odvislo toliko na dobré vůli, které nikdy nechybělo, ale tkví v našich poměrech vůbec. Ovšem ti členové Vel.·. Or.·., kteří k tomu měli příležitost, rádi tak činili, zejména br.·. Vel.·. Zn.·. a Insp.·. LL.·. navštívil všechny Dílny a tím splnil svou povinnost.

*

Celkem budiž konstatováno, že složení Vel.·. Or.·. v minulém období bylo šťastné, pracovalo se v plném souladu a je vykázána značná činnost v každém směru. Všichni členové V.·. O.·. docházeli do schůzí velmi pilně a svěřené jim úkoly konali svědomitě. I členové Lóží mimopražských obětavě dojížděli do Prahy ke schůzím, což zvláště budiž připomenuto.

*

Koncem roku 1931 zaznamenáváme tyto řádné a dokonalé Dílny:

J. A. Komenský	Pravda vítězí
Národ	Dílo
28. říjen	Sibi et posteris
Cestou světla	P. J. Šafařík
Ján Kollár	B. Bolzano
Jos. Dobrovský	

Máme sice daleko ještě do oněch 12.000 československých zednářů, o nichž jsme četli nedávno ve všech ustrašených klerikálních listech, ale přírůstek bratří za minulý rok je dalším znamením vývoje vpřed.

*

Činnost jednotlivých Lóží nezůstala nikterak za rokem předchozím, jak uzříme z následujícího, ovšem jen stručného přehledu:

L.·. »Jan Amos Komenský«, Or.·. Praha, neuhnula od své tradiční již linie, o níž netřeba se znovu zmiňovati. Za to uvedeme několik dat o intensivní práci na poli charitativním, která byla věnována na zmírnění t. zv. skryté bídy; číslice ty budou nás všechny zajímati. Lóže měla v péči 162 případů a pečovala o tyto rodiny jak peněžitými podporami, tak i potravinami a ošacením. Bylo rozdáno celých obleků 48, částí oděvů mužských a chlapeckých 362 a dívčích 326, dětských 268 kusů. Prádla 860 kusů, obuvi 98 párů, mimo to potraviny, uhlí i části nábytku a j. Kromě této charitativní činnosti věnovala Lóže svou péči zednářské mládeži, pro niž uspořádala mnoho přednášek, exkursí a uměleckých akademií; této výchově mládeže věnovali svou pozornost i velmi četní bratři ostatních pražských Dílen. Nemalou zásluhu o zdar těchto všech počinů sluší přičísti obětavosti manželek bratří, které osvědčily veliký smysl pro konání dobra stejně jako pro výchovu mládeže. Počet prací, v nichž byly narýsovány vesměs hodnotné kresby, byl celkem 35, z nich I. st.·. 29. — Mistrem Lóže byl v prvním pololetí br. Zdeněk Helfert, ve druhém br. R. V.

L.·. »Národ«, Or.·. Praha, hlásí se hrdě k svému velikému učiteli, zvěčnělému bru Ladislavu Syllabovi, a kráčí pevně v jeho šlépějích, zdůrazňujíc, že největší životní radostí je vědomí správně konané práce. I L.·. »Národ« pečovala o zmírnění strastí nezaměstnaných a obrátila svou činnost především na kraj plzeňský a kromě toho trvale podporuje nemajetného pražského studenta, založivši k tomuto účelu zvláštní disposiční fond. V narýsovaných kresbách byl brán zvláštní zřetel k námětům zednářsky výchovným a k současným myšlenkovým proudům světovým, zejména pak také k otázce světové krise hospodářské a mravní. Lóže pokračovala v krásné spolupráci s ostatními Lóžemi, a četná delegace karlovarské Lóže »Munificentia« na oslavě národního svátku v Lóži »Národ« potvrdila význam zednářské Dílny, jakožto nejvhodnějšího místa k dorozumění a spolupráci mezi oběma národy. Prací bylo vykonáno 41, z nichž obřadných 15. — Mistrem Lóže je br. V. H.

L.·. »Dvacátýosmý říjen«, Or.·. Praha, zůstala i v uplynulém roce věrna své tradici a byla střediskem myšlenkového kvasu a hledání; její práce, přímo nabité živým zájmem o vše, co zednáře musí zajímati, těšily se i nemalé pozornosti bratří ostatních pražských Dílen. Lóže projevuje se i tím, že se zajímá o činnost bratří v profánním životě a je jim dobrým rádcem v otázkách, které přináší den. Prací konáno bylo 19, z toho obřadných 7. — Mistrovské kladivo je v rukou bra V. L.

L.·. »Dílo«, Or.·. Praha, zvýšila ve značné míře své úsilí oproti roku minulému. Bylo narýsováno mnoho zajímavých kreseb, které vyvolaly živý zájem i v jiných Lóžích. Prací bylo vykonáno celkem 17, z nichž 10 obřadných. — Mistrem Lóže je br. V. S.

L.·. »Josef Dobrovský«, Or.·. Plzeň, navázala na cyklus z minulého roku o zednářství za hranicemi a zaznamenává kresby o zednářství francouzském, švýcarském a dánském a pilně sledovala všechny význačné události v mezinárodním zednářství. Lóže vykonala pro nás všechny záslužný čin tím, že ve svých pracích obětavě zkoušela návrhy nových rituálů ve všech fázích jejich úpravy a tím značně ulehčovala práci rituálové komisi. Plzeňští bratři po svém dobrém zvyku jsou velmi často účastni prací v pražských Dílnách a tyto jejich návštěvy jsou hojnou měrou opláceny návštěvami pražských bratří v Plzni. O skrytou bídu pečovala Lóže vzorným způsobem a vykonala i takto kus zednářské práce. Prací zaznamenává Lóže 38, z nich obřadných 15. — Mistrem Lóže je br. E. G.

L.·. »Ján Kollár«, Or.·. Bratislava, vynasnažila se, aby i v tomto roce mohla vykázati plodnou činnost. Vykonala 43 práce, na nichž kromě témat ryze zednářských přetřásány byly události časové, pokud se zednáře blízko dotýkají. Jsou to kresby o výchově k míru, o občanské výchově v praxi, o poválečné morálce, trestu smrti, o kolektivismu a individualismu, které oživily zájem všech bratří i bratří místních sesterských Lóží, s nimiž jsou stále udržovány styky co nejpřátelštější. Lóže instalovala 9. května činovníky zednářského kroužku »Ján Milec« v Žilině a uspořádala společnou Jánskou slavnost pro všechny tři místní Lóže. Činnosti ve prospěch strádajících rovněž byla věnována značná pozornost. — Mistrem Lóže je br. J. B.

L.·. »Pavel Josef Šafařík«, Or.·. Košice, nese s trpkostí, ale zároveň s odhodláním nezměnitelnou skutečnost, že je tolik vzdálena od Dílen ostatních a tím jaksi opuštěna, zato tím více se vyvíjí v samostatný útvar, soběstačný a zdravý. Nemusíme košické bratry zvlášť upozorňovati, že jsme si plně vědomi pocitu osamocenosti, který se jim vkrádá v mysl, jak lze vycítiti z jejich tajemnické zprávy, a že neopomeneme nejbližší příležitosti, abychom podle dříve již daného slibu vykonali Valné shromáždění v jejich milém kruhu. Lóže i tentokráte vykazuje rekordní počet prací, to jest 48, což samo o sobě svědčí o bratrské soudržnosti a pospolitosti. Témata kreseb jsou velmi zajímavá a obírají se ponejvíce motivy vědeckými. Život zednářský u nás i v cizině byl ovšem rovněž sledován v několika kresbách. Humánní akce kromě podpor peněžitých spočívá v poskytování mléka pro 40 dítek v tamní obecné škole a spolu s L.·. »Resurrexit« účastní se Dílna poskytování polévek pro 250 nezaměstnaných a poskytování mléka pro 120 žákyň měšťanské školy. Je hodno pozoru, že ačkoli Lóže nevyhledávala styků se světem profánním, je její existence v Košicích známa a Dílna je zvána ku všem humánním akcím, podnikaným městem anebo dobročinnými institucemi, stejně jako je zvána ku všem počinům kulturním a státním oslavám, městem pořádaným. — Mistrem Lóže byl v minulém roce br. J. S.

L.·. »Cestou světla«, Or.·. Brno, pokračovala v práci na základech, směřujících k tomu, aby byl náš Svaz upevněn v zemi moravskoslezské a aby budována nebo připravována byla nová ohniska zedn. práce. Svůj slib Lóže splnila, když 28. listopadu ustavila v Olomouci zednářský kroužek »Na třech rovinách«. Lóže jde za tímto svým cílem neuhýbavě a zaznamenává v uplynulém roce největší počet zasvěcených bratří, t. j. 18; nejen v Olomouci, ale i v Moravské Ostravě vidíme zásluhou Lóže Cestou světla vznikati základy nových Dílen. Konstatujeme tuto její práci jistě s radostí a plným uznáním. Lóže byla svolána k 28 pracím, z nichž obřadných bylo 8. 7 kreseb věnováno věcem zednářským, 15 tématům časovým. Se sesterskou Lóží »Zu den wahren vereinigten Freunden« udržuje Lóže trvale nejužší styky a své obřadné práce koná v jejím Chrámu. Lóže s dostiučiněním vzhlíží zpět na uplynulé pětiletí svého trvání a my všichni se z výsledků této její práce srdečně radujeme. — Mistrem Lóže je br. V. G.

L.·. »Bernard Bolzano«, Or.·. Praha, konala v minulém roce 19 prací, z nich 4 obřadné, a jako minulá léta byla v úzké součinnosti s mateřskou Lóží »Dvacátýosmý říjen«, konajíc své práce vždy společně s ní. Narýsované kresby všímaly si aktuelních otázek a konferenční práce byly vyplněny pozoruhodnými rozpravami. — Mistrem Lóže byl br. J. S.

L.·. »Pravda vítězí«, Or.·. Praha, konala 22 práce, z nichž 11 obřadných. Konferenční práce stejně jako v roce předchozím jednaly o aktualitách veřejného života sociálního, finančního, politického i technického, kdežto práce obřadné obíraly se otázkami zednářskými a kulturními. — Mistrem Lóže je br. B. T.

L.·. »Sibi et posteris«, Or.·. Praha, nejmladší naše dcera, nepolevila ve své horlivosti ani ve druhém svém roce. Přísně dbá všech povinností svých členů, zejména pokud se týče návštěvy prací, takže i

tentokráte honosí se průměrnou návštěvou 83%, při práci recepční dokonce 100%. V tajemnické zprávě s uspokojením se konstatuje, že případy neomluvené neúčasti byly za celý rok toliko čtyři. Dílna byla svolána k 21 práci obřadné a 3 konferenčním, rýsované kresby z větší části jednaly o věcech ryze zednářských. Lóže se velmi účinně podílela na akcích ke zmírnění bídy nezaměstnaných a přispěla značnými částkami různým humánním institucím. Kromě toho založila a vydatnými částkami dotovala dva fondy k podpoře studujících, a to jeden ku podpoře studujících elektrotechniky, druhý k podpoře studujících architektury. — Mistrem Lóže je br. A. Z.

Podrobné zprávy o činnosti jednotlivých Lóží jsou uloženy v archivu a tvoří cenný materiál pro případné historické zpracování.

*

Zprávu vydavatelstva »Svobodného zednáře« předkládá náš redaktor br. R. V.:

Od roku 1929 jsem byl členem redakční rady. Roku 1931 pověřil mne V.·. O.·., abych list redigoval. Upozorňuji, že ročník III. byl dokončen již roku 1930. Svobodný zednář vychází pravidelně měsíčně. Na první straně sešitu jsem hleděl umisťovati verše, jež mají vztah k zednářství, nechť pocházejí od kohokoliv. Na poslední straně jsem otiskoval projevy a proslovy, pronesené v Řetěze. Shromažďoval jsem zednářská bohemika starší i mladší. Hleděl jsem připravovat zásobu zpráv pro dějiny po roce 1918. Že jsem mohl přinášeti hojně zpráv z ciziny, za to děkuji bratru S., jenž mi ochotně dával k disposici dva anglické listy. Sám jsem si opatřil listy německé a francouzské. Tiskli jsme 600 výtisků. Po čase budou naše sešity velká vzácnost.

*

Drazí bratři, nevím, jsem-li oprávněn k tomu, abych posuzoval činnost V.·. O.·., ale prosím Vás, abych směl konstatovati alespoň to, že uplynulý rok byl rokem radostné práce ve Velikém Orientu. Radostné proto, že práce bylo mnoho a že jí mnoho bylo vykonáno. Minulým valným shromážděním byly ve složení V.·. O.·. provedeny změny, které v připravené kandidátce navrhli v důvěrné předporadě delegáti valného shromáždění. Iniciátoři vycházeli z předpokladů věcných; je na Vás, abyste zkoumali, zda se splnilo, co si přálo valné shromáždění loňské. Smím říci, že nám všem byla práce radostí a že touto citovou složkou byl podstatnou měrou určován její zdárný výsledek. Nevyzdvihuji zásluhy jednotlivých členů, ač mne to tolik svádí, ale jsem přesvědčen, že získáme-li po každé sbor tolika obětavých a ochotných vůdců i dobrých pracovníků, bude československé zednářstvo jako celek vykazovati vždy dobrou práci zednářskou, která nebude jenom ozdobou Dílen, ale ponese své bohaté plody do našeho veřejného života národního a tím prokáže československé zednářstvo pravý smysl svého bytí.

K této metě nechť jsme vedeni Moudrostí, a Síla budiž v našich činech, aby Krása ozdobila klenby Chrámu nám drahého Královského Umění!

ZPRÁVY.

DOMÁCÍ.

Zprávy Vel.·. Taj.·.

IX. Valné shromáždění N. . V.·. L.·. Čs.·. bylo vykonáno 12. března 1932, za přítomnosti 73 členů a 22 hostí. Kladivo v rukou Prvního Vel.·. M. . bra K. W. — Po uvítání přítomných a konstatování dostatečné presence ujímá se slova První Vel.·. M.·., aby narýsoval vzpomínkovou kresbu na Jiřího Washingtona, v níž ocenil jeho životní význam jako státníka i jako zednáře. — Deska o minulém valném shromáždění, zpráva Vel. . Taj.·. a Vel.·. Pokl.·. schváleny jednomyslně. Rovněž jednomyslně schválen návrh na výši příspěvků LL. . a poplatků. Po zprávě revisorů účtů uděleno Vel.·. Pokl. . absolutorium. — Jednomyslně schváleno založení Bratrského úmrtního fondu s platností od 1. dubna 1932. — Proti 5 hlasům zamítnut návrh o konání sesterských pr.·. — Titul čestného členství bude udílen břím jiných obediencí a ustanovení o tom bude pojato do Konstituce. — Návrh o jednotných Mistrovských zástěrách byl přikázán k projednání V.·. O. . — Rituály, projednané na Instrukčních pracích, byly schváleny. — Volbou ustanoveni Prvním Vel.·. M.·. br.·. K. W., Úřad.·. Vel.·. M.·. br.·. Vl. F. a Nám.·. Vel.·. M. . br.·. E. L. — Ostatní Vel.·. Čin. . zvoleni aklamací a jednomyslně, rovněž tak presidium a členové Soudního dvoru. — Návrh L.·. »P. J. Šafařík« na zrušení usnesení z r. 1924 o zákazu vstupu do Bratrstva sv. Graalu byl odkázán zvláštní poradě MM.·. L. ., která vypracuje i návrh, týkající se členství v Odd Fellow a Beni Benis. Nově nesmí do Graalu nikdo vstoupiti před usnesením Valného shromáždění, dosavadní členové Graalu mohou však pracovati ve svých LL.·. — Schváleno, že rozhodnutí V.·. O.·. v zásadních věcech trvá tak dlouho, pokud nebude zrušeno Valným shromážděním.

Zasedání Vel.·. Or.·. 12. dubna 1932. Přítomno 20 členů, kl. v rukou Vel.·. M.·. K. W. — Bru Gustavu Habrmanovi věnována posmrtná vzpomínka. — 14. března byl založen v Mor. Ostravě zedn. kroužek »Lux in tenebris«, jehož předsedou zvolen br.·. F. D. — Zvolena tříčlenná komise k předběžnému projednání Konkordátní úmluvy společně se zástupci Nejv.·. Rady. — V nejbližší době bude svolána porada MM.·. LL.·., aby jednala o příslušnosti ke Graalu a jiným podobným společnostem. — LL. . v Praze bude doporučeno, aby podle možnosti pořádaly B. t. v restauraci v Dittrichově ul. — Zvoleny komise: rituálová, pro stanovy, redakční a propagační; komisím vyměřeny jako nejzazší doba tři měsíce k vypracování úkolů jim svěřeným. — Schváleno zvýšení předplatného na »Svob. zedn.« o Kč 4.— ročně. — Bude znovu jednáno o snížení nájemného z L.·. místností. — Býv. kustodovi A. snížena měsíční podpora o Kč 50.—. — Rituály budou vydány tiskem po schválení rozpočtů. — Věci administrativní.

Tři sta prací. Dílna J. A. Komenský dokončila 22. března tři sta prací prvního stupně. Uprostřed pracovního ruchu byli jsme tímto číslem překvapeni. Nejsme mysticky naladěni, abychom v tomto čísle spatřovali kromobyčejný význam. Nedbáme mystiky čísel. Ale jde přece jen o důvod, zvlášť to vyzdvihnouti. Tři sta prací je čin a pracovní výkon. Kromě toho bylo toho dne, když b.·. K. Juránek kreslil list »Kniha útěchy« podle Bô Yin Ra, sté výročí úmrtí Goetheova, svobodného zednáře, knížete básníků, velkého ducha. Do tohoto roku, týden před třistačtyřicátými narozeninami Komenského, bylo na místě vzpomenouti, že před třemi stoletími dokončil Komenský význačné dílo. Myslím Didaktiku. V jejím úvodě — cituji podle prvního českého vydání z roku 1849 — Komenský mluví o výchově vůbec, nejen o výchově hromadné, jako o dobrém otesávání živého božího kamene: »šťastněji nemůže býti vzdělán místo Babylonu Sion, jako aby živé boží kamení, mládež, bylo dobře vytesáváno a pořádáno: tak jen světa klenot, mládež, dobře opatříme; tak i Babylon, kterýž proti nám jest, ale i ten, kterýž v nás byl rozmetaný, zbořený a zkažený a v rum obrácený, brzy uviděli, bychom, jsouce pravým, milým, rozkošným Sionem, nad nímž a v němž sláva boží svítí, hned v smrtelnosti této nesmrtelnost začínali.« — Komenský mluví o stupních v předmluvě k Didaktice: »každý aby stupně své před sebou viděl,« v zázraky aby nikdo nevěřil, neboť »na zázraky čekati jest všetečnost (opovážlivost) a pokoušení boha.« »Cokoliv se s námi v tomto životě děje, jsou jen stupňové, po nichž jdouce vždy výše, vystupujeme a vždy vyšší před sebou stupně vidíme, nejvyššího nedosahujíce.« — Roku 1632 vydal Komenský tiskem také Bránu věcí, velmi cennou encyklopedii v latinském vydání, také ilustrovanou: je to předchůdce »Světa v obrazích« a »Předbrání věcí«, z kteréhožto krásně ilustrovaného díla, jak svědčí Krause již roku 1810, svobodní zednáři vybírali otázky neofytské. — Téhož roku vydal Komenský dílo »Hag-

geus« a letáček »Polnice«, v nichž se nám objevuje jako muž moderně smýšlející, horlící pro sociální spravedlnost. — Svrch. Kom. vrátiv se po dlouhé nepřítomnosti v Praze, věnoval L.·. povzbuzení a odkaz, rovnocenný Mistrovu umění. Otiskneme si ta povzbudivá slova, jež platí všem LL. ., nejen Dílně J. A. Komenský. — Nejjas. V.·. M.·. věnoval Dílně slova uznání, z nichž čerpáme upozornění na povinnost: Jestliže v době, kdy byla dovršena řada tří set prací, vzrostl počet zednářů českého a slovenského jazyka na slušné, všem nám známé číslo, mělo by toto číslo, nežli bude dovršeno nových tři sta prací, vzrůsti na 12.000. — Na paměť této třisté, v srdečné harmonii skončené práce, dá Dílna J. A. Komenský raziti pamětní peníz s portretem J. A. Komenského. — Dílnám, které ústy svých bratří a činovníků Dílně Komenský blahopřály a přinesly povzbuzení, srdečně a bratrsky děkujeme.

Indolog prof. dr. V. Lesný — jak doufáme, — se přesvědčil 8. dubna 1932, že má mnoho přátel, jak ani jinak býti nemůže, pro jeho milou, otevřenou a světlou povahu. Komárovičtí na Moravě, mezi nimiž se narodil roku 1882, mohou být na svého rodáka pyšni; narodil se mezi nimi muž pracovitý a vytrvalý, rozsévající kolem sebe jen důvěru, radost a přátelství. Dr. Lesný je z pokrokové generace, jež o svých hodnotách přesvědčovala a přesvědčuje horlivou prací a k tomu ještě v oboru u nás málo pěstovaném, v znalosti indické kultury a literatury. Roku 1917 se stal soukromým docentem na Karlově universitě, do Indie vykonal dvě cesty roku 1922/23 a 1927/28. Druhou cestu podnikl z podnětu šántiniketánské university (Thákurovy). Díla »Budhismus« — »Nová Indie« — »Duch Indie«, potom »Indie a Indové« svědčí nejen o Indii, nýbrž také o bohatství ducha autorova; tam, kde čtenáři starých (nepřímých) příkladů z indičtiny viděli jen báje a mythy a k tomu ještě nejasnou mystikou, Lesný vidí klady, zisky, podněty, úspěchy; nevidí Indii na hony vzdálenou, nýbrž Indii, která souvisí s Evropou, a při tom nám ji nepřibližuje jako chirurg, nýbrž z jeho řádků zní dojímavý lidský tón, dnešnímu člověku tak milý a blízký. Nechť tedy zní nám na dlouhá ještě leta.

Z CIZINY.

Zednářství v Rumunsku.

Až do devatenáctého století byl v Rumunsku vládní a soudní řád středověký. Rumunsko bylo pod vlivem Turecka, Rakouska a Ruska, jež se muselo vzdát protektorátu nad Rumunskem roku 1853. Teprve roku 1859 byla sjednocena obě knížectví: rumunské a multanské; roku 1862 bylo odstraněno ze soudnictví tělesné mrzačení a církevní statky byly sekularisovány. Roku 1864 bylo zrušeno nevolnictví, zavedené za panství tureckého v patnáctém století. Roku 1859 ujal se vlády plukovník Alexandr Cuza jako kníže rumunský, 13. května 1866 zavedena ústava a německý kníže Karel, jenž byl uveden na rumunský trůn, prohlásil království roku 1881. Roku 1914 nastoupil Ferdinand I., otec dnes vládnoucího krále Karla II. Za našich dnů má Rumunsko dva sousedy, kteří si osobují nárok na území, kde sídlí lid rumunské národnosti. Kromě této politické nesnáze musí Rumunsko zápasiti s nesnázemi zemědělskými a průmyslovými.

Ve všech dobách po roce 1859 svobodné zednářství rumunské se zmáhalo a svobodní zednáři způsobili, že bylo zlomeno politické poddanství a že bylo vzdělání širokých vrstev upevňováno.

Teprve politická svoboda otevřela možnost rozkvětu i svobodnému zednářství. Roku 1859 byla založena Lóže »Hvězda dunajská« v Bukurešti, jíž světlo dal Grand Orient de France. Ještě roku 1867 naříkali někteří sz.·., že v LL.·. vládne kastovnictví, ale vyvolali odezvu, která těmto nářkům odpírala a vyvracela je. V prvních dobách rozvíjeli rumunští sz. . činnost jen charitativní. Jakkoli to bylo sz.·. všeobecně známo, ve vládním listě bylo na sz.·. útočeno a úředníci, proti nimž bylo živeno podezření, že jsou sz. ., byli sesazováni. Přesto LL.·. přibývalo, ale pod ochranou různých VL. . jako saské, maďarské, italské a francouzské. Roku 1880 byla založena VL.·., roku 1881 NR. . ritu memfického a brzy poté NR.·. ritu škotského. Obě Rady se sloučily roku 1886, ale roku 1883 vznikla VL.·. Swedenborského obřadu a LL.·. pod svrchovaností VO.·. lusitánského (portugalského). Mimo LL. . v mateřské zemi byly zakládány také rumunské LL.·. v Americe a v Bulharsku.

Za našich dnů jsou v Rumunsku V.·. L.·. a V. . O.·. Pokusy, aby vzájemně splynuly, zůstávají bez úspěchu. (Psali jsme o poměrech v Rumunsku 6. dubna 1929 na str. 30.) První sz.·. v Rumunsku byl Ital Cara, jenž žil okolo roku 1735, a ten zasvětil knížete multánského Mavrocordato v ideologii sz.·. Za ruské a turecké nadvlády se sz.·. v Rumunsku nedařilo. Přesto prý roku 1823 bylo povoleno zříditi ZL.·. »Hvězda rumunská«. Ale ta žila jen dvě leta.

Mladí Rumunové, kteří studovali v Paříži, seznámili se po roce 1848 s fran-

couzským zednářstvím. Všichni vynikající Rumunové z doby po roce 1848 byli členy Řádu, příkladem Ion Bratianu (jehož rod měl velký vliv na rozvoj Rumunska), Eliáš Radulescu (vynikající prosaik a básník), T. Rosetti (proslulý politik a státník)), T. Maiorescu (spisovatel, kritik a státník), Negruzzi (vynikající básník), Basil Alecsandri (nejskvělejší spisovatel, původce manifestu, jímž byla prohlášena neodvislost Rumunska).

První VM.·. byl Nejj.·. br. . Moroui, jenž v té hodnosti byl činný do roku 1916. Leč nepodařilo se mu vyvésti sz.·. ze zmatků a neregularity.

Světová válka ochromila rozvoj i život sz.

Teprve roku 1919 byla zřízena symbolická L.·. — Zeť N.·. V.·. M. . Morouiho. Jiří Bibescu byl zvolen VM.·., byla založena L.·. »Romania Mare«, jejímž M.·. byl Jan Pangal. V. . L.·. francouzská ji uznala roku 1921, kteréhož roku byla autorisována NR.·. škotského obřadu.

Roku 1923 vznikly dvacet tři Dílny a vytvořily V.·. L.·. rumunskou pod ochranou V.·. L.·. italské. VM. . se stal B. Zamifir Arbure, jenž byl recipován před více než padesáti lety v Italii.

Zvýšený ruch mezi sz.·. rumunskými vyvolal N. . Com.·. br.·. John H. Cowles. Jaký div, že jej rumunští bratří jmenovali ad vitam Čestným N.·. Com.·.

B. Jan Pangal jest N.·. Com. ., jenž ve Francii vystudoval práva a dosáhl tam akademického grádu. S největším rumunským ministrem zahraničních věcí Take Jonescu žil v nejlepším přátelství. On umožnil návrat krále Karla. Dnes je státním tajemníkem.

Velikou energii rozvíjejí sz.·. modrého obřadu, v němž uznávají všechny staré mezníky. Roku 1930 bylo všech členů 2450, a ti patřili do 36 LL.·. Zednářů israelského vyznání je omezený počet. Přesto jest rumunské sz.·. posuzováno jako živel snášelivý. Výběr nových členů je přísný. Vyžaduje se příznivá informace tří bratří; kromě toho musí hledající dosáhnouti svolení (N.·. O.·.) od federální rady, zřízené při NVL.·. rumunské. Od podání žádosti musí uplynout tři měsíce. Učňovská doba trvá pět měsíců; pro druhý stupeň se vyžaduje sedm měsíců. Teprve rok po vykonávání práce druhého stupně je možno dosáhnouti stupně M. . Poplatky recepční (za iniciaci) jsou 1000 až 10.000 lei a roční příspěvek činí 1200 až 2400 lei. Část příjmů se obrací ku podpoře nezednářů. Většina ročních zbytků se skládá na stavbu nového Chrámu v Bukurešti.

Mezi rumunskými členy Řádu jsou vynikající akademikové, politikové a spisovatelé. Rumunská veřejnost není ve všem správně o sz.·. informována, leč vláda rumunská uznala je oficiálně roku 1927. Jestliže vzniká nová Dílna, Mistr musí o věci informovati prefekta vládního a předložiti mu dokument o řádném vzniku a začlenění Dílny. Královská rodina je hnutí nakloněna. Král Karol rozmlouval o sz.·. s původcem této anglicky psané zprávy (totiž s br.·. J. R.), rovněž kníže Mikoláš, králův bratr, jenž v době svého vladařství (1927—1930) spolupůsobil na úpravě poměru vlády rumunské vůči sz.·. Král a jeho bratr jsou synovci anglického krále Eduarda VII., jenž byl dlouhá leta V.·. M.·. anglické V.·. L. .

V únoru 1930 došlo k sjednocení Transylvanské V.·. L.·. obřadu svatojanského s Národní V.·. L.·. rumunskou a takto nově utvořená formace byla nazvána Federace symbolických LL. . obřadu svatojanského o Národní VL.·. rumunské. Tato federace velmi pomohla řešení minoritních otázek v Rumunsku v duchu západoevropském, jenž umožňuje klid a zdárný vývoj evropských států.

S otázkou menšin souvisí nepřímo nacionalistické hnutí rumunské, jež vede profesor Cuza, zároveň odpůrce Řádu. Nacionalisté a Cuza označují zednářství za hnutí filosemitské a praví o něm, že jeho cíl je zmocniti se převahy v Rumunsku. Proti sjednocenému zednářstvu založili několik LL.·., odkud usilují čeliti »zednářskému nebezpečí«. Některé rumunské listy mají stálou rubriku »Zednářská tajemství«, kterou hledí znehodnotiti řádové hnutí. Této nepřátelské propagandě čelí rumunští bratří jedině hodnotou svého díla a ponenáhlu, leč zcela jistě se jim daří měniti nesprávné nazírání širokých vrstev veřejnosti.

Vedle Federace — zmíněné výše — je v Rumunsku také GOR. Roku 1922 VL.·. z New Yorku autorisovala tři LL.·. a vydala jim dekrety roku 1923. Národní VL.·. rumunská se tomu vzepřela, ukazujíc, že tím její autorita je porušována. Jedna z LL.·., chráněných VL.·. z New Yorku, se podrobila Národní VL.·. rumunské.

Rumunský Řád vykonal velikou Práci a má právo předpokládati dobrou budoucnost. Všude musí zápasiti sz.·. s potížemi a nesnázemi. V podstatě jsou to tytéž nesnáze, nesnáze svobodného zednářství. Všude je hledíme rozřešiti v bratrské lásce, nikde je nechce sz.·. řešiti unáhleně bez náležitého rozvážení. V Rumunsku také tak.

Poslanec Trifu podal v parlamentě návrh, aby svobodné zednářství v Ru-

munsku bylo zakázáno. Parlament návrh přijal na podkladě interpelace, kterou týž poslanec adresoval ministrovi vnitra, když byl konfiskován časopis »Revista Antijudeo-Masonic«.

(Podle materiálu, jejž dal k použití br. J. Rouček, t. č. v New Yorku.)

Shakespeare-zednář? (1564-1616.) Tento největší znalec lidské duše bývá označován za herce, lékaře, žoldnéře, lodníka, a nevím zač ještě; dlouho se tvrdilo, že se za tímto jménem skrývá Francis Bacon (vůdčí hvězda našeho Komenského). Do českého jazyka bylo oděno Shakespearovo veliké dílo teprve po roce 1786, když Thám upravil podle překladu Schillerova dílo »Mackbeth«; František Doucha přeložil »Romeo a Julii« 1847, česká akademie vydala od roku 1855 soubor šestatřiceti her Shakespearových v překladu několika autorův. Probíráš-li se opatrně dílem Shakespearovým, dojdeš konečně k přesvědčení, že máš před sebou dílo zednářovo. Ve hře »Marná lásky snaha« nalezneš výraz: »Musím jíti do Lóže.« Musíš ovšem potom připustit, že tehdy bylo ženám možno navštěvovati zednářské Lóže. Armado ovšem nedůvěřuje, že by Jaquenta v Lóži studovala svobodná umění a praví o její odpovědi, že to je velmi podivná věc. — V »Titu a Androniku« nalezneš, že Saturnius praví: »On a jeho paní šli do Lóže.« Ve hře »Mnoho povyku pro nic a za nic« jest také řeč o Lóži; ve »Veselých ženách« jest obviněn Falstaf: »Pane, zabil jste mého muže, skolil jste mou laň a otevřel jste mou Lóži.« Ve »Zkrocení zlé ženy« jest řeč o Ctihodném Mistru, v »Zimní pohádce« je řeč o Dozorci; v »Jindřichu VIII.« se mluví o Řečníku a Sekretáři Ctihodného Mistra, o Stewardovi, Dveřníkovi a o střežení dveří, o zástěře i o muži se zástěrou, jehož dílo zaslouží chvály. V Antoniu a Kleopatře čteme o kružidlu a pravítku II-3., aby byl zvýšen mravní účinek domluv Antoniových. — Není písemného dokladu o zednářství Shakespearovu; můžeš namítnouti, že moderní zednářství vzniklo až sto let po smrti Shakespearově, ale vyvrať anebo vysvětli, jak se vzala tato zednářská fraseologie u Shakespeara!

Zednářství v Palestině učinilo v poslední době veliký pokrok. Jsou tam Lóže trojí obedience: Anglické, Skotské a Egyptské. Bratr Müffelmann nám vypravoval, že v Jerusalemě jsou zachovány lomy, z nichž lámali kámen na stavbu Chrámu Šalomounova. Jsou v základech dnešního Chrámu a jsou zařízeny jako zednářská Dílna. Hodnostáři zasedají na kamenech, nikoli na dřevěných sedadlech. Svítí se pochodněmi. Chrám jest pokryt a ověšen vzácnými koberci. Recepce je zvláště slavnostní. Temnota v Dílně, ztlumené kroky, vědomí, že pracující jsou v nejstarší kamenické dílně, zvyšuje náladu. »Freemason« má zprávu z Lóže »Hora Sion«. Je to Dílna, kde se pracuje v jazyku hebrejském, pod egyptskou obediencí. Ctihodný Mistr nejednou zahájiv práci, odevzdává palici do rukou bratra Araba (křesťana), jenž řídí práci v moderní řečtině, jestliže kandidát Hledající je Řek. (Tato zpráva zrovna se týče práce, v níž byl recipován řecký kněz.) Potom se pokračovalo francouzsky a hebrejsky a jeden z přítomných bratří měl proslov ve velštině (byl to Ir). Protože přijímaný byl kněz, bylo mu povoleno, aby svého kněžského roucha nemusel odkládati. — V Lóžích skotské obedience jsou bratří vyznání israelského, koptického, moslimského a křesťanského. Podle toho, jakého vyznání jest recipovaný, kladou na stolec buď Bibli anebo Koran.

Fidžijanské bratrstvo podobalo se zednářství. Velmi často se vynořila otázka, bylo-li by možno nalézti v historických anebo i předhistorických památkách znamení a symboly, jež by bylo možno považovati za předchůdce znamení zednářských. Na tuto otázku odpověděl dr. Wolff, anthropolog z berlínské university, jenž objevil rozsáhlý kamenný chrám v horách na hlavním ostrově Fidži. Zjistil, že bratrstvo, jež tento chrám vybudovalo, bylo organisováno jako svobodné zednářství. Fidži je souostroví, jež patří k britskému empiriu, na 180. stupni obojí délky a na dvacátém stupni jižní šířky. Plocha tohoto souostroví jest o málo větší nežli povrch Československé republiky, počet obyvatel činí 155.000, z toho je 84.000 Fidžianů, mezi nimiž jsou ještě lidojedi. Polovička narozených dětí jim hyne pro tvrdost životního názoru. Byl to Abel Tasman, jenž toto souostroví objevil roku 1643. Z Fidži se vyváží zboží za 1698 milionů liber (hlavně tabáku, bavlny, palmového dřeva a oleje i ovoce, banánů, kukuřice a kaučuku). Dr. Wolff vypravuje, že v tajném bratrstvu fidžianském bylo spojeno několik set domorodců, kteří zachovávali řádová tajemství velmi bedlivě. O bratrstvu se vypravuje, že bylo založeno španělským mořeplavcem řečeným Mendana, dříve ještě, nežli se na tyto ostrovy dostal Tasman. Mendana prý přišel na Fidži z Peru a byl zednář. Je po něm zachován španělský rukopis s podrobnostmi o řádu, jenž věc objasňuje. Zachovaný chrám jest rozdělen ve tři části. Do první mají přístup jenom uč-

ňové, kteří po čtyřech letech mohou postoupiti výše.

New York. Když byla založena Lóže v New Yorku, 1781, bylo tam bílé rasy 3,500.000 osob. Dnes je tam všech zednářů více, nežli tehdy bylo bílého obyvatelstva v Americe. Dnes jest všech zednářů 4,500.000, z toho 4,180.000 užívá anglického jazyka při zednářských pracích a Anglie si činí nárok z nich na 350.000. — Anglie má 45,000.000 obyvatel. Zaokrouhlíme-li počet obyvatelstva v Československu, můžeme počítati s 15,000.000. Podle toho mělo by býti v Československu 120.000 zednářů. Proč jich tolik není? — Angličtí zednáři pracují od roku 1723, tedy dvě století. Československí použili k práci dvacetinu z tohoto času. V poměru k použitému času mělo by jich býti 6.000. Proč jich tolik není? Co učiniti, abychom se vyrovnali pokud možno záhy anglickým alespoň relativně? Redaktor ochotně otiskne názor bratří o této otázce.

Zednáři-hudebníci, v Londýně ovšem, nikoli v Praze, z hudebně nadaného českého národa. Jeden z londýnských bratří, kdysi Ctihodný Mistr, sám výkonný hudebník z povolání, ctěný a vážený mezi bratřími, veden přesvědčením, že hudba má zvláštní a významné místo v zednářství, nabízí své síly k tomu, aby byl vycvičen hudební sbor, složený výhradně ze zednářů. Doufá, že se jich přihlásí padesát, šedesát. V Londýně si spočítali, že mají tři Ctihodné Mistry hudebníky z povolání mimo bratry, jichž jméno jest mezi hudebníky vysoce ceněno a váženo. Již roku 1813, když se utvořila Veliká Lóže londýnská, spojená a smířená, odvážila se veřejného průvodu, jemuž v čele ubíral se hudební sbor patnácti hudebníků, patnácti zednářů a vedl je vévoda kentský.

V dnešní krisi jest pochopitelno, jestliže v anglickém zednářském listě čteme výzvu, aby anglické Lóže kupovaly vše, co potřebují, jenom dostanou-li anglické výrobky, to jest nejen z Velké Britanie, nýbrž toliko výrobky a suroviny, získané v anglickém empiriu. Bratr, jenž tuto otázku přinesl na Tapis, poznamenal, že ji nepovažuje za politickou a že se tudíž o ní dá pojednati i v otevřené Lóži.

Zednářů černé pleti, Černochů, jest v Americe 150.000.

Nejstarší veřejná zpráva o zednářích v Americe byla publikována v listě »Franklin's Pennsylvania Gazette«, jež vycházela ve Filadelfii, třetího prosince 1730 a osmého prosince téhož roku oznamoval redaktor, že bylo založeno několik zednářských Lóží v řečeném státě (tehdy se ještě říkalo »v provincii«).

Nejstarší Lóže jest v Edimburce s číslem 1. Tradice o ní vypravuje, že byla založena roku 1128. Nejstarší zápis o jejím životě jest z roku 1599. Tehdy tato Lóže rozvíjela již stkvělou činnost. Seznam jejích učňů je z roku 1584. Od nejstarších dob přijímali v této Lóži skutečné i přijaté masony. Freemason číslo 3272.

Největší Lóže na světě je Lóže »Palestina« ve státě Detroit, číslo 357. Má 4.786 členů. Lóže Ivanhoe, Kansas City, číslo 446; má 4.100 členů.

Průměrný počet bratří v Lóži mají ve Švédsku: 451, v Dánsku 325, ve Spojených státech 182, v Kanadě 135, v Bulharsku 95, v Rakousku 90, v Irsku 79, v Britanii se Škotskem 72, ve Francii a v Belgii 30, v Nizozemsku 59, v Německu 12 (tu jde o Lóže, které náležejí k obedienci V.·. S.·. L.·.).

Máte prosloviti řeč? Takto jest uveden v anglickém z.·. časopise inserát »Zaručuji vám úspěch: Zkuste to. Pomohu vám diskretně a opatřím vám stkvělý proslov jakéhokoliv druhu. Desetiminutový proslov za guineu.«

Jiný inserát nabízí: »Naučím vás řečniti. Zbavím vás chyb u výslovnosti, vycvičím váš hlas, buď v soukromí anebo ve skupinách. Proslov o šesti stech slov guineu.«

Mešita Omarova, postavená nablízku místa, kde kdysi stál chrám Šalomounův, jest střežena Araby, z nichž všichni jsou svobodní zednáři.

Švýcary. V.·. O.·. v Basileji vnesl 22. prosince 1931 Světlo do nové Dílny »Osiris«. CM.·. této Dílny jest br.·. dr. Fritz Uhlmann, kdysi CM.·. v Lóži »Zum Fels am Rhein« a dosud předseda Mezinárodní Ligy Zednářské. Lóže »Osiris« užívá obřadu škotského starého a přijatého a věnuje se studiu zednářského esoterismu. B. Uhlmann vydal roku 1931 velkou knihu (255 stránek) Die Grosse Werklehre der Freimaurerei (Nakladatelství Ernst Heinrich Moritz ve Stuttgartě.). Cena 25 frs.

Nizozemsko. Podle výroční zprávy za minulý rok a podle rozvažného účtu ústřední správy pro rok 1932/33 vysvítá, že v Nizozemsku patří do Řádu 4000 členů. Roční příspěvek za jednotlivce činí 5 zl (68 Kč). V obou Indiích je 1500 bratří a ti platí při 4 zl ročního příspěvku 6000 zl. Od 176 afrických bratří se vybírá po 2.50 zl. ročně 4400 zl. — Rozvažný účet 1932/33 počítá s 32.000 zl. Od Dílen za propůjčování Chrámu se vybírá

ročně 14.400 zl. Ústřední správa opatruje mimo jiné fond řečený podle zakladatele Hugo van Gijn, to jest 167.302 zl. — Ze zprávy o zasedání ústřední správy se dovídáme, že tři Lóže uspořádaly řadu přednášek pro nezednáře, potom že ústřední správa odevzdala J. V. královně pamětní spis, zmíněný výše, a že královna dala za tu publikaci poděkovati. — Řada Lóží odevzdala Národnímu výboru pro zmírnění krise (National Crisis Comité) do 15. ledna 1932 celkem 3400 zl. (40.240 Kč.) — Dne 19. března uspořádala haagská jednota »Komenský« shromáždění k uctění památky J. W. Goethea. Tohoto shromáždění v řádovém domě mohly se zúčastniti také děti zednářův (v průvodu rodičův) a to nejen z Haagu, nýbrž i ty, které bydlí mimo nizozemskou residenci.

Amerika. Národní Chrám Jiřího Washingtona. Američtí bratři postavili v státě Virginia u města Alexandrie, nedaleko bývalého statku Washingtonova a 12. května 1932 otevrou Chrám, jemuž dali jméno podle největšího amerického vlastence a zednáře, Jiřího Washingtona. Náklad na stavbu obnášel 104,000.000 franků. Úhrada byla opatřena dolarovou sbírkou; přispěl tudíž k stavbě tohoto Chrámu každý americký zednář jedním dolarem čili třiatřiceti korunami. Je tudíž ve Spojených státech více nežli 4,000.000 zednářů. Základy Chrámu zabírají 59×84 metrů, vrchol Chrámu je 117 metrů nad základy. Ústředí tvoří sál vzpomínek, kde bude postavena obrovská socha Washingtonova. Tento sál má rozměry 35 a 25 metrů. Jeho strop je nesen osmi žulovými sloupy, jichž výška je 14 metrů a diametr 130 centimetrů. Bude věnován památce Washingtona-zednáře. V druhém patře je sál, věnovaný památce Washingtona-státníka a ve třetím patře bude rozsáhlá bibliotéka. Na vrcholu Chrámu bude planouti majákové světlo. Jeden sál bude zařízen jako museum památek po Washingtonovi. Slavnosti otevření začnou 9. května a potrvají týden.

Spojené státy, Československo a jich zednářstvo. — Náš stát má, zaokrouhlím-li číslo, 15 milionů obyvatel. Severní státy americké jich mají 120 milionů, čili osmkrát více. Má-li Unie 4 miliony zednářů, mělo by jich míti Československo 500.000. Proč jich tolik nemá? Protože Unie americká je svobodná již od časů Washingtonových, od roku 1782, tudíž stopadesát let, čili po pět generací. — Protože Unie severoamerická vzrostla z ducha protestantského, kdežto v národě československém lze mluviti o plné náboženské svobodě teprve čtrnáct let. — Protože mezi osvoboditeli severoamerickými bylo třináct zednářů, kdežto mezi těmi muži, kteří podepsali manifest československých spisovatelů roku 1918 byl zednář jenom jeden. — Protože..., leč nehledejme odůvodnění dnešního stavu a hledejme prostředky, abychom se vyrovnali, jistě že nejdříve jen poměrně, Unii severoamerické.

Španělsko. Když nastala změna vládní ve Španělsku za času Prima de Rivera, VO.·. španělský přesídlil z Madridu do Sevilly. Když byl zaveden režim republikánský, VO.·. se vrátil do Madridu, kde zahájil zvýšenou činnost (a repris force et vigueur). Při této příležitosti změnili bratří vzhled Věstníku nejen po stránce obsahové, nýbrž i typografické. Ta změna znamená krok k lepšímu. Bratří Augusto Barcia a Demefilo de Buen řídí nový ročník. VOE.·. nikdy nezanedbal svých povinností. V uplynulé době se stále vzpíral monarchismu. Mezi zápasníky pro dnes vládnoucí řád republikánský byli také členové VOE.·. Španělští bbr.·. litují smrti vynikajícího br.·. Maria Roso de Luna, znamenitého astronoma a archeologa. — V barcelonském listě »El Correo Catalan« obviňuje abbé Tusquets zednáře, že oni s pomocí Židů způsobili převrat ve Španělsku.

Německo. Výroční kongres Mezinárodní Ligy Zednářské bude se konati letos v Berlíně od 4. do 8. září. — Konvent VL.·. U tří zeměkoulí v Berlíně zvolil 22. prosince 1931 na nové šestileté období N.·. V.·. M.·. br.·. Habichta. — Tato obedience potvrdila zákaz, podle něhož členové této obedience nesmějí navštěvovati Dílny VL.·. ve Vídni. — Nejstarší zednářský časopis německý vycházel roku 1738 v Lipsku. Měl název Der Freimaurer, leč více nežli jeden rok nevycházel. — VL.·. pruská »Přátelství« měla koncem roku 1931 Lóží 109 a v nich 10.210 členů, z kteréhož čísla bylo 9.053 Mistrů, 718 Tovaryšů a 439 Učňův. — Pan E. Lindau, autor protizednářské brožury byl žalován několika zz.·. v Altenburgu a v Lipsku, jež jmenovitě pomlouval, a byl odsouzen. Odvolav se z rozsudku, byl odsouzen přísněji a to do vězení na deset měsíců. — Hitlerian Schmede, bývalý starosta v Koburku, byl odsouzen pro utrhání na cti zednářům koburské Lóže, a to: zaplatí pokutu 500 marek a bude ve vězení 20 dní. — Obvinil totiž řečenou Lóži na veřejném shromáždění nacionálně-socialistickém, že se jejímu vlastenectví nedá věřit.

LITERATURA.

Anglická ročenka zednářská na rok 1932 má 753 stránky. Její cena činí poštou 3 s 9 d. Počet anglických Lóží vzrostl v minulém roce o 75 ze 4547 na 4622. Počet Lóží v Londýně vzrostl o 24 z 1102 na 1126. Počet Kapitol vzrostl o 10, na venkově o 11, újezdních o 3 a neodvislých o 3.

Praha. Dvě stě reprodukcí podle akvarelů a kreseb Jaroslava Šetelíka. Předmluvu napsal dr. F. X. Harlas. Reprodukce z ústavů M. Schulze v Praze. Vydala Legiografie. — Umělec-mistr nepatří do našich řad, leč to nebrání, aby byla vzdána chvála jeho umění. Nad reprodukcí a nad edicí bděly bratrské ruce. Dílo jim vydává skvělé svědectví. — Šetelíkovy akvarely jsou známé. Avšak zahlédíš-li se do tohoto souboru, poznáš, že umělec vidí Prahu ve sterém ovzduší, ve sterém koloritu, v nepřebratelné stupnici nálad a barevných tónů; nemaluje schematicky, nýbrž hledá a šťastně nalézá nálady a situace; neustrne, neumdlévá. Vidí Prahu, jak ji musíš hledat, jestliže ji miluješ a obdivuješ. Obrazy jsou doprovozeny legendami v jazyce českém, německém, francouzském a anglickém. Dílo zaslouží, aby bylo uvedeno do ciziny k poznání pražských krás a pražského umění. Povolaní kritikové dílo chválí. Jak by ne. Však je krásné.

Země české za doby knížecí. (Napsal a vydal Josef Schránil.) Vytiskl Jan Štenc v Praze, 1932. — V zednářském časopise psáti o archeologii? Zajisté. Jde o předbraní historické. Dr. Schránil v úvodu přehlíží výsledky dosavadního archeologického badání v českých zemích. Navazuje tak na dvě podobné publikace, již před deseti a šesti lety napsané: A. Stockého Čechy v době kamenné a Čechy v době bronzové a na své dílo Die Vorgeschichte Böhmens u. M. Oba vědci zjednali v české archeologii jasno: Roztřídili nálezy, dali jim pevné místo, vyvedli archeologii z romantismu na ostré světlo vědy. Kulturu lužickou a slezskou neoznačují už za slovanskou; nechávají pro ni právě jen to označení (v rámci doby bronzové) a začínají u Slovanů až v šestém století. (Ze šestého století z roku 512 máme první positivní zprávu — Prokopiovu — o Slovanech.) Výklad dr. Schránila je doprovozen dvaapadesáti tabulkami s čistými a krásnými reprodukcemi.

Feierstunden der Seele. Aus der Werkstatt eines Freimaurers. Freimaurerische Reden. Schmidt Ludwig. 1931. K⁶ 38.25.

Schody ducha. Tento titul, vzatý z díla Komenského, má IV. svazek Knihovny zednářské literatury »Trojúhelník«; L.·. Jan Amos Komenský vydala tak seznam knih ze své knižnice. Komenský řekl o knihách: Knihy jsou schody pro rozum, paměť i jazyk; jsou to stupňovité schody ducha. — Čtvrtý svazek není jen seznam knih na 130 stránkách, nýbrž má i předmluvu, kterou napsal br.·. Jos. Volf, jenž upozorňuje, že tato publikace je první seznam zednářské knihovny v Praze. — Je připojena také kapitola »Komenský o knihách« a na ni je zavěšen zednářský slovník ze tří nejdůležitějších knih Komenského: z Cesty světla, z Předchůdce vševědění a ze Školy vševědné. — Hledáš-li, co řekl Komenský o staviteli, o Hiramovi, o sloupích, o kamení a o otesávání kamene, o světle atd. atd., nalezneš stránku, případně i číslo příslušného odstavce v řečených knihách Komenského. Máš před sebou vlastně filosofický slovníček, srovnaný podle myšlenek Komenského, při stálém zření k zednářské ideologii. Objednávky lze říditi buď do Legiografie, Vršovice, Sámova 665 k vydavateli (br.·. Richtrovi), anebo můžeš knihu koupiti v Dílně.

Nizozemští bratří oznamují, že vyšlo dílo Sto pět a sedmdesát let nizozemského zednářství. Znamená to tudíž, že roku 1756 (25. prosince) byla založena první moderní nizozemská Lóže. Vznikla ve dnech, kdy si podle staré tradice připomínáme každoročně zrození nového hmotného světla. Ten den měl by býti podnětem, abychom pravidelně usilovali o zesílení duchovního světla. Kniha vzešla z popudu V.·. O.·. nizozemského, čili jak se nizozemsky praví Hoofdbestuur der Orde, vrchní Řádová správa. Nešlo o soustavné vypsání dějin nizozemského zednářství, nýbrž o vylíčení vzniku a rozvoje Řádu. Hlavně pak jest vylíčeno, jak vznikly z podnětu zednářského charitativní ústavy, »Luisin ústav«, — Spolek dětská pomoc — a ústav slepců. Kniha má přijíti i do rukou nezednářů, aby umožnila lepší poznání světové organisace, jež se snaží o posilování pravého lidství, a jež o díle humanitním pracuje již 175 let. Autoři nejsou blíže označeni, toliko amsterdamský nakladatel H. J. W. Beeht. Cena knihy je 2.50 zl (34 Kč).

Bulletin de la Grande Loge de France, číslo 8, 1. dubna 1932, je převážně věnováno památce Jiřího Washingtona: Leçon d'un bi-antenaire. Georges Lamouret vzpomíná v tomto článku slov, jež při slavnosti Washingtonově 5. listopadu 1902 pronesl president Severoamerických spojených států: Jsem přesvědčen, že ze všech zednářů, přítomných této slavnosti,

budou zítra lidé ještě lepší, nežli dnes. Zdá se mi, že není krásnějšího úkolu pro zednáře, nežli uskutečňovati ideál Washingtonův. — Sedley Peck a Pierre Ariston otiskli články »Washington-zednář«. — Sidney Algier Hecht pojednal o Washingtonovi státníku. — Otiskuje se řeč, kterou pronesl nad rakví Washingtonovou 1. ledna 1800 v Lóži l'Amenité (Přívětivost) ve Philadelphii. Ř.·. Simon Chaudron.

Bratr Oswald Wirth, jehož trojdílné dílo »Příručka pro Mistra, Příručka pro Tovaryše a Příručka pro Učně« někteří naši bratří znají, vydal **»Le Symbolisme hermétique dans ses rapports avec l'Alchymie et la Franc-Maçonnerie«.** Cena díla 30 frs. — Autor dokazuje, že alchymie byla více, nežli zač bývá obyčejně označována; byla to soustava filosofická, byla to filosofující geometrie a užívala vlastní ideografie.

Cestný Mistr pražské Lóže Jan Amos Komenský, br.·. Albert Lantoine, vydal **Les Lettres philosophiques de Voltaire.** — Cena knihy 12 frs. Jsou mezi nimi také dopisy Andersonovi, Desaguliersovi.

Les Annales Maçonniques Universelles v únorovém čísle 1932 přinesly článek »Zednářství za času Jiřího Washingtona« od br.·. Eužena Lennhoffa. Potom článek »Rozenkruciánství a zednářství« (b. . H. V. B. Voorhis, New Jersey).

Vše pro národ. B. K. Holý napsal tuto tříaktovou veselohru se zřetelem výchovným a může býti spokojen, neboť 28. dubna ozval se v hledišti divadla Akropolis v Praze XI. několikrát až demonstrativní souhlas, když autor šlehal vady v dnešní společnosti. Působila tedy ta hra, jak autor toužil nad rukopisem? Před stoletím se objevil ohromný obraz ruské společnosti, Gogolův Revisor. V roce skoro jubilejním se zeptejme, zda pomáhal vychovávati a převychovati ruskou společnost? Či měli bychom mlčet o věcech, jež autor kárá? Či nejsme přesvědčeni, že podobné výchovné prostředky šmahem selhávají? Myslím, že ochotníci budou rádi tuto hru hrávat, třebaže v ní není ani jediné mravně vítězné osobnosti. Že bychom neměli lidí neporušitelných? Ale ovšem jsou v ní místa, vzbuzující radost z lidských slabostí a chyb.

Zehn Kettensprüche. Napsal b. . E(ugen) W(interberg). Praha 1931. Tištěno jako rukopis. — Na titulním listě je reprodukce vinětky, kterou roku 5790 ryl b.·. Mathias Balzer pro titulní list členského seznamu z Lóže »Zu den drey gekrönten Sternen und Redlichkeit«. — Dobrá myšlenka! B.·. W. otiskl souborně jednostránkovým tiskem deset proslovů. Z nich osm má nejvýš po šestnácti verších, jeden jich má osmačtyřicet a jeden dvaatřicet.

Naše děti na prázdniny by chtěly do německých rodin, aby měly možnost německé konversace. Jsou to dívky a hoši 14—18 let. Rodiče rádi zaplatí požadovanou částku. — Rovněž máme v záznamu děvčátko (15leté) německého bratra, jenž by je rád dal do české rodiny. Bližší sdělí (do konce května nejdéle) br. Frant. Šebl, Praha II., Benátská 5. (Telef. 588-65.)

CELOPLÁTĚNÉ DESKY

pro IV. a V. ročník čas. »Svobodný zednář« za Kč 5.— možno objednati u administrátora Jary Jiránka, ve Vršovicích (Sámova 665). — Desky jsou ze světlemodrého plátna a na přední straně s bílou folií, tisk Muchovy kresby. Expedice desek byla by provedena, jakmile se sejde potřebný počet přihlášek, jež je třeba učiniti ihned, protože z úsporných důvodů na sklad nebudou desky vyráběny.

VŠEOBECNÉ STANOVY

byly znovu vytištěny soukromým nákladem v malém počtu výtisků a lze je obdržet za režijní cenu Kč 8.— **v administraci t. l.**

R e d a k č n í: Vznik N.·. R.·. pro Československo byl ve stati, nadepsané »Interview s bratrem A. B.«, dokončené v minulém dvojčísle tohoto listu vylíčen docela nesprávně, jak byl redaktor upozorněn s příslušných míst. N.·. R.·. československá vznikla po dlouhém vyjednávání a po důkladných přípravách, přesně podle zákonů, jak ustanovuje skotský St.·. a Přij.·. obřad. Při zakládání N.·. R.·. československé nebyly sledovány žádné jiné, než toliko čistě zednářské cíle. R. J. Vonka.

PŘIPITEK SESTRÁM.

Dne 25. února 1932, při Bílé tabuli L. . »Sibi et posteris«. Br.·. Libra.

V úvodu ke knize »Zahradník« líčí Rabindranath Tagore scénu mezi královnou a služebníkem, který ji žádá, aby ho učinila zahradníkem svého květného sadu.

Královna se diví: Jaká to pošetilost!

Služebník: Zanechám ostatního díla svého. Zahodím v prach své meče a oštěpy. Neposílej mne na vzdálené dvory, nekaž mi podnikati nové výboje. Nýbrž mne učiň zahradníkem svého květného sadu.

Královna: Jaké budou povinnosti tvé?

Služebník: Sloužiti tvým dnům prázdně. Budu ošetřovati travnatou stezku, kde se zrána procházíš, kde na každém kroku budou nohu tvoji chválou vítati květiny, dychtivé zemříti.

Budu tě houpati na houpačce mezi květy saptaparny, kde časná luna večerní bude se prodírati listím, aby políbila lem roucha tvého.

Naplním vonným olejem lampu, hořící u tvého lože a ozdobím tvoji podnožku krásnými kresbami, mastí santalovou a šafránovou.

Královna: Co bude tvou odměnou?

Služebník: Směti držeti tvé malé ruce, jako něžná poupata lotosová a navlékati řetízky z květin nad tvé zápěstí, barviti chodidla nohou tvých rudou šťavou lupenů ašokových a slíbati stopu prachu, jež by tam snad zůstala.

*

To jest obraz, jaký nám v mládí a v profánním životě zářil před duševními zraky, při myšlence na vztahy mezi ženou a mužem. Že tento vztah nepovznášel vždy do výšin, ale že dával procházeti i tmavými hlubinami, nikoho nelekalo.

Náš Řád učinil z královny Sestru, ze služebníka Bratra a očistil tak vztahy od nebezpečenství tragedií fysických.

Žena pro nás není královnou. Jest spolupracovnicí v našem životě, nese s námi úděl dnů strastných i slastných a spolupracujeme s ní na lepší budoucnosti nás všech. Jejím údělem jest vychovávati nám nové Bratry; od ní učí se syn po prvé altruismu, zapomínajícímu úplně sebe sama, jejím vlivem stává se mladý člověk tvorem morálním. Nemáme-li velkých žen tolik, jako velkých mužů, to jen proto, že nemají času tvořiti velká neživá díla, neboť budují živého člověka. Je tolik slavných žen, kolik jest slavných synů. Při jménu slavného muže musíme vzpomenouti jeho matky, jež vložila základ jeho velikosti v jeho mladé srdce.

Musíme vždy říci: »Masaryk a jeho matka,«
»Komenský a jeho matka,«
»Palacký a jeho matka.«

Připíjím všem ženám, milenkám, Sestrám a matkám.

Jak modrá záře když svítí a hoří
nad vlnou rozhřátých tropických moří;
jak píseň o štěstí když o půlnoci
zapějí na větvi slavíci krotcí;
jak zefír nad zprahlou krajinou letí
a budí do žití zaschlé již sněti;
jak noční chlad, který do luhů nosí
ke květům povadlým krůpěje rosy;
jak vůně ze žita na rodné líše
krajem se rozlétá výše a výše;
jak v poli dozrálém motýlek pestrý,
tak v žití zednáře jest obraz Sestry.
Nám život bojů dej, co muž jich snese,
ženám dech neklidu nechť povyhne se.
K jasnému pozdravu zvedněme hlasy
ze světel velikých k uctění Krásy.
To slovo přání teď já pro ně hledám
a Sestrám ku poctě číši svou zvedám.

Sestrám dne 22. března 1932.

Prosloveno v Řetězu dne 22. března 1932.

Rameno pevně k ramenu
klademe třístý z kamenů
do zdiva starého Chrámu.

Nad čistý základ mistrovský,
jejž tvořil zápal bratrský,
v dnech příštích zvedneme bránu.

Překlenem branou lidskosti
propasti všední mrzkosti
a zvednem nové zas římsy.

Jestliže potom před námi
přiletí těmi branami
otázka: Kdo jsi ty? Čím jsi?

zvedneme hlavu bez bázně,
z pramene touhy a kázně,
jazykem, jenž se neleká,

kružidlo v levé, v pravé krokvici,
zvoláme s pýchou na líci:
Člověk jsem, hledám člověka.

Skončili jsme třístou Práci
a v mou mysl teď se vrací
obraz ruchu, obraz bratří:
stojí při zdi, při kameni,
rámě věrně při rameni,
kladou v základ, co tam patří.

Vidím lesk a žár zřím v líci.
Znám je, to jsou Učedníci,
kteří s námi jenom krátce
poznávali, co je touha
nehasnoucí, silná, dlouhá,
již utišit může jen práce.

Slyším slavnou z Věčna sloku
do tisíce mužných kroků
zapadati v rytmu tiše.
Mír a lásku v oku milém
uklidněni prací, dílem:
tak zřím bratry Tovaryše.

Dlouhá řada nekonečná,
jak na nebi dráha Mléčná ...
K ní zři se mnou, oko zbystři:
Jak jim slavně zraky planou,
když jdou v světlo Chrámu branou
vítězové, bratří Mistři.

S mírem v srdci, s jasem v líci,
Mistři, bratří Učedníci,
Tovaryši z naší líchy.
Od základu od lešení
čas je svolal, jenž vše mění.
Jim plať nyní dík náš tichý.

Vychází každý měsíc.
Toto dvojčíslo bylo vydáno 30. dubna 1932.

Tištěno jako rukopis. — Zodpovědný redaktor R. J. Vonka. — Tiskla tiskárna »Legiografie« v Praze-Vršovicích. — Vydavatel: Prof. Dr. František Kadeřávek. Novinová sazba povolena pod čís. 243.739/VII. 30 ze dne 26. září 1930 ředitelstvím pošt a telegrafu v Praze.

SVOBODNÝ ZEDNÁŘ

ORGÁN ČESKOSLOVENSKÉHO ZEDNÁŘSTVA

R. VI. 1932. VOLNOST - ROVNOST - BRATRSTVÍ SEŠIT 7. a 8.

ING. RTDr. H. C. FRANTIŠEK KŘIŽÍK.

Bratr Ing. RTDr. h. c. František Křižík narodil se 8. července 1847 v Plánici u Klatov. Maje třicet let, vynalezl obloukovou lampu elektrickou. Deset let později zřídil v Praze první elektrotechnickou centrálu na Žižkově. Roku 1891 osvětloval Jubilejní výstavu a vystavěl světelnou fontánu na výstavišti v Praze. Od roku

Kreslil
b.·. Alfred Justitz.

1905 byl členem panské sněmovny, od roku 1906 členem Národohospodářského ústavu při České akademii, jež mu udělila roku 1927 cenu Dr. Hanuše Karlíka s odůvodněním, že vyvolal pokrok našeho národního hospodářství. Roku 1881 získal nejvyšší vyznamenání v Paříži na výstavě: zlatou medaili. Roku 1881 byl přijat v Neudorfu jako Učeň (4. prosince). Mzda mu byla zvýšena 19. prosince 1884. V Plzni pomáhal založiti kroužek »Harmonie«. Roku 1884 vstoupil v Praze do kroužku »Amicitia«. Po převratu byl členem L.·. »J. A. Komenský«, pak přestoupil do L.·. »Sibi et posteris« se svým synem, zetěm a vnukem. Tam mu byla zvýšena mzda 30. listopadu 1930 a rok poté byl opásán zlatou zástěrou a jmenován čestným členem. Pozdravujeme srdečně a uctivě československého zednáře, nejstaršího dnes podle lidského věku a podle zednářského díla.

Jako lampa Tvoje plane na stožáře,
tak nám v cestu svítí Tvého díla záře,
v níž se jako symbol skvěle ztělesnila
veliká tři Světla: Moudrost, Krása, Síla.
Jak do šera noci Tvá fontána tryská,
tak i z našich srdcí vzlétá jasná jiskra
mohutně, nezvykle, znova zas a výše
z lidské i bratrské vždy odkryté skrýše,
obdivu déšť, paprsk zradostnělých díků.
Dlouho buďte zdrávi všichni u Křižíků.

JAROSLAV KVAPIL:

Nový Prometheus.

(Františku Křižíkovi k 50. narozeninám, 8. července 1897.)

Snes Prometheus oheň lidem na zem,
jej kryli bozi v mračných výšinách —
svět obrodil se v požáru tom rázem
a nová doba zasvítila v tmách.

Ta velká báje lidstvu žije posud,
ač stará božstva znikla v mračnou dál —
a kdo šleh jiskrou v chmurný lidstva osud,
ten dobu novou zas mu uchystal.

To století, jež proměnilo zemi,
blesk chytlo v dlaň a jím se dalo v let,
jež do přírody taji vniká všemi
a v rytmu kladiv nový tvoří svět —

ó, kolik Prometheů porodilo
a kolikrát šlo s božstvím v zápasy,
ač stará země tajemné své dílo
až v nejhroznější hloubky skryla si!

Báj neklamala! Prometheus žije,
je posud s námi, v přírody taj sáh',
šleh bleskem ve tmu, která nejhustší je,
a nová světla zažeh' v mrákotách.

Zdar Vám, ó silný Promethee dneška:
je překonáno božstev příkoří
a stará mračna, hrozící a těžká,
se z Vaší vůle slavně rozhoří.

To století, když v mužný věk svůj zrálo,
Vás povolalo v probuzenou zem —
a než se velké s věky rozžehnalo,
Vás věnčí již a zove vítězem!

Hřmí rytmus kladiv, nová světla planou,
noc jasní se a hoří zářivá,
v zem obrozenou, prací požehnanou
se Vaše dílo sluncem usmívá.

Blesk, spoután Vámi, plane v klidné kráse
a z mračen bohů v zem se vrací zpět:
báj Prometheů znovu zrodila se
a novým ohněm rodí nový svět!

B.·. EGON WINTERNITZ.

(Mistr čtvera živlů.)

Nad rakví bratra Egona Winternitze poukazoval zástupce Zemědělské jednoty pro okres pardubský, že bratr Egon byl velmi zkušený, ba vzorný zemědělec. Byl tudíž mistrem z e m ě, hrudy zemské, živlu velmi důležitého.

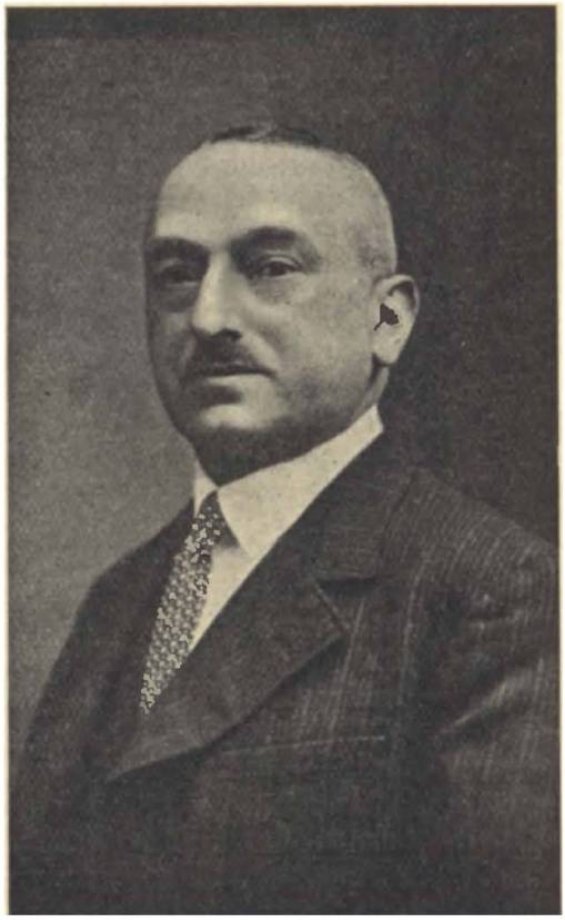

Jiný z řečníků nad rakví poukazoval ke zkušenostem Egonovým v oboru mlynářském. Mlynář má co dělat s vodou. O mlynářské zručnosti bratra Egona bylo vydáno nad rakví takové svědectví, že ho plným právem nazývám mistrem ž i v l u v o d n í h o.

My c něm můžeme vydati svědectví, že v našem prostředí v y t v o ř i l o v z d u š í b r a t r s k é l á s k y, že ho nazvu i mistrem v tomto oboru. Jeho nitro plálo o h n ě m horlivosti v nejednom úkolu obyčejného života, hořelo pro všechno dobré. Dosáhl mezi námi také vyššího stupně Mistra čtvrtého stupně.

Ani hruda zemská, ani vlna vodní neudusily v něm lidského vědomí, za války byl mnohým ochotným pomocníkem nezištným. O tom, jak vynikal v našem ovzduší a jak planul horlivostí pro všechno dobré, zachováme dobrou paměť.

BR.·. DR. P. NETTL:

Mozart v Praze.

Bertramka jest vlastně posvátná půda, neboť na ní vznikl jeden z největších výplodů lidského ducha. Jestliže zde nevzniklo celé dílo, vznikla zde alespoň největší jeho část, anebo bylo zde dokončeno. Vznikl zde »Don Giovani«. Odedávna platila Praha vedle Solnohradu a Vídně, a v jistém smyslu více nežli Vídeň, kde vůči Mozartovi nebyli vždycky spravedliví, za město Mozartovo. Praha platila za město, kde si po prvé uvědomili velikost Mozartova genia. Byl čas, kdy Praha byla zachvácena opojením z »Figara«. Bylo to tehdy, když ve Vídni »Figaro« dosáhl poměrně malého úspěchu. »Don Giovani« byl v Praze přijat s nadšením, kdežto ve Vídni krátce poté byl přijat mdle a docílil tam slabého úspěchu. Vynořila se otázka, jak to bylo možné, že u nás v Praze rozpoznali Mozarta naráz, zatím co jinde umění Mistrovo dlouho zápasilo, nežli proniklo. Jistě že v tom hrál úlohu hudební instinkt českého obyvatelstva, jež Mistra pochopilo instinktivně. Snad to byla také syntesa severského a jižního umění Mozartova, jež uchvátilo hudební obyvatelstvo české země právě proto také, že šlo o lid smíšené krve. Jest známo, že Praha té doby platila za první město v Evropě, pokud šlo o kulturu hudební. Čechy byly učiněnou konservatoří celé Evropy a hudební nadání obyvatelstva z Čech bylo v té době téměř příslovečné. Vidíme to na díle proslulého barona Melchiora Grimma »Vom kleinen Propheten von Böhmisch Brod«, v němž malý student pražského jesuitského kolegia se vyslovil proti umělůstkám francouzské opery. K tomu ještě přistupuje vysoká hudebnost české šlechty, která si tehdy mohla dopřáti vlastních, soukromých hudebních sborů. Tyto kapely byly složeny v poddaných a služebníků šlechtických, kteří právě v těchto šlechtických domech nejednou dosáhli pověsti světové. Tak tomu bylo s Tartinim, jenž po dlouhá leta žil na Starém městě v Praze, v domě Kinských. Vedle Kinských měli také Pachtové, Valdšteinové, Lobkovicové a Canal vlastní orchestr.

Mozart byl v Praze celkem čtyřikrát. Mozart se seznámil s Prahou v důsledku své známosti s Josefou Duškovou, toho času proslulou koncertní a operní pěvkyní, manželkou proslulého pianisty Františka Duška. Dušková byla majitelkou Bertramky. Mozart poznal manžele Duškovy v Solnohradě a když se setkali ve Vídni, mohlo docela dobře dojíti k rozhodnutí, aby byl »Figaro« uveden na pražskou scénu. Když k tomu došlo, bylo to pro Prahu velikou hudební událostí. Mezitím, co ve Vídni docílil »Figaro« jen slabého úspěchu, dosáhla v Praze Mozartova opera takové obliby, že kluci pohvizdovali melodie z této opery po ulicích a o plesích se při melodiích Mozartových tančilo.

Mozart se ocitl v Praze na počátku roku 1787. Bydlil v dolení části Malého města pražského, v Thunově domě hraběcím, leč většinu času z toho pobytu byl u Dušků Na Bertramce. Krásný obraz, názorný obraz svého pobytu v Praze, podal Mozart v dopise, jejž napsal svému příteli Gottfriedu Jacquinovi. V tomto dopise vypravuje, jak byl na plesu u Bretfieldů, kde si daly dostaveníčko všechny krásky pražské a tančily podle melodií z »Figara«. Mozart píše. že navštívil také P. Ungara v universitní knihovně. (Sluší poznamenati, že Ungar byl bratr.) Jest to veselé čtení, když Mozart přepisuje v dopise různá česky znějící jména účastníků. Za onoho času objednal Guardosoni od Mozarta operu a vyplatil mu honorář sto dukátů.

Brzy poté octl se Mozart zase ve Vídni a tam mu Da Ponte navrhl, aby komponoval »Don Giovani«. Mozart se pustil rychle do práce. Malá část vznikla ještě ve Vídni, větší část vznikla v Praze, a to Na Bertramce. Tehdy bydlil Mozart na Uhelném trhu v hotelu »U tří zlatých lvů«, leč většinu času prožil Na Bertramce na Smíchově. Paní Dušková koupila tento viničný statek roku 1784, když jí připadlo velké dědictví. Až do roku 1789 byla Bertramka v rukou Duškových, od nichž ji koupila paní Balabene; roku 1804 ji koupil hrabě Klarstein, později hrabě Kaunic. Potom patřila nějakému panu Bergrovi a po něm panu dru Schiffnerovi. Po roce 1838 patřila paní Popelkové, jež ji odkázala solnohradskému Mozarteu. Dnes v Bertramce vládne československá Mozartova společnost.

Vznikl kruh pověstí o tom, jak vznikl »Don Giovani«. O ouverturе se vypravuje, že ji Mozart napsal za jedinou noc. Alfred Meissner vypravuje podle toho, co slyšel od svého děda Augusta, jenž byl Mozartův přítel, že paní Dušková použila lsti, aby Mistra Mozarta přiměla k tomu, aby operu dopsal. Prý ho jednoduše zavřela do pokoje a nepustila ho ven, až opera byla dopsána. Ve společnosti Duškových a Mozartově byl také Casanova, jenž byl tehdy knihovníkem u Hraběte Valdšteina v Duchcově a v Praze tehdy prodléval. Casanova zpracoval části tekstu, jejž napsal Da Ponte. Přehledně píši o tom v knize »Casanova jako hudebník«. Vynořila se otázka, měl-li »Don Juan« vlastnosti, jež byly v jisté souvislosti s pobytem Mozartovým v Praze, ať již by šlo o vztah přímý či nepřímý. V žádném díle Mozartově neuplatnily se skryté rysy povahy Mozartovy tak významně, jako právě v »Don Juanu«. Ani jedno dílo Mozartovo není tak neurčité, tak mnohoznačné po stránce tragičnosti a současně výpravnosti velikého erotika, jako »Don Juan«. Dosud se nepodařilo ani jednomu badateli, aby odkryl tajemství Bertramky, kde Mozart děkuje pěvkyni a hostitelce Josefě Duškové za tolik podnětů, až ožehavých, nikoli jen žhavých, jichž se Mozartovi dostalo buď přímo, anebo nepřímo. Tajemství zahaluje Bertramku, tajemství, že až mráz po zádech běží. Bertramka byla zachována jako posvátný pomník, zůstala neporušena uprostřed průmyslového ruchu smíchovského.

Jednotlivosti Mistrova díla zůstávají obklopeny šerem pražského ovzduší a právě jenom jednotlivosti připomínaly a připomínají dnes ještě místo, kde se toto dílo zrodilo. Původně byla slova komturova ve hřbitovní scéně doprovázena jenom lesními rohy. Pražští pozaunisté však neprovedli toto místo podle představ Mozartových a Mozart si potom dal říci a připsal k doprovodu také dřevěné nástroje. Hudba při stole byla napsána až po finale druhého jednání; je to zde staropražské umění — buffo. Tento názor byl podporován podle nejlepších znalců díla Mozartova také původním tekstem, tak řečeným pražským. V tomto pražském tekstu scházejí některá slova, jež zpívá Leporello podle partitury: »Bravi, cosa rara. Fra i dui litiganti.« Poznámka Leporellova: »Questa poi la conosco piu troppo« jest ve shodě s pražskými poměry, neboť opera »Frai dui litiganti«, kterou napsal Sarti již roku 1783, byla v Praze velmi oblíbena onoho roku, kdy došlo k představení »Dona Juana«. Byla oblíbena zejména v domě křižovníků, kde ji zpívali hoši, kostelní zpěváci, česky. Naproti tomu opera »Cosa rara« od Martina platila za hudbu zcela obecnou onoho času. Také Leporelova slova: »Es sind prager Muzikanten«, jež se vyskytují v zlomkovitém překladě, jejž pořídil Mozart, patří k těmto souvislostem.

V Praze vznikla ještě jiná díla Mozartova, jako arie »Bella mia fanima«, již Mozart napsal na rozloučenou pro paní Josefu Duškovou, vznikly v Praze též německé tance s reminiscencemi na »Don Juana«. Naproti tomu taneční kusy »Prager Kontretänze«, jichž rukopis jest uchován v universitní knihovně v Praze, a jež obsahují české motivy z lidových písní, jak se zdá, nejsou dílem Mozartovým, nýbrž některého z jeho ctitelů.

Pobyt v Praze podnítil tvořivost Mozartovu kromobyčejným způsobem a Mozart jej počítá ke svým nejšťastnějším dnům.

Po krátkém pobytu roku 1789 byl Mozart v Praze naposledy roku 1791, když v Praze předváděli »Tita«. Je známo, že čeští stavové, byvše k tomu vybídnuti Guardasonim, objednali od Mozarta operu k pražským korunovačním slavnostem. Mozart tehdy stonal. Výběr tekstu padl na dílo málo k tomu vhodné, a tak se nedalo očekávat nic jiného, nežli neúspěch. Stojí za poznamenání, že právě v této době Mozart — jak vypravuje Meissner — navštívil několikrát Lóži »Zur Wahrheit und Einigkeit«, kde provedli jeho zednářskou kantátu »Maurerfreude«. Mozart prý řekl, že Lóži co nejdříve věnuje veliké dílo a myslil prý při tom na »Kouzelnou flétnu«.

Vztahy Mozartovy ku Praze neskončily Mozartovou smrtí. Jeden ze synů Mozartových byl přijat do domácnosti profesora Niemtschka, prvního Mozartova životopisce. Sluší říci, že pražské vzpomínky na Mozarta jsou kromobyčejně mocné. Můžeme říci, že pražská hudební generace Mozartova byla jím velmi ovlivňována.

Tomášek, první z českých komponistů a jeden z nejzajímavějších zjevů tehdejší rané romantiky, nedá se bez Mozarta ani myslit. Tomášek Na Bertramce delší dobu bydlil. Jeho dojmy z Mozarta jsou tak silné, že se o nich bez vzrušení ani zmíniti nemohl. Tím se dá vysvětliti, proč Beethoven na Tomáška tak málo působil a že Tomášek, pravý český sedlák, svůj selský původ promítal v melodiích mozartovských. Český hudební partikularism svého času měl na sobě více venkovského, než čistě českého charakteru a projevoval se v Tomáškových skladbách spíše v drobných klavírních kusech žánrového typu, takže jej můžeme považovati za pravého předchůdce Schubertova. A tak prostřednictvím Tomáškovým působil Mozart i na Schuberta.

Řada ostatních českých skladatelů, jako Voříšek, Dušek, Ryba a jiní, vycházejí z Mozarta. Tento vliv žil v Čechách až do poloviny devatenáctého století v tom rázu, v němž Mozart Na Bertramce psal »Don Juana«. Jest charakteristické, že největší kruh pověstí nakupil se právě kolem doby Mozartova pobytu v Praze. Jak mohutný vliv této hudby v Praze byl, jest patrno z překladu »Kouzelné flétny«, jejž zjistil dr. Volf v tekstu, který pochází od Puchmajera. Český lid byl Mozartovou hudbou zcela uchvácen.

Může nás Pražany naplňovat velikou a při tom oprávněnou pýchou, že jedno z největších dramatických děl všech časů, »Don Giovani«, vzniklo v Praze.

Při slavnosti Na Bertramce vzpomínali jsme tím živěji, že Mozart byl jeden z našeho Řetězu.

Koberec - Der Teppich i Tapis - Le Tableau synoptique. V díle: »Hephata oder Denkwürdigkeiten und Bekenntnisse eines Freimaurers«. (Leipzig, bei Karl Andrä, 1836. Osmerka, 316 stran, 29 vyobrazení.) se vykládá, že podle jedněch jde o úpravu, o plán chrámu Šalomounova. Podle druhých jde o znázornění života Jakuba II., krále anglického (narozeného roku 1633, dosedlého na trůně v letech 1685 až 1688, svrženého Vilémem Oraňským, králem anglickým a vladařem nizozemským, manželem Jakubovy dcery Anny, podporovaného Leopoldem I. a Ludvíkem XIV., vypuzeného roku 1689 a zemřelého v Saint-Germain, jehož vdově Marii Beatrici, princezně modenské, přičítají vznik zednářství škotského, jakobitů, synů vdovy). Podle třetího výkladu jde o znázornění lidského života. — Kdysi byly tyto symboly od případu k případu kresleny buď křídou anebo uhlem na podlahu a po práci byly smývány. Když bylo vynalezeno voskované plátno, byly na ně malovány, a před prací byl rozprostírán Koberec v chrámě; po prvé roku 1760, když se voskované plátno obecně dostalo do prodeje.

Fig. 9.

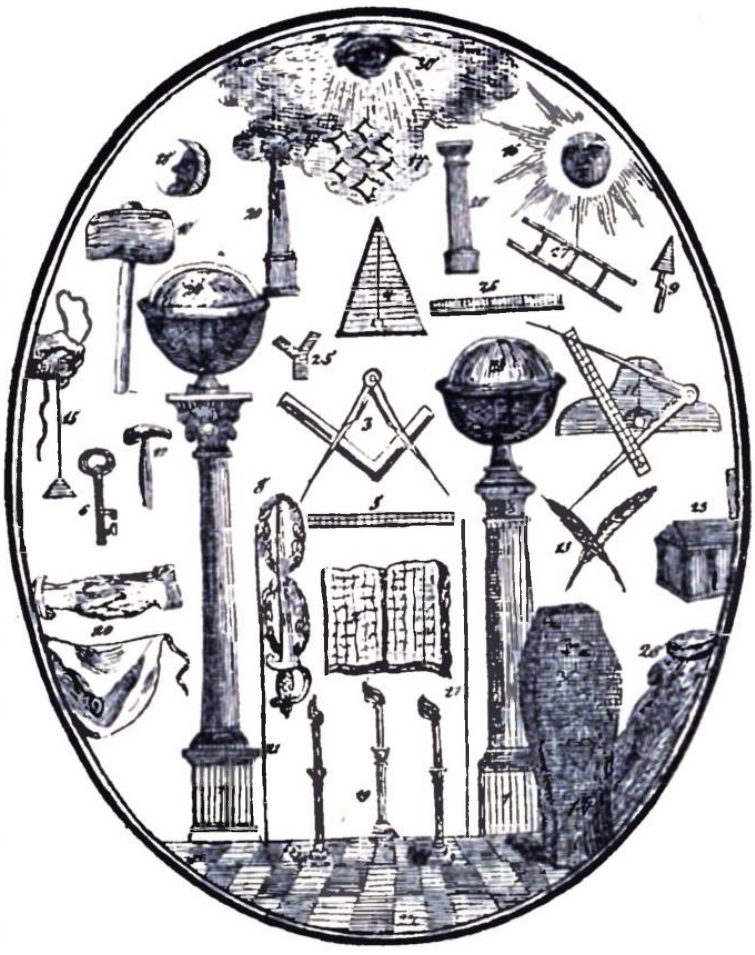

JOS. VOLF:

Amici crucis — přátelé kříže.

(Dokončení.)

Uvážíme-li dále, že směr přátel kříže byl pěstování pravdy a bratrské lásky, za jehož prostředek se považovalo rozšiřování vědomostí mezi lidem a činění milosrdných skutků, podporováním chudých a zvláště sirotků atd., tu maní nám napadne, že masonerie splynula formální částí starých svobodných zedníkův s ideální zásadou přátel kříže, s tím ovšem rozdílem, že masonové k pokročilým filosofickým ideám přikročivše se už poutali na křesťanství. Buď si tomu ale jakkoliv, a byť by třeba zakladatelé obnoveného masonství v Anglii nic společného byli neměli s přáteli kříže, u nás v Praze aspoň jednota těchto přešla bezpochyby celá do masonerie a byla tato pokračováním oné. Do kruhu přátel kříže náleželi na počátku minulého století v Praze hrabě Sporck, baron Sweerts, hrabě z Vrbny, Gottwald von Stillenau (l. 1720) a j., zvláště meškající zde Vlaši. Ferdinand van der Roxas byl l. 1715 jednatelem spolku v Amsterodamě a dopisovatelem s jednotou pražskou. Tento spolek pražský přijmul okolo l. 1726 rituál a stanovy masonův podle pařížského formuláře. A dále píše, že po porážce Francouzů a Bavorů v Čechách uznal hr. Künigl,

tehdy Velmistr, potřebu zvláštních stanov, jimiž se pražská Lóže zase přiblížila zásadám přátel kříže.

To jest, pokud mi známo, nejstarší zpráva o přátelích kříže. Jinde jsem o této společnosti nic nenašel. Holandská literatura o zednářských Lóžích nemá, pokud mi byla přístupná, nic o přátelích kříže a holandské Lóže jsou přes blízkost Anglie pozdějšího původu než pařížské, jak ukazuje Scheltema, Iets voor of over de openbare geschiedenis van de Orde der V. M. ('s Gravenhage, 1837) nebo Leutbecher, Die Loge Post Nubila Lux in Amsterdam (Erlangen, 1855), nebo konečně Maarschalk, Geschiedenis van der Orde der vrymetselaren in Nederland (Breda, 1872) a p. Ani německé dějiny Holandska od Wenzelburgera (1879 1886) a Blokovy (1902 ad.) nemají o přátelích kříže ničeho. A pokud prý se někdy o nich mluví, děje se tak v zednářských kruzích pod vlivem Abafiho. Dotazoval jsem se i v Holandsku, zda dnešní zednáři něco o společnosti přátel vědí, ale dostal jsem opětovně zápornou odpověď.

Odkud jest tedy vědomost neznámého spisovatele v Zlaté Praze z r. 1864 o přátelích kříže? Dlouho jsem o tom uvažoval, než jsem došel při studiu života Sporckova k výsledku, byť i konstruktivnímu, podle něhož se mi zdá, že společnost nebo bratrstvo »amici crucis — přátelé kříže« v Holandsku nikdy nevznikly, čili že je to pouhý výmysl, založený na několika chybných předpokladech, vybudovaný z předmluv k životopisům Frant. Ant. hr. Sporcka. Amici crucis jest krásné jméno a krásná legenda, jakých je v zednářství více.

Společnost přátel kříže vznikla podle mého soudu z označení, jež si dává první životopisec Frant. Ant. hrab. Sporcka Ferdinand van der Roxas, jenž se podpisuje na konci předmluvy jako »der Creutz liebenden Societät Mitglied«. Tu se setkáváme po prvé se jménem: kreuzliebende Societät, která dostává u Abafiho zednářskou formu: Freunde vom Kreuze. Souvislost se Sporckem jest tu dána tím, že jest van der Roxas spisovatel životopisu Sporckova. Předmluva k tomuto životopisu je datovaná v Amsterodamě, tedy v hlavním městě Holandska, a to 17. září 1715. K vydání pobízel jej jiný člen společnosti M. Everhard van der Linden, jenž prý se vrátil nedávno z Německa — tím jest dáno tvrzení, že byla tato společnost i v Německu rozšířena — jakož i jiní přátelé v Německu. Praví doslova: »Hiernächst hat M. Everhard van der Linden, ein Mitglied unserer Hochlöblichen Brüderschafft, und welcher unlängst aus Teutschland wieder zurück allhier ankommen, mich zu deren [= Lebens-Beschreibung] Übernehmung mit vielen Umständen anbewogen, dem als einem sonderbaren guten Freunde es nicht abschlagen können: und dann endlich haben mehr andere Freunde in Teutschland eben dieses Bitten an mich auch gelangen lassen, deren ihrem Ansuchen um so weniger entgegen stehen wollen, indem zur Genüge gesehen, wie durch diese Lebens-Beschreibung nicht nur die Ehre Gottes gepreiset; sondern auch andere vielleicht zu einer löblichen Nachfolge dadurch angereitzet werden möchten.«

Van der Roxas, člen bratrstva, životopis napsal, van der Linden a přátelé v Německu, patrně také členové bratrstva, jeho vydání doporučovali, a v tom je dán poměr bratrstva k Sporckovi. A tak možno dojíti snadno k předpokladu, že i Sporck byl členem bratrstva, které si jeho životopis přálo míti v rukou.

Pročítáme-li podrobně věnování Roxasovo i jeho předmluvu k čtenáři, nenajdeme tu ani zmínky o povaze nebo učení kříž milujícího bratrstva. Vychvalují se v obou vlastnosti hraběte Sporcka, jenž potírá od mládí vše, co je proti právu, a zločinnost, obhajuje spravedlnost, pečuje o chudé a chrání vdovy a sirotky před nespravedlivými a mocnými tohoto světa. Jeho hlavní zásadou jest božské přikázání: Miluj svého Hospodina z celého srdce svého, z celé duše své a z celé mysli své a svého bližního jako sebe samého. Pravé sebepoznání a láska k Bohu vede jeho kroky a jeho životopis bude tudíž příkladem těm, k d o ž v k ř í ž i a n o u z i n e j s o u j e š t ě v y c v i č e n i. Při tom šíří duchaplné spisy mezi lidem. To, co tedy spisovatelé pokládají za učení společnosti přátel, jsou vlastnosti, které van der Roxas a po něm i Gottwald Caesar von Stillenau, der Warheit-liebenden Gesellschaft Mitglied, připisují Sporckovi. Ta »Společnost přátel kříže«, utvořená z přívlastku Roxasova: der Creutz liebenden Sozietät Mitglied, není prostě nic jiného, než Sporck sám.

A člen společnosti neb bratrstva přátel kříže Ferdinand van der Roxas, »jednatel spolku v Amsterodamě a dopisovatel s jednotou pražskou«, není teprve dokladem pro trvání těchto přátel, jako jím není pozdější životopisec Stillenau, člen společnosti přátel pravdy. Vždyť jest to pseudonym muže, který žil v Bavorsku a jehož kniha v Amsterodamu nevyšla. Ba ani ten rok 1715 není správný, poněvadž byl životopis Sporckův o dvě leta později vydán. I společnost přátel kříže, i společnost přátel pravdy jsou mystifikace téhož rázu a smyslu: tím přítelem kříže, t. j. mužem, jenž jako Kristus nevinně snášel příkoří od svých nepřátel, a tím přítelem pravdy, tím stálým hledačem a obráncem jejím, byl právě Sporck sám, jak často o sobě tvrdí. Životopis jeho byl napsán pro ty, kdož nejsou ještě zvyklí »na kříž a bídu«, aby jim byl vzorem a příkladem.

Tisk životopisu Sporckova obstaral totiž norimberský knihkupec F r i e d r i c h R o t h s c h o l z, též Roth-Scholz (1687—1736), známý svým dílem o tiskařských symbolech a emblemech: Thesaurus symbolum et emblematum (1730). Dal životopis vytisknouti ve Frankfurtě n. R., kde již dříve dala sestra Sporckova Marie Sabina ze Schönberku Sporckovy Species facti do tisku. (Podrobnosti podává Benedikt na základě rukopisné pozůstalosti Sporckovy v uvedené knize na str. 421—24.) Stalo se tak patrně z ohledu na censurní poměry, jichž krutost Sporck na vlastním těle pocítil, neboť v životopisu byl přetištěn znovu Memorial, pro který byl pisatel jeho přísně r. 1713 potrestán (str. 160-3).

Společnost přátel kříže tedy neexistovala, jako neexistoval van der Roxas v Amsterodamě r. 1715. Jenom tvořivá fantasie si ji z mystifikace Sporckovy vybájila a přioděla ji rouchem, které Sporck sám nosil. Kombinací vzniklo tvrzení o jejím vzniku ze zbytků českých emigrantů a exulantů a další kombinací o jejím splynutí se stavební hutí v Holandsku a o vstupu této do zednářské Lóže holandské. Fantasie nabyla vrchu, přešla do veškeré literatury a muž, jehož heslo bylo »Pravda a spravedlnost«, dal podnět k nekritickému tvrzení o přátelích kříže. Přátelé kříže jsou legendou, jako jest legendou i Sporckova zednářská Lóže »U tří hvězd«.

F. D. □ J. A. K.

Zbožnost vůdčích zednářských osobností.

(Pokračování.)

Hospodin jej zachová a udrží při životu a bude se mu dobře vésti na zemi a nevydá jej do vůle nepřátel. Ty, nejlaskavější a nejdobrotivější Otče, občerstvíš jej v jeho nemoci a odpomůžeš mu od veškeré jeho choroby. — Uč mě přemýšleti o slovu, jež jsi pravil: »Dejte, a bude i Vám dáno; napěchovaná, natřesená a vrchovatá míra bude do vašeho lůna vsypána.« Dej mi takové srdce a přesvědčení, že je dobročinnost a slitování s chudými půjčka, poskytnutá Tobě, mému nebeskému Tvůrci, za niž Ty mne opět mnoho dobrého prokážeš. Neboť jako loď pluje přes moře a vrací se naplněna mnohým zbožím zpět, tak podobají se almužny a skutky milosrdenství takové lodi, jež svému veselému dárci jeho vklad dvakráte a mnohokráte nahradí.«

Lze namítnouti, že tyto vysoké hodnoty se projevovaly pouze u Cornovy, nikoli u všech zednářů jeho doby. Dokonce lze míti pochybnosti, zda vůbec došly uznání vlastnosti Cornovovy mezi svobodnými zednáři. — V celém světě bychom se shledali s doklady, že hlavní podklad svobodného zednářství byl náboženský. Ve všech zemích měli svobodní zednáři své vlastní modlitby a modlívali se před každou svou Prací i po Práci. Někdy i zpívali nábožné písně. Na př. v Praze v den sv. Jana Křtitele r. 1785 se zpívala v Lóži píseň, jejíž refrain byl po každé sloce opakován celým sborem:

Unser einziges Streben auf Erden
Sei durch Wohlthun Gott ähnlich zu werden:
Unsere Freude sei Menschen erfreun
Segen über sie alle zu streun.

O Cornovově vlivu mezi svobodnými zednáři a na svobodné zednářství v Čechách vůbec, svědčí skutečnost, že nebylo toho času v Praze zednáře, jenž by byl požíval větší vážnosti mezi bratřími než Cornova. Imponovala jim nesporně Cornovova odvaha, nebáti se zednářského řádu, ač papežská bula z r. 1738 všem katolíkům zednářství zakazovala. A zatracovala zednářství. Prohlásila je za nebezpečné pro pravověrnost duší a obávala se, že kdyby papež zednářství nečelil, nadešlo by »netušené rozbujnění nepravostí«. Hrozila trestem vyobcování i klatby nejen laikům, ale také duchovním, světským i řádovým, bez výjimky hodnosti a řádu, stejně jako bez výjimky stavu a rodu. Ovšem, nebyl Cornova sám, jenž papežské buly, označené za nařízení »platící po věky«, nedbal. Bylo mnoho katolíků svobodnými zednáři, jak z kruhů občanských tak šlechtických, mezi nimi i četní duchovní římskokatoličtí. V bule byla několikráte opakována hrozba, že kdo nebude poslušen tohoto papežova nařízení, nikým nebude moci býti zbaven trestních důsledků, »ani na smrtelné posteli nebude moci nikdo obdržeti od kteréhokoli papeže milost zproštění«. Jestliže přesto četní římskokatoličtí duchovní v zednářském řádu setrvali, tedy jistě v zednářské idei něco krásného zřeli. I Lóže té doby stály jistě na výši, když i četným římskokatolickým duchovním tolik imponovaly. V Lóži »Pravdy a Jednoty« byli z duchovenstva vedle Cornovy: strahovský opat Mayer, litoměřický biskup Kindermann ze Schulsteinu, prof. Berger, Royko, Ungar a j. Stejně šlechta, jež tvořila v této Lóži 34%, byla převážně katolická, ne-li vesměs katolická.

Fig. 10.

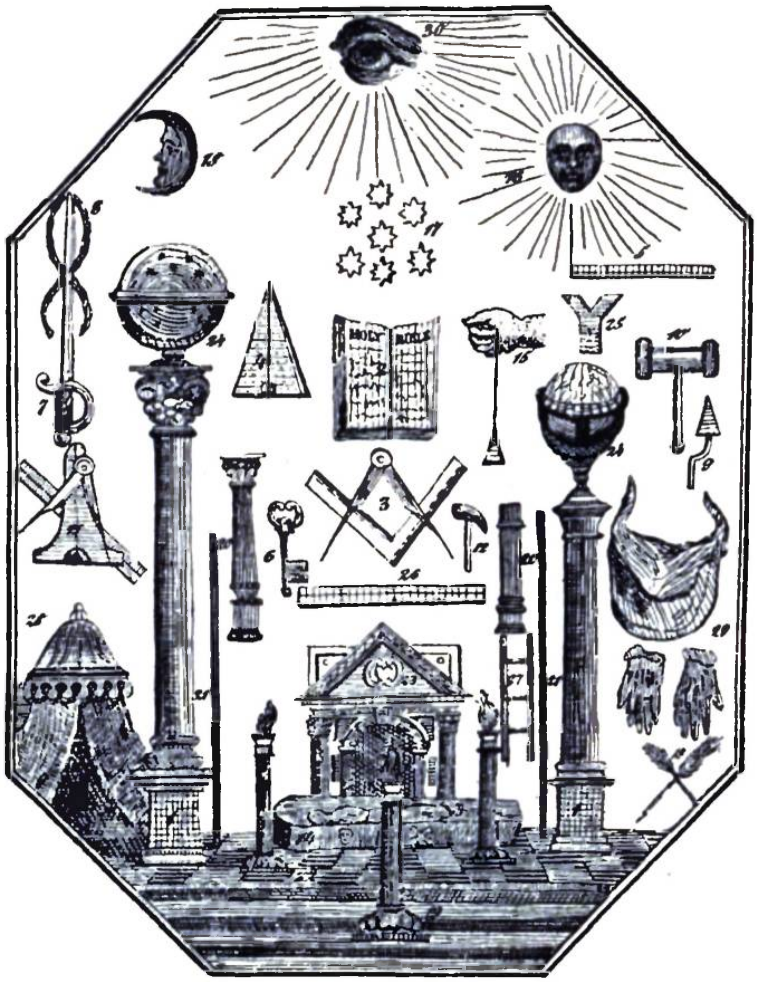

Výklad podle Hephaty platí pro oba obrazy: 1. Jachin (i obráceně Nichai) a Boaz. - 2. Otevřená Bible, symbol náboženského názoru. - 3. Symbol spravedlnosti a práva. - 4. Symbol správnosti, důslednosti a přímosti. - 5. Třikrát osm palců, symbol přesnosti a opatrnosti. Třikrát měř a jednou řež. - 6. Klíč k pokladům, symbol šetrnosti i přejnosti. - 7. Symbol síly i odvahy. - 8. Lano s uzly, symboly předsudků, nevědomosti a pověry. - 9. Symbol soudržnosti a pracovitosti. - 10. Symbol překonávání hrubosti a drsnosti k dosažení uhlazenosti. - 11. Symboly pracovitosti a horlivosti. - 12. Symbol touhy po uhlazené dokonalosti. — 13. Péro tajemníka i historika, symbol zachovávání tradice. - 14. Rakev s ostatky Hiramovými, symbol ztraceného slova a vytrvalého hledání. - 15. Symbol stálosti. - 16. Symbol horlivé a stálé síly. - 17. Septistellium, souhvězdí, symbol starostlivosti a pečlivosti. - 18. Symbol učně, odkázaného na pomoc a na cizí světlo. - 19. Moudrost, Síla a Krása. - 20. Sloupy Dozorců, symbol možné odměny. - 21. Symboly Obřadníkův i obřadů. - 22. Symboly pokroku, vzestupu; dlažba světa je symbol kosmopolitismu. - 23. Svatostánek v chrámě Šalomounově, symbol zachovaného tajemství. - 24. Symboly tvoření a Tvůrčí síly. - 25. Symbol důmyslnosti, (k sestrojování všech tří druhů trojúhelníků). - 26. Symbol velkomyslnosti, široká míra, dobrá míra. - 27. Žebřík o třech příčkách. Jindy žebřík Jakobův, symbol úsilí o vzestup a pokrok. - 28. Stan Hiramův, symbol skryté práce v soukromém zahloubání. - 29. Symbol počestnosti a bezúhonnosti, rukavice a zástěra. - 30. Oko Prozřetelnosti, oko Ochráncovo, symbol božského poslání.

Cornova tu byl nejprve členem malostranské Lóže »U tří korunovaných sloupů« — patrně na žádost jejího vlivného člena šl. Borna.

V Lóži »U tří korunovaných sloupů« zastával v r. 1777 činnost řečníka, v r. 1779 činnost II. dozorce. Bratřím se zamlouval i svým humanismem, jaký projevoval v péči o bližní, jmenovitě o sirotky v zednářském sirotčinci u sv. Jana Křtitele. Ujal se tu v r. 1781 náboženské výchovy sirotků, při jejichž vyučování se užívalo zvláštní metody. S jakým úspěchem, veřejnosti známo není. Ale Cornova asi byl spokojen, neboť napsal dějiny tohoto sirotčince a předčítal je na zednářské konferenci v r. 1785, jsa t. č. již v Lóži Pravdy a Jednoty. Byla pokládána za nejvyspělejší mezi tehdejšími pražskými Lóžemi. — Leč od r. 1785 byly v Praze již jen tři Lóže.

Proč pouze tři? — Bratrstva svobodných zedníků nepřijímala za

členy ženy a toto ustanovení pojal i Anderson v zednářskou konstituci. Jsa teolog, mohl se dovolávati i stanoviska církevního oproti ženám, stejně apoštola Pavla, který ženám radil, aby ve shromáždění raději mlčely. — Při pozorném studiu této otázky bychom seznali, že to nebyla zaujatost vůči ženám, jež by toto stanovisko diktovala, nýbrž tu byl předpoklad, že z úcty k Bohu nutno ženě zabrániti přístup k církevní službě a náboženským úkonům. V židovské církvi na př. ještě dnes nesmějí vstoupiti ženy do středu synagogy, mohou pouze vzadu na galerii chrámovou a odtud sledovati bohoslužbu. A nikdy nejsou židovské ženy započítány v počet přítomných; je na př. nutno, aby bylo některému obřadu přítomno třináct osob, než může započít bohoslužba; ale to musí býti muži, se ženami se nepočítá; i kdyby jich tu byla sta, vyčkává se až přijde třináctý muž. (Někdy se počítá i čtrnáctiletý chlapec jako by muž byl.) Pohleďte však do židovských rodin, uvidíte, že nikde není tolik úcty k ženě a nikde není žena u vážnosti takové, jako právě v rodině israelské. Muž i synové si jí váží a v každé domácí či rodinné nesnázi se dbá jejích rad i jejího přání. V církevním shromáždění musí mlčet, poněvadž — žena porušila Boží plán, žena svou neposlušností Boha nanejvýš zarmoutila. — Bůh již želel, že stvořil člověka na zemi, čteme v prvé knize Mojžíšově (6, 6), a církevní otcové svalují na ženu hlavní odpovědnost za tento Boží žal.

Spisovatel Bô Yin Râ (vlastním jménem Schneiderfranken) v pojednání »O člověku« připomíná, že člověkův pád, jak jej líčí Bible, nenadešel ve světě fysickém (a smyslném), nýbrž ve vyšším, duchovně dokonalejším, jenž však byl stržen v katastrofu lidským hříchem. »V něm je hluboce pochováno i »mysterium« původního člověka, mysterium »muže a ženy«, žijících původně v jedné společné bytosti. »I stvořil Bůh člověka k obrazu svému, k obrazu Božímu stvořil jej, muže a ženu stvořil je.« (Genesis I, 27.)

Stejně Kabbála, již pořídilo 2000 rabínů, praví v prvé kapitole: »Bůh stvořil člověka k svému obrazu, muže a ženu«. Ve druhé kapitole: »Bůh odpočinul si sedmého dne, kdy dokončil veškeré své dílo«. Ale potom Kabbála o tvůrčí práci Boží vypravuje: »Bůh pohroužil Adama do tvrdého spánku a když Adam usnul, vyňal mu žebro z prsou a vložil maso na jeho místo. A Bůh stvořil ženu ze žebra, které vyňal z prsou Adamových a položil ji vedle Adama«. Rabíni z toho usoudili, že Adam měl dvě ženy; první byla stvořena šestého dne zároveň s ním, jež prý se jmenovala Lilita, druhá byla stvořena až po ukončení dne odpočinku, po ukončení dne sedmého, a ta slula Eva.

I náš Vrchlický o Lilitě psal. Na hradě Kreuzensteinu u Vídně je mezi jinými uměleckými památkami chován obraz, na němž je zobrazen Adam se dvěma svými ženami: Jedna je blondýnka, druhá bruneta; jedna přijímá jablko od hada, druhá už je s Adamem pojídá. Jedna žena je vyšší, druhá menší postavy: Vysvětlení o nich nám rabíni ani církevní otcové nepodali.

»Božský člověk«. — píše spisovatel Bô Yin Râ, — »nadaný velikou mocí a překrásnými vlastnostmi, byl obdařen obojím pohlavím; byl mužem i ženou, byl člověkem dokonalým. Byly v něm sdruženy síly mužské i ženské, vzájemně se doplňující, činivše ho Boho-Člověkem. A naplňoval svět dokonalými tvory. Po řadě věků poznal z větší blízkosti svět fysický, svět zvířecí, sváděn k němu zvědavostí svého ženského pólu; a zde, v bezpro-

střední blízkosti světa fysického, ovládly ženský pól člověkův hrůzné obavy. Počal se báti sil světa fysického a tím se těžce provinil, poněvadž svých darů, Bohem mu svěřených, podcenil.

Strach ženské poloviny člověkovy přivodil celé lidské bytosti pokles sebevědomí a v tom, podle Bô Yin Râ, záleží hřích, jenž přivodil člověkův pád, jenž člověka, korunu Boží Tvorby, strhl ze světa duchovního ve svět fysický a smyslný, ve »svět zvířecí«.

Pád započal rozdvojením se člověka: ženský pól, prolomiv ohradu, jež dělila svět duchovní od světa fysického, zatoužil tu, překonav okamžiky hrůzy, po životu ve zvířecí formě, vida, že duchovní říše jsou mu již uzavřeny. Mužský pól, nejsa již celým člověkem, proto nedokonalý, musil také sestoupiti tam, kam zapadla jeho polovice, ve svět fysický a smyslný; a zde, jak to říká Bô Yin Râ, žije »člověk-zvíře« rozdělen ve dvě těla lidská, mužské a ženské. — Nevyhledal tu každý mužský pól svého vlastního ženského pólu, stejně jako každý ženský pól příchodu svého vlastního mužského pólu nevyčkal. Čteme v Genesis (6, I-4): »Stalo se pak, když se počali množiti lidé na zemi, a dcery se jim zrodily, že vidouce synové Boží dcery lidské, any krásné jsou, brali sobě ženy ze všech, kteréž oblibovali. Pročež řekl Hospodin: Nebude se nesnaditi duch můj s člověkem na věky, proto že také tělo jest, a bude dnů jeho sto a dvadceti let (rozumějme: pozná smrt, nebude více nesmrtelným v těle svém). Obrové pak byli na zemi v těch dnech (v české literatuře nacházíme o nich povídku ve spisech J. Arbesových); ano i potom, když vcházeli synové Boží k dcerám lidským, ony rodily jim. To jsou ti mocní, kteříž zdávna byli, muži na slovo vzatí«.

Bô Yin Râ je přesvědčen o tomto dění, jsa, jak praví, nadán slyšeti a viděti Mistry, to jest: duchovní bytosti, neviditelné »člověku-zvířeti« (rozumějme: člověku fysickému a smyslnému), ony vyvolené ze synů Božích, kteří světu fysickému a jeho smyslnosti nepropadli. — Ač námi neviditelni, pohybují se mezi námi, jsouce tu pověřeni prováděním ochrany; vštěpují lidem šlechetnější myšlenky a nabádají k dobrému, aby odvrátili člověka, jejich vlivu přístupného, od zlého činu, a tak i zde na zemi, která (podle Bô Yin Râ), není světem, o kterém Bible mluví, připravovali poznání, jehož jest potřebí k vítězství pravdy.

Bô Yin Râ býval kdysi též svobodný zednář, leč opustil Řád, jsa velice nespokojen s nedostatečným náboženským prohloubením většiny členstva. Vytýká zednářům naší doby vlažnost ve věcech náboženských a praví, že svobodní zednáři mají býti náboženštější, než kterákoli z církví, jelikož zednářství podle jeho poznání není tu jen k provádění humanity, nýbrž především k tomu, aby učilo a pečovalo o člověkův poměr k Bohu, k Všemocnému a Nejvyššímu Staviteli světů. Tento poměr nesmí býti vlažnější, než snad poměr Tovaryšův k stoličnímu Mistru. — Humanita? Ano! Ale musí to býti samozřejmý výsledek zednářovy náboženské hloubky, nikoli konečným cílem; ten je dále a výš. Je ve Věčném Orientu, v bezprostřední blízkosti Tvůrce Všehomíra, Nejvyššího Stavitele světů.

Připomeňme si zde, že i Dr. Anderson vidí zednářské prvky již v počátku světa; Adama pokládá za prvého ZEDNÁŘE, jelikož to byl prvý muž, jenž poznal nejvyšší vědu, geometrii, základ stavitelství, a v jeho synu Kainovi zří prvého stavitele; postavilť Kain město Enoch. (»Poznal pak Kain ženu svou, kterážto počala a porodila Enocha.«) (Příště dále.)

B.·. B. HNÁTEK:

Učitel - zednář.

(Kresba z Dílny »Jan Amos Komenský«.)

Komenský podal nejkrásnější definici školy, napsav, že jest škola dílnou lidskosti — humanity.

Humanita, humanismus — již podle smyslu slova jest kulturní hnutí, jehož středem a oborem je člověk, jednotlivec i společnost lidská. Lidský rozum je tu měřítkem pravdy. Vrcholem moudrosti starověké bylo heslo: Poznej sebe sama! A toto heslo dovedlo lidstvo v jeho nejkrásnější kulturních obdobích k hnutím humanitním, k humanismu a k humanitě.

Královské umění jest cesta, která vede lidi a jimi lidstvo k rozvoji duševních sil, k zdokonalení jejich bytosti, jest to cesta a umění humanity. Bratrstvo zednářské vede k humanitě volně, neomezujíc vlastní život svých členů.

I škola vede k humanitě a ve svých nejkrásnějších formách a obdobích jest skutečnou a nejvlastnější dílnou lidskosti. Souvislost školy a sv.·. z.·. jest zřejmá a rozenému učiteli jsou zednářské zásady zcela jasné a přirozené.

Poměr učitele zednáře k bratřím zednářům, k Lóži a ke všemu, co se týče zedn. života, jest určen Starými povinnostmi a přísahou.

Staré povinnosti určují také poměr učitele, jako úřednika, k jeho zaměstnavateli, ať jest jím stát, obec či jiná organisace. Nesmí být zapleten do úkladů a spiknutí proti míru a blahu národa ani zanedbávati svých povinností k úřadům. Toto vše jest obsaženo také ve služební přísaze.

O poměru zednářově ke kolegům mluví tato slova Starých povinností: Zednáři se spojují s ctnostnými lidmi každého přesvědčení, a to pevným a útěšným svazkem bratrské lásky; jsou nabádáni, aby soucitně hleděli na poklesky lidské a usilovali čistotou svého jednání prokázati vyšší úroveň vyznání, k němuž se přiznávají.

Nejdůležitější jest poměr učitele k žactvu. Učitel tu přichází denně do situací příjemných i méně milých, kdy musí ukázat svou povahovou pevnost a rozhodnost.

Počínaje formou výkladů, svým zevnějškem, svou řečí a konče klasifikací a podáváním zpráv rodičům, prochází tolika momenty, že jen zdravé a mužné povaze se daří, že se jenom zřídka dopouští omylů. Zde jest nutno býti optimistou, jako žádá zednářství. Zde jest krajně nutno býti idealistou, jak rovněž žádá zednářství.

Učitel zednář, plně své povinnosti zednářské, bojuje s tmářstvím, kdekoli je najde.

Při tom se může sraziti s nepochopením rodičů, veřejnosti, po případě i s úřady. Tehdy jest mu posilou vědomí, že tisíce bratrských duší a myslících hlav bojuje se stejným nepřítelem všeho pokroku.

Jako jest učitel zednář přísný k sobě, žádá i od svého žactva práci co nejdokonalejší v mezích daných možností. Povolnost se špatnými následky jest zlá. Nemístná dobrota jest slabost, pravá dobrota jest síla. Žactvo miluje sílu, miluje vůdce a pohrdá slabochem vůle i slabochem ve svém oboru.

Učitel zednář vede žactvo k demokracii, k snášelivosti třídní, národnostní a náboženské. Masaryk napsal: »Není u nás mnoho lidí, kteří těch, s nimiž nesouhlasí, dovedou si vážit, ba i mít rádi.« Tomu třeba naučit. »Musíme uznati, lidské srdce, kdykoli a kdekoli je dobré,« praví moudrý lama v Kiplingovu Kimovi. To je humanita.

Ze snášenlivosti vyplývá cesta k pacifismu, který jest zednáři příkazem.

Na konec slyšme slova Komenského, napsaná v Cestě světla. Komenský mluví tam o učitelích:

> Cokoli mimo to skrytějšího tajemství komu bude lze uznamenati, nebude hlásati podle své vůle, nýbrž sdělí se o to s bratry, aby, až by se výmyslu pravda náležitými pokusy stvrdila, to cokoli bůh dá, přeneslo se ve společný poklad společné moudrosti i ku prospěšným potřebám pokolení lidského.

Učitel zednář jest ve výhodě proti nezednáři, že se stýká s příslušníky všech stavů, s příslušníky vybranými a nadto s bratřími, kteří v pochybnostech mu neodeprou rady ani pomoci.

> Až bude obecná pospolnost lidí moudrých, nemůže se světla nedostati i zavalí se návrat ke tmě jednak že světlo obecné dojde všech, jednak že nemůže se nedostávati těch, kteří ho vždy četnějším dodávati budou. (Komenský.)

Zednářstvo jest taková pospolnost lidí moudrých, jež může učiteli dodávati světla vědění a také je dodává, pomáhajíc mu pracovati na jeho hrubému kameni, jakož i tím, že se v Dílně i při Bílé tabuli stýká s nejlepšími odborníky všech oborů lidské práce, od nichž může získati množství plodných námětů pro svou školní činnost.

Komenský uvádí dále Sedmery potřeby k uvedení ve skutek věcí tak žádostivých.

K tomu bude třeba:

I. Ducha plného odvahy,
II. převroucného božího vzývání,
III. píle a práce neustálé dosti mnohých mužů moudrých,
IV. přízně velmožů,
V. v pracích opatrnosti a řádu jistého,
VI. cokoli bude vypracováno, ihned někde to začíti prováděti,
VII. potom pak opatrného a ustavičného z jedněch do druhých toho rozvádění.

A poněvadž jest dílo vážné, prací mnohých a rozdílných i času prodleného vyžadující, nesluší čekati všeho od sil jednoho nějakého samého člověka, nýbrž sluší sebrati a vybrati mnohé důvtipné muže, podobné i způsobné k vystíhání, zakládání, rozšiřování světla a pravdy i pokoje a svornosti obecné i teprve od nich společně sluší čekati, čeho nelze od nikoho samého něco dokonalého v tomto způsobu, jestliže, přičinivše ruku, nepřestanou s boží pomocí opravdově vésti práce svaté. (Komenský.)

Bratrská ruka podrží ochotně učiteli zednáři zrcadlo skutků, aby viděl, čím chybil i které má přednosti.

Scéna z dramatické hry Dra HERZE

SVOBODNÍ ZEDNÁŘI.

V malém tyrolském městečku Gargazonu žil farář, muž dobrého srdce, nadprůměrného vzdělání a veselé letory. Jeho protivníci jej obžalovali pomluvami a domáhali se, s pomocí potměšilého jezovity pátera Mauritia, aby tridentský biskup Bonifác faráře potrestal. Biskup vyšetřoval obžalobu a poznal, že byla naprosto bezdůvodná. Místo trestu spřátelil se farářem. Současně poznal lékaře gargazonského, Dr. Fabritia, muže správného a dobrého (starého zednáře) a stal se jeho důvěrným přítelem. Jezovita páter Mauritius však neustal, dokud nedosáhl, očerňováním biskupa Bonifáce, až biskup Bonifác byl sesazen a zbaven úřadu. Biskup roztrpčen, podrobil se suspensi, ale poznav šlechetnost doktora Fabritia a cenu zásad zednářských, žádal o přijetí do Lóže »U tří hvězd«, jejímž členem byl též místodržitel tyrolský hrabě Toggenburg a princ Karel, vítěz aspernský. Scéna, která líčí recepci biskupovu, vrcholí v dialogickém vyjádření zednářských ideálů a jich protikladů.

Mistr zahajuje práci.

Mistr: Vešli všichni, kdož se na výzvu Mistrovu dožadovali vstupu do Chrámu?

Dozorce: Všichni vešli, Ctihodný Mistře!

Mistr: Nenaslouchá profánní ucho u naší brány?

Dveřník: (Odpovídá zvenčí.) Předsíň je prázdná. A Strážce bdí.

Dozorce: Jsme kryti, Ctihodný Mistře. Svět zůstal před prahem Dílny.

Mistr: A zde v Chrámě? Není snad mezi námi nezasvěcenec?

Dozorce: Přesvědčím se, Ctihodný Mistře. Vyžádám si slovo od každého jednotlivce od úst k uchu.

Mistr: Učiň tak, bratře!

Dozorce: Bratři, rcete mi slovo. Ale tak tiše, aby to Vaše vlastní srdce nezaslechlo (jde od muže k muži a přiklání ucho k ústům každého z bratří, naslouchaje. Bratři mu našeptávají slovo. Když dojde k jednomu zakuklenci, zarazí se, neboť ten mlčí. Proto jej vyzývá nahlas): Bratře, rci mi slovo!

Zakuklenec: (Mlčí.)

Dozorce: Ctihodný Mistře, je tu někdo, jenž nezná slova (to vyvolá pohnutí mezi zednáři).

Mistr: Chopte se ho, bratří! (Dva zednáři uchopí zakuklence za ruce a vedou ho doprostřed Chrámu.) Bratře Dozorče, pokračuj v zkoušce, abychom zvěděli, má-li společníky. Zkoušej ocelí, podáním a stiskem ruky.

Dozorce: (Tasí dýku, a kráčeje podál řady přítomných, nasadí levou rukou každému dýku na prsa a zároveň vymění stisk ruky. Když všechny přezkoušel, dí k Mistrovi): Ctihodný Mistře, je sám, všichni ostatní jsou zasvěcení bratři.

Mistr: Předveďte cizince před Oltář! Nasaďte mu hrot meče na prsa, tam, kde se ozývá srdce. A nyní odhalte jeho tvář. (Objeví se tvář pátera Mauritia a mezi zednáři vzrůstá vzrušení. Zednáři obklopí pátera.) Pátere Mauritie, proč vnikáš do našeho posvátného Chrámu?

Mauritius: Hledám nepřátele svatého náboženství.

Mistr: U nás jich nenalezneš. Ctíme každého upřímně věřícího, potíráme jen pověru a protivníky osvěty.

Mauritius: Nenávidím vás a zničím vás.

Mistr: Jsi tedy náš úhlavní nepřítel. Pohleď, hrot meče míří k tvému srdci. Víš, co tě může očekávat?

Mauritius: Vím, konec a záhuba.
Mistr: Prosíš o milost?
Mauritius: Neprosím.
Mistr: Jaké je tvé poslední přání?
Mauritius: Oznamte mým představeným, že jsem zemřel pro svou svatou církev.
Mistr: Bratři! Skloňte meče! Pusťte jeho ruce! Odebeřte se na svá místa! Mauritie, tvé cesty byly vždycky křivé, ale tvá dnešní řeč byla mužná a přímá. Proto tě pokládám za hodna, abych s tebou mluvil. Nuže, poslyš: My, svobodní zednáři, netrestáme, nemstíme se, nezabíjíme. Uznáváme jediného soudce, totiž vlastní svědomí. Osvobodí-li tě tvé vlastní svědomí, jednal jsi správně. Ty, ubohý, omezený duchu, bloudíš. Bloudíš, pravím ti. Kdybych tě mohl zbaviti bludu tvého, rád bych tak učinil, z lásky k bližnímu, ale vím, že nejsi schopen poučení. Pros Boha, aby tě osvítil na duchu. Protože však jsi prokázal, že jsi odhodlán k smrti, byť i pro utkvělý blud, neodejdeš odtud neodměněn (stáhne si kapuci a upírá zrak na Mauritia).
Mauritius: (Překvapen zvolá.): Doktor Fabritius! Musím se přiznat, že jsem při té maškarádě a za strojeným tónem očekával mnohem více. Přisám Kristus, co teď vidím, nestálo za námahu. Ostatek si mohu domyslit. Vesnický lazebník z Gargazonu je náčelník zednářů. Kdo jste vy ostatní? Patrně tuláci a neznabozi.
Dozorce: Umlkni, nestoudný! Ctihodný Mistře, dovolíš, abych i já odhalil svou tvář?
Mistr: Přeješ-li si, bratře...
Dozorce: (Odhodí kapuci, objeví se tvář hraběte Toggenburga.)
Mauritius: Jeho excelence hrabě Toggenburg!
Toggenburg: Muže, jehož tupíš, uznávám za svého Mistra. (Ukloní se hluboce Fabritiovi.)
Mauritius: Excelence ráčí žertovati se mnou a s tímhle bláznivým doktorem.
Princ Karel: (Sejme kuklu.) Toho již déle nestrpím, znáš mne, drzý pope?
Mauritius: Princ Karel. (Hluboce se uklání.)
Princ: Poslyš, Mauritie, jsem ještě mlád, jsem Učeň Královského Umění. Nemám ještě v krvi, abych dovedl vše chápati a vše odpouštěti jako náš Ctihodný Mistr a starší bratří. Proto ti pravím: Vplíží-li se mi tvá černá hanebnost ještě jednou do cesty, potom všechnu moc a vliv, jež mi skýtá můj knížecí rod a milost mého císařského újce, skuji v meč — však nikoliv — spletu vše to v důtky, abych tě naučil, co žádá slušnost. Tebe, Ctihodný Mistře, prosím jménem všech bratří, abys nás zbavil pohledu na toho nestoudného člověka.
Fabritius: Mauritie, jsi propuštěn, odejdi v pokoji.
Mauritius: (Odejde.)
Toggenburg: (Volá směrem ke dveřím.) Bratře Dveřníku, doprovoď cizince až k vnější bráně.
Hlas Dveřníkův (po chvíli): Předsíň je prázdná a Strážce bdí.

(Příště dále.)

Odd-Fellows.

Odd Fellows — I. O. O. F. — značí jedněm podivné tovaryše; jiní odvozují tento název z americké angličtiny a značí jim »nadbytečné, přebytečné, nadpočetné tovaryše dělníky«; jazykozpytec Max Müller z Oxfordu prý odvozuje toto slovo od výrazu »added«, a potom by to značilo »přičleněného« tovaryše. Zkratka je odvozena od začátečních slov označení Independent Order(of) Odd Fellows (řád neodvislých odd-fellowců). — Oddfelowci odvozují svůj původ ze středověkého zřízení stavebního lidu, jenž nepatří k cechovnímu bratrstvu kameníků; byli to kameničtí záložníci, pomocní dělníci, pomocníci kameníků, nikoli však nádenici. V Americe je to výraz ustálený i běžný, bez příhany. Příslušníci tohoto řádu (Order) praví, že základ jejich organise jest heslo »Přátelství, Láska, Pravda«. Tato hesla uplatňují, jestliže trpícího a strádajícího utěšují, ošetřují, ochraňují, podporují a jestliže se starají, aby tělo zesnulých bylo slušně, odděleně pohřbeno. V první řadě uplatňují toto heslo vzájemně mezi svými příslušníky, leč pomáhají i těm, kteří v řádě (moderně řečeno) organisováni nejsou. Počítají se k řádům uzavřeným, leč nikoli ilegálním a podzemním. — (V Praze jest možno volati je telefonicky; mají v seznamu telefonním adresu »Bratrský domov Lóže Bohemie«, Dejvice, Podbabská třída 847, telefon 751-46. — nebo: Spolek Odd Fellow Lóže, II., Biskupský dvůr 1146, telefon 353-21.) Usilují o zušlechtění, osvícení bližních, o osvobození utlačených, ať jde o útlak duchovní, či politický anebo sociální. Odmítají, že by byli tajnůstkáři, že by nevěděli, oč usilují, že by jim šlo o tituly a odznaky, že by sdružovali prázdné a nemyslivé hlavy, že by shromažďovali bouřliváky, křiklouny a podvratníky, že by jim šlo o prázdné a bezduché obřadnictví a o hraní se symboly. — Přiznávají, že se nejednou již vloudili do jich řad nespokojenci, marotáři, podvodníci, revolucionáři, fantastové, vrtipaty a katilináři, kteří by rádi bratrstvo zapřáhli do svých osobních služeb a služebiček, do služebného jha, kteří by si z Řádu vytvořili nástroj osobního prospěchu a prospěchářství; leč ujišťují, že vždycky a bez otálení nalezli bratři odvahu i prostředky, aby řád od takových zhoubných jednotlivců dokonale očistili. — Zdůrazňují, že nesledují ani církevnický, ani politický, ani společenský cíl, třebaže to v starších dobách byli právě kazatelé, kteří podobná tajná sdružení zakládali. Oddfellowci se honosí, že v dobročinnosti nebyli ani jedním podobným sdružením předstiženi.

Řád vznikl v Anglii; jeden ze tří pramenů mluví o osmnáctém století, druhý o roce 1745, třetí praví, že I. O. O. F. pracovali v Londýně roku 1788. — Za francouzské revoluce vylučovali ze svých řad rozpravy politické. Roku 1803 se sjednotili a London Union Odd Fellows postavili na první místo mezi všemi velmi velikého počtu anglických Lóží. Roku 1814 ustavili dozorčí sbor nad celým Řádem. Roku 1835 se Řád po stránce správní ustálil; byl předepsán dosud platný způsob, jak získávati peněžní prostředky. Prvního ledna 1914 počítali v **Anglii** 1,121.276 členů. — Mezi členy přijímají nejen muže, nýbrž i ženy (k pohřební pokladně i k ženským odbočkám) i nezletilce. Měli také 7508 čestných členů. Členem se může státi již šestnáctilety, ba do dětských oddílů přijímají děti od sedmého životního roku. Jednota, jež sídlí v **Manchestru,** vnikla do všech vrstev anglické společnosti. O ní platí, co pověděno o členkách, o šestnáctiletých a sedmiletých. Tato jednota určitého počtu Lóží se podrobila státnímu dozoru, vystupujíc a účinkujíc jako znamenitě zřízená pojišťovací společnost. Tím ovšem ztratila skoro docela ráz Řádu.

Roku 1806 byla založena první Lóže O. F. v **Americe a to v New Yorku.** (Shakespeare-Lodge). Roku 1824 vznikla Veliká Lóže Spojených států severoamerických. Užívalo se názvu Velmistr i Great-Sire a pro jeho náměstka názvu Deputovaný Velmistr i Deputovaný Great-Sire. Roku 1842 vytvořila se samostatná velmoc amerických O. F. Roku 1844 sjednotili americký obřad. Roku 1854 byla přijata nová ústava. Od roku 1867 oslavuje se 24. dubna vznik Řádu (amerického). Roku 1879 byla Veliká Lóže ve Spojených státech přejmenována. Od té doby sluje Svrchovaná Veliká Lóže (Supreme Great Lodge) = S. G. L. I. O. O. F. Roku 1915 vydali O. F. zásadu, podle níž při přijímání členův přihlíží se nejen k počtu, nýbrž i k hodnotě přijímaných. Za světové války vznikly tábory uniformovaných členů vojenské moci a nad nimi byli určeni Váleční Patriarchové. Tábory se dělí v kantony. Tyto tábory usilují o překonání vnějšností, hledí spojiti královský řádový nach s duchovními úkoly. Zůstalo jen při úsilí. Vyplácení podpor nečlenům bylo zasta-

veno. Za světové války zašlo 162 Lóží a ubylo 46.176 mužských členův. Roku 1919 bylo všech členů 2,226.562, bylo poskytnuto 7,168.305 dolarů podpor, příjmů bylo 20,219.795 dolarů. Členové Řádu vystupují ve veřejných průvodech, Řád má vlastní hudební sbory a nádherné uniformy, zejména pro Patriarchy. Až do roku 1919 platila i v Německu za jednací řeč angličtina. Leč s tichým souhlasem používalo v Americe 151 Lóží němčiny, 22 italštiny, 10 švédštiny, 10 češtiny, 4 dánštiny, 4 francouzštiny a 2 španělštiny (Roku 1909 užívali němčiny ve třech stech a čtyřech Lóžích.) — **Do Německa** vnikli O. F. roku 1862, první Lóže byla zřízena 1. prosince 1870 ve Württemberku; měla dvanáct bratří. (Oslovování bratrské je odůvodněno konstitucí.) Téhož roku z Lóže »Borussia« (Prusko) vyšel návrh zříditi V. L. pro Německo a byl uskutečněn. Také v německé V. L. užívali titulu »Gross-Sire«. Dnes jest nositelem tohoto titulu patnáctý G. S. profesor August Weiss z Mnichova, jenž patří Řádu již čtyřicet let a jenž v této době zastával všechny činovnické úkoly. První, co učinil jako G. S. bylo, že prosadil neodvislost O. F. tisku. Vyžaduje členskou kázeň (založenou na sebekázni), list »Das Bruderwort« má býti té kázně zrcadlem; aby tomu tak bylo, byl založen Tiskový výbor. — Styky s Americkou S. G. L. (Supreme Great Lodge) nebyly přerušeny, jakkoli se toho mnozí dožadovali; avšak byl zaveden titul Hoch Meister. Aby zmíněný list mohl býti udržen na žádoucí výši, zavedli tiskovou daň (jednotlivec platil roku 1924 šestnáct marek). — V nastalých nesnázích hospodářského rázu obdrželi němečtí O. F. podporu z Ameriky 24.000 dolarů, ze Švýcar 8000 franků, z Nizozemska 4000 zlatých (56.000 Kč), z Dánska 9000 korun dánských a ze Švédska 25.160 korun švédských.

Do Švýcarska vniklo hnutí O. F. roku 1871 (žije tam 900 bratří O. F.). — Od roku 1879 pracují O. F. v **Dánsku.** Roku 1919 bylo tam 47 mužských a 10 ženských Lóží. **V Dánsku** ve všech LL. je 6190 členů. Lóže žen slují »Rebekka-Logen«. I. O. O. F. požívá královské ochrany, král je patronem a korunní princ čestným členem Řádu. — **Ve Švédsku** byla zřízena první O. F. Lóže (Scania) roku 1880. Od roku 1894 mají tam O. F. vlastní V. L., a té je podřízeno 182 Lóží (a 12.000 členů). — **V Nizozemsku** byla založena první Lóže roku 1877 (Paradijs-Loge). Pok poté vznikla (druhá) Sinai-Loge. Roku 1920 založena byla »Rebekka-Loge Hollandia« No 1. I. O. O. F. vydává »Offizielle Nederlansche Odd Fellow-Blad«. Mužských Lóží bylo roku 1921 osmadvacet a členů 1554; Rebekka-Loge měla 62 sestry. — **Ve Francii** vznikla první O. F. L. roku 1887 (La Concorde), ale roku 1901 zanikla. — **V Italii** měli O. F. společný list se svobodnými zednáři (Luce e Concordia) od roku 1886. Teprve roku 1895 byla založena první O. F. L. v Neapoli (Colombo). Leč již brzy poté vrátila dekret V. L. švýcarské. — **Na Island** pronikli O. F. roku 1897 a pracovali z Lóže Ingolf v dohodě s vládou ku překonání malomocenství. Vybudovali u Reykjaviku nemocnici. Roku 1919 mohlo se 123 bratří pochlubiti kapitálem 10.000 korun (dánských). — **V Norsku** bylo roku 1919 pět Lóží a v nich 473 členů mimo 2 Rebekka-Lóže. První Lóže byla zřízena roku 1891. — **V Belgii** pomohli založiti první Lóži (Belgia-Loge No 1.) Nizozemci (z Utrechtské Asträa Loge No 9.).

V Československu (v Praze) byla založena první O. F. Lóže roku 1832. Podnět k založení dal b. Josef Heller. v Lóži »Berolina«. Náměstek V. S. pro Evropu b. Block se tomu tehdy vzpíral. Roku 1904 byl mezi O. F. bratry přijat do Lóže »Mozart« b. Wertheimer. Tehdy začala vlastně práce v O. F. rakouských Lóžích. B. Wertheimer získal pro O. F. onoho roku devět nových členů, roku 1906 získal neutrální anebo vhodnější půdu pro své plány v Drážďanech. (Freundschaftsloge No 8.). B. Weltsch dostal titul Obermeister (neboť byl O. F. — původně americkým — od roku 1873). — Pražští O. F. pracovali pod štítem: Humanitätsverein Freundschaft, Interkonfessionelle Organisation Opferwilliger Freunde (I. O. O. F.). Po převratu užívají ústavního označení Lóže. (»Die Tschechoslowakische Republik hat mit den früheren ganz unberechtigten Vorurteilen aufgeräumt«.) Roku 1920 vznikla v **Chomutově** Philantropia Loge No 4. — Roku 1915 založil b. Wertheimer Treubund-Loge v **Plzni.** 23. dubna 1922 vznikly dvě nové Lóže v Praze: Lóže mír u a Moldavia-Loge. Od roku 1910 podporují pražští O. F. Dětské ambulatorium a Jesličky pro nemocné (děti). Tyto instituce poskytují desetitisícům nemocných dětí bezplatnou lékařskou pomoc. Lóže »Kette« pomáhá osobám trvale chorým a nemajetným, pomáhá nezaměstnaným a svým členům obstarává pohřeb. — Sestry z Lóže »Eintracht« zřídily v severních Čechách u Teplic útulek pro mládež. — Philantropia-Loge pomáhá překonati tu-

berkulosu mládeže. Pražský b. Spitzer sotvaže roku 1916 přesídlil do Vídně, založil tam Morse-Loge. Vídeňští bratří pečují o mrzáky.

*

Členové I. O. O. F. si uvědomují, že jejich Řád vznikl v tomtéž prostředí, jako Řád svobodných zednářů. Oba Řády byly napadány a hanobeny klerikálním tiskem, zejména jesuitou Grubrem (Hildebrandem Gerbrem) a roku 1896 podvodníkem Leo Taxilem. »Velké většině věci neznalých, je podstata svobodného zednářství, do jehož okruhu se O. F. rádi započítávají, svět zcela neznámý.« O. F. se tedy nepovažují za Sv.; praví toliko, že O. F. vzniklo v podobném anebo tomtéž prostředí a ovzduší. — Polovičatá znalost O. F. a povídačky o nich cílevědomé práci členstvu I. O. O. F. škodilo. Odd-Fellowci se postarali, aby veřejnost o jejich snahách byla poučena, aby se mythům a nesmyslům mohlo čelit.

Podstatou toho, oč O. F. usilují, jsou dva sloupy: Na první mohlo by být napsáno: Všichni jsme děti jednoho božského otce. Na druhý slušel by nápis: Všichni jsme bratří. I. O. O. F. neusiluje o církevní jednotu, ani o sjednocenou věrouku; to ponechává volnému uvážení bratří. Náboženské symboly (Desky s desaterem, Kříž a Půlměsíc) nejsou O. F. důvodem, aby se uzavírali.*) Přijímají členy, nepřihlížejíce k jich náboženskému vyznání. I. O. O. F. neslouží ani jednomu vyznání, ani jednomu politickému směru. Od svého členstva vyžaduje, aby se shodlo s ostatním lidstvem na náboženských zásadách, jež jsou společné všem lidem. Vyžaduje, aby se členové shodli s těmi, kdož uznávají vyšší bytost Tvůrce a Zachovatele vesmíru. I mezi O. F. vyskytli se jednotlivci, kteří žádali, aby byly odstraněny všechny zbytky starého náboženského názoru, ale vedení zachovalo dosud za základnu onen anglický názor, z něhož se O. F. zrodilo a proto zbraňuje, aby se Řád vyhnul jak atheismu, tak snahám po náboženské uniformitě. Nezavrhuje ani jeden poctivý náboženský názor, ale také ani jeden svým členům nevnucuje. Vyhýbá se věroučným třenicím, nepřipouští propagační věroučné rozpravy. Přijímá členy kteréhokoliv náboženského vyznání. O. F. přenechávají božské Prozřetelnosti řízení snah, které snad někdy povedou k souladu anebo i k souzvuku. I. O. O. F. usiluje, aby se každému dostalo práva sebeurčení a s tím i svobody myšlení a svědomí; povzbuzuje své členy, aby se řídili hesly »Poznej sám sebe!« — »Ovládej se!« — »Zušlechťuj se!« — Učí, že jakýkoliv pokrok lidstva je podmíněn hodnotou jednotlivců, zásluhami jednotlivců, a nikoliv náhodnými vnějšnostmi, jako je stav, původ, hodnost, povolání, bohatství, stranictví a náboženské vyznání. Povzbuzuje tisíce k zachovávání přátelství; zavazuje k střídmosti, stálosti, vytrvalosti, proziravosti, uvážlivosti, k vzájemnosti jak v soucitu, tak v soustrasti; vede k pracovitosti, jež všem prospívá. Vyzývá členy, aby zanechali bludů a pověr, aby pomáhali bludy a pověry překonávati, aby překonávali také sobectví a vášně. Probouzí svědomí svého členstva a cit pro spravedlnost, snášelivost a lásku bližního. Obhajuje svobody volného badání; hledá pravé základy a prostředky životního umění, přijatelného všem lidem buď kde buď a buď kdo buď. Je také školou správného společenského styku, hledí úsilovně vštípiti svým členům, že první, za čím musí jíti, je heslo: Hleďte slynouti jako slušní lidé, jako slušní úředníci, slušní živnostníci, slušní učitelé a lékaři, slušní umělci, aby mezi vámi hledali lidé rukojmí nových a lepších časů, rukojmí nového řádu společenského, v němž bude ubývati třenic, nesvárů, sporů a zápasů, pro něž trpí a strádá dnešní společnost.

Vzájemná láska lidská a bratrská není tupé přezírání vad a zavírání očí nad vadami. Není to mdlé spoléhání, že se mi dostane odpadků a drobtů, které padají se stolů, u nichž zasedají bezohlední a přesycení blahobytníci a silní bezohlední jednotlivci. Nedostatky a nesnáze mezi lidmi nebudou odstraněny drobečkováním a almužničkováním. Řád si je také vědom, že se nikdy nemůže nahraditi svědomí mošnou anebo peněženkou. Studeným zlatem nelze nahraditi ledové srdce. Řád žádá ochotu pomáhat, seč můžeš. Smysl pro dobrodiní, pro milosrdí jest jenom nepatrná část láskyplnosti, kterou Řád vyžaduje a k níž své členy vede. Láskyplnost lidství, člověčenství jest nástroj, prostředek a cesta, po níž se mají členové Řádu ubírati a bez nichž všechno tvé úsilí a všechny tvé projevy zůstanou prázdným slovem, prázdným zevnějškem, prázdnou slupkou.

Nejde o společenskou okázalost, ani o společenskou uhlazenost, nejde o vnější projevy. Nejde o formálnosti, ani o sladká slova, ani o fráze, vypočítané, aby oslepovaly a omamovaly. Nejde o dým

*) Redakční poznámka: Jenom čeští evangelíci a příslušníci československé církve užívají jako symbolu obrazu kalicha.

slov, jenž by zahaloval, nejde o ličidla, pod nimiž by se ukryl hrubý nedostatek drsné podstaty.

Ačkoliv naše doba velmi se povznesla nad předešlá století, v nichž ovládalo hrubé násilí, v nichž moc jednotlivců a jednotlivých skupin šla před nárokem většiny na právo, spravedlnost a lidskost, dosud jde o nového člověka, o lepšího a čím dál lepšího člověka jednotlivce, o hodně jednotlivců podobného rázu.

(Handbuch für Odd Fellows von Alexander Lotthammer.)

rjv.

K Řetězu.

Jestliže tě sžehne paprsk svaté touhy,
den už ti nikdy nebude dost dlouhý;
tvá mysl stále ruch a práci hledá,
neb žhavá touha pokoje ti nedá.
A když se ti prsa touhou vzedmou,
rci, drahý bratře, odevzdaně se mnou:

Ty svatá touho, svatá nespokojenosti,
ty vážíš za tři, čtyři hřivny ctnosti;
tvá světla muži vždycky svítit budou:
lze v tobě vzplanout, nikdy zetlít nudou.

Laciná, pravšední tabule ze skla.
Jak do ní zhuštěný paprsek vpleskla
neznámým rozmachem zdaleka síla:
tak jej dál bez změny zas rozesílá.

Leč pilně broušená sběrací čočka?
Od té se badatel zázraku dočká
a uzří překvapen, ohromen zblízka,
jak sbírá žár a svit, lesk do ohniska.

Zednář, muž zvýšených tuch, aspirací
od toho úsilí se neodvrací:
buď světlo soustředí, vykouzlí plamen,
či vidmem barevným zaplane. Amen.

J. A. K. 17. 5. 32.

Jsou třeba dobří, tiší primitivi,
leč z ideí jsou cizích, nesvých živi,
a třebaže v nich v dobru, v kráse
duch jejich žití slibně rozbíhá se.

Leč muž, jenž poznal poklad intuice,
ten plane touhou jako voskovice
a čím víc a čím mocněj touží,
tím dobru, kráse moudřej slouží.

My nejen hmotu ve tvar přesný hnětem,
též čím dál — výše chceme za svým vznětem.
Ó, pojďte, plaňte, sviťte, hřejte s námi
a sijte světlo s námi nad líchami.

ZPRÁVY.

B.·. Egon Winternitz, 4. stupně, průmyslník v Pardubicích, zakladatel a pilný syn ř.·. a d.·. L.·. Jan Amos Komenský v Or.·. pražském, byl odvolán od věrné z.·. práce do V.·. O.·. 8. července 1932. Spatřil Světlo z.·. 17. května 1914 v L.·. Hiram, recipován byl v Bratislavě, roku 1918 se zúčastnil přípravných prací k založení první české L.·. v Praze. L.·. Jan Amos Komenský byl vždy pilným a obětavým synem až do poslední chvíle. Při Práci u Krychle, zrovna tak jako v občanském životě, projevoval se b.·. Egon jako vzorný člověk, věrný přítel a správný občan. Všichni, kdož jej znali, měli jej rádi. Dožil se šedesáti let před krátkou dobou. Churavěl krátký čas. Choroba jeho začala při zdánlivě nepatrných příznacích, a proto jeho odchod překvapil všechny, kdož se s ním, plným životní energie, setkali ještě před krátkou dobou. Větévku akacie položili jsme na jeho tělesnou schránku v pondělí 11. července o 17. hodině v Pardubicích.

B.·. Inž. Eduard Schwarzer, třetího stupně, ministerský rada v ministerstvu veřejných prací, syn ř.·. a d.·. L.·. Bernard Bolzano, této L. . bývalý Mistr, byl povolán do Věčného Orientu. Dlouhá a těžká choroba zlomila jeho sílu a přetrhla nit jeho života dne 7. července 1932. Do bratrského řetězu vstoupil 7. května 1924 v ř.·. a d.·. L.·. Dvacátýosmý říjen. Patřil k zakladatelům D. . Bolzano, roku 1928 ji vzorně vedl. Bratři ztratili vzorného, oddaného a laskavého bratra, vždy hotového k bratrské pomoci, pravý vzor Mistra Královského Umění. U jeho rakve řečníci jej označili jako inženýra umělce, jenž neulpěl na suchých číslicích a vzorcích, jako vynálezce přemítavého a šťastného, jako strůjce odvážlivého i opatrného, autora velkorysé úpravy řečiště vltavského Na Maninách v Praze. Hojně bratří se dostavilo do nového krematoria v Praze, aby byli přítomni okamžiku, kdy jeho tělesnou schránku sežehl očistný žár.

B.·. Jan Kranich. Byl odvolán jeden z nejhorlivějších Dělníků od Stavby Chrámu. Z Dílny Cestou světla byl odvolán jeden z nejhorlivějších, spolupracovník Babákův a mnoha jiných vynikajících, dosud žijících bratří přírodovědců. Všem, kdož jej znali, byl vzorem nezištného, obětavého, vytrvalého a nadšeného pracovníka. Ve Sborníku, jejž k jeho šedesátinám vydala Přírodovědecká společnost v Moravské Ostravě, byly vyjmenovány všechny publikace, jež sepsal, řídil anebo vydal. Nejen zdraví, pot a sílu mužných let nechal ve svých Přehledech, v Přírodě, v Přídovědecké knihovně, nýbrž také finanční oběti dovedl pro ně přinášeti. Jestliže nedávno dokončená nádherná publikace ostravsko-karvínského revíru korunovala jeho dílo vědecké, tož dětské ozdravovny korunovaly jeho práci humanitní. Jeho Přehledy věd přírodních korunovaly jeho práci pedagogickou. Poslední jeho obětavé úsilí, aby bylo pomoženo ubohým, pro něž v posledním týdnu svého života obětoval dny i noci, ozdobilo jeho práci, konanou z dobroty srdce. — My, kteří jsme s bratrem Kranichem stáli u Světel Poznání, klademe na jeho hrob bílé růže vzpomínek jako symbol bílých vzpomínek na bratra, jenž v duchu řádového učení žil plně a krásně.

Profesor Cyril Purkyně, ředitel Státního ústavu geologického, dočkal se dne 27. července 1932 sedmdesátého roku při dobrém zdraví. Narodil se v Praze roku 1862. Otec jeho Karel — syn proslulého Jana Evangelisty Purkyně — byl znamenitý malíř, jehož teprve za naší doby plně ocenili. Cyril vykonal mnohé cesty pro studium geologie, poslední jeho velká cesta vedla do jižní Afriky. Nám jest pokračovatelem staré tradice, kterou v jeho rodě a v českém národě zahájil jeho veliký děd. Nechť ji představuje ještě na dlouhá léta zdráv a svěží!

B.·. Sigismundo Neumann, 33. stupně, byl odvolán k jiné Práci v prvních dnech července a tělesná jeho schránka byla odevzdána žáru 7. července 1932 v Curychu. Odešel člen N.·. R.·. V.·. L. . francouzské (GLDF), Conseil fédéral, delegué la L.·. La Loi Maçonnique a čestný člen několika LL.·. v několika obediencích,

mezi nimi také čestný člen ř.·. a d.·. L. . Adoniram zur Weltkugel. i. O.·. Praha, jež o něm napsala, že patřil k jejím nejlepším synům a k nejlepším z.·.

Přiložte ruku k společnému dílu. Je v proudu práce o obřadech. Členům příslušného výboru přijde vhod, obdrží-li z řad bratří návrhy k ustálení názvosloví. — O r i e n t jest označení sídla, jest to ve Francii označení velmoci, u nás se užívá označení VO pro sbor velkých činovníků, jenž má na příklad u odborových organisací obdobu v ústředním výboru. Vzniká tím nejasnost. Navrhujeme tudíž, abychom užívali označení Velký Kruh. — N i h i l o b s t a t. Výrazu tohoto užívá se celkem správně a nezaměňujeme ho s ničím. Leč z lásky k mateřskému jazyku a protože můžeme tento výraz bez újmy dobře nahraditi českým výrazem, navrhujeme užívati místo toho výrazu: Bylo dáno svolení či nebylo námitek. — O b e d i e n c e v církevním právu znamená země, v nichž papež zadává církevní úřady přímo bez zasahování světské moci. Od času, kdy byl u nás sjednán Modus vivendi, počítá se Československo mezi obedience. V Maltském rytířském řádu slove tak třída rytířská: první až čtvrtá obedience. Abychom užívali slova: područí, neradíme. Neboť to je výraz z práva feudálního. Místo výrazu: přísluší k obedienci VO ve Francii, užívejme prostě: patří k VO anebo k VL ve Francii.

Mozartův den Na Bertramce. Bratří Šebl a Jiránek, s pomocí německých bratří Nettla a Epsteina, i jiných bratří, uspořádali dne 11. června 1932 první pokus o společnou Práci k uctění upřímného zednáře Mozarta. Šlo jim o to, aby dámy, jež si vzaly na starost charitativní činnost, získaly opět prostředky k této činnosti. K této charitativní činnosti — jež se jim krásně zdařila — dostali přidánkem uměleckou součinnost vybraných umělkyň a umělců a krásný projev bratrství, s důkazem, že milosrdí a bratrství nezná hranic, nezná pout.

Bratr Vonka pozdravil bratry a hosty, bratr Volf nakreslil List »Mozart zednář«. Bratr docent Nettl nakreslil List »Mozart v Praze«. Paní Kubalová přednesla verše Vonkovy »Kouzelná flétna«, paní Nettl-Hutrová zahrála Mozartovu klavírní sonatu C-dur, paní Hurtová-Loukotková zazpívala Köchlovu Kantátu 419 a bratr Srb zazpíval zastaveníčko z »Don Juana«. — V druhé části slavnosti paní Matějovská zazpívala malou arii Köchlovu 308, k níž připojila malou arii »Dans le Bois«, bratr Bandler zazpíval arii Leporellovu z »Don Juana«, bratří Chytil a Reneš zahráli na čtyři ruce klavírní sonátu, bratr H. Ehm zazpíval arii Sarastrovu, paní Hurtová-Loukotková zazpívala s bratrem Srbem duo z »Don Juana«. — Hudební části byly velmi zdařilé a zanechaly kromobyčejný dojem. Všem se to důvodně líbilo. Bratr Nettl chválí v červencovém čísle časopisu »Die drei Ringe« dojem, jejž zanechal moderní klavír ve volné přírodě. Přiblížil se zvukem klavíru Mozartovu. Bratr Volf ve své Desce upozornil na knihu bratra Nettla »Mozart v Praze«, jež vyjde v krátkém čase. Ke konci zdařilého dne poděkoval V. M. Katz všem hostím za účast a V. M. Weigner vyslovil naději, že po tomto zdařilém počátku budou následovati další důkazy o možnosti srdečné spolupráce.

Katolický list navázal na zprávu o slavnosti, otištěnou v »Prager Tagblattu«, sloupec nenávistných slov. Josef Dobrovský by o těchto klerikálních horlivcích opakoval: »Protože neumějí konati dobro, spílají těm, kdož se o dobro se všech sil přičiňují.«

České bratry z Prahy, kterým požitky

této slavnosti z jakékoliv příčiny ušly. doufáme v hojném počtu uzříti při příštích podobných podnicích. — Sluší zdůrazniti, že to je pokus historického významu: První toho druhu, neboť se při něm ukázala možnost a srdečnost i trvalý zisk spolupráce. — Byl vydán v upomínku program s texty, který zašle za 6 Kč administrace t. l. těm, již by měli zájem.

Ignatz Cornova zemřel 7. července roku 1822, a nikoli 22. července, jak jest zaznamenáno v prameni našich znalostí, Ottově Naučném slovníku. Letošního roku sešli se u hrobu Cornovova na Malostranském hřbitově bratří obou Velkých Lóží, aby uctili památku Mistrovu. Roku 1922 nebylo na to ani pomyšlení, Dílny se teprve rodily. Užili jsme tudíž letošního roku, když od úmrtí Cornovova uplynulo 110 let, abychom se přihlásili k jeho odkazu. Nad hrobem Cornovovým promluvili bratr Vonka a bratr Petr Wertheimer. Po slavnosti, při níž byl zavěšen nad hrob Cornovův římský věnec, byl nad hrobem utvořen Řetěz. Přítomní se zavázali, že se postarají, aby jejich Dílny přispěly na úpravu hrobu, jenž jakkoliv nezanedbán docela, musí svědčiti o našem vřelém poměru ke Cornovovi. — Na jubileum ukázal bratr Šebl, k utvoření Řetězu vyzval bratr Redisch. Mistr Lóže Komenský objednal u bratra odborníka návrh na úpravu hrobu.

ODJINUD.

Francie. Po volbách, v nichž zvítězila strana radikálních socialistů, jimž v čele stojí Eduard Herriot, byla připravena pro stoupence Herriotovy slavnostní snídaně v domě, kde má sídlo Grand Orient de France. Herriotův list L'Ere Nouvelle z 1. června psal o té slavnosti na první stránce a svou zprávu opatřil nadpisem: Při snídani v Grand Orient. Stoupenci oslavují presidenta Herriota. V ulici Cadet očekávalo Herriota, nového předsedu francouzské ministerské rady, veliké množství stoupenců. K snídani se přihlásilo písemně tři sta stoupenců, ale potom se ukázalo, že je potřebí připraviti sál pro sedm set účastníků.

Dovedu si to množství představiti: Když jsme měli společnou hostinku po práci v lednu 1931 (byly připraveny jenom obkládané chlebíčky), bylo nás čtyři sta a v sále bylo místa jen tak tak. A nyní čtu o sedmi stech. Tisíce prý čekaly na presidenta v ulici. Nějaká dáma chtěla jej pozdraviti, ale stráž jí nedovolila. Proč ji nenechali, prý se klidně tázal Herriot. A svou otázku doprovázel známým srdečným úsměvem. Znám ten úsměv ze shromáždění evangelíků francouzských i cizích, když byl kladen první kámen ke stavbě obnoveného domu Calvinova v Noyon. Tehdy Herriot přišel do shromáždění jako ministr vyučování a dlouhou dobu naslouchal řečníkům, přišlým z přeúzných končin světa do Francie. A pojednou jej předseda shromáždění profesor Viénot upozornil, že teď asi nastává chvíle, aby promluvil. Vidím dosud, jak pohodil rukama. jako by chtěl říci: Inu, co tedy dělat. Vstal, chvíli se ohlížel po velikém shromáždění, prohlédl si na zdech galerie jména vynikajících francouzských evangelíků: Co jméno, to kus historie, tak jako u nás, kdybyste přišli do sálu, jehož galerie kol dokola jsou ozdobeny jmény: Hus, Jakoubek, Příbram, Koranda, Rokycana, Řehoř, Lukáš, Augusta, Blahoslav, Strýc, Krasonický, Žerotín, Křinecký z Ronova, Budovec atd. Po tom rozhlížení po jménech i přítomných přišel onen zaznamenaný úsměv a po něm skvělá improvisace o významu oněch vynikajících evangelíků a o významu těch, kdož připravovali přítomnou dobu Francie. Herriot má pověst muže svobodomyslného; někteří jej označují za volnomyšlenkáře. Dnes tedy rozumím: Herriot je muž dobrých mravů a také dobré pověsti. Však jinak by se nedostal do paláce, kde sídlí Grand Orient de France. Dnes rozumím, proč roku 1927 mluvil jako muž, z jehož slov jest vidět, že ctí každé poctivé náboženské přesvědčení, že je považuje za cestu, a ta cesta jeho, to že je výraz jeho náboženského přesvědčení.

Vzpomínám na jeho knihu: »Proč jsem radikální socialista«. Čte se jako román a je to politika, je to politické vyznání.

Pochopil jsem také, že tisícové čekali v ulici Cadet, až se po snídani bude Herriot vracet, až bude odcházet. Uslyšeli slova:

»Slíbil jsem vám, že ponesu k vítězství prapor, jejž jste mi svěřili. S vaší pomocí jsem mohl dostáti slovu a já ten prapor ponesu dál a zase k vítězství. Lyonské přísloví říká, že k práci se ubíráme, jak nám síly stačí, při stole však že se každý nutí. Připomínám, že jsem za boje často pomyslil také na pád, ale vedl jsem boj bez záští, nevyzýval jsem k demagogii, nedával jsem příklad zloby a vzkypění, protože jsem přesvědčen, že velké myšlence jako je pokoj a mír se nejlépe slouží, nedráždíme-li ani jednu z denominací ať již okultních, či odkrytých. Energie není rozčilování, nýbrž práce při chladném rozumu a práce chladnokrevná.«

Bratr Trevorrow, o němž psal bratr Rouček v článku, jenž informuje ve Svobodném zednáři o SZ v Rumunsku, tlumočil ve své Lóži Independence v Hackettstowně v S. Americe, pozdrav bratří rumunských. 24. May 1932.

LITERATURA.

Mozart und die Königliche Kunst. Napsal b.·. dr. Pavel Nettl, soukromý docent hudební vědy na německé universitě v Praze. (Zednářské základy Kouzelné flétny.) — Dr. Nettl podnikl první pokus určiti poměr Mozartův k svobodnému zednářství po stránce jak historické, tak estetické. Co bylo v starších pracích psáno o Mozartovi a zednářství, bylo v poslední době překonáno novými názory a novými objevy. Autor věnoval jednu kapitolu Mozartovu poměru k zednářství a vylíčil tento poměr na podkladě historických dat. Jednu kapitolu věnoval zednářské hudbě, jak se projevila před Mozartem. V poslední kapitole ocenil Mozartovv zednářské skladby vůbec. B.·. Nettl přináší nová fakta a nová ocenění. Odborník a umělec spojil své odborné znalosti se znalostí zednářství. — Dílo, vázané v plátně stojí M 4.50.

Proslovy. E. Winterberg. Věnováno bratřím Národní Veliké Lóže československé bratřími Lóže Adoniram zur Weltkugel. O.·. Praha 1932. Knížečka Die zehn Kettensprüche, o nichž bylo psáno ve S. Z. ve dvojsešitě 5. a 6., byla vydána v českém překladě b.·. Hartla laskavou péčí bratří Adoniramských. B.·. Hartl jest nejen šťastný, nýbrž i pečlivý překladatel, v některých básních bratra Winterberga se objevuje jako synergetik. Zcela právem v posledních číslech časopisu Die drei Ringe autor se raduje z uměleckého překladu do češtiny.

Modlitba. Napsal b.·. Jan Šnobr. Věnováno československé Nejctihodnější V.·. L.·. Dílna Lidskosti a Ctihodné Řádné a Dokonalé L.·. Anthony Sayer v O.·. Praha. V květnu 1932 bylo vytištěno 100 číslovaných výtisků na papíře Van Gelder písmem Grégrova Romana v knihtiskárně V. Vokolek a syn v Pardubicích jako soukromý neprodejný výtisk Jana Šnobra. Redaktor obdržel výtisk číslo 33. — Celkem 36 veršů.

Dvě hvězdy. Tak jsou nazvány listy, jež vydávají členové Společného zednářství (maçonnerie mixte) Le Droit Humain v Československu. Listy jsou psány na stroji a rozmnožovány. Poslední číslo, jež redakce obdržela, jest z června. V tomto svazu jsou dosud dvě Dílny, Josef Dobrovský a Giordano Bruno. V druhé Dílně pracují německy. Nová Dílna byla zřízena v Moravské Ostravě, a to z kroužku, jenž pracoval dosud po několik let. V poslední době vykonali dvě přednášky pro laiky (německy) a to v Liberci a v Brně. V poslední době navštívili Dílny těchto zednářů dva bratří z L. . Wahrheit und Einigkeit při Janské slavnosti. Byli srdečně přivítáni. — Lóže Dobrovský této obedience pracuje již deset let. Dvě hvězdy otiskují články jak české, tak německé. Pražská obedience se podřizuje Národní Radě Nizozemské, Lóže Dobrovský má 34, Giordano Bruno 24. V Nizozemí jsou 24 »Pracovny« s 514 členy. V nizozemských koloniích jsou čtyři Dílny. Frankfurtská Dílna Goethe má 15 členů, Vertrauen ve Vídni jich má 50, Harmonie ve Vídni 29, Hansa v Hamburce 20, Zur Erkenntnis v Berlíně 7, Pythagoras v Záhřebě 15.

Stavba, sborník zednářských prací, svazek 2.: »Hledající v temnotách«. Vzpomínky nejstarších bratří. Uspořádal, úvodem, doslovem a poznámkami opatřil b.·. Antonín Hartl. Tento svazek jest připsán N.·. K.·. b.·. Alfonsu Muchovi k desátému výročí založení N.·. R.·. Svazek obsahuje vzpomínky bb.·. Křižíka, Egra, Taussiga, Plzáka, Muchy, Steinbacha, Alfreda Baštýře, Arny Juránka, Bertholda Theina, Buschka, Constant Pierrea, Uhlíře, Heřmana Bondyho, Zdenka Helferta, Adolfa Wiesnera, Schaniela, Třebického, Otakara Baštýře. — Příští třetí svazek jest ohlášen k Novému roku 1933 a má obsahovati dějiny československého zednářství po převratě. Jest ohlášeno věnování T.·. V.·. M.·. K. W.

Lennhoff-Posner: Internationales Freimaurer-Lexikon. Amalthea Verlag. Wien. 224 Kč. Stran 1779. Kniha jest psána jak pro zednáře, tak i pro nezednáře. Není to dílo ani oficiální, ani oficiosní. Obsahuje znění Starých povinností, Staré mezníky, Kroniku zednářství, Andersonovu kroniku, zednářský slovník nejdůležitějších výrazů v němčině, francouzštině, angličtině, španělštině, češtině a nizozemštině. Je to velmi významná věc, že se čeština dostává na mezinárodní rejstřík! V jednotlivých kapitolách

jsou bratří československé národnosti s bratřími z Československa hojně zastoupeni. Poznáš v té práci bratrskou ruku. V přehledu historických dat nalezneš zmínku o Praze roku 1778. Mělo by býti zaznamenáno, že již roku 1742 byla zřízena první Lóže v Praze z popudu francouzských důstojníků z armády, jež tehdy obsadila Prahu. Schází záznam o založení první české Lóže (Komenský) v Praze. Jest zaznamenán vznik Velikè Lóže československé. — Poslední záznam se týče Mezinárodního kongresu Ligy v Paříži, na němž byli zastoupeni také Češi. — V Bibliografii jsou zaznamenány tyto české tisky: Zdeněk Gintl: Svobodné zednářství. Vonka: Staré povinnosti zednářův a Zednářské symboly. Jsou zahrnuty pod titulem Einführungs- und Belehrungsschriften, Organisation. — Heslo Komenský potřebuje jisté korektury: K. nebyl zvolen roku 1632 v Lešně seniorem, nýbrž členem rady starších. — V Lešně nevyšel Orbis sensualium pictus, nýbrž v Norimberce. Orbis není kniha k názornému vyučování, je to ilustrovaná encyklopedie, jíž bylo často používáno ve školách, leč Komenský ji nepsal jako školní učebnici. — Polské vojsko nezničilo Lešno roku 1658, nýbrž roku 1656. Slávu Komenského nezaložil Orbis, nýbrž Janua, Brána věcí, rovněž dílo encyklopedické. Československá vláda nedala kosti Komenského vyzdvihnouti a přenésti ze strážnice do kaple. nýbrž dala vyšetřiti, zda kosti, uložené nejníže v hrobě číslo 8 v kapli naardenské jsou kosti Komenského. Kaple naardenská nebyla vládou nizozemskou darována vládě československé, nýbrž toliko na dlouhý rok dána k používání. — Spisů Komenského není 142, nýbrž 153. Komenský nebyl poslední biskup: Komenský o sobě psal jako o posledním biskupu jen v určitém čase. I jeho vnuci zastávali tuto hodnost. — Samostatné heslo najdeš také za slovem Böhmen. Je tam zmínka o práci b.·. Volfa, jenž popírá, že by hrabě Sporck byl zednář a že by první Lóže v Praze byla založena roku 1726. Podobně hledej Brno. Z pražských zednářů mají zvláštní hesla: Bolzano, Born, Cornova, Beneš, Haněl, Křižík, Mucha, Štefánik, Tichý st., Stretti, Thein B., Volf, Vonka. Kromě toho — tento výčet nečiní nárok na úplnost — jest tu obsáhlé heslo Böhmen, Prag, Tchechische Nation, Tschechoslovakei a Masaryk.

Zednářství a náboženství. Co je náboženství? Co je zednářství? V jakém vzájemném poměru jsou tyto dva světy? Jest zednářství náboženství? Jestliže ano, co jest náboženství? Co jest náboženství na rozdíl od zbožnosti? Není-li zednářství náboženství, jaký jest jeho poměr k náboženství, jak na ně nazírá a jak se k němu chová? Jak si vykládáme vzájemný jejich poměr? Na tyto a podobné otázky bylo v zednářských Dílnách mnohokrát již odpovídáno, častěji nežli na jiné rovněž naléhavé otázky, týkající se podstaty a vývoje zednářství. Dr. Fort Newton začíná podobnými otázkami svou poslední knihu »The Religion of Masonry«, (Vydal Allen and Unwin, Ltd., Ruskin House, 40, Museum Street, London, W. C. 1.) 5 s netto. Autor je anglikánský duchovní. Jeho dílo jest psáno řečí jasnou, povzbudivě a vzdělává čtenáře.

Edouard E. Plantagenet: La Franc-Maçonnerie française. Son esprit — son activité — ses tendances. Předmluvu napsal André Lebey. Paris. 1928. Vydala L.·. I.·. F.·. Br. Plantagenet je profesor na škole sociálních nauk v Paříži. Člen ústřední rady L.·. I.·. M.·. Vydal tři knihy: Knihu učňů. Knihu tovaryšů. Knihu mistrovskou. Mezi tím, co tyto knihy vycházely (kniha mistrovská vyšla roku 1931), vydal i tento svazek: Francouzské zednářství a jeho duch, jeho činnost a jeho směrnice. — Liga obstarala a vydala německý překlad tohoto díla, jež autor psal z jejího podnětu. — Vykládá a ozřejmuje duchovní jednotu francouzského zednářství, byť tam byly dva obřady. Vysvětluje veliký symbol G.·. A.·. D.·. U.·. a poměr ke Knihám zákona. — Objasňuje rozdíl mezi atheismem, Volnou myšlenkou a zednářstvím. V čem záleží podstata zednářství se zřetelem na demokracii, revolučnost a republikanism, jak chápou ve Francii hesla rovnost, svoboda, bratrství. Po tomto oddíle přichází druhá část: Vnitřní práce a podstata francouzského zednářství: poučení, práce o hrubém kameni, symbolika. — Třetí oddíl se zaměstnává otázkami: Jakou úlohu hraje sz. — Jakého vlivu používá, kam až jeho vliv sahá, jaký je jeho poměr k pacifismu a jak sluší chápati světové bratrství. — Poslední část je vlastně dokumentace: Jak byly předcházející výklady přetřásány na sjezdech, jak se o nich vyslovila shromáždění. Proti tomu shromážděny jsou vývody, jimiž odpůrci častují zednářství, zejména je tu řeč o »svaté válce proti zednářství«, jak ji hlásá a vede římsko-katolická církev na podkladě pouhopouhé legendy. — Dobrá knížka. S jejím obsahem měli by se všichni seznámiti. Red.

André Lebey: Dans l'Atelier maçonnique (V zednářské Dílně). Paris. Etienne Chiron. Mám před sebou knihu politickou.

Tím je dána karakteristika její, ani odsudek, ani prohlášení o souhlasu. Je to kniha vyšších stupňů, pracujících pod záštitou GODEF; shrnuje autorovy práce, vykonané od roku 1917. Jsou mezi nimi oběžníky, jež kolovaly jménem výkonného výboru (1917 a 1929). Je tu zpráva o statutech Společnosti národů, o novém nazírání poválečném: Nová Evropa a Nová Francie. — Co soudí zednáři o stycích francouzsko-německých. Jak posuzovati sociální výchovu a výchovu k demokracii ve školách, jak se má škola postaviti k otázce umělecké výchovy. — Jsou tu tři rozpravy kapitolní a jedna konventní (1920 až 1923). První kapitola vysvětluje, v čem spočívá, z čeho vyvěrá duch svobodného zednářství. Kdo hledá starou i novou zásobu zdůvodnění pro universálnost, pro ducha čistě filosofického, pro snášelivost, milovnost svobody, pro neutuchající vývoj k světovému občanství, pro vzrůstající mravnost, s prospěchem této kapitoly použije. Autor v tomto výkladě, předneseném před bratry vyšších stupňů, dává přednost Dílně s menším počtem dělníků, ale zkonformovaných u vědomí, že nejde ani o salon ani o kroužek a že jde především o templ. Více nežli o slovní výklady jde v Dílně o osobní příklad; jde o praktickou školu bratrství a ušlechtilé závodění v občanských ctnostech. Red.

M. Bitterman: Österreich und die Zollunion. Praha 1931. — Také národohospodářské literatuře věnuji pozornost, zejména když běží o otázku, jež dlouho nás zaměstnává a ještě bude zaměstnávati. Upozorňuji na ni také pro metodickou stránku. Autor dokazuje, že Rakousko je schopno života po stránce národohospodářské. Nepotřebuje se tisknouti k Německu pro nouzi a nedostatek. Právě obilní cla v Německu, velmi rozdílná od rakouských, mluví proti unii. Neboť Německo má feudální rozdělení půdy. Spojení by přineslo užitek několika říšskoněmeckým velkostatkářům, nikoli lidu. Unie by vyvolala zmatek ve střední Evropě. Ochranářská politika Německa by vyvolala obranu sousedních států a přivodila by tak další zostření evropské krise. Unie by poškodila široké vrstvy dělnictva, zvýšila by nezaměstnanost, zvýšila by existenční nesnáz pracujících vrstev, zhoršila by jim životní (existenční) základnu, uvrhla by veřejné finance (obcí i státu) do nesnází. Neodstranila by celní hranice a způsobila by také bankám mnoho svízelů. — Spisovatel svoje vývody podpírá a znázorňuje úředními daty jak rakouskými, tak německými. — Celní unie padla. Tím ovšem není řečeno, že by kde kdo tuto myšlenku pustil s mysli, že by se rakouská nevěsta přece jen ráda nevdala do Německa, přes všechny rozumné vývody, jež proti Unii (také v Bittermanově práci) byly uvedeny. Ale metodičnost a jasnost vývodů Bittermanových má hodnotu vzorné práce, jejíž metody dalo by se použíti i v jiných případech. v.

Der Graal. Klerikální slovenský list »Slovák« citoval 13. srpna 1932 z časopisu Der Graal, jejž vydává v Mnichově dr. Muckermann, stať o náboženském životě v Rusku. Podle toho přibývá v Rusku tajných společností náboženských a přímo mnišských. Mnohé kolchozy na Kavkaze, to jest státní statky, jsou ve skutečnosti tajné kláštery. Příslušníci nejednoho kolchozu tvoří náboženskou obec anebo sektu, která vykonává tajně své bohoslužby. Velmi silné náboženské hnutí je mezi ženami. Denně prý přibývá tajných rytířských řádů. Roku 1925 byly zrušeny všechny kláštery, leč okamžitě se utvořily řády a kláštery tajné... — Nás na této zprávě zajímá nejvíce to, že je čerpána z časopisu, jejž má dostati jen příslušník bratrstva. Potvrzuje se nám, že rozhovor jesuitského předáka — dnes již zesnulého — s předními zednáři německé národnosti se uskutečnil jen pro okamžitou slabost a pro okamžitý strach Pátera Grubra před tím, jak se vyvinou věci v Německu. Ústřední jesuitská kancelář, jež má dost prostředků i cest, opatří si všechny časopisy a všechny knižní publikace i když byly tištěny jako rukopis. Nad tím se nikdo nepozastaví. Kdo informace potřebuje, opatří si je vždycky. Obratnost v tom ohledu není výsadou řádu jesuitského. Ale vyplývá z toho: Jesuité se mohou v každém čísle zednářských časopisů všech jazyků a směrů přesvědčiti o podstatě a praksi zednářství. Přesto však svému čtenářstvu předkládají zprávy zcela nevěcné, překroucené a nejed-

nou přímo lživé. Potřebují strašiti čtenáře, potřebují vyvolávati zdání, jakoby jejich existence byla zednářstvím hmotně ohrožována. Zednářství má jiné úkoly, nežli se zaměstnávat lživou žurnalistikou, o níž můžeme říci s apoštolem Petrem: Selžou a lež svou vyvrhnou a opět se vrátí k vývratku svému. Pomluvač jest podoben psu: co zvrátí, znova pozře. (2. epištola Petrova, 2. kapitola, 22. verš.)

Grande Loge de France. Bulletin číslo 10. 1932. Francie před časovými otázkami, je článek b.·. Marcela Cauwela. — Pokoj na zemi!, volá b.·. Antonio Coen. Ochablost dnešní Francie líčí Pavel Bezault. Jak se zvedá dnešní Německo, vysvětluje profesor dr. Walter a. Berendsohn. — Jak by mohlo zednářství přispěti k oživení a ozdravení Evropy, přehliží M. Dumesnil de Gramont. — Čtyřstránková vzpomínka jest věnována zesnulému b.·. Sigismundovi Neumannovi. — Na pěti stránkách jest přehled zednářské činnosti v některých oblastech. Zpráva z Československa tam není. — Posuzují se knihy George Washington, muž ušlechtilý. (Napsal Antonio Coen.) Goethe svobodný zednář. (Napsal Henri-Jean Blle.) — La Rose de Feu. Jde o román z posledních let řádu templářův. (Napsal Jean Villier.) — Zvláštní rubrika je vyhrazena zprávám o literární či vůbec umělecké činnosti členů de la Grande Loge: Michel Dumesnil de Gramont vydal brožuru Hiram a Lučištník. Vyšlo jen 100 výtisků. Týž autor přeložil Maxima Gorkého povídku Klim.

Nizozemští zednáři předložili Mezinárodní konferenci pro odzbrojení zvláštní adresu, ve které se přimlouvali za vytvoření trvalého míru. Obdrželi poděkovací list, jejž podepsal president konference p. Henderson.

Goethe-zednář. Také v Nizozemsku vyjde v krátké době knižní dílo Goethe-zednář. Napsal je profesor Wester.

Naarden. Historie en monumenten. Pan F. W. Drijver, po třicet let farář v Naardenu, vydal v nakladatelství »De Kronn« v blízkosti Naardenu, knihu o Naardenu a o pomnících v něm. Zvláštní kapitola je věnována Komenskému a je doprovozena obrazy: Komenský podle obrazu žáka Rembrandtova J. Ovense. Pomník Komenskému z roku 1892; pomník Komenskému z roku 1920, — pečeť Komenského se symboly, jež i nás zajímají, — reprodukce pohřebního zápisu k hrobu, v němž byl Komenský uložen roku 1670. — Kostelík, v němž byl Komenský pohřben. — Vnitřek téhož kostelíka. Kromě těchto vyobrazení jest v knize reprodukováno hojně starých rytin. Bylo by pro nás zajímavé, kdyby byl pan Drijver otiskl také rytinu Václava Hollara, »Pohled na Naarden«.

Kiplingova báseň na správného muže. Ve čtvrtém ročníku Svobodného zednáře, a to v trojdílném svazku (se šestým, sedmým a osmým číslem) otiskl jsem překlad této proslulé básně, jež platí za výměr mužnosti, anebo jež platí za odpověď k otázce: »Kdy o mně řekneš, že jsem muž?« anebo: »Kdy si zasloužím, aby o mně spravedliví řekli: »To je správný muž«?« Otiskl jsem tehdy překlad od neznámého překladatele (Zdeňka Hobzíka) z Vilímkova kalendáře studentstva pro rok 1930, neboť jsem si toho překladu vážil.

Tentokráte otiskuji překlad Kiplingovy básně od dr. Otakara Fischera, jemuž jsme vděčni za překlad životního i uměleckého odkazu J. W. Goethe.

Jsem přesvědčen, že čtenářové S. . z.·. v tom překladě naleznou zalíbení.

Nalezl jsem tento překlad v časopise »Nová žena«, v dvojsešitě (1.—2.) sedmého ročníku z ledna-února 1932.

První, druhý a třetí ročník našeho časopisu Svobodný zednář byl vydáván v nevelikém počtu výtisků a jest dnes velmi vzácný. Stala se z něho téměř bibliofilská vzácnost. Tyto ročníky zaslouží, aby byly doporučeny mladším zednářům. Objednávky zprostředkuje administrátor Svobodného zednáře.

CELOPLÁTĚNÉ DESKY

pro IV. a V. ročník čas. »Svobodný zednář« za Kč 5.— možno objednati u administrátora Jary Jiránka, ve Vršovicích (Sámova 665). — Desky jsou ze světlemodrého plátna a na přední straně s bílou folií, tisk Muchovy kresby. Expedice desek byla by provedena, jakmile se sejde potřebný počet přihlášek, jež je třeba učiniti ihned, protože z úsporných důvodů na sklad nebudou desky vyráběny.

Vyšel 2. díl sborníku »Hledající v temnotách«. Máte již? Aministrace t. l.

VŠEOBECNÉ STANOVY

byly znovu vytištěny soukromým nákladem v malém počtu výtisků a lze je obdržet za režijní cenu Kč 8.— **v administraci t. l.**

RUDYARD KIPLING: Přeložil dr. Otakar Fischer.

KDYŽ...

Když bezhlavost svým okem klidně měříš
ač tupen, sám že nejsi bezhlavý,
když, podezříván, pevně v sebe věříš,
však neviníš svých soků z bezpráví,
když čekat znáš, ba čekat beze mdloby,
jsa obelháván, neupadat v lež,
když nenáviděn, sám jsi beze zloby,
slov ctnosti nadarmo však nebereš,

když umíš snít a nepodlehnout snění,
když hloubat znáš a dovedeš přec žít,
když proti triumfu i ponížení
jak proti svůdcům spolčeným jsi skryt,
když nezoufáš, nechť pravdivá tvá slova
lstí bídáků jsou pošlapána v kal,
když hroutí se tvé stavení a znova
jak dělník v potu lopotíš se dál,

když spočítat znáš hromadu svých zisků
a na jediný hod vše riskovat,
zas po prohře se vracet k východisku
a nezavzdychnout nad hořem svých ztrát,
když přinutit znáš srdce své a čivy,
by s tebou vytrvaly nejvěrněj,
ač tep a pohyb uniká ti živý
a jen tvá vůle káže »Vytrvej!«,

když něhu neseš přílišnou i tvrdost,
když svůj jsi, všem byť druhem jsi se stal,
když sbratřen s davem, uchováš si hrdost
a nezpyšníš, byť mluvil s tebou král,
když řekneš: »svými vteřinami všemi
mně, čase, jak bych závodník byl, služ!«
pak pán, pak vítěz na živé jsi zemi
a co je víc: Pak, synu můj, jsi muž!

*

* *

Zednář, který si jest vědom účelu, proč byl stvořen a jaké jest jeho pravděpodobné určení na onom světě, může být s jistotou pokládán za moudrého a vzdělaného bratra.

*

V zednářstvu jest práce pravidlem, odpočinek výjimkou.

*

Největší přednost našeho řádu spočívá v poučeních prvních tří stupňů a v jejich šťastném sloučení historie, vědy, morálky a metafysiky. Tento plán byl sdělán s rozvahou a setkal se s úspěchem.

NEOFYTŮM.

Matičce dáš-li do hrobu na prsa dítě její,
znovu se vpadlé rty její radostí pozachvějí.

Tak praví básník a mluví o mrtvých slabých dětech.
Já budu mluvit o živých, o silných v mužných letech.

Ztichněte bratří! Cítíte, jak se Řád pozachvívá?
Našimi zraky přes věky bratří řad k nám se dívá.

Cítíte, bratří, jak odkaz bratrský skvěle svítí?
To řady vzrostly! Noví k nám zas přišli Neofyti.

Ztichněte, bratří. V Řetěze zas tepe srdce skryté:
tisknem vám ruku, v svůj kruh vás vítáme, Neofyté!

Volám teď, hlásám, slibuje slavnostně, drahý světe,
že Řádu význam zvýšíte, zkrášlíte, nezklamete!

Každý z nás, bratří, ty nové ke svému srdci tule,
pozdravme nové, upřímně dnes, bratry u Tabule.

Řád starý, pevný Řetězec, uvítá nové děti,
nechť číše v pozdrav vesele do výše vzhůru letí!

22. února 1932. J. A. K.

•

Kružidlem odměřuje kreslíř vzdálenosti, úsečky a úhly. Zednář, maje ustavičně na paměti kružidlo, odměřuje, váží, sčítá, koriguje své city, své náklonnosti a svůj odpor. Měř, važ, zkoumej, odvažuj! Neznamená to: mlč a mlčky snášej! nýbrž: měř, abys neublížil ani svému svědomí, ani tomu, jejž měříš a oceňuješ!

L. J. A. K. 1931. Proneseno v Řetězu.

Bratří! Radujme se z nového shledání!

Pevněji tiskněme ruce v bratrském Řetězu, aby jednou velikou vůlí zesílily k společnému dílu, k stavbě věčného chrámu nového lidství.

Miliony bratří jest s námi spiato tajemstvím znamení a slova.

Královské umění naučilo nás viděti a chápati.

»Jako slib jiných nebes a země jsme viděli hrůzu a nádheru věcí, V plnosti nesčíslných forem cítíme prvotní napětí Božího tvůrčího dechu, jež jako Eliášovo světlo ze všech nejvyšších linií krásy se jiskří nad krajinami, oblaky věků zatíženými, a ranami blesků, ochromí zčernalou ruku odvážlivého. Vykoupením tajemné viny jest nám bolest a práce. Jistotou cesty vnitřní radost, nepohnutá, bílá a silná jak slunce, jež, třeba neviditelné uprostřed bouře a noci, dle věčného zákona vládne zemi. Vítězů matku a sestru ve květu tisíciletí, na rtech zardění jitřní, vítáme ženu. K milionům trpících bratří jest poslání naše jako k najmutí dělníků k stavbě.« Jisté jsou kroky naše, neb mlhami dnů a bouřemi nocí svítí nám věčná světla Moudrosti, Krásy a Síly.

L. J. A. K. 15. IX. 1931. Proneseno v Řetězu.

R. J. VONKA:

ŘETĚZ — NOCTURNO.

(Psáno pod Nocturno)
(opus 61)
(od Hugo Reinholda.)

Již zhaslo světlo v tmách.
Již ztichlo naše dílo.
Teď, klide drahý,
za Chrámu prahy,
buď s námi, drahý,
až přes Chrámu prah.

Hle, v stínu starých zdí
tě vzývám, velká Sílo,
neb cítím plamen,
plát z bratří ramen
a nad ním Krása bdí.

Nechť Moudrost světem vládne,
nechť padnou klamy zrádné,
nechť čisté Světlo,
nechť čisté Světlo vítězí.
Je, Sílo, doprovázej
a Kráso, květy sázej,
kde klam své kleté
na lidstvo plete provazy.

Já věřím v souzvuk, lad,
já věřím tisíckrát,
že uzřím zhasnout hoře páteční.
Já vidím štěstí nach,
jak slunce na vlnách
a chystám sobě roucho sváteční.

Však vzejde Světlo v tmách,
až dokončíme dílo;
to bude slavná chvíle,
až dojdem cíle.
Své věřím síle
a mrzký zlomím strach.

Co touha odpoví?
Že pravda šalbu zlomí
a že už brzy
všem setře slzy
i zlomí staré,
staré okovy
a staré zlomí okovy
a staré zlomí okovy.

R. J. VONKA:

ŘETĚZ.

(Psáno pod Smetanovou melodii)
(»Když se večer stmívá«.)
(B.·. Jaru Jiránkovi.)

Moudrost — Síla — Krása:
světel trojice
v jich plamenech jásá
lidství nejvíce.
Každé z těch tří světel
bránu i do pekel
směle, směle otvírá,
[bránu každou otvírá].

Již je konec dílu,
zhasne světel jas.
Zachovejme sílu,
až nás svolá zas,
až nám světlo vznítí
na pěšinách žití
touha, jež se nevtírá,
[s láskou, jež se nevtírá].

Přemáháme tíhu
lidské přešlosti,
za vzor máme knihu
staré moudrosti.
Pozvedáme hlasy
k velebení krásy,
věřte, nikdy nezmírá,
krásy, která nezmírá.

Vychází každý měsíc.

Toto číslo bylo vydáno 30. srpna 1932.

Tištěno jako rukopis. — Zodpovědný redaktor R. J. Vonka. — Tiskla tiskárna »Legiografie« v Praze-Vršovicích. — Vydavatel: Prof. Dr. František Kadeřávek. Novinová sazba povolena pod čís. 243.739 VII. 30 ze dne 26. září 1930 ředitelstvím pošt a telegrafu v Praze.

SVOBODNÝ ZEDNÁŘ

ORGÁN ČESKOSLOVENSKÉHO ZEDNÁŘSTVA

R. VI. - 1932. VOLNOST - ROVNOST - BRATRSTVÍ SEŠIT 9. a 10.

JOHANN WOLFGANG GOETHE: Přeložil Otakar Fischer.

BOŽSKÉ V NÁS.

Vyňato ze Spisů J. W. Goethe z nakladatelství F. Borového.

Člověk nechť šlechetný jest,
dobrý a nápomocný!
Neb jediné tím
odlišován je
od bytostí všech,
co jich známe.

Zdar buď neznámým,
námi tušeným
bytostem vyšším!
Jim se podobej člověk:
Jeho příklad nám dávej
v ony bytosti víru.

Neb všeho citu
je příroda prosta:
Rozlévá slunce svůj žár
na dobré stejně jak zlé;
nad zločincem se třpytí,
tak jako nad nejlepším,
měsíc i světlo hvězd.

Bouř a proudy,
hrom a přívaly krup
stále rachotí dál,
odvlékajíce
v přeletu svém
bez rozdílu nás všechny.

Podobně též
sahá do davu osud,
tady do neviňoučkých
kučer děcka,
onde na zločinné
lysé témě.

Po věčných, velkých,
kovových řádech
musíme všichni
života svého
dokonat kruhy.

Pouze člověk má moc,
aby nemožné proved':
On rozeznává,
volí a soudí,
okamžiku
zná trvání dodat.

On jediný smí
dobrého odměnit,
ztrestat zlého,
smí léčit a zachraňovat,
vše bludné a těkavé
prospěšně pojit.

I uctíváme
bohy nesmrtelné,
jak by lidé to byli,
ve velkém konající,
co ten nejlepší v malém
koná či konat by toužil.

Šlechetný člověk
dobrý buď, nápomocen!
Neunaveně tvoř
prospěšná díla a ryzí
a vzorem nám budiž
těch tušených, vyšších tvorů!

Přední úkol zednářský.

Ježíš upozorňoval na děti; mládež a čistou její mysl dával dospělým za příklad.

Melanchton prý oslovoval žáky: »Dobré jitro, páni konšelé a purkmistři, páni faráři a soudcové.« Když se počestní a škrobení otcové udiveně tázali, co to má znamenat, odpověděl veliký vychovatel, že z hochů, jež on takto oslovuje, skutečně budou — a to záhy — konšelé a purkmistři, faráři a soudcové.

Komenský upozorňoval, že budoucnost národa leží v kolébce, že není mezi hvězdami. Moudré muže nazýval krovem společnosti. Upozorňoval opět a opět, abychom si mládeže bedlivě všímali a její výchově abychom věnovali nejlepší síly.

Havlíček řekl radikálně proti romantikům, že mu jeden zdravý desetiletý hošík je milejší a cennější, nežli tucet staroslovanských bůžků a bohů, (jichž podoby za dnů Havlíčkových byly nalezeny na Retře a byly to podvrženiny).

Pan president T. G. Masaryk upozornil 28. října roku 1928 naslouchající mládež na Hradě, že není vyloučeno: možná že mezi dětmi kolem něho stojí příští president; proto napomínal k horlivosti, k živé horoucnosti v občanských ctnostech, aby se podobali třepetající se vlajce.

Staří zednáři pamětlivi byli mládeže. Vždyť zřídili zvláštní stupeň zednářský, luftony, jimž musí býti poskytována zvláštní pomoc a věnována zvláštní péče.

O koho chtěli bychom se vřeleji starat, nežli o své vlastní děti, luftony a luftonky? Komu věnuje Mistr — komu má věnovati — největší péči, nežli těm, kteří mu sedí nejblíže po pravici?

Dobře se chopili práce ti bratří, kteří se starají o mládež naši. Začali v Dílně Jan Amos Komenský! Učinili tak v duchu a po příkladu našeho duchovního otce Komenského.

Dobře učinili bratři v Brně a v Plzni, kteří svůj kruh ochranný, či vůdcovsky-přátelský, rozšířili za řady luftonů!

Budoucnost celého světa zednářského vlastně čeká přede dveřmi chrámovými.

B.·. Beneš podle staré tradice, čerpané z díla našich buditelů, obrodičů a učitelů, upozornil na povinnosti vůči mládeži vůbec.

Stavím péči o mládež vůbec, o luftony zvláště, před charitu, před studium minulosti, před péči o skrytou bídu, před péči o starce a stařeny. Neboť nebudeme-li pečovati o mládež, nepřijde po nás dorost, nepřijde ho dosti, aby tu byly ruce, které by převzaly odkaz milosrdí, horlivosti, pečlivosti, vzájemné lásky a podpory; nebudeme-li pečovati, abychom získali a k dobrému vedli mládež, nejen luftony a luftonky, pobledne sedmihvězdí, symbolisující sedmero ctností, které jsou ozdobou každého přemýšlejícího a správného člověka. rjv.

Největší francouzský týdeník Les Nouvelles Littéraires přinesl v srpnu 1932 interview s ministrem dr. Edvardem Benešem. Br.·. dr. Beneš vyslovil své názory o morálním odzbrojení u příležitosti polského návrhu takto:

Považuji tento návrh za dobrý a proveditelný. Dnes bohužel národy, místo aby byly vedeny ke spolupráci, jsou sváděny s cesty a rozeštvávány. Nejnebezpečnější jsou zde tiskové kampaně, jichž pohnutky jsou zhusta podezřelé a které směřují systematiky k tomu, aby byl rozvrácen dobrý poměr mezi národy. Tu je nutno energicky zakročiti, což však neznamená ohrožovati nějak svobodu tisku. Naopak, informační a diskusní práce nesmí býti dotčena. Ostatně, myslím, že není možno zameziti svobodný projev myšlenky. Jde tu tedy jen a jen o anulování těchto škodlivých kampaní. Poněvadž každý národ pamatoval ve svém zákonodárství na to, aby bylo možno vystupovati proti lžím tisku, bylo by rozumné,

kdyby se tak stalo, i pokud jde o vztahy mezi státy. Nejlepším prostředkem by zde byla podpora nezávislého tisku.

Mír ostatně bude ohrožován vždy. Osobní sobectví bylo a bude, nutno jen potlačovati nejkrutější projev tohoto egoismu, válku. Bojovný pud v člověku je hluboce zakořeněn, takže zápas je zde velmi těžký. Bude nutno oduševniti prostředky boje, nahrazovati krvavé války bitvami duchovými. Je nutné podporovati rozvoj mezinárodního života a v tom směru vychovávati masy i mládež. To je ovšem perná práce, neboť výchova veřejného mínění provádí se velmi zvolna. Možno zde však zabrániti vhodnou kontrolou šovinistické výchově dětí. V tom směru vykonal velký kus práce Ústav pro intelektuální spolupráci. To však neznamená bojovati proti vlasteneckému cítění, naopak, toto cítění nutno respektovati, ale je třeba dbáti, aby se nezvrhlo v úzký nacionalismus.

Výchova mas může se díti skrze elitu toho kterého národa, tedy intelektuály. Ti však dnes nejsou všude na výši svého úkolu a místo aby vychovávali, jsou často strůjci zmatků. Dělníci a venkované jsou po té stránce mnohem klidnější. Krise intelektuálů je všeobecná, a přece právě ti by mohli něco vykonati v dnešní strašné morální krisi. Bohužel, intelektuálové nevedou, nýbrž jsou vedeni, a to svými špatnými sklony. Chtějí se líbiti. Podléhají vlivům. Moderní elita selhává, a to právě v době, kdy by jí bylo nejvíce zapotřebí. Příčiny tohoto úpadku jsou různé. Především: elita se mstí. Před válkou měla výjimečné postavení, které válkou ztratila. Válka přivedla k vládě masy a posílila postavení sociální. Začaly se aplikovati zásady demokracie politické a sociální. Intelektuálové ztratili vliv a moc a považují to za nespravedlnost. Z toho však nesmíme viniti ani dělníka ani rolníka. Intelektuálové tvořili doposud zvláštní třídu, řídící stát i národ. Dnešní doba si však žádá rozdělení vybraných individualit do všech tříd národa, aby byly — neboť musí býti — solí národa.

Před válkou muž, který vykonal studia, měl privilegované postavení již jen proto, že byl studovaný.

Nová situace si žádá odvahy a práce: do vedoucí třídy vstupuje selfmademan. Vidíme jasně, že máme-li dnes vésti, musíme míti mravní odvahu a výjimečné kvality, studie samy ještě nestačí. A zde nutno především mladou generaci vychovávati v těchto myšlenkách. Leč právě to je bolavé místo. Mladá generace byla starší generací opuštěna. Předválečná generace byla tak zachycena kolečky politického života, že se jí neobírala. A mladá generace byla otrávena ultraradikalismem všeho druhu, morálním relativismem a nedostatkem víry v jakýkoli ideál. Je nakloněna přitakati naukám, které nejvíce karakterisují morální rozvrat dnešní doby. K tomu radikalismu byli mladí přivedeni nikoli rozumem, nýbrž city a vášněmi.

Naše generace byla revoluční a radikální rozumem, dnešní generace je revoluční city, vášněmi a instinkty. Chvbí nám nová politická generace, generace realistická, pracovitá. Dnešní mládež ztratila rovnováhu. Je vydána v šanc iracionalismu, jak ukazuje na př. hitlerovské hnutí. Velkým hrozným problémem naší doby je mládež.

K. STLOUKAL:

Garibaldi.

Padesáté výročí smrti národního hrdiny italského, připadající na 2. červen letošního roku, oživilo světu pamět na jednu z nejpopulárnějších postav 19. století. Ze čtyř mužů, kteří jsou vůdčími duchy zápasu italského národa o osvobození a sjednocení, Garibaldi upoutal pozornost svých krajanů i ostatních národů nejvíce — stal se takřka postavou mythickou, ztělesňující samu ideu osvobozenského boje. Není to jen proto, že Cavour byl pomalým diplomatem, Mazzini ideologickým filosofem a Viktor Emanuel II. jen králem risorgimenta, kdežto Garibaldi pravým hrdinou, jehož smělé podniky vzněcovaly fantasii širokých vrstev. Je v tom také instinktivní ocenění osobnosti, která byla celým životem oddána ideji svobody. A to nejen svobody egoisticky národní, nýbrž i mezinárodní a zároveň také občanské a duchové. Od chvíle, kdy byl Garibaldi jako mladý námořník v Taganrogu zasvěcen do hnutí Mladé Italie až do svého skonu bojoval za svobodu národů na všech frontách světa. Stal se »hrdinou obou polokoulí«, utlačovatelé národů měli v něm smělého odpůrce stejně v Italii jako v Americe, v Rakousku jako v Německu. Jeho celý život je při všech pestrých osudech, při všech nedůslednostech a zdánlivých rozporech životem muže, nasazujícího vše za přijatý ideál.

Roku 1834 osnuje v Janově republikánské spiknutí proti králi Karlu Albertovi, prchá jako k smrti odsouzený psanec do Jižní Ameriky, aby pomáhal jejím národům k osvobození od tyranie, vrací se roku 1848 s aureolou heroa, aby znovu bojoval za stejné ideály ve vlasti, provolává roku 1849 protipapežskou republiku v Římě, prchá po vítězství reakce opět do Ameriky, kde se z dělníka vypracuje na továrníka, ale vrací se znovu do Italie, kde se zakupuje na ostrůvku Capreře, aby v příhodném okamžiku obnovil starý zápas. Roku 1859 bojuje se svými dobrovolníky proti Rakousku, roku 1860 osvobozuje před očima užaslé Evropy s pověstnými »tisíci muži« Sicilii i Neapolsko, dvakrát, roku 1862 a 1867, útočí marně proti papežskému Římu, poražen nikoli nepřítelem, nýbrž po prvé vlastní vládou, po druhé Francouzi. Ale přece, když roku 1870 se Francie stala republikou, neváhá bojovati v jejích řadách proti německému imperialismu . . .

Idea sebeurčení národů měla v Garibaldim přesvědčeného bojovníka — v tom zůstal důsledným stoupencem Mazziniho, s nímž se v praksi rozešel. Jeho idea — garibaldismus — přetrvala ostatně svého původce a stala se po jeho smrti krásnou tradicí, udržovanou syny a vnuky. Boj proti utlačovatelům všech národů oživovaly červené košile garibaldiánů v letech devadesátých a ještě na počátku světové války ve Francii.

Postava Garibaldiho je však symbolem nejen boje za svobodu národní, nýbrž i občanskou a duchovou. Garibaldi byl původním smýšlením, stejně jako Mazzini, přesvědčený republikán. Jestliže toto smýšlení dovedl v správném pochopení poměrů smířiti s konstituční monarchií národní, zůstal přece až do konce svých dnů upřímným demokratem. S papežstvím, v němž viděl představitele útlaku duchového, se však nesmířil nikdy. Měl i vyvinutý smysl sociální a hospodářský, snaže se v posledních letech svého působení jako poslanec vymoci podpory státu pro své strádající bojovníky a povznésti zuboženou Campagnu regulací Tibery.

Garibaldi působil na svou dobu nejen tím, co sám přímo vykonal, nýbrž i jako krásný vzor bojovníka za svobodu všem utlačovaným národům. U nás proniklo jeho jméno na Slovensku i do národních písní a červená košile garibaldiánů, přijatá Tyršem vědomě jako součást kroje Sokolů, zůstane věčně symbolem jeho mravního vlivu, pro nějž je Garibaldi i nám, zednářům, drahý.

Garibaldi nebyl podle všeho sám zasvěceným zednářem, ale duchem a životem byl zednářem nesporně. Přece však i samo zednářství mělo naň vliv aspoň nepřímo. Spolek »Mladá Italie«, z něhož Garibaldi vyšel a jehož ideám zůstal v podstatě věrný, byl jednou z četných odnoží zednářství v Italii. Byl organisován přímo podle vzorů zednářských a měl podobně jako zednářství své mezinárodní poslání pracovati za osvobození národní, občanské i duchové. Pravému zednáři je jasno, že ideál svobody se odnáší ke všem těmto třem stránkám rovnou měrou. V životě profánním nebývají ovšem vždy všechny tyto stránky stejně respektovány. Sama vlast Garibaldiho nemůže býti v dnešním svém stavu nazvána ideálem svobody občanské ani duchové a její imperialistické plány jsou v rozporu také s ideou svobody národní.

V tom zůstává Garibaldi budoucí Italii a celému světu stále živým vzorem.

ŘETĚZ.

(B.·. Albertu Schönovi.)

Již Chrám se setměl, na Východě jen se stkví
ten odkaz slavný: Volnost, Rovnost, Bratrství.
V něm slib je slavný: K světlu vede!

Těch světel záře jasná mír nám zaručí.
Buď krok ten žehnán, jenž nás svedl v náručí
sem před oltář a pod zednářské nebe.

Teď bystře, moudře kolem sebe pohlédni!
Zříš Řetěz. Od Půlnoci běží k Poledni
a záruka v ně přeslavná se zračí.

Je veliký to symbol, ne věc nápadu!
Tam Východ je a Řetěz jde až k Západu.
Ten Řetěz rukou Řetěz srdcí značí.

Tam Kniha. Na ní přijal slib tvůj Mistr náš.
Tam sliboval jsi se mnou, že vždy vytrváš,
již nesmí znamenat to slovo málo!

Je symbol tam a ty jím vztah svůj proměříš
k všem lidem. Věřím s tebou, že mu uvěříš!
Buď navždy spiato, co se v lásce spialo!

John Locke (*1632, †1704).

Jeho filosofie nás zaměstnává až na druhém místě (hlásal nutnost názoru); nás zajímá jeho snášelivost. — R. 1689, 1690, 1692 a 1704 vydal čtyři listy o snášelivosti ke každému náboženskému přesvědčení. Šmahem se tvrdí, že snášelivost, jejíž duch vane z Andersonových Konstitucí, je odkaz Lockův. Jistě že snášelivost Lockova na Andersona mohla působit; vždyť když Konstituce vyšly, uplynulo od smrti Lockovy teprve dvacet let. Lockovi připisovali autorství »Lockova rukopisu«, vydaného roku 1753. Leč ukázalo se, že jde o podvrženinu, v níž se tvrdí, že původcem Konstitucí, vydaných roku 1723, je vlastně anglický král Jindřich Čtvrtý. Lockeovo rozsáhlé dílo »Essay concerning Human Understanding« — »Studie o lidském rozumu« stalo se základem pro všechnu další novější filosofii a zasahuje svými trvalými vlivy také až do dnešní doby, jež pořád ještě musí vycházet od něho při všech otázkách našeho poznání. Locke je ten filosof objevitel, který ve svém stěžejním díle obšírně dovodil, že žádná představa a žádný pojem nejsou nám vrozeny, že přicházíme na svět beze vší nejmenší potuchy o něm a že teprve ve styku s ním postupně si vytváříme celý obraz, jejž o něm máme, i výklad k němu. K nepopsané bláně papíru přirovnal Locke rodícího se člověka a ukázal, jak branou smyslů nebo vnitřním sebenazíráním nabývá představ, které si dále a dále zpracovává na soustavu vědění. Shrnuje se to do věty, že »v naší mysli není nic, co dříve neprošlo našimi smysly«, ale ovšem Locke přidal k té větě dlouhé, důkladné a podrobné prozpytování, jak se ta smyslová zkušenost v nás ukládá, jaké různé prvky obsahuje a jak se z ní usilovnou duševní prací vyvozují od nejnižších až do nejvyšších všecky pojmy, s kterými žijeme. Bylo třeba rozlišit vnímání od rozumových výkonů, utřídit druhy představ, oddělit podstatu věcí od jejich vlastností a znaků, jejich stavy a způsoby od jejich vztahů, a Locke to provedl s bedlivou zevrubností, jež nenechává nikde mezer ani nejistot. Význam myslitelského činu Lockova je nesmírný. Zjevil nám všecko uspořádání duševní naší dílny, vylíčil nám ji v plné rušné a čilé činnosti, vysledoval postup od dodaných surovin až k nejjemnějším, nejduchovnějším výrobkům, postavil před nás člověka jako samostatného tvůrce a pána, jenž si sám vlastním přičiněním sebere a opatří vše, čeho k duševnímu proniknutí a zvládnutí světa potřebuje. Naše pozorovatelské schopnosti dosahují u Locka vrchu proti ledajakému pouhému bájení, Locke hází scholastickou mudráckou, syllogistiku rázně do starého železa, Locke ve své bystré kritice řeči odhaluje všecka nebezpečí prázdného, záludného slovíčkářství, Locke učí chápat, že jedna přímo vypozorovaná, věcná jistota je lepší než sta domněnek, získaných toliko řetězovým úsudkem. Nenapsal jen »Studii o lidském rozumu«, napsal k ní též Návod na vypěstění rozumu (of the conduct of the understanding) a v něm pověděl, kterak musíme svůj rozum uvědoměle, ukázněně vést, abychom na něj mohli bezbečně spolehnout, že dovede rozeznat prokázané od neprokázaného, jasné od nejasného, pochybné od nepochybného. Takový filosof promluví o »občanské vládě«, promluví o »rozumnosti křesťanství«, promluví i o výchově mládeže a vždycky to bude nějaké překonání předsudků a omylů, nějaké lepší přihlédnutí k požadavkům a nátlakům skutečnosti, osvobození z pout a tísní, uvolnění ke zdravé a prospěšné pravdivosti. U mládeže zejména výslovně už začíná se zdatností a otužilostí tělesnou, se srdečnou důvěrností mezi rodiči a dětmi, s využíváním přirozených náklonností a chutí. Při tom tedy Locke nebyl universitním profesorem filosofie, nýbrž zprvu tajemníkem lorda Anthonyho Ashleyho Coopera, hraběte ze Shaftesbury, vychovatelem jeho syna a vnuka (pozdějšího filosofického moralisty), a jeho pomocí dostalo se mu dvakrát i jakéhosi vyššího úřadu státního, v němž čestně vyzkoušel své síly nežli se r. 1700, na poslední čtyři roky svého života, uchýlil do zátiší k rozjímání a k četbě bible. Několik let ztrávil se svým příznivcem v Holandsku ve vyhnanství, když už pracoval o svém hlavním vědeckém díle; popud k němu přišel mu v rozmluvě mezi přáteli, když vespolný hovor, zatočiv se do bohosloví a mravouky, náhle uvázl všeobecnou bezradností — tehdy ucítil Locke meze lidského poznání a předsevzal si, pevně si je stanovit. U něho ozývá se už opět a opět ono »ignorabimus, nebudeme nikdy vědět«, které po něm hlasitěji vyřkli jiní, ale Locke se ho nebál, pokládal jasné a přesné omezení za výhodnější, než jakoukoli těšivou fantastiku a opřel se klidně o přesvědčení, že za všech okolností budeme z přímého názoru vždycky vědět tolik, abychom krátkou pozemskou poutí šťastně proklouzli. Ta víra drží nás až podnes. (České slovo 26. srpna.)

F. D. □ J. A. K.

Zbožnost vůdčích zednářských osobností.

(Pokračování.)

»A nazval město toto jménem syna svého, Enoch«, I. Mojžíšova 4, 17.) — Stejně Lessing v rozhovorech »Ernst a Falk« pokládá zednářství za tak staré jako lidskou společnost. — Jiní spojují zednářství s mysteriemi staroegyptskými, starořeckými, s pythagorejskými společnostmi v jihoitalských osadách hellenských, se sektami Essejských, Theraupeutů, Valdenských a řádem Templářů. — Nynější Velmistr Svatého Graalu V.·. Or.·. de Patmos, jehož Lóže existuje i v Praze, prohlašuje zednářství ve své knize: »Ein verschütteter Tempel« za starší, nežli kterékoli známé náboženství, za tak staré, jako nejstarší známky lidské kultury na této zemi. On v něm zří, i když se skrývalo mnohdy pod jinými jmény, kněžskou obec těch, kteří rozuměli »stavbě« a »umění«. Jeho působnost se osvědčovala již v oné pozemské době, kdy První zářící Prasvětlo si na této zemi vyhledávalo pomocníky mezi lidmi, kteří toho času žili. Tak se stali nejprvnější opravdoví zednáři pomocníky oněch, kteří se snažili duchovního člověka, skleslého ve zvíře, zachrániti. Oni mohli tak činiti prostřednictvím fysických osobností úspěšněji, než kdyby byli jen na svůj duchovní vliv odkázáni; proto si vychovávali pomocníky, vštěpujíce těm, kteří byli nejschopnější, zákony umění, jež jsou nejpochopitelnější formací zákonů duchovních. Kdo rozumí nejstarším uměleckým dílům na této zemi, chápe, že je tvořili lidé, kteří žili z ducha, jsouce vedeni tajnou moudrostí, jež činila z nich kněze umění. — Stavby chrámů a paláců babylonských, pyramidy a chrámy egyptské, svědčí o takovémto umění ne méně než Pantheon. Leč stejně chrámy Řeků a Římanů, basiliky křesťanství a později jeho domy, ano i celé umění renesance svědčí o působnosti těchto kněží umění.

Teprve po renesanční periodě zaniká, podle výše podotčeného Velmistra, pravěké kněžské umění vědoucích, opravdových svobodných zednářů. Ve starověku byli tito svobodní zednáři, kněží umění, i oficielními kněžími současných nejvyšších kultů, ano i v době křesťanské byli četní v řadách duchovenstva. Ale pravidelně byli z kněžského stavu vytlačeni těmi, kteří chtěli v kněžském svém povolání uplatniti moc a libovůli. Koho z povolaných nevytlačili, odešel znechucen sám, jsa nyní pro svět jen svobodným umělcem. Ale i nyní povětšině konali oni šlechetní muži lidstvu službu nejsvětější.

Vzmáhající se křesťanství přislibovalo větší ochranu. Žel, i zde dospěla záhy k moci hierarchie, jež za svoji výstavbu byla zavázána díkem svobodnému zednářství, než přesto dala páliti na hranicích ty, kteří jí překáželi. — Tajná obec umělců, svobodných zednářů, musila tím více hledati symboly a formy, jež jí umožňovaly prováděti svaté obřady, aniž by se se svojí nejvznešenější kněžskou činností nějak prozrazovala. Utekli se její kněží-umělci zejména do hutí a tam jim bylo možno sdělovati nejstarší tajnou moudrost, aniž by se prozradili, a šířiti vědomosti, jež nevědomost a zelotismus potíraly mučením a popravami.

Porovnáme-li názory podotčeného Velmistra Svatého Graalu V.·. Or.·. de Patmos s Andersonovou větou v ústavě: »jestliže správně pochopil umění, nebude hloupým popěračem Boha ani zpustlíkem bez

náboženství« — nelze neviděti, že i Anderson znal více než jen život a řády starých hutí a než staré povinnosti ctihodných bratrstev; on jistě také věděl podrobnosti z působení pravěkého zednářstva a proto i zcela jinak rozuměl Kristovu napomenutí než tuctoví kněží kteréhokoli vyznání: »Hledejte nejprve království Boží a spravedlnost jeho, a toto vše (oděv, pokrm a všechny vůbec potřeby tohoto světa) bude vám přidáno«. — »Víť zajisté Otec váš nebeský, že toho všeho potřebujete«. (Matouš 6, 32-33.)

Co věděl Anderson, má se snažit pochopiti každý zednář. Při nejmenším je povinen vžít se alespoň v myšlenky, jež Anderson v zednářské ústavě projevil. To zejména proto, že profánní svět, jenž takřka všechny dobré myšlenky dusí a přivádí tím celý svět na pokraj záhuby, odvažuje se připisovati zednářskou ideu Satanu a zednářství prohlašuje za satanism.

Opak je pravda: řádný zednář hledá svůj správný poměr k Tvůrci Všehomíra, stejně jako si váží ženy, třeba ji ke svým rituálním pracím nepřipouští.

Ono vidí, že poslání ženy záleží v něčem naprosto jiném, než co ukládá a vyžaduje zednářská symbolika. Žena slouží v našem světě plánům Božím, Nejvyššímu Staviteli světů, ve své funkci rodičky a trpělivé vychovatelky, dále jako družka a přítelkyně svého muže, nabádajíc a povzbuzujíc ho k dobrému, a celou svou bytostí i bytostmi dítek svých ho učí milovati i bližního, nikoli pouze sebe, a obětovati se. Hleďme do dějin, uvidíme, že mezi mučedlníky, kteří se obětovali nějaké veliké myšlence, byla většina takových, kteří k lásce k Veškerenstvu dospěli až když prožili v sobě lásku k ženě a dětem; byli-li svobodni, prožili lásku alespoň ke své matce.

Ale ona mnohostranná činnost uvádí ženu v trvalý nepokoj, v stálé těkání tělesné i myšlenkové, kdežto symbolika zednářská vyžaduje alespoň po celou rituální práci duševní klid a soustředění myšlenek. Z té příčiny zůstává zednářská Lóže ženám uzavřena. Leč to nepokládá žádný zednář za podceňování ženy; naopak, on je si vědom, že jako zednář musí osvědčovati větší něžnost a pozornost vůči ženě, nechť již je jeho manželkou, dcerou, či jeho matkou; všechny mají seznati na něm blahodárné vlivy svobodného zednářství.

Jsou však i mezi ženami různosti; kdežto jedny vděčí za to, nejsou-li odváděny od svého přirozeného poslání ženského, jiné se mu všemožně uhýbají a touží se zmocniti toho, co se od pradávna pokládá za přirozené poslání mužů. Kde neuplatňují své vůle, zlobí se, případně se i mstí. I svobodné zednářství musilo zakusit takové zloby. Nejdříve na ně zanevražila angl. král. Alžběta, když ani u ní nebyla učiněna výjimka a její žádost za přijetí byla Lóží zamítnuta. A ještě hůře si počínala rakouská císařovna Marie Terezie, jejíž žádost za přijetí byla též jednou z vídeňských Lóží zamítnuta; není prý v zednářství nic dobrého, když se uzavírá před veřejností, usoudila pak tato všemocná paní, a v celé oblasti své říše je zakázala.

Její syn, císař Josef II., usoudil, že tu a tam vykonali zednáři něco dobrého pro bližního, pro chudobu a pro vzdělanost, a proto existenci zednářských Lóží opět povolil; leč jen v počtu velmi omezeném. V Praze směly působiti nanejvýš tři Lóže. Nebylo vyhnutí, chtěj nechtěj, musily se pražské Lóže sdružiti jen ve tři a tak se pak Cornova nalézal v Lóži Pravdy a Jednoty.

Vedle křesťanských zásad byl mu patrně směrodatný i J. A. Komenský a praví se, že také Petr Chelčický. Komenský určitě, jelikož jeho didaktické spisy jsou podle některých zednářských historiků patrny v anglické zednářské konstituci. Tak na př. autor drážďanské knihy »Die drei aeltesten Kunsturkunden«, Karl Krause, našel v ní celé věty Komenského. A zakladatel berlinské »Comeniusgesellschaft«, L. Keller, vidí v Komenském duchovního otce svobodných zednářů. Komenský veden touhou, vybudovati pansofickou společnost učenců, přibyl do Londýna roku 1641, skládaje velikou důvěru v »chrám vševědy«. Měl sloužiti všem, kdož se zrodili lidmi. Již tato snaha zůstavila po něm stopu, jež Andersona při sepisování zednářské ústavy vedla. Komenský zaněcoval universální světlo a křesťanskou páskou lásky chtěl spojiti všechny ušlechtilé lidi. Bylo to jeho veliké poznání, co napsal ve své »Panegersii«: »Táž Matka země nás všechny nosí a živí, týž vzduch nás všechny provívá a oživuje, totéž nebe nás všecky kryje, totéž slunce se všemi hvězdami kolem nás všech putuje a střídavě nás všechny osvětluje. Jeden dech života nás všechny hřeje. Jsme všichni spoluobčany jednoho světa; co nám brání, abychom se neshromáždili v jednom společenství pod týmiž zákony?« — Leč vodítkem byl Komenskému Bůh a jedině pomocí Boha doufal v dosažení pravého světla. Ve spise »Conatuum pansophicorum dilucidatio« touží po »chrámě křesťanské vševědy«, který vybudovati nutno podle myšlenek, pravidel a zákonů samého Nejvyššího Stavitele, všemohoucího Boha, a posvětiti jej obyčeji obecné církve Ježíše Krista, složené a mající se skládati ze všech čeledí, kmenů, národů a jazyků. — V dosažení »pravého světla« zřel Komenský svůj cíl, ale i cíl všech, kteří Boha hledají a nalézají, kteří »po svatém žebříku stoupají vším viditelným k neviditelnému vrcholu všech věcí, k nejvyšší velebnosti Boží.« Komenský jistě i v poslední chvíli svého života ještě věřil, že »sbor vybraných mužů v tajnosti připravený, rozšíří světlo moudrosti knihami, školami i jazykem obecným po celém světě«. Těšil se nadějí, že »tak vzejde pokolení lidskému zlatý věk pravdy, lásky a pokoje, tak nastane panharmonie člověčenstva«. V »Panaugii« k lidstvu volal:

»Pojďte všichni, kteří na srdci máte blaho svého národa, ať jakéhokoli jste kmene, jakéhokoli jazyka a ke kterékoli sektě náležíte. Pojďte vy všichni, kteří Boha se bojíte, vy všichni, kteří lidskou zmatenost nenávidíte, vy všichni, kteří po zlepšení toužíte... A především probuďte se vy, kterým dáno jest státi v čele lidstva, vy učitelé pokolení lidského, vy filosofové a theologové, vy vladaři na zemi.«

V ústavě anglických svobodných zednářů jsou tyto věty Komenského: »Jednota a na ní se zakládající sjednocení jest obrazem Boha; neboť Bůh jest bytost jedna a přece jest všecko, jest všecko a přece jest jedno« (Panegersia). — »Bůh, jenž jest jeden, chce, aby v něm všecko bylo jedno« (Atrium rerum et linguarum). Dále: »Jest litovati, že se neshodujeme ve věci nejdůležitější: v uctívání jednoho původce všech věcí« (Janua linguarum reserata).

(Dokončení.)

Scéna z dramatické hry Dra HERZE

SVOBODNÍ ZEDNÁŘI.

(Přeložil a v Dílně »JAK.« přednesl b.·. Alb. Schön.) — (Dokončení.)

Výstup II.

Fabritius: (Udeří třikrát kladivem na stůl.) Bratři, pomozte mi v Práci!
Zednáři: (Hromadně.) Jsme pohotovi, Ctihodný Mistře!
Fabritius: Bratří, odložte zakuklení. (Zednáři odkládají taláry a kapuce a objeví se v rozmanitých občanských šatech, několik uniforem. Všichni mají na hrdle modrou stuhu, na ní medailon, jenž leží na prsou. Doktor Fabritius, Exvenerabilis, hrabě Toggenburg a bratří Dozorci jsou mimo to přepásáni světle-modrými šerpami. Mistr volá.) Jasno budiž tam, kde lidé dobře smýšlejí!
Bratře Dozorče, a ty (k princi Karlovi) náš milý Benjamine, osvětlete se mnou Chrám (Vezme jednu z hořících svící se stolu, sestoupí k svícnu a zažehne první voskovici. Svou svíci potom odevzdá Toggenburgovi a volá): Pane, osvěť ducha našeho, abychom poznali pravdu.
Toggenburg: (Zažehne druhou voskovici a odevzdá svíci princi Karlovi.) Pane, rozněť naše duše pro vše dobré a krásné!
Princ: (Zažehne třetí voskovici.) Pane, obměkči naše srdce jako vosk, abychom byli citliví k strastem svých bližních.
(Chrámem rozšíří se světlo.)
Fabritius: (Vrátil se na podium.) Především pozdravuji tebe, bratře princi Karle, jenž jsi se opět vrátil. Dlouho jsme tě zde postrádali. Co nám přinášíš z Vídně?
Princ: Nejvřelejší pozdravy našeho Velmistra a našich bratří.
Fabritius: Jaká je mezi nimi nálada?
Princ: Doufají v lepší budoucnost. Bída je tam velká a naše prostředky jsou skrovné, nelze zmoci všeho zla. Náš svaz se musí spokojiti tím, že vykonává jen jednotlivé dobrodiní a a čelí bídě, kde právě může.
Mistr: Jsou naši protivníci činni?
Princ: Více jazykem, než skutky. Je na nich pozorovati, že nevěří, co říkají. Na příklad: arcibiskup dal přibíti na dveře Štěpánského chrámu, že každému, kdo jde se svobodnými zednáři, hrozí pekelné tresty. A potají se tomu směje, jak vím.
Mistr: A co tomu říká lid?
Princ: Vídeňský lid? Je to houf dobráků, jenž vždy potřebuje nějakého strašáka. Trochou hrůzy udrží se ovečky lépe pohromadě. (Zvenčí ozvou se tři silné rány na chrámové dveře.)
Mistr: Kdo se hlásí u naší brány?
Hlas Dveřníkův: Hledající žádá, aby byl vpuštěn do Chrámu.
Mistr: Jak se jmenuje?
Toggenburg: (Směrem ke dveřím.) Jeho jméno?
Hlas Dveřníkův: Bonifác, biskup tridentský.
Toggenburg: Je to biskup tridentský.
Mistr: Čí slovo, čí příklad jej přivábily?
Toggenburg: (Směrem ke dveřím.) Kdo jest mu vzorem?
Hlas Dveřníkův: Dovolává se doktora Fabritia z Gargazonu.

Toggenburg: Ty sám, Ctihodný Mistře, jsi mu vzorem.
Mistr: A kdo mu ukázal cestu?
Toggenburg: J á mu ukázal cestu.
Mistr: Zkoušel jsi Hledajícího, bratře?
Toggenburg: Zkoušel jsem ho, Ctihodný Mistře!
Mistr: Když jsi ho vyzkoušel, chceš za něho ručit?
Toggenburg: Ctihodný Mistře, jeho srdce je nádoba z ryzího zlata, naplněná milostí a nejčistší božskou vírou.
Mistr: Můžeš mu tedy otevříti bránu.
Toggenburg: (Otevře dveře.) Hledající příteli, vstupte.
Biskup: Se zavázanýma očima objeví se ve dveřích.

Výstup III.
(Předešlí a biskup.)

Toggenburg a *princ Karel:* (Uchopí biskupa za ruce a vedou ho do středu k Oltáři.)
Mistr: Bonifáci, biskupe tridentský, stojíte zde v Chrámu ctihodné, řádné a dokonalé zednářské Lóže »U tří hvězd«. Tento Chrám je nám posvátný, jako věřícímu kostel. Kolem vás jsou shromážděni bratří této Lóže, otvírajíce srdce dokořán, aby vás přijali, bude-li lze očekávati z vašich řečí a z vašich odpovědí, že jsme se ve vás nezklamali. A kdybychom se nepoznáni rozešli, jako cizí lidé, nebudeme si vás proto o nic méně vážiti, neboť vaše dobrota a čistota vaší duše je nám dobře známa. Není zde nikoho, kdo by nevyslovoval vašeho jména s láskou a úctou. Abyste věděl, kdo k vám mluví: Volba bratří učinila mne Mistrem této řádné a dokonalé Lóže. Já však cítím, že nejsem nic více, než jeden z nejmenších. Ptám se vás: Je to vaše vážné přání, zrozené a zakotvené na dně vašeho nitra, včleniti se v bratrský kruh, jenž obepíná svět?
Biskup: Je to mé vážné, vroucí přání.
Mistr: Co vás k nám pudilo? Víme, že to nebyla ani zvědavost, ani sobecká naděje. Za to nám ručí vaše pověst a naše vlastní znalosti vašeho života.
Biskup: Nikoliv, Ctihodný Mistře, — smím-li vás tak jmenovati, — nebyla to ani zvědavost, jež mne sem pudila, ani touha po pozemském prospěchu a po vlivu, přece však sobectví.
Mistr: To nesouhlasí s vaším přesvědčením, pane biskupe! Očerňujete se! Vyslovte se zřetelněji!
Biskup: To také učiním. Domnívám se, že většinu těch, kdož hledají cestu k tomuto Chrámu, vede ušlechtilá naděje na možnost, vykonávati zcela zvláštním způsobem dobrodiní a v širokém okruhu účastniti se práce pro spásu lidstva. Není tomu tak?
Mistr: Je tomu tak.
Biskup: I mně nechybělo takové možnosti; můj úřad poskytoval mi převeliké pole, plné chudoby a nouze. Vzdělávati toto pole úplně, k tomu nestačí lidská síla a lidský život. Smím však říci, že jsem činil, seč jsem byl. Má mysl byla klidná, má duše vyrovnaná a byl jsem spokojen.
Mistr: Směl jste, a můžete býti spokojen.

Biskup: Cítil jsem, že jsem unášen a povznášen posvátným povoláním, cítil jsem se úplně za jedno s těmito a zcela harmonicky včleněn mezi ty, kdož se mnou, nade mnou a pode mnou tvořili na stejném díle. A zákon, jenž nás poutal, byl zároveň ženoucí silou tohoto soukolí. Jevil se mi jako boží dar, nevyvratitelný, samozřejmý. Až do poslední chvíle. Až jistá událost mnou otřásla.

Mistr: Šetřte se, důstojný pane. Víme o věci, jež vás potkala.

Biskup: Nikoliv, nerozumíte mi. Nechci si stěžovati; cítím, jako bych se probudil z těžkého snu. Jako náměsíčník kráčel jsem doposud bezpečně na pokraji propasti. Co posud šťastně řídilo myšlení, řeči a jednání mé i mně podobných, nepociťuji už za projev oné čisté víry, jež nedotčena v mém nitru vzkvétala, stále se obnovujíc, slovem evangelia. Vidím, že bloudíce, provinili se na mně, ale cítím zřetelně, že i já stejným způsobem jsem bloudil. Rozešel jsem se se svým starým já, a s tím, co bylo dosud mým světem. Má lodička vybočila ze své dráhy, a já nenalézám nového směru. Věřím, že jsem zde mezi lidmi, kteří hledají dobro, nikoliv však podle programů, jež ubíjejí volnost myšlenky. Pokládám vás za muže, kteří, odvažujíce cenu nebo bezcennost věcí, citu nebo myšlenky, užívají jen ono měřítko, které z milosti boží jako nepodplatitelný cit živě spravuje nitro lidské. Mluvíte o Královském Umění. To budiž řečištěm, do něhož bych svedl své rozhárané duševní síly ke klidnějšímu, bezpečnějšímu a přímějšímu toku. Jsem-li na nesprávné cestě, nechte mne odejíti.

Mistr: A to nazýváte sobectvím? Ne, to je zklamaná láska k bližnímu, hledající novou oporu. Jste na pravém místě, pane biskupe, ne sice u cíle, neboť ten je daleko, ba je nedosažitelný. Všichni putujeme toutéž cestou k němu, jako vy. Ještě otázku, neboť rituál tak vyžaduje. Co může náš svaz od vás očekávati?

Biskup: Jen dobrou vůli. Mé tělo jest již vetché a mé duši chybějí křídla. Neodmítnete-li ubohé trosky mého kdysi povýšeného Já, chci býti s vámi ze všech svých sil.

Mistr: Co vaše pokora tak skromně označuje, důstojný pane, jeví se nám jako vzor, hodný úcty a lásky. A nyní, pane biskupe, ptejte se sám, máte-li pochybnosti o tom, co jsme a co chceme.

Biskup: Smím-li se vůbec ptáti, nuže, jaké je vaše náboženství?

Mistr: Vyznání je nám všechno, nebo nic, jak chcete. Víra, to je nám prvotní cit, jako radost nebo bolest, jako cit, jenž jásá z ptačího hrdla, když se pěvec vznáší v prostoru, aby pozdravil slunce. Tímto zpěvem objímá vše a vyjadřuje vše. Člověk potřebuje více, potřebuje obrazy a přirovnání, pojmy a slova, aby si dovedl představiti nevyslovitelné a aby je dovedl jiným sdělit. O to se pokouší rozličným způsobem a dětsky žvatlaje, míní, když se dostane v nadšení, že se mu podařil chvalozpěv, že se podařil jen jemu. Vyznání jsou nám jen různé řeči, které si nerozumějí, a které přece jsou jen jedno a totéž, toliko jinak vyjadřované. Může býti tolik nábo-

ženství, kolik je lidí. Chce-li někdo v nepochopitelné povýšenosti uznávati za boží mluvu jen svou vlastní a žádnou jinou, ačkoliv Bůh dokonaleji se projevuje v zpěvu ptačím, než v lidském mumlání, ten se nemůže státi našincem. Stačí vám to?

Biskup: Věřím, že hovoříte-li takto s naším Pánem a Spasitelem, jistě vás nezapudí.

Mistr: Podle našeho zákona jsou dovoleny hledajícímu dvě otázky. Je libo ještě druhou?

Biskup: Tedy mi, prosím, řekněte, jaký je váš poměr k vládě a k státu?

Mistr: Dáváme vládě a státu což jejich jest. Jsme věrní občané svého státu, avšak vláda i stát jsou jen obrazy tohoto světa. Vlny jejich sporů a názorů rozrážejí se o naše zdi.

Biskup: Je vám opravdu lehko žíti v míru, neboť jste vyloučili ze svého území církevní i politické spory i neshody.

Mistr: Ukončuji kolloquium (uhodí třikrát kladivem na stůl); pane Bonifáci, biskupe tridentský, ptám se vás naposledy: po všem, co jste slyšel, chcete se státi svobodným zednářem? Chcete se státi členem této řádné a dokonalé Lóže »U tří hvězd«, nyní i po celý život? Chcete spolu s námi budovat ve smyslu našeho Královského Umění dobro lidstva?

Biskup: Ano, chci! (Varhany tiše hrají.)

Mistr: Radujte se, bratří, neboť náš svaz byl obohacen tímto mužem. Bratří, utvořte řetěz. (Položí biskupovi meč na pravé rámě.) Zasvěcuji tě jako zednáře Učně řádné a dokonalé Lóže »U tří hvězd«. (Udeří kladívkem na čepel meče.) Pro blaho tvé.

(Klepne po druhé kladívkem.) Pro blaho našeho svazu.

(Po třetí klepne kladívkem.) Pro blaho lidstva.

Sejměte neofytovi pásku s očí (jeden ze zednářů tak učiní). Buď mi vítán, bratře! Jsme zednáři a tys bratr náš!

Biskup: (se obejme s Mistrem): Tvým bratrem jsem již dávno.... Můj dobrý Toggenburgu... Ó, Královská Výsosti!

Princ: (Uzavírá obřad.) Jest zde mnoho výsostí, ale žádná Královská Výsost. (Líbá biskupovi ruku. Do slavného ticha vpadnou mocně varhany.) (Konec.)

Muž a žena.

Protiklady muž-duch a žena-duše jsou v podstatě odbyty. Nevážeme již ducha na muže, nýbrž na lidstvo. Byli vždy muži chudí duchem, byly i ženy hrdé a duchem silné. Byl vůbec kdy naprosto mužský muž, byla kdy naprosto ženská žena? Člověk jest individuelně leda víc akcentován jako muž anebo víc jako žena, jest po některých stránkách víc mužem, po jiných ženou, muž-žena nad mužem i ženou. Typicky moderní muž jest spíše ztělesněním nelidského, věcného rozumu, nežli nekonečného, nadosobního ducha.

Žena, která se nyní objevuje, zachovala si silou svého pohlaví a svými dřívějšími společenskými úkoly ještě něco z instinktivní péče

o věci fysické a ještě trochu střízlivého smyslu pro nejvyšší duchovní hodnoty. Společnost, do níž byla přijata, jest však svou válečnou, konkurenční a utiskující povahou spíše na zkázu nejlepšího, co jest v její bytosti. Ženy, které se dnes účastní v společenském životě, jsou v obchodě, v kanceláři a v průmyslu nuceny k rozumové chytrosti, k technické zběhlosti, zkrátka jsou více a více mechanisovány. Na vysokých školách jsou vedeny k studiu jednostranně mužskému, lidsky úplně nevyhovujícímu V obcování a zábavách jsou zcela systematicky podněcovány a sváděny k fysickému rozkošnictví a vulgární pohlavní erotice. Jejich nejhlubší pudy by bylo lze zdokonaliti toliko stálou jemnější organisací, aby jednou na zemi byl ušlechtilejší typ lidí, ale to jest nyní velmi obtížné.

Na štěstí osvobozuje sport tělo ženy, a společenské zájmy vedou k tomu, že se žena dovede opříti neustálému, neodpovědnému rození dětí. Manželství a rodičovství, kdysi slepý osud, stává se činem čím dál, tím uvědomělejším. Vyvíjí se tím vším vyšší ponětí života a lásky, třebaže »chladné monstrum státu« k němu nedopomáhá.

To je společensky a duchovně povinností ženy: Odpovědně produkovati a reprodukovati. Není-li to též povinností muže, třebaže v jiném smyslu? Nebylo dosud věnováno dost pozornosti péči o mládež, o její výchovu a výživu. A jakou tu žena má koná práci! Velký ten počátek volá o úctu k vyvinující se osobnosti v sobě i v jiných.

Formulace protikladu muž-duch, žena-duše snad už zastarala, ale protiklad ten v skutečném životě trvá. Zrodili jsme se duševně, jsouce uzavřeni v svou osobnost, často ještě zvířecí, a máme právo na bezprostřední žití. Rosteme pomalu k svému já, které zase má právo — a povinnost, — aby se uplatnilo. Ponenáhlu v nás zraje pohlaví, které dojista též má své nároky. Pud, cit, rozum, vnuknutí — vyvíjejí se též různými směry. Povstává osobnost zcela určitá, s individuelními vlastnostmi a původním základem, která se rozvíjí jenom ve spojení s těmito různými směry. Vyvíjející se jednotlivec uplatní svou zvláštní bytost vzájemným stykem s přírodním a duchovním okolím, jež zase hluboko působí na jeho povahu. Výsledkem jest konečně člověk, spíše duševní, nežli duchovní, u něhož převládá vnuknutí a rozum, člověk upoutaný na rodiče, na první dům, na onu část přírody, v níž objevuje něco svého, na přátele, na učitele, na lidi duchovně spřízněné a na oblíbence: člověk plný lásky i nenávisti.

Ideálem pak jest, aby v životě jednotlivcově všechno došlo svého práva, aby všichni došli svého práva a aby on sám, poznávaje příslušné právo své bytosti, svého zjevu, věnoval se silou svého nadání myšlence svrchovaně žádoucí a nejobsáhlejší. Jak se jí člověk věnuje — to jest u každého jiné a v každém okamžiku jiné. Záleží na štěstí a touhách, okolnostech a rozumu, na příležitosti a pochopení, na možnostech a vnuknutí, na vlivu všech ostatních, a to u každého člověka vede k jiným výsledkům.

Lidský život jest přesunutou rovnováhou pudu, rozumu, vnuknutí, citu, vůle a představy. Lidské jednání jest pak vědomým projevem jednou té, jindy jiné z těchto sil, které všechny mají směřovati k historickému uskutečnění dokonale pochopené idey. Vždy být hotov obětovati za ni vlastní svou bytost, ale také vědomě a přesně vydržeti, dokud »hodina ještě nepřišla«.

(Výňatek z díla »Znovuzrození Marie«. Napsal Bartoloměj de Ligt [Licht]. Vydal »Lis bibliofilů« v Praze, Na Poříčí.)

Jak vznikla L.·. „Dobrovský“ č. 52.

Ř.·. Sp.·. Sv.·. Z. . »Le Droit humain« v O.·. Praha.

Společné zednářství jest označení pro zednářství, jemuž v Praze obyčejně říkají smíšené anebo ani nepřekládají a říkají zednářství mixte. V Praze má dvě Lóže. Starší sluje »Josef Dobrovský« a jest česká. Mladší, německá, sluje »Giordano Bruno«. Lóže »Josef Dobrovský« pracuje již deset let. Letos vzpomínali svých začátků. Jubilejní číslo časopisu »Dvě hvězdy«, vydané v červenci, vzpomíná těžkých začátků. — Názvu časopisnému rozumím tak, že jednou vůdčí hvězdou bylo Královské umění, druhou esperanto, neboť jenom na podkladě vzájemných styků českých esperantistů jest děkovati, že toto zednářství v Praze vzniklo. Red.

O vzniku společného zednářství »Le Droit Humain« vypravuje v červencovém čísle časopisu »Dvě hvězdy« b.·. Alexandr Sommer-Batěk toto:

Svobodné zednářství řádů mužských je u nás již odedávna a je o něm celá velká literatura, ale Řád Společného Svobodného Zednářství, »Le Droit Humain«, přijímající ženy za stejných podmínek jako muže, jest květem dosud mladým. Byla tu sice již před válkou založena Lóže »Bohemia«, vedená panem Maštalířem, ale tato Lóže brzy usnula a byla ústředím vyškrtnuta a její číslo 52 přešlo pak na Lóži »Dobrovský«.

Založení této Lóže bylo uskutečněno velkým enthusiasmem mladého zednáře holandského, br.·. Fritze Faulhabera z Amsterodamu, a je tak spojeno s jeho životem, že je nutno o něm něco předeslati.

Br.·. Faulhaber měl dvě lásky: jednou bylo esperanto a druhou bylo zednářství. Dvě hvězdy svítily na jeho život a světlo to dovolilo mu vykonati věc, kterou jiní s daleko většími možnostmi nebyli s to vykonati. Esperanto přivedlo jej k práci, sjednocující všechno lidstvo a dopisování esperantem seznámilo ho s mnoha lidmi, po celé zeměkouli roztroušenými, kteří se hlásili ke geniálnímu dílu Dra Zamenhofa. Homaranismus Zamenhofův stal se mu přípravou ke vstupu do zednářství, kde nalezl toto bratrství všech lidí prakticky provedeno. Dne 13. května 1918 konal br.·. Faulhaber své tři cesty učňovské a již jako Učeň projevil velkou chuť k samostatné práci. Nešlo mu o nic méně, než o zavedení esperanta do mezinárodní korespondence zednářské. Symbolickou řeč zednářskou chtěl ještě doplniti všelidskou řečí dorozumívací tak, aby bratři a sestry ve všech Lóžích na celém světě se cítili jako doma a aby i mimo obřady chrámové mohli se s bratřími a sestrami snadno dorozuměti i v dálné cizině. K tomuto svému rozhodnutí použil XII. světového kongresu esperantského v Haagu a uveřejnil v několika esperantských časopisech provolání, aby se mu přihlásili esperantisté-zednáři, s nimiž by se na tomto kongresu mohl sejíti. Tím se seznámil s br.·. Barthelem z Frankfurtu, který sledoval týž cíl a chtěl obnoviti Práci Universální Zednářské Ligy, založené před tím Drem Uhlmanem z Basileje. Tato Liga měla spojovati veškeré zednářské obedience, bez ohledu na to, zda se vespolek uznávají či nikoliv. Schůze zednářů v Haagu se skutečně konala a na ní snad po prvé se sešli zednáři mužských řádů a zednáři řádu »Le Droit Humain«. Společně se tu usnesli založiti sdružení k šíření esperanta mezi zednáři a sekretářem této společnosti byl zvolen br.·. Faulhaber.

Nemohu se zde zmiňovati o velké práci, kterou br.·. Faulhaber konal, podporován jsa ctihodným, 69letým br.·. Merasem z Paříže a br.·. Barthelem z Frankfurtu, ale je důležito, že tato práce vedla k přípravě nové schůzky, která se měla konati na XIII. esperantském kongresu v Praze.

*) Homaranismus, výraz z esperanta: humanitní učení.

Při této práci seznámil se br.·. Faulhaber také s br.·. Farwerckem, jenž se též zajímal o tuto otázku. A tak odejel br.·. Faulhaber 23. července 1921 do Frankfurtu, kde konal německým mužským zednářům přednášku o ženě v zednářství a o našem řádu, za velké účasti tamních mužskych zednářů, načež 29. července odejel do Prahy. V Praze však byla prace těžká pro Holanďana, který neuměl ani česky, ani německy, tím spíše, že se tu sešlo 2563 esperantistů proti 400 v Haagu. Byl to hotový babylon a svolat zde schůzi esperantistů-zednářů bylo mnohem těžší. Z 20 esperantistů-zednářů, kteří přislíbili sejíti se v Praze, nemohl najíti žádného ani při zahajovací schůzi v Obecním domě, ani navečer na Slovanském ostrově.

Dne 2. srpna, kdy se konala hlavní zasedání, scházelo se tolik různých odborových kroužků, že nikdo nevěděl, kam dříve má jít. Ale přec jen došlo ke schůzce, na níž bylo přítomno asi 20 esperantistů, z nichž však jen necelá polovina zednářů. Těm přednesl br.·. Faulhaber svou přednášku »O ženě v zednářství«, avšak bez větší odezvy.

Br.·. Faulhaber byl zklamán a smutně rozjímal o výsledku svého poslání a úmorné práce, které se podjal, neboť veškerý propagační materiál, který rozdal, dal tisknouti na své útraty. A přece to nebylo nadarmo. Následujícího večera bylo v Národním divadle slavnostní představení »Noci na Karlštejně« (v esperantu), kde se náhodou sešel se známou Holanďankou, která mu představila sl. Čížkovskou, s níž si již dříve dopisovala esperantem. Jméno představované slečny br.·. Faulhaber sice hned zapomněl, ale náhoda hrála dále svou roli. Náhoda? Či něco jiného? Druhého dne jela polovina návštěvníků k návštěvě Karlova Týna a druhá polovina, k níž se připojil i br.·. F., do Sloupu na Moravě. Na nádraží se opět sešel s oběma dámami a sl. Čížkovská přivedla i své sestry. Tehdy vlaky nejezdily ještě zcela pravidelně a cesta do Sloupu trvala místo čtyř hodin plných sedm hodin. Na místě samém bylo málo autobusů a zase bylo nutno velmi dlouho čekat. Toto čekání bylo však velmi účelně vyplněno; br.·. Faulhaber seznámil se zde s jednou ze sester Čížkovských, Eugenií, horlivou esperantistkou, která se velice zajímala o zednářství. Také se chtěla zúčastniti oné schůzky, ale byla zdržena. Proto si vyprosila od br.·. Faulhabera text jeho přednášky. Smluvili se, že si o tom budou dále dopisovati a vyměnili si adresy.

Přesto odjížděl br.·. Faulhaber ve velmi zoufalé náladě zpět do Frankfurtu, kde se dověděl, že tam br.·. Farwerck zatím zasvětil 5 uchazečů do našeho Řádu, jichž dalšího vedení se chopil br.·. Faulhaber, aby v září mohla tu býti založena Lóže. Tento výsledek br.·. Faulhabera poučil, že jen soukromými známostmi lze dosáhnouti cíle. V Praze takových známostí neměl, kromě esperantistky sl. Čížkovské. Bylo tedy nutno přeložiti přípravné lekce a rituál do esperanta, aby se mohl dorozuměti a hned se do té práce pustil. Sl. Čížkovské pak uložil, aby nalezla někoho, kdo by mohl založiti Lóži našeho Ř.·. v Praze. Tato si vzpomněla, že při přípravách kongresu viděla vážně pracujícího muže, vynikajícího teosofa. Byl to br.·. Václav Cimr. Odebrala se k němu a svěřila se mu se svojí úlohou. Ten ovšem ihned pochopil vzácnou myšlenku zednářskou, tím spíše, že již na svých cestách světem, ve Španělsku, ve Francii a v Německu se s ní seznámil, a získal hned své známé Wisingera a Šafránka pro tuto myšlenku. Počali se scházeti k lekcím, které jim posílal esperantsky br.·. Faulhaber a brzy se k nim přidružili sl. Dandová a p. Šilha, který přivedl

br.·. Sobotku. Když se br.·. Cimr v prosinci oženil, přivedl do kroužku i svoji choť.

Tyto večerní schůze byly počátkem velkých věcí a všichni tehdejší účastníci na ně rádi vzpomínají. Také se rozvinula velmi čilá korespondence mezi Prahou a Amsterdamem, kde br.·. Faulhaber pilně překládal do esperanta.

Esperanto se tu po prvé v dějinách stalo pomocníkem přenosu vznešených myšlenek zednářských ze země do zeme. Mimoděk třeba vzpomenouti, že v Holandsku zemřel ve vyhnanství veliký učitel národů, náš Jan Amos Komenský, z jehož myšlenek první zednáři tolik čerpali, a nyní jako by z Holandska do Cech se vracely tyto myšlenky prostřednictvím velikého vynálezu Zamenhofova, o který ostatně už i sám Komenský usiloval. Ale nebyl to sám br.·. Faulhaber, který tu pracoval. Někteří členové jeho Lóže pomáhali vyráběti zástěrky a jiné potřeby rituelní, které poslali do Prahy darem budoucí Lóži.

V témž čase, kdy br.·. Faulhaber meškal v Praze, br.·. Jaski z Hilversumu konal podobnou práci ve Vídni, což vedlo k založení Lóže vídeňské. Nejvyšší Rada jmenovala br.·. Farwercka zástupcem pro Německo, Československo, Rakousko a Jugoslavii. Do Vídně byla poslána s.·. Kerdijcková a do Prahy br.·. Faulhaber, aby založili příslušné Lóže. A tak dne 16. července 1922 přijel br.·. Faulhaber do Prahy, kde nalezl již vše připraveno v bytě bra Cimra v Krakovské ulici č. 17 ve dvoře. Tam zasvětil hned prvního večera do prvního stupně br.·. a s.·. Cimrovy, s.·. Čížkovskou a br.·. Wisingra obřadem komunikačním, nakresliv na papír Ch.·. a opatřiv prostřednictvím manželů Cimrových kladiva, bibli, kružítko a úhelnici. Nechal je složiti přísahu a prohlásil je za Učně. Přečetl jim při tom ovšem celý Rituál v esperantu sám. Druhého dne zasvětil všechny čtyři do II. stupně. Br.·. Cimr musel pak odjeti po své práci na venkov a tak byli ostatní tři zasvěceni dne 18. VII. do třetího stupně, kdežto br.·. Cimr obdržel jej po svém návratu domů, dne 19. VII.

Tento rychlý postup byl naprosto nutný, neměla-li se další práce na celá léta zdržeti. S pomocí 4 nových Mistrů zasvětil br.·. Faulhaber dne 19. VII. br.·. Šafránka a dne 20. VII. br.·. Sobotku. Oba potom přijali dne 21. VII. také 2. a 3. stupeň. Tak měla nová L.·. 7 Mistrů, včetně br.·. Faulhabera. Byla založena v neděli dne 23. července 1922 a br.·. Faulhaber byl jejím čestným předsedou, br.·. Cimr prvním St.·. M.·. Lóže dostala č. 52 po staré někdejší Lóži »Bohemii«. Zakládací schůze byla velmi slavnostní. Obřad konal se ovšem esperantsky, tak jako i zmíněná zasvěcení a esperanto stalo se řečí lóžovou, kterou zůstalo i tehdy, když zavedena byla čeština. Tím ovšem práce nepřestala. Bylo nutno pořizovati kursy a překládati je do esperanta. A práce nových zasvěcenců byla také ohromná. Vše musili překládati do češtiny, neboť nemohli očekávati v republice většího rozšíření Řádu, kdyby byli přijímali pouze uchazeče, kteří znali esperanto.

Na štěstí dostalo se jim hned následujícího roku velké pomoci v manželích Zedníkových, k jichž zasvěcení přijel br.·. Faulhaber v srpnu 1923 opět do Prahy. Již před tím v červnu odejel br.·. Cimr do Holandska, kde navštívil čelné Lóže v Amsterdamě, v Haagu a v Rotterdamu.

My, kteří jsme přišli po těchto prvých průkopnících, nemůžeme být ani dosti vděčni těmto Stavitelům Chrámu za veliké práce, jimiž nám urovnali cestu a umožnili, abychom již zcela řádným, rituelním způsobem byli zasvěcováni.

Ottův Slovník o zednářství.

(Chceme shromážditi původní české práce o zednářství. Na př. článek dr. Květa v Časop. Č. musea z r. 1863, práce Zoubkovy, článek z Riegrova slovníku, úvahu T. G. Masaryka v Naší době z roku 1905. Dnes otiskuji článek z Ottova slovníku.)

Zednáři svobodní (něm. Freimaurer, fr. Franc. Maçons, angl. freesons), název proslulých polotajných sdružení, jež si vytkla za úkol pěstovati humanitu a především starati se o mravní zdokonalení svých členů. Počátky zednářství nejsou dosud zcela jasné. O jeho vzniku vyslovovány hypothesy nejsmělejší a nejrozmanitější. Jedni hledali zárodky zednářství u Essenských Therapeutů, druzí pokoušeli se uvésti je ve spojení s řeckými Pythagorejci, jiní dokonce kladli vlast zednářství do Orientu. Není ovšem pochyby, že svobodní zednáři mají, zvláště pokud se týče tajemnosti a užívání symbolů, dosti předchůdců jak v pohanském starověku, tak v raném křesťanském středověku nějaké však souvislosti prokázati nelze. Zdá se, že vznik svobodných zednářů třeba hledati jen tam, kde vzniklo jejich jméno. Svobodní zednáři nazývali se původně skuteční zedníci a kameníci, sdružení ve zvláštní organisace (zvané Lóže), jež nejsouce omezováni místem, svobodně procházeli Evropou, budujíce na zakázku chrámy a jiné velkolepé budovy. Tak na příklad od svobodných zednářů (v původním smyslu slova) vystavěna byla biskupská katedrála ve Štrassburce, proslulý dóm v Kolíně nad Rýnem, velkolepý klášter v Baltaze v Portugalsku, a mnoho jiných. Ježto vybudování chrámu vyžadovalo desetiletí, ba i staletí, svobodní zednáři vystavěli si v blízkosti stavby pevná sídla, tvořice tak zvláštní osadu, a sociální organisaci, jež ve prospěch celku i jednotlivce ukládala svým členům jisté závazky a povinnosti, zejména všichni byli zavázáni k vzájemné podpoře a k mlčelivosti vůči nečlenům ve věcech, týkajících se různých vynálezů a praktik při stavbě potřebných. Toto tajnůstkářství dalo záhy vznik četným symbolům, jež moderní zednářství převzalo, stejně jako rozdělení na stupně. Časem stalo se zvykem, že do zednářských Lóží přijímáni byli lidé, kteří nebyli řemesla kamenického. Byli to především ti, kdo měli vliv na stavbu, na prvním místě kněží. Tito právě živlové, řemesla zednického neznalí, ale duševně nad skutečné kameníky daleko vynikající, způsobili znenáhla v zednářstvu změnu. Převrat ten udál se v Anglii, kde zednářské Lóže udržely se nejdéle a kde zejména hrozný požár roku 1666 zničil Londýn, a prodloužil jejich trvání. Když byla mohutná basilika svatého Pavla (Slovník píše: Petra) v Londýně znovu vystavěna, většina sdružení, pozbyvši příčiny svého trvání, zanikla, čtyři však Lóže, které zbyly, spojily se dne 24. června 1717 (v den svatého Jana Křtitele, patrona zednářů), v jednu Velikou Lóži anglickou, jež si vytkla za úkol nestavěti již budov kamenných, ale budovati chrámy mravnosti a humanity v srdcích lidských. Lze tedy rok 1717 nazvati rokem zrození svobodného zednářství, ač jest jisto, že převrat ten neudál se náhle, ale byl připravován pozvolným přerodem; co se nezměnilo, byla zednářská organisace a staré rozdělení na mistry, tovaryše a učedníky, uzavřenost proti nečlenům, užívání starých symbolů atd. O přetvoření zednářství přičinil se nejvíce kněz James Anderson, jenž z rozkazu Veliké Lóže sestavil roku 1721 nový Řád zednářský, který byl roku 1724 v generálném sedění rozmnožívších se zatím Lóží velikou většinou přijat a vydán tiskem pod názvem »The constitution of the Freemasons«. Tato »konstituce« ukládá zednářům přísně mravný život, humanitu a vlastenectví. Pokud se náboženských otázek týče, svobodné zednářství stojí téměř na stanovisku tehdejšího anglického deismu, zavrhujíc konfesionální fanatismus, odmítajíc však stejně rozhodně naprostý atheismus. Řády Andersonovy potkaly se částečně s odporem některých Lóží, jež se odštěpily od Veliké Lóže londýnské a seskupily se okolo Lóže Yorské, učinivše ji svou Velelóží. Tím vznikl v anglickém zednářstvu rozkol. Starozednáři (ancient masons), jak se zvali odpůrci Andersonovy konstituce, pořídili si svou zvláštní konstituci, kterou napsal a vydal Vavřinec Dermott, pod titulem »A h i m a n R e z o n o r a h e l p t o a b r a t h e r e t c. 1756«. Na rozdíl od novozednářů (modern masons) starozednáři přijímali do Lóží výhradně jen křesťany. Mezi Velelóží londýnskou a yorskou byla vzájemná nevraživost a žárlivost, jež vedly často ke sporům. Teprve roku 1813, když se stal Velmistrem novozednářů vévoda Sussexský a jeho bratr vévoda Kentský se stal Velmistrem starozednářů, bylo dosaženo vyrovnání. Obě strany se spojily v jednu Sjednocenou Velikou Lóži starých anglických zednářů. V krátké době nabylo zednářství v Anglii ohromných rozměrův a šířilo se rychle i do zámořských končin. Již roku 1740

k Veliké Lóži londýnské pojilo se 115 Lóží vedlejších. Dnes má anglická zednářská organisace kolem 2000 Lóží se 300.000 členy. (Svazek Ottova Slovníku XXVII, z něhož je toto čerpáno, byl vydán roku 1908, tudíž před 24 lety.)

Z Anglie vniklo zednářství nejdříve do sousední Francie. Roku 1725 angličtí a francouzští šlechtici založili první Lóži v Paříži, k níž brzo přistoupily tři jiné. Roku 1736 tyto čtyři Lóže se spojily ve Velkou Lóži francouzskou (Grande Loge de France). Ačkoliv vláda přísně zakazovala svobodné zednářství, šířilo se velmi rychle, ba úžasně rychle, brzo však ocitlo se v úpadku. Roku 1767 z rozkazu krále Ludvíka XV. Veliká Lóže francouzská byla zavřena, ale již roku 1771 objevila se znova pod názvem »La Grande Loge Nationale«, majíc velikou řadu Lóží vedlejších asi s 18.000 členy. Vedle této existuje ve Francii od roku 1804 jiná Veliká Lóže »Suprême Conseil de France«, k níž se hlásí jen menší počet Lóží se 4.000 členů.

Velmi záhy vybujelo svobodné zednářství na poloostrově pyrenejském. Roku 1727 založeny byly zednářské Lóže v Portugalsku a rychle se rozmnožily, byly však ničeny strašlivým pronásledováním, jež potrvalo až do roku 1834. Dnes jest v Portugalsku asi 70 Lóží s Velikou Lóží lusitánskou v Lisaboně v čele. Ještě hůře vedlo se zednářským spolkům ve Španělsku, kde králové Filp V. a Ferdinand II. krutě proti nim vystupovali, horlivě jsouce podporováni inkvisicí. Nicméně zednářské Lóže obstály potají a za liberální francouzské okupace roku 1809 vystoupila jich řada náhle na veřejnost. Veliká Lóže španělská zarazila dokonce sídlo své v bývalém paláci inkvisice. Dnes jest ve Španělsku kolem 700 Lóží.

Také do Italie časně zalétlo símě učení zednářského a padlo na dobrou půdu. V letech třicátých XVIII. století (Slovník píše XVII.) zřízeny byly v krátké době za sebou Lóže v Benátkách, Florencii, Livorně, Miláně, Římě a Neapoli. Bylo sice načas fanatickým pronásledováním, řízeným italským klerem, vypuzeno, ale za panství Napoleonova se vzmohlo znovu. Neapolský král Murat stal se Velmistrem zednářů neapolských. Po obnovení starého pořádku byli svobodní zednáři v Italii opět pronásledováni, vymizeli téměř úplně, objevil se však znovu roku 1859. Slavný Garibaldi stal se Velmistrem Lóže palermské. V přítomné době má Italie více než 130 Lóží, jichž centrem jest »Grand Orient d'Italia«.

V Německu první zednářská Lóže byla zřízena v Hamburce roku 1737. Roku následujícího přijat byl mezi zednáře korunní princ pruský, pozdější král Bedřich II., jenž zahajuje řadu pruských panovníků-zednářů, kterou přerušil teprve Vilém II., jenž se zednářem nestal, dovolil však, aby se členem zednářské Lóže stal jeho bratr Bedřich Leopold. Největších zásluh o rozšíření zednářství získal sám Bedřich II., který již v prvním roce své vlády založil v Berlíně Lóži, zvanou »Aux Trois Globes« — »Zu den drei Weltkugeln«. Tato Lóže se změnila ve »Velikou Mateřskou Lóži u tří zeměkoulí« a založila veliké množství Lóží filiálních. Z těch vynikla nejvíce Lóže »Royal York«, která roku 1767 se odštěpila, založivši řadu Lóží a ustavila se roku 1798 jako Velelóže. Z Lóží jí podřízených proslula nejvíce »Lóže u slunce«, založená markrabětem braniborsko-kulmbašským v Bayreuthu, která se prohlásila roku 1811 za Velikou Lóži samostatnou.

Též v zemích habsburského soustátí vykvetlo svobodné zednářství velmi záhy. Roku 1733 v Praze byly tři zednářské Lóže: »U devíti hvězd« — »U tří korunovaných hvězd« a »U tří korunovaných sloupů«. První z nich záhy zanikla, vznikla však záhy nová Lóže pod názvem »Sinceritas«. Delší dobu existovala Lóže v Klatovech. Na Moravě bylo střediskem zednářů Brno. Císařovna Marie Terezie zednářským spolkům nepřála a roku 1764 je zakázala. Později byl vydán dekret, jímž byli zednáři prohlášeni za neschopné zastávati státní úřady. Podnes svobodné zednářství v Předlitavsku jest zakázáno. Příhodnou dobou k rozšíření zednářství byla doba vlády Josefa II., jenž sám, ač neprávem, pokládán byl za zednáře. Střízlivému tomuto panovníkovi přičítalo se tajnůstkářství zednářské, nicméně ponechal mu volné pole k rozšíření. Brzy veliká většina úředníků, ba i rádců císařových byla členy zednářských Lóží. V království uherském svobodné zednářství jest dovoleno, v Předlitavsku zákaz obchází se tím, že tak zvané kroužky (věnečky), jichž členové náležejí k Lóžím uherským, anebo saským. Celkem jest nyní v Rakousku asi deset Lóží a osm kroužků, jež mají asi 700 členů.

Úhrnem lze počet všech zednářů odhadovati na více než milion. Dnes, kdy tajného spolkaření není třeba, svobodné zednářství jest již přežitkem. Největším nepřítelem svobodného zednářství byla církev katolická. Od prvního odsouzení svobodného zednářství papežem Klementem XII. roku 1738 všichni papežové zednářství zatracovali, naposledy Lev XIII. encyklikou »Humanum genus« roku 1884.

Pokud se zakládání a organisace Lóží týče, jest pravidlo, že vzroste-li v některé

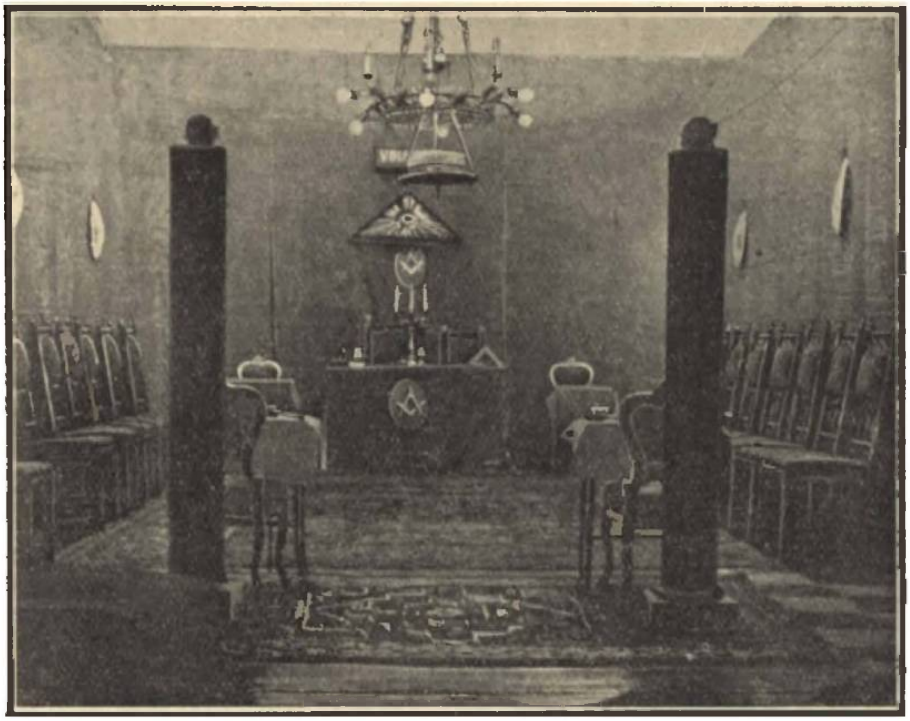

První Dílna L.·. Jan Amos Komenský a zároveň první i nejstarší Dílna českých zednářů, improvisovaná v bytě b.·. dra Alfreda Baštýře v Praze v Kralodvorské ulici 23.

rém městě anebo kraji počet zednářů, utvoří Lóži, která však musí býti založena od Lóže starší, od níž obdrží písemnou konstituci a zvláštní zákoník. Obyčejně v jednom teritoriu jest jen jedna Lóže mateřská, jež zároveň bývá Velelóží. Každá Lóže má symbolické jméno, na příklad »Minerva u tří palem v Orientě v Lipsku«. Členové Lóže se dělí na tři stupně, Mistry, Tovaryše a Učedníky. Avšak časem nastaly odchylky, vytvořeno dvacet pět stupňů a i více, dělících se na nižší a na vyšší. Shromáždění zednářská zovou se rovněž Lóže a konají se v místnostech zvláště k tomu najatých a upravených. Představený Lóže, zvaný »Mistr Lóže«, řídí zasedání a vykonává spolková usnesení. K ruce má dva jiné Mistry, zvané Rituály, kteří ho mohou zastupovati. Tito tři členové jsou voleni od shromáždění, ostatní hodnostáře (ceremoniáře, sekretáře, knihovníka, pokladníka, almužníka atd.) jmenuje si obyčejně Mistr Lóže sám. Všichni tito funkcionáři tvoří jakýsi výbor, jenž o všech vážnějších věcech před zasedáním Lóže koná porady. Velelóže organisovány jsou podobně, majíce své Velmistry, Velerituály atd. Lóže filiální mají ve Velelóži, jež jest vrchní instancí, svého zástupce. Ostatně, pokud se podrobností týče, jsou značné rozdíly a úchylky. Podmínkou k přijetí jest zletilost a mravní zachovalost. Přesvědčila-li se Lóže o těchto podmínkách, uveden jest žadatel do Lóže řadou tajemných a symbolických ceremonií. Nový člen musí přisahati, že věrně bude zachovávati konstitucí a musí slíbiti naprostou mlčelivost vůči veřejnosti, a že bude poslouchati svých představených. Podle programu, který se projednává v Lóžích, rozeznávají se Lóže p ř i j í m a c í — přijímají nové členy — s m u t e č n í — na památku zemřelých členů — s l a v n o s t n í — ve dny pro Lóži památné, na příklad ve výroční den založení Lóže, s e s t e r s k é — shromáždění několika Lóží — atd.

Literatura: R. F. Gould: The History of Freemasonry, 1886 a později, šest svazků. J. G. Findel: Die Geschichte der Freimaurerei, sedmé vydání z roku 1900. — O. Beuren: Innere Unwahrheit der Freimaurererei, Mohuč, 1884. — O. Kuntzemüller: Die Freimaurerei und ihre Gegner, Hannover, 1897. — T. G. Masaryk: Svobodné zednářství, Naše doba, XIII, 1905. — Pro zednářství v Čechách najdou se zprávy u Kalouska: Děje královské společnosti nauk, 1885. — U Josefa Svátka: Obrazy z kulturních dějin českých díl I. a II., a u J. V. Práška: Dějiny císaře Josefa II.

Sedmdesát let lidového spisovatele.

(K jubileu B. Zahradníka-Brodského.)

Bohumil Zahradník-Brodský, bratr nebožtíka ministra Bohdana Zahradníka, narodil se v Hostačově u Žlebů na Čáslavsku jako zahradnický syn a zdá se, že si z rodného kraje odnesl náklonnost k měšťanské usedlosti, nechuť ke všem častým rušivým změnám. Málo je životů tak nepestrých jako život jeho. Vychodil si své gymnasium v Německém Brodě, podstoupil z oddanosti k matce bohoslovecká studia a když se po nedlouhém kaplanování dostal za faráře do Ouběnic (Alběnic) na Voticku, zůstal tam už trvale po třicet let jako čilý pracovník, jenž při úkonech duchovní správy a kněžských povinností pilně také spisoval, rolničil, zahradničil, včelařil, rybařil a lovů na zvěř se účastnil. Členové Máje, kdykoli k němu společně zajeli, našli na jeho faře dobrou kuchyň a veselého, jarého hostitele se vzdělanou hostitelkou, dva šťastné lidi, u kterých bylo radostno pobýt ve světlém ovzduší. Teprve státní převrat způsobil, že se Zahradník-Brodský odhodlal opustiti své Ouběnice, přihlásil se mezi nejhorlivější bojovníky zakládané československé církve, zúčastnil se závažně jejího uspořádání a přispěl značně k jejímu rychlému, slibnému vývoji. Tím se také stalo, že byl povolán do ministerstva školství a národní osvěty, do jeho církevního odboru, ale za čas dal se z něho přeložit do odboru osvětového za literárního referenta, z kteréhož úřadu odešel pak do výslužby v hodnosti ministerského rady. Literárního referátu ujal se zrovna v době, kdy se projednával nový zákon původčí, a Zahradník-Brodský, rázný řečník, vykonal tehdy mnoho pro hmotné výhody našeho spisovatelstva, nedbaje, že hlavní zásluha, jak tomu bývá, připadne na konec jiným. Svou kariéru každým způsobem udělal a žije si teď klidně buď jako domácí pán v Praze, kde si zakoupil dům, nebo jako majetník venkovské reality v Průhonicích, kde má vilku se zahradou, včelařské úly na med a vzácné ovocné stromy na bohatou sklizeň podzimní. Beatus ille! Blažen, pokud ho nepotrápí nějaká ta nutná potíž se zdravím.

Peněz na nynější svůj nemovitý majetek dobyl si hospodárný, praktický Zahradník-Brodský ani ne tak z příjmů farářských a úřednických, jako z vedlejšího zaměstnání, z literárních honorářů, jejichž čisté výtěžky stoupaly a množily se úměrně s rozvinutím dychtivé plodnosti a se vzrůstajícími úspěchy. Vydávat svou tvorbu knižně začal Zahradník-Brodský vlastně dost pozdě, až na počátku dvacátého století, vystupoval zprvu jen jako beletrista ryze kněžský v Cyrillo-Methodějském nakladatelství Kotrbově, psal do »Ludmily«, »sbírky zábavné četby pro český lid«, ale pronikl posléze do velké literatury všeobecné, kam, neklame-li paměť, otevřel mu přístup redaktor Zlaté Prahy Ferdinand Schulz, osvícený liberál osvícenému liberálovi. Zní to dnes téměř jako žert, řekne-li se, že mezi prvními ukázkami literární tvorby jubilantovy byly povídky vojenské, ale Zahradník-Brodský, dojista právě vlivem Čáslavska a Voticka, pokoušel se hojně s bystrou pružností také v povídce historické. Je význačné, že svými nadpisy rozeznával v ten čas prostě jen »motivy městské« a »motivy vesnické« vedle motivů vojenských a sociálních, jako by nešlo o nic jiného, než aby pro rozmanitost střídal prostředí, šat a kulturní příslušenství. Lid, lidové záliby v běžném smyslu nejširších vrstev čtenářských byly při tom u Zahradníka-Brodského čelným vodítkem, ledaže s počátku myslil více na lid venkovský, kdežto později přibíral k němu také lid z měst, tak zvaný střední stav. Po venkovsku: »Lhotecký dvůr«, »Stará huť«, »Z rodných brázd«, »Rodné lány«, »Světlo za oknem«, »Z pole i lesa«, »Jarní sněhy«, »Z jednoho kořene«, »Pozdní květ«. Po městsku: »Dům ztraceného štěstí«, »Přeludy«, »Pouta mrtvé lásky«, »Kouzlo domova«, »Sladká kouzla«, »Libuše Trnavská«. Spousta je toho v obou řadách, nevyjmenovatelná a nevypočitatelná, do dvou set titulů, do sta svazků a svazečků. Ale ať po venkovsku či po městsku, vždycky je v tom hodná dávka vábné kolportážní romantiky, jež podle časové módy od romantiky podloudnické a myslivecké, cikánské a nalezenecké dospívá slavně až k romantice zlatokopů a světoběžných dobrodruhů, cirkusaček a nebezpečných smyslnic. »Čarovné oči« a »Děvče z hor« jsou známy ze zpracování filmového: Dítě odložené před vraty nalezince! Vzrušivé scény z rodiny alkoholikovy!

Statistika veřejných knihoven dokázala už, že Zahradník-Brodský je z nejčtenějších našich spisovatelů a že i na Slovensku nebo v Bulharsku má velečetnou obec vyznavačů, kteří do něho jsou vášnivě zamilováni. Nevysvětlí se to však zcela toliko tou rozličnou romantikou, nýbrž vším spisovatelovým pojímáním a podáváním života. Stěžejnými jeho dvě-

ma romány jsou »Jan Vladyka« a »Evangelium života«, dva kněžské příběhy, jež povědí, jak Zahradník-Brodský prudce brojil proti církevnickému dělení kněží od ostatního občanstva; kněz měl být jedním ze všech, člověkem téhož způsobu a mravu životního jako všichni. Jubilant je takto čelným typem katolického kněze úplně posvětštěného, tak svobodomyslného a uvolněného, že se postupně odpoutal od všech tuhých církevních a náboženských příkazů. Kterak by se mohl nelíbit! Má zrovna tu poddajnou a ohebnou morálku, které potřebují lidé pro své ukonejšení, nechává každého bez omezení vyžít se tak, jak osud a povaha povelí, nezná hněvných, přikrých odporů, jež nemilosrdně zavrhují, a spokojí se, když se zachová přibližná vnější slušnost a řádnost: pokud možná! Jan Vladyka si svou tajnou milenku dovede soukromě před oltář, vykoná si tam s ní jakýsi církevní zásnubní obřad a tím pokládá všecky své kněžské závazky za splněny. — Pán Bůh by se už nesměl na něho horšit. Proto Zahradník-Brodský v posledních svých románech, jako v »Až květy vykvetou«, mohl se vrhnout směle do víru dnešní mravní rozpoutanosti a proplout jím zcela bezúhonně, proto také umí vypravovat tak plynně, hladce, hbitě, jasně, nezmateně, jako by nikde nebylo prožluklých uzlů a hrozivých pochybností. Nikdo neumí tolik mluvit jako jeho osoby, ve stálých, nekonečných, rozhovořených konversacích, jimiž se každý vždycky obratně probije k žádoucím závěrům a rozhodnutím: co se jimi neomluví, nevymluví a nenamluví! A ženám připadají v příbězích ohnivého beletristy role, které jim neodolatelně zalichotí; jsou krásné, sličné, vnadné, svůdné, spanilé, půvabné, jsou moudré, chytré, prozřetelné, výbojné, bdělé, jsou schopny všech slabostí, které je činí zajímavými, jsou mužům znamenitě užitečny v jejich plánech a podnicích, jsou statečny v překonávání i v zachovávání předsudků podle okolností a jsou neuhasínající jiskrou, která stále zapaluje, vzněcuje, rozžhavuje, září, aby temno ani chlad nikdy příliš neztísnily. Zahradník-Brodský věděl, na koho smí spolehat.

Na kritiky sice při příležitosti zle hubuje, ale ohlédne-li se od své sedmdesátky nazpět, nesmí tvrdit, že mu kritika a hana vysmívačů nějak ublížily. Stojí pevně na své postati a bude stát ještě v dalších desítkách let.

(V Českém slově 21. srpna 1932 Jindřich Vodák.)

*

Po stu a padesáti letech zas katolický kněz v zednářství, a to český kněz v českém zednářství, tudíž první český — kdysi katolický kněz mezi moderními českými zednáři. B.·. Zahradník se rozešel s římskou katolickou církví. Bylo k tomu potřebí odvahy a rozhledu. Před sto lety měl k podobnému kroku odvahu kněz »Drašar«, hrdina románu, jejž napsala Teréza Nováková; Drašar byl skutečná osoba; Nováková jeho těžký život a smutný konec zahalila literárním jménem. Drašarovi scházel rozhled a jasný klid, důmysl se znalostí života a potom také zdravý poměr k životu a k ženě. Co scházelo Drašarovi, tím byl obdařen b.·. Zahradník, jemuž mimo to byl k pomoci a prospěchu století vývoj českého národa. Mnozí z toho mohli těžit a nesáhli po tom krásném plodu, jemuž říkáme svoboda. Scházela jim poctivost, jež nescházela b.·. Zahradníkovi. Přejeme mu, aby ho plody té poctivosti a odvahy oblažovaly ještě dlouhá leta. R. J. V.

ŘETĚZ.

(Bratru Františku Ž.....)

Stojíme zase v Řetězci
proniklí vážností chvíle:
váhám, leč proto přece chci
promluvit o naší síle.

Přihlédněm k svému železu,
ke všemu přihlédněm, k všemu:
nejslabší článek řetězu
celému určuje cenu.

Jeden-li článek prorazí
nějaká síla ta kletá:
budiž on zlatý, z mosazi,
s celým je řetězem veta.

Takový vzkřisme ideál,
pro Řetěz srdcí a nitra:
každý díl aby odolal,
až dojde k zkoušení zítra.

Co může v řetěz sílu dát
to není ideál tloušťky:
I slabý musí odolat,
až přijde hodina zkoušky.

rjv.

Polské zednářství.

Internationales Freimaurer-Lexicon, jenž je nevyčerpatelná studnice vědomostí pro každého zednáře. má o Polsku tuto informaci:

I. Základy zednářství v Polsku založil hrabě Bedřich August Rutowski, jenž roku 1738 — současně tudíž, když vznikla Dílna v Drážďanech — založil Lóži ve Varšavě. Ovšem, když brzy poté vyšla proti zednářům bula papeže Klimenta XII., byla činnost varšavské Lóže z rozkazu krále Augusta III. zastavena. Leč již roku 1742 byly nové Lóže založeny, a to nejdříve ve Wiszniowci na Volyňsku, kdež při jejím založení byl veliký korouhevník litevský, hrabě Stanislav Mniszek, vojvoda mazovský generál Ondřej Mokronowski a kníže Konstantin Jablonowski. Ve Varšavě byla založena Lóže roku 1744 z podnětu Francouze François Longchamps a užívala při práci jazyka francouzského. Ruku k dílu v ní přiložil opět generál Ondřej Mokronowski a s ním mimo jiné také kníže Stanislav Lubomirski. (V téže době, roku 1742, byla založena Dílna v Praze z podnětu několika francouzských důstojníků, kteří tehdy s francouzskou armádou Prahu obsadili.) Roku 1747 vznikla ve Lvově Lóže »Les trois déesses«, leč brzy po založení v práci ustala, neboť členy její pronásledoval lvovský arcibiskup. Roku 1750 založil Lóži plukovník Jean de Thoux de la Sawerte a nazvali ji »Bon Pasteur«. Pracovali v ní podle samorostlého obřadu. Roku 1755 byla založena Lóže v Dukle, jež se přidržela Striktní Observance. Velikou zakladatelskou činnost zednářskou vyvinul hrabě Alois Bedřich Brühl. Když byla zavřena Dílna »Trois Frères«, založil Lóži »Le verteux Sarmate« (Ctný Sarmat), a to podle řádu skotského. Sám vzal na se úřad Velikého Mistra. Měl pak nástupce numismatika, hraběte Augusta Moszynskieho, jenž tuto Lóži prohlásil za Velkou Lóži, jež brzy poté byla uznána anglickou Velkou Lóží (neznámo kterou, zda starou, věrnou, či novou) za Velkou Lóži celého Polska a záhy usilovala, aby se osamostatnila. Lóže »Ctný Sarmat« měla záhy několik Dcer, jimž vydala ustavující listiny; byly to: »Ctný pocestný« v Prešově, »Tři bílí orlové« ve Lvově, »Tři věže« v Marienburgu a »Tři hvězdy« v Gdyni (Danzig).

Když bylo Polsko po prvé rozděleno, roku 1772, usnula na rok zednářská činnost polská. Když se roku 1774 vrátil do Varšavy generál Brühl vzkřísil několik varšavských Lóží a zavedl v nich Striktní observanci. (Zednářství Striktní observance = přesného řádu, nikoli jen přesného názoru, vzniklo ve Francii a udržuje se názor, že je založili jesuité, aby podporovali nápadnické snahy Stuartovců.) Leč Brühl narazil na odpor, neboť mimo Brühla snažili se i jiní založiti Lóže zednářské. Zůstalo v obou směrech jen při pokusech, neboť Polsko tehdy bylo politicky a národně vzrušeno. Jako o závod pokoušeli se o úspěch stoupenci Řádu Royal York, Striktního řádu a Veliký Orient Francouzský. Aby bylo docíleno jisté jednotnosti, došlo k zednářské dohodě; byl sjednán zednářský Konkordát. V čelo sjednocených Lóží v Polsku i na Litvě se dostal jeden z největších Poláků, hrabě Ignác Potocki, jenž od roku 1789 vedl zemskou či krajskou Lóži »Severní Hvězda Kateřina«. Na podkladě ústavní listiny, získané v Americe, byla ustavena zemská (provinciální) Lóže Polská 4. srpna 1780. Ústavu této Veliké Lóže vypracoval státník Mořic Glaire.

II. Velký Orient Polský. Dne 26. února 1784 založili Velký Orient Polský, jímž korunovali nový rozvoj zednářství v Polsku. Velikého Mistra nalezli v Ondřeji Mokronowském, zasloužilém o rozvoj zednářství v Polsku, leč ten zemřel téhož roku. Po něm byl zvolen za Velkého Mistra hrabě Stanislav Felix Potocki, za něhož bylo založeno několik nových Lóží, mezi nimi jedna v Cařihradě. Roku 1786 zachvátil a zničil požár místnosti Veliké Lóže a v požáru zahynul lóžový archiv. Roku 1788 vzplanulo v Polsku veliké národní hnutí a za něho byl Potocki přinucen, aby odstoupil, neboť Poláci nesnášeli jeho rusofilství. V čelo zednářství se dostal velký vlastenec kníže Kazimír Nestor Sapieha, jenž na sněmu polském za čtyři léta vykonal velké dílo. V téže době odehrálo se v Polsku několik převratů, v nichž zednářská práce znova byla znemožněna. Tak za války roku 1792, v době, když byla Polska po druhé rozdělena (1793), za povstání, jež vedl Kosciuszko roku 1794, a za třetího rozdělení Polsky roku 1795. Po tomto roce práce Velkého Orientu docela zhasla a tak skončilo první období polského zednářství. Všechny dosavad užívané ústavní řády opíraly se o Andersonovy Konstituce a od roku 1784 řídili se polští zednáři také novou státní ústavou severoamerickou. V řadách polských zednářů byli vynikající mužové, činní ve veřejném životě, neboť šlo o humanitu, o umožnění čistého lidství, šlo o svobodu a rovnoprávnost. Král Stanislav Poniatowski,

ministři, biskupové a vysocí církevní hodnostáři se zúčastňovali prací v Lóžích a zrovna tak mnoho členů vysoké šlechty a mnoho mužů vlivných na zemském polském sněmu. Svobodné polské zednářstvo tohoto období se průkopnicky zasloužilo, vytvořilo typ polského liberála, zednáři se zasloužili o májovou polskou ústavu a reformní dílo, jež ve čtyřech letech vykonal tehdejší polský sněm. (I. F. Lexicon poukazuje při tomto odstavci k heslu Emil Kipa, kterýžto bratr probadal tehdejší období dějin svobodného zednářství, leč toto heslo v Slovníku není.) V řadách polských zednářů byli tehdy »Lóžový otec« král Stanislav Leszczynski a národní hrdina Kosciuszko, jenž byl do zednářského řádu přijat v Americe roku 1779.

III. Pruský řád vládl v Polsku od roku 1795 až do roku 1806. Berlínská Veliká Zemská Lóže a Lóže »Tři zemské koule« ve Varšavě založily v té době dvanáct Lóží nových. Jediná z nich (»Chrám moudrosti«) užívala při Práci polštiny. Byla založena také Mateřská Zemská Lóže a Direktorium, které se drželo s. a p. řádu skotského. Veliký Orient francouzský ihned se ujímal v Polsku práce, jakmile Napoleon založil vévodství varšavské. Ve francouzském vojsku záhy vznikly vojenské Lóže, jak francouzské, tak polské; 23. října 1807 byla založena Lóže »Les frères Polonais réunis«, roku 1810 na krátkou dobu vznikla zemská Lóže mateřská »Hvězda Východu«. Dne 22. března 1807 byl založen Velký Orient vévodství varšavského.

Velký Mistr byl předseda senátu polského ve Varšavě, Ludvík Guttakowski, když stará Konstituce z roku 1784 byla znovu prohlášena. Pracovalo se o sedmi stupních a užívalo se jazyka francouzského. Vliv ostatních zednářských mocností byl zrušen a všechny Lóže byly podřízeny Varšavskému Velkému Orientu. Když roku 1811 Velký Mistr Guttakowski zemřel, zasedl na stolici Velikého Mistra hrabě Stanislav Potocký, jehož bratr založil první Veliký Orient Polský. Byl to muž vynikající a polské zednáře vedl znamenitým způsobem po deset let. Ve válkách napoleonských padlo mnoho zednářů, kteří se chopili zbraně, aby ve francouzských řadách bojovali za obnovení polské samostatnosti. Zahynul také Josef Poniatowski, jenž v bitvě u Lipska 19. října 1813 utonul v řece Holštrovce (Elster). Lóže ztratily mnoho členstva, musely znova uhasiti oheň Práce, jediné »Svrchovaná kapitula« ve Varšavě ty zlé doby přečkala. Roku 1815 začali zednáři v obnoveném království polském znova zednářskou práci.

IV. Za Alexandra I. Alexandr, tehdy následník carský, pošilhával k radikálnímu demokratickému programu, jenž sliboval Polákům svobodu anebo alespoň autonomii, a tím získal hojně polských zednářů, neboť byla domněnka, že Alexandr obnoví jednotu Polska, že k ní přivtělí Litvu a zavede ústavní řád jak v Rusku, tak v Polsku. Vlastenci se přimkli k Alexandrovi, jenž přímo v zednářských řadách hledal podporovatele své předstírané lidské politiky; roku 1814 byl přijat mezi zednáře v Paříži, roku 1815 jej jako zednáře uvítali ve Varšavě v Lóžové budově, ozdobené plamennými nápisy a pozdravy. Po jistou dobu zúčastnil se Alexandr prací v zednářských Lóžích polských. Tehdy — kolem března roku 1818 — napočítali v Polsku dvaatřicet Lóží. Ve Varšavě bylo jich z toho počtu čtrnáct, ve všech bylo asi čtyři tisíce bratří. Také na Volyňsku a na Litvě vzrostl zednářský ruch. »Svoboda a rovnost jako za časů nábožných patriarchů« bylo heslo tehdejších Poláků a také v Lóžích řídili se při zednářské Práci tímto heslem. Leč roku 1819 nastal úplný převrat v názorech carova následníka: Z Alexandra, kdysi liberála, stal se nejen pietista, nýbrž temný reakcionář. Jeho zpátečnictví působilo i do zednářských Lóží, kde bylo na předním místě vystaveno Alexandrovo sochařsky provedené poprsí. Vláda usilovala, aby se zmocnila vlivu na zednářský život; kde se nechtěli poddati, byli zednáři odstraněni. Demokratická ústava zednářská buď měla být reformována, anebo se hrozilo rozpuštěním. Tři dosavad samostatné Orienty měly ustoupiti jediné Veliké Lóži Symbolické. Vláda chtěla z jednoho místa působiti na všechny zednáře, až konečně 25. září 1821 car zednářství zakázal.

V. Národní polské zednářství Lukašińského. Zákaz z roku 1821 postihl také Národní zednáře polské. Bylo to zednářství úchylné a schismatické. Za takové je prohlašoval kde kdo. Založil je major Valerian Lukašiński. Však také za svou za svou horlivost zednářskou a za svou charakternost pykal po čtyřicet let v žaláři v samovazbě a v podzemních temnotách. V Lóžích, které se přimkly k ideálu Lukašińského, byli jen důstojníci. Jejich ideál byl dosáhnouti sjednocení Polska, všech tří záborů v historických hranicích starobylého polského království. V čele Národního zednářství polského byla Kapitula; členové Kapituly se skrývali za přijatými jmény. Veliký Mistr Lukašiński slul v ústech bratří Lykurg.

Ústava a obřad zdůrazňovaly národovství i patriotism. Nebyla konána slavnost svatojánská, nýbrž slavnost, připomínající ústavu z třetího května 1791. Mimo povinnosti zednářské přijali všichni bratři Lukašińského závazek, že budou plniti povinnosti vlastenecké. V Lóži bylo zažehováno »světlo lásky k vlasti«, byl obřadně při otvírání Lóže obnovován oltář rozvrácené vlasti, na jehož základech měl býti obnoven polský stát. Pod vedením Lukašińskiho pracovali zrovna jen jeden rok. Někteří členové z řad zednářů Lukašińskieho založili v Poznani 1. května 1822 Vlasteneckou společnost, byl to tajný spolek a roku 1830/31, za polského povstání, hleděli své plány a touhy uskutečniti, šlo jim o svobodu a sjednocení Polsky.

Když bylo zednářství zakázáno roku 1821, zachovalo si neodvislost jen několik Lóží ve velkovévodství poznaňském. Ostatní Lóže obstály jen při podzemním spojení se zahraničními Lóžemi. Roku 1832 byla založena ve Francii, v Besançonu, polská Lóže »Perséverance-Espérance« - »Vytrvalost s Nadějí«. V Avignonu založili po ní Lóži »L'Aigle« (Orel), v Le Puys vznikla Lóže »Děti polského Hirama« — »Les Enfants de Hiram Polonais«. V Paříži bylo hojně Poláků, kteří se horlivě účastnili prací v Dílnách, zejména v Lóži »Trinité Indivisible«, kterýmžto jménem symbolisovali sjednocenou Polsku všech tří záborů: pruského, ruského a rakouského.

Roku 1846 byla založena v Anglii »The Polish Nationale Lodge«, roku 1863 založili polskou Lóži v Italii v městě Cuneo; byla to Lóže, jejíž všichni členové byli zároveň mezi žáky důstojnické školy vojenské. Roku 1910 odvážilo se několik bratří obnoviti polské zednářství v ruském Polsku. Poláci z pařížské Lóže »Renovateurs«, pracující pod záštitou Velkého Orientu Francouzského, založili ve Varšavě Lóži »Wyzwolenie« (Osvobození). Podařilo se jim založiti v letech 1910 až 1914 Lóže v Kaliszi (»Swit«), ve Vilně, v Petrohradě a ve Varšavě druhou Lóži »Odrodzenie« (Obrození).

VI. Zednářství v obrozené Polsce. Po světové válce italská Lóže »Polonia« dala podnět, aby bylo obnoveno zednářství v Polsce, a 20. září 1920 byla ohlášena existence Veliké Lóže Polské. Její listiny byly uznány 1. října 1921 Velkou Lóží Italskou »Gran Loggia nazionale« v Římě (s. a p. obřadu škotského). Její ustavení bylo uznáno jako ustavení řádné a V. L. označena za svobodnou a samostatnou. Dne 7. října 1922 — když byl v Lausanne konán Mezinárodní zednářský sjezd (Federace Nejvyšších Rad) — byla Veliká Lóže Polská správným způsobem uznána. Nejvyšší Rada Polská byla toho dne přijata do Federace N. R. Nejvyšší Ústřední Rada v Lausanne prohlásila potom 14. října 1924, že Nejvyšší Rada při Národní Veliké Lóži Polské byla řádně v život uvedena, že je svrchovaně samosprávná, neodvislá a svobodná. Toto prohlášení bylo vyvoláno pochybnostmi bratří italských. — Veliká Lóže Polská užívá obřadu starého a přijatého zednářství skotského. První Veliký Mistr polský byl nejstarší polský zednář MUDr. profesor Rafael Radziwillowicz. Za prvního Velikého Tajemníka byl zvolen polský historik Josef Dombrowski. Lóže »Kopernik« byla uznána za Lóži mateřskou. Záhy se dočkala zrození sedmi Dcer ve Varšavě, potom Dcery ukrajinské, kterou založili ukrajinští emigranti (»Jednanie« žila do roku 1923), a Dcer v Lodži, Sosnowicach, Wilně. Mimo to vznikly Kroužky v Krakově a Lvově. Velká Lóže Polská se přihlásila do kruhu A. M. I. Adresa dopisů: Stanislav Stempowski, Polni 40, Warszawa.

VII. Německé Lóže v Polsku. Před světovou válkou bylo na polském území, které bylo po válce přičleněno k obnovenému Polsku, hodně německých Lóží, složených z bb. . německé národnosti, a užívajících při Práci němčiny. Počet členstva v nich po válce silně poklesl, leč nezahynuly. Utvořily Svaz německých Lóží v Polsku se sídlem v Poznani. Mezi nimi jsou Lóže, založené v osmnáctém století, tak jako Lóže v Bydgoszczi, Chelmně, Tazewě, Hnězdně, Grudziadzi, Inowraclawi, Chojnici, Krotoszyně, Leszně, Ostrowě, v Poznani, Rawiczi, Starogardě a v Toruni. Všechny patřily k staropruskému zednářstvu. Pro politické poměry jsou neodvislé, to jest nepatří ani k jedné Veliké Lóži.

Dodatky, jež připojil redaktor: Z vylíčeného vysvítá, proč bb.'. Poláci připojili k označení »Veliká Lóže Polská« ještě přívlastek »Národní«, neboť tím chtěli zdůraznit, že V. L. byla zřízena na domácí půdě v obnovené Polsce; upozorňovali či připomínali, že před tím a snad dosud jsou také polské Lóže ve Francii, v Anglii a v Americe (?).

Z knížecího rodu Poniatowských pocházel poslední polský král Stanislav August II. (1764—1795), narozený roku 1732 a zesnulý roku 1798, jenž byl roku 1777 mezi členy Lóže »Karel u tří přilbic«. Tato Lóže patřila k Striktní observanci. Mimo to pracoval s rosenkruciány. — Josef Antonín kníže Poniatowski, »klenot Polsky a její nejvěrnější syn«, byl synovec krále Stanislava Leszcyńského. Na-

rodil se roku 1762 a utonul (poraněn) 1813 v bitvě u Lipska. Bojoval pod vedením Kosciuszkovým, roku 1807 byl ministrem války ve vévodství varšavském, roku 1809 byl náčelníkem a vrchním velitelem polské armády, roku 1812 vedl polský sbor pod prapory Napoleonovými proti Rusku. Roku 1816 byly jeho ostatky převezeny do Krakova. Byl čestný člen varšavské Lóže »Bracia Polacy zjednoczeni«.

Stanislav Leszczyński I. (1677—1766) byl polský král (1704—1709) a falckrabě zweibrückenský. Roku 1733 byl po druhé zvolen za krále; zeť francouzského krále, jenž jej jmenoval vévodou lotrinským a barským (1735). Koruny polské zřekl se dobrovolně roku 1738. K zednářům (francouzským) se hlásil.

Kosciuszko Tadeusz (1746—1817), polský národní hrdina, bojoval v řadách Washingtonových za svobodu severoamerických států, do Polsky se vrátil 1786, roku 1792 bojoval proti Rusům. Po druhém rozdělení Polska (1793) žil v Lipsku. Roku 1794 byl zvolen v Krakově za diktátora a vedl polské povstání. Desátého října 1794 byl poraněn a padl do ruského zajetí, z něhož jej car Pavel I. roku 1796 propustil. Od té doby žil ve Švýcařích v Solothurnu. Jeho pozůstatky byly z podnětu cara Alexandra I. převezny do Krakova a pohřbeny v královské hrobce na Wawelu. Jeho srdce až do roku 1918 bylo uloženo v Rapperswilu ve Švýcarsku, odkudž bylo převezeno do Varšavy. Že byl zednář, to se ví; leč není známo kde a kdy i kým byl do řádu přijat.

Car Alexandr I. (1777—1825), dokud čekal na trůn, byl zednářům jakž takž nakloněn. Roku 1810 jim vymohl úřední uznání. O jeho zednářskou příslušnost byl spor, byl prý Illuminát. Policejní komisař musel — jak car Alexandr rozkázal — nad Lóžemi ostře bdít. Podlehl vášnivému mnichu Photiovi, jenž jej v srpnu 1822 poštval proti zednářům, voltairianům, martinistům a illuminátům, neboť to je ten sedmihlavý drak, o němž bylo psáno, že Alexandr musí potříti hlavu jeho.

O Lukaśińském otisknu článek, uveřejněný svého času v »Národním osvobození«. rjv.

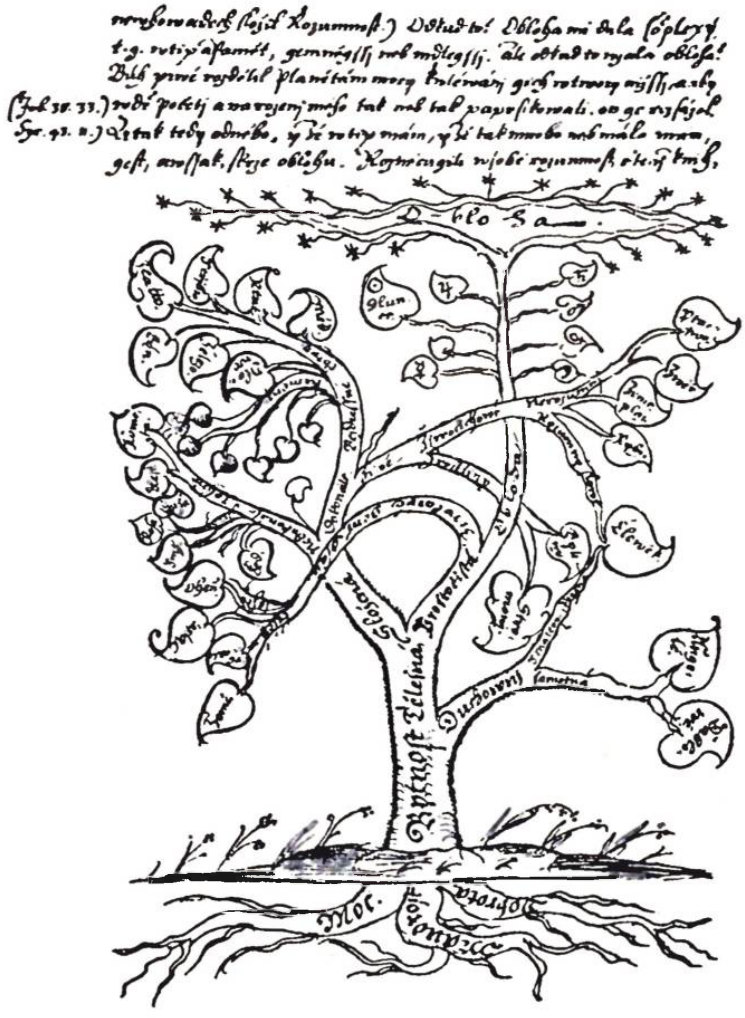

Tři Velká Světla u Komenského.

Měli bychom vlastně říci: Tři hlavní kořeny v díle Komenského. Komenský velmi rád dělil a rozvrhoval podle trojice. Trojdílné, trichotomické dělení a rozlišování patří také k podstatě starého zednářství. Budeme mít o tom článek. Dnes upozorňujeme: Komenský ukazuje v díle: Hlubina bezpečnosti, že všechno světové a přírodní dění má tři hlavní kořeny, z nichž všechno vyrůstá. Jsou to: Moudrost (prostřední), Moc a Dobrota. Nám je jasno, že místo slova Moc mohli bychom dáti synonymum Síla a na kořeni, nazvaném »Dobrota«, mohli bychom klidně čísti »Krása«.

ZPRÁVY.

DOMÁCÍ.

Sokolský slet ve znamení Moudrosti, Síly a Krásy? Ano. Všichni jsme obdivovali na sletišti pomník Tyršovi: Osm sloupů znamenalo osm dosavadních sletů, osm dosavadních vítězství. Povšimli jsme si mohutného kruhu nad těmi osmi sloupy a vrcholícího motivu: jásajícího zlatého Sokola. Leč koho napadlo, že jde o myšlenku tuto: Mezi sloupy pod Sokolem hlava Tyršova — zda neznamenala zosobněnou Moudrost? A kruh nad Tyršovu hlavou, spojující osm dosavadních sletů a na něm Tyršovo heslo: »Tam svět se pohne, kam se síla opře.« Zda to není vyjádření Síly? A vítězný Sokol na hlavním sloupu, rozjásaný, jarý, mladistvý, křepký, za sluncem se zvedající, zlatem svítící. Nikoli zlatem mamonu, nýbrž zlatem krásy, jež má své zřídlo v Moudrosti i Síle. Zda to není vyjádření Krásy? — Gratulujeme tvůrci tohoto pomníku. V skrytu a tichu postřehl myšlenku, která byla Tyršovi vůdčí hvězdou. O Fügnerovi se tvrdilo, že byl mezi zednáři, že k nim patřil, že se s nimi seznámil za pobytu v Italii. O Tyršovi to známo není. Ale jeho dílo a jeho příklad mluví jazykem zednářským. Gratulujem profesoru Karlu Štiplovi z Umělecko-průmyslové školy v Praze.

Přiložte ruku k dílu! Národní Veliká Lóže Československá... jest to jazykově správně? Není to proti duchu jazyka? V češtině se dává na první místo přívlastek a na druhé podstatné jméno řídící, jde-li o výraz o dvou slovech. Jestliže však jde o výraz silně složitý, dáváme přívlastek, na němž záleží, dále, aby se pozornost musela stupňovat. Neměli bychom říkat Československá Veliká Lóže Národní? Všimněte si, že anglická Veliká Lóže ve Francii užívá této formy: La Grande Loge Nationale of France. (The Freemason 3290.) Míchají francouzštinu s angličtinou. Když jsme o těchto potížích hovořili, přišli jsme až tak daleko, že jsme řekli: »Přijde čas, že názvosloví v Československu bude změněno. Prakse si to vynutí. Veliká Lóže i Lóže jednotlivé přicházejí občas alespoň do vzájemného styku se spolky občanskými. Je to věc života. Nežijeme na ostrově Robinsonově. Ale jestliže by však bylo na místě, aby se někdo vzájemně, třebaže zatím neoficiálně znal, potom by to byly upřímně zednářské Lóže. Bylo by na místě hledati, co nás sbližuje a míjeti to, co nás rozdvojuje, co nás zbytečně vzájemně odcizuje.

Mezi rodinnými zprávami zaznamenává anglický časopis také, když jde o úspěch některého z bratří v občanském životě. Užijeme příkladu tohoto listu — je to The Free mason — a oznámíme, že bratr Alex Zeyer dosáhl letos padesátky, zrovna jako bratr Karel Risinger, jenž při padesátce přijal v laskavé lokte první vnučku.

Mozart Na Bertramce. Náš drahý b.·. Ernest Kl. oznámil b.·. Samaritánovi z Dílny Jan Amos Komenský: Rozeslal jsem programy slavnosti Mozartovy Na Bertramce s vysvětlením do Anglie. Z Dublína, kde má sídlo Great Lodge of Ireland mi píše b.·. Tajemník: »Musíme Vám blahopřáti k znamenité zednářské Práci, kterou jste (Na Bertramce) vykonali.« — B.·. Ossian Lang k téže věci píše: »Vaše zpráva mne velice zajímala a těšila.« — Velký Knihovník z Londýna (Great Lodge of England) píše: »Gratuluji Vám k pěkné myšlence.« — Bratří, kteří dali podnět, aby slavnost Na Bertramce byla uskutečněna, a bratří, kteří se zasloužili o zdar slavnosti, mohou býti právem hrdi na své dílo.

Zednáři Na Bertramce. Pražský večerník z 15. června 1932 napsal: »Zednáři Na Bertramce. Kdyby někdo nevěděl, co to jsou zednáři, sloužiž mu na vědomí, že je to církev proti církvi, církev satanova proti církvi Kristově. Jsou organisováni po všem světě a zasahují do všeho veřejného i soukromého života. Rozhodují o trůnech, ovládají ministry a presidenty, ovlivňují tisk, divadla, biografy, sport a všecky veřejné podniky vůbec. Podporují a prosazují své členy na všecka vlivná místa ve státě, obcích a všech veřejných institucích. Arciotcem zednářů byl ten, který vynesl Krista na horu vysokou velmi a ukázav jemu na krajinu vůkol řekl: Toto všecko tobě dám, jestliže padna, budeš se mi klanět. Kristus odmítl nabídku svůdce důrazným: Odejdi ode mne, satane! Moderní, Bohu odcizený svět, svobodného odhodlání toho nemá. Poslouchá, ba plazí se před dílem satanovým. — Škemrá u dveří zednářských lóží za přijetí, a byv přijat, otrocky slouží. Vůdčí slovo v zednářských lóžích mají ti příslušníci plemene po celém světě rozšíření, jež autor Apokalypse (Zjevení sv. Jana) nazval »zběří satanovou«. Nemusí vždy státi v čele, ale vedou v lóžích hlavní slovo, a prostřednictvím lóží i v celém veřejném životě. Konečnou snahou jest dovršiti dílo, o němž již na Golgotě předpokládali, že jest dokonáno. A teď něco konkretnějšího. Nedělní »Prager Tagblatt« přinesl v denních zprávách toto

sdělení: »Svobodní zednáři v Bertramce. Pod starými kaštanovými korunami Bertramky konala se včera zednářskou lóží »Komenský« uspořádaná slavnost, k níž se dostavili jako hosté zednáři českých a německých zednářských lóží se svými rodinami. Ministerský rada Vonka uvítal hosty obou národů, načež ředitel Národního musea J. Volf promlouval o Mozartovi jako zednáři a mozartovský badatel, docent Nettl, promluvil o Mozartovi v Praze. (Následuje popsání hudebních přednesů členů Národního divadla a německého divadla.) Bylo to po prvé, kdy čeští a němečtí zednáři se sešli k nenucené zábavě s úmyslem, aby přátelské styky obou národů v této formě manifestovali, na což zvlášť poukázali velmistr universitní profesor Weigner a dr. Julius Katy.« Potud zpráva citovaného listu. Na vysvětlenou dodáváme, že Bertramka jest vila na okraji Prahy, v níž kdysi Mozart po nějaký čas bydlel a komponoval. Ministerský rada Vonka jest úředníkem našeho ministerstva zahraničních věcí a pilný přispivatel do »Kostnických jisker«, orgánu to českých protestantů. — Národní divadlo, jehož členové při slavnosti s členy německého divadla spolupůsobili, je ovládáno známým Fischerem. Musely to míti ty židovky a jejich gojské vlečky radost, že se tak dobře dílu zednářských protektorů v naší republice daří. V Německu roste hitlerismus, jehož jedním základním rysem jest odpor proti židovládě — nutno se proto zabezpečovati jak a kde se jen dá. Když takovou akci pěvci Národního divadla svými výkony podporují, jde to ještě hladčeji. Zvláště když zahraniční naše ministerstvo má nad celým podnikem svůj protektorát. Tož jen se scházejte a bavte, členové zednářských lóží, českých i německých. Přijde doba, kdy budete vystupovati ještě směleji, ale po ní zase přijde doba, kdy té vaší písničce bude učiněn konec. O panu profesoru Weignerovi jsme se mimoděk dozvěděli, že je velmistrem zednářské lóže. Nedávno jsme o něm četli, že byl v kterémsi chrámě kmotrem při pasování jistých nových rytířů. Patrně velmi všestranný pán...«

Jesuitské ruce. Přes jednání Pátera Grubra s bb.·. Müffelmannem, Muckermannem a Lenhoffem neustává klerikální tisk strašiti své čtenáře činností zednářskou. Pražské lidové listy z 5. srpna 1932 mají pod tučným nadpisem: »Zednáři v Polsku připravují demoralisaci polského manželského práva« tento článek: Polští katolíci se ještě včas vzpamatovali a brání se statečně proti útokům židovsko-polských zednářů na nezrušitelné katolické manželství. O činnosti Kodifikační komise na změnu manželského práva v Polsku přinášíme výrok dvou vynikajících polských osobností. Senátor Thullie: »Projekt manželského zákona, zpracovaný kodifikační komisí spočívá na zásadě, že manželství jest toliko civilním aktem a že manželské zákonodárství náleží úplně jenom státu. Zásada ta jest naprosto bludná a byla by pochopitelna do jisté míry ve státě atheistickém — ale nikdy ve státě s obyvatelstvem z 90% křesťanským, který přiznává katolickému náboženství čelné místo mezi rovnoprávnými vyznáními druhými. Poněvadž pro katoliky a pravoslavné a tedy pro ohromnou většinu obyvatelstva manželství jest svátostí, do jejíhož udílení se přece stát nemůže vměšovati — jest projekt kodifikační komise, udělující celou pravomoc státu, provokací katolického a pravoslavného obyvatelstva Polska, které ho musí rozhodně zavrhnout.« Senátor Stanislav Glabiński: »Projekt manželského zákona zpracovaný Kodifikační komisí a nedávno úřady uveřejný směřuje skutečně k zavedení jednotnosti v manželském právu, které až dosud v různých krajích Polsky bylo rozdílné, avšak nemožno říci, že by ten projekt byl založen na zásadách shodných s duchem polské společnosti a se životním zájmem státu. Projekt bere ohled na individuální zájmy nešťastných jednotlivců, kteří se v manželském svazku zmýlili a chtěli by se vymaniti z pout je tísnících. Nebere však ohled na vyšší statky státu a společnosti, které daleko převyšují zájmy jednotlivců. Stát a společnost se musí opírati o silnou a pevně uzavřenou rodinu, která jest nejdůležitější a základní buňkou společnosti. Uvolnění svazků manželských vede v přirozené důslednosti k uvolnění státu a sociálního života. Katolické dogma o nerozvížitelnosti manželství odpovídá životním zájmům státu i národa, není vážného důvodu, aby národ polský, ohromnou většinou katolický, zpronevěřoval se ve svém zákonodárství přikázáním katolické církve. Je to beze vší pochyby bolestné a nejednou i tragické pro lidi, kteří někdy nevinně upadnou do nešťastného manželského svazku, ale oběti jednotlivců přicházejí v přemnohých oborech státního života i sociálního života — jsou nutnou obětí k udržení a zabezpečení toho života a zároveň s ním všech těch duchovních statků, které nazýváme lidskou kulturou a civilisací.«

Jesuitské ruce po druhé. Klerikální časopis »Stráž«, vycházející v Třebíči, otiskl 18. srpna 1932 článeček »Zednářství v Palestině«: Městem největšího počtu

zednářských lóží je Jerusalem, který má ve svých zdech dokonce 10 (slovy deset) zednářských lóži. Jsou vedeny většinou zednáři anglickými a egyptskými. Jediná z nich toliko jest vedena podle německého rituálu. Veliký počet lóží jest zcela pochopitelný. Jeť jednou z nejstarších snah všech zednářů — vybudování Šalamounova chrámu, díla zednářského fantómu: mistra Hirama. Jest zřejmo, že iniciativa v tom směru vychází od židů, vždyť většina lóží jest úplně židovská. V zášeří lóží splétají se různé politické kombinace, uzavírají se obchodní smlouvy a různá vyjednávání, která zavazují přesněji, než kdyby byla potvrzena úřady. Není věci, není záležitosti, která by neprošla černými stěnami palestinských lóží. Snuje se tam politika protianglická, protifrancouzská, protiněmecká, mluví se o bolševismu, o naftě, o státnících, o všem možném. Třeba poznamenati, že větší část lóží povstala po válce. Zednářstvo se snaží získati přízeň židovského mínění, proto jest v lóžích zcela přirozeno, že jejich záměry se přizpůsobují židovským zájmům. — Vox. — Vůdcové jesuitů (páter Gruber) prosí o toleranci, jakkoliv vědí, že zednáři jim dávají pokoj, jakkoliv se mohou denně přesvědčiti o vysoké úrovni zednářského náboženského názoru, kdežto pračata, nedorostlá ještě rozumu, lžou o zednářích a malují čtenářům straky na vrbě.

Jesuitské ruce po třetí. Ludová politika, klerikální slovenský list, jenž vychází v Bratislavě, má nedbalého redaktora, jenž nečte korektur; možná, že i jemu muselo by se přičísti, že Ludová politika neumí rozlišovati mezi kartesiány a kurtisánami. Píše o francouzském řádu kartesiánů (jejž musíme rozlišovati od filosofického směru kartesiánského, jehož duchovní otec byl René Cartesius-Descartes). Píše o nich jako o kurtisiánech. Původní sídlo (kolébka) tohoto řádu bylo založeno roku 1084 a slulo La Grande Chartreuse. Zrušeno, evakuováno bylo roku 1903. Ludová politika píše: »Smutný osud koliebky kurtisianov. Francúzske slobodomurárske živly bezohľadne vypudily kurtisianov, ktorí sa kedysi usadili v pustatine pri Grenoble a behom času vytvorili z nej svetový raj. Všetky pokusy slobodomurárov, aby objemné a mnohé budovy zase uviedly v život, ztroskotaly. Pôvodne chceli pokračovať vo výrobe známeho likieru, ale »poštátnený« výrobok ďaleko nezodpovedal požiadavkom. Potom chceli z jedného dielu budov vytvoriť zotavovňu pre inteligentov, ale skoro nikto nechcel v ukradenej budove bývať. Teraz sa robia pokusy zariadiť jedno krýdlo jako hotel pre cudzincov, turistov atď. Budovy sú štátnym majetkom, hotelový závod však prevádza sa na účet slobodomurárskeho senátora Periera. Jak sa v Paríži v katolíckych kruhoch preslýcha, nepovedie sa ani hotelovému závodu válne, lebo cudzinci znajú dejiny Grandu Chartrensa a majú iné pojmy o »humanite« ako páni s »koženou zásterou«. (Otiskujeme s chybami.)

Jesuitské ruce po čtvrté. A opět ze Slovenska. Klerikální list »Náš prietel«, jenž vychází ve Zvoleni, byl zásoben — patrně z Ružomberka — k 14. srpnu 1932 touto zprávou: »V. K.: Slobodní murári u nás. Ako to Našinec uvádza dla Gran Logia u nás slobodnomurárstvo začal propagovať v roku 1726 gróf Spork. Po smrti Jozefa II. stalo sa slobodnomurárstvo iba tajnou organizáciou. A tou zostalo až do prevratu. Také tajné lóže boly na pr. v Prahe: Hiram, alebo 3 hviezdy a niekolko menších pod ochranou maďarskej šlachty. Dva dni pred prevratom bola založená v dome Alfréda Baštýra v Prahe loža Ján Amos Komenský, ktorá je pod protektorátom francúzským. — Neskor pomocou italských lóží založily sa Národ, 28. Říjen, Dielo. — V roku 1922 boly založené lože už na vonkove, ako Josef Dobrovský v Plzni, Ján Kollár v r. 1925 v Bratislave, Pavel Jozef Šafarik v Košiciach (1926), Cestou svetla v Brne, Bernard Bolzano a Pravda víťazí v Prahe. V týchto našich ložiach je organizovaných do 400 členov, všetko z popredných kruhov politických, finančných a štátnických. — Nechybajú v nich ani reprezentanti umenia, literatury a vedy. Slovom celý výkvet národa sa usiluje o vybudovanie slobodnomurárskeho chrámu a na zborení náboženstva v ČSR. Sú v nich ludia rozdielných názorov, a veku, ale nepriatelstvo Krista ich vie spojiť v jeden šik.« — Bylo by zajímavo vypátrati, odkud Náš prietel tyto zprávy čerpal. Ať by čerpal, ať by o zednářích psal, jen kdyby nelhal, aby si byl vědom slov Písma: Ohavností jsou před Hospodinem rtové lživí.

Jesuitské ruce po páté. Klerikální list »Abwehr«, jenž vychází ve Varnsdorfě, si opatřil statistiku o počtu zednářů a píše 2. srpna 1932: »Známý zednářský agitátor Ossian Lang uveřejnil pro rok 1931 tuto statistiku o zednářích: Evropa jich má 741.735, Asie 7000, Afrika 4500, Severní Amerika a její kolonie 3,509.000, Střední Amerika 35.000, Jižní Amerika 50.000, Australie 192.300. — Celkem se počítá, že svobodných zednářů je 4,539.000. Lóží se počítá 29.518. Jde jen o odhad, protože ani odborníci se nedovědí, kolik

Lóží a kolik zednářů je na světě.« — Teď si představte redaktora ve Varnsdorfě: Jaké má zájmy? Především se musí starat, aby mu list nepřinášel zadlužení; aby si nerozlil ocet s domácími veličinami, jež musí uctivě pozdravovat u vrbiček. A tenhle muž že by z vlastního zájmu věděl něco o bratru Ossianu Langovi? — Ne, sám ze sebe a ze svého zájmu neví nic. Ale ústřední kancelář jej živí zprávami o zednářích, aby měl čím strašit ulekané čtenáře.

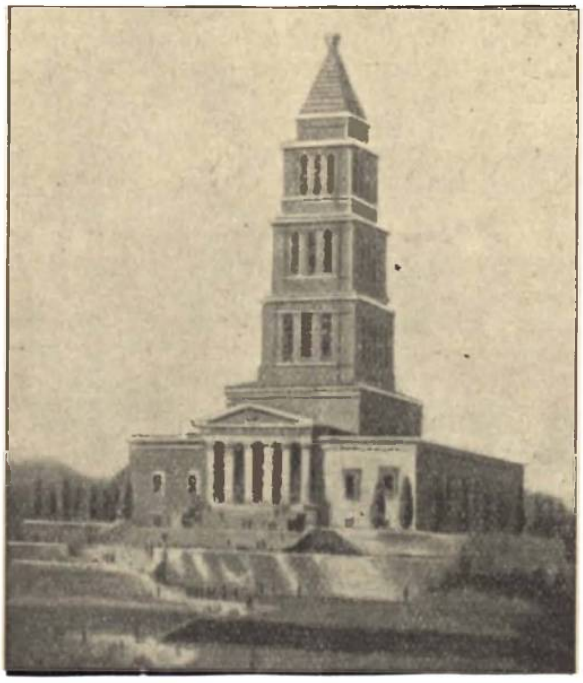

Národní zednářský památník Washingtonův v Americe.

Kdo nevěří, nic nedokáže. Musíš věřit v sílu idey a potom se dá mnoho dokázati. V Americe vystavěli a letos otevřeli Národní zednářský památník Washingtonův. Je to budova ohromná, jak patrno z obrázku, ale hotových peněz k stavbě nebylo. Začali tudíž šetřit a našetřili. Dá se mnoho vykonati i bez vlastního domova. Vždyť se o Ježíši říkalo, že neměl, kam by hlavy složil, a hle, co zmohlo učení tohoto židovského myslitele! Dnes ovládá mysli milionů a největší myslitelé praví, že jeho učení bílému člověku vyhovuje nejlépe. Kouzlo jeho bylo v tom, že hlásal bratrství. Budeme-li tedy věřit a milovat své poslání, budeme moci jednou pracovati pod vlastní střechou.

Proč chodit pro příklady do ciziny? Což nemáme příklady doma? V Prosečnici nad Sázavou jest sanatorium pro choré plicními chorobami. Sanatorium jest dílo spolku Humanitas. Předsedou, zakladatelem a dosavadním vůdcem jest senátor Johanis. Začali s malými úsporami, krejcarovými příspěvky a dnes má to sanatorium cenu padesát milionů korun. Viděl jsem již dosti podobných ústavů v cizině, ale pravím, že Prosečnice je z nich nejlepší, nejúčelnější. Zároveň je to veliký pomník uvědomělého lidství. — Nebo se podívejte na Moravu do Myslibořic, abyste poznali, co dovede evangelická českobratrská láska a hlavně co dovede víra v ideu. Anebo se podívejte v Praze do Karlovy ulice do Unitarie, abyste poznali, co dovede podnikavost. Je tam lidová kuchyň, vyplácí se. Je tam shromaždiště unitářů pro tisíc osob a bývá plné. Jsou tam hostinské pokoje čisté a s prvotřídním zařízením. Vyplácí se to. Nebo se podívejte do Lidového domu v Hybernské ulici. To všechno jsou pomníky lidské lásky k ideám a pomníky vytrvalosti. To všechno vykonal malý člověk.

Slobodomurárstvo v Juhoslávii. Jesuitské ruce opět Do nekonečna. Ludová politika z Bratislavy z 11. srpna 1932 píše: Na rozdiel od iných štátov má slobodomurárstvo v Juhoslávii charakter výslovne nacionalistický so šovinistickými tendenciami. V prítomnosti podporuje pravoslavných schismatikov používajúc ich k boji proti kotalíckej cirkvi. Avšak príde čas, že i pravoslávna cirkev prestane byť trpená, potom začne byť práve tak šikanovaná, jako je dnes s cirkvou katolíckou. Treba zdôrazniť, že vláda sama podporuje túto slobodomurársku akciu, opierajúc sa o schismatických činiteľov v domienke, že je to pre ňu výhodné, keď má oporu v »národnej viere«. Slobodomurári veria v skoré ovládnutie Juhoslávie. Hovoril o tom prezident Belehradskej lóže vo svojej reči k »bratom« roku 1930. V tej predmluve zdôraznil odvislost štátu od slobodomurárstva, nakoľka vraj za svoje bytie vďačí Juhoslávia vlastne slobodomurárstvu. Nie sme ako jezuiti chodiacimi kostrami, — sme voľnými mysliteľmi. Naše trojaké náboženstvo nie je výsledkom nejakej smluvy, — je toľko chvíľkovým ústupkom. Jedno z nich bolo nám vnutené ohňom a mečom (musulmanské náboženstvo). Voľba medzi tými dvoma zostalými (pravoslávnym a katolíckym) záleží od politických pomerov. Nemôžeme však pripustiť, aby to hazardovanie trvalo ďalej. Potom vykladal rečník pod jak zhubným vlivom väzí mládež v katolíckych školách. Vyslovil nádej, že terajšia doba bude konečne vekom, v ktorom sa otvoria oči všetkých národov, uzrú konečně to nezvyklé šťastie, ktoré prináša stelesnenie hesiel:

»volnosť, rovnosť, bratstvo«. Jak vyzerajú tieto heslá v zeme diktatúry, to vieme veľmi dobre.

ODJINUD.

Zemřel poslední Veliký Mistr italských svobodných zednářů, b. . Dominico Torrigiani; zemřel 1. září 1932 v Římě. Až do posledního dechu platil za nesmiřitelného vůči fašistickému režimu. Fašistický tisk zaznamenal úmrtí Velikého Mistra bez komentáře (napsali v Prager Presse). Lhát o něm se styděl, pravdu o něm říci nechtěl. Alespoň tedy mlčel. I v tom je kus svědomí. Brněnská Rovnost vzpomněla 25. srpna 1932 Velkého Mistra Torrigiani ve feuilletonu, psaném na Liparských ostrovech: »Když sem (na Liparské ostrovy) byl poslán do vyhnanství Torrigiani, Velmistr Lóže svobodných zednářů, napsal římský fašistický plátek uštěpačně: „Ten více slunce neuvidí.“« Torrigiani si trest na Liparských ostrovech odpykal, a světe, div se, byl propuštěn do Říma. Kolik si jich trest odpykalo a nebyli propuštěni. B. . Torrigiani byl veliký muž. Netroufali si vyzkoušet na něm svou zlobu až do dna. Ozářen aureolou mučenika, prošel branou V. O.

Po prvé! Roku 1932 byla zahájena práce v první Lóži, která patří k Veliké Irské Lóži a byla založena na anglické půdě. Jde o »Leeswarree Lodge«, kterou založila Královská irská dragonská stráž. Slavnosti byl přítomen M. W. Veliký Mistr pro Irsko, Earl of Donoughmore, a mnoho důstojníků irské národnosti a vysokých vojenských hodností.

Má zednářství a zednářstvo revolučního ducha? The Free Mason odpovídal na tuto otázku v článku: Is Masonry revolutionary? Redakce odpovídá se zřetelem na anglické zednářství a zároveň z toho vyvozuje platnost odpovědi za zednářství světové. Vypočítává, že od té doby, co byl za Velkého Mistra b.·. Deaguliers přijat do Řádu princ walský Frederik Lewis XXII., dvacet princů z královského rodu zastávalo vynikající úřady v anglické Veliké Lóži. Walský princ — což jest titul pro následníka trůnu — Eduard, potomní král Eduard VII., byl do Řádu přijat roku 1868 ve Stockholmě švédským králem. Roku 1870 zastával úřad »Past Grand Master«; taková byla tradice. Roku 1875 byl nastolen jako Veliký Mistr. Dnes jest M. W. Velikým Mistrem vévoda z Connaughtu a Strahearnu Arthur. Letošního roku dosáhl takového stáří jako pan president T. G. Masaryk. Do Řádu byl přijat roku 1874, a to svým bratrem princem Walským, potomním králem Eduardem. Za našich dnů patří k Řádu následník trůnu princ Edvard Albert, jenž byl do Řádu přijat roku 1919. Od roku 1924 jest provinciálním Velkým Mistrem (pro Surrey). Poslední z členů královského rodu byl přijat princ Jiří a to do »Navy Lodge« číslo 2612 a to roku 1928.

LITERATURA.

Trojúhelník a Stavba. Knihovna zednářské literatury: Trojúhelník. Vydává b.·. František Richter v Praze, Vršovicích. 1. Svazek: **Zednářské symboly.** Napsal B.·. R. J. Vonka. — Jde o první pokus podepříti výklad o symbolech z duchovního odkazu Komenského a to v dvaceti kapitolách, uvedených básnickým slovem Březinovým. — 2. svazek: Albert Lantoine, »**Hiram z zahradě olivetské**«. Překlad z francouzského. Jde o pokus prokázati, že zednářská ideologie, vykládaná z díla zednářských myslitelů a pacifistův, měla předchůdce v Komenském. Překlad je totiž doprovozen poznámkami a citáty z díla Komenského. Připojen jest soupis zednářské literatury české a soupis prací b. . J. Volfa. — 3. svazek: **Staré povinnosti zednářské.** Původní text anglický jest doprovozen českým překladem a nejstarším překladem německým, objeveným v knihovně Lóže Jan Amos Komenský. Internacionales Freimaurer-Lexikon praví o této knize, že v jukstaposicích z díla Komenského je místy doslovně, místy až s podivnou a překvapující shodou dokázáno, že ideologie Komenského a zednářská, mají mnoho společného, třebaže nelze říci, což ostatně nikdo z nás neříkal, že by Komenský byl býval zednář. — 4. svazek: **Schody ducha.** Seznam knihovny z Lóže Jan Amos Komenský. Předmluvu napsal b. . J. Volf. Připojen jest slovník z díla Komenského. Najdete v něm odkazy, kde hledati zednářské myšlenky v díle Komenského. — **Stavba.** Sborník zednářských prací, vydaný k poctě a potěšení C.·. M.·. B. Theina. V první části jsou články, věnované b.·. Theinovi k sedmdesátce. V druhé části jsou výklady zednářských ožehavých otázek. V třetí části jsou práce historické. — 2. svazek: **Hledající v temnotách.** Sborník obsahující vzpomínky nejstarších bratří. Uspořádal b.·. dr. Hartl. Tento svazek nahradí dějiny počátků obnoveného zednářství, dějiny zednářství v československé republice. — 3. svazek: **Hledající v temnotách.** Pokračování svazku druhého. Obsahuje vzpomínky mladších a vylíčení počátků zednářství v československé republice.

ŘETĚZ.

Ten Řetěz rukou Řetěz srdcí značí
a v tvé se líci nepokrytě zračí,
čím nitro přetéká.

Však není všední, síla z něho sálá,
vždyť věrná láska bratrská jej spiala,
v něm poznáš člověka.

Jde v Půlnoc, s Polednem ji úzce váže,
je Východ jím spiat, na Západě stráže,
a nikdo nezradí.

Ten odkaz střezme veliký a lidský:
»Jsme svoji! Svoji k svému! V pravdě vždycky!«
Ten všechno nahradí.

Hle, Řetěz srdcí, nejen rukou,
řád srdcí, která stejným tepem tlukou.
V něm odnášíš si dobrý podíl za mzdu.

Je konec díla, již se rozluč s prací!
Že věrná byla, mzda se všechněm splácí,
a můžeš nemysliti na hněv, na mstu.

Vše venku nechals, co nás štve a jitří,
neb chceme kráčet k jasnějšímu zítří,
chcem stále kráčet výš a k hvězdám!

Sem jak jsi vkročil, tak zas odcházíme
a rozhodnutím pevným provázíme,
že: Ideálů těch se nikdy nevzdám!

Sem přišels s kružidlem a s úhelnicí.
Jdeš proto odtud s klidem, s jasem v líci.
To za velikou mzdu nám, bratře vydá!

Jdeš s úhelnicí ven a do kružidla
změř, jak do svého se chceš dát sídla.
Věř! Svět ti málokdy co přidá.

Vychází každý měsíc.

Toto číslo bylo vydáno 26. září 1932.

Tištěno jako rukopis. — Zodpovědný redaktor R. J. Vonka. — Tiskla tiskárna »Legiografie« v Praze-Vršovicích. — Vydavatel: Prof. Dr. František Kadeřávek.

SVOBODNÝ ZEDNÁŘ

ORGÁN ČESKOSLOVENSKÉHO ZEDNÁŘSTVA

R. VI. - 1932. VOLNOST - ROVNOST - BRATRSTVÍ SEŠIT 11.

JAROSLAV VRCHLICKÝ:

SVÍTÁNÍ.

V dál koráb spěl, jak měl by křídla,
nach červánek mu v plachty tkal;
tu stařec, jenž bděl u kormidla,
do šumu vln se zadumal:
»Břeh toužený nám kyne blíže,
hle racek čeří povrch vod
a s azuru souhvězdí kříže
nad valnou pláň se chýlí níže —
jak nevěřiti ve východ?

A nad bludišti města spící
se klonil hvězdář na věži,
myšlenky svoje těkající
spjav přísně pravdy otěží.
Leč v bezednu se hvězdy tratí
i Sirius jak zlatý bod —
Klid v duši tvou se sluncem vrátí!
Či nezříš nebe zlatem pláti?
Jak nevěřiti ve východ?

I ve žaláře nízkou celí
již blesknul první zoře nach,
a vězeň, jenž bděl osamělý,
v svých zastavil se myšlenkách:
»Ó věčné světlo, tvojí září
z mé duše padá vazby hlod!
Ó Pane, dopřej ve žaláři,
bych mohl třeba mroucí tváří
se dívat lidstva ve východ!«

Slyš, duchů zpěv: My hlubinami
jsme prošli nocí, prošli tmou,
v boj krytí svými myšlenkami
a poesie modlitbou.
Jdem k slunci stínům ku postrachu —
slyš, jak to zvučí z lesů, z vod!
My jdeme k jitru, dítě prachu,
jen směle skoupej skráň svou v nachu!
Jak nevěřiti ve východ?

Nový Mistr Lóže „Pravda vítězí“ ujímá se činnosti.

Drazí bratři, jestliže dnešního dne z vaší vůle a doufám i z vaší lásky přejímám kladivo z osvědčených rukou bra Theina, nečiním tak nikterak s klidnou myslí. Mám těžkou úlohu, neboť nastupuji na toto místo po br.·. Tůmovi a Theinovi, z nichž každý svým způsobem — a to vynikajícím — zasloužil se o naši Dílnu a náš řád vůbec.

Br.·. Tůma vedl tuto Lóži v těžkých jejích počátcích s bezpříkladnou poctivostí a věrností k našemu zednářskému dílu; br. Thein věnoval naší Dílně celou svou dlouholetou praksi a zkušenost, která se tak často v důležitých okamžicích ukázala vždy na místě. Vy mladší, kteří teprve nedávno jste v našich řadách, nevíte, že to byl právě br.·. Thein, který dal nám první rituál a první stanovy a že bez jeho pilné práce nebyli bychom ještě daleko tam, kde dnes jsme.

Dovolte mi dnes, kdy nastupuji na jeho místo, abych mu srdečně poděkoval a projevil svou vděčnost za vše, co pro naši věc, nám všem milou a drahou, zatím až dosud vykonal.

Ale kámen po kameni vyrůstá naše stavba z těchto solidních základů a nové vrstvy se ukládají: generace po generaci se střídá a tak přicházejí noví lidé. Uvědomuji si plně tuto zodpovědnost a mou jedinou ctižádostí je, až za rok budu kladivo odevzdávat jinému, abych za těmito svými předchůdci nezůstal příliš pozadu.

Ale cítím svou zodpovědnost i z jiného důvodu: zednářství není totiž obyčejným spolkem a také Mistr Lóže není obyčejným předsedou. My nejsme jen filantropickým a humánním spolkem, my nejsme jen debatním kroužkem, ani exklusivní stolní společností. Jsme toto vše, ale jsme ještě daleko víc: tento podivuhodný systém etický, zahalený v alegorie a vyjádřený v symbolech, zaslouží si, abychom k němu přistupovali s čistým srdcem a s nejlepšími úmysly. Cílem zednářství není soustřeďovat v sobě lidi s jednostrannými zájmy a tendencemi, nýbrž je to nadstavba, ve které scházejí se nejrůznější lidé z národa i nejrůznější národy a jediné takto z různorodých elementů složená organisace zednářská může plnit své poslání.

Naše doba žádá, abychom se neomezovali jen na aristokratický výběr z vyšších tříd společenský, neboť všichni jsme si rovni v tomto Chrámu lidskosti, kamž všichni jsme vstupovali v rozháraném oděvu a v prostém člověčenství. Zásada bratrství nám káže, abychom ze svých řad nevylučovali muže jiného jazyka, jiné rasy a jiné víry, než je většina z nás, je-li člověkem dobrých mravů a poctivé mysli. Zásada bratrství nám nakonec velí, abychom nezůstávali jen ve svém okruhu, nýbrž abychom šli dál za hranice svého jazyka a svého státu a hledali spolupráci všude a u všech, kdož jsou stejně poctivých úmyslů.

Naše doba, bez jednotící vůdčí myšlenky, kdy staré principy ztratily svou průkaznost a nové ještě se neosvědčily, vyžaduje nejen myšlenkové ujasněnosti, ale i aktivity a statečnosti každého jednotlivce. Naší pýchou jsou zednářské činy našich předků a naší slávou bude to, co dnes vykonáme dobrého pro příští generace. Chce-li zednářství najít dnes oprávněnost k své existenci, zde má a musí dokázat, co dovede: musí být schopno soustřeďovat v sobě všechny kladné a ušlechtilé složky národa a celého

lidstva, musí je vésti k disciplině, sebekázni a toleranci a k širším rozhledům, nezkaleným osobní zaujatostí neb myšlenkovou krátkozrakostí a musí v nich potlačiti onu mravní laxnost a liberálnost, která je pro dnešní dobu větším nebezpečím, než jakýkoliv politický neb sociální strašák. Byl bych rád, kdyby v dnešní rozhárané době naše Lóže byly ostrůvkem dokonalé harmonie a střediskem skutečné účinné bratrské lásky, pomoci a porozumění. To ovšem neznamená, aby se v nich usadil quietism a stagnace; naopak, nechť onen Tyršův »věčný ruch« projevuje se v ctižádosti každého činovníka dělat svou práci dokonaleji než druhý, nechť se projevuje v touze každé Lóže býti lepší než druhá, míti lepší kresby, lepší presenci a lepší bratry.

Půjde-li zednářstvo touto cestou, pak, myslím, zabezpečeno je jeho místo v dějinách lidstva. Mou touhou je, abych svými skrovnými silami mohl k tomu přispěti a k tomu pomáhejtež mně všichni vy, drazí bratří, i Veliký Stavitel Všehomíra!

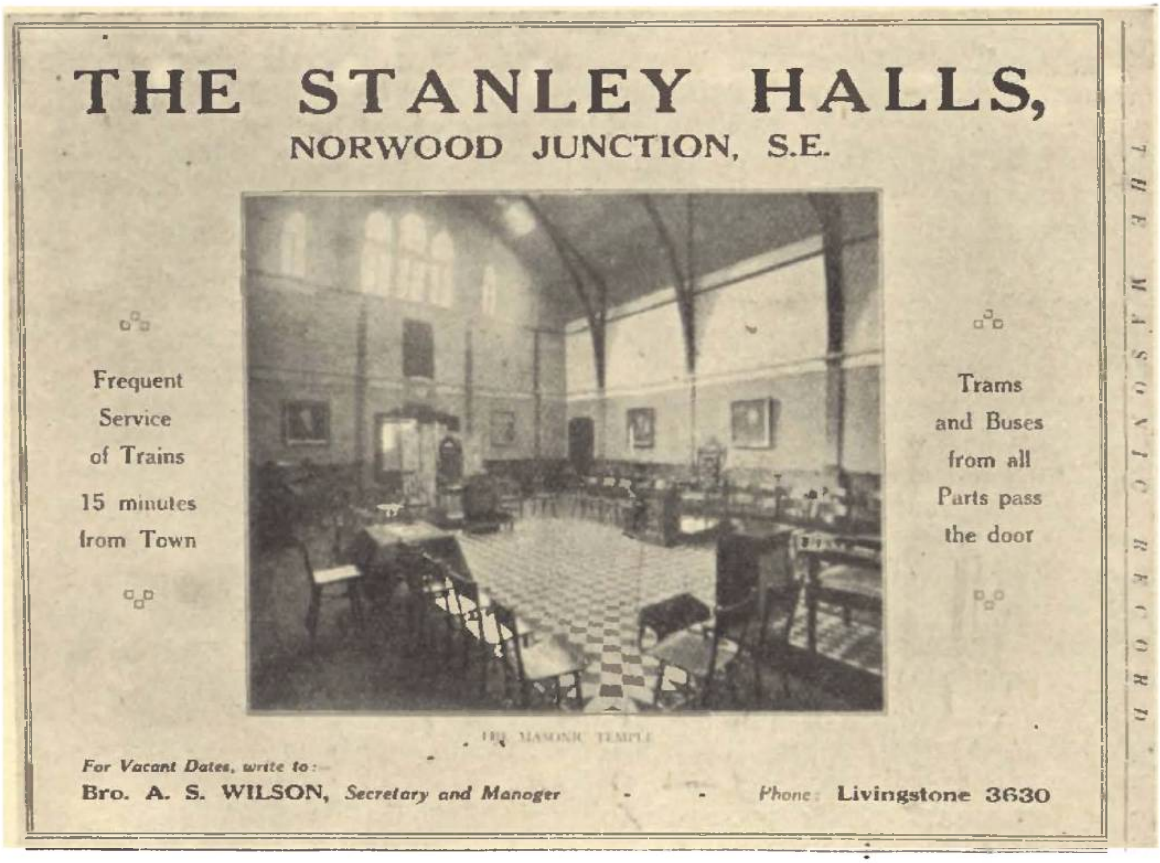

Anglické hotely s chrámy. V Anglii jest starý zvyk, že nejlepší hotely zařizují nejen klubovní místnosti, jež propůjčují za jistý poplatek rozličným klubům, nýbrž zařizují také zednářské chrámy, jež propůjčují k význačným slavnostem, při nichž se očekává velký počet účastníků. Tak známý veliký hotel Piccadilly v Londýně oznámil letos, že přestavba hotelu jest skončena a pro zednáře že je tam chrámová místnost, dlouhá 60 a široká 20 stop, při ní pak i vedlejší potřebné místnosti. — Gati Restaurant v Londýně inseruje v časopisu The Freemason, že má nejkrásnější templ v Londýně, vhodný jak pro svobodně zednáře, tak pro Mark Lodges, pro Royal Arch Chapters a pro shromáždění, jichž se zúčastní také dámy. (Takovým shromážděním se říká Ladies'Nights.) K tomuto insertu připojuje se v zednářském časopisu také vyobrazení, jak ten templ vyhlíží. —

B. PAVEL HAENSEL (Harmonie): Přeložil b.·. V. N. Sibi et posteris.

Obecná svoboda a ujařmení státem.

(Původní znění bylo otištěno v časopise »Die drei Ringe«, v čísle 7/8 z roku 1932.)

Vývody tohoto článku dotýkají se zásadních otázek. Nelze je proto vztahovati výhradně na jednotlivé státy, zejména ne jenom na Československou republiku.

Autor i překladatel.

Svobodníkem (obecně svobodným) byl v národním celku muž, který nebyl nijak odvislým od druhých jednotlivců i pospolitosti. Pouze pospolitost sama určovala jednotlivci osobní povinnosti, vymezovala práva jednotlivců vůči pospolitosti a vůči soudruhu. Kdo byl zavázán k usmíření nebo vyrovnání svého zavinění vůči druhému nebo pospolitosti, stával se podle obyčeje nebo zákona nevolným. V původních obcích byl muž na svém statku svobodným a jako svobodník jím volně vládl, ale změna toho nastala se zavedením manského (lenního) zřízení. Právo manského pána nakládati přiděleným mu pozemkovým majetkem bylo podmínečným a časově omezeným. Orientální idea theokratická, která dávala moc papežství, umožnila, že manství zakotvilo všeobecně.*) Teoreticky dal Bůh svým zástupcem na zemi lidem svět lénem, papež části světa císařům a králům, tito knížatům a pánům. Počet starých svobodníků, kteří vlastním právem drželi majetek, se stále zmenšoval. Účelnost správy, potřeba ochrany i donucení přimělo mnohé, aby svůj svobodný majetek přijali v léno. Léno (manství) jest propůjčení práv za závazek k určitým službám, tedy omezené vlastnictví a omezená volnost. Ochrana a podpora, kterou mocní manům poskytovali, pozvedla tyto materielně vysoko nad svobodníky, již byli odkázáni na sebe, ale vzala oněm právně sebeurčení a svobodu. Vzpouzející se svobodník nemohl odvrátiti od sebe tlak manů, požívajících hospodářských výhod. Většinou přijal svůj původní majetek v léno. Čím menší byl tento majetek, tím nižší stupeň, do kterého byl majitel léna zařazen v stavovském zřízení. Manská služba, robota, nevolnictví vyznačují nižší a nižší stupeň od pána k rabu. Chudé a nemajetné třídy staly se nevolnými. Nevolnictví jest přechod k otroctví. Čeho nabyl otrok, patřilo pánu, co nevolník prací získal — se srážkou nejnutnějšího životního nákladu — taktéž. Vlastnictví bylo základem svobody, jeho umenšení nebo ztráta měly v zápětí závazek vůči pánu a odvádění času, k životu vyměřeného, a síly ve formě pracovního výkonu pánu. Tento systém byl panstvu velmi prospěšný a proto se snažilo jej zakotviti v náboženství. Odvislost Bohem vyžadovaná není vynálezem 20. století.

Osvobození přišlo prací. Jeho nositelé byli dvojího druhu: jednak lidé skromní a nepřístupní, zbytky to svobodníků v málo výnosných krajích, jichž přivlastnění si bylo pánům léna nevýnosné, jednak ti, jichž vynalézavý duch vytvořil schopnosti, jež byly cenné pánům, neobeznámeným v řemesle a obchodu. Nevolníci se vzájemně spojovali, stali se měšťany, kupci, průkopníky a požívateli výhod dopravnictví, kapitalisty, obchodníky králů. Tak povstalo zase svobodné vlastnictví. Tyto kruhy, jež byly oplodněny stykem s cizími kulturami, použily získané nebo obdržené volnosti pohybu k vybudování toho, co jim jejich schop-

*) J. A. Komenský odmítal theokracii a byl pro demokratickou republiku. Pro svůj názor se dovolával Písma. Viz jeho dílo »Posel míru«. (Red.)

nosti umožnily a co jim žádný pán nemohl vzíti, ku přemýšlení, které nebylo nijak podmíněno majetkem. Z řemeslníků, kupců a bezprostředně říši poddaného rytířstva vzešla duchovní svoboda Evropy, která po reformaci, racionalismu a revoluci jednotlivci, t. j. duchovně svobodnému, vytvořila právo na přemýšlení a čin.

Velmi záhy zabýval se myslitel otázkami majetku a vlastnictví. Stát stavovský se rozbil, poddanství a nevolnictví pozbylo své právní formy. Právo na duchovní sebeurčení stalo se obecným. V duchovním oboru nastal návrat k obecné svobodě tím, že byla zaručena jednotlivci svoboda myšlení a uložena odpovědnost vůči celku. Tento vývoj určil ráz nynější světové kultury. Jen svoboda ducha umožnila badání, vývoj právního řádu a technického pokroku. Rozum tvořil výhradně na základě zkušeností.

A tvořil! Ano, člověku bylo zajištěno právo duchovního sebeurčení. Leč co duch pro svobodu zrodil, to tělo změnilo ve vášeň, která nezná pravidel sebeurčování. Prometheus dovedl zkrotiti oheň, nikoli však rozum. Obecná svoboda není právem na zvůli. Obecná svoboda jest dobrovolný závazek vůči celku k zajištění svobody účastníků společné obce. Přísní myslitelé formulovali sice mravní zákon a proroci a ti, kteří ve skromnosti působí, podřídili se dobrovolně jeho příkazu. Jen tito dospěli k obecné svobodě v dokonalém smyslu slova, jen tito určovali o sobě po stránce nejen duchovní, nýbrž i rozumové a mravní. Zástupy holdovaly instinktu a vytvořily si v »zákonu přírody« výmluvu o nutném průběhu věcí. Tak vzešel nárok na náhodnou výhodu, na využití stavu k zisku jednotlivců a tak vzešla nová moc a nové poddanství. Zároveň ovšem byli si mnozí vědomi své povinnosti podporovati a ochraňovati obecné blaho. Chytře, netoliko jen rozumně, využili vůdcové tohoto poznání a pod závazkem zabezpečení nově dobyté svobody byla ukládána vždy další omezení k výlučnému zisku jednotlivců. Pokud mohl ještě býti určen omezující vůdce, byl volán tu a tam k zodpovědnosti. Demokracie odstranila však určitost. Její mylný závěr spočíval v tom, že byla odstraněna s hodnostmi i zodpovědnost a z obavy, že by odstraněné nenáviděné hodnosti mohly býti obnoveny, znemožnila soud častou změnou nastrčených loutek. Na místo Boha, papeže, císaře a vládce nastoupil stát a za ním nestála a nestojí zodpovědná obec svobodných a rovných, nýbrž skrytý a nezodpovědný sobecký loutkář, který jest nepostihlý a svobodný ze zvůle a nikoliv z mravního sebeurčení a kterého by kdokoliv jen k vlastnímu prospěchu chtěl vystřídati — ne; nikoli neosobní či odosobnělý a nadosobní zájem o všechny, nýbrž něco horšího: bědná stádnost všech.

Po dlouhou dobu bylo s dostatek odvahy, aby pod heslem boje o život byly tyto poměry uznávány za dané zákonem přírody. Pro ty, kteří náhodou se povznesli, je »neměnitelnost tohoto zákona« ještě dnes popudem pro vnitřní ospravedlnění a soustrastné pokrčení ramen.

»Tempo naší doby« a nemohoucnost vůdců zvládnouti látku otřásají postavením velkých mužů. Od převratu vidíme bez přerušení následovati vzestupy a pády. Staré tradice padají před skutečnostmi, víra a důvěra zdají se býti pošetilostí přelstěných. Jelikož neosobní stát formálně sám vládne, zuří boj zájmů o moc ve státě. Neplatí: právo dává moc, nýbrž: moc dává právo, a zákony na ochranu obecného blaha přinášejí buď almužnu či omezení, anebo jsou obcházeny. Kterékoliv vlastnictví jest zne-

hodnocováno a každý majetek stává se pochybným. Celek nazývá se hospodářskou krisí. Vpravdě však jest to krise schopnosti k přemýšlení a morálnosti; snad zánik kultury.

Miliony oklamaných, kteří nejsou ani lepší ani horší těch tisíců, kteří se udržují v boji o čelné postavení, žádají spravedlnost. Ježto nahlížejí, že úspěch — též úspěch spravedlnosti — závisí od moci ve státu, bojují o ni. Poněvadž však jest stát přemocný a posvěcený — jak si to myslí zástupové — snaží se, aby se i oni stali přemocnými a posvěcenými. Při tom jedná se tak málo důkladně a povrchně, jak jen možno. Domnělá relativita myšlení dovoluje lehkovážnost ve volbě hesla. Plakát jest vše, neboť není času k zdržování. Co v nahodilých pocitech nalézá ozvuk, to se změní v heslo a demonstruje se s obrovským nákladem. Moc a vůdcovství, záblesky v očích jako v biografu a pokrytecké bratříčkování se soudruhy postačí. Pouze uměle vyvolané pocity pronikají formující se zástup. Místo aby jednotlivec byl vychováván k myšlení a zodpovědnosti, tvoří se nový pojem: »duše davu«. Tak se snaží individuum utéci před zodpovědností. Nikdo nekoná již ničeho sám — zúčastňuje se pouze. Vůdcovství bez smyslu a směru, bez průkazu morálky a správnosti myšlení postačí poníženým, kteří se snaží dospěti vzhůru, leč bez konání příliš velké práce. Nikdo se nesnaží, aby docílil zodpovědnosti všech, ba právě naopak; ani vůdcové nepociťují odpovědnosti. Kdyby nastaly opak a náprava, bylo by lépe. Evropan, který se duchovně v posledních pěti stoletích osvobodil a nalezl v demokracii prostředek k uskutečnění nové obecné svobody — svobody všech — lomí rukama při hledání těch, kteří by byli ochotni převzíti zodpovědnost, a »hlasuje« pro odstranění svého vlastního práva.

Tu vystoupí stát, ona necosobní mohutnost, jejíž držba mění se podle nálad a intrik rychleji než zákony se mohou uplatniti, ona moc, jejíž smysl a směr jsou odvislé pouze od toho, jak její náhodný držitel oceňuje vyhlídky své posice a žádá k svému zabezpečení oběti od všeobecnosti, od všech všudy, v jichž zájmu prý vládne. Oběti, jež všechny vyčerpávají.

Země jest bohata poklady i výrobou. V tomto nadbytku mohl by tudíž každý požívati svobody jednání, kdyby byl muž uvědomělý, vědomý odpovědnosti z jednání duchovně důkladně podloženého. V boji o sobecký zisk a o pokrytecky okázalou barvu praporu ztrácíme kulturu a svobodu a vydáváme se vládě chaosu, při čemž ustavičně vytvářímе nový »řád«. »Habeas corpus«, toto základní právo, dbající alespoň osobní zevnější bezpečnosti, dbající jen jednotlivců, opouští se »ze služebních zřetelů«, právo na existenční minimum, práci, základ to každé vývojové možnosti, označuje se za irreální z přírodní nutnosti. Jen tomu má býti dovoleno existovati, kdo věří mělkým či plochým heslům. Zde zasahuje již moc, nedbajíc již zotročeného těla, do života duševního a duchovního. Určité smýšlení jest zakazováno. Boří se staré dogma novým a vše jest dovoleno ve jménu hesla: chtějte si co chcete, nikoli ovšem svobodu rozumného myšlení.

Ó, účastníku a tvůrče kultury, Evropane, potomku Wicliffa, Husa, Komenského, Giordana, Erasma, Luthera, Calvina, Zwingliho, Melanchthona, Cartesia, Spinozy, Bacona, Leibnize, Newtona, Kanta, Rousseaua, Bedřicha, Voltaira, Mirabeaua, Franklina, Washingtona, Schillera, Goetheho, Watta, Fultona, Berzelia, Liebiga, Siemense, Edisona, Einsteina, Plancka! Poodestřel jsi světu tajemství, jak užívati bohatství země! Dal jsi duchu

svobodu, aby se přiblížil pochopení věčného zákona světů! Posíláš své nejmilejší děti do školy, aby si uvědomily své schopnosti a — zahazuješ tento jedinečný svatý nástroj do stoky, zadupáváš ji v záchvatu »posvátného« svatovítského tance do rmutu a bláta, a počínáš opět s upalováním čarodějů. Proč, ó Evropane, proč máš tak málo sebeúcty? Proč se, ó Evropane, takto hanobíš?

Bezmocný, podoben jsa učni čarodějovu, nedovedeš zvládnouti kouzel, poněvadž jsi zapomněl; zapomněl jsi totiž ne duchovně, co že ti propůjčilo kouzelnou moc usměrněné vůli! Ziskuchtivost, která se skrývá za praporem stranictví a státu, nebéře ti pouze svobodu, nýbrž i myšlení. Nejsi zotročen pouze jako otrok pracující, nýbrž jsi zotročen i duchovně. Nejsi ujařmen toliko svou vášní, nýbrž i výlučnými výhodami toho, který jí využívá. Styď se, Evropane! Zhnus se sám sobě!

Výsledek tohoto vzdání se rozumného sebeurčení nazývá se zřením na státní příslušnost. Nevěříme v bohatství svěřené nám země, ani v mohutnost svých sil z tohoto bohatství těžiti. Věříme v nerozluštitelnost problému, že by člověk sebe a své schopnosti mohl řádně ovládati. Věříme ve stát, za nímž stojí činitelé náhodní a neznámí, kteří nás monopolisují. Budujeme takový stát bez nadšení a bez naděje, poněvadž se nám zdá, že budujeme stát pro stát, jemuž se musíme podrobiti, neboť on — kdo vlastně? — má moc, vojsko, vytvořené z našich dětí, má plyny a jiné zbraně k ničení našich dětí, má peníze, které nám mají majetek zprostředkovati, ale činí nás nemajetnými; má právo, které nás ujařmuje, ale nedává spravedlnosti; má dogma, jež jako symbol na praporu nesený má býti uctíváno, leč které nás zbavuje posledního zbytku svobody — svobody ducha — a činí nás myšlenkovými a citovými nevolníky. Sotvaže si lidé dobyli svobody, zříkají se jí, v domnění, že si mohou zabezpečiti existenci, jestliže se zřeknou a vzdají svobody. Uskrovňujíce se do krajnosti ve prospěch státu, slouží tak neznámým lichvářům. Upadla myšlenka, že stát založen byl pro vývoj lidstva, že jest zařízením k hmotnému a mravnímu vzestupu jednotlivcovu. Náhodný a neschopný držitel moci, držitel bez potřebných znalostí, zotročuje jednotlivce, jenž pozbyl vůle.

Bezpočetné organisace a komise doktorují v politice a hospodářství za pomoci tak zvaných zákonů, vydávaných za zákony přírodní. Jednotlivec pojímá tuto činnost jako nutné, třebaže nesmyslné opatření. Vědci a agitátoři křičí do ochraptění, aby vzbuzovali »náladu«. Změní-li se nálada, přijdou noví vědci a agitátoři. Že by však ujařmený člověk, který se dře a chaosu trvale obětuje, pomyslil na sjednocení se v kruzích rozumem obdařených k vůli a činům usměrněným rozumem, o tom není řeči. V šílení doby, v tomto »slavném tempu«, na které jsme byli tak hrdi, ztratili jsme sebe samy pro ideu státu, která nám odnímá život, místo aby nám jej zabezpečila.

Problém Evropy není ani v politice, ani v hospodářských otázkách, nýbrž v převýchově. Potřebujeme sebepoznání a sebevědomí. Nemohli by duševní pracovníci, badatelé a vychovatelé opět počíti se soustředěním se a stanovením ideálu svobody v poznání a rozumu v počínání, na nichž záleží důstojnost jednotlivce i národa? Nemohl by opět člověk s vrozeným citem pro spravedlnost vystoupiti ze štvanice, aby hledal zabezpečení svého života v skrovné, v nepatrné obecné svobodě, které je nanejvýš třeba a k níž můžeme dospěti jen dobrovolným vzdáním se spekulace, jíž

bychom ponechali jen tolik, kolik jí je k životu zapotřebí? Abychom si zabezpečili život na základě evropského bohatství a rozumné dohody? Nejjednodušší zákon přece zní: Myšlení jest svobodné! Vůle jest oprávněná! Proč se ženeme za poklady v nesmyslném vyšinutí tempa, které dav zotročuje a jednotlivci dává krátká období ke svodům lákajícího majetku? Nestačíme »tempu«. Jde o zvýšení životní míry, nikoliv majetku. Jde o vytvoření ovzduší pospolitosti, nikoliv autokratů. Zcela nepatrný výkon zajistí při hojnosti pokladů každému svobodu vývoje. Ovšem pouze tehdy, staneme-li se zase rozumnými a spravedlivými! Nebude-li se nikdo vyvyšovati; budeme-li ale všichni usilovati, abychom se vzájemně povznášeli. Spojme se k dosažení tohoto cíle! Potom nebude stát jen jako vyděrač práce a práce nepovede k zotročení, nýbrž k svobodě. Omezí-li se každý z nás alespoň nejmenší možnou měrou, dosáhneme opět svobodného vývoje. Při zdravém rozumu a při dobré vůli se opět osvobodíme a obohatíme, potírajíce stát jako vyděrače a práci zotročující. Vidíme-li svou úlohu v tom, abychom potírali stát — vyděrače a práci — pokud zotročuje, nesmíme tak činiti jen na úkor druhých, jež bychom porobili, nýbrž musíme usilovati o zdolání této úlohy všichni současně, všichni společně, se zřením na vzájemnost! Jaké zušlechtění by vyplývalo z této pospolitosti lidí opravdu svobodných!

Svět nepotřebuje knížat, nepotřebuje také autokratů, ani bonzův, stran, ani vykořisťovatelů, ani duše davu, nýbrž jen lidí opravdu svobodných, kteří jsou si vědomi svých povinností; jen slušných lidí, kteří udržují úroveň, kulturní formu a přiměřenou životní míru silou rozumného mravního sebeurčení — lidí ve všem všudy svobodných.

Kéž tato svoboda stane se nám zase svatou!

Kéž bychom opět uznávali posvátnost takové svobody!*)

Doplnění »Schodů ducha«:

Ve čtvrtém svazku knihovny Trojúhelník měla by být také zaznamenána **Constitution of The Free Masons, containing the History, Charges, Regulations & of that most Ancient and Right Worshipful FRATERNITY. For the Use of the LODGES. LONDON Printed; Anno 5723 — Re-printed in Philadelphia by special Order, for the Use of Brethern in NORTH-AMERIKA. In the Year of Masonry 5734, Anno Domini 1734.** — Jako anastatický tisk vydala Masonic Historical Society of New York 1904—1905. No 3. With a fac.-simile of the frontispicce from the original edition and A Prefatory Note by W.·. Beno Loewy, First Vice-President of the Society. New York, Printed for the Society, April, 1905. Tento výtisk jest v knihovně Lóže Jan Amos Komenský jako dar od b.·. Alfreda Baštýře.

*) Komenský se také dovolával svobody a opět svobody pro badání a mírovou práci.

F. D. □ J. A. K.

Zbožnost vůdčích zednářských osobností.

(Dokončení.)

Ve svém »Unum necessarium« Komenský toužil: »Ó, kéž by se lidská pošetilost podrobila moudrosti Boží a odlišením ničemného od cenného odstranila všechno zlé, malicherné a zbytečné. Jak velká by nastala změna ve všech věcech, jak ve filosofii, tak i v politii i náboženství. Neboť nejprostším, nejlehčím a nejjistějším způsobem obnovy neb nápravy by byl ten, kdybychom nepotřebné odhodili a spokojili se jen s potřebným. — I státnictví by prospívalo, kdyby nikdo na světě nic jiného nechtěl, neurčoval a nekonal, než to, co směřuje k blahu obecnému, aby se celému pokolení lidskému dobře vedlo.«

Za nemožné to Komenský nepokládal; on věřil, že by bylo lze to uskutečniti, »kdyby každý zůstal v pořádku na svém místě, kdyby jeden druhého svévolně nepředbíhal neb otrocky se nepokořoval; kdyby se každý všem přizpůsoboval a z lásky k míru a k bližnímu dobrovolně sloužil. Podobně i náboženství, kdybychom nevelebili nic jiného, než jediného nejvýš dobrého Boha, od něhož pouze všechno dobré přijímáme.«

Zásady Komenského si osvojil i nizozemský spolek »Přátel kříže« a sice ještě dříve, než svobodní zednáři; ale to nemění ničeho na skutečnosti, že i oni byli vedeni náboženskou touhou a péčí o nejlepší poměr svého řádu k Tvůrci Všehomíra, Nejvyššímu Staviteli světů. Je proto nesprávné, jsou-li ztotožňováni se Satanem.

Nelze popřít, že tu a tam se vloudili mezi svobodné zednáře i lidé nehodní, kteří nebyli ozdobou Řádu, ani mu nesloužili ke cti, ale Řád sám, jako celek, se snažil dostáti svým povinnostem; k Bohu i člověku. Kontrolovala v tom směru Lóže Lóži, ano, i země zemi. Angličtí svobodní zednáři na př. ihned přerušili veškeré styky s francouzskými svobodnými zednáři tak řečeného »Rite Moderne«, jejž representuje Grand Orient, když ke konci let devadesátých odstranili se svého oltáře Bibli. A vedle anglických svobodných zednářů přerušili veškeré styky s francouzskými zednářskými modernisty i svobodní zednáři američtí. Grand Orient nenesl toto přerušení styků lhostejně, naopak, ve svém velkém manifestu se bránil, prohlásiv tu doslovně:

»Francouzské zednářství je a zůstane jako dosud: bratrské a snášelivé zednářství. Ctí náboženské a politické přesvědčení každého člověka a ponechává v těchto otázkách každému svobodu svědomí.«

Ve světovém zednářství bylo toto prohlášení pokládáno za určitý ústup, leč smíření nepřivodilo. Ani Velelóže francouzského zednářstva, Grande Loge de France, jež Bibli na oltářích ve svých Lóžích uchovává, se dosud s Grand Orientem neusmířila.

Dály se i v různých jiných zemích pokusy, následovati příkladů zednářstva pařížského Grand Orientu, leč všude ztroskotaly o vůli většiny, jež si Bibli na oltáři uchovává a se snaží zůstati věrnou staré zednářské tradici a dostáti, pokud stačí síly, Starým zednářským povinnostem.

Pokus o zmodernisování Lóží vznikl z mentality 19. století, ovlivňovaného atheismem, jehož vyznavači z nedostatku lepších vědomostí spatřovali v nevěře svůj »vědecký podklad«. I četní z dobrých mužů, kteří byli

členy zednářského Řádu, též usoudili, že by mohli posloužit zednářství novou orientací. Zejména když i někteří zednářští historikové nevidí v první londýnské Velelóži, jež vznikla o sv. Janu r. 1717 ze čtyř hutí svobodných zedníků, ducha, jenž si pak budoval tělo, nýbrž pouhý sousedský klub, prázdné těleso, do něhož teprve později prý duch sestoupil. Chce se tím čeliti názoru, že idea, jíž je svobodné zednářství vedeno, vznikla až po založení londýnské Velelóže, nikoli již v dobách dávných.

Jestliže by opravdu nebývalo v hutích starých svobodných zedníků žádného ideového podkladu, pak ovšem by mělo svobodné zednářství svoji duchovní náplň z doby pozdější, danou smýšlením 18. století. Od svátku Jana Křtitele dne 24. června 1717, by tu bylo pouze dítě, jež teprve později nabývalo rozum. A nežilo by z minulosti, nýbrž jen z toho, co mu poskytovalo 18. století. Leč ono tomu tak není. Předně nebyli bratři z hutí negramotní lidé bez idejí, nýbrž byli mezi nimi osvícení architekti, kteří vynikali vysoko nad prostředí své doby. A vynikali svou inteligencí všichni stavební mistři i tovaryši. Jistě dovedli myslit, když uměli tak dovedně pracovat a vzorně žít. Rozuměli mysteriím i symbolice a pro náboženství měli zvláště vyvinutý cit.

K poslušnosti v řádu je nevedla pouze víra nebo disciplina, nýbrž bezpečné vědomí a naší sobecké a hmotařské době přímo nepochopitelný pocit solidarity. Chceme-li pochopit, v čem záležela jejich hlavní idea, přečtěme si, co se i Dru T. G. Masarykovi nejvíce zalíbilo u Krista: »Hledejte nejprve království Boží a spravedlnosti jeho, a vše ostatní vám bude přidáno.« — K tomu si připojme Masarykovu radu, že má býti naší zásadou snaha o stálé zdokonalování člověka a lidstva po všech stránkách života: soukromého i veřejného, vnitřního i zevního, hmotného i duchovního, rozumového i citového, a máme před sebou základní ideu nejen zednářství našeho, nýbrž i zednářství dob nejstarších, všeho snažení lidstva od dob nepamětných.

Více nežádá ani Komenský. On sice promlouvá šířeji, vysvětluje, zdůvodňuje a prohlubuje, leč sumárně vyjadřuje veškeré jeho snažení tato jeho vlastní věta:

»Lidské dějiny jsou silné a věčné touhy lidské po pravdě a ztracené jednotě.«

Komenský však nečerpal toto poznání jen z přítomné doby, on nežil pouze z myšlenkového dění 17. století, v něm byla kulturní minulost všech věků. A jestliže jej lze pokládati za duchovního otce svobodných zednářů, jak Keller tvrdí, pak tu nebylo ve svazu londýnských zednářů, v jejich prvé Velelóži z r. 1717, pouze tělo, jak se některým zednářským historikům zdá, nýbrž byla tu veliká a bohatá duchovní náplň, jež potřebovala nové těleso, aby se mohla účelněji projevovati. Byla tu sice sdružení Přátel kříže, různé kroužky Společnosti rozenkruciánské, ale myšlence reformační, jak se projevila ve snaze Husově, jmenovitě však v Českobratrství, potom i na počátku reformace Lutherovy, v pansofické idei i u některých odpůrců racionalismu, — nemohla tato sdružení dostačiti. Nutně bylo potřebí útvaru, jenž by přejal jak mravy a obyčeje bratrstev svobodných zedníků, tak i snahu, aby tu byl řád, jenž by sdružoval dobré a poctivé křesťanské muže všech národů, nechť příslušeli ke kterékoli křesťanské církvi (přijímání vyznavačů židovského ná-

boženství nadešlo až později) a učil své členy správnému poměru k Bohu, Tvůrci Všehomíra, Staviteli všech světů, a z toho vyplývajícím povinnostem: lásce k bližnímu a obětavosti (čehož zejména v Londýně bylo po velikém požáru nutně zapotřebí), náležitým povinnostem k sobě samému, k svému národu a všemu lidstvu, obzvláště ale k rodině, jak je na př. patrno ještě dnes z přikázání zednářů belgických, jež byla vydána v r. 1929 a ukládají bratřím mezi jinými tyto povinnosti:

»Vyhýbej se hádkám, zabraňuj urážkám, vždycky uposlechni hlasu rozumu. — Hanbíš-li se za svůj stav, je to pýcha. Pamatuj, že postavení nemůže dodati člověku cti nebo ponížení, nýbrž jen způsob, jakým je zastáváš. — Všechno konej pro blaho společnosti, tím budeš pracovati i pro blaho své. — Nesuď lehkomyslně skutky lidí, málo chval, a ještě méně haň. Pamatuj, že musíš pátrati v srdcích a zkoumati úmysly, abys lidi posuzoval dobře. — Měj v úctě ženy; nikdy nezneužívej jejich slabostí a raději obětuj svůj život, než bys je zneuctil. — Raduj se, staneš-li se otcem. Uvědom si zvláště důležitost svého poslání. Buď věrným ochráncem svého dítěte. Jednej tak, aby se tě až do svého desátého roku obávalo, do dvacátého tě milovalo, a až do smrti si tě vážilo. — Až do desátého roku dítěte buď jeho pánem, do dvacátého otcem, a až do smrti jeho přítelem. Snaž se mu vštípiti spíše dobré zásady, než dobré způsoby. Učiň z něho spíše člověka počestného, než obratného.«

JAROSLAV KVAPIL:

KDE JE NAŠE ŠTĚSTÍ?

(Z knihy »Oddanost«.)

Kde je naše štěstí? Bylo, jest a bude,
v žhavé touze plálo, v oddanosti dříme,
z každé naší snahy narodí se všude,
krví srdcí vlastních zas je vykoupíme.

Vesna obrodí se v milionech tvarů,
v milionech srdcí naše ideály,
v zášti protivníka, v utrpení žáru,
v polibcích i z hrobů, jež jsme oplakali.

Vidíš hasnout slunce, moje drahá ženo?
Rci, zda navždy zhasne, dnes když vykrvácí?
Odvěkou svou silou bude vykoupeno...
Kde je naše štěstí? V lásce, v dobru, v práci.

Sbírka veršů Kvapilových »Oddanost« vyšla roku 1896. Autor je psal v letech 1891—1895 a řečeného roku je vydal vlastním nákladem v tiskárně J. Otty v Praze.

ZPRÁVY.

DOMÁCÍ.

Verše na první straně tohoto sešitu jsou malou splátkou na veliký dluh, jejž jsme dosud nesplatili Vrchlickému. Jsou v dvacátém roce po smrti Vrchlického jako malá stydlivá vzpomínka na těžké a sladké dědictví. Je to málo proti tomu, co by se mělo vykonat, aby básník významu Vrchlického byl spiat úžeji, těsněji, intimněji a vroucněji s dílem o Královském Umění. — Řekneš, že Vrchlický nebyl opásán? Vždyť přece nás učili, že podstata našeho úsilí nespočívá v opásání, nýbrž v úsilí ukojiti vrozenou, živelní, vřelou a neutuchající touhu po lepším! I Vrchlický byl muž touhy! Jsme šťastni a vyjadřujeme zároveň i svou vděčnost, můžeme-li poznamenati, že mezi těmi, kdož české duši přibližovali před dvaceti lety slunce prudké i blahodárné, žhavé i oplodňující i osvěžující poesie velikého Jaroslava — vidíme v tom jméně omen: nomen — byl bratr, jenž dosud mezi námi žije. — A právě proto, že svou touhu a své vřelé přesvědčení o pokroku Vrchlický vyjádřil — řekni třeba, že spíše vřeleji, nežli s větší mírou štěstí uměleckého — v optimistickém »Svítání«, vyslovíme jím svůj dík a obdiv, i své přesvědčení a svou touhu se zřetelem na dvacátý rok odchodu velikého básníka.

F. V. Krejčí dožil se 4. října 1932 plné šedesátky. Kdo by ho byl na šedesát odhadoval? Před třiceti lety jsme se rozechvívali radostí nad jeho knížkou »Zrození básníka« a nad jejím pokračováním: »Karel Hynek Mácha«, nad Knihou o českém básníku. Chytily nás svou barvitostí a vřelostí, svou syntetičností a šířkou rozhledu. Právě tak přiblížil nám Smetanu, abychom v něm přestali vidět jenom hudebníka a hudebního genia, učil nás poznávati v něm i hlubokého myslitele. Zrovna tak učil nás, abychom se seznámili s podstatou díla Zeyerova, Nerudova. Byl milý a je milý našemu srdci proto, že uhodil na živou strunu v našem přesvědčení a nehleděl na Husa jako na mrtvého muže patnáctého století, nýbrž jako na odkaz dosud živý. Imponoval nám, třebaže tehdy nám slova jeho chutnala jako hořký nápoj, když se s Masarykem zahloubával do podstaty vnitřního českého života: je náboženská či není náboženská? — Prosnili jsme s ním »Sen nové kultury«, hledali jsme s ním »Světový názor náboženský a moderní«, dávali jsme se ozařovati v jeho slovích »Věčným jitrem v umění«, jím vedeni procházeli jsme rádi »Brankou do literatury«. Přiznávali jsme mu rádi a vděčně, že nejednou suché a opozdívané Právo lidu nám zkrášloval, zhodnocoval a v něm svou dobu i okolí předháněl. Rozpaloval nás jeho »Červenec« a věšeli jsme se na jeho »Vlákna ve vichřici«, svými válečnými zkušenostmi jsme měřili jeho »Bojiště«. Nejvděčněji jsem si osvojoval jeho výklady o Komenském v hlubokých úvahách o »Češství a evropanství«. Jak nepatrné jest proti jeho životnímu dílu naše přání, aby dlouho svěží jako letos šel daleko přes hranici kopuletí. R. J. V.

Katolická fronta v Jugoslavii, která vypověděla otevřený boj dnešnímu režimu v Jihoslavii, zakázala duchovním jihoslovansko-centralisticky orientovaným zúčastňovati se politického života a přinutila je složiti funkcí v senátě, parlamentě i v obecních zastupitelstvech. Pořádá eucharistické sjezdy po celém území, obývaném Chorvaty. Tyto sjezdy mají za účel pod ochranou církve umožniti agitaci proti režimu, který

zakazuje veškeré shromažďování všech politických stran mimo vládní strany. Na shromážděních církevních nošena jest vlajka charvatská, která je vládou zakázána a došlo již k srážkám s četnictvem a policií, při nichž několik provokaterů bylo zastřeleno. Incidenty tyto byly předmětem interpelace Dra Nikiče v parlamentě. Interpelace uveřejněná doslovně v Jutarnjim listě, byla policií v Záhřebě zkonfiskována. Touto kampaní katolické fronty začal otevřený boj proti dnešnímu režimu v Jihoslavii. Arcibiskup Dr. Bauer v čele klerikálů v Charvatsku podepsal apel a protest proti politickým vražedným útokům na prof. Dra Šuflaye a Dra Bukada. Po tomto písemném protestu byl arcibiskup Dr. Bauer přijat v slyšení králem na Bledu; policejní ředitel Dr. Bedekovič byl odvolán ze Záhřebu a vedoucí síly u ředitelství policejního v Záhřebě byly vyměněny. Nastávají obdobné poměry jako ve Francii před sto lety. Režim staví do popředí »Sokola« jako prostředek, organisující národ proti elementům oposičním, v prvé řadě proti katolické frontě. Následky odnáší československá kolonie, usedlá kolem Daruvaru, kde katolíkové chorvatští napadají české obce, ničí jim úrodu. otravují studny, střílejí do oken a hrozí i horším. Katolíci charvatští obracejí svůj zřetel i na evangelické Slováky. na potomky evangelíků, vypuzených ze Slovácka, kteří nechápou dnes smysl doby a pracují rozkladně proti společným československým ústředním institucím v Jihoslavii; zakládají vlastní »Matici«. Evangelíci němečtí pracují s katolíky německými ruku v ruce a dnešní vláda je plně respektuje. Dokumentem práce katolické fronty proti »Sokolu« jest dopis arcibiskupa Dra Bauera sokolské župě ve Varaždíně, který v překladu zní:

»Sokolské župě Varaždín. Zagreb, 14. července 1932. Na tamní dopis ze dne 11. července 1932 odpovídám, že jest mi velice líto, že nemohu vyhověti Vaší žádosti. Sokol Království Jugoslavie minulého roku oficielně se prohlásil pro ideologii Dra M. Tyrše (Cirkulář »Cesty a cíle Svazu Sokola král. Jugoslavie«, Lublaň 1931). — Dr. M. Tyrš byl nejen bezvěrec, ale i bezbožník a vystupoval proti katolické víře a katolické církvi. Z toho je jasno, že jeho ideologie je materialistická a naturalistická a proti křesťanství. Posvětiti prapor spolku s takovouto ideologií značilo by doporučovati náboženský indiferentismus. Z toho důvodu nemohu dovoliti, aby se prapor posvětil. Dr. Ante Bauer, arcibiskup.«

Vliv katolické fronty jest vidný i v jihoslovanských časopisech. Listy pod jeho vlivem: Hrvatski list, Osijek a Jutarnji list a Hrvatska straža, Zagreb, atd. přinesly o sokolském sletu pražském jen nepatrné zmínky, anebo slet ignorovaly, což platí zvláště o Jutarnjim listu, který se zdráhal vyslati svého zdravodaje do Prahy a pozvání zdejšího úřadu odmítl. Neznámou cestou byl vypraven na slet do Prahy a na útraty sletu zdravodaj Jutarnjiho listu pan Ivan Sučič, který napsal dva články v Jutarnjim listu. V článku »U čeličnom angjelu izmedju dva svijeta« popisuje svou cestu aeroplánem do republiky a v článku »Praha v noci« popisuje pražské noční místnosti. O věcech sletových nepřinesl ani řádky. Nepřízeň k »Sokolu« jak jihoslovanskému, tak i československému jeví se v Jugoslavii v kruzích katolických mezi bývalými radićevci, v bývalé straně samostalných demokratů (Pribićevic), a mezi frankovci, kteréžto strany v Charvatsku a Dalmacii mají 90% veškerého obyvatelstva. V kruzích zednářských možno počítati odpůrců

Sokola na 80%. Jihoslovanští katolíci tvrdí, že dnešní stav politický, hospodářský i kulturní v Jihoslavii vyvolal vliv zednářský, jemuž prý podléhá dnešní režim, a hodlají při nejbližší možnosti využíti toho proti zednářům. Připravují si k tomu půdu řadou článků ve svých listech. Hospodářsky stojí Jihoslavie před likvidací soukromých bank. Následky budou pro jihoslávské národohospodářství nedozírné. V Sokolu jeví se též rozklad. Dr. Bičanic, náčelník Sokola jedné župy v Záhřebě, chtěl organisovati záhřebský Sokol, byl uvězněn ještě asi s dvaceti členy, mezi nimiž jest též syn Pribićevičův.

Máme povinnost dbáti o výchovu našich dcer a hochů. Nesmíme připustiti, aby naše děti byly nám odcizeny. Dopustili bychom se neodpustitelné chyby, kdybychom svým dětem neumožnili duševní sdílnost i vzájemné přátelství, kterých jsme my vzájemně účastni, a jichž se nám dostalo mnohdy po dlouhém hledání. Proto se L.·. »J. A. Komenský« pokusila soustředit i děti. Pokus se úplně vydařil. Dorost L.·. »J. A. Komenský« zahajuje již třetí ročník své činnosti. Po úspěšných akcích roku loňského bylo rozhodnuto přizvati k našim podnikům i dorost jiných Lóží. Pro děti menší budou pořádány podniky zvláště. 6. října vycházka do Štefánikovy hvězdárny. Vedl Jiří Aron. Účast 12 osob. — 16. října do Náprstkova musea. Vedl br.·. Šebl. Účast 18 osob. — 22. října Památník národ. osvobození na Žižkově. Vedl br.·. Kubala. Účast 38 osob. — 30. října Sbírky br.·. Lešehrada na Smíchově. — 6. listopadu vycházka do Musea města Prahy. Sraz o 9½ Na Poříčí, u musea. Vede br.·. Hnátek. — Mimo to jsou projektovány vycházky do Karáskovy a Novákovy galerie; do muzeí: Umělecko-průmyslového, poštovního atd., do obrazáren a výstav, Národního divadla, filmového ateliéru Na Barandově a pod. — Kromě toho budou utvořeny kroužky jazyka německého, francouzského a angličtiny (i pro dospělé). — Tennis dětí, dorostu i dospělých bude i v příštím období hrán, a to na vlastním hřišti.

Neznámé tisky Sporckovy. B.·. dr. Arnošt Back, jehož články o Sporckovi S. Z. v uplynulém období otiskl, uveřejnil v b.·. listě Die drei Ringen obsáhlý seznam knih, do té doby neznámých a vytištěných z podnětu Sporckova. Dosavadní seznam 124 knih, zaznamenaných ve velkém díle Benediktově, rozmnožil b.·. Back až k číslu 153.

ODJINUD.

Nenávist primitivův vůči zednářům v Italii se projevuje nápisy po zdech. Redakci byl dán k použití obrázek z Gra-

da, na němž je patrno, jak si ubohé fašistické dušičky ulehčily nápisem Morte massoni! Smrt masonům.

The Freemason, zednářský týdeník, vycházející v Londýně, vychází letos již tři a šedesát let. The Freemason si všímá nejen zednářství londýnského a anglického, nýbrž zednářství celého světa. V loňském ročníku věnoval své stránky i zprávě o zednářství v Československu. Bylo to zásluhou b. . Z. Konečného. V listě jest stálá a hojně užívaná stránka: Dopisy redaktorovi. Má hojně zpráv a hojně článků, jež i vyvolává, zachovávaje kritické zření ke všem otázkám. Je možno říci, že je také dobrým strážcem staré anglické zednářské tradice. Pro zednáře z pevniny má The Freemason cenu také proto, že mívá dobré reprodukce. Listu jistě prospívá dobře vedené oddělení insertní. Mívá čtyři strany insertů při šestnácti stránkách rozsahu malého folia.

Your Banquet Photograph without Flashlight
TAKEN WITH ORDINARY ROOM ILLUMINATION BY A NEW PATENT PROCESS.
Dinners attended Free. No obligation to order. PROOFS on show same evening. Copies from 3 6. Phone Rodney 4839.
The Nonflash Banquet Photo. Co., 69, Denmark Hill, London, S.E. 5.

Účast žen v anglickém zednářství vzrůstá. Jedna z nejstarších anglických Lóží »Sincerity« v Plymouthu, jež má úctyhodné stáří 164 let, jemuž odpovídá číslo Lóže: 189, číslo nízké, uspořádala roku 1932 první shromáždění s manželkami a dcerami bratří. Shodou okolností přišel tento první večer ve společnosti dám na přestupný rok a ještě jinou shodou okolností předsedal tomuto prvnímu festivalu s dámami muž neženatý, bachelor, bratr J. F. Steer.

Padesát let se zástěrou. C. B. T. J. Bruce O'Brien jest letošního roku již padesát let členem v Lóži »Perseverance«, č. 1743 v Londýně. Jemu ke cti byla uspořádána v Lóži slavnost, při níž mu byl podán čestný dar 25.— liber šterl. ve zvlášť vyrobené tobolce s přislušným nápisem. Obdarovaný odevzdal tento dar ve prospěch zednářské nemocnice. B.·. O'Brien byl přijat roku 1882, Mistrem Lóže se stal roku 1894, do vyšších stupňů byl přijat roku 1908, a to současně se svým jediným synem, přijatým do řádu roku 1905. Po tři kolena jsou O'Brienové mezi zednáři. Jubilantův otec byl mezi zednáře přijat roku 1845. V mnoha Lóžích jest jubilant čestným členem, mimo to je členem škotského Klanu. U příležitosti bratrova jubilea opatřili si jeho fotografii, z níž jest patrno, že se jubilant k slavnostní práci oblékl do lidového škotského kroje. Jako zvláštnost se zaznamenává, že roku 1894 přijal b. . O'Brien jako Mistr Lóže tajemníka (a současně varhanika) b. . Tolletta, jenž od toho roku byl tajemníkem po pětadvacet let. V jubilejním stříbrném roce b. . Tolletta přijal Mistr O'Brien mladšího Tolletta, jediného syna tajemníkova. Při té příležitosti obdaroval oba Tolletty každého výtiskem Knihy Zákonů (Volum Sacred Law = V. S. L.) a to bylo zaznamenáno jako první a dosud jediný případ tohoto druhu v Lóži »Perseverance«, číslo 1743.

Karel II., anglický král, byl současník Komenského. Kamenická palice, které použil, když byl kladen první kámen k stavbě katedrály svatého Pavla v Londýně, sloužila roku 1864 V. M. the Earl of Zetland k podobnému účelu: položení prvního kamene k nové budově, v níž jsou umístěny Dílny několika Lóží. Tato palice jest dosud uchována.

Zprávy Vel.·. Taj.·.

Z a s e d á n í V. . O.·. 11. ř í j n a 1932. Přítomno 17 členů, klad. v rukou Vel.·. M.·. K. W. — Vzato na vědomí sdělení Nejv.·. R. ., že vysílá jako své zástupce do V.·. O.·. bry V. S. a F. N. — Obraz Jiřího Washingtona bude umístěn v konferenční síni. — Náměty bra H. k řešení hospodářské krise postoupeny k posudku bru B. — Vzato na vědomí, že byly Zemským úřadem schváleny profánní stanovy L.·. S.·. e. p.·.. — Divadelní hra »Synové vdovy« nedoporučena k provozování v divadlech. — Přípis Ústř. soc. sboru o pomoci nezaměstnaným bude tlumočen Dílnám, s doporučením, žádosti vyhověti. — LL.·. bude sděleno, že mohou vydávati jednotlivých břím seznamy členů jediné prostřednictvím Vel.·. Taj.·. — Projednán a schválen program činnosti Zahraniční komise pro zimní období. — Mistrovské Listy vypracuje s urychlením Zahraniční komise. — Tisk rituálů bude uspíšen. — Zpráva Vel.·. Pokl.·. vzata na vědomí. — V místnostech L.·. bude zaveden telefon. — Br. K. odevzdal všechny klenoty pro V.·. Čin.·., zhotovené podle návrhů bří H. a M.; za tento dar vzdány bru K. srdečné díky. — Schváleny proposice činnosti redakční a propagační. — Usneseno zavésti pro učně pražských LL.·. povinné instrukční kursy, jejichž absolvování je podmínkou pro zvýšení mzdy. — M i m o ř á d n é s c h ů z e V.·. O.·. byly konány dne 27. září, 4. a 18. října, v nichž byl projednáván návrh nové Konstituce.

LITERATURA.

Bibliofilům. Vydavatelství »Lis knihomilův« v Praze je v rukou zednářských. Vyšlo tam (1. svazek): **Píseň písní.** Zveršoval J. B. Čapek. Kniha byla zařazena mezi osm nejkrásnějších knih, vydaných roku 1931. Bylo jí přiřčeno čtvrté místo. Cena její byla 90.— Kč, jest již rozebrána. — Druhý svazek této knižnice byl Deník Goetheův. Byla vystavena v Lipsku na výstavě: Goethe in der Buchkunst der Welt. Stála 80.— Kč, jest rozebrána. — Třetí svazek je v tisku: Básníci — matkám. Nejen básníci, také výtvarní umělci matkám, a to čeští básníci a čeští výtvarníci. Tisk z ručního lisu. Bylo vydáno jenom sto výtisků. Jeden je za 200.— Kč, vázaný výtisk je za 230.— Kč. Ve sbírce: Matka, to jest ve sbírce krásných užitkových knih, vyšla brožurka: »Maminkám« od profesora Veitze. Poštou za sedm korun. Jest na skladě jen několik výtisků. — Druhý svazek této řady slove: »Znovuzrození Marie«. Cena 11.— Kč a poštovné. Doporučuji! Autor této knihy zanechal kazatelství, věnoval se žurnalistice. Jest předsedou Mezinárodní protimilitaristické kanceláře (I. A. M. B., to jest International Antimilitary Bureau). Nakladatelství, v němž vyšla knížka »Znovuzrození Marie«, má adresu: F. J. Müller, Praha II., Na Poříčí 30.

CELOPLÁTĚNÉ DESKY

pro IV. a V. ročník čas. »Svobodný zednář« za Kč 5.— možno objednati u administrátora Jary Jiránka, ve Vršovicích (Sámova 665). — Desky jsou ze světlemodrého plátna a na přední straně s bílou folií, tisk Muchovy kresby. Expedice desek byla by provedena, jakmile se sejde potřebný počet přihlášek, jež je třeba učiniti ihned, protože z úsporných důvodů na sklad nebudou desky vyráběny.

Anglické hodiny, anglická konversace, anglický čaj při konversační hodině, dvakrát týdně po dvou hodinách, to jest 16 hodin měsíčně: 150 Kč, jednou týdně dvě hodiny, to jest osm hodin měsíčně: 120 Kč. Jednotlivá hodina konversace při čaji 15 Kč. Tuto příležitost nabízí paní, rozená Angličanka, dcera zesnulého b.·. zednáře. Informace v L.·. Jan Amos Komenský.

Anna Liebnarová-Blažková,
slepá učitelka hudby, němčiny a francouzštiny, se státními zkouškami, vykonanými na universitě v Praze.
S m í c h o v, Fibichova 8.

Vychází každý měsíc.
Toto číslo bylo vydáno 1. listopadu 1932.

Tištěno jako rukopis. — Zodpovědný redaktor R. J. Vonka. — Tiskla tiskárna »Legiografie« v Praze-Vršovicích. — Vydavatel: Prof. Dr. František Kadeřávek.

SVOBODNÝ ZEDNÁŘ

ORGÁN ČESKOSLOVENSKÉHO ZEDNÁŘSTVA

R. VI. - 1932. VOLNOST - ROVNOST - BRATRSTVÍ SEŠIT 12.

O. BŘEZINA:

ŘETĚZ.

Hle v této chvíli ruce milionů potkávají se; magický Řetěz,
jenž obmyká všechny pevniny, pralesy, horstva,
a přes mlčelivé říše všech moří vzpíná se k bratřím...

A ruce naše, zapiaté v magický Řetěz rukou nesčíslných,
chvějí se proudem bratrské síly, jenž do nich naráží z dálek,
stále mocnějších tlakem věků. Nepřetržité vlny
bolesti, odvahy, šílenství, rozkoší, oslnění a lásky
probíhají nám tělem. A v úderu větru jejich, smysly zhasínajícím
cítíme, jak Řetěz náš, zachycen rukama bytostí vyšších,
v nový Řetěz se zapíná do všech prostorů hvězdných a objímá světy.

B.·. LESEHRAD:

PŘED TICHOU VZPOMÍNKOU.

(K uctění bratrské památky.)

Do Věčného Orientu bratr odešel,
k vyšší Práci povolán byl božskou Moudrostí,
z pozemského víru na pouť Nekonečnou šel,
chudý jako při zrození, prost všech marností.

Stavebnické nástroje své bratřím zanechal,
kteří věrně na zemi zde pracovali s ním,
aby mohli Lidskosti chrám budovati dál
k chvále Všeho Stvořitele, k dobru budoucím.

Zůstavil nám po sobě zde světlý, krásný vzor
člověka, jenž ví, proč žije, v čem je jeho cíl,
jehož mysl odmítala nenávist neb vzdor
a jenž přál si, aby každý člověk šťastný byl.

Proto bratří, netruchlete, radujte se jen,
neboť bratr odešlý v svém díle žije dál,
s vámi všemi duchem sdružen, ač je odloučen,
v chrámu Lidství, který s vámi zbožně budoval.

F. D. □ J. A. K.

Zbožnost vůdčích zednářských osobností.

(Dokončení.)

Je to podobno Masarykovu přesvědčení, že pokrokový člověk, je-li náboženský, má se snažiti o lepší náboženství, myslitel o vyšší etiku, v sociálním směru o vyšší sociální cit, o čistší socialismus. Ale to nejsou myšlenky teprve naší doby; ony převládaly již ve starých hutích svobodných zedníků a přešly proto i do zednářské symboliky. Ku práci bylo potřebí páky, dláta a kladiva; a pravítka, kružítka a úhelnice. V symbolice má toto náčiní duchovní význam: páka symbolisuje inteligenci a rozumný postup; dláto je symbolem dovednosti, kladivo symbolem nesmrtelné síly; kružítko symbolisuje myšlenky všeobsáhlého bratrství, pravítko umírněnost a skromnost; úhelnice přímost a pravost lidského srdce a dokonalost i moudrost. Leč v hutích byly též rýsovací desky Mistrů, ale také takováto nebo jim podobná naučení: »Abys dobře užil života, pamatuj na smrt!« — »Poznej sebe sama! Obáváš-li se, že ti budou zjeveny tvoje chyby, špatně se ti povede mezi námi!« »Bojíš-li se, nechoď dále!« — »Vede-li tě zisk, odejdi!«

Svobodní zednáři tato napomenutí ještě zmnožili. Na př.: »Vede-li tě zvědavost, odejdi!« — »Lpíš-li na společenských rozdílech, vrať se, zde jich nemáme!« —

Velikému duchovnímu proudění a hlubokým myšlenkám věků vděčí svobodné zednářství za svůj rychlý vzrůst a za to, že jeho řetěz dnes obepíná celý svět. Chybil by, kdo by předpokládal, že politické vlivy, jež tu a tam hledají uplatnění ve vyšších stupních, jsou duševní oporou zednářství. Kdykoli se svobodné zednářství od původní své myšlenky uchýlilo, utrpělo mravně a utrpělo na svém vývoji. Teprve návrat k původním ideám, nechť již provedený novými muži, či starými, ale s novými zkušenostmi, přivodil opět obrat k lepšímu.

Je to pochopitelné, neboť lid touží a hledá. Je v něm jakési podvědomí, u některých značně vyvinuté, že naprosté uklidnění a spokojenost je bylina vyšších, dosud málo poznaných sfér, a nikoli prachu a bláta naší pozemské hamižnosti. Touha po mravním obrození je tak veliká, že se s ní lze setkati denně ve všech společenských vrstvách, a kdyby tu byli dělníci žně, byla by sklizeň nad pomyšlení bohatá.

Je třeba si uvědomiti, že svobodné zednářství má splniti poslání velmi významné. Je kaceřováno, v některých zemích je zakázáno nebo pronásledováno, někde trpí obojím, leč bude-li dbáti slov, že ctnost i v okovech září a podmaňuje si tmu, i tak může přispěti značně k tolik touženému obrození člověčenstva i společnosti. Zejména dá-li se vésti Komenským. Komenský byl na světě dosud jen jeden, poněvadž muži tak vzácných kvalit se nerodí každého dne. Ba ani ne za sta let. — Jsou tu však jím odkázané a doporučené myšlenky. A dva symbolické sloupy jsou tu, o nichž zednáři praví, že na nich budují pro budoucí lidstvo chrám štěstí. Jeden zavazuje milovati lidstvo, druhý: vydávati svědectví o moudrosti a dobrotě Nejvyššího stavitele, Tvůrce Všehomíra.

BR.:. R. PELIsEK, O.·. OLOMOUC.

Symbolický význam názvu „Na třech rovinách".

Zvolivše název »Na třech rovinách« uvědomujeme si, že nás slovo »Na třech« pojí svým symbolickým významem s programy a filosofickými názory všech myslitelů a filosofických směrů, kteří hledali v harmonii a v souzvuku podstatu dokonalosti světa, člověka a lidské společnosti. (Dne 28. listopadu 1931 zvolili jsme jej pro Or.:. v Olomouci.)

V názoru na harmonii světa a života váže nás mystické »TŘI« s názory pěvců indických Véd, kteří v zániku, novotvoření a v udržování hledali podstatu harmonie života.

To zavazuje: Také my, z.·., bořice staré předsudky a přežité názory, jsme si vědomi, že musíme na místo jejich stavěti názory a hodnoty nové, a že je musíme udržovati potud, pokud nemusejí v zájmu vyšší dokonalosti životního řádu ustoupiti názorům novým.

V názoru na dokonalost člověka pojí nás mystické »TŘI« s názory antických fysiologů, kteří v harmonii pneuma zotikou s pneuma fysikou a pneuma psychikou hledali dokonalost osobnosti. I my musíme svoji dokonalost hledati v harmonii požadavků těla, mozku a srdce, tedy v harmonii pudů s rozumem a citem.

V názoru na společnost váže nás mystické »TŘI« s názory vůdců francouzské revoluce a zakladatelů nové demokracie, kteří jako podmínku její razili heslo »Rovnost — volnost — bratrství«. Jsouce si vědomi, že boj a stálý rozpor mezi liberalistickou volností a socialistickou rovností může býti překlenut a urovnán bratrstvím lidstva, chceme ve smyslu řádu a v duchu naší přísahy pěstovati bratrství a bratrskou lásku, jako nejdůležitější podmínku demokracii, jež je základnou naší práce.

Zvolivše název »Na třech rovinách«, uvědomujeme si, že rovina svojí podstatou je rozdílná od nížiny a údolí malých průhledů. Roviny našeho orientu jsou rovinami velikých obzorů do slavné minulosti a, doufejme, též výhledů v lepší budoucnost. Roviny Moravy, Bečvy a Romže nejsou jen rovinami pohody a zrání, nejsou rovinami klidu, o němž br.·. básník praví, že je lepší formou hnití. V daleké geologické minulosti byla v těchto místech evropská pevnina rozlomena. Statisíciletá drobná, vytrvalá erose a denudace urovnaly trhliny v úrodné roviny, v cesty obchodu a kultury.

To zavazuje: Musíme si uvědomiti, že trhliny, vzniklé v Evropě v dobách bojů a zmatků, mohou býti vyrovnány jen denní, stálou, vytrvalou a obětavou prací, kterou Masaryk nazývá prací heroickou. Takové práci se chceme na poli kulturním, sociálním a hospodářském věnovati.

Roviny našeho Orientu byly od prvních záblesků kultury cestami lidstva. Štramberk, Předmostí a Mladeč jsou toho dokladem. Později šly po nich cesty obchodních a kulturních styků slovanského východu s germánským západem a románským jihem. Na těchto cestách stála tři města: Olomouc, Prostějov a Přerov jako strážci bezpečnosti těch, kteří styk národa s národem zprostředkovávali.

Chceme pokračovati v této tradici. Chceme býti ochránci těch, kteří si od národu k národu podají bratrsky ruce. Naše tři roviny nejsou však jen rovinami geografickými. Jsou to i duchovní roviny, na nichž chceme pracovati v duchu ideového zakladatele bratrstva, J. A. Komenského: Jsou to roviny poznání světa a sebe, ctnosti a mravnosti a obracení sebe k Tomu, z něhož plyne: k Bohu.

B.·. VOJTĚCH MARTINEK:

LUX IN TENEBRIS,

z.·. kroužek v Or.·. ostravském byl založen 14. 5. 1932.

Kresba k odůvodnění názvu kroužku.

V mlhách a dohadech jsou ukryty počátky našeho bratrství. Někteří snili o tom, že rozžehujeme plamen, který byl rozsvěcován kdysi u památného chrámu Šalomounova, jiní věřili, že už pod krunýřem templářským bilo srdce stejným tepem jako v Lóžích anglických. Ale my, kdož pevně vyznáváme heslo, že litera zabíjí, ale duch oživuje, budeme se stále vraceti ke svému duchovnímu otci, jenž ne sice formálně, ale myšlenkově položil základy našich svazků, k velikému vyhnanci a k slavnému učiteli národů, Janu Amosu Komenskému. Je to naší hrdostí, že jiskry v našem bratrství jsou zažehnuty z velikého plamene, jenž svítil celému světu před třemi sty lety. Co bylo v tomto plameni? Byla v něm víra, že nad zmatky a pohromami tohoto světa vládne vyšší spravedlnost a řád, byla v něm víra, že svár národů ustoupí kdysi bratrství, v němž všecka srdce budou hořet plamenem lidskosti, byla v něm víra, že je možno vybudovat veliké společenstvo ne na základě hmotném, ale na základě duševním. Jaké bylo třeba síly ducha, jaké hrdinnosti, aby tato víra nezhasla v hrůzách války třicetileté, kdy se rozzuřily všechny lidské pudy a kdy triumfovalo násilí! Ale Komenský nepřestal věřit, ani když celý svět okolo něho hořel strašnými plameny války, když říše se otřásaly a nešťastný výsledek válečných událostí podlamoval víc a více jeho naděje. Tuto víru si nesl do vyhnanství, touto vírou se hřál v Lešně a v Elblongu, touto vírou se sílil v osudném roce 1648, kdy švédští diplomati zapomněli na české vyhnance a sklonili se před císařskou mocí a císařskými penězi. Nové naděje vzcházely jeho čekajícím očím: snad to bude sedmihradský vévoda Rákóczy a mladý švédský král, kteří v prudkém útoku ztroskotají habsburskou moc, utuženou mírem westfálským? Ale osud je k němu krutý, ironický: polské vojsko se zmocní Lešna, Švédy chráněného města a jeho biskupského sídla, a v plamenech je ničen jeho majetek. Zdali také naděje? Nelze se ubránit hlubokému podivu, že i v těch dobách Komenský věří. Posílá do širého světa knihu vidění, předpovědění a politických myšlenek.

Lux in tenebris, Světlo v temnotách. I my si píšeme tento název na svůj kroužek, ne ovšem, abychom vyjádřili svou víru v proroctví, ale abychom se přihlásili ke Komenskému a k nejvlastnějšímu smyslu všeho působení jeho; k jeho neumdlévajícímu přesvědčení, že ten svět není jen hra náhod, ale že jím vládne zákonný smysl, že ten svět ve své nepravosti a temnu nemůže býti ponechán mechanickému vývoji, ale že lidská vůle může a má působiti k jeho zlepšení. Zakládáme jej v době nadmíru těžké, kdy staré řády praskají a v bolestech se ještě neukazují obrysy světa nového, zakládáme jej v době přechodu a tísně, v době, jež má velmi mnoho podobností s dobou Komenského po míru westfálském. A zakládáme jej v kraji sociálních protiv, v kraji velkého bohatství a těžké bídy, v kraji, kde vítězí lidský důmysl, i o své právo se hlásí práce. Ne neprávem je tento kraj zván černou půdou. Každá práce, jež se bude na tomto území snažit aspoň poněkud zmírnit temnoty doby a jež aspoň v úzkém okruhu bude usilovat o vnitřní zdokonalení člověka, bude Světlem. Z památky Komenského to Světlo zažíháme a věříme, že nám nezhasne v úderu těžkých dní a že je čestně poneseme ve svém bratrském kroužku.

Co jest zednářství?

(Z časopisu »The Freemason« číslo 3287—1932.)

V anglické Polytechnic Masonic Service měl Rev. Herbert Dunnico, bývalý provinciální Veliký Kaplan, výklad o podstatě zednářství. Kaplan-Chaplain jest něco jiného nežli Řečník. Přísluší mu v anglických Lóžích, aby se za shromážděné pomodlil při hostině anebo při jiném významném shromáždění. Řeč, kterou pronesl farář (Reverend) Dunnico, jest řeč programová. Jestliže ji otiskuji, není to pro to, že bych šmahem souhlasil se vším, co v ní bylo řečeno. Otiskuji ji pro poznání ducha, jenž vládne v anglickém zednářství a pro vážnost, s jakou se dívají na dnešní potíže, s nimiž musí zápasiti. Takového zpytování svědomí jest potřebí i u nás, aby tím pevnější byla naše cesta ve dnech, když ostatní duchovní proudy byly varovány mužem nad jiné povolaným, aby se vystříhaly potácení od zdi ke zdi. Bratr Dunnico proslovil svou řeč jako závěr po několika jiných projevech.

Za našich dnů se vyskytlo mnoho názorů a nejedno přesvědčení bylo prosloveno. Připomeňme si, že zednářství nikdy nezdůrazňovalo své dogmatiky před některým jiným a kterýmkoliv náboženstvím. Nás spojuje duch, nikoli dogma. Zednářství jde nad kterékoliv sektářství, nad kterékoliv náboženství, nad kteroukoliv věrouku. Neulpívá mrtvě na ničem. V tom se od všech myšlenkových směrnic liší základně. Jsou však základní zásady, k nimž zednářství lne s vřelostí a jež tvoří jeho podstatu. — Zednářství se nepře, zda mají pravdu ti, kdož praví, že lidské pokolení je dnes zrovna takové jako bylo před sta a staletími. Jiní praví, že Hospodin stvořil před mnohými a mnohými věky člověka zcela jinak nežli jak se projevuje dnes. Jiní tvrdí, že člověk prošel přemnoho stupňů vývojových. Vědci se neshodují, neshodují se také theologové. Jsou jednotlivci a skupiny, mezi nimiž vládne názor, že po smrti přijde člověk buď do nebe anebo do pekla. Jiní tvrdí, že přijde do očistce. Jiní mluví, že se člověk vrátí odkud vyšel, do vesmíru. O těchto věcech se mezi zednáři nevedou spory. Poslání zednářství jest zcela jiné. Jemu jde o to, abychom zde, na zemi, vykonali svůj úkol, jak můžeme nejlépe. Jakkoliv můžeme připustiti, že smrt patří mezi největší mysteria, víme také, že ten člověk byl pro ně připraven nejlépe, jenž tady na zemi vykonal svůj úkol způsobem co nejlepším. Protože tedy přijímáme přesvědčení, že v tom je úkol a poslání člověka, aby zde na zemi hleděl splniti svůj úkol jak umí nejlépe, vyznáváme, že kromě takového splnění nemůžeme vykonati nic vyššího a nic lepšího; a protože toto přesvědčení považujeme ze nejvýznamnější ze svých úkolů, souvisí s tím také naše přesvědčení, že nad námi vládne Všemohoucí Otec, Veliký Svrchovaný Stavitel Všehomíru.

Přesvědčení o existenci Boží jest základ našeho života. Nemůžeme se vzdáti přesvědčení tohoto. Jakkoliv obdivujeme nekonečný vesmír, v němž jsme každý jenom nepatrnou částicí, vidíme, a ono to vyvěrá z našeho rozumového přesvědčení, že se nemůžeme vzdáti zásady, která nás učí, že nad námi vládne Veliký Stavitel Všehomíra. Bůh jest pramenem všeho života. Bůh vládne světům, Bůh jest původce ranních červánků, z boží moci vycházejí hvězdy na večerní obloze. Bůh zdobí krásou květy polní. Všechen život vychází z Boha a od Boha. Kdyby zahynul Bůh, kdyby to bylo možné, zahynul by všechen život. Umlkl by ptačí zpěv. Ryba by ztratila možnost plouti vodami. Nezavanul by ani nejmenší větérek, a člo-

věk by přišel o dech svůj i o řeč svou. Bůh jest pro nás neodmyslitelná příčina a podstata všeho života. Odstraňte toto přesvědčení a zbavili jste lidský život odůvodnění. Kdyby nebylo Boha, stal by se z nás pouhý shluk atomů v nekonečném proudu času. Bez toho přesvědčení upadli bychom v nic a vraceli bychom se v nic, v temnou prázdnotu. Bez Boha by se zvrátilo všechno v temnoty a prázdnoty, lidstvo by se stalo ubohým stvořením, jež vzlyká bezmocně, bez řeči, pouhým křikem a skřekem do prázdnoty. Zednářství vychází z přesvědčení, že počátkem a příčinou všeho — a to tvoří podstatu Řádu — jest Otec, Veliký Stavitel a Tvůrce Všehomíru.

Co z toho vyplývá, jest jen důsledek: Jestliže uznáváme otcovství, musíme také uznávati synovství. Zednářství stojí a padá s bratrstvím. Kdyby byl Bůh-Hospodin krutý despota, pouhý postrkovač vesmíru, někde daleko v nekonečnu a neznámu, co by nám potom bránilo tvrditi, že není Boha? Prázdný trůn byl by lepší, nežli s králem bez srdce, a kdyby Bůh vládl tímto vesmírem odněkud mimo vesmír a z neznáma, co by nám bránilo, abychom tvrditi mohli, že Ho není? Leč my tedy jsme přesvědčeni, že Bůh jest a že jest naším pomocníkem ve chvílích slabosti. Jest Bůh, k němuž můžeme volati, s nímž můžeme rozprávěti a jenž ví o všem našem jednání. Pro zednáře není bratrství jenom prázdné slovo, není to jen takové milé a hezké povídání. Bratrství jest začleněno do zákonů Všehomíru, a vy nemůžete popřít a zničit, odstranit tento zákon, platící pro vesmír. První zákon, jenž byl objeven pro vesmír, jest zákon o přitažlivosti zemské. Dělejme co dělejme, zákona o zemské gravitaci nezničíme. Neznáme jeho podstatu. Ale zákon gravitace se týče i nás, vládne námi a my se mu nevyhneme. Zrovna tak je tomu s velikým zákonem o bratrství. Neodstraníte ho, my se mu vymknouti nemůžeme, nemůžete ho popříti. Můžeme ho nedbati. Ano. Ale my také víme, co to znamená: nedbati takového velikého zákona? Znamená to konec a zkázu, záhubu. Záhubu nejen jednotlivcův, nýbrž i národův.

Byli velcí národové — dějiny nás o nich poučují — byli Egypťané, Babylonci. Bylo Ninive, byl Řím a bylo mnoho říší a mnoho ohromných měst. Vidíme v dějinách, jak národ se vytvoří, jak se vyvíjí a jak začíná upadati. Jak se vyvíjí až v národ mohutný a mocný a potom upadne. Bylo mnoho takových národů a nezůstalo po nich ani jméno. Kdo způsobil, co to bylo, co způsobilo, že tyto národy zmizely? Je to snad tím, že se jednotlivci jako národ prostě zvedají, rostou, dospívají a potom jsou odsouzeni k zahynutí? Nevěřím tomu. Život národů jest něco jiného, nežli život jednotlivcův. Národní život jest něco trvalejšího a trvalého. Dítě, narozené v Londýně dnes ráno jest zrovna tak krásné, jako dítě, jež se narodilo v Londýně před tisíci lety. Tráva, jež dnes zarůstá Anglii, jest zrovna tak zelená, jako byla tráva, která pokrývala povrch Anglie před věky. — Ale národ? To jest něco jiného! Národ nezajde tak jako národové zmizelí v minulosti a jako národové, po nichž zůstalo jenom pouhé jméno.

Ty staré národy zahynuly proto, že jejich společenský, sociální a národní život nebyl založen na bratrství. Naše veliké národní Empirium jest dnes středem světa. Je to největší říše celého světa. Má své vady a nedostatky a přece je to při tom nejlepší říše celého světa našich dnů. To veliké Empirium mohlo by zahynouti zrovna tak jako ostatní veliké říše minulých dob. Náš stát by mohl zahynouti přes všechny vnitřní a mezi-

národní styky, kdyby nebyl založen na bratrství. A právě proto chci pozvednouti svého hlasu k chvále bratrství. Ke chvále zednářského Řádu. V bratrství jest naše poslání. V bratrství jest naše služba. To jest klíč, jímž můžeme otevříti všechny dveře, kterékoliv dveře. Tím klíčem můžeme rozřešiti jakoukoliv nesnáz, zlomiti kteroukoliv překážku a vyrovnat jakékoliv sociální a kmenové, raciální nedorozumění.

Svět dnes potřebuje bratrství jako soli. Potřebuje, aby jej pronikl duch bratrství. V tom jest veliké poslání, v tom jest veliký úkol Řádu. To jest veliké pole, na němž jsme povoláni k dílu, k práci. Tomuto úkolu se musíme postaviti přímo tváří v tvář. Nesmíme ho zapomínati. Nesmíme se nikdy zpronevěřiti svému velikému poslání, svému velikému úkolu.

Nejsvízelnější problémy, jež čekají a naléhají, aby byly rozřešeny, mohou býti rozřešeny jenom tehdy, jestliže se nevzdáme svého přesvědčení v bratrství, nepřestaneme-li věřiti ve veliký zákon bratrství.

Zavírám v přesvědčení: Zednářství věří v božství člověčenstva. Věří v nepopřitelnou dobrotu lidstva. Věří v zázračné možnosti lidstva. Není pro lidstvo jiného smyslu. Tento smysl není původní, není základ všeho. Božství jest jenom základ všeho. Není to něco podobného jako prvotní hřích. Hřích není prvotní. Není prvotního hříchu. Hřích nemůže býti věc prvotní. Bůh jest základ a prvotní Božství jest originál. Hřích jest něco, co se vloudilo jako vetřelec a škůdce do toho, co bylo a jest dobré.

Chceme-li pomoci svému bližnímu, musíme v toho bližního věřit. Nemůžeme mu pomoci, jestliže v něho nevěříme. Musíme věřit v možnost, že ho můžeme mít rádi. Stará nauka, ta stará doktrina o hříšném světě a o zkaženém světě jest výmysl lidského mozku.

Co krok, časem se můžeme přesvědčiti o božské jiskře v člověku a v lidstvu dříve ještě, nežli budeme voláni, abychom někomu pomohli; a v tom jest hledati vznik Zednářství. Zednářství vzniklo z přesvědčení, že v lidech dřímá božská jiskra, paprsek božství.

Čím déle žiji, tím častěji žasnu, neboť se velmi často setkávám s projevem hrdinství a rytířství na místech, kde bych toho dříve nebyl hledal. Za světové války zažili jsme tolik zmatků a neklidu! Leč poznali jsme také hrdinnost a rytířskost nejednoho člověčka, o němž jsme do té doby myslili, že nestojí za povšimnutí. I za dnešních dnů setkali jsme se s projevem statečnosti, dal se nám poznati mnohokrát člověk dobrý. Dobrý člověk ještě nezahynul. V heroismu a rytířským způsobem projevily se zas lidství a povaha našeho lidu.

Jste tu dnes mezi námi starší, nežli jsem já. Já však mluvím k mladým zednářům a mluvím k zednářům, kteří k nám teprve přijdou: Přiklonili jste se k tomuto slavnému Řádu. Budoucnost Řádu jest odvislá od vás, od vašeho smýšlení a jednání. Přeji vám, abyste se stali chloubou našeho Řádu. Přeji vám, aby se vám podařilo uskutečniti mnoho z toho, čím náš Řád stojí. Přeji vám, abyste mohli přispěti k uskutečnění velikého poslání zednářství a zednářstva v celém světě. Přeji vám, aby se z vás stali věrní zednáři.

J. W. K. HOEVERS:

Baruch de Spinoza.

Nizozemský bratrský »Correspondentieblad van het Hoofdbesttuur der Orde van Vrijmetselaren« oznamoval 1. listopadu 1932, že v Nizozemsku připraven byl letos mezinárodní kongres k uctění památky Barucha-Benedikta de Spinozy. V přípravném výboru zmíněného kongresu zasedá také b.·. kazatel I. W. K. Hoevers, jenž pro Correspondentieblad napsal tento článek o Spinozovi:

Baruch de Spinoza se narodil v Amsterdamě 24. listopadu 1632. Pocházel ze židovské rodiny portugalského původu a 25. února 1677 jej pohřbili v evangelickém (luterském) kostele v Haagu, na ulici, která sluje Spui. Kdo by se chtěl blíže obeznámiti s průběhem vnějšího i vnitřního života Spinozova, čti nejstarší životopis, jejž napsal haagský luterský kazatel Colerus, jenž znal Spinozu velmi dobře; byl odpůrce Spinozovy filosofie, velmi ostře ji odsuzoval a odmítal jako bezbožskou — »ongodist« — leč životopis Spinozův vypsal podle pramenů nestranně a obhajoval Spinozu proti pomluvám a podezírání. Umožnil nám poznání skromného a nad pomluvy povzneseného filosofa.

Učení, jež Spinoza poznal od svého Mistra Františka van den Ende, přivedlo jej do rozporu s věroukou amsterdamských a nizozemských rabinův. Když Spinoza odepřel podrobiti se synagoze, když odepřel »návrat«, když mu nabízeli značnou peněžní částku, byl vyobcován ze židovské obce nejen amsterdamské, ale ze židovské společnosti vůbec.

V samotě a uzavřenosti zkoumal statečný Spinozza: »Zdalipak neexistuje svrchované dobro, povznesené nad nálezy a výklady lidské?« Tuto svrchovaně dobrou substanci objevil, a připravil si svým objevem pramen nekonečného duchovního blaha. Hledání Boha bylo Spinozovým životním tajemstvím a ženoucí silou.

Spinoza byl rozumář-intelektuál do morku kostí.

Pravdy o božské podstatě lze se dobrati na dvojí cestě: buď na podkladě zkušenosti a ověřování, anebo na cestě spekulativní. Spinoza volil cestu přemítání a přemýšlení, aby získal správný názor o Bohu, člověku, o životě a vesmíru.

Následoval v tom svého Mistra Descartesa (k němuž jej duchovně dovedl F. van den Ende), ačkoliv se zásadně lišili po stránce psychologické a po stránce vnitřního duševního života. Descartes Kartesius se dostal po cestě přemítání k zásadní pochybovačnosti; pochyboval o všem a nemohl se z pochybností vybaviti. Jinak Spinoza, osvobodil se od skepticismu Kartesiova. Jej uchvátila a vedla láska k Bohu »amor erga Deum« a tato vášnivá láska k Bohu zářila potom životem Spinozovým až dokonce. Když Spinoza upřel svůj badavý zrak, kde je pravda? nalezl Summum bonum, jež si zamiloval. Ve světle tohoto poznání viděl potom všechny věci.

Kdo se seznámí s hlavním dílem Spinozovým, bude mít s počátku dojem, že původce tohoto spisu je suchý a strohý intelektualist. Setká se se soustavou, vybudovanou na podkladě matematiky, narazí na zásady, výčty, důsledky, jako v počtářském díle.

Jakmile však uváží, co Spinoza praví o lidském rozumu v úvodě k »Ethice«, přesvědčí se, že Spinoza není racionalista studeného rozumu a důvtipu, i pustí se se zájmem do »Ethiky«, při čemž pozná, že se setkal se zaníceným mystikem, jenž miluje svého Boha, jenž se raduje Bohu svému z celé mysli své, z celého srdce svého a ze vší duše své, jenž všechno zří v Bohu, z Boha a skrze Boha; pro Spinozu jest jenom jedna skutečnost: Bůh. Netouží, nevzdychá, nemodlí se, aby ho Bůh miloval — stačí mu viděti věčné božské světlo, choditi v tom světle; blaho toužené shledává v tom, že žije, pohybuje se v Bohu, — tak jako všechno ostatní. — Spinozovi předhazovali, že si Boha svého vymyslil. Neprávem! Všechno v něm se chvěje touhou, aby se dostal do bezpečného přístavu, totožného s nejvyšším lidským statkem. Bůh není výslednicí Spinozových úvah; Bůh je vzpružinou jeho života, ženoucí síla, jež ho pudí a nutí na cestu plnou námahy a vzdechů, na cestu rozumového badání, kde nalézá plnou jistotu. Svou víru chce opravedlniti rozumovou úvahou, ba chce ještě více. K plnému poznání Boha potřebuje člověk nejvyšší stupeň vědění, intuici (Ethica, V. odstavec XXXVIII). Ta jej přivede k rozumové lásce, amor intellectualis, jež jde nad kterékoliv a jakékoliv lidské milování.

Od narození Spinozova uplynula tři století. I zednáři musí Spinozy vzpomínati. Při té vzpomínce vynořuje se otázka: Může se zednář něčemu u Spinozy naučiti? Je nějaký důvod, aby zednář Spinozu ctil, aby si ho obzvláště vážil?

Odpověď na tyto otázky je přisvědčující a jen přisvědčující. Od hledače pravdy může se zednář jenom učiti a poučiti. Takového zkoumatele a hledače pravdy jako je Spinoza může a má zednář ctíti. Nejde při tom o otázku, zda zednář může za pravé míti všechno čemu Spinoza učí, či musí-li to odmítnouti. Můžeme býti mezi velkými ctiteli Spinozovými a při tom se můžeme v učení a nazírání odlišovati, můžeme i býti jeho odpůrci.

Spinoza byl přesvědčený hlasatel snášelivosti, byl uvědomělý obránce práva na svobodné badání, práva na svobodu svědomí a sebepoznání — proto ho ještě nemusíme prohlašovati za zednáře bez zástěry. Byl stoupenec svobodomyslných kolegiantů a ani proto ho nemusíme prohlašovati za zednáře bez zástěry. (Kolegianti byli v sedmnáctém století stoupenci práva na volnost myšlení, nehlásili se k žádné církvi, ani k sektě, neuznávali ani svátostí, ani modliteb ani obřadů, neměli ani kněží ani kazatelů; byli mezi nimi labadisté, novokřtěnci, kwakeři a remonstranti — kteří se hlásili a dosud hlásí ke škole Petra Cheličického! (Pozn. překladatelova.)

Čemu se tedy zednář může učiti u Spinozy?

Odpovídám: Pokoře a něze při hledání pravdy.

Tedy: Pokora! Spinozovi vyčítali vysokomyslnost. On se opravdu odvažoval velikých věcí. Leč nikdy nenalezneme, že by Spinoza volal Boha svého před soudnou stolici myslitele, aby se přidil po odpovědnosti Boží, a potom teprve že by Ho chtěl uznávati a uctívati.

Není nic většího nad zkoumání a řešení otázky o existenci Boží. Spinoza se ho odvážil. Leč nikoli s hrdou titanskou myslí. Kdo Spinozu čte, pozná, že zkoumal tuto otázku kleče, ale s pozdviženým čelem za božským světlem. Ne hrdopyšně, ale z lásky k Bohu, jehož by za nic na světě nechtěl pozbýti, a jehož obraz by snad chtěl zkrašlovati zbraněmi rozumovými (lidskými nálezky, abychom to řekli jazykem Českých bratří, poznamenává překladatel). Ano! Dokázati, že Bůh jest, ale pro svou radost, pro své potěšení — faui Deo. Spinoza hleděl, pokoušel se chápati Boha lidským rozumem! Jaká pošetilost! Kdo to dělá, běží v nebezpečí, ba v záhubu života svého, neboť bude věčným žárem božství stráven. A přece víme, že se člověk této touhy nikdy nevzdal a nikdy nevzdá, dokud mu Bůh bude znamenati podstatu života.

A něha! Byli a jsou hledači pravdy a badatelé, patratelé po pravdě, kteří drsnou rukou po ní sáhají, kteří zplna hrdla volají, ba křičí Kde je pravda? Narážejí a útočí na prastaré a posvátné věci, jež mnohým znamenají mnoho, ba všechno, útočí, kácejí, srážejí, lámou a boří, odmítají a zamítají. To je jedna cesta, to je jedna metoda.

Jest ještě jiná cesta, jiný druh metody k vyhledávání pravdy: Opatrně, prozřetelně, nenásilně hledati pravdu skrytou, odkrývati ji v novém seskupování, v novém seřaďování, naziráním s jiné strany, otvíráním nových výhledů, přestavením a přemístěním světla, zaněcováním nových pochodní, otvíráním nových životních cest, kde se nám dříve zdálo o odumřelých hodnotách.

Ta druhá cesta — myslím — je cesta zednářova. To byla také cesta — metoda Spinozova.

Od prvního slova, jehož se badatel, hledač a odkryvatel pravdy odváží, slyší, jak nádherný hlas mohutných varhan zaznívá mystickými prostorami staré katedrály. Jde chrámem života, opatrně vztahuje ruce v čistých rukavicích, něžně tápaje. Kudykoliv kráčí, míří zrakem svým především k zářícímu písmenu nad branou, vedoucí k Východu. (Přeložil R. J. Vonka.)

Z.·. n e s m í c h o d i t i s o č i m a a u š i m a z a v ř e n ý m a. Pokud stačí silou, pokud mu dovolí občanské zaměstnání a čas, musí si všímati všeho a nesmí ponechávati volné pole svůdcům, škůdcům, demagogům, kořistníkům. Nesmí o něm platiti staré slovo, že dobří lidé bývají pohodlníci, až lenoši, nemající daleko k Oblomovu.

*

Zí.·. n e n í p o l i t i c k á s t r a n a, není služba politickým dobrodruhům či politické ssedlině. Z.·. nespouští se zřetele přesvědčení, že k politické aktivitě je třeba vědění a umění, především pak doprovázeného velikou znalostí lidí. Vědění znamená studium; umění se musí opírat o přesvědčení, že genius musí býti poslušen kázně, rozhledu, uvážlivosti, zkrátka rozumu.

Landmarky-Milníky. — Otiskli jsme již, a to obšírný článek, co to jsou Milníky. Otázka není ve všem objasněna a definitivně zodpověděna. Slovo »Landmarks« vyskytlo se v literatuře po prvé roku 1813, když byla vytvořena S. . V.·. L.·. anglická. Spojená V.·. L.·. přijala a konstituovala si zásadu zachovávati. k rozkvětu přiváděti a užívati po celém z.·. světě jedinou a čistou soustavu, sjednocenou, založenou na autentických Landmarkách, zákonech a tradicích z.·. Tato první a nejstarší V.·. L.·. z. . se však tehdy nevyjádřila, ani které zákony mysli, ani co rozumí slovem tradice, ani co to jsou Milníky-Landmarky. Dosud to není plně objasněno. Některé V.·. L.·. americké (po kongresu, konaném v Chicagu roku 1893) mají v Konstituci 25, jiné 39 Milníků, ba jsou i V.·. L.·., jež jich vypočítávají 54. — Livrepolské Sdružení pro z. . badatelství« přijalo 30. března 1932 tyto zásady· 1. S.·. z.·. vyrostlo ze základních zvyků a obyčejů, nazvaných Milníky. — 2. Alespoň s.·. z.·. anglické shoduje se v názoru, že Milníky mají životní význam a cenu; s.·. z.·. na nich stojí a s nimi padá. — 3. Přiznává se, že dosud není docíleno shody o podstatě Milníků, co to Milníky jsou. — Nizozemský b.·. A. E. F. Junod mluví ve 4. a 5. svazku sborníku »Les Annales Maçonniques Universelles (A-M-U) o osmi nejdůležitějších Milnících. Jsou to: 1. Každá V.·. L.·. musí býti založena řádně buď některou V.·. L. . správně založenou a za správnou uznávanou; nebo může býti založena nejméně třemi řádnými a dokonalými, správně založenými Lóžemi. — 2. Za s.·. z·. může býti přijat jen kdo věří v Boha a v božský řád (en Sa volonté révélée). 3. Nově přijatí s.·. z.·. složí slib na otevřenou knihu Posvátného zákona, anebo majíce tuto knihu před očima. Tato kniha je zjevením Prozřetelnosti a nově přijaté zavazuje. (Nizozemští bb.·. odmítají nauku o Zjevení.) 4. Lóže s.·. z.·. přijímají jenom muže. V. . L.·., jež usiluje o uznání, nesmí mít nejmenšího spojení ani se smíšenými (spojenými) Lóžemi, ani se zed.·. Lóžemi vysloveně ženskými. 5. VV.·. LL.·. jsou svéprávné, samosprávné a administrativně neodvislé. Nejsou odvislé ani od jakékoliv Svrchované Kapitoly či od Nejvyšší rady. 6. Na Stolci otevřené L. . musí býti vyložena Kniha Zákonů a na ní Úhelnice s Kružidlem. Kniha Zákonů je jedno ze tří Velkých Světel. — 7. Rozpravy o náboženství a politice jsou nepřípustné. — 8. Bratrské Milníky tradice a zvyky musí býti přísně a neúchylně zachovávány. — Výklady o všech Milnicích nelpí na liteře, nýbrž se řídí duchem a uznává se nedostatečnost kteréhokoliv jazyka vyjádřiti stručně a při tom přesně a výstižně všech těchto osm pojmů. Nepraví se, zda ceníme Starý zákon nad Nový, či naopak. Nepraví se, zda Kniha Zákonů neznamená pro israelity jen Starý zákon, pro křesťany jen Nový zákon, zda pro moslimy korán, či pro Indy védy anebo Bhagavad-Gita. Rozumí se Zjevením revelace hmotná, či vnitřní hlas, či intuice? Ke čtvrtému Milníku se vynořuje otázka: A což večeře (Tenue blanche) v přítomnosti žen, ať již jsou z.·. či pouze manželky, sestry, a dcery zz.·.? — K páté: A což V.·. L. . S.·. Německá? Symbolická! Byla založena Nejvyššími Radami a je uznávána. — K sedmé: Rozumí se tu knihou v křesťanských zemích (v Evropě toliko) jenom a jenom Bible? Nesmějí být ani Kresby o otázkách ani náboženských, ani politických. Cožpak neznamená vznik s.·. z.·. vítězství určitého náboženského a určitého politického názoru? — Uznáváme-li — a to uznávají všichni — svrchovanost a samosprávnost LL.·., připouštíme tak k vývoji nevyhnutelný svobodný (liberální) názor, jak ukazují dějiny s.·. z.·. z kterékoliv země. (Les Annales Maçonniques Universelles, Octobre 1932.)

Zí.·. není politikaření, to jest krátkozraké shánění hmotných až hmotařských úspěchů; i na poli rozumné a poctivé politiky musí býti z.·. pamětliv, že v jednání každého člověka měly by býti patrny a k rozeznání metody Královského Umění a to je cesta — metoda — Světla. V z.·. jednání tato cesta musí zářit ustavičně.

*

Zí.·. neznamená povýšenecký odvrat od politiky v nejčistší její definici. Již sám vznik a vzrůst zí.·. byl čin politický; neboť vzniklo se zřením k společnosti lidské; člověk se zrodil z lidí, mezi lidmi pro lidstvo. Nežije jenom sobě, nýbrž i vyšším úkolům; Komenský řekl, že se rodíme Bohu a bližnímu.

ZPRÁVY.

Zemřel b.·. Oskar Posner, MUDr., lékař v Karlových Varech. Děkujeme mu za dobré a velmi cenné dílo »Bilder zur Geschichte der Freimaurer«, vydané v Liberci r. 1927, a za Am rauhen Stein, knížku pro Učně s poučením pro Hledající, s přehledem dějin zednářství, se Starými povinnostmi, s katechismem pro anglické Učně, s přehledem dnešního zednářství celého světa, se seznamem vynikajících zednářů a s katechismem pro učně z V.·. L.·. Lessing z. d. d. R. Vydatně a velmi pronikavě zúčastnil se b.·. Posner při redakci a vydání velikého díla »Internationales Freimaurer Lexicon«. Velmi pilně spolupracoval b.·. Posner s redakcí časopisu »Die drei Ringe«, jejž vydává za L.·. Latomia z Liberce b.·. K. Borda od roku 1925. — B.·. Posner byl muž vzácného vzdělání, vysoké kultury literární, výmluvný řečník, jenž vládl perem velmi dobrým i ostrým. O jeho oddanosti věci zednářské se přesvědčíš, nahlédneš-li do zmíněných osmi ročníků časopisu »Die drei Ringe«. V jubilejním sborníku Labor viris convenit (Práce zdobí muže) otiskl b.·. Posner úvodní stať. Bratří věděli, proč tuto stať dali na první místo »Slavnostní publikace«, vydané roku 1930, když V.·. L.·. Lessing zu den drei Ringen dovršila deset let Práce v Československé republice. — Zachováme b.·. Posnera v dobré a bratrsky naladěné paměti. R. J. V.

Zprávy Vel.·. Taj.·.

Zasedání V.. O.·. dne 8. listopadu 1932. Přítomno 16 členů, klad. v rukou V.·. M.·. K. W. — V mimořádné schůzi V.·. O.. dne 25. října byl projednán celý I. oddíl nové Konstituce. — Vzato na vědomí, že V.. Pokl.·. docílil částečného snížení nájemného z L.. místnosti. — Upraven poměr kustoda b.·. W. a b.·. A. — V záležitosti členství b.·. B. rozhodnuto, aby jeho L.. splnila usnesení Valného shromáždění z r. 1926, podle něhož není slučitelna příslušnost k řádu s příslušností k III. Internacionále. — Hled. J. N. a F. N. nebylo uděleno »nihil obstat«, ježto nebyly splněny všechny předpisy předepsaného řízení; v záležitosti Hled. L. K. bude M.·. L.·. informován o námitkách, které byly vysloveny proti jeho přijetí.

Co s mládeží? V L.·. Jan Amos Komenský narýsoval b.. K. Vladimír 8. listopadu 1932 list s řadou odpovědí a vyvolal radostnou rozpravu vysoké úrovně, jíž se zúčastnilo patnáct bb.·. Tuto několik odpovědí z b.·. Kresby k této otázce: Kdo chce mládeži od osmi do osmdesáti let pomoci, musí ji mít především opravdu rád; nesmí se nad ni vyvyšovat; nesmí ji přehlížet, nesmí na ni hledět úkosem. Dnešní mládež není ani naprosto horší ani podstatně lepší, nežli mládež za pokolení předešlých; jest jenom jiná; vyrůstá v jiném novém prostředí společenském, myšlenkovém, hmotném i duchovním. Ti mladí lidé, kteří včera nosili krátké kalhotky a sukénky, zítra budou vydávat literární a politické manifesty (jako Havran 4. listopadu 1932). Jde o mladé lidi; jim se musí dostat, co lidem náleží; na svět si přinesli velmi jednoduchou výbavu, totiž jen nárok, aby jim nebyla odpírána rozumná láska. Té se jim musí dostat. Ta nevylučuje zdravé, pevné vedení; nevylučuje vyšší hodnoty. Mládež má své nesnáze a bolesti. Nevzrůstá v ní ani zločinnost, ani úchylnost nad — bohužel lidskou — přirozenost. Na tyto bolesti je třeba rozumných lékařů a správných léků. Místo lékařův řekneme: Je jí potřebí dobrých vůdců. To nejsou vždycky jen a jen holohlaví a dlouhobradatí prapornici, nýbrž především dobří přátelé, spolupracovníci, spoluběžci. Místo léků řekneme: Je jí potřebí dobrého prostředí, dobrých pomůcek, dobrých slov, radostných slov, čistých návodů, pevné důvěry, dobrovolné sebekázně, lidského uvědomění. Blažený, kdo pěstoval v své duši jednu růži, jeden květ. Blažený, kdo jednomu z nejmenších podal jednou dobrou ruku: otevřel mu svět štěstí. —

Pietní vzpomínka na profesora br.·. Dr. Lad. Syllabu. Napsal doc. Dr. K. Weber do výroční publikace »Universita Karlova v Praze v roce 1930—31« (Praha 1932, str. 42.—46.):

. . . . . .

Tato stručná (životopisná) data jsou jen vnějším rámcem, jejž dovedl Syllaba vyplniti činností tak bohatou a takového významu, že málokterý muž se stal před-

mětem takové úcty a vážnosti, jako prof. Syllaba. Prof. Syllaba byl vskutku muž, u něhož byly splněny všechny předpoklady k vykonání velikého díla jak na poli vědeckém, tak v životě vůbec. Byl pravý vzdělanec v nejplnějším významu toho slova, kde se vzdělaností myslí nejen suverenní ovládání určité disciplíny vědní, ale stejně hluboká informovanost i o ostatních kulturních statcích lidských: o vědě jako celku, o umění, literatuře, dějinách, politice, o zemích a lidech vlastního národa i cizích. Syllabova vzdělanost se však neomezovala na kulturu ducha; byla doplněna i kulturou srdce — odtud Syllabova ušlechtilost. Ušlechtilost jistě vrozená, ale vykultivovaná do nejvzácnější dokonalosti i vzděláním i sebekázní i filosofickým hledáním dobra a krásna ve všem, i vírou ve vítězství dobra a pravdy. Odtud jeho krásný a ušlechtilý optimismus. Proto teplý a obětavý přítel těch, které měl rád, a vyčkávající pozorovatel těch, v nichž se klamal. Neúmorný pracovník ve vědě, v organisaci vědeckého života a v hledání pravdy mezi citem a rozumem v politickém myšlení svém i svého národa, dovedl pro onen svůj vrozený a filosoficky podepřený optimismus nadšeně a neochvějně pracovati a úspěšně tvořiti nezávisle na přízni či nepřízni vnějších podmínek pro celý svůj život. Proto se jevil každému tak veliký, proto vzbuzoval takový obdiv a neskrývanou úctu.

Takové byly charakterové předpoklady životního díla prof. Syllaby... (Syllaba vědec, organisátor, politik).... Syllaba odešel od díla nedokončeného. Ne nemoc, ale jen smrt zdolala pracovní elán tohoto velkého člověka.

Zpráva Tajemníka L.·. Josef Dobrovský v Or.·. Plzeň za pracovní období 1931 1932.

Lóži vedl opět Ct.·. M.·. b.·. Ervín Glaser, podporován věrnými a pilnými činovníky a rozhled jeho a zkušenosti dříve nabyté daly práci lóžové rámec ucelenosti a udržely ji na vzestupné linii. — Lóže měla ke konci pracovního období 1931 32 54 členy. Přijala 5 nových bratří. — Rozdělení členstva je jasně patrno z jubilejního členského seznamu, který L.·. vydala tiskem u příležitosti oslavy 10. výročí svého založení. Seznam ten obdržel každý z bratří naší L.·., jakož i všechny spřátelené Lóže. — Je z něho také jasně patrno, oč je Lóže na intensitě své činnosti ochuzována nepřítomností bratří, kteří povoláním vázáni jsou mimo Plzeň, takže málokdy k nám mohou zavítati. Pokud jsou usedlí v Praze, pilně navštěvují Práce tamních Lóží. Někteří bratři však žijí trvale v diaspoře a jejich zednářský život se omezuje jen na styk písemný, četbu zednářských časopisů a občasnou návštěvu bratří a Lóže v nejbližším městě. — Jsme si vědomi, že zednářství na českém západě jest poměrně velmi slabě rozšířeno, a je naší snahou, abychom zapustili kořeny všude, ve všech větších městech, kde jen lze. Uvítali jsme sympaticky podnět propagační komise při V.·. O.·. a snažíme se prováděti jej prakticky, šetříce ovšem přísně zásad obvyklých při získávání a přijímání nových členů. Doufáme, že v příštím desetiletí budeme se moci vykázati příznivým výsledkem. Prací lóžových konáno celkem 42, o 2 více než v roce minulém, a to: 12 rit. Pr.·. I. st. ., 28 konf. Pr.·. I. st.·., 1 rit. Pr. . II. st.·., 1 rit. Pr.·. III. st. ., vedle četných mistrovských konferencí. — Za uplynulých 10 let vykonala Lóže celkem 264 konf. Pr.·. I. st.·., 136 rit. Pr.·. I. st.·., celkem tedy 400 Prací I. st.·., průměrně 40 ročně, vedle 10 pr.·. II. st.·., 9 Pr. . III. st.·. a 5 Prací se sestrami. V uplynulém roce bylo od Práce se sestrami upuštěno v důsledku usnesení V.·. O.·., potvrzeného Valným shromážděním. — Účast při jednotlivých Pracích byla uspokojivá a stoupla poněkud oproti loňskému roku dík nově přijatým bratřím, kteří byli nejpilnějšími návštěvníky. — Nejmenší počet účastníků při konf. Pr.·. I. st.·. byl 15, nejvyšší 26, průměr 21, hosty v to nečítajíc. — Při rit.·. Pr.·. nejmenší počet 20, nejvyšší 36, průměr 26, opět bez hostí. Celkový průměr byl 22.3. — Tato statistika by mohla svádět k závěru, že rit. Pr.·. jsou oblíbenější, než Práce konferenční a že by zvýšení počtu rit.·. Pr.·. mohlo býti Lóži k prospěchu. Leč zkušenost ukazuje, že právě pro svou vzácnost jsou rit.·. Pr. . ve zvýšeném počtu vyhledávány a že příliš častým pořádáním by ztratily na svém kouzlu a pečlivém provedení, na němž si vždy zakládáme, a pozbyly by své přitažlivosti. — Kresby, které jednotliví bratři přinesli, nebyly samy sobě účelem, nýbrž nesly se k tomu, aby rozšířily obzory bratří, poučily je o otázkách zednářských i profánních a vyvolaly výměnu názorů. I vedle Kreseb téměř vždy bylo debatováno o aktuelních problémech dneška, probírány byly záležitosti Řádu a uvažováno o podnětech, které nám V.·. O.·. zaslal k vyjádření. — Uvádím zde zejména otázku sesterských Prací, námět o zřízení Svazu občanské důvěry, o podpoře nezaměstnaných atd. — Letošní výčet Kreseb neobsahuje cyklů jako v letech minulých, nicméně však můžeme probíraná témata rozděliti na několik skupin. — V přímém

vztahu k zednářství byly Kresby: 1. B. . Jaromír Volf z L.·. Sibi et posteris: Zednářství a humanitní ideologie ve vztahu národů, k níž ideově se připínala Kresba — 2. B.·. Grün z L.·. Fortschritt v Or.·. Vídeň v překladu b.·. Poláčka: Dnešní Italie a zednářství. — 3. B.·. Fiala: Ethické názory T. G. Masaryka a zednářství. — 4. B. . Tušl: Zednář a technik. — 5. B.·. Rybák: Současná světová situace a svobodné zednářství. — 6. B.·. Kutvirt: O otázce individualismu a mysticismu a jejich poměru k zednářství. — 7. B.·. Straka: Zednářství a třídní boj. — Svůj osobní názor na zednářství a své zednářské vzpomínky vylíčil nám u příležitosti svého dvacetipětiletého zednářského jubilea 8. B.·. Pierre: Mé zednářství v 25 letech. — Zednářstvím v minulosti zabývala se Kresba 9. B. . Josef Volf z L.·. Jan Amos Komenský: Toleranční patent a zednářství, jež byla současně vzpomínkou na 150. výročí vydání tolerančního patentu. — Ke kulturním dějinám českým v minulosti hleděla Kresba, kterou kreslil 10. b.·. Back z L. . Hiram: Frant. Ant. hrabě Sporck. — Mladší bratři nalezli poučení v Kresbách: 11. B.·. Juránek: Instrukční Kresba. — 12. Týž: O symbolice (kresleno podle Endrese). — Svoje stanovisko k sesterským Pracím řešili jsme při Pr.·. 13. B.·. Pokorný: K vyjasnění našeho názoru na pořádání sesterských Prací, které předcházela Kresba 14. B.·. Černý: Postavení ženy ve veřejném životě. Památce Velkého zednáře věnována Kresba 15. B. . Sokol: Jiří Washington, a mnohou podobnost ideí zednářských s ideami sokolskými uvědomili jsme si při oslavné Kresbě 16. B.·. Petřík: Miroslav Tyrš. — Zednářské literatuře a literatuře o zednářství věnovali jsme dva večery, kdy četl 17. b.·. Glaser: Werstadt: Rozjímání o zednářském bratrství. 18. Týž: Thomas Mann: Kouzelný vrch — stať o zednářství. — Velmi často hovořeno bylo o mezinárodních vztazích zednářských a jeden večer byl věnován mezinárodním zednářským organisacím, při němž referovali: 19. B.·. Pierre: O AMI a b.·. Glaser: Zprávy z Ligy. — Věrni svému zájmu o praktické snahy odzbrojovací vyslechli jsme Kresbu: 20. B.·. Vladimír z L.·. Jan Amos Komenský: O současném stavu odzbrojení. — Široký základ měly Kresby: 21. B.·. Straka: Je možný příchod sociální revoluce? 22. B.·. Škába: Končí středověk, nebo začíná novověk? 23. B.·. A. Pollak: Věda a moderní názor na život, jež všechny vyvolaly obsáhlou debatu a výměnu názorů. Stejný zájem vyvolaly Kresby: 24. Br.·. Hájek: Snahy a péče zušlechtiti lidstvo v jeho zárodku dědičném, 25. B. . Pišov: Poslední kapitolka menšinová (náboženské a sociální poměry na českém severu). 26. B.·. Hůla: Kapitoly z lidovýchovy. 27. B.·. Červíček: Svoboda tisku a její problémy. 28. Týž: Aktuality našeho politického života. 29. B.·. Sottner: Otázka dvojího výdělku a dnešní nezaměstnanost. 30. B.·. Glaser: Čapkův článek v Přítomnosti: O demokracii, které probíraly zajímavá témata z různých oborů vědy i praktické problémy. Mnohými zmíněnými Kresbami táhla se jako černá nit myšlenka na nynější krisi a její řešení. — Profanními tématy zabývali se: 31. B.·. Sloboda: Mandžuský problém s japonského hlediska. 32. B.·. Rypl: O mé cestě do Dánska. 33. B.·. Netolický: Stavební řád v teorii a praxi. — Se zvláštním zájmem vyslechli bratři Kresbu, kterou přinesl čestný hudebník naší L.·. 34. b.·. Kalser z L.·. Ludwig Piette: Bedřich Smetana a vznik české moderní hudby, doprovozenou ukázkami Smetanovy tvorby. Br.·. Kalser je věrný návštěvník našich Prací rituelních, jež zdobí mistrnou hrou na harmonium. Poslední práci v prosinci vyplnil náš kumštýř 35. b.·. Skupa: Veselý večer. Po jedné z Prací věnováno četbě zpráv tajemnické (b.·. Pokorný) a pokladnické (b.·. Nekola), dvě Práce rituelní k volbám a instalaci činovníků. — Tři Práce byly recepční. Při jedné z nich uvítali jsme početnou návštěvu bratří z LL.·. Jan Amos Komenský, Sibi et posteris a Hiram, v čele s milým nám brem.·. Tichým. — Jedna konferenční Práce byla zasvěcena debatě a informaci bratří o Bratrstvu Svatého Graalu, o němž i jindy bylo častěji hovořeno v souvislosti s vyskytnuvšími se událostmi. — Poslední rituelní P.·. v minulém období shromáždila nebývalý počet bratří naší L.·. (36) a 47 hostí z LL.·. Jan Amos Komenský, Dvacátýosmý říjen, Pravda vítězí, Sibi et posteris, Brudertreue a d. Elbe z Ústí nad Labem, Goethe z Mariánských Lázní, Munificentia z Karlových Varů, Latomie v Liberci, Fortschritt a Humanitas ve Vídni, jakož i bratří z L.·. Ludwig Piette, kteří při všech našich Pracích byli jako všechna leta věrnými našimi návštěvníky. Konána byla v desáté výročí založení naší L.·. a její průběh byl nad jiné slavnostní. — Vykonána byla při ní recepce jednoho Hledajícího a slavnostní Kresbu přinesl 36. b.·. Petřík: Desítiletí naší Lóže. — Uvítali jsme při ní hosta nám nejvzácnějšího, čestného Mistra naší L.·., N.·.

K.·. b.·. Alfonse Muchu, který přinesl nám své Poselství, které L.·. rozhodla se pro jeho význam a hluboké myšlenky o Zednářství vydati tiskem na věčnou paměť. — Při této rit.·. Pr.·. vzpomenuto bylo začátků naší L.·., jejího vzniku a spolupůsobení na založení V.·. L. ., jejich osudů za minulých 10 let i jejich úkolů do budoucna. Svým důstojným průběhem a účastí zůstane navždy v paměti všech účastníků. — Z 36 přinesených Kreseb nakresleno bylo 30 členy L.·. a 6 pozvanými hosty, jimž za to děkujeme. Jsem šťasten, mohu-li konstatovati, že více než 80% Kreseb vzniklo prací členů naší L. . — Ve V.·. O.·. zastoupeni jsme byli Ct.·. M.·. b.·. Glaserem, b.·. Pierrem a Ct.·. M.·. Exven.·. brem Juránkem a po Valném shromáždění dvěma zprvu jmenovanými a brem Skábou. Br.·. Pierre byl opětně zvolen delegátem V.·. L.·. do AMI. Mimo to byl br.·. Pierre zvolen předsedou Říšské skupiny Ligy, do níž jsme opětně jako delegáta za naši L.·. vyslali bra Kutvirta. — Veřejnou propagační činnost jsme nevyvinuli, až snad na to, že veřejné v novinách byly kvitovány dva dary, 25.000 a 3.000 Kč, které naše L.·. společně se sesterskou L. . Ludwig Piette učinila do rukou starosty města na zmírnění bídy nezaměstnaných. — Oficielní delegací jsme se zúčastnili plzeňského pohřbu zesnulého bra Gustava Habrmana, syna L.·. Dvacátýosmý říjen, a na jeho rakev položili jsme růže s akaciemi a stuhou. Obojí bylo v denním tisku zaznamenáno. — Po uplynutí pracovního období dověděli jsme se smutnou zprávu o odchodu bra Egona Winternitze do Věč.·. Vých.·. Byl jedním z členů naší L. . v době jejího vzniku, podporoval ji hmotně i morálně, když členů bylo málo, a a udržoval bratrské styky s námi i v dalších letech, kdy stáli jsme již pevně na svých nohou. Želíme ho spolu s jeho mateřskou L.·. Jan Amos Komenský a zachováme mu vždy čestnou památku. — Charitativní činnost vyjma shora zmíněného příspěvku nezaměstnaným vyvíjeli jsme v obvyklé formě, pamatujíce zejména při vánoční nadílce nejpotřebnějších. Pravidelnými příspěvky podíleli jsme zdejší sociální instituce. — Styk s LL.·. jiných Orientů udržovali jsme jako obvykle písemně, občasnými návštěvami jednotlivých bratří a svými bratry trvale usedlými v Praze. — Hromadný zájezd — nehledíc k četné účasti na Valném shromáždění — učinili jsme pouze jeden, a sice do L.·. Munificentia v Or.·. Karlovy Vary, která nás pozvala spolu s L.·. Národ a jinými LL.·. německými. Za naši L.·. učinil náležitý projev Ct.·. M.·. br.·. Glaser. Několika bry zastoupeni jsme byli i na Mozartově oslavě Na Bertramce. — Společenská činnost omezila se v letošním roce na jediný společný prázdninový zájezd do Týnce u Klatov k prohlídce Kolowratova vzorného velkostatku. — Sluší ovšem podotknouti, že mimoložový styk bratří mezi sebou — i za účasti sester — je velmi čilý. — Výhodnou smlouvou zajistili jsme si na příští leta dosavadní lóžové místnosti, takže jsme zbaveni v tomto směru starostí. Stavební fond však živime z příspěvků bratří dále, takže dosáhl již Kč 6.499.50. — Začínajíce druhé desítiletí milé nám L.·. Josef Dobrovský, děkujeme především všem těm bratřím, kteří L. . k životu před deseti lety vyvolali, těm, kteří ji vedli a vedou, a všem těm, kteří jakkoli k jejímu zdárnému vývoji přispěli. — A slibujeme jim všem i sobě, že nezpronevěřujíce se ideám zednářským, dále budeme pracovati na rozkvětu jejím, k prospěchu svému i všech. — Čteno a schváleno při konf.·. Pr.·. I. st.·. dne 26. září 1932 o.·. l.·. Zdeněk Pokorný, Taj.·.

(Redaktor prosí: Pište stručně.)

Hlasy novin:

Zednáři a protestanté — píše brněnský římský list Den 30. října 1932 — kazili osvoboditelskou práci papeže Benedikta XV., jenž byl — slyš to světe! — nakloněn za války osvobozeneckému hnutí českoamerických katolíků. Vyhlašovali prý jen nekatolické kruhy za spasitele nejen našeho národa, nýbrž Slovanů všech. »Roku 1917 čeští katolíci v Americe se dožadovali republikánské ústavy, kdežto pařížští radikálové stáli ještě na stanovisku monarchickém.« Jaké čtenáře předpokládá to autor dr. Aug. Neumann, jestliže se odvažuje těchto tvrzení? — Fašističtí studenti tvrdili opět i na protifašistickém kongresu, konaném 18. října 1932 v Praze, — svolala jej vysokoškolská a dělnická mládež sociálně demokratická, — že nám, to jest že v Československu — vládnou židé a zednáři. — Společný výbor všech frakcí socialistického studentstva v Praze chystá nový velký projev proti fašismu. — Město s největším počtem zednářských Lóží jest Jerusalem — jak chvátá tvrdit vídeňská Pravda 13. října 1932. — Jerusalem prý má ve svých zdech deset Lóží, v nichž mají převahu zednáři egyptští a angličtí; jenom jedina je vedena podle německého rituálu. Veliký počet Lóží je zcela pochopitelný. Jeť jednou z nejstarších snah všech zednářů vybudování Šalamounova chrámu, díla **zednářského fantomu:** Mistra Hirama.

(Podškrtl redaktor.) Je zřejmo, že iniciativa v tom směru vychází od židů — vždyť většina Lóží je úplně židovská. V zášeří Lóží (podškrtuje redaktor) splétají se různé politické kombinace, uzavírají se obchodní smlouvy a různá vyjednávání, která zavazují přísněji, než kdyby byla potvrzena úřady. — »Sněmovnu ze samých zednářů mají v Mexiku,« tvrdí pražská Deutsche Post 25. října 1932 — »a to utlačuje římskou církev.« — »Synové svatého Alfonsa chtěli se věnovati roku 1825 misijnímu dílu v Portugalsku,« (píše příbramská »Svatá hora« v 11. čísle roku 1932). »Redemptoristé se usadili roku 1810 ve Vídni; podle vládního výnosu měli pečovati zvláště o vídeňské Čechy. Autor připouští, že redemptoristé učinili z Rakouska opěrný bod pro šíření kongregace v Rakousku i za jeho hranicemi. Roku 1825 dílo jejich v Portugalsku zmařili zednáři a proto se obrátili na Balkán.« — Inu ovšem! — Národní mateřská Lóže německá »Zu den drei Weltkugeln« v Berlíně — píše pražská Bohemie 3. listopadu 1932 a cituje článek, jejž uveřejnila Vossische Zeitung — byla založena roku 1740. Prvním Mistrem této Lóže byl pruský král. Friedrich. Svědčí o tom nápis na obelisku, postaveném v Lóžové zahradě. Vossische Zeitung, zdá se, marně připomíná dávné časy, od nichž nás dělí dvě století. Za tu dobu se změnil duch v Německu dokonale a tam, kde král učil Královskému Umění, malí duchové by nejraději všechny zednáře sprovodili se světa. —

Jsou mimo naši zemi též jiné světy obydleny? Svante Arrhenius (Le destin des étoiles, 1921) odpovídá, že je téměř jisto, že velký počet jiných světů je obydlen živými bytostmi. Th. Moreux (Les autres mondes sont-ils habités? 1926) praví: »Opravdový astronom musí se chrániti před tvrzením, že pouze země je osídlena, neboť o tom naprosto nic neví. Je země výjimkou ve Vesmíru? Jsme oprávněni tvrdit, že podobné případy se vyvinuly velmi zřídka.« E. L. Moseley (Scientific American, 1931) dí: »Jestliže ze všech hvězd prostoru pouze jedna z tisíce má oběžnice a jestli jen jedna z tisíce těchto planet má dosti vody a teploty, aby život na ní byl možný, potom by bylo na miliony planet, schopných míti život. — Vzhledem k tomu, co bylo řečeno, můžeme říci, že máme důvody usuzovat, že Země je jenom jedno z mnoha nebeských těles, která mohou hostiti živé bytosti.« Sir James Jeans (1928) soudí, že pravděpodobnost vzniku planetární soustavy, analogické soustavě sluneční, je dána jednou za 500.000 bilionů let. V celé Mléčné soustavě odhaduje počet takových soustav asi na tisíc. Z těch však sotva více než jedna má těleso tak vhodné pro život jako je Země. Byla by tedy Země jediným osídleným nebeským tělesem v Mléčné soustavě (v Mléčné dráze, k níž i Země patří). (Vesmír, 1932.)

LITERATURA.

Otakar Březina, jehož verši jsem ozdobil své výklady z.·. symbolů v knize Zednářské symboly, zastával se opravdu svobodného zednářství, jak dosvědčuje Jan Vrba v díle »Otakar Březina a jiní přátelé v mé paměti«. — B.·. Vrba napsal tyto své vzpomínky, aby obhájil památky Březinovy proti Jakubu Demlovi, jenž Březinovi podkládal do úst nenávistné výroky proti zednářům, proti sokolstvu a evangelikům a proti panu presidentovi. — Vrba píše ve zmíněné knize: »Nejvíc překvapí Jakuba Demla, když mu zde povím jako nezvratnou jistotu, že Otakar Březina byl vynikající člen tajného bratrstva, ne sice zednářského, nýbrž mnohem ještě přísnějšího, než toto.« R. J. V.

Čtyřicet let Naší doby, kterou vydává Jan Laichter v Praze XII. — Před čtyřiceti lety začala vycházet Naše doba. Nakladatele má téhož jako roku 1892, redaktorů však měla několik; měla také předchůdce, totiž Atheneum, jež nakladatelství Ottovo přestalo vydávat pro boje o »Rukopisy«. Redaktor Athenea, T. G. Masaryk, ujal se vedení Naší doby a vedl ji až do roku 1914 po jedenadvacet let. Dvaadvacátý ročník redigoval dr. Edvard Beneš, jenž první svůj článek v Naší době otiskl již roku 1908; byl to referát o dělnickém hnutí ve Francii. — Třiadvacátý až třicátý ročník redigoval dr. F. Drtina. Od roku 1923 rediguje ji dr. J. Macek a hledí si podle Masarykovy tradice vědy, umění a sociálního života. Roku 1905 vyšel v Naší době Masarykův článek o svobodném zednářství.

Staré povinnosti budou ještě dlouho zaměstnávat z.·. Roku 1924 vydal b.·. Herbert Poole, člen L.·. Quatuor Coronati, kazatel anglikánské církve, bývalý Mistr L. . číslo 3984 a Provinciální A(sistent) V.·. Ř.·. pro Cumberland a Westminster, nevelikou, ale hutnou knížku The Old Charges. — Badání pokročilo, dnes známe devadesát rukopisů Starých povinností. Nejsou to ve všem všude věrné opisy, byly k nim přidávány malé nepodstatné, ale zajímavé podrobnosti. B.·. Poole zkoumá ony rukopisy, třídí je. Vychází od rukopisu Regius Manuscript

z roku 1390, od Cookova rukopisu ze století patnáctého, v němž je kus historie. William Watson a Henery a Heade rukopisy pocházejí ze sedmnáctého století. Archenson Haven je důležitý pro české badání o Starých povinnostech. Tam, kde má b. . Poole mezeru v letech po roce 1666, tam umisťuji edici knihy Komenského, vydanou také anglicky, v níž jest složitá fraseologie zednářská a kterou již Krause považoval za předlohu Starých povinností. B.·. Poole se také o Krausovi zmiňuje na stránce 13. Badatelům vadilo, že znali jen anglicky a latinsky, že neznali díla Komenského a zejména že neznali Komenského celého. B.·. Poole o Komenském blíže nemluví. Jeho badání nevyvrátilo našeho přesvědčení, nýbrž je i podepřelo.

Kdo to vyzradil? Roku 1884 byla založena v Londýně Lóže Quatuor Coronati. Její členové jsou historikové. Lóže vydává výsledky badání svých členů ve sbírce Ars Quatuor Coronati. Vyšlo již čtyřicet publikací. Vyšla tam také studie o knihách a brožurách, v nichž byla ve století osmnáctém prozrazena tajemství zednářská. Tato studie vyšla nyni francouzsky v překladu b.·. E. E. Plageneta, vydavatele první a dosud jediné zednářské revue. Náš čestný M. . Albert Lantoine napsal o té revui: Konečně tedy revue zednářská. — Překlad b.·. Plantageneta vyšel jako příloha k Annales Maçoniques Internationales. Sestavil jsem z ní seznam knih, v nichž došlo k devulgaci. Česky bychom to lidově řekli: V nichž to bylo vytroubeno. Jsou to: 1724 Briscoe Text (Starých povinností). 1724 Grand (The) Mystery disowered. 1725 Whole (The) institution of Freemasonry Opened. 1726 Grand (The) mystery Lard opened. 1730 Perjured (The) Freemason detected. 1730 Mystery (The) of Freemasonry. 1730 Defense of Freemasonry. 1730 Masonry further dissected. 1730 Masonry dissected de Pichard. 1730 Mystery and Motions of Freemasonry discovereed. 1730. Pueril (The) Signs and Wonders of a Freemason. 1737 Secrets of Masonry made known to all Men. 1737 Hérault (Le Document de). 1738 Relation Apologique (Dublin). — 1741 Almanachs des Cocus. 1742 Secret (Le) des Francs-Maçons. 1744 Véritable (Le) secret des Francs-Maçons. 1744 Franc-Maçonne (La). 1744 Catéchisme (Le) des Francs-Maçons. 1744 Parfait (Le) Maçon. 1745 Sceau (Le) rompu. 1745 Secrets (Les) de l'Ordre des Francs-Maçons dévoilé. 1745 Ordre (Le) des Francs-Maçons trahi. 1746 Francs. Maçons (Les) ecrasés. 1747 Désolations des Entrepreneurs modernes du Temple de Jérusalem. 1747 Adepte-Maçon (l') ou le vrai secret des Francs. Maçons. 1748 École (L') des Francs. Maçons. 1748 Anti. Maçon (L'). 1749 Nouveau (Le) Catéchisme. 1749 Relation Apologique (Londres). — 1751 Maçon or the Grand Lodge door opened. 1751 Maçon (Le) démasqué. 1752 Vrais (Les) jugements sur la Société des Francs-Maçons. 1754 Freemason (The) examined. 1755 Maçon (The) confession. 1757 Secrets of the Freemasons revaled by a disguisted Brother. — 1760 Master (A) Key to Free Masonry. 1760 Three distinct Knook. 1762 Secreti de Franchi. Muratori scoperti interamente de publico da un franco. Muratore ravveduto. 1762 Jachin and Boaz. 1762 Freemason's answer to Jachin an Boaz. 1764 Discovery (A) of Freemasonry. 1765 Mystery of Freemasonry explained every Young Man's Companion. 1765 Shiboleth or Everyman a Free-Mason. 1766 Allerneuste Geheimnisse der Freimaurerei. 1766 Solomon in all His Glory. 1766 Geheimnisse der Freimaurerei. 1766 Freemason (The) stripped naked. 1766 Plus (Les) secrets Mystères des Hauts Grades de la Maçonnerie. dévoilée. 1766 Mahhabone or the Grand Lodge dor opened. 1774 Tubal Cain. 1773 Vrai (Le) Franc. Maçon. — 1780 Adepte (L') moderne ou le vrai secret des Francs-Maçons. 1785 Instituzione Riti e Ceremonie del l'Ordine di Francs. Maçons. 1786 Recueil (Le) précieux. 1787 Materialien für Freimaurer. 1787 Geheime Unternehmung. 1788 Xefolius (Manuel de). 1788 Jésuites (Les) chassés de la Maçonnerie. 1788 Mêmeté des quatres Voeux de la Compagnie de Saint Ignace et des Quatres Grades de la Maçonnerie.

Mêmeté = L'identité = totožnost.

Vychází každý měsíc.

Toto číslo vyšlo 15. prosince 1932.

Tištěno jako rukopis. — Zodpovědný redaktor R. J. Vonka. — Tiskla tiskárna »Legiografie« v Praze-Vršovicích. — Vydavatel: Prof. Dr. František Kadeřávek.